ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ
VOL. I (PARTEA II-a)

EVENIMENTELE MILITARE PREMERGĂTOARE ANULUI 1877

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1954

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

COMITETUL DE REDACȚIE
V. CHERESTEȘIU, V. MACIU, S. ȘTIRBU,
MIHAIL ROLLER REDACTOR RESPONSABIL

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ
VOL. I (PARTEA II-a)

EVENIMENTELE MILITARE PREMERGĂTOARE ANULUI 1877

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1954

PREZENTUL VOLUM A FOST ÎNTOCMIT DE COLECTIVUL SECŢIEI DE ISTORIE MODERNĂ ŞI CONTEMPORANĂ A INSTITUTULUI DE ISTORIE DIN BUCUREŞTI AL ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

REZUMATUL DOCUMENTELOR

DOCUMENTE PRIVIND INCEPUTUL RĂZBOIULUI

1875

1. — Viena, 26 Ianuarie — Informaţii privitoare la răscoala din Herţegovina.

2. — Belgrad, 3 Iulie — A. Cantacuzino, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe din Bucureşti informaţii referitoare la răscoala din Herţegovina şi conversaţia cu privire la atitudinea României.

3. — Prinkipo, 16 Iulie — Generalul Ghica, Agentul diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că răscoala din Herţegovina nu prezintă nimic grav pentru guvernul turc.

4. — Belgrad, 21 Iulie — A. Cantacuzino, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, participarea Serbiei şi a Muntenegrului la răscoala din Herţegovina.

5. — Belgrad, 22 Iulie. — A. Cantacuzino Agentul diplomatic la Belgrad, transmite Ministrului de Externe, V. Boerescu, ştiri despre întrevederea principelui Milan cu împăratul Austriei şi despre mersul răscoalei.

6. — St. Petersburg, 24 Iulie. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, amănunte în legătură cu răscoala din Herţegovina.

7. — Prinkipo, 27 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, înfrângerea trupelor turceşti de către răsculaţii din Herţegovina şi că răscoala se întinde.

8. — Prinkipo, 29 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Poarta a cerut retragerea trupelor sârbeşti concentrate la graniţa Bosniei.

9. — Prinkipo, 30 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, agravarea situaţiei în privinţa răscoalelor din Bosnia şi Herţegovina.

10. — Constantinopol, 31 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Guvernul otoman se arată îngrijorat faţă de lucrările de fortificaţie făcute de români la Giurgiu.

11. — Prinkipo, 31 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, amănunte privitoare la mersul răscoalei din Bosnia şi Herţegovina.

12. — Prinkipo, 1 [August.] — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Austria a dat asigurări că va menţine neutralitatea privitor la răscoalele din Bosnia şi Herţegovina.

13. — Belgrad, 3 August. — Secretarul Agenţiei, Cantacuzino, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, întinderea răscoalei în Bosnia, şi situaţia politică la Belgrad.

14. — Petersburg, 6 August. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe că ofiţerii români participanţi la manevrele armatei ruse au fost decoraţi de Ţar.

15. — Bucureşti, 8 August. — Ministrul de Externe, V. Boerescu, raportează Domnitorului Carol, la Sinaia, desfăşurarea răscoalei din Bosnia şi Herţegovina după comunicările Agentului diplomatic la Poartă, Generalul Ghica.

16. — Bucureşti, 9 August. — V. Boerescu, Ministru de Externe, trimite Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, scrisoarea prin care înfăţişează politica României faţă de evenimentele din Peninsula Balcanică.

17. — Bucureşti, 9 August. — Ministrul de Externe. V. Boerescu, face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, atitudinea României faţă de răscoalele din Peninsula Balcanică.

18. — Belgrad, 11 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, organizarea răscoalei din Bosnia şi Herţegovina şi concursul făţiş pe care-l dă Serbia.

19. — Prinkipo, 11 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, informează Ministerul de Externe din Bucureşti despre încercările Turcilor de a potoli răscoala din Herţegovina şi situaţia politică din Serbia.

20. — Bucureşti, 11 August. — Ministrul de Externe, V. Boerescu, informează pe Domnitor, la Sinaia, despre situaţia politică din cuprinsul Imperiului otoman, insistând asupra turburărilor din Bosnia şi Herţegovina.

21. — Belgrad, 12 August. — A. Cantacuzino, Agent diplomatic la Belgrad, telegrafiază Ministerului de Externe, la Bucureşti, informaţii cu privire la mersul răscoalei din Bosnia.

22. — Bucureşti, 13 August. — Ziarul «Românul» prezintă în editorial situaţia din regiunea răscoalelor contra jugului otoman.

23. — Prinkipo, 14 August. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, din Bucureşti, că Puterile europene au hotărît să înăbuşe cu orice preţ răscoala din Herţegovina, şi că s'au făcut noi schimbări în cabinetul otoman.

24. — Bucureşti, 14 August. — Articol din ziarul «Presa» în care rezumă părerea ziarelor oficioase din mai multe ţări privitor la evenimentele din cuprinsul Imperiului otoman.

25. — Bucureşti, 20 August. — Ziarul «Românul» dă informaţia că o ceată de oameni sub comanda Căpitanului Banu se pregăteau să treacă în Bosnia la răsculaţi.

26. — Bucureşti, 20 August. — Ziarul «Românul» reproduce îndemnul la răscoală, pentru liberarea de sub jugul otoman, a ziarului bulgar «Drapelul» care apare la Bucureşti.

27. — Belgrad, 21 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe din Bucureşti cauzele şi mersul răscoalei din Bosnia şi Herţegovina.

28. — Bucureşti, 6 Septembrie. — Ziarul «Românul» susţine că siguranţa de pace nu poate să fie în Orient până ce popoarele creştine nu se vor constitui în state autonome.

29. — Constantinopol, 7 Septembrie. — Monitorul Oficial publică o ştire din Constantinopol după care consulii Marilor Puteri caută să ia legătura cu răsculaţii pentru găsirea unei căi de pacificare a provinciilor din Imperiul otoman.

30. — Sinaia, 8 Septembrie. — Decret pentru concentrarea unei părţi a contigentelor 1870 şi 1877 pentru exerciţii şi manevre cu armata permanentă.

31. — Bucureşti, 9 Septembrie. — Ziarul «Românul» analizează atitudinea Serbiei faţă de răscoala din Herţegovina.

32. — Belgrad, 11 Septembrie. — Moţiunea adoptată de Camera deputaţilor sârbi privitoare la răscoala din Bosnia şi Herţegovina şi publicată în Monitorul Oficial.

33. — Viena, 12 Septembrie. — Declaraţia Ministrului de Externe al Austro-Ungariei referitor la acţiunea Marilor puteri de a menţine pacea în Orient, publicată în Monitorul Oficial.

34. — Belgrad, 16 Septembrie. — Agentul diplomatic la Belgrad, Sturza, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, atitudinea războinică a Serbiei faţă de Turci.

35. — St. Petersburg, 21 Septembrie. — Gh. C. Filipescu, Agent diplomatic la St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe din Bucureşti atitudinea Marilor puteri faţă de evenimentele din Balcani.

36. — Roma, 3 Octombrie. — C. Exarcu, Agentul diplomatic la Roma, face cunoscut Ministerului de Externe, la Bucureşti, atitudinea guvernului italian în chestiunea Orientului.

37. — Bucureşti, 8 Octombrie. — Articol în ziarul «Românul», arătând că Germania împinge Austria spre Orient.

38. — Bucureşti, 8 Octombrie. — Ziarul «Românul» îndeamnă la solidaritate popoarele din cuprinsul Imperiului otoman pentru a putea scăpa de asprimea jugului pe care-l suportă.

39. — Bucureşti, 22 Octombrie. — Ziarul «Românul» scoate în evidenţă schimbarea de atitudine a Marilor puteri, în sens intervenţionist, faţă de răscoalele din provinciile ocupate de Turci.

40. — Belgrad, 24 Octombrie. — A. Sturza, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, pregătirile de război din Serbia şi restul garnizoanei turceşti de la Vidin.

41. — Bucureşti, 25 Octombrie. — Articol în ziarul «Românul» comentând intervenţia Ambasadorului rus la Constantinopol în favoarea reformelor şi consecinţelor ce pot decurge.

42. — Londra, 29 Octombrie. — Declaraţiile făcute de lordul primar Disraeli, referitor la situaţia din Imperiul otoman şi interesele Angliei.

43. — Tulcea, 6 Noembrie. — Supuşii români din Tulcea repetă Agentului diplomatic român din Constantinopol că Delegatul Stoianovici nu le susţine interesele.

44. — București, 13 Noembrie. — Articol în ziarul «Românul», referitor la consecințele intrării Muntenegrului în război și la politica României.

45. — București, 15 Noembrie. — Extras din discursul Domnitorului la deschiderea Corpurilor legiuitoare referitor la relațiile cu Statele străine.

46. — București, 22 Noembrie. — Partea relativă la politica externă din proiectul de răspuns al Camerei deputaților la Mesajul tronului.

47. — București, 25 Noembrie. — Discuția din Cameră, referitoare la proiectul de răspuns la Mesajul tronului.

48. — București, 27 Noembrie. — Ședința Senatului în care se precizează atitudinea României față de evenimentele din Sudul Dunării, cu ocazia discuției proiectului de adresă ca răspuns la Mesajul tronului.

49. — Roma, 27 Decembrie. — C. Exarcu, Agentul diplomatic al României la Roma, raportează Ministerului de Externe, la București, rezultatul convorbirii avută cu episcopul slav Strosmayer, referitoare la răscoala din Bosnia și Herțegovina.

50. — Giurgiu, 28 Decembrie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne că muncitorii austriaci și francezi, ce lucrează în țară, sunt neplătiți de zece săptămâni de antrepenori și reclamă că nu au ce mânca.

51. — [București,] 29 Decembrie. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Lucrări publice că lucrătorii din portul Giurgiu nu sunt plătiți de antreprenori pentru munca lor și-i cere să ia măsuri.

52. — Paris, 31 Decembrie. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe, la București, că n'a putut comunica Ducelui Decazes cele ce i s'au spus din cauza crizei ministeriale care s'a produs.

1876

53. — Constantinopol, 1 Ianuarie — Telegrama din Constantinopol, inserată în Monitorul Oficial, referitoare la faptul că Puterile semnatare ale Tratatului de la Paris recomandă Sultanului proiectul Andrassy pentru pacificarea Bosniei.

54. — Pera, 1 Ianuarie. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, că Ambasadorul Angliei răspândește știri falșe despre România.

55. — București, 4 Ianuarie. — Notă circulară a Ministerului de Externe către Agenții diplomatici din străinătate, referitoare la poziția României față de evenimentele din Orient.

56. — București, 4 Ianuarie. — Ministrul de Externe, Lascăr Catargiu, comunică generalului I. Ghica, la Constantinopol, discuția avută cu Girantul consulatului englez din București, referitor la știrile false răspândite despre starea de lucruri din România.

57. — Berlin, 13 Ianuarie. — N. Crețulescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe conversația avută cu Ministrul Bülov referitor la situația României.

58. — Pera, 14 Ianuarie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, telegrafiază Ministerului de Externe, la București, suspendarea unor ziare, care au vorbit despre capitalizarea tributului din România.

59. — R o m a, 16 I a n u a r i e. — C. Exarcu, Agent diplomatic la Roma, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, interesele Marilor puteri din centrul Europei faţă de răscoala din provinciile turceşti.

60. — B e l g r a d, 18 I a n u a r i e. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe efectul produs de nota circulară privitoare la poziţia României faţă de răscoalele din provinciile turceşti.

61. — R o m a, 20 I a n u a r i e. — Agentul diplomatic la Roma, C. Exarcu, raportează Ministerului de Externe convorbirea pe care a avut-o cu Ministrul de Externe al Italiei, privitor la poziţia României faţă de conflictul oriental.

62. — V i e n a, 23 I a n u a r i e. — Agentul diplomatic la Viena, G. Costaforu, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, efectul notei diplomatice din 4 Ianuarie, privitoare la hotărîrea Guvernului român de a pregăti înarmarea ţării.

63. — R o m a, 23 I a n u a r i e. — Agentul diplomatic la Roma, C. Exarcu, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, convorbirea avută cu Şeful de cabinet al Ministrului de externe italian privitor la atitudinea României.

64. — V i e n a, 25 I a n u a r i e. — Agentul diplomatic la Viena, G. Costaforu, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, convorbirea cu Impăratul Austriei privitor la România.

65. — [B u c u r e ş t i,] 26 I a n u a r i e. — Şedinţa Camerei deputaţilor în care se discută acordarea unui credit extraordinar pentru nevoile armatei.

66. — C o n s t a n t i n o p o l, 28 I a n u a r i e. — Agentul diplomatic la Constantinopol, Generalul I. Ghica, raportează Ministerului de Externe întrevederea avută cu Ministrul de Externe otoman privitor la mai multe chestiuni nerezolvate.

67. — B u c u r e ş t i, 28 I a n u a r i e. — Ministerul de Externe explică Agentului diplomatic la Viena, Costaforu, împrejurările în care a fost concepută circulara privitoare la înarmare.

68. — B u c u r e ş t i, 29 I a n u a r i e. — Circulară a Ministerului de Externe către Agenţii diplomatici din străinătate prin care le arată scopul votării creditelor pentru cumpărare de armament.

69. — G i u r g i u, 29 I a n u a r i e. — Prefectul judeţului Vlaşca cere Ministerului de Interne să intervină ca să se achite antreprenorului salariul lucrătorilor de la lucrările din portul Giurgiu.

70. — G i u r g i u, 29 I a n u a r i e. — Prefectul judeţului Vlasca, raportează Ministerului de Interne că lucrătorii străini din portul Giurgiu sunt gata să comită desordine din cauză că nu li se achită drepturile cuvenite.

71. — P e r a, 30 I a n u a r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe că Agentul de la Belgrad ar fi făcut declaraţii despre intenţiile războinice ale României şi proclamarea independenţei.

72. — [B u c u r e ş t i,] 31 I a n u a r i e. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Lucrări Publice să dispună cu lucrătorii din portul Giurgiu să fie plătiţi de antreprenorul care i-a angajat.

73. — V i e n a, 2 F e b r u a r i e. — Agentul diplomatic la Viena, G. Costaforu, arată Ministerului de Externe cauzele pentru care circulara privitoare la înarmare a produs mai mult sgomot decât se cuvenea.

74. — Constantinopol, 2 Februarie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, deformările exagerate produse de circulara privitoare la înarmare din 4/16 Ianuarie.

75. — București, 5 Februarie. — Lege pentru deschiderea unui credit de 4 milioane lei pe seama Ministerului de Războî, pentru cumpărarea de muniţiuni şi echipament.

76. — București, 5 Februarie. — Ministrul de Externe, I. Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, desființarea subvenţiei pentru unele ziare pariziene.

77. — Pera, 5 Februarie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, cere Ministerului de Externe din București să-i trimită în copie rapoartele agenţilor de la Viena și Berlin în legătură cu circulara din 4/16 Ianuarie.

78.[1] — Giurgiu, 6 Februarie. — Prefectul judeţului Vlaşca raportează Ministerului de Interne că lucrătorii de la dragarea portului Giurgiu, neplătiţi de antreprenor, roagă să li se dea de către autorităţi hrană, aşa cum se dă arestaţilor.

79. — Belgrad, 6 Februarie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, cere Ministerului de Externe, la București, să-i precizeze ce răspuns trebue să dea la scrisoarea Ministrului de Războî al Serbiei, în legătură cu dorinţa lui de a trimite o delegaţie de ofiţeri sârbi în România.

80. — București, 7 Februarie. — Ministerul Lucrărilor Publice face cunoscut Ministerului de Interne că antreprenorul dragajului din portul Giurgiu nu are de primit nici un ban şi că tot el urmează a plăti lucrătorii.

81. — [București,] 7 Februarie. Ministerul de Interne cere Prefectului de Vlaşca să ia măsuri ca lucrătorii de la dragajul din portul Giurgiu, neplătiţi de antreprenor, să nu facă turburări.

82. — Paris, 12 Februarie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe, la București, că unele ziare răspândesc știrea unei declaraţii a Guvernului român faţă de Poarta Otomană.

83. — Paris, 14 Februarie. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe la București, că ziaristul Gănescu furnizează ambasadorului Turciei informaţii tendenţioase despre România.

84. — [București,] 14 Februarie. — Bălăceanu, Ministru de Externe, face cunoscut lui Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, că ştirile comunicate de ziaristul Gănescu ambasadorului Turciei nu corespund adevărului.

85. — Paris, 18 Februarie. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe, la București, că ziarele publică o ştire referitoare la două împrumuturi proiectate de Ministrul de Finanţe român.

86. — [București,] 19 Februarie. — Ministrul de Externe I. Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, că guvernul nu s'a gândit să facă două împrumuturi, ci un împrumut pentru a face faţă deficitului cauzat de stagnarea afacerilor.

87. — București, 25 Februarie. — Şedinţa Camerei deputaţilor în care Ministrul de Războî, Generalul Florescu, susţine imposibilitatea reducerii cheltuelilor militare.

88. — București, 26 Februarie. — Deputatul Titu Maiorescu ia cuvântul la discuţie în şedinţa Camerei în legătură cu creditele necesare pentru dotarea armatei.

89. — B u c u r e ş t i, 26 F e b r u a r i e. — Cuvântarea lui V. Boerescu în şedinţa Camerei, referitoare la creditul de patru milioane pentru armată.

90. — B u c u r e ş t i, F e b r u a r i e. — Memoriu întocmit de Ministerul de Externe, cu privire la necesitatea de a avea un ataşat de presă la Londra.

91. — [B u c u r e ş t i,] 5 M a r t i e. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, situaţia fondurilor diplomatice, din care acordă subvenţii ziarelor străine.

92. — B u c u r e ş t i, 8 M a r t i e. — Ministrul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad că România e hotărîtă să observe neutralitatea în chestiunea orientală.

93. — C o n s t a n t i n o p o l, 11 M a r t i e. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Guvernul Otoman semnalează prezenţa unor Herţegovineni pe teritoriul românesc, de unde produc turburări în Bulgaria.

94. — P e t e r s b u r g, 12 M a r t i e. — Girantul agenţiei diplomatice din Petersburg, Emil Ghica, raportează Ministerului de Externe încordarea dintre Ruşi şi Turci pe tema răscoalelor din Bosnia şi Herţegovina.

95. — Z i m o n i, 14 M a r t i e. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Sârbii din România au ordin să nu calce legile şi neutralitatea ţării.

96. — B u c u r e ş t i, 19 M a r t i e. — Ministerul de Externe arată prin nota circulară agenţilor diplomatici din străinătate atitudinea paşnică a României.

97. — B u c u r e ş t i, 19 M a r t i e. — Ministrul de Externe, Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad, A. Sturza, că Guvernul român a obligat pe Draghişievici, emisar sârb, să părăsească ţara.

98. — B u c u r e ş t i, 19 M a r t i e. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să răspundă Porţii că nu există pe teritoriul României refugiaţi herţegovineni.

99. — P e r a, 26 M a r t i e. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe despre generalizarea răscoalei în Bosnia şi insuficienţa măsurilor de potolire.

100. — B u c u r e ş t i, 30 M a r t i e. — Ministerul de Externe reproşează Agentului diplomatic la Roma, C. Exarcu, faptul că în discuţia cu noul ministru italian s'a depărtat de la spiritul circularei sale.

101. — B u c u r e ş t i, 3 A p r i l i e. — Ministrul de Externe, I. Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris motivele pentru care Domnitorul a amânat audienţa Consulului general francez la Bucureşti.

102. — P a r i s, 4 A p r i l i e. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe că va explica Ducelui Decazes incidentul ridicat de către Consulul general al Franţei la Bucureşti.

103. — V i e n a, 6 A p r i l i e. — Agenţia diplomatică din Viena raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că formarea Guvernului General Florescu a produs o mare satisfacţie în cercurile oficiale din capitala Austriei.

104. — R o m a, 6 A p r i l i e. — Agentul diplomatic la Roma, C. Exarcu, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că a asigurat pe Ministrul Melegari despre intenţia noului guvern român de a păstra neutralitatea şi a nu turbura situaţia din Orient.

105. — [B e c h e t,] 8 A p r i l i e. — Comandantul companiei a X-a Dorobanţi, Locotenent Drăgoescu, face cunoscut primarului comunei Nedeea să nu oprească pe arendaşii bălţilor a-şi închide gârlele.

106. — B u c u r e ş t i, 9 A p r i l i e. — Ministrul de Externe din Guvernul Florescu, D. Cornea, face cunoscut agenţilor diplomatici din străinătate că noul cabinet va continua, în politica externă, păstrarea neutralităţii şi respectul tratatelor.

107. — B u c u r e ş t i, 9 A p r i l i e. — Ministrul de Externe cere căpitanului portului Giurgiu să-i raporteze dacă s'a exportat prin acel punct de frontieră un transport de revolvere.

108. — G i u r g i u, 10 A p r i l i e. — Pascal, căpitanul portului Giurgiu, raportează Ministerului de Externe că nu s'au exportat revolvere prin acel punct de frontieră.

109. — [B u c u r e ş t i,] 10 A p r i l i e. — Ministerul de Interne comunică prin ordin circular prefecturilor de pe malul Dunării instrucţiuni privitoare la măsurile de luat ca Bulgari înarmaţi să nu treacă frontiera.

110. — Ş t. P e t e r s b u r g, 13 A p r i l i e. — Girantul agenţiei diplomatice din St. Petersburg, Emil Ghica, aduce la cunoştiinţă Ministerului de Externe conţinutul unui articol din « Journal de St. Petersbourg » referitor la durata noului guvern român.

111. — [B u c u r e ş t i,] 14 A p r i l i e. — Ministerul de Interne cere Prefectului Poliţiei Capitalei să pună sub supraveghere pe un sârb cu gradul de sergent în rândurile răsculaţilor herţegovineni, care este în drum spre Bucureşti.

112. — B u c u r e ş t i, 15 A p r i l i e. — Guvernul Generalului Florescu prezintă Parlamentului programul său, referitor la politica externă şi la chestiunile financiare.

113. — P e r a, 25 A p r i l i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, comunică Ministerului de Externe, la Bucureşti, isbucnirea revoluţiei la Salonic.

114. — P e r a, 27 A p r i l i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, comunică Ministerului de Externe amănunte în legătură cu întinderea răscoalei din Bulgaria.

115. — B u c u r e ş t i, 28 A p r i l i e. — Programul guvernului Manolache Costache Iepureanu, referitor la politica externă şi la organizarea armatei.

116. — P e r a, 29 A p r i l i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinpol, comunică Ministerului de Externe informaţii privitoare la răscoalele din cuprinsul Imperiului Otoman.

117. — B u c u r e ş t i, 29 A p r i l i e. — Circulara Ministerului de Externe către căpitanii de porturi referitoare la supravegherea trecerii de oameni şi materiale de războı în Turcia.

118. — B u c u r e ş t i, 29 A p r i l i e. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, politica externă a guvernului şi relaţiile României cu Imperiul otoman.

119. — B u c u r e ş t i, 29 A p r i l i e. — Ministerul de Interne cere Prefecţilor de Brăila şi Covurlui să dea concursul lor delegaţilor veniţi să cerceteze dacă nu se trec arme de războı în Turcia.

120. — B u c u r e ş t i, 29 A p r i l i e. — Ministerul de Interne deleagă pe Pache Protopopescu să meargă în cercetare la Brăila şi Galaţi, împreună cu Dimitrie Economu, spre a afla dacă se trec arme de răsboi în Turcia.

121. — B u c u r e ş t i, 29 A p r i l i e. — Ministerul de Externe face cunoscut Agenţilor diplomatici în străinătate să se inspire din programul guvernului cu prilejul ori cărui contact ce îl vor avea cu reprezentanţii oficialităţii unde sunt acreditaţi.

122. — B u c u r e ş t i, 29 A p r i l i e. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut agenţilor diplomatici în străinătate politica externă a guvernului român.

123. — P e r a, 3 M a i. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, comunică lui M. Kogălniceanu, la Bucureşti, că Ministrul de Externe otoman a primit cu mare satisfacţie nota referitoare la politica externă a guvernului român.

124. — [B î r c a,] 6 M a i. — Subprefectul de Balta, jud. Dolj, ordonă primarului comunei Nedeea să ia măsuri de supraveghere ca bulgarii din ţară să nu treacă peste Dunăre.

125. — S t. P e t e r s b u r g, 9 M a i. — Emil Ghica, girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe că cercurile diplomatice ruseşti găsesc corectă atitudinea guvernului român faţă de chestiunea orientală.

126. — T u l c e a, 10 M a i. — Delegatul României la Tulcea, A. Stoianovici, raportează Ministerului de Externe situaţia din oraş şi măsurile luate de autorităţile otomane pentru menţinerea liniştei.

127. — R u s c i u c, 10 M a i. — Guvernatorul general al Vilaietului Dunării cere Ministerului de Externe al României să ia măsuri ca bulgarii cari fac înrolări la Giurgiu să nu mai turbure liniştea Imperiului otoman.

128. — [B u c u r e ş t i,] 11 M a i. — Ministerul de Interne cere prefecţilor de Romanaţi Dolj, Mehedinţi, Covurlui şi Brăila să ia măsuri ca să nu treacă bulgari înarmaţi peste Dunăre.

129. — R o m a, 11 M a i. — C. Exarcu, Agentul diplomatic al României la Roma, raportează Ministerului de Externe conversaţia pe care a avut-o cu ministrul Melegari, referitor la chestiunea orientală.

130. — B u c u r e ş t i, 11 M a i. — M. Kogălniceanu, ministru de Externe, face cunoscut Guvernatorului general al Vilaietului Dunării că a dispus cercetarea cazului de la Giurgiu pentru menţinerea bunelor relaţii cu Poarta.

131. — S t. P e t e r s b u r g, 12 M a i. — Emil Ghica, girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, convorbirea pe care a avut-o cu consilierul privat Giers referitor la chestiunea orientală.

132. — B u c u r e ş t i, 14 M a i. — Ministerul de Externe face cunoscut Guvernatorului General de la Rusciuc rezultatul anchetei privitoare la înrolarea de voluntari bulgari pe teritoriul român.

133. — B u c u r e ş t i, 14 M a i. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, cere Agentului diplomatic la Constantinopol să comunice la Poartă că nu există cete de bulgari în ţară şi că aşteaptă ca Turcia să recunoască denumirea de România.

134. — B u c u r e ş t i, 14 M a i. — M. Kogălniceanu cere generalului I. Ghica la Constantinopol să protesteze la Ministerul de Externe otoman contra afirmaţiilor nedrepte făcute de guvernatorul de Rusciuc în legătură cu bandele bulgăreşti.

135. — C r a i o v a, 15 M a i. — Prefectura judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne că vice-consulul austriac solicită intervenţia administraţiei în caz că populaţia catolică din Craiova s-ar agita că i s-a închis biserica de către episcop.

136. — C o n s t a n t i n o p o l, 18 M a i. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că o răscoală de la Palat a dus la detronarea Sultanului Abdul Aziz.

137. — Pera, 18 Mai. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, amănunte în legătură cu lovitura de Stat, pentru înscăunarea Sultanului Murad.

138. — Constantinopol, 18 Mai. — Marele Vizir al Imperiului otoman face cunoscut Principelui Carol al României detronarea Sultanului Abdul Aziz şi proclamarea ca împărat a lui Murad al V-lea.

139. — Belgrad, 18 Mai. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe debarcarea bulgarilor de pe vaporul austriac Radetzky şi impresia făcută.

140. — Bucureşti, 18 Mai. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut Guvernatorului de Rusciuc măsurile luate pentru a opri ca bulgarii să se adune în grupuri şi să treacă în Sudul Dunării.

141. — [Bechet,] 18 Mai. — Căpitanul postului Bechet raportează Ministerului de Interne că vaporul Radetzky a debarcat un număr de bulgari pe teritoriul turcesc.

142. — [Turnu-Severin,] 18 Mai. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe împrejurările în care bulgarii de pe vaporul austriac Radetzky au debarcat în Turcia.

143. — Bucureşti, 18 Mai. — Ministerul de Externe cere Agenţilor diplomatici în străinătate să facă dare de seamă guvernelor respective despre întâmplarea de pe vaporul « Radetzky ».

144. — Bucureşti, 18 Mai. — Ministerul de Externe cere Agenţiei austriace de navigaţie pe Dunăre ca vaporul Radetzky să fie trimis cu echipajul său în apele româneşti, la dispoziţia comisiei mixte de anchetă.

145. — Bucureşti, 18 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut Agenţiei austriace de navigaţie pe Dunăre că un alt vapor s'a angajat să ia pe bordul său un număr de bulgari şi să-i debarce pe teritoriul otoman.

146. — [Bucureşti,] 18 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne informaţia dată de guvernatorul din Rusciuc privitoare la adunarea unui număr de bulgari la Caracal spre a trece Dunărea.

147. — Bucureşti, 19 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut guvernatorului de la Rusciuc măsurile luate cu privire la circulaţia vapoarelor pe Dunăre, în sus de Giurgiu.

148. — Bucureşti, 20 Mai. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, comunică Agenţilor din străinătate telegrama Marelui Vizir despre urcarea pe tron a sultanului Murad al V-lea şi răspunsul dat de guvernul român.

149. — Roma, 20 Mai. — C. Exarcu, Agent diplomatic la Roma, raportează Ministerului de Externe comunicarea făcută guvernului italian în chestiunea vaporului Radetzky.

150. — Belgrad, 20 Mai. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe că un ofiţer de cavalerie român, numit Chirof, a sosit la Belgrad şi că ar fi unul din viitorii şefi de cete.

151. — [Bucureşti], 20 Mai. — Ministerul de Interne face cunoscut prefectului de Vlaşca măsurile Ministerului Lucrărilor Publice de a nu admite în trenuri oameni înarmaţi sau cu bagaje în care s-ar bănui că sunt arme.

152. — [Bucureşti,] 20 Mai. — Ministerul de Interne cere prefectului poliţiei Capitalei să ia măsuri ca în gara Filaret să nu se urce în trenuri oameni înarmaţi care ar trece apoi în Bulgaria.

153. — Rusciuc, [21] Mai. — Guvernatorul general de la Rusciuc înştiinţează Ministerul de Externe că grupuri de bulgari se pregătesc la Brăila să treacă Dunărea şi cere să se ia măsuri pentru a fi împiedicaţi.

154. — [Bucureşti,] 21 Mai. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne şi Răsboi a lua măsuri de oprire a bulgarilor din Brăila să treacă Dunărea.

155. — Rusciuc, 21 Mai. — Guvernatorul general de la Rusciuc face cunoscut Ministerului de Externe că măsurile de circulaţie a vapoarelor austriace pe Dunăre au fost abrogate în urma intervenţiei ambasadorului austriac.

156. — Bucureşti, 22 Mai. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut guvernatorului de la Rusciuc măsurile de ordin militar pentru a opri ca bulgarii să formeze cete care să treacă în sudul Dunării.

157. — Bucureşti, 22 Mai. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne ca autorităţile administrative să nu permită bulgarilor a se îmbarca pe diferite vase fără a prezenta paşaport.

158. — Bucureşti, 22 Mai. — Ministerul de Externe cere căpitanilor din porturi să respecte ordinele ce primesc şi să refuze concursul la tot ce ar putea compromite neutralitatea ţării.

159. — Bucureşti, 22 Mai. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Finanţe ca şefii birourilor vamale din porturile dunărene să revizuiască bagajele bulgarilor cari se îmbarcă pe diferite vase, pentru a opri armele şi muniţiile ascunse.

160. — Pera, 22 Mai. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Poarta a notificat oficial urcarea pe tron a sultanului Murad.

161. — Bucureşti, 22 Mai. — Agentul societăţii austriace de navigaţie face cunoscut Ministerului de Externe că a luat măsuri ca vapoarele să nu primească pe bordul lor bulgari sau arme şi muniţiuni.

162. — Bucureşti, 22 Mai. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, dă instrucţiuni generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, de felul cum trebuie să se comporte în relaţiile de servici cu membrii noului guvern otoman.

163. — Turnu-Severin, 24 Mai. — Agenţia societăţii austriace de navigaţie pe Dunăre face cunoscut Ministerului de Externe cazul de pe vaporul Radetzky şi-i cere sprijinul pentru respectarea neutralităţii Dunării.

164. — Bucureşti, 25 Mai. — Ministerul de Interne cere prefecţilor de pe linia Dunării să ia măsuri ca să nu se permită ieşirea din ţară a bulgarilor fără paşaport.

165. — Belgrad, 27 Mai. — A. Sturza, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe demersul consulilor marilor puteri la principele Milan în favoarea păcii.

166. — Giurgiu, 28 Mai. — Prefectul judeţului Vlaşca raportează Ministerului de Interne că a luat cele mai serioase măsuri ca ieşirea bulgarilor din ţară să se facă după ordinile ce i s-au dat.

167. — Bucureşti, 28 Mai. — Ministerul de Finanţe face cunoscut Ministerului de Externe că a dat ordin punctelor vamale de pe malul Dunării ca să oprească trecerea armelor în Turcia.

168. — [B e c h e t,] 29 M a i. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Interne amănunte referitoare la acţiunea răsculaţilor bulgari debarcaţi de pe vaporul Radetzky.

169. — [T u r n u - S e v e r i n,] 25 M a i. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că a oprit trecerea peste frontieră a unui număr de bulgari şi sârbi deşi aveau paşapoarte, informat fiind că sunt voluntari.

170. — [B u c u r e ş t i,] 29 M a i. — Ministerul de Externe ordonă Căpitanului portului Severin să oprească trecerea grupului de bulgari peste frontieră.

171. — B u c u r e ş t i, 31 M a i. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne că în comuna Olteniţa, comitetul bulgar a hotărît în şedinţă să cumpere postav pentru uniforma voluntarilor.

172. — B u c u r e ş t i, 31 M a i. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună expulzarea din ţară a revoluţionarilor bulgari Karavelof şi Ţancof, pentru activitatea lor dăunătoare neutralităţii.

173. — B u c u r e ş t i, 31 M a i. — Ministrul de Externe face cunoscut Inspectorului societăţii de navigaţie pe Dunăre că autorităţile româneşti au luat măsuri de supraveghere activă a frontierei de sud.

174. — G i u r g i u, 2 I u n i e. — Prefectul judeţului Vlaşca raportează Ministerului de Interne că a confiscat 3 lăzi cu echipament militar destinat pentru Turnu-Severin.

175. — P a r i s, 2 I u n i e. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, cere Ministerului de Externe explicaţii în legătură cu ziaristul Gănescu, căruia guvernul i-a încredinţat o misiune financiară.

176. — [B u c u r e ş t i,] 3 I u n i e. — Ministerul de Interne trimite prefectului de Vlaşca petiţia lui Gh. Russef care se plânge că la gara Giurgiu s-au confiscat arme ale tatălui şi fraţilor săi.

177. — [B u c u r e ş t i,] 3 I u n i e. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, explică Agentului diplomatic la Paris rostul însărcinării date lui Grigore Gănescu pentru a realiza un împrumut pentru ţară.

178. — P a r i s, 4 I u n i e. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministrului de Externe, la Bucureşti, că a refuzat să pună la dispoziţia ziaristului Grigore Gănescu cifrul Agenţiei.

179. — B u c u r e ş t i, 4 I u n i e. — Ministerul de Externe trimite secretarului Agenţiei diplomatice din Paris un dicţionar cifrat spre a fi înmânat lui Grigore Gănescu.

180. — R u s c i u c, 5 I u n i e. — Guvernatorul general de la Rusciuc mulţumeşte Ministrului de Externe pentru bunele intenţii ale guvernului român.

181. — [B u c u r e ş t i,] 5 I u n i e. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, arată lui Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, motivul pentru care a trimis un dicţionar cifrat lui Grigore Gănescu.

182. — B e l g r a d, 6 I u n i e. — Principele Milan Obrenovici cere principelui Carol al României să permită vărului său Efrem Ghermani înrolarea pe timp limitat în armata sârbă.

183. — C o n s t a n t i n o p o l, 6 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe otoman rezultatul anchetei cu privire la adunarea bulgarilor la Giurgiu pentru a trece Dunărea.

184. — [B u c u r e ş t i,] 7 I u n i e. — Ministerul de Interne face cunoscut tuturor prefecţilor de judeţe instrucţiuni în legătură cu ridicarea unor restricţiuni la intrarea în ţară a străinilor.

185. — S e m l i n, 7 I u n i e. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe pregătirile pe care le fac sârbii şi muntenegrenii pentru începerea războiului cu turcii.

186. — T u r n u - M ă g u r e l e, 8 I u n i e. — D. Nistorescu din Turnu-Măgurele raportează Ministerului de Interne că la staţia Piatra Olt sunt o sută de bulgari care merg în Balcani.

187. — R u s c i u c, 8 I u n i e. — Guvernatorul general de la Rusciuc aduce la cunoştinţa Ministerului de Externe ştirea că la Caracal se adună două-trei mii de bulgari spre a trece Dunărea şi cere să ia măsuri de a-i opri.

188. — G i u r g i u, 8 I u n i e. — Prefectul judeţului Vlaşca raportează Ministerului de Interne că armele confiscate lui Russef nu serveau pentru apărare şi e de părere a se refuza restituirea lor.

189. — [B u c u r e ş t i,] 9 I u n i e. — Ministerul de Interne ordonă prefectului de Olt să ia măsuri în privinţa bulgarilor cari, la staţia Piatra, se pregătesc să plece în Balcani.

190. — B u c u r e ş t i, 10 I u n i e. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad că nu se aprobă ca Efrem Ghermani să servească în armata sârbă.

191. — [B e l g r a d,] 10 I u n i e. — Scrisoarea principelui Milan al Serbiei către Marele Vizir referitor la atitudinea sa faţă de politica generală a Imperiului otoman.

192. — B u c u r e ş t i, 12 I u n i e. — Ministerul de Externe cere agenţilor diplomatici în străinătate să desmintă svonul că guvernul român ar avea intenţia să mobilizeze armata.

193. — C a r a c a l, 12 I u n i e. — Prefectul judeţului Romanaţi raportează Ministerului de Interne că au trecut de la gara Piatra spre Severin, în două rânduri câte un grup de bulgari.

194. — B e l g r a d, 13 I u n i e. — Agentul diplomatic la Belgrad, I. Sturza, raportează Ministerului de Externe dorinţa guvernului sârb ca România să încuviinţeze trecerea pe ascuns a unui transport de arme.

195. — B u c u r e ş t i, 14 I u n i e. — Ministerul de Externe dă instrucţiuni Agentului diplomatic la Belgrad să explice principelui Milan cum înţelege România să ajute pe răsculaţi respectând în aparenţă neutralitatea.

196. — [B u c u r e ş t i,] 14 I u n i e. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Finanţe că în comisiunile pentru delimitarea zonei de zece kilometri de-a-lungul frontierei deleagă pe subprefectul respectiv.

197. — B e r l i n, 14 I u n i e. — Titu Maiorescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe prezentarea scrisorilor de acreditare şi discuţiile avute cu reprezentanţii guvernului german.

198. — [B u c u r e ş t i,] 14 I u n i e. — Ion Constantin Ghica cere Ministerului de Externe autorizaţia de a urmări operaţiile militare din Serbia.

199. — B u c u r e ş t i, 15 I u n i e. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Război ca în vederea începerii ostilităţilor între turci şi sârbi să concentreze un corp de observaţie la Gruia pentru apărarea neutralităţii.

200. — București, 15 Iunie. — Ministerul de Finanțe face cunoscut Ministerului de Interne împărțirea regiunilor pentru fixarea zonei de zece kilometri de-a-lungul frontierci.

201. — Paris, 16 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe informații date de Ambasadorul Turciei cu privire la o eventuală luptă a flotei otomane pe Dunăre.

202. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Belgrad să comunice Guvernului sârb că transportul de tunuri și puști prin România n'ar putea fi ținut secret de companiile de căi ferate austriace.

203. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe comunică Agentului diplomatic la Belgrad demersurile ce vor fi întreprinse pentru a se face respectată neutralizarea Dunării, mai ales între Negotin și Vârciorova.

204. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să intervină la Poartă pentru respectarea neutralității Dunării și recunoașterea titlului de România.

205. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomatici în străinătate să intervină la guvernele respective pentru ca Poarta să respecte neutralitatea Dunării în special între Negotin și Vârciorova.

206. — Paris, 16 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, cere Ministerului de Externe să completeze subvenția ziarului « Memorial diplomatique » la 6000 lei pe an, fără a o mai reduce.

207. — [Gara Suceava,] 16 Iunie, — Sublocotenentul Gr. Vasilescu din Regimentul 7 Dorobanți raportează Ministerului de Interne dificultățile ce întâmpină cu îndeplinirea serviciului de control vamal.

208. — Londra, 16 Iunie. — Ziaristul Hotze di Planta comunică Ministerului de Externe al României informații în legătură cu desfășurarea evenimentelor politice internaționale.

209. — București, 16 Iunie. — Ministerul de Externe trimite Agenților din străinătate memoriul de revendicări pe care România le propune Turciei.

210. — Berlin, 17 Iunie. — Titu Maiorescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că a comunicat guvernului german telegrama referitoare la cererea României de neutralizare a Dunării.

211. — Pera, 18 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Serbia a cerut Porții să-i încuviințeze administrarea Bosniei, cu o mărire de tribut.

212. — Petersburg, 18 Iunie. — Emil Ghica, girantul Agenției din Petersburg, raportează Ministerului de Externe părerea consilierului Giers cu privire la chestiunea neutralizării Dunării.

213. — [Alexinaț,] 18 Iunie. — Proclamația principelui Milan al Serbiei cu ocazia declarării de război Turciei.

214. — Paris, 18 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu ducele Decazes referitor la neutralizarea Dunării.

215. — P e r a, 18 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuţia avută cu Savfet Paşa referitor la chestiunea neutralizării Dunării.

216. — B u c u r e ş t i, 18 I u n i e. — Ministerul de Externe autoriză pe generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, să pună chestiunea neutralizării Dunării într'o notă oficială dacă Savfet Paşa nu-i dă un răspuns precis.

217. — G i u r g i u, 19 I u n i e. — Prefectura judeţului Vlaşca raportează Ministerului de Externe mişcările trupelor otomane de la Rusciuc şi felul cum se face paza pe malul românesc.

218. — B u c u r e ş t i, 19 I u n i e. — Ministerul de Externe cere prin ordin circular căpitanilor de porturi să-l ţină în curent cu trecerea vaselor de război otomane şi cu mişcările de trupe de pe partea dreaptă a Dunării.

219. — S e m l i n, 19 I u n i e. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, pregătirile de război pe care le fac sârbii.

220. — P e r a, 19 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, răspunsul dat de Savfet Paşa, în legătură cu cererea de neutralizare a Dunării.

221. — B u c u r e ş t i, 19 I u n i e. — Ministerul de Externe trimite Ministerului de Interne circulara Ministerului de Comerţ austriac privitoare la intrarea în vigoare a Convenţiei comerciale cu România.

222. — B u c u r e ş t i, 20 I u n i e. — Ministerul de Externe cere agenţilor diplomatici din străinătate să pună chestiunea neutralizării Dunării în note oficiale către guvernele pe lângă care sunt acreditaţi.

223. — B u c u r e ş t i, 20 I u n i e. — Mesajul domnesc pentru deschiderea corpurilor legiuitoare.

224. — [B u c u r e ş t i,] 20 I u n i e. — Ministerul de Externe face cunoscut generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că aprobă nota oficială prezentată Porţii în chestiunea neutralizării Dunării şi-i cere să reziste cu hotărîre.

225. — P e r a, 20 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentanţii puterilor garante au primit ordin să sprijine cererea României cu privire la neutralizarea Dunării.

226. — B u c u r e ş t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Externe, semnalând Ministerului de Interne înrolări de voluntari pentru armata Serbiei printre lucrătorii de la linia ferată Ploeşti-Predeal, cere ca autorităţile administrative să colaboreze la respectarea neutralităţii Dunării.

227. — B u c u r e ş t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Război să ia măsuri pentru ca respectarea neutralităţii Dunării să se poată face efectiv.

228. — B u c u r e ş t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Interne ordonă prefecţilor din judeţele de pe marginea Dunării să ia măsuri ca să nu treacă graniţa decât persoanele considerate inofensive, pentru a nu compromite neutralitatea.

229. — B u c u r e ş t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Interne ordonă prefecţilor să ia măsuri pentru a descoperi pe cei cari fac înrolări de voluntari pentru armata Serbiei.

230. — P e r a, 21 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, stadiul tratativelor cari se duc în legătură cu cererea de neutralizare a Dunării.

231. — Olteniţa, 21 Iunie. — Căpitanul portului Olteniţa raportează Ministerului de Externe activitatea Comitetului bulgar şi mişcările trupelor otomane pe Dunăre.

232. — Calafat, 21 Iunie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe informaţii în legătură cu vasele de război şi armata otomană.

233. — Călăraşi, 21 Iunie. — Căpitanul portului Călăraşi raportează Ministerului de Externe compoziţia forţelor militare turceşti de la Silistra.

234. — Giurgiu, 21 Iunie. — Căpitanul portului Giurgiu raportează Ministerului de Externe situaţia trupelor turceşti din regiunea Rusciuc.

235. — Turnu-Severin, 21 Iunie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe situaţia pregătirilor de război la Cladova şi la Ada-Kale.

236. — Bechet, 21 Iunie. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Externe mişcarea vaselor de război turceşti pe Dunăre.

237. — Galaţi, 21 Iunie. — Căpitanul portului Galaţi raportează Ministerului de Externe mişcarea vaselor de război pe Dunăre şi situaţia armatei turceşti din nordul Dobrogei.

238. — [Bucureşti,] 21 Iunie. — Ministerul de Externe cere guvernatorului general de la Rusciuc să-i dea informaţii în legătură cu vasele de război otomane de pe Dunăre.

239. — Constantinopol, 21 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe mersul tratativelor cu Savfet Paşa referitor la chestiunea neutralizării Dunării între Negotin şi Vârciorova.

240. — [Bucureşti,] 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agenţilor diplomatici în străinătate să intervină pentru ca Poarta să se hotărască pentru a respecta neutralitatea Dunării.

241. — Pera, 22 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Savfet Paşa i-a exprimat recunoştinţa Porţii pentru purtarea României.

242. — Paris, 22 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe declaraţiile pe care ducele Decazes i le-a făcut cu privire la cererea României de neutralizare a Dunării.

243. — Turnu-Severin, 22 Iunie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe cum a decurs incidentul de la Ada-Kale şi cere să i se permită a comanda o barcă pentru efectuarea serviciului.

244. — [Belgrad,] 22 Iunie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe starea de spirit în Serbia şi forţele militare care au început războiul cu turcii.

245. — Turnu-Severin, 22 Iunie. — Prefectul judeţului Mehedinţi raportează Ministerului de Externe informaţiile pe care le are în legătură cu bombardarea cetăţii de la Ada-Kale.

246. — St. Petersburg, 22 Iunie. — Emil Ghica, girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, punctul de vedere al guvernului rus în chestiunea neutralizării Dunării.

247. — Berlin, 22 Iunie. — Nota prezentată de T. Maiorescu, Agent diplomatic al României, cancelarului Germaniei, Bismark, în legătură cu cererea de neutralizare a Dunării între Gruia şi Vârciorova.

248. — Berlin, 22 Iunie. — Titu Maiorescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe declaraţiile pe care i le-a făcut ministrul Radovici în legătură cu cererea României faţă de Poartă.

249. — Giurgiu, 22 Iunie. — Căpitanul portului Giurgiu raportează Ministerului de Externe ştirile aduse de guvernatorul de la Rusciuc de pe câmpul de luptă.

250. — Calafat, 22 Iunie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe sosirea de trupe turceşti la Vidin.

251. — Galaţi, 22 Iunie. — Prefectul judeţului Covurlui raportează Ministerului de Externe manevrele vaselor turceşti pe Dunăre.

252. — Bucureşti, 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Belgrad să intervină ca guvernul sârb să respecte în totul neutralitatea Dunării.

253. — Bucureşti, 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic al Serbiei ca guvernul său să respecte neutralitatea Dunării pe lungimea hotarului cu România.

254. — Pera, 22 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe noile demersuri făcute în legătură cu cererea României de neutralizare a Dunării.

255. — [Bucureşti,] 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să prezinte o a doua notă cu privire la cererea de a se neutraliza Dunărea.

256. — Paris, 23 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că a prezentat nota oficială guvernului francez în legătură cu neutralizarea Dunării şi a obţinut unele modificări în compunerea scrisorilor de acreditare.

257. — Pera, 23 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Savfet Paşa nu i-a dat un răspuns precis în chestia neutralizării Dunării.

258. — Paris, 24 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, discuţia avută cu ducele Decazes referitor la chestiunea neutralizării Dunării.

259. — Viena, 24 Iunie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, părerile unora dintre ambasadori în legătură cu chestiunea neutralizării Dunării.

260. — Bucureşti, 24 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să arate ambasadorilor Marilor puteri că refuzul Porţii de a recunoaşte neutralitatea Dunării poate împinge România la măsuri extreme.

261. — Bucureşti, 24 Iunie. — Ministerul de Război cere Ministerului de Externe să intervină pentru ca vasele de război otomane să nu mai atace cu focuri de armă ostaşii români de pe frontieră.

262. — Bucureşti, 24 Iunie. — M. Kogălniceanu, Ministru de Externe, face cunoscut guvernatorului general de la Rusciuc actul de agresiune al flotei otomane de pe Dunăre asupra unei bărci cu ofiţeri şi soldaţi români.

263. — Semlin, 24 Iunie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, convorbirea avută cu principele Milan, relativ la relaţiile dintre Serbia şi România.

264. — Bucureşti, 24 Iunie. — Agentul diplomatic al Serbiei la Bucureşti face cunoscut Ministerului de Externe asigurările guvernului său că va respecta neutralitatea Dunării.

265. — Şt. Petersburg, 24 Iunie. — Fragment dintr'un raport al Agentului diplomatic la St. Petersburg către Ministerul de Externe în chestiunea cererii României de a se traliza Dunărea.

266. — [Bucureşti,] 24 Iunie. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, cere Agentului diplomatic la Berlin să caute a obţine sprijinul Germaniei la Constantinopol pentru a determina Poarta la neutralizarea Dunării.

267. — Berlin, 25 Iunie. — T. Maiorescu, Agentul diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe comunicarea ce i-a făcut ministrul Radovici că Turcia va respecta neutralitatea Dunării şi că flota de la Vidin nu va fi întrebuinţată.

268. — Pera, 25 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Agentul Serbiei, părăsind Turcia, va trece prin România.

269. — Roma, 25 Iunie. — I. Mitilineu, însărcinat cu afacerile Agenţiei din Roma, raportează Ministerului de Externe răspunsul guvernului italian în privinţa cererii României de a se neutraliza Dunărea.

270. — Semlin, 25 Iunie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că divizia de voluntari români a respins al patrulea atac al turcilor pe Timoc.

271. — Bucureşti, 25 Iunie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Constantinopol o notă însoţită de un memoriu spre a fi predate lui Savfet Paşa, în legătură cu soluţionarea cererilor României.

272. — Pera, 25 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe motivele invocate de turci pentru a nu consimţi la neutralizarea Dunării.

273. — Constantinopol, 25 Iunie. — Agentul diplomatic la Constantinopol, generalul I. Ghica, raportează Ministerului de Externe că a dat la Poartă o nouă notă oficială în privinţa neutralizării Dunării şi ambasadorii sunt favorabili României.

274. — Viena, 26 Iunie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, cere Ministerului de Externe să-l informeze dacă armele oprite la Ungheni, pentru Serbia, erau puşti sau tunuri.

275. — Pera, 26 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe răspunsul scris al lui Savfet Paşa că Poarta a admis neutralizarea Dunării.

276. — Petersburg, 26 Iunie. — Emil Ghica, girantul Agenţiei din Petersburg, raportează Ministerului de Externe sfatul dat de Giers în legătură cu cererea României de a se neutraliza Dunărea.

277. — Berlin, 26 Iunie. — T. Maiorescu, Agentul diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe convorbirea pe care a avut-o cu ministrul Radovici privitor la neutralitatea Dunării.

278. — Craiova, 26 Iunie. — Prefectura judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne ştirea că armata sârbă s'ar apropia de Vidin.

279. — Bechet, 26 Iunie. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Externe plecarea vasului de război otoman care a fost ancorat la Rahova.

280. — [Viena,] 26 Iunie. — Agentul diplomatic la Viena, Bălăceanu, raportează Ministerului de Externe că Ungurii nu vor tolera crearea unei Serbii mari.

281. — București, 26 Iunie. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, cere Camerei în ședința dela 26 Iunie, să se aleagă dintre deputați o comisie pentru politica externă care să cerceteze convenția comercială cu Rusia.

282. — București, 26 Iunie. — Ziarul Timpul publică apelul comitetului revoluționar bulgar către Români pentru a fi ajutați în revolta lor contra Turcilor.

283. — Turnu-Severin, 27 Iunie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe situația din pozițiunile militare sârbești dela Cladova și din fața insulei Ada-Cale.

284. — Turnu-Severin, 27 Iunie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe trecerea unui grup de 250 ostași sîrbi sau muntenegreni într'un șlep de Dunăre spre Radovaț.

285. — Londra, 27 Iunie. — Ziaristul Hotze di Planta comunică Ministerului de Externe informații în legătură cu atitudinea opiniei din Anglia față de războiul Turco-Sârb.

286. — Constantinopol, 28 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe nota Guvernului otoman privitoare la neutralizarea Dunării.

287. — Pera, 28 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, înfățișează Ministerului de Externe părerea că chestiunile în discuție cu Poarta să fie tratate prin Agenția diplomatică.

288. — Viena, 28 Iunie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe înțelegerea dintre Împărații Austrici și Rusiei privitor la chestiunile din Peninsula Balcanică.

289. — Bechet, 28 Iunie. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Externe trecerea în susul Dunării a unor vapoare de război otomane.

290. — București, 28 Iunie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Viena, I. Bălăceanu, că o comisie specială va cerceta armele sârbești oprite la graniță, la Ungheni.

291. — Călărași, 28 Iunie. — Căpitanul portului Călărași raportează Ministerului de Externe că un vapor otoman a ridicat lagărul de soldați dela Silistra.

292. — București, 28 Iunie. — Ministerul de Externe publică în Monitorul Oficial angajamentul luat de Turcia și Serbia de a respecta neutralitatea Dunării între Gruia și Vîrciorova.

293. — Galați, 29 Iunie. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe sosirea de la Constantinopol a unui vapor otoman cu arme și munițiuni de război.

294. — Giurgiu, 29 Iunie. — Căpitanul portului Giurgiu raportează Ministerului de Externe trecerea de vapoare de războiu turcești pe Dunăre cu armată și munițiuni.

295. — Bechet, 29 Iunie. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Externe trecerea de vapoare otomane cu tunuri și armată pe Dunăre.

296. — București, 29 Iunie. — Agentul diplomatic al Serbiei la București, N. A. Petronievici, cere Ministerului de Externe să intervină pentru restituirea armelor confiscate de la doi supuși sârbi.

297. — Călărași, 30 Iunie. — Prefectul județului Ialomița întreabă Ministerul de Interne dacă măsura de a avea pașaport se aplică și Românilor cărora poliția locală le libera bilete de 48 ore pentru a merge în Turcia.

298. — Calafat, 1 Iulie. — Anca Iovanovici, refugiată din Vidin, cere Ministerului de Interne să dispună punerea în libertate a soţului său arestat la Calafat, bănuit a fi spion.

299. — Bucureşti, 1 Iulie. — Primul Ministru face cunoscut Ministerului de Externe compunerea comisiunii Senatului care se va ocupa cu cercetarea actelor referitoare la chestiunea neutralităţii Dunării.

300. — [Bucureşti, 1 Iulie. —] Adresa de răspuns la Mesajul tronului, redactată de comisiunea Camerei deputaţilor prin N. Blarenberg.

301. — Rusciuc, 1 Iulie. — Guvernatorul general dela Rusciuc semnalează Ministerului de Externe al României ziarul «Nouvelle Bulgarie», care apare la Bucureşti, cu articole revoluţionare.

302. — [Bucureşti,] 2 Iulie. — Ministerul de Externe comunică Generalului Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, să ia act prin notă oficială de angajamentul Turciei în chestiunea neutralizării, Romînia urmând a aproviziona insula Ada-Kalé.

303. — Constantinopol, 2 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, informează Ministerul de Externe de felul cum va proceda în tratativele cu Savfet Paşa pentru revendicările cerute Porţii de Guvernul român.

304. — Giurgiu, 2 Iulie. — Căpitanul portului Giurgiu, C. Pascali, raportează Ministerului de Externe vasele de războiu otomane care au trecut în spre Vidin, încărcate cu oameni şi material.

305. — Câmpina, 2 Iulie. — Telegrama lui Popoff din Câmpina către Ministerul de Interne, prin care protestează contra arestării sale pe motiv că a fost în corespondenţă cu lucrătorii de la linia ferată.

306. — Bucureşti, 2 Iulie. — Ministerul de Externe cere Prefectului de Mehedinţi să ia înţelegere cu comandantul fortului Ada-Kale pentru aprovizionarea garnizoanei şi populaţiei cu alimente.

307. — Turnu-Severin, 3 Iulie. — Căpitanul portului Turnu-Severin, Al. Nicolaescu, raportează Ministerului de Externe că în fiecare zi vin mulţi Bulgari şi Sârbi cu trenul din interiorul ţării, care apoi trec clandestin peste Dunăre.

308. — Bucureşti, 3 Iulie. — Ministerul de Războiu cere Ministerului de Externe să-i precizeze ce atitudine trebue să aibă trupele din corpul de observaţie dela Gruia faţă de vapoarele de războiu turceşti care ar încerca să treacă în susul Dunării.

309. — Paris, 4 Iulie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, face cunoscut Ministerului de Externe discuţia pe care a avut-o cu ducele Decazes referitor la situaţia din România.

310. — St. Petersburg, 4 Iulie. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe că a refuzat viza paşapoartelor pentru voluntarii ce merg în Serbia şi cere instrucţiuni cum să procedeze.

311. — Bolgrad, 4 Iulie. — Prefectura judeţului Bolgrad cere Ministerului de Interne instrucţiuni de felul cum trebue să procedeze cu străinii care vin pe la punctul Tabacu, având paşapoarte fără semnalmente.

312. — Giurgiu, 4 Iulie. — Prefectul judeţului Vlaşca întreabă Ministerul de Interne dacă trebue să trimită la Bucureşti pe un student bulgar venit din Rusia cu o sabie.

313. — Ploeşti, 5 Iulie. — Prefectura judeţului Prahova raportează Ministerului de Interne că Nicolae Velèsenis şi Stefan Traicu au fost arestaţi pentrucă făceau înrolări de Bulgari pentru Serbia.

814. — Constantinopol, 5 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe copia notei adresată Porții în legătură cu neutralizarea Dunării și aprovizionarea insulei Ada-Kalé

815. — București, 5 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Belgrad să comunice Guvernului sârb că Poarta a aprobat neutralizarea Dunării cu condiția ca Serbia să se angajeze a nu ataca garnizoana dela Ada-Kale.

816. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că forma învechită și jignitoare pe care Poarta o întrebuințează în notele ei oficiale e de natură să compromită relațiile cu România.

817. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut girantului Agenției diplomatice din Petersburg că nu are dreptul să refuze viza pașapoartelor pentru Serbia.

818. — Paris, 6 Iulie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că ziarele franceze se ocupă de un memoriu al României care cuprinde cererea de independență, mobilizarea armatei și măsuri financiare neobișnuite.

819. — Petersburg, 6 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al Guvernului rus cu privire la memoriul celor șapte puncte

820. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Externe să dispună măsurile de luat în privința călătorilor care vin din Rusia cu pașapoarte neobișnuite și se îndreaptă spre Galați.

821. — Roma, 6 Iulie. — Secretarul Agenției telegrafice din Roma, C. I. Mitilineu, raportează Ministerului de Externe că a desmințit prin agenția Stefani svonurile de mobilizare a armatei române.

822. — Ploești, 6 Iulie. — Prefectul județului Prahova raportează Ministerului de Interne împrejurările în care au fost arestați înrolatorii de Bulgari pentru Serbia.

823. — [Belgrad,] 6 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe starea de spirit în Serbia după începerea războiului cu Turcia.

894. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomatici din străinătate să desmintă prin ziare afirmația că România mobilizează armata.

825. — [București, 7 Iulie. —] Camera deputaților aprobă chemarea ,unei părți a rezervelor armatei.

826. — Pera, 7 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentanții Puterilor îi cer copie după Memoriul cuprinzând cele șapte puncte.

827. — [București,] 7 Iulie. — M. Kogălniceanu, Ministru de Externe, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris că informațiile ziarelor franceze cu privire la starea de lucruri din România nu corespund adevărului.

828. — [București,] 8 Iulie. — Dimitrie Ghica, Președintele «Crucii Roșii», cere Ministerului de Externe să înștiințeze guvernele Turciei și Serbiei că trimite câte o ambulanță în taberele beligeranților.

829. — St. Petersburg, 8 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la București, comentariile diplomaților și ale presei oficioase referitor la revendicările României.

330. — Semlin, 8 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că atitudinea României față de Serbia este socotită la Petersburg ca dușmănoasă.

331. — Constantinopol, 9 Iulie. — Corespondentul ziarului « Figaro » descrie cruzimile săvârșite de Turci în Bulgaria după constatări la fața locului.

332. — [Turnu-Severin,] 10 Iulie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Externe că a luat măsuri pentru aprovizionarea garnizoanei dela Ada-Kale.

333. — [București,] 10 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Războiu că numai Consiliul de Miniștri poate hotărî ce atitudine să aibă comandantul punctului de observație față de vapoarcle turcești.

334. — Constantinopol, 11 Iulie. — Ministerul de Externe al Imperiului otoman face cunoscut Agentului diplomatic la Poartă că prin România ar trece un convoi de arme pentru Serbia.

335. — Pera, 12 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, referitor la Memoriul celor șapte puncte, că Guvernul otoman are o atitudine ostilă față de România.

336. — București, 12 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne că nu pot fi opriți călătorii ce vin cu pașaport în regulă de a intra în țară.

337. — București, 13 Iulie. — Primul Ministru face cunoscut Ministrului de Externe că este autorizat de guvern a comunica Turciei și Serbiei trimiterea ambulanțelor Crucii Roșii pe câmpul de luptă.

338. — București, 13 Iulie. — Președintele Comitetului Crucii Roșii din România face cunoscut Ministrului de Interne că trimite o secție de ambulanță la Turnu-Severin, care va trece în Serbia, și cere ca Prefectul de Mehedinți să dea ajutorul cuvenit.

339. — București, 14 Iulie. — Președintele Societății « Crucea Roșie » din România face cunoscut Ministerului de Externe că trimite o secțiune de ambulanță în Serbia.

340. — Ploești, [15] Iulie. — Mai mulți Bulgari din Ploești cer Primului Ministru autorizația de a constitui un comitet pentru ajutorarea familiilor ce se vor refugia de peste Dunăre.

341. — [București,] 15 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agenților diplomatici din Viena, Constantinopol și Berlin să desmintă știrea lansată de diplomații englezi că ar fi trecut prin România transporturi de arme pentru Serbia.

342. — Câmpulung, 16 Iulie. — Prefectul județului Muscel face cunoscut Prefectului Poliției București că Toma Corjev dela hotelul Gabroveni înrolează voluntari pentru armata Serbiei.

343. — București, 16 Iulie. — Ministrul de Externe cere Prefectului de Mehedinți să supravegheze cu atenție călătorii care trec în Serbia, pentru asigurarea neutralității Dunării.

344. — [București, 16 Iulie.—] Proiect de lege, votat de Adunarea deputaților, pentru autorizarea Guvernului de a încheia convenții de comerț cu Statele străine și depus în discuția Senatului.

345. — [București,] 16 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să notifice Guvernului otoman măsurile luate de Prefectul de Mehedinți pentru aprovizionarea fortului Ada-Kale.

346. — [B u c u r e ş t i,] 16 I u l i e. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să răspundă lui Savfet Paşa că România primeşte numirea unui agent comercial otoman la Turnu-Severin, în condiţii de reciprocitate.

347. — B u c u r e ş t i, 16 I u l i e. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Belgrad Memoriul celor şapte puncte şi-i spune că s'a renunţat la chemarea rezervelor pentru Corpul de observaţie.

348. — [B u c u r e ş t i,] 16 I u l i e. — Ministerul de Externe face cunoscut agenţilor diplomatici dela Belgrad şi Constantinopol că Societatea de Cruce Roşie trimite câte o ambulanţă pe câmpul de luptă fiecărei din armatele beligerante.

349. — [B u c u r e ş t i,] 17 I u l i e. — Ministerul de Interne cere Prefectului Poliţiei Capitalei să cerceteze cazul lui Toma Corjef dela hotelul Gabroveni care înrolează voluntari pentru armata sârbă.

350. — P e r a, 17 [I u l i e]. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează că Savfet Paşa a părut foarte mulţumit de asigurările Ministrului de Externe din Bucureşti, privitoare la transporturile de arme prin România.

351. — P e r a, 17 I u l i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Guvernul otoman refuză primirea unei ambulanţe a Crucii Roşii române.

352. — B u c u r e ş t i, 17 I u l i e. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să intervină la Guvernul otoman ca să se ia măsuri de îngropare a cadavrelor de pe malul drept al Dunării, vis-a-vis de satul Gruia.

353. — P e r a, 17 I u l i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Guvernul otoman nu a luat în discuţie Memoriul privitor la revendicările României.

354. — V i e n a, 17 I u l i e. — Agenţia diplomatică română din Viena raportează Ministerului de Externe la Bucureşti, că Guvernul austriac se arată mulţumit de declaraţiile ce le-a făcut referitor la transporturile de arme.

355. — L o n d r a, 17 I u l i e. — Ziaristul Hotze di Planta trimite Ministerului de Externe informaţii referitoare la atitudinea presei engleze faţă de revendicările României.

356. — S e m l i n, 18 I u l i e. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că Guvernul sârb mulţumeşte pentru trimiterea ambulanţei din România.

357. — S e m l i n, 18 I u l i e. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, conţinutul unor telegrame care vestesc o victorie a Muntenegrenilor pe câmpul de luptă.

358. — B u c u r e ş t i, 18 I u l i e. — Corespondenţă din ziarul Timpul, referitoare la spiritul războinic în rândurile ostaşilor ruşi.

359. — B u c u r e ş t i, 19 I u l i e. — Ministerul de Externe face cunoscut Preşedintelui Crucii Roşii din România răspunsul guvernelor sârb şi turc privitor la trimiterea de ambulanţe la armatele beligerante.

360. — B u c u r e ş t i, 19 I u l i e. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris a interveni pentru ca Guvernul francez să sprijine la Constantinopol revendicările României.

361. — I a ş i, 20 I u l i e. — Prefectul judeţului Iaşi raportează Ministerului de Interne că au trecut din Rusia pentru a merge în Serbia un număr de persoane, fără arme.

862. — Iaşi, 20 Iulie. — Prefectul judeţului Iaşi raportează Ministerului de Interne că au sosit din Rusia mai multe persoane însoţite de lăzi cu medicamente, care merg în Serbia.

863. — Bucureşti, 20 Iulie. — Agentul diplomatic al Serbiei la Bucureşti face cunoscut Ministerului de Externe român comunicarea pe care guvernul său i-a trimis-o în legătură cu cadavrele neîngropate de pe malul Dunării.

864. — Bucureşti, 20 Iulie. — Ministerul de Externe cere agenţilor din străinătate să atragă atenţia guvernelor pe lângă care sunt acreditaţi asupra masacrelor comise de Turci în Bulgaria.

865. — [Bucureşti,] 20 Iulie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Constantinopol copia notei pe care a adresat-o unor agenţi din străinătate cu privire la cruzimile săvârşite de Turci în Bulgaria.

866. — [Bucureşti,] 20 Iulie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Belgrad copia notei adresată unor agenţi din străinătate cu privire la cruzimile săvârşite de Turci în Bulgaria.

867. — Brăila [,21 Iulie]. — Prefectul judeţului Brăila raportează Ministerului de Interne că un număr de voluntari sârbi şi ruşi au fost ovaţionaţi de public, în gară, la plecarea lor.

868. — Bucureşti, 21 Iulie. — Preşedintele Crucii Roşii comunică Ministerului de Externe că a luat cunoştiinţă de răspunsul Turciei iar ambulanţa pentru Serbia e considerată ca şi plecată.

869. — Bucureşti [,21 Iulie]. — Comisarul de poliţie al culorii de Roşu raportează Prefectului Poliţiei Capitalei rezultatul anchetei întreprinse la hotelul Gabroveni în legătură cu activitatea de înrolator de voluntari a lui Toma Corjef.

870. — Craiova, 22 Iulie. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne că numărul mare de streini ce vin cu trenul pentru a merge în Serbia face imposibilă menţinerea ordinei şi a posibilităţii de alimentare.

871. — [Bucureşti,] 22 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Preşedintelui confederaţiei elveţiene motivele invocate de Guvernul otoman pentru a refuza primirea ambulanţei Crucei Roşii din România.

872. — Constantinopol, 23 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Poarta a invitat Guvernul român să nu permită trecerea convoiurilor de arme pentru Serbia şi răspunsul dat de el.

873. — Iaşi, 23 Iulie. — Prefectul judeţului Iaşi raportează Ministerului de Interne numărul persoanelor care au venit din Rusia, cu material sanitar, pentru Serbia.

874. — [Bucureşti,] 23 Iulie. — Ministerul de Externe cere Direcţiei Generale a Poştelor să ia măsuri pentru primirea corespondenţei Agenţiei diplomatice dela Belgrad, care soseşte cu vapoarele societăţii de navigaţie, la Giurgiu.

875. — Berlin, 23 Iulie. — Căpitanul Magheru, dela Agenţia diplomatică din Berlin, raportează Ministerului de Externe relatările presei în legătură cu raporturile dintre Turcia şi România.

876. — Calafat, 24 Iulie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe sosiri de vase de război şi armată otomană la Vidin.

377. — București, 24 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut agenților diplomatici în străinătate publicarea de către ziarul *Mémorial diplomatique* a memoriului de revendicări față de Poartă și le cere ca guvernele respective să intervină pentru soluționare.

378. — Pera, 24 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, că Poarta este pe punctul să dispună recunoașterea pașapoartelor românești.

379. — Pera, 24 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Poarta, la cererea lui, a luat măsuri de îngropare a cadavrelor de pe malul Dunării în dreptul satului Gruia.

380. — Belgrad, 26 Iulie. — Ministerul de Externe al Serbiei face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad cruzimile săvârșite de Turci asupra populației civile.

381. — București, 26 Iulie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomatici în străinătate să nu folosească telegrama din 24 Iulie privitoare la Memoriul de revendicări față de Poartă, așteptând noi instrucțiuni.

382. — Turnu-Severin, 27 Iulie. — Prefectura județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne măsurile pe care le-a luat pentru ajutorarea refugiaților din Serbia.

383. — Galați, 27 Iulie. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe că un vapor de comerț otoman a adus dela Tulcea un număr de Bulgari în stare de arest, pe care i-a îmbarcat apoi un alt vapor pentru Rusciuc.

384. — Rusciuc, 27 Iulie. — Guvernatorul general de la Rusciuc face cunoscut Ministerului de Externe al României că din ancheta întreprinsă, marinarii turci neagă acuzația că ar fi deschis focul asupra unei bărci cu ostași români.

385. — St. Petersburg, 27 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la București, punctul de vedere al Guvernului rus față de memoriul pe care România l-a prezentat Porții.

386. — [București,] 28 Iulie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Mehedinți să meargă personal în comunele unde sunt familii refugiate și să ia măsuri pentru hrana celor lipsiți de mijloace.

387. — Râmnicu-Vâlcea, 29 Iulie. — Prefectul județului Vâlcea raportează Ministerului de Interne revolta unui număr de lucrători dela construcția drumului Armăsaru și mijloacele întrebuințate spre a o potoli.

388. — București, 29 Iulie. — Declarația fostului Prim Ministru, Manolache-Kostaki, referitor la faptul că unele circulări ale Ministrului de Externe către agenții din străinătate erau date fără aprobarea Guvernului.

389. — Calafat, 29 Iulie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe că remorcherul austriac Panonia este dat de către campania de navigație Serbiei ca să transporte refugiații din Crujevatz.

390. — Petersburg, 29 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe că Rusia cere ca Guvernul român să permită trecerea ajutoarelor pentru Serbia.

391. — Turnu-Severin, 30 Iulie. — Prefectura județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne că un comandant sârb a dezertat în România, cu banii unității, cu scopul de a trece în Austria sau la Ada-Kale.

392. — București, 30 Iulie. — Agentul diplomatic al Rusiei la București, Stuart, cere Ministrului de Externe ca România să permită trecerea ambulanțelor Crucii Roșii către Serbia.

393. — Jimonij, 30 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe plângerea Consulului general al Rusiei că ambulanța Crucii Roșii rusă care a trecut prin România a suferit șicane din partea autorităților.

394. — Viena, 1 August. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe sentimentul de neîncredere care se manifestă în rândurile opiniei austriace față de România.

395. — [Semlin,] 2 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe situația gravă din Serbia, unde armata este în retragere peste tot.

396. — Turnu-Severin, 2 August. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne că un Musulman i-a notificat venirea unui agent otoman în Severin.

397. — București, 2 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne că Societatea «Crucea Roșie» din Petersburg va trimite ambulanțe în Serbia și-i cere ca la trecerea prin România să li se acorde toate înlesnirile.

398. — București, 2 August. — Ministerul de Interne face cunoscut prefecților de județe să lase liberă trecerea ambulanțelor Crucii Roșii din Petersburg, spre Serbia.

399. — Turnu-Severin, 2 August. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe numărul călătorilor trecuți în Serbia.

400. — Turnu-Severin, 2 August. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne numele adevărat al unui consilier al curții din Petersburg care a trecut în Serbia și cere ca pe viitor să fie anunțat spre a lăsa liberă trecerea.

401. — București, 2 August. — Ministerul de Războiu cere Ministerului de Interne să-i comunice dacă s'a dat ordin Prefectului de Mehedinți să facă aprovizionarea garnizoanei dela Ada-Kale.

402. — [București,] 3 August. — Ministrul de Externe cere girantului Agenției diplomatice la Petersburg să comunice Guvernului rus că în privința trecerii ambulanțelor pentru Serbia nu se va face nicio greutate la granița României.

403. — [București,] 3 August. — Ministerul de Externe face cunoscut agenților diplomatici în străinătate că le trimite copie după nota adresată Președintelui Elveției referitoare la refuzul Turciei de a primi ambulanțe ale Crucii Roșii.

404. — București, 3 August. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Mehedinți că Otomanul ce i s'a prezentat n'are nici un caracter oficial.

405. — Giurgiu, 3 August. — Prefectura de Vlașca raportează Ministerului de Interne că Președintele Crucii Roșii i-a trimis zece liste de subscripție pentru răniți.

406. — București, 3 August. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Vlașca faptul că Președintele Crucii Roșii n'a făcut cerere Ministerului pentru listele de subscripție.

407. — Ploești, 3 August. — Prefectul județului Prahova cere Ministerului de Interne să intervină pentru a se spori numărul de călărași la subprefecturi.

408. — Bucureşti, 4 August. — Ministerul de Război trimite Ministerului de Interne telegrama comandantului Corpului de observaţie, privitor la numărul refugiaţilor de peste Dunăre.

409. — Bucureşti, 4 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Constantinopol că aprobă răspunsul dat notei prin care Poarta semnalează că prin România trec spre Serbia însemnate convoiuri de arme.

410. — Constantinopol, 6 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe o notă a Porţii în legătură cu comisiunea de repatriere a locuitorilor refugiaţi din ţinutul Vidinului.

411. — Craiova, 6 August. — Prefectul judeţului Dolj cere Ministerului de Interne să-i răspundă dacă aprobă ca primăriile să dea ajutoare familiilor refugiate de peste Dunăre, în socoteala Statului.

412. — Bucureşti, 7 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic al Rusiei la Bucureşti că Guvernul român va lăsa liberă trecerea oricărei expedieri de ajutoare spre teatrul de război.

413 — Tulcea, 8 August. — Delegatul român la Tulcea raportează Ministerului de Externe că Vice-consulul Franţei, în rapoartele sale către ambasadă şi către minister, a confirmat, privitor la situaţia supuşilor români, relatările Memoriului de revendicări faţă de Poartă.

414. — Turnu-Severin, 9 August. — Căpitanul Portului Severin raportează Ministerului de Externe numărul de călători care au trecut la Cladova dela 5 la 8 August.

415. — Zimony, 9 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că Ristici, Ministrul de Externe al Serbiei, vrea să publice în ziare tratatul de prietenie sârbo-român.

416. — Berlin, 10 August. — Căpitanul Magheru, girantul Agenţiei diplomatice din Berlin raportează Ministerului de Externe răspunsul pe care l-a dat Ministrului de Externe german în legătură cu trecerea supuşilor ruşi prin România, spre Serbia.

417. — [Semlin,] 12 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe ceremonia proclamării independenţei şi a instaurării regatului sârb de către elementele armatei.

418. — Bucureşti, 12 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Prefectului de Mehedinţi că va trece o ambulanţă rusească pe la Turnu-Severin şi-i cere a nu face controlul bagajelor.

419. — [Semlin,] 13 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că Principele Milan a convocat pe agenţi pentru a le declara că Serbia se va conforma dorinţelor Puterilor pentru încheierea păcii.

420. — [Bucureşti,] 13 August. — Rezumat din corespondenţa confidenţială a Ministerului de Externe cu Agentul diplomatic din Constantinopol, referitor la numirea unui agent comercial otoman la Turnu-Severin.

421. — Bucureşti, 14 August. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne motivul pentru care nu se poate spori numărul călăraşilor de schimb, de la prefecturi.

422. — [Bucureşti,] 14 August. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Argeş dispoziţiile Ministerului de Război în legătură cu sporirea numărului de călăraşi pentru nevoile prefecturilor.

423. — Turnu-Severin, 14 August. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că din numărul de 150 Bulgari sosiţi în port, pe cei cu paşaport comun i-a reîmbarcat pentru a-i trimite înapoi la Cladova.

424. — Galaţi, 16 August. — Prefectul judeţului Covurlui raportează Ministerelor de Interne şi Externe că au sosit de la Odesa 70 voluntari ruşi pentru Serbia.

425. — Galaţi, 16 August. — Căpitanul portului Galaţi raportează Ministerului de Externe sosirea unui vapor austriac cu călători ruşi, de la Odesa.

426. — [Bucureşti,] 16 August. — Ministerul de Externe dă instrucţiuni Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, ca să răspundă Porţii în legătură cu comisiunea de repatriere a refugiaţilor din ţinutul Vidinului.

427. — Petersburg, 16 August. — Jean Cantacuzino, trimis în misiune diplomatică la Petersburg, raportează Ministerului de Externe că opinia şi Guvernul din Rusia manifestă nemulţumire faţă de felul cum România înţelege neutralitatea.

428. — [Bucureşti,] 17 August. — Ministerul de Externe face cunoscut delegatului român la Tulcea să nu dea Viceconsulului Franţei informaţiile cerute decât cu autorizaţia sa.

429. — Constantinopol, 19 August. — Marele Vizir al Imperiului otoman face cunoscut Principelui Carol al României urcarea pe tron a Sultanului Abdul-Hamid al II-lea.

430. — Viena, 19 August. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe declaraţiile pe care i le-a făcut contele Andrassy referitor la relaţiile cu conservatorii din România.

431. — [Bucureşti,] 20 August. — Rezumat al corespondenţei confidenţiale între Ministerul de Externe şi Agentul diplomatic din Constantinopol referitor la înfiinţarea unei agenţii comerciale otomane la Turnu-Severin.

432. — Craiova, 22 August. — Prefectura judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne care sunt faptele adevărate referitor la unele incidente petrecute pe frontiera cu Serbia.

433. — Galaţi, 23 August. — Prefectul judeţului Covurlui raportează Ministerului de Interne numărul călătorilor ruşi veniţi dela Odesa pentru a pleca în susul Dunării.

434. — Constantinopol, 23 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe greutăţile pe care i le fac autorităţile otomane în privinţa jurisdicţiei supuşilor români.

435. — Londra, 24 August. — Ziaristul Hotze di Planta, stipendiat al Guvernului român, scrie Ministrului de Externe că Anglia nu va accepta o agenţie diplomatică atâta timp cât Romînia este vasala Porţii.

436. — Bucureşti, 24 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Agenţilor diplomatici în străinătate că Guvernul trimite o deputăţie la Livadia ca să salute pe Ţarul Rusiei.

437. — [Viena,] 25 August. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, face cunoscut Ministerului de Externe importanţa care se dă, în cadru internaţional, neutralităţii României, faţă de pregătirile de război.

438. — Pera, 25 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe condiţiile de pace propuse de Ambasadorul Angliei Guvernului otoman.

439. — Turnu-Severin, 26 August. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe numărul de călători care au trecut spre Cladova.

440. — [Semlin,] 27 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe ştiri de pe câmpul de luptă din Serbia.

441. — [Bucureşti,] 30 August. — Notiţă de cabinet la Ministerul de Externe prin care se desminte afirmaţia din « Journal de Bucarest », referitor la modul în care Poarta a notificat României urcarea pe tron a noului Sultan.

442. — Galaţi, 30 August. — Căpitanul portului Galaţi raportează Ministerului de Externe că au sosit 145 persoane de la Odesa pe un vapor austriac şi pleacă în susul Dunării.

443. — Bucureşti, 30 August. — Ceremonialul sărbătoririi zilei onomastice a Ţarului Rusiei, la Bucureşti.

444. — [Bucureşti], 31 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că este delegat să prezinte Marelui Vizir felicitările Domnitorului pentru urcarea pe tron a lui Abdul Hamid II.

445 — Belgrad, 1 Septembrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe cazul unui ofiţer român venit să aducă o scrisoare consulului rus.

446. — Turnu-Severin, 2 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe trecerea continuă de călători spre Cladova, venind din Rusia, şi atacarea unora din ei de către Başbuzuci, de pe un vapor.

447 — [Bucureşti], 2 Septembrie. — Sublocotenentul Calomfirescu raportează Ministerului de Interne că a concentrat peste rând 30 de călăraşi pentru reprimarea turburărilor din comuna Manolache.

448 — Brăila, 2 Septembrie. — Prefectul judeţului Brăila cere Ministerului de Interne să se aprobe mărirea numărului de călăraşi pentru execuţiile fiscale şi tocmelile agricole.

449. — Bucureşti, 3 Septembrie. — Ministrul de Război cere Ministrului de Externe ca Agentul diplomatic la Belgrad să comunice sublocotenentului Filipescu ordinul de a se întoarce imediat sau să dispună arestarea lui.

450. — Bucureşti, 3 Septembrie. — Articol din ziarul Timpul prin care Guvernul este acuzat că duce o politică externă umilitoare, nefiind nici pentru neutralitate, nici pentru acţiune.

451. — Bucureşti, 3 Septembrie. — Ministerul de Externe dă instrucţiuni Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, pentru a interveni ca Poarta să rezolve cererile cuprinse în memoriul prezentat de Guvernul romîn.

452. — Berlin, 4 Septembrie. — Căpitanul Magheru, girantul Agenţiei diplomatice din Berlin, raportează Ministerului de Externe că un inginer german se oferă să formeze în România, în caz de război, o secţiune de căi ferate.

453. — Bucureşti, 4 Septembrie. — Raport al Şefului Arhivei către Ministerul de Externe referitor la numărul de călători care au trecut în Serbia prin portul Severin.

454. — Bucureşti, 4 Septembrie. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Brăila că pentru cazuri excepţionale poate cere concentrarea de călăraşi peste rând.

455. — Constantinopol, 6 Septembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Guvernul otoman se arată nemulţumit de felul cum România execută neutralitatea Dunării.

456. — Constantinopol, 6 Septembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că a transmis felicitările pentru suirea pe tron a noului Sultan.

457. — Viena, 7 Septembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe explicaţiile pe care le-a primit dela Ministerul de Externe austriac referitor la neutralitatea Austro-Ungariei în caz de război.

458. — Bucureşti, 8 Septembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut lui I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, că Ion Ghica, vicepreşedintele Senatului, pleacă în misiune specială la Londra şi se va opri în capitala Austriei ca să discute cu el.

459. — Ismail, 8 Septembrie. — Ministrul de Interne, G. Vernescu, cere Ministrului de Externe să intervină la autorităţile de Stat sârbeşti pentru ca un număr de locuitori refugiaţi pe teritoriul românesc să fie reprimiţi în ţara lor.

460. — Petersburg, 9 Septembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe poziţia Rusiei faţă de evenimentele din Peninsula balcanică.

461. — Bucureşti, 10 Septembrie. — C. E. Mansfield, Agent diplomatic al Angliei la Bucureşti, face cunoscut Ministerului de Externe că Guvernul britanic este mulţumit de felul cum România aplică politica de neutralitate.

462. — [Bucureşti,] 11 Septembrie. — Rezumat al corespondenţei confidenţiale dintre Ministerul de Externe şi Agenţia diplomatică din Petersburg, referitor la trecerea voluntarilor ruşi prin România.

463. — Turnu-Severin, 13 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe amănunte în legătură cu trecerea de călători în Serbia.

464. — Constantinopol, 13 Septembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe ordinea în care ar trebui tratate, după importanţa lor, problemele de discutat cu Guvernul otoman.

465. — Roma, 13 Septembrie. — G. G. Cantacuzino, Girantul Agenţiei diplomatice din Roma, raportează Ministerului de Externe informaţii referitoare la raporturile dintre Austria, Rusia şi Germania în chestiunea orientală.

466. — Petersburg, 16 Septembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei din Petersburg, cere Ministerului de Externe instrucţiuni în legătură cu atitudinea României în eventualitatea intrării Rusiei în război.

467. — Turnu-Severin, 16 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe numărul călătorilor care au trecut în Serbia şi propune ca numărătoarea să se facă în port, nu la gară.

468. — [Bucureşti,] 17 Septembrie. — Rezumat al corespondenţei confidenţiale dintre Ministerul de Externe şi Agenţia diplomatică din Constantinopol referitor la conflictul dintre autorităţile române din Galaţi şi un ofiţer de marină otoman.

469. — Bucureşti, 19 Septembrie. — Ministerul de Externe cere Girantului Agenţiei diplomatice din Petersburg să declare Guvernului rus că România nu poate spune ce atitudine va avea în cazul unui război declarat de Rusia.

470. — Viena, 20 Septembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, telegrafiază din Viena Ministerului de Externe părerea oamenilor politici în legătură cu atitudinea armatei române în caz de război.

471. — București, 20 Septembrie. — Decret pentru deschiderea unui credit suplimentar de 20 mii lei pe seama Ministerului de Războ pentru muniții și reparații de arme.

472. — Viena, 21 Septembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că Țarul a cerut Impăratului Francisc Iosif cooperarea Austriei pentru a pacifica Peninsula balcanică.

473. — București, 24 Septembrie. — Decret pentru deschiderea unui credit suplimentar de 10.000 lei pe seama Ministerului de Războ pentru cheltuelile misiunii diplomatice.

474. — București, 24 Septembrie. — Proces-Verbal prin care Consiliul de Miniștri autoriză concentrarea trupelor permanente și teritoriale pentru instrucție și manevre, cu rezervele lor.

475. — București, 25 Septembrie. — Ministerul de Externe comunică agenților diplomatici din străinătate că guvernul a hotărît să facă concentrări de trupe în vederea manevrelor.

476. — București, 28 Septembrie. — Ministerul de Războ cere Ministerului de Interne să ordone prefecților de județe ca administrația civilă să dea tot concursul autorităților militare pentru adunarea rezerviștilor.

477. — Viena, 28 Septembrie. — Telegrama Agentului diplomatic la Viena, Bălăceanu, referitor la presupunerile ce se fac în legătură cu concentrarea armatei române și răspunsul Ministerului de Externe.

478. — Galați, 28 Septembrie. — Generalul Radovici, Comandantul Diviziei a III-a, face cunoscut Ministerului de Interne că a primit ordin verbal dela Ministrul de Războ să recheme batalionul dela Bolgrad și să lase aco'o numai o companie.

479. — București, 29 Septembrie. — Ministerul de Războ cere Ministerului de Interne să dispună ca funcționarilor chemați la concentrare să nu li se ocupe locurile în lipsa lor.

480. — București, 29 Septembrie. — Ministerul de Interne cere prefecților de județe să dea funcționarilor plecați la concentrare concedii ca să nu-și piardă posturile pe timpul absenței.

481. — București, 29 Septembrie. — Ministerul de Interne ordonă prefecților de județe să dea concursul autorităților militare. în limite legale, pentru adunarea rezerviștilor.

482. — București, 29 Septembrie. — Ministerul de Interne face cunoscut Șefului Diviziei comunale și al Diviziei contabilității să dea funcționarilor concentrați concedii pentru a nu li se ocupa locurile.

483. — Roman, 29 Septembrie. — Prefectul județului Roman raportează Ministerului de Interne că la cererea comandantului regimentului local de dorobanți a dat în cartiruire o mie nouă sute de oameni, la locuitorii din oraș.

484. — Craiova, 29 Septembrie. — Generalul Lupu, Comandantul Diviziei I, face cunoscut Ministerului de Interne că trupele concentrate nu au bani iar furnizorii care au dat pe credit nu vor să mai continue.

485. — St. Petersburg, 29 Septembrie. — Emil Ghica, Agent diplomatic la St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe măsurile care se iau în Rusia în vederea unui eventual război cu Turcia.

486. — [Bucureşti,] 30 Septembrie. — Ministerul de Interne trimite Ministerului de Război telegrama Prefectului de Tecuci care arată că prin concentrarea funcţionarilor s'a paralizat serviciul administrativ.

487. — Turnu-Severin, 30 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că între călătorii ce trec în Serbia sunt şi ofiţeri ruşi în uniformă, purtând arme.

488. — Bucureşti, 30 Septembrie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Finanţe să dea ordinele cuvenite ca unităţilor militare din Craiova să li se achite mandatele pentru întreţinerea trupelor concentrate.

489. — Craiova, Septembrie. — Medicul Şef al Diviziei I raportează Inspectorului General al Serviciului Sanitar al Armatei că este nedreptăţit la încadrarea apărută în anuarul militar şi cere să intervină pentru rectificare.

490. —.[St. Petersburg, Septembrie. —] Girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, Emil Ghica, raportează Ministerului de Externe recomandarea ce i-a făcut Cancelarul Rusiei în legătură cu neutralitatea României.

491. — [Bârca, Septembrie. —] Subprefectul de Balta, jud. Dolj, ordonă primarului comunei Nedeea să dea concursul pentru executarea concentrării dorobanţilor, rezerviştilor şi miliţienilor.

492. — Constantinopol, 1. Octombrie. — Agenţia diplomatică din Constantinopol trimite Ministerului de Externe copie după nota lui Savfet Paşa în legătură cu extrădarea unor criminali cari au asasinat un supus austriac.

493. — Bucureşti, 1 Octombrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că armata concentrată va fi cantonată pe la locuitori şi cere ca autorităţile administrative şi comunale să dea concursul lor.

494. — [Bucureşti,] 1 Octombrie. — Ministerul de Interne face cunoscut prefecturilor de judeţe că trupele concentrate vor fi cantonate pe la locuitori şi le cere a da tot concursul.

495. — Bucureşti, 1 Octombrie. — Ministerul de Război trimite Ministerului de Interne copie de pe raportul Comandantului Companiei a 14-a Iţcani din Regimentul 7 Dorobanţi şi-i cere să ia măsuri contra unor organe administrative.

496. — [Semlin,] 1 Octombrie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe informaţii în legătură cu armistiţiul dintre Turci şi Sârbi.

497. — Bucureşti, 6 Octombrie. — Ministerul de Război face cunoscut Primului Ministru cantitatea de orez necesară trupelor din Calafat, pe care prefecţii de Covurlui şi Brăila ar putea-o procura.

498. — [Bucureşti,] 6 Octombrie. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Botoşani să cerceteze şi să aplice sancţiuni primarilor care s'au împotrivit la concentrarea rezerviştilor companiei a 14-a din Regimentul 7 Dorobanţi.

499. — Bucureşti, 6 Octombrie. — Agentul diplomatic al Serbiei la Bucureşti revine asupra cererii făcută Ministerului de Externe ca să se înapoeze armele confiscate de către autorităţile din Turnu-Severin dela doi supuşi sârbi.

500. — București, 8 Octombrie. — Ministerul de Externe comunică Agentului diplomatic la Constantinopol detalii în legătură cu nota lui Savfet Pașa, referitoare la extrădarea a trei bandiți refugiați pe teritoriul turcesc.

501. — București, 9 Octombrie. — Ordinea de bătae a Armatei române, în toamna anului 1876.

502. — [București, 11 Octombrie. —] Decizie a Ministerului de Războl, referitoare la certificatele de absență ale dorobanților și călărașilor pentru caz de boală.

503. — Turnu-Severin, 12 Octombrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că au trecut spre Cladova pachete sub firma « Crucii Roșii » care conțineau arme.

504. — Petersburg, 14 Octombrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg raportează Ministerului de Externe știri în legătură cu atitudinea Rusiei față de evenimentele din Peninsula balcanică.

505. — Belgrad, 17 Octombrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că opinia publică vorbește cu insistență despre proclamarea independenței României.

506. — București, 18 Octombrie. — Decret domnesc pentru deschiderea unui credit de 25.000 lei pe seama Ministerului de Războl spre a servi la plata transportului trupelor concentrate.

507. — Petersburg, 18 Octombrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, trimite Ministerului de Externe un articol din ziarul oficial referitor la ultimatumul dat de Țar, Turciei.

508. — București, 20 Octombrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supușii germani să fie exceptați dela cartiruiri militare.

509. — Viena, 20 Octombrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe conținutul unui articol din « Fremdenblat », referitor la Statutul internațional al României.

510. — Zimony, 20 Octombrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad raportează Ministerului de Externe înfrângerea suferită de armata sârbă.

511. — Țarskoe-Selo, 20 Octombrie. — Gorceacov, Cancelarul Imperiului, face cunoscut ambasadorilor în străinătate poziția Rusiei față de evenimentele din Sudul Dunării.

512. — [București, 21 Octombrie. —] Mesajul domnesc pentru deschiderea Corpurilor legiuitoare în sesiune extraordinară.

513. — București, 22 Octombrie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomatici în străinătate să sondeze guvernele respective în privința garanției speciale de neutralitate acordată României în cazul unui războl al Turciei cu o mare putere.

514. — București, 22 Octombrie. — Ministerul de Externe dă instrucțiuni Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, de felul cum trebue să procedeze în cazul când încep turburările.

515. — [București, 23 Octombrie. —] Deputatul Ion A. Sturza interpelează în ședința Camerei pe Ministrul de Războl în privința alocației de hrană a rezerviștilor dela chemare până la încorporare.

516. — B u c u r e ş t i, 23 O c t o m b r i e. — Ministerul de Război cere comandantului Diviziei I să dispună ca un regiment de cavalerie să trimită patru ordonanţe călări la Marele Cartier General pentru ofiţerii care pleacă în recunoaştere.

517. — B u c u r e ş t i, 23 O c t o m b r i e. — Ministerul de Interne face cunoscut Primarului Capitalei că supuşii germani sunt exceptaţi dela cartiruirile militare.

518. — [G a l a ţ i,] 23 O c t o m b r i e. — Ordin de zi al Comandantului Brigăzii a II-a, Divizia a III-a, către regimente pentru trimiterea situaţiilor în vederea întocmirii raportului general.

519. — [B u c u r e ş t i,] 24 O c t o m b r i e. — Ministerul de Interne cere Prefecţilor de judeţe să ia măsuri ca primăriile oraşelor să reglementeze repartizarea cartiruirilor militare.

520. — P a r i s, 25 O c t o m b r i e. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, raportează Ministerului de Externe discuţia avută cu ducele Decazes, Ministrul de Externe al Franţei, privitor la atitudinea României.

521. — R o m a, 25 O c t o m b r i e. — Agentul diplomatic la Roma, V. Gheorghian, raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al Guvernului italian, în chestiunea garanţiei speciale de neutralitate cerută de România.

522. — [G a l a ţ i,] 25 O c t o m b r i e. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii a I-a, Divizia III-a, referitor la instrucţia trupelor şi fixarea locurilor de adunare.

523. — B u c u r e ş t i, 25 O c t o m b r i e. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supuşii austro-ungari din Brăila să fie scutiţi de cartiruiri militare.

524. — V i e n a, 26 O c t o m b r i e. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că Puterile nu şi-au spus părerea asupra propunerii engleze de a se întruni conferinţa ambasadorilor.

525. — S t. P e t e r s b u r g, 26 O c t o m b r i e. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe un incident pe care l-a avut cu Ambasadorul Angliei.

526. — [B u c u r e ş t i, 27 O c t o m b r i e. —] Interpelarea deputatului I. A. Gheorghiu în Cameră privitor la transportarea pe jos a trupelor dela Iaşi la Tecuci, când ar fi putut fi utilizată calea ferată.

527. — B u c u r e ş t i, 27 O c t o m b r i e. — Primăria oraşului Bucureşti cere Ministerului de Interne să-i dea motive legale ca să poată scuti pe supuşii germani de cartiruiri militare.

528. — R o m a n, 28 O c t o m b r i e. — Prefectul judeţului Roman face cunoscut Ministerului de Interne modalitatea în care a pus la dispoziţia comandanţilor de unităţi care pentru transport.

529. — [L o n d r a, 29 O c t o m b r i e. —] Declaraţiile lordului Beaconsfield, Ministru de Externe al Angliei, referitor la menţinerea integrităţii Imperiului otoman.

530. — B u c u r e ş t i, 30 O c t o m b r i e. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris să comunice diferite relaţii lui Ion Ghica, la Londra, şi să raporteze propria lor activitate.

531. — P e r a, 30 O c t o m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic, raportează Ministerului de Externe venirea la Constantinopol a lui Mazar Paşa din Bucureşti, care pretinde a avea misiunea de a duce tratative între Guvernul român şi Poartă.

532. — [B u c u r e ş t i,] 1 N o e m b r i e. — Adresa de răspuns la Mesaj desbătută în Camera deputaţilor.

533. — [G a l a ţ i,] 1 N o e m b r i e. — Comandantul Brigăzii a II-a face cunoscut unităţilor prin ordin de zi că unele trupe vor fi inspectate de comandantul Diviziei a III-a.

534. — P a r i s, 1 N o e m b r i e. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că a fost primit de Ducele Decazes.

535. — [G a l a ţ i,] 2 N o e m b r i e. — Ordin de zi al colonelului Ipătescu, comandantul Brigăzii a II-a, Divizia III-a, pentru fixarea semnelor indicatoare la locuinţele unde sunt cantonate trupele şi serviciile.

536. — [L o n d r a, 2] N o e m b r i e. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, raportează Ministerului de Externe discuţia avută cu lordul Salisbury.

537. — [G a l a ţ i, 2 N o e m b r i e. —] Ordin de zi al comandantului Brigăzii a II-a, Divizia III-a, pentru fixarea pieţelor de adunare a unităţilor.

538. — P a r i s, 3 N o e m b r i e. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, recomandă Ministerului de Externe pe Pognon, trimisul Agenţiei Havas, care vine să stabilească la Bucureşti un birou de corespondenţă.

539. — P a r i s, 3 N o e m b r i e. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, trimite Ministerului de Externe o telegramă a lui Ion Ghica dela Londra, în care relatează discuţia avută cu lordul Derby, privitor la România.

540. — P a r i s, 3 N o e m b r i e. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe audienţa pe care a avut-o la Ducele Decazes pentru remiterea scrisorii de acreditare.

541. — S t. P e t e r s b u r g, 3 N o e m b r i e. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe cum este interpretată declaraţia de neutralitate a României.

542. — L o n d r a, 3 N o e m b r i e. — Ion Ghica, trimis în misiune specială, raportează Ministerului de Externe discuţiile avute cu lordul Salisbury şi memoriul pe care i l-a prezentat privitor la România.

543. — [B u c u r e ş t i,] 4 N o e m b r i e. — Expunere de motive şi proiect de lege prezentat în Adunarea deputaţilor pentru deschiderea unui credit suplimentar de 400.000 lei necesar cheltuelilor de concentrare a armatei.

544. — B u c u r e ş t i, 4 N o e m b r i e. — Ministerul de Război cere Ministerului de Interne să dispună ca bolnavii Diviziei a IV-a să poată fi internaţi în spitalele civile din oraşele în care cantonează trupele în marş.

545. — B e r l i n, 4 N o e m b r i e. — Agentul diplomatic la Berlin, A. Degré, raportează Ministerului de Externe comentariile ziarului «Norddeutsche Allgemeine Zeitung» cu privire la relaţiile româno-ruse.

546. — B u c u r e ş t i, 5 N o e m b r i e. — Ministerul de Externe cere Agenţilor diplomatici în străinătate să întrebe guvernele respective ce se va face cu neutralitatea României în cazul isbucnirii unui război între Puterile garante.

547. — P a r i s, 5 N o e m b r i e. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe audienţa pe care a avut-o la Preşedintele Republicii Franceze.

548. — B u c u r e ş t i, 5 N o e m b r i e. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Viena că-i trimite instrucţiuni referitoare la garanţia specială de neutralitate a României.

549. — București, 5 Noembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne motivele legale pentru dispensarea de cartiruiri militare a supușilor germani.

550. — București, 5 Noembrie. — Ministerul de Externe trimite adunărilor legiuitoare un număr de exemplare din publicația actelor oficiale referitoare la neutralitatea României.

551. — [București,] 6 Noembrie. — Ministerul de Interne cere prefecților de Roman, Bacău, Vaslui, Tutova, Tecuci, Putna și Râmnicu-Sărat să dispună primirea în spitalele civile a bolnavilor din unitățile Diviziei a IV-a.

552. — București, 6 Noembrie. — Decret referitor la concentrarea ofițerilor de rezervă și a medicilor, pe măsura nevoilor unităților militare.

553. — [București, 6 Noembrie. —] Discutarea în ședința Senatului a proiectului de lege pentru prelungirea duratei concentrărilor.

554. — Paris, 6 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu Președintele Franței cu ocazia audienței ce i s'a acordat.

555. — Viena, 6 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că neutralitatea absolută a României, cerută de guvern, nu se poate obține fără independență.

556. — Petersburg, 6 Noembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe că Rusia nu va întreprinde nimic care să fie împotriva României.

557. — Pera, 6 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că nu a obținut încă răspuns din partea Turciei în privința garanției de neutralitate.

558. — [Galați,] 7 Noembrie. — Colonelul Grigore Ipătescu, comandantul Brigăzii a II-a Divizia III-a, stabilește prin ordin de zi serviciul în cantonament.

559. — [Galați, 7 Noembrie.—] Ordin de zi al colonelului Ipătescu, comandantul Brigăzii a II-a, Divizia III-a pentruca trupele din Galați să se adune pe platoul dintre barierele Brăila și Tecuci.

560. — Pera, 7 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe declarația lui Savfet Pașa că Poarta va respecta neutralitatea României.

561. — Turnu-Severin, 8 Noembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe trecerea de călători peste Dunăre și cei veniți din Serbia la noi.

562. — București, 8 Noembrie. — Inalt ordin de zi al Domnitorului către armată cu ocazia concentrărilor pentru completarea instrucției militare.

563. — Berlin, 8 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că răspunsul Ministerului Afacerilor Străine german cu privire la neutralitatea României este neprecis.

564. — Viena, 8 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al diplomației austriace în legătură cu neutralitatea României.

565. — Galați, 8 Noembrie. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe sosirea unui vapor austriac cu voluntari ruși din Serbia pentru Odesa.

566. — Belgrad, 8 Noembrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe starea de spirit din Serbia după încheierea armistiţiului.

567. — [Bucureşti, 9 Noembrie.] — Şedinţa Camerei deputaţilor în care se votează un credit de patru milioane de lei pentru armată.

568. — Bucureşti, 9 Noembrie. — Adresa de răspuns a Senatului la Mesajul Tronului.

569. — Bucureşti, 9 Noembrie. — Colonelul Slăniceanu, Ministrul de Război, cere Colonelului Barozzi, subşeful de Stat Major al Armatei, să ia măsuri de pregătire a plecării Domnitorului care va inspecta trupele Diviziilor a III-a şi a IV-a.

570. — Berlin, 9 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, arată Ministerului de Externe care ar trebui să fie politica României în raport cu evenimentele.

571. — Belgrad, 9 Noembrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că emisarii poloni care vin din Elveţia spre Bucureşti, sunt bănuiţi a fi spioni turci.

572. — Paris, 9 Noembrie. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris raportează Ministerului de Externe că Decazes a luat notă de cererea de garanţie făcută de România.

573. — Berlin, 10 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că Büllow, fiind ocupat, nu l-a putut primi spre a-i prezenta conţinutul telegramelor de la Bucureşti.

574. — Paris, 10 Noembrie. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că guvernul francez a luat act de cererea de neutralitate a României.

575. — Bucureşti, 10 Noembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Roma, Gheorghian, că Franţa s'a pronunţat pozitiv în chestiunea cererei de garanţie a României.

576. — [Craiova,] 11 Noembrie. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii I, Divizia I, Colonel Sachelarie, către unităţi, pentru completarea instrucţiei de luptă.

577. — [Turnu-Severin,] 11 Noembrie. — Căpitanul portului Severin cere instrucţiuni Ministerului de Externe de felul cum să procedeze cu un transport de o sută tone de plumb ce vine dela Galaţi pentru Cladova.

578. — Viena, 11 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe un început de destindere în relaţiile dintre Marile Puteri care ar face posibilă evitarea războiului.

579. — Bucureşti, 11 Noembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic al Serbiei la Bucureşti comunicarea Prefectului de Mehedinţi referitoare la confiscarea de arme dela doi supuşi sârbi.

580. — Bucureşti, 12 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să comunice Porţii satisfacţia ce a produs în România declaraţia de respectare a neutralităţii şi să trimeată informaţii în legătură cu conferinţa ambasadorilor

581. — Roma, 12 Noembrie. — Agentul diplomatic la Roma, Gheorghian, raportează Ministerului de Externe că ambasadorul italian va fi însărcinat să susţină la conferinţă cererea României pentru neutralitate.

582. — Paris, 12 Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, declaraţia primului ministru englez privitor la garanţia de neutralitate cerută de România.

583. — Roma, 13 Noembrie. — V. Gheorghian, Agent diplomatic la Roma raportează Ministerului de Externe că Guvernul italian susţine la conferinţa ambasadorilor cererea României de a i se garanta neutralitatea.

584. — Berlin, 15 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe declaraţiile ministrului german Büllow în legătură cu neutralitatea României în cazul unui război.

585. — Pera, 15 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, întreabă Ministerul de Externe cum să facă notificarea către Poartă în legătură cu declaraţia referitoare la cererea României de neutralitate.

586. — Viena, 15 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe ştiri despre un plan de ocupare a Bulgariei de către trupele ruse.

587. — Ploeşti, 16 Noembrie. — Prefectura judeţului Prahova raportează Ministerului de Interne că plata lucrătorilor de la calea ferată Ploeşti-Predeal se face regulat şi nu se mai simte nevoie de prezenţa dorobanţilor concentraţi.

588. — Viena, 17 Noembrie. — Agenţia diplomatică din Viena raportează Ministerului de Externe, la Bucureşti, că relatările ziarelor cu privire la aprobarea Angliei şi Germaniei ca trupele ruse să ocupe Bulgaria sunt false.

589. — Bucureşti, 18 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, să reînnoiască cererea de garantare specială a neutralităţii României.

590. — [Turnu-Severin,] 18 Noembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe trecerile de oameni şi materiale spre Cladova.

591. — [Bucureşti, 19 Noembrie. —] Şedinţa Senatului în care s'a votat legea creditului de patru milioane pentru armată.

592. — Bucureşti, 20 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supusul german Kochler din Craiova să fie scutit de cartiruire militară.

593. — Paris, 20 Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, anunţă Ministerului de Externe că Anglia, Franţa şi Italia au semnat o declaraţie identică privitor la România.

594. — Paris, 20 Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, telegrafiază Ministerului de Externe că România a câştigat o situaţie specială în lumea occidentală.

595. — Galicea, 21 Noembrie. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii I, Divizia I, către unităţi pentru marşul spre Maglavit.

596. — [Bucureşti,] 22 Noembrie. — Marele Stat Major al armatei ordonă Maiorului Lahovari şi Căpitanului Magheru să facă recunoaşterea terenului între Bucureşti şi Giurgiu.

597. — [Bucureşti,] 22 Noembrie. — Marele Cartier General al armatei cere comandantului Diviziei a II-a să dispună a se trimite Maiorului Lahovari trei ordonanţe călări şi un cal pentru Lt. Grozea pentru executarea unei recunoaşteri spre Giurgiu.

598. — Turnu-Severin, 22 Noembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe oamenii şi materialele care au trecut Dunărea la Cladova şi din Serbia în România.

599. — Petersburg, 23 Noembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe rezultatul împrumutului de război efectuat în Rusia.

600. — Calafat, 23 Noembrie. — Colonelul Sachelarie, comandantul Brigăzii Mixte, fixează prin ordin de zi organizarea şi programul de activitate al brigăzii.

601. — [Bucureşti, 25 Noembrie.] — Camera deputaţilor discută proiectul pentru acordarea unui credit suplimentar de 1.045.000 lei Ministerului de Război pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări.

602. — [Bucureşti,] 25 Noembrie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să-i comunice măsurile pe care le-a luat pentru siguranţa avutului locuitorilor de pe malul Borcei, în urma retragerii dorobanţilor cari făceau paza.

603. — [Bucureşti, 25 Noembrie. —] Ministrul de Externe, N. Ionescu, răspunde, în şedinţa Camerei dela 25 Noembrie, interpelării făcute de deputatul N. Blaremberg cu privire la linia politică urmată de România.

604. — Constantinopol, 25 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuţia pe care a avut-o cu Savfet-Paşa referitor la cererea de garantare a neutralităţii României.

605. — Ploeşti, 26 Noembrie. — Prefectul judeţului Prahova raportează Ministerului de Interne că a fixat pichete de dorobanţi şi călăraşi pentru paza trăsurii de poştă care merge spre Braşov.

606. — Bucureşti, 26 Noembrie. — Decret pentru înfiinţarea a opt regimente de dorobanţi.

607. — Bucureşti, 26 Noembrie. — Ministerul de Externe anunţă pe Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că Guvernul român a decis să trimită pe Dimitrie Brătianu în misiune specială la Constantinopol cu prilejul conferinţei.

608. — Bucureşti, 26 Noembrie. — Ministrul de Externe, N. Ionescu, recomandă lui Savfet-Paşa, Ministru de Externe al Turciei, pe Dim. Brătianu, trimis în misiune extraordinară.

609. — Bucureşti, 26 Noembrie. — Instrucţiuni date lui Dimitrie Brătianu trimis extraordinar la Constantinopole, pe timpul conferinţei ambasadorilor.

610. — Călăraşi, 28 Noembrie. — Batalionul 5 din Regimentul III Dorobanţi, raportează Generalului Zefcari, Comandantul Diviziei a II-a Teritorială, că agenţia vapoarelor, austriace transportă şlepurile şi materialele de pe Dunăre în partea României.

611. — Olteniţa, 29 Noembrie. — Căpitanul portului Olteniţa raportează Ministerului de Externe că la Turtucaia sosesc patru mii de ostaşi turci.

612. — Bucureşti, 29 Noembrie. — Sancţionarea legii pentru deschiderea unui credit de 84.000 lei Ministerului de Război pentru cheltuelile de furaj şi solda ofiţerilor din neactivitate.

613. — Bucureşti, 29 Noembrie. — Sancţionarea legii pentru deschiderea unui credit de 961.000 lei pe seama Ministerului de Război pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări.

614. — [Craiova,] 29 Noembrie. — Prefectul judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne că Primarul oraşului Craiova nu scuteşte pe supuşii germani de cartiruire militară până ce nu va avea un ordin special dela guvern.

615. — Turnu-Severin, 29 Noembrie. — Căpitanul portului Turnu-Severin raportează Ministerului de Externe sosirile de voluntari din Serbia şi dispoziţia Societăţii de navigaţie privitoare la încărcarea de mărfuri pentru export.

616. — Pera, 29 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu Ambasadorul şi delegatul francez la Conferinţă, privitor la cererile României.

617. — [Galaţi,] 30 Noembrie. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii a II-a, Divizia III-a, pentru reglementarea semnalelor date de gorniştii trupelor din cantonamente.

618. — Giurgiu, 30 Noembrie. — Prefectul judeţului Vlaşca raportează Ministerului de Interne împrejurările în care Turcii au confiscat o luntre cu sare a negustorului Stoianovici, la Smârda.

619. — Turnu-Măgurele, 30 Noembrie. — Sublocotenentul Gănescu, comandantul garnizoanei Turnu-Măgurele, raportează Diviziei a II-a, la Bucureşti, sosirea de trupe turceşti la Nicopole.

620. — Bucureşti, 30 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supusului italian Leonardi, din Brăila, să i se ridice cartiruirea militară.

621. — Tecuci, 1 Decembrie. — Prefectura judeţului Tecuci cere Ministerului de Interne să intervină la Ministerul de Război pentru cartiruirea călăraşilor în satele din jurul oraşului.

622. — Bistreţu, 1 Decembrie. — Comandantul Companiei a 10-a Dorobanţi cere primarilor din plasa Balta, judeţul Dolj, ca la concentrarea miliţienilor să nu trimeată numai oamenii cei mai săraci din comună, deoarece aceştia nu pot procura echipamentul necesar.

623. — Bucureşti, 2 Decembrie. — Preşedinţia Consiliului de Miniştri face cunoscut Ministrului de Externe că răspunsul la interpelarea deputatului Blaremberg asupra atitudinii României a satisfăcut Camera.

624. — [Bucureşti,] 3 Decembrie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Externe să intervină pentru despăgubirea negustorului Stoianovici din Giurgiu cu valoarea unei cantităţi de sare confiscată de Turcii din Rusciuc.

625. — Bucureşti, 3 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne greutăţile pe care le întâmpină cartiruirea militarilor în oraşul Craiova şi-i cere să ia măsuri pentru ca legea să se poată aplica.

626. — Constantinopol, 3 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, informează pe N. Ionescu, Ministru de Externe, de mersul tratativelor cu Turcii şi cu ambasadorii celorlalte ţări.

627. — Brăila, 3 Decembrie. — Prefectura judeţului Brăila întreabă Ministerul de Interne pe ce bază legală trebue scutiţi supuşii italieni de cartiruire militară.

628. — Pera, 3 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentantul Italiei nu are instrucţiuni să susţină chestiunea neutralităţii României.

629. — [C r a i o v a,] 4 D e c e m b r i e. — Prefectura judeţului Dolj raportează Ministerului de Interne măsurile luate în privinţa Bulgarilor care trec Dunărea.

630. — C ă l ă r a ş i, 4 D e c e m b r i e. — Comandantul Batalionului 5 din Regimentul 3 Dorobanţi raportează Diviziei a II-a Teritorială că la Silistra au sosit dela Vidin şlepuri otomane încărcate cu material de război.

631. — [B â r c a,] 4 D e c e m b r i e. — Subprefectul de Balta ordonă primarilor să adune armele dela locuitori şi să le predea şefilor de garnizoană.

632. — [V i e n a,] 5 D e c e m b r i e. — Ministrul de Externe al Austro-Ungariei, contele Andrássy, răspunde Ministrului de Externe al României în legătură cu linia politică de urmat.

633. — P e r a, 5 D e c e m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe declaraţia reprezentantului britanic la conferinţă cu privire la cererea de neutralitate a României.

634. — B e l g r a d, 5 D e c e m b r i e. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe situaţia din Serbia şi declaraţiile agentului austriac privitoare la România..

635. — B u c u r e ş t i, 5 D e c e m b r i e. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Viena că demisia lui D. A. Sturza din guvern este irevocabilă şi că nu s'a schimbat nimic în politica externă.

636. — B u c u r e ş t i, 5 D e c e m b r i e. — Ministerul de Interne ordonă prefectului de Putna să scutească supuşii austro-ungari de cartiruire militară.

637. — C o n s t a n t i n o p o l, 6 D e c e m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, relatează Ministerului de Externe argumentele delegatului englez la Conferinţă, cu privire la imposibilitatea de a se acorda României garanţia specială de neutralitate.

638. — P e r a, 7 D e c e m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Turcii intenţionează a ocupa Calafatul.

639. — B u c u r e ş t i, 7 D e c e m b r i e. — Ministrul de Externe cere Agentului diplomatic la Roma să exprime Guvernului italian mulţumiri pentru sprijinul dat României în chestiunea neutralităţii.

640. — B u c u r e ş t i, 7 D e c e m b r i e. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris să facă noi demersuri în chestiunea garanţiilor de neutralitate cerute de România.

641. — B u c u r e ş t i, 8 D e c e m b r i e. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ridicarea cartiruirii militare dela supusul sârb Alexandru Dimitrievici, director al Şcoalei bulgare.

642. — P e r a, 9 D e c e m b r i e. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, face cunoscut Ministerului de Externe că cererea de neutralitate nu va fi pusă în discuţia Conferinţei ambasadorilor şi cere să i se trimită acte de depline puteri .

643. — B u c u r e ş t i, 10 D e c e m b r i e. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris să ia sub îndrumarea lui pe ziaristul Henry Hotze di Planta, care va scrie articole despre România în presa engleză.

644. — B u c u r e ş t i, 10 D e c e m b r i e. — Ministrul de Externe, N. Ionescu, informează pe Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, de demersurile făcute în chestiunea neutralităţii şi-i dă instrucţiuni pentru continuarea tratativelor.

645. — București, 10 Decembrie. — Comandantul Cavaleriei de rezervă, Colonelul Creţeanu, raportează Colonelului Slăniceanu, Şeful Statului Major cum a decurs operaţia de îmbarcare şi debarcare a Regimentului 1 Roşiori la gara Filaret.

646. — [Bucureşti,] 10 Decembrie. — Ministerul de Externe dă depline puteri lui Dimitrie Brătianu şi Generalului I. Ghica să încheie şi să semneze o reglementare provizorie a relaţiilor comerciale dintre România şi Turcia.

647. — Bucureşti, 10 Decembrie. — Ministrul de Externe, N. Ionescu, face cunoscut lui Savfet Paşa, Ministru de Externe al Turciei, că misiunea lui Dimitrie Brătianu este să obţină garantarea neutralităţii României.

648. — Paris, 11 Decembrie. — Agentul diplomatic la Paris, Şendrea, raportează Ministerului de Externe declaraţia pe care i-a făcut-o Ducele Decazes în privinţa neutralităţii României.

649. — Berlin, 12 Decembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe declaraţiile pe care i le-a făcut Secretarul de Stat Bülow, privitor la România.

650. — Pera, 12 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe promulgarea Constituţiei otomane şi articolul privitor la România.

651. — Constantinopol, 13 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că plenipotenţiarii la Conferinţă nu au primit instrucţiuni să sprijine garanţia specială de neutralitate a României.

652. — Paris, 13 Decembrie. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe rezultatul convorbirilor avute cu ducele Decazes şi cu Lordul Lyons, referitor la garanţia de neutralitate cerută de România.

653. — Constantinopol, 13 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuţia avută cu Savfet Paşa referitor la neutralitate şi la Memoriul de revendicări formulate de România.

654. — Bucureşti, 14 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că nu aprobă propunerea Prefectului de Tecuci referitor la cantonarea călăraşilor în sate.

655. — Constantinopol, 14 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe că a primit adresa de acreditare şi cere informaţii în legătură cu negocierea convenţiei comerciale.

656. — Pera, 14 Decembrie. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol informează Ministerul de Externe despre mersul lucrărilor Conferinţei ambasadorilor.

657. — Bucureşti, 15 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că primarilor din mai multe comune ale judeţului Covurlui nu le-a venit niciun ordin pentru strângerea recoltei ostaşilor concentraţi.

658. — Călăraşi, 15 Decembrie. — Comandantul Batalionului 5 din Regimentul 3 Dorobanţi raportează Generalului Zefcari, Comandantul Diviziei a II-a Teritorială că Turcii din Silistra taie copacii din ostrovul Hopu şi fac întărituri.

659. — Turnu-Severin, 16 Decembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe ce material de război a trecut Dunărea la Cladova.

660. — Călăraşi, 16 Decembrie. — Comandantul Batalionului 5 raportează Colonelului Costaforu, comandantul Regimentului 3 Dorobanţi, arestarea Bulgarului Ioan Manea care a trecut din Turcia ca să se stabilească în România.

661. — Craiova, 16 Decembrie. — Primarul oraşului Craiova face cunoscut Ministerului de Interne măsurile pe care le-a luat de a scuti supuşii germani şi austro-ungari de cartiruire militară.

662. — Berlin, 16 Decembrie. — Agentul diplomatic la Berlin raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al Guvernului german privitor la neutralitatea României.

663. — Constantinopol, 17 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, raportează Ministrului de Externe rezultatul demersurilor sale la Conferinţa ambasadorilor şi la Ministerul de Externe otoman.

664. — [Bucureşti,] 17 Decembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să coopereze cu Dimitrie Brătianu pentru rezolvarea chestiunilor româneşti la Conferinţa ambasadorilor.

665. — [Bucureşti,] 17 Decembrie. — Insemnări ale ofiţerului norvegian Gunar Flood despre arsenalul armatei.

666. — Petersburg, 17 Decembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenţiei diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe ştiri în legătură cu evenimentele din Rusia.

667. — Bucureşti, 17 Decembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să întrebe pe Savfet Paşa care sunt provinciile privilegiate, vizate de articolul 7 din Constituţia otomană.

668. — [Bucureşti,] 17 Decembrie. — Ministerul de Externe anunţă pe Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, că-i trimite depline puteri pentru a discuta chestiunea neutralităţii României cu membrii Conferinţei ambasadorilor.

669. — Bucureşti, 18 Decembrie. — Circulară a Ministerului de Externe către Agenţii diplomatici din străinătate, în legătură cu articolul 7 din Constituţia otomană.

670. — Călăraşi, 19 Decembrie. — Căpitanul portului Ştirbei (Călăraşi) raportează Ministerului de Externe că Turcii din Silistra taie pădurea din Ostrovul Hopa şi lucrează fortificaţii.

671. — Pera, 20 Decembrie. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe interpretarea dată de Savfet Paşa unor articole din Constituţia otomană care privesc România.

672. — Bucureşti, 20 Decembrie. — Ministerul de Externe cere agenţilor diplomatici în străinătate să desvolte motivele pentru care Guvernul român cere garanţie specială de neutralitatea şi retrocedarea Gurilor Dunării.

673. — Brăila, 20 Decembrie. — Prefectura judeţului Brăila raportează Ministerului de Interne că primarul oraşului a îndemnat populaţia prin publicaţii afişate să dea trupelor încartiruite camere încălzite şi luminate.

674. — Pera, 20 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, raportează Ministerului de Externe că niciun plenipotenţiar nu a primit instrucţiuni în privinţa cererii de neutralitate făcută de România.

675. — Călăraşi, 21 Decembrie. — Comandantul Batalionului 5 din Regimentul 3 Dorobanţi, raportează Generalului Zefcari, Comandantul Diviziei a II-a Teritorială că la Silistra s'au tras salve de tun pentru anunţarea proclamării constituţiei.

676. — Constantinopol, 22 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuţia avută cu Savfet Paşa referitor la interpretarea articolului 7 din Constituţia otomană.

677. — Viena, 22 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că Turcia respinge şase puncte importante din programul Conferinţei dela Constantinopol.

678. — Viena, 22 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu contele Andrássy referitor la politica Românici şi garanţia de neutralitate.

679. — Viena, 22 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, reproşează Ministerului de Externe că ziarele comentează faptele petrecute în ţară despre care el nu are cunoştiinţă.

680. — Bucureşti, 22 Decembrie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Constantinopol un protest contra afirmaţiilor lui Savfet-Paşa, care socoteşte România o provincie a Imperiului otoman.

681. — Chişinău, 23 Decembrie. — Şeful Marelui Stat-Major al armatei ruse face cunoscut comandantului Corpului XI modul de cooperare cu trupele diviziilor româneşti.

682. — [Bucureşti,] 23 Decembrie. — Ministerul de Externe cere căpitanilor de porturi de la Galaţi, Brăila, Călăraşi, Olteniţa, Giurgiu, Calafat, Bechet şi Severin să-l informeze despre orice mişcare a vaselor de război otomane pe Dunăre.

683. — Pera, 23 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Dimitrie Brătianu a tratat cu Savfet Paşa modificarea declaraţiilor privitoare la constituţie înainte ca el să fi putut prezenta protestul Guvernului.

684. — Viena, 24 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe părerile Guvernului austro-ungar în privinţa atitudinii României faţă de Poartă.

685. — Berlin, 24 Decembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că Guvernul german găseşte îndreptăţite protestele României referitor la articolul 7 din Constituţia otomană.

686. — Călăraşi, 24 Decembrie. — Căpitanul portului Călăraşi raportează Ministerului de Externe mişcările de trupe otomane dela Silistra şi împrejurimi.

687. — Pera, 24 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, face cunoscut Ministerului de Externe declaraţia lui Savfet Paşa prin care rectifică interpretarea dată articolul 7 din Constituţie, referitor la România.

688. — Pera, 25 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, raportează Ministerului de Externe pentru ce a cerut personal lui Savfet Paşa declaraţia privitoare la articolul 7 din Constituţia otomană.

689. — Berlin, 25 Decembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe convorbirea pe care a avut-o cu Ministrul Bülow, referitor la articolul 7 din Constituţia otomană.

690. — P e r a, 25 D e c e m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că a remis lui Savfet Paşa textul protestului făcut de Guvernul român.

691. — P e r a, 25 D e c e m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentanţii puterilor garante, afară de al Angliei, găsesc protestul României natural.

692. — V i e n a, 26 D e c e m b r i e. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că România nu va fi susţinută de Conferinţa ambasadorilor şi singurul sprijin îl poate da numai Austro-Ungaria.

693. — P e r a, 26 D e c e m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, telegrafiază Ministerului de Externe cuprinsul declaraţiei lui SavfetPaşa, în legătură cu interpretarea articolului 7 din Constituţia otomană.

694. — C h i ş i n ă u, 26 D e c e m b r i e. — Comandantul armatei de operaţii raportează Ţarului necesitatea ca România să sprijine activ trecerea trupelor ruse spre Balcani.

695. — C o n s t a n t i n o p o l, 27 D e c e m b r i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe textul oficial al declaraţiei lui Savfet Paşa şi anunţă că protestul Guvernului român a fost predat Porţii şi ambasadorilor.

696. — P e r a, 27 D e c e m b r i e. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, face cunoscut Ministerului de Externe că Savfet Paşa l-a asigurat de a fi scris ambasadorilor turci în străinătate să susţină chestia neutralităţii României.

697. — B r ă i l a, 27 D e c e m b r i e. — Căpitanul portului Brăila raportează Ministerului de Externe mişcarea vapoarelor turceşti pe Dunăre.

698. — G a l a ţ i, 28 D e c e m b r i e. — Căpitanul portului Galaţi raportează Ministerului de Externe mişcarea vapoarelor de război turceşti pe Dunăre.

699. — T u l c e a, 28 D e c e m b r i e. — Delegatul român la Tulcea, A. Stoianovici, raportează Ministerului de Externe solemnitatea cu care s'a început a construi forturile din jurul oraşului.

700. — B u c u r e ş t i, 28 D e c e m b r i e. — Preşedintele Consiliului de Miniştri aduce la cunoştinţa Ministerului de Externe moţiunea Adunării deputaţilor referitoare la politica externă a guvernului.

701. — B r ă i l a, 28 D e c e m b r i e. — Căpitanul portului Brăila raportează Ministerului de Externe că Prefectul judeţului pretinde ca telegramele ce le trimite în legătură cu mişcarea vaselor turceşti pe Dunăre să aibă viza sa.

702. — I s m a i l, 29 D e c e m b r i e. — Căpitanul portului Ismail raportează Ministerului de Externe că în ultimele 24 de ore nu a trecut niciun vapor de război otoman pe Dunăre.

703. — V i e n a, 29 D e c e m b r i e. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe declaraţia Ambasadorului otoman că Guvernul său se gândeşte serios a recunoaşte independenţa şi neutralitatea României.

704. — B e l g r a d, 29 D e c e m b r i e. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe cererea Agentului diplomatic rus referitor la repatrierea prin România a voluntarilor din Serbia.

705. — P a r i s, 29 D e c e m b r i e. — Ştefan Şendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că ambasadorii Marilor Puteri au găsit nepotrivită calificarea din articolul 7 al Constituţiei otomane pentru România.

706. — București, 29 Decembrie. — Ministerul de Externe dă instrucțiuni Agentului diplomatic la Constantinopol de felul cum trebue să fie formulată declarația lui Savfet Pașa referitoare la Constituție, ca să mulțumească Guvernul român.

707. — Pera, 30 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că a cerut lui Savfet Pașa să facă o nouă declarație în privința interpretării articolului 7 din Constituția otomană.

708. — Viena, 30 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, dă informații Ministerului de Externe referitoar la Conferința ambasadorilor și la punctul de vedere austriac asupra articolului 7 din Constituția otomană.

709. — București, 30 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne reclamația soldatului dorobanț Aldea Vasile din com. Colilia, jud. Ialomița, căruia i s'a risipit recolta pe câmp din cauza relei voințe a arendașului.

710. — [București,] 30 Decembrie. — Ministerul de Externe comunică Agentului diplomatic la Belgrad că Guvernul nu se opune repatrierii voluntarilor ruși prin România.

711. — Paris, 30 Decembrie. — Agentul diplomatic la Paris, Ștefan Șendrea, raportează Ministerului de Externe rezultatul discuțiilor cu reprezentanții Puterilor referitor a interpretarea unor articole din Constituția otomană.

712. — Pera, 31 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Guvernul otoman va ordona telegrafic cercetarea incidentului de la Călărași.

713. — [București,] 31 Decembrie. — Ministerul de Externe ordonă Agentului diplomatic la Constantinopol să ceară lui Savfet Pașa o nouă declarație cu privire la interpretarea articolului 7 din Constituția otomană.

714. — Roma, 31 Decembrie. — Agentul diplomatic la Roma, Gheorghian, raportează Ministerului de Externe părerea Ministerului de Externe italian asupra articolului 7 din Constituția otomană.

715. — [Râmnicu-Sărat,] Decembrie. — Comandantul Regimentului 2 Roșiori propune comandantului Rezervei de cavalerie ca trimiterea oamenilor în concediu să se facă după strămutarea regimentului în noua garnizoană, arătând motivele.

ДОКУМЕНТЫ ОТНОСИТЕЛЬНО НАЧАЛА ВОЙНЫ.
1875

1. — Вена, 26 января — Сведения о восстании в Герцоговине.

2. — Белград, 3 июля. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте сведения о восстании в Герцоговине и передает содержание своей беседы, касающейся поведения Румынии в этом вопросе.

3. — Принкипо, 16 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что восстание в Герцоговине не представляет серьезного значения для турецкого правительства.

4. — Белград, 21 июля. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о причастности Сербии и Черногории к герцоговинскому восстанию.

5. Белград, 22 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино сообщает министру иностранных дел, В. Боереску, сведения относительно встречи князя Милана с австрийским императором и о ходе восстания.

6. — С.-Петербург, 24 июля. — Заведующий румынским дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о подробностях восстания в Герцоговине.

7. — Принкипо, 27 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о поражении турецких войск повстанцами и о том, что восстание в Герцоговине разрастается.

8. — Принкипо, 29 июля. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что Порта потребовала удаления сербских войск, сосредоточенных на боснийской границе.

9. — Принкипо, 30 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что восстание в Боснии и Герцоговине разрастается и положение начинает осложняться.

10. — Константинополь, 31 июль. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что турецкое правительство обеспокоено возводимыми румынами в Джурджу укреплениями.

11. — Принкипо, 31 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел подробности о росте восстания в Боснии и Герцоговине.

12. — Принкипо, 1 [августа.] — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест, что Австрия сделала заверения о своем нейтралитете в вопросе о восстании в Боснии и Герцоговине.

13. — Белград, 3 августа. — Секретарь румынского дипломатического агентства в Сербии А. Кантакузино сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел сведения о размерах, принимаемых восстанием в Боснии и о политическом положении в Белграде.

14. — Петербург, 6 августа. — Заведующий румынским дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика доносит румынскому Министерству иностранных дел о награждении царем орденами румынских офицеров, присутствовавших на маневрах русской армии.

15. — Бухарест, 8 августа. — Румынский министр иностранных дел В. Боереску докладывает принцу Карлу в Синае содержание донесения румынского дипломатического агента при Порте генерала Гика о размерах, принимаемых восстанием в Боснии.

16. — Бухарест, 9 августа. — Румынский министр иностранных дел В. Боереску препровождает румынскому дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика письмо в связи с политикой, которой должна придерживаться Румыния в отношении событий на Балканском полуострове.

17. — Бухарест, 9 августа — Румынский министр иностранных дел В. Боереску указывает румынскому дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика на позицию, принятую Румынией в вопросе о восстаниях на Балканском полуострове.

18. — Белград, 11 августа. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест Министерству иностранных дел об организациях восстания в Боснии и Герцоговине и о явной помощи, оказываемой Сербией повстанцам.

19. — Принкипо, 11 августа. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел о попытках турок подавить восстание в Герцоговине и о политическом положении в Сербии.

20. — Бухарест, 11 августа. — Румынский министр иностранных дел В. Боереску докладывает принцу в Синае об общем политическом положении в Оттоманской империи, подчеркивая при этом значение беспорядков, происходящих в Боснии и Герцоговине.

21. — Белград, 12 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино телеграфирует в Бухарест Министерству иностранных дел о ходе восстания в Боснии.

22. — Бухарест, 13 августа. — Газета «Românul» освещает в передовой статье положение в местностях, охваченных восстанием против оттоманского ига.

23. — Принкипо, 14 августа. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о решении европейских держав подавить во что бы то ни стало герцоговинское восстание и о переменах в составе турецкого кабинета.

24. — Бухарест, 14 августа. — Статья газеты «Presa», дающая сводку появившихся в иностранной официозной печати оценок внутреннего политического положения оттоманской империи.

25. — Бухарест, 20 августа. — Газета «Românul» сообщает, что группа лиц под предводительством капитана Бану намеревалась проникнуть в Боснию к повстанцам.

26. — Бухарест, 20 августа. — Газета «Românul» перепечатывает призыв к восстанию против оттоманского ига, появившийся на страницах издающейся в Бухаресте болгарской газете «Drapelul».

27. — Белград, 21 августа. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел о причинах возникновения и о ходе восстания в Боснии и Герцоговине.

28. — Бухарест, 6 сентября. — Газета «Românul» утверждает, что на Востоке не будет существовать уверенность в мире до тех пор, пока христианские народы не соорганизуются в самостоятельные государства.

29. — Константинополь, 7 сентября. — Официальный вестник передает дошедшую из Константинополя весть о попытках консулов великих держав войти в сношение с повстанцами для отыскания способа умиротворения восставших турецких областей.

30. — Синая, 8 сентября. — Декрет о призыве части запасных 1870 и 1877 годов для принятия участия в учениях и маневрах постоянной армии.

31. — Бухарест, 9 сентября. — Газета «Românul» подвергает разбору поведение Сербии по отношению к восстанию в Герцоговине.

32. — Белград, 11 сентября. — Резолюция, принятая сербской палатой депутатов по вопросу о восстании в Боснии и Герцоговине и опубликованная в Официальном Вестнике.

33. — Вена, 12 сентября. — Опубликованные в Официальном Вестнике заявления австро-венгерского министра иностранных дел об усилиях, прилагаемых великими державами к сохранению мира на Востоке.

34. — Белград, 16 сентября. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел о воинственном настроении Сербии по отношению к туркам.

35. — С.-Петербург, 21 сентября. — Румынский дипломатический агент в Петербурге Г. К. Филипеску доносит в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел об отношении великих держав к происходящим на Балканах событиям.

36. — Рим, 3 октября. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху доводит до сведения румынского Министерства иностранных дел в Бухаресте о положении, занятом Италией в восточном вопросе.

37. — Бухарест, 8 октября. — Статья, появившаяся в газете «Românul» и указывающая на усилия Германии побудить Австрию принять более деятельное участие в восточном вопросе.

38. — Бухарест, 8 октября. — Газета «Românul» призывает народы Оттоманской империи к объединению, которое поможет им избавиться от несемого ими жестокого ига.

39. — Бухарест, 22 октября. — Газета «Românul» указывает на перемену, происшедшую в политике великих держав, начинающих склоняться в пользу вмешательства в вопрос о восстании занимаемых турками областей.

40. — Белград, 24 октября. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о военных приготовлениях Сербии и о роли, играемой турецким гарнизоном в Виддине.

41. — Бухарест, 25 октября. — Статья, появившаяся в газете «Romînul» и обсуждающая предпринятые русским послом в Константинополе шаги в пользу реформ, а также возможные последствия подобной политики.

42. — Лондон, 29 октября. — Заявления, сделанные английским председателем совета министров Дизраэли о положении Оттоманской империи и об интересах Англии.

43. — Тульча, 5 ноября. — Проживающие в Тульче румынские подданные напоминают румынскому дипломатическому агенту в Константинополе о том, что их уполномоченный Стоянович не поддерживает их интересов.

44. — Бухарест, 13 ноября. — Статья газеты «Românul» о начале военных действий Черногорией и о политике Румынии.

45. — Бухарест, 15 ноября. — Выдержка из речи, произнесенной принцем на открытии законодательных палат и касающейся сношений Румынии с иностранными державами.

46. — Бухарест, 22 ноября. — Проект ответа Палаты депутатов на тронную речь в части ее, касающейся внешней политики Румынии.

47. — Бухарест, 25 ноября. — Прения, имевшие место в Палате депутатов, по поводу обсуждения ответа на тронную речь.

48. — Бухарест, 27 ноября. — Заседание Сената, выясняющее отношение Румынии к событиям, происходящим на юге Дуная. На своем заседании, посвященном прениям по обсуждению ответа на тронную речь, Сенат выясняет отношение Румынии к этим событиям.

49. — Рим, 27 декабря. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о результатах его беседы с славянским епископом Штресмайером, касавшейся восстания в Боснии и Герцоговине.

50. — Джурджу, 28 декабря. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что находящиеся в Румынии рабочие австрийцы и французы в течение 10 недель не получают содержания от подрядчиков и жалуются, что им приходится голодать.

51. — [Бухарест,] 29 декабря. — Министерство внутренних дел сообщает Министерству общественных работ, что портовые рабочие в Джурджу не получают причитающихся им от подрядчиков денег и просит о принятии надлежащих мер.

52. — Париж, 31 декабря. — Румынский дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит в Бухарест Министерству иностранных дел что не смог сообщить герцогу Деказу того, что ему было поручено передать, вследствие происшедшего в ту пору министерского кризиса.

1876

53. — Константинополь, 1 января — Официальный Вестник, опубликовывает телеграмму из Константинополя о том, что державы подписавшие Парижский трактат рекомендуют султану воспользоваться проектом Андраши для усмирения Боснии.

54. — Пера, 1 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о том, что английский посол распространяет ложные слухи о Румынии.

55. — Бухарест, 4 января. — Циркуляр, разосланный Министерством иностранных дел румынским дипломатическим агентам заграницей с указанием на положение, занятое Румынией по отношению к происходящим на востоке событиям.

56. — Бухарест, 4 января. — Румынский министр иностранных дел Ласкар Катаржи передает в Константинополь генералу И. Гика содержние своего разговора с заведующим английским консульством в Бухаресте, касалельно распространения ложных слухов о положении в Румынии.

57. — Берлин, 13 января. — Румынский дипломатический агент в Берлине Н. Крецулеску передает румынскому Министерству иностранных дел содержание своей беседы с министром Бюловым о положении Румынии.

58. — Пера, 14 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика телеграфирует в Бухарест Министерству иностранных дел о запрещении выхода газет, сообщавших, что Румыния задерживает уплату дани Турции.

59. — Рим, 16 января. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о том как смотрят великие центрально-европейские державы на восстание в турецких провинциях с точки зрения своих личных интересов.

60. — Белград, 18 января. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит румынскому Министерству иностранных дел о впечатлении, произведенном циркуляром, освещающим положение, занятое Румынией по отношению к восстанию в турецких провинциях.

61. — Рим, 20 января. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит Министерству иностранных дел содержание своего разговора с итальянским министром иностранных дел о положении Румынии в восточном конфликте.

62. — Вена, 23 января. — Румынский дипломатический агент в Вене Г. Костафору доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о впечатлении, произведенном дипломатической нотой от 4 января, указывающей на решение румынского правительства подготовиться к вооружению страны.

63. — Рим, 23 января. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху сообщает в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел содержание своего разговора с начальником кабинета итальянского министра иностранных дел о занятом Румынией положении.

64. — Вена, 25 января. — Румынский дипломатический агент в Вене Г. Костафору сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел содержание своей беседы о Румынии с австрийским императором.

65. — [Бухарест,] 26 января. — Заседание Палаты депутатов, на коем обсуждается ассигнование чрезвычайного кредита на нужды армии.

66. — Константинополь, 28 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о своем свидании с оттоманским министром иностранных дел, на котором обсуждались несколько неразрешенных текущих вопросов.

67. — Бухарест, 28 января. — Министерство иностранных дел разъясняет румынскому дипломатическому агенту в Венег Костафору обстоятельства, внушившие идею о циркуляре, касающемся вооружения Румынии.

68. — Бухарест, 29 января. — Циркуляр Министерства иностранных дел, разъясняющий румынским дипломатическим агентам заграницей цель голосования за кредит на покупку вооружения.

69. — Джурджу, 29 января. — Префект Влашского уезда просит Министерство внутренних дел содействовать снабжению подрядчика необходимою суммой денег для уплаты портовым рабочим следуемого им содержания.

70. — Джурджу, 29 января. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что портовые рабочие, иностранные подданные, готовы произвести беспорядки, если им не будут уплочены следуемые им за работу деньги.

71. — Пера, 30 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика извещает Министерство иностранных дел о сделанном якобы румынским дипломатическим агентом в Белграде заявлении, что Румыния намерена воевать и провозгласить свою независимость.

72. — [Бухарест,] 31 января. — Министерство внутренних дел просит Министерство общественных работ принять меры к уплате портовым рабочим Джурджу, через договорившего их подрядчика, следуемых им за работу денег.

73. — Вена, 2 февраля. — Румынский дипломатический агент в Вене Г. Костафору объясняет Министерству иностранных дел причины, по коим циркуляр о вооружении Румынии произвел больше шума, чем можно было ожидать.

74. — Константинополь, 2 февраля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест о преувеличенных слухах, вызванных циркуляром от 4/16 января относительно вооружения.

75. — Бухарест, 5 февраля. — Закон об открытии кредита в 4 миллиона лей Военному министерству для покупки снаряжения и боевых припасов.

76. — Бухарест, 5 февраля. — Министр иностранных дел И. Бэлэчану извещает дипломатического агента в Париже Калимаки-Катаржи о прекращении субвенций некоторым парижским газетам.

77. — Пера, 5 февраля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика просит Министерство иностранных дел в Бухаресте выслать ему копии донесений агентов в Вене и Берлине в связи с циркуляром от 4 16 января.

78. — Джурджу, 6 ферваля. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что рабочие, занятые на работах по драгированию порта Джурджу, не получили заработной платы от подрядчика и просят выдавать им казенные харчи как арестантам.

79. — Белград, 6 февраля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза просит Министерство иностранных дел в Бухаресте дать ему точные инструкции относительно ответа, который он должен дать сербскому Военному министерству в связи с предложением этого последнего послать делегацию сербских офицеров в Румынию.

80. — Бухарест, 7 февраля. — Министерство общественных работ сообщает Министерству внутренних дел, что подрядчику рабст по драгированию порта Джурджу не причитается к получению никаких сумм и что он обязан уплатить рабочим.

81. — [Бухарест,] 7 февраля. — Министерство внутренних дел предлагает префекту Влашского уезда принять меры к тому, чтобы нерассчитанные подрядчиком рабочие, работавшие по драгированию порта Джурджу, не произвели беспорядков.

82. — Париж, 12 февраля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что некоторые газеты распространяют слухи о некой декларации румынского правительства, сделанной Оттоманской Порте.

83. — Париж, 14 февраля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что журналист Гэнеску доставляет турецкому послу тенденциозные сведения о положении дел в Румынии.

84. — [Бухарест,] 14 февраля. — Министр иностранных дел Бэлэчану сообщает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи, что сведения, сообщенные журналистом Гэнеску турецкому послу, не соответствуют истине.

85. — Париж, 18 февраля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что газеты публикуют известие о двух займах, проектируемых румынским Министерством финансов.

86. — [Бухарест,] 19 февраля. — Министр иностранных дел Бэлэчану сообщает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи, что правительство предполагает заключить один, а не два займа, чтобы покрыть дефицит, вызванный застоем в делах.

87. — Бухарест, 25 февраля. — Заседание Палаты депутатов, на котором военный министр Флореску доказывает невозможность сокращения военных расходов.

88. — Бухарест, 26 февраля. — Депутат Титу Майореску выступает в палате депутатов в прениях по вопросу о кредитах, необходимых для вооружения армии.

89. — Бухарест, 26 февраля. — Речь В. Боереску на заседании палаты депутатов по вопросу о кредите в 4 миллиона для армии.

90. — Бухарест, февраль. — Меморандум Министерства иностранных дел о необходимости иметь атташе прессы в Лондоне.

91. — [Бухарест,] 5 марта. Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи о состоянии фондов, из которых выплачиваются субвенции иностранным газетам.

92. — Бухарест, 8 марта. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде, что Румыния решила сохранить нейтралитет в восточном вопросе.

93. — Константинополь, 11 марта. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что Оттоманское правительство отмечает присутствие на румынской территории герцеговинцев, вызывающих беспорядки в Болгарии.

94. — Петербург, 12 марта. — Заведующий делами дипломатического агентства в Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел о напряженности в отношениях между Россией и Турцией в связи с восстаниями в Боснии и Герцоговине.

95. — Зимони, 14 марта. — Дипломатический агент в Белграде доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что сербы, проживающие в Румынии, получили распоряжение не нарушать законов и нейтралитета страны.

96. — Бухарест, 19 марта. — Министр иностранных дел сообщает циркулярным отношением, адресованным всем румынским дипломатическим агентам заграницей, о мирных намерениях Румынии.

97. — Бухарест. 19 марта. — Министр иностранных дел Бэлэчану сообщает дипломатическому агенту в Белграде А. Стурзе, что румынское правительство предложило сербскому комиссару Драгишевичу покинуть пределы Румынии.

98. — Бухарест, 19 марта. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Константинополе ответить Порте, что на территории Румынии нет беженцев из Герцоговины.

99. — Пера, 26 марта. — Дипломатический агент в Константинополе, генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о повсеместном характере восстания в Боснии и о недостаточности принятых к его подавлению мер.

100. — Бухарест, 30 марта. — Министерство иностранных дел ставит на вид дипломатическому агенту в Риме К. Экзарху, что в разговоре с новым итальянским министром он позволил себе отступить от смысла циркулярного распоряжения министерства.

101. — Бухарест, 3 апреля. — Министр иностранных дел Бэлэчану сообщает дипломатическому агенту в Париже причины, по которым принц отложил аудиенцию с французским генеральным консулом в Бухаресте.

102. — Париж, 4 апреля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел, что он объяснит герцогу Деказу инцидент, случившийся с французским генеральным консулом в Бухаресте.

103. — Вена, 6 апреля. — Дипломатическое агентство в Вене доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что образование правительства генерала Флореску встречено с большим сочувствием в официальных кругах австрийской столицы.

104. — Рим, 6 апреля. — Дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит министру иностранных дел в Бухаресте, что он заверил министра Мелегари о намерении нового румынского правительства сохранять нейтралитет и не нарушать спокойствия на Востоке.

105. — [Бекет,] 8 апреля. — Командир 10-й доробанцкой роты лейтенант Драгоеску дает распоряжение старосте села Недея не препятствовать арендаторам прудов закрывать гирла.

106. — Бухарест, 9 апреля. — Министр иностранных дел правительства Флореску Д. Черня сообщает дипломатическим агентам заграницей, что новый кабинет будет продолжать политику нейтралитета и соблюдения договоров.

107. — Бухарест, 9 апреля. — Министр иностранных дел запрашивает начальника порта в Джурджу не был ли экспортирован через этот пограничный пункт транспорт револьверов.

108. — Джурджу, 10 апреля. — Начальник порта в Джурджу Паскал доносит Министерству иностранных дел, что через этот пограничный пункт не было экспортировано револьверов.

109. — [Бухарест,] 10 апреля. — Министерство внутренних дел дает циркулярное распоряжение префектам придунайских уездов относительно принятия мер для недопущения перехода границы вооруженными болгарами.

110. — С.-Петербург, 13 апреля. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел содержание статьи из «Journal de St. Petersbourg» относительно судьбы нового румынского правительства.

111. — [Бухарест,] 14 апреля. — Министерство внутренних дел дает распоряжение префекту бухарестской полиции взять под надзор едущего в Бухарест серба, сержанта герцоговинских повстанцев.

112. — Бухарест, 15 апреля. — Правительство генерала Флореску представляет парламенту свою программу по внешней политике и по финансовому вопросу.

113. — Пера, 25 апреля. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте о вспыхнувшей в Салониках революции.

114. — Пера, 27 апреля. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте подробности успехов восстания в Болгарии.

115. — Бухарест, 28 апреля. — Программа правительства Манолаке Костаке Епуряну по внешней политике и реорганизации армии.

116. — Пера, 29 апреля. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте сведения относительно восстаний в пределах Оттоманской империи.

117. — Бухарест, 29 апреля. — Циркуляр Министерства иностранных дел к начальникам портов относительно надзора за переходом границы людьми и отправкой военных материалов в Турцию.

118. — Бухарест, 29 апреля. — Министр иностранных дел Когэльничану сообщает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика

программу правительства по внешней политике и об отношениях Румынии к Отоманской империи.

119. — Бухарест, 29 апреля. — Министерство внутренних дел предписывает префектам в Брэиле и Ковурлуй оказать содействие делегатам, прибывшим чтобы расследовать не перевозится ли оружие в Турцию.

120. — Бухарест, 29 апреля. — Министерство внутренних дел делегирует Паке Протопопеску и Димитрия Эконому расследовать, не перевозится ли оружие в Турцию через Галац и Брэилу.

121. — Бухарест, 29 апреля. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам заграницей руководствоваться правительственной программой при всяком контакте с официальными кругами стран, где они аккредитированы.

122. — Бухарест, 29 апреля. — Министр иностранных дел М. Когэльничану излагает дипломатическим агентам заграницей внешнюю политику румынского правительства.

123. — Пера, 3 мая. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика, сообщает М. Когэльничану в Бухарест, что турецкий министр иностранных дел принял с большим удовлетворением ноту относительно внешней политики румынского правительства.

124. — [Бырка,] 6 мая. — Супрефект Балты, Должского уезда, предписывает старосте села Недея принять меры, чтобы болгары из Румынии не переходили Дуная.

125. — С.-Петербург, 9 мая. — Заведующий делами дипломатического агенства в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел, что русские дипломатические круги находят правильным отношение румынского правительства к восточному вопросу.

126. — Тульча, 10 мая. — Румынский делегат в Турции А. Стоянович доносит Министерству иностранных дел о положении в городе и о мерах, принятых турецкими властями для поддержания порядка.

127. — Рущук, 10 мая. — Генерал-губернатор Дунайского вилайета просит Министерство иностранных дел принять меры к тому, чтобы болгары, занимающиеся в Джурджу вербованием в повстанческие отряды, не нарушали спокойствия Оттоманской империи.

128. — [Бухарест,] 11 мая. — Министерство внутренних дел предписывает префектам Романаца, Должа, Мехединца, Ковурлуя и Брэилы принять меры к недопущению перехода вооруженных болгар через Дунай.

129. — Рим, 11 мая. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху сообщает Министерству иностранных дел содержание своей беседы с министром Мелегари по восточному вопросу.

130. — Бухарест. 11 мая. — Министр иностранных дел М. Когэльничану сообщает генерал-губернатору Дунайского вилайета, что он распорядился об открытии следствия в связи с инцидентом в Джурджу для сохранения хороших отношений с Портой.

131. — С.-Петербург, 12 мая. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте о беседе, которую он имел с тайным советником Гирсом по восточному вопросу.

132. — Бухарест, 14 мая. — Министерство иностранных дел сообщает генерал-губернатору в Рущуке о результатах следствия по вопросу о вербовании болгарских добровольцев на румынской территории.

133. — Бухарест, 14 мая. — Министр иностранных дел М. Когэльничану предписывает дипломатическому агенту в Константинополе сообщить Порте, что в пределах страны нет болгарских вооруженных отрядов и что он ждет от Турции признания наименования «Румыния».

134. — Бухарест, 14 мая. — М. Когэльничану требует, чтобы генерал И. Гика протестовал в Константинополе перед турецким Министерством иностранных дел против ложных заявлений рущукского губернатора в связи с болгарскими бандами.

135. — Крайова, 15 мая. — Префектура Должского уезда доносит в Министерство внутренних дел, что австрийский вице-консул просит вмешательства административных властей в случае возможных беспорядков среди католического населения Крайовы по случаю закрытия церкви епископом.

136. — Константинополь, 18 мая. — Дипломатический агент в Константинополе Ион Гика сообщает в Министерство иностранных дел, что дворцовым переворотом свергнут с престола султан Абдул-Азиз.

137. — Пера, 18 мая. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест подробности в связи с государственным переворотом и вступлением на престол султана Мурада.

138. — Константинополь, 18 мая. — Великий визирь Оттоманской империи ставит в известность принца Карла Румынского о свержении с престола султана Абдул-Азиса и о превозглашении императором Мурада V.

139. — Белград, 18 мая. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел о высадке болгар с австрийского парохода «Радецкий» и о произведенном этим событием впечатлении.

140. — Бухарест, 18 мая. — Министр иностранных дел Когэльничану сообщает Рущукскому губернатору о мерах, принятых, чтобы воспрепятствовать болгарам собираться группами и переходить Дунай.

141. — [Бекет,] 18 мая. — Комендант бекетского порта доносит Министерству внутренних дел, что пароход «Радецкий» высадил болгар на турецкую территорию.

142. — [Турну-Северин,] 18 мая. — Комендант северинского порта доносит Министерству иностранных дел подробности высадки болгар на турецкую территорию с австрийского парохода «Радецкий».

143. — Бухарест, 18 мая. — Министр иностранных дел предписывает дипломатическим агентам заграницей составить для соответствующих правительств докладную записку по поводу случая с пароходом «Радецкий».

144. — Бухарест, 18 мая. — Министерство иностранных дел требует от австрийского агентства судоходства по Дунаю отправить пароход «Радецкий» со всем экипажем в румынские воды в распоряжение смешанной следственной комиссии.

145. — Бухарест, 18 мая. — Министерство иностранных дел доводит до сведения австрийского агентства судоходства по Дунаю, что другой пароход зафрактован для погрузки болгар и высадки их на турецкую территорию.

146. — [Бухарест,] 18 мая. — Министерство иностранных дел передает Министерству внутренних дел сведения, полученные от рущукского губернатора относительно скопления некоторого числа болгар в Каракале с целью перехода через Дунай.

147. — Бухарест, 19 мая. — Министерство иностранных дел сообщает рущукскому губернатору о мерах, принятых в отношении судоходства по Дунаю вверх от Джурджу.

148. — Бухарест, 20 мая. — Министр иностранных дел М. Когэльничану сообщает дипломатическим агентствам заграницей текст телеграммы великого визиря о вступлении на трон Мурада V и ответ, посланный румынским правительством.

149. — Рим, 20 мая. — Дипломатический агент в Риме К. Эксарху доносит Министерству иностранных дел о сообщении, сделанном им итальянскому правительству по вопросу о пароходе «Радецкий».

150. — Белград, 20 мая. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва доносит Министерству иностранных дел, что офицер румынской кавалерии Киров прибыл в Белград и что его прочат одним из начальников болгарских четников.

151. — [Бухарест,] 20 мая. — Министерство внутренних дел сообщает префекту Влашского уезда о мерах, принятых Министерством общественных работ по недопущению в поезда вооруженных пассажиров и багажа, в котором можно предположить оружие.

152. — [Бухарест,] 20 мая. — Министерство внутренних дел предписывает префекту бухарестской полиции принять меры к тому, чтобы на вокзале Филарет не садились в поезда вооруженные пассажиры, которые бы затем переходили болгарскую границу.

153. — Рущук, [21] мая. — Рущукский генерал-губернатор сообщает Министерству иностранных дел, что группа болгар в Брэилове готовится к переходу границы и предлагает принять меры, чтобы этому воспрепятствовать.

154. — [Бухарест,] 21 мая. — Министерство иностранных дел просит Военное Министерство принять меры, чтобы не допустить перехода болгар через Дунай в Брэиле.

155. — Рущук, 21 мая. — Рущукский генерал-губернатор сообщает Министерству иностранных дел, что правила относительно плавания австрийских судов по Дунаю отменены вследствие вмешательства австрийского посла.

156. — Бухарест, 22 мая. — Министр иностранных дел М. Когэльничану сообщает рущукскому губернатору о военных мерах, принятых, чтобы не допустить образования болгарских отрядов на румынской территории и перехода их через Дунай.

157. — Бухарест, 22 мая. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел, чтобы административные власти не допускали посадку болгар на суда без предъявления паспортов.

158. — Бухарест, 22 мая. — Министерство иностранных дел предписывает начальникам портов исполнять в точности полученные распоряжения и не оказывать содействия в том, что могло бы скомпрометировать нейтралитет страны.

159. — Бухарест, 22 мая. — Министерство иностранных дел просит Министерство финансов предписать начальникам таможен в дунайских портах

осматривать багаж пассажиров болгар при посадке их на суда и задерживать спрятанное оружие и военное снаряжение.

160. — Пера, 22 мая. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Ион Гика доносит Министерству иностранных дел, что Порта официально извещает о вступлении на престол султана Мурада V.

161. — Бухарест, 22 мая. — Агент австрийского общества судоходства сообщает Министерству иностранных дел, что им приняты меры к тому, чтобы на пароходы не принимались болгары с оружием и военным снаряжением.

162. — Бухарест, 22 мая. — Министр иностранных дел М. Когэльничану дает указания дипломатическому агенту в Константинополе генералу Иону Гика о том, как ему вести себя в служебных сношениях с членами нового турецкого правительства.

163. — Турну-Северин, 24 мая. — Австрийское общество судоходства по Дунаю сообщает Министерству иностранных дел случай с пароходом «Радецкий» и просит содействия для соблюдения нейтральности Дуная.

164. — Бухарест, 25 мая. — Министерство внутренних дел предписывает префектам придунайских уездов принять меры к недопущению перехода болгар через границу без паспортов.

165. — Белград, 27 мая. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел о выступлении консулов великих держав, ходатайствовавших перед князем Миланом за сохранение мира.

166. — Джурджу, 28 мая. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что им приняты самые серьезные меры к тому, чтобы выезд болгар из страны производился согласно полученным им распоряжениям.

167. — Бухарест, 28 мая. — Министерство финансов сообщает Министерству внутренних дел, что отданы приказания всем прибрежным таможням на Дунае остановить вывоз оружия в Турцию.

168. — [Бекет,] 29 мая. — Комендант бекетского порта доносит Министерству внутренних дел о действиях болгарских повстанцев, высадившихся с парохода «Радецкий».

169. — [Турну-Северин,] 25 мая. — Комендант северинского порта доносит Министерству иностранных дел, что он запретил переход через границу группе болгар и сербов, хотя и имевших паспорта, но по полученным сведениям бывших добровольцами.

170. — [Бухарест,] 29 мая. — Министерство иностранных дел приказывает начальнику северинского порта не допустить перехода группы болгар через границу.

171. — Бухарест, 31 мая. — Министерство иностранных дел сообщает Министерству внутренних дел, что на заседании болгарского комитета в селе Олтеница решено купить сукно для мундиров болгарским добровольцам.

172. — Бухарест, 31 мая. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел о высылке из страны болгарских революционеров Каравелова и Цанкова за из деятельность, вредящую нейтралитету.

173. — Бухарест, 31 мая. — Министерство иностранных дел ставит в известность инспектора Общества судоходства по Дунаю о том, что румынские власти приняли меры по активному надзору за южной границей.

174. — Джурджу, 2 июня. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что им конфискованы 3 ящика с военным снаряжением, адресованные в Турну-Северин.

175. — Париж, 2 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи запрашивает объяснений у Министерства иностранных дел в связи с журналистом Гэнеску, которому правительство дало поручение финансового характера.

176. — [Бухарест,] 3 июня. — Министерство внутренних дел пересылает префекту Влашского уезда прошение Г. Руссева, который жалуется, что у него конфисковано оружие его отца и братьев.

177. — [Бухарест,] 3 июня. — Министр иностранных дел М. Когэльничану дает объяснения дипломатическому агенту в Париже по поводу миссии, вверенной Григорие Гэнеску, по заключению займа для румынского правительства.

178. — Париж, 4 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел, что он отказался выдать журналисту Григорие Гэнеску шифр дипломатического агентства.

179. — Бухарест, 4 июня. — Министерство иностранных дел посылает секретарю дипломатического агентства в Париже ключ шифра для вручения Григорие Гэнеску.

180. — Рущук, 5 июня. — Рущукский генерал-губернатор благодарит Министерство иностранных дел за похвальные намерения румынского правительства.

181. — [Бухарест,] 5 июня. — Министр иностранных дел М. Когэльничану указывает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи причины, по которым он выслал ключ шифра Григоре Гэнеску.

182. — Белград, 6 июня. — Князь Милан Обренович просит принца Карла Румынского разрешить своему двоюродному брату Ефрему Германи временно вступить в ряды сербской армии.

183. — Константинополь, 6 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает турецкому Министерству иностранных дел о скоплении болгар в Джурджу с целью перехода границы.

184. — [Бухарест,] 7 июня. — Министерство внутренних дел сообщает всем уездным префектам инструкции в связи с отменой ограничений по въезду иностранцев в Румынию.

185. — Землин, 7 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел о приготовлениях сербов и черногорцев к войне с Турцией.

186. — Турну-Мэгуреле, 8 июня. — Д. Нистореску из Турну-Мэгуреле сообщает Министерству внутренних дел, что на станции Пятра-Олт находятся 100 болгар, направляющихся в Турцию.

187. — Рущук, 8 июня. — Рущукский генерал-губернатор сообщает Министерству иностранных дел, что в области Каракала скопилось около 2—3 тысячи болгар с целью перехода через Дунай и просит принять меры к их задержанию.

188. — Джурджу, 8 июня. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что оружие, конфискованное у Руссева, не служило ему для самозащиты и что, по его мнению, ему следует отказать в возвращении оружия.

189. — [Бухарест,] 9 июня. — Министерство внутренних дел приказывает префекту Олтского уезда принять меры по отношению болгар, находящихся на станции Пятра-Олт и собирающихся ехать на Балканы.

190. — Бухарест, 10 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде, что Ефрему Германи отказано в праве служить в сербских войсках.

191. — [Белград,] 10 июня. — Письмо князя Милана Сербского к Великому визирю об его отношении к общей политике Оттоманской империи.

192. — Бухарест, 12 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам заграницей опровергать слухи о том, что румынское правительство намеревается мобилизовать армию.

193. — Каракал, 12 июня. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что со станции Пятра в Северин проехали в разное время 2 группы болгар.

194. — Белград, 13 июня. — Дипломатический агент в Белграде И. Стурза сообщает Министерству иностранных дел о просьбе сербского правительства разрешить тайный перевоз через Румынию одного транспорта с оружием.

195. — Бухарест, 14 июня. — Министерство иностранных дел дает инструкции дипломатическому агенту в Белграде объяснить князю Милану, каким образом думает Румыния помогать повстанцам, внешне сохраняя нейтралитет.

196. — [Бухарест,] 14 июня. — Министерство внутренних дел сообщает Министерству финансов, что в комиссию по разграничению зоны в 10 километров вдоль границы делегирует местных супрефектов.

197. — Берлин, 14 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску доносит Министерству иностранных дел о вручении им вверительных грамот и о своих переговорах с представителями германского правительства.

198. — [Бухарест,] 14 июня. — Ион Константин Гика просит Министерство иностранных дел разрешения следить за военными действиями в Сербии.

199. — Бухарест, 15 июня. — Министерство иностранных дел просит Военное министерство сосредоточить наблюдательный корпус в Груе для защиты нейтралитета ввиду начала военных действий между турками и сербами.

200. — Бухарест, 15 июня. — Министерство финансов сообщает Министерству внутренних дел распределение областей для разграничения зоны в 10 километров вдоль границы.

201. — Париж, 16 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел, полученные им от турецкого посла сведения о возможных действиях турецкого флота на Дунае.

202. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Белграде сообщить сербскому правительству, что транзит орудий и ружей через Румынию нельзя скрыть от австрийских железнодорожных обществ.

203. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде о шагах, которые будут предприняты для соблюдения нейтральности Дуная, особенно между Неготином и Вырчоровой.

204. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическому агенту в Константинополе предпринять шаги перед турецким правительством для нейтрализации Дуная и признания наименования «Румыния».

205. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам заграницей предпринять шаги перед соответствующими правительствами к тому, чтобы Порта соблюдала нейтральность Дуная, особенно между Неготином и Вырчоровой.

206. — Париж, 16 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи просит Министерство иностранных дел повысить ежегодную субвенцию газете «Memorial diplomatique» до 6000 лей и не уменьшать этой суммы.

207. — [Станция Сучава,] 16 июня. — Лейтенант Г. Василеску 7-го Доробанцкого полка доносит Министерству внутренних дел о затруднениях, с которыми ему приходится сталкиваться при несении таможенной службы.

208. — Лондон, 16 июня. — Журналист Хотце ди Планта сообщает румынскому Министерству иностранных дел сведения в связи с развертыванием международных политических событий.

209. — Бухарест, 16 июня. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическим агентам заграницей меморандум с требованиями, которые Румыния предъявляет Турции.

210. — Берлин, 17 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску доносит Министерству иностранных дел, что он сообщил германскому правительству текст телеграммы с просьбой Румынии о нейтрализации Дуная.

211. — Пера, 18 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что Сербия предложила Порте взять на себя управление Боснией и увеличение внесимой ею дани.

212. — Петербург, 18 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел мнение тайного советника Гирса по вопросу нейтрализации Дуная.

213. — [Алексинац,] 18 июня. — Прокламация князя Милана Сербского по случаю объявления войны Турции.

214. — Париж, 18 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел содержание своей беседы с герцогом Деказом по вопросу нейтрализации Дуная.

215. — Пера, 18 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Ион Гика сообщает Министерству иностранных дел содержание своей беседы с Савфет-пашей по вопросу нейтрализации Дуная.

216. — Бухарест, 18 июня. — Министерство иностранных дел разрешает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика послать официальную ноту по вопросу нейтрализации Дуная в случае, если Савфет-паша не даст ему определенного ответа.

217. — [Джурджу,] 19 июня. — Префект Влашского уезда доносит Министерству иностранных дел о движениях турецких войск в Рущуке и об охране румынского берега.

218. — Бухарест, 19 июня. — Министерство иностранных дел дает циркулярное распоряжение начальникам портов доносить о движениях судов турецкого военного флота и о передвижениях войск на правом берегу Дуная.

219. — Землин, 19 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте о военных приготовлениях в Сербии.

220. — Пера, 19 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте ответ Савфет-паши по вопросу нейтрализации Дуная.

221. — Бухарест, 19 июня. — Министерство иностранных дел пересылает Министерству внутренних дел циркуляр австрийского Министерства торговли о вступлении в силу торгового соглашения с Румынией.

222. — Бухарест, 20 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам заграницей поставить вопрос нейтрализации Дуная в официальных нотах, с которыми они обратятся к правительствам, при которых они акредитированы.

223. — Бухарест, 20 июня. — Тронная речь при открытии законодательных палат.

224. — [Бухарест,] 20 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика, что подтверждает официальную ноту, представленную Порте по вопросу нейтрализации Дуная и предлагает ему продолжать решительно сопротивляться.

225. — Пера, 20 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что представители держав-поручительниц получили распоряжение поддерживать требование Румынии о нейтрализации Дуная.

226. — Бухарест, 21 июня. — Министерство иностранных дел, просит сотрудничества Министерства внутренних дел в деле соблюдения нейтральности Дуная и указывает на случаи вербовки добровольцев в сербскую армию среди сербских рабочих, строющих железнодорожную линию Плоешти-Предял.

227. — Бухарест, 21 июня. — Министерство иностранных дел · просит Военное министерство принять меры в тому, чтобы соблюдение нейтральности Дуная было более эффективным.

228. — Бухарест, 21 июня. — Министерство внутренних дел отдает приказание префектам придунайских уездов принять меры к тому, чтобы через границу не переходили подозрительные личности, дабы не скомпрометировать нейтральности Дуная.

229. — Бухарест, 21 июня. — Министерство внутренних дел дает приказание префектам принять меры к тому, чтобы выяснить, кто занимается вербованием добровольцев в сербскую армию.

230. — Пера, 21 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, в какой стадии находятся переговоры в связи с требованием нейтрализации Дуная.

231. — Олтеница, 21 июня. — Комендант олтеницкого порта сообщает Министерству иностранных дел сведения о деятельности болгарского комитета и о передвижениях турецкой армии на Дунае.

232. — Калафат, 21 июня. — Комендант калафатского порта сообщает Министерству иностранных дел сведения о турецком военном флоте и о турецкой армии.

233. — Кэлэраши, 21 июня. — Комендант кэлэрашского порта доносит Министерству иностранных дел о составе турецких военных сил в Силистрии.

234. — Джурджу, 21 июня. — Комендант порта в Джурджу доносит Министерству иностранных дел о положении турецких войск в районе Рущука.

235. — Турну-Северин, 21 июня. — Комендант северинского порта доносит Министерству иностранных дел о состоянии военных приготовлений в Кладове и Ада-Кале.

236. — Бекет, 21 июня. — Комендант Бекетского порта доносит Министерству иностранных дел о движении турецких военных судов по Дунаю.

237. — Галац, 21 июня. — Комендант галацкого порта доносит Министерству иностранных дел о движении военных судов по Дунаю и о расположении турецкой армии на севере Добруджи.

238. — [Бухарест,] 21 июня. — Министерство иностранных дел просит генерал-губернатора Рущука сообщить сведения в связи с турецкими военными судами на Дунае.

239. — Константинополь, 21 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о ходе переговоров с Савфет-пашей по вопросу о нейтрализации Дуная между Ноготином и Вырчоровой.

240. — [Бухарест,] 22 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам заграницей предпринять шаги, чтобы воздействовать на Порту в смысле признания ею нейтральности Дуная.

241. — Пера, 22 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что Савфет-паша выражал благодарность Порты за поведение Румынии.

242. — Париж, 22 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел о заявлениях, сделанных ему герцогом Деказом в связи с просьбой Румынии о нейтрализации Дуная.

243. — Турну-Северин, 22 июня. — Комендант северинского порта доносит Министерству иностранных дел об инциденте в Ада-Кале и просит разрешения заказать лодку для несения службы.

244. — [Белград,] 22 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза сообщает Министерству иностранных дел о настроениях в Сербии и о военных силах, начавших войну с турками.

245. — Турну-Северин, 22 июня. — Префект Мехединцкого уезда сообщает Министерству иностранных дел полученные им сведения в связи с бомбардировкой крепости Ада-Кале.

246. — С.-Петербург, 22 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в С.-Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте точку зрения русского правительства в вопросе нейтрализации Дуная.

247. — Берлин, 22 июня. — Нота, представленная дипломатическим агентом Румынии Титу Майореску германскому канцлеру Бисмарку, в связи с требованием нейтрализации Дуная между Груей и Вырчоровой.

248. — Берлин, 22 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску сообщает Министерству иностранных дел заявления, сделанные ему

министром Радовичем в связи с требованиями, предъявленными Порте со стороны Румынии.

249. — Джурджу, 22 июня. — Комендант порта в Джурджу сообщает Министерству иностранных дел сведения, полученные рущукским губернатором с театра военных действий.

250. — Калафат, 22 июня. — Комендант калафатского порта доносит Министерству иностранных дел о прибытии турецких войск в Виддин.

251. — Галац, 22 июня. — Префект Ковурлуйского уезда доносит Министерству иностранных дел о маневрах турецких военных судов на Дунае.

252. — Бухарест, 22 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическому агенту в Белграде предпринять шаги к тому, чтобы сербское правительство строго соблюдало нейтральность Дуная.

253. — [Бухарест,] 22 июня. — Министерство иностранных дел просит сербского дипломатического агента, чтобы его правительство соблюдало нейтральность Дуная на всем протяжении румынской границы.

254. — Пера, 22 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает о новых предпринятых им шагах в связи с требованием Румынии о нейтрализации Дуная.

255. — Бухарест, 22 июня. — Министерство иностранных дел указывает дипломатическому агенту в Константинополе на необходимость предъявить вторую ноту в связи с требованием нейтрализации Дуная.

256. — Париж, 23 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел о предъявлении им официальной ноты французскому правительству в связи с нейтрализацией Дуная и о достигнутых им изменениях в тексте верительных грамот.

257. — Пера, 23 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что Савфет-паша дал ему определенный ответ по вопросу о нейтрализации Дуная.

258. — Париж, 24 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте об обмене мнений с герцогом Деказом по вопросу нейтрализации Дуная.

259. — Вена, 24 июня. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте мнение некоторых послов по вопросу нейтрализации Дуная.

260. — Бухарест, 24 июня. — Министерство иностранных дел предлагает дипломатическому агенту в Константинополе указать послам великих держав, что отказ Порты признать нейтральность Дуная может толкнуть Румынию на крайние действия.

261. — Бухарест, 24 июня. — Военное министерство просит Министерство иностранных дел предпринять шаги к тому, чтобы турецкие военные суда не открывали огня по румынским солдатам пограничникам.

262. — Бухарест, 24 июня. — Министр иностранных дел М. Когэлничану доводит до сведения рущукского генерал-губернатора о нападении турецкого военного флота на судно с румынскими офицерами и солдатами.

263. — Землин, 24 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел о беседе, состоявшейся между ним и князем Миланом по вопросу о румыно-сербских отношениях.

264. — Бухарест, 24 июня. — Сербский дипломатический агент в Бухаресте доводит до сведения Министерства иностранных дел заверения его правительства о соблюдении нейтральности Дуная.

265. — С.-Петербург, 24 июня. — Выдержка из донесения дипломатического агента в С.-Петербурге Министерству иностранных дел по вопросу о требовании Румынии нейтрализировать Дунай.

266. — [Бухарест,] 24 июня. — Министр иностранных дел М. Когэльничану предписывает дипломатическому агенту в Берлине постараться добиться поддержки Германии в Константинополе, чтобы Порта признала нейтрализацию Дуная.

267. — Берлин, 25 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску доносит Министерству иностранных дел о сообщении, сделанном министром Радовичем, что Турция будет соблюдать нейтральность Дуная и что виддинский флот не будет принимать участия в военных действиях.

268. — Пера, 25 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что сербский дипломатический агент в Константинополе, покинув Турцию, проедет через Румынию.

269. — Рим, 25 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в Риме И. Митилинэу передает Министерствоу иностранных дел ответ итальянского правительства на требование Румынии о нейтрализации Дуная.

270. — Землин, 25 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел, что дивизия румынских добровольцев отбросила четвертую атаку турков на Тимоке.

271. — Бухарест, 25 июня. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическому агенту в Константинополе ноту и меморандум для передачи Савфет-паше в связи с удовлетворением румынских требований.

272. — Пера, 25 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о поводах, выдвигаемых турками, чтобы не признать нейтрализацию Дуная.

273. — Константинополь, 25 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел о предоставлении им новой официальной ноты Порте по вопросу о нейтрализации Дуная и о благожелательном отношении послов иностранных держав к Румынии.

274. — Вена, 26 июня. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану просит Министерство иностранных дел сообщить ему, состояло ли задержанное в Унгенах и предназначавшееся Сербии оружие из ружей или орудий.

275. — Пера, 26 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел письменный ответ Савфет-паши с согласием Порты на объявление нейтрализации Дуная.

276. — Петербург, 26 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел совет, данный Гирсом в связи с требованием Румынии нейтрализации Дуная.

277. — Берлин, 26 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску сообщает Министерству иностранных дел содержание своего разговора с министром Радовичем по вопросу о нейтральности Дуная.

278. — Крайова, 26 июня. — Префект Должского уезда сообщает Министерству внутренних дел, что сербская армия приближается в Виддину.

279. — Бекет, 26 июня. — Начальник бекетского порта доносит Министерству иностранных дел об отбытии турецкого военного судна, стоявшего на якоре в Рахове.

280. — [Вена,] 26 июня. — Дипломатический агент в Вене Бэлэчану доносит Министерству иностранных дел, что венгры не допустят создания великой Сербии.

281. — Бухарест, 26 июня. — Министр иностранных дел М. Когэльничану просит на заседании палаты от 26 июня назначения депутатской комиссии по делам внешней политике для рассмотрения торгового договора с Россией.

282. — Бухарест, 26 июня. — Газета «Timpul» публикует воззвание к румынам болгарского революционного комитета с просьбой помочь восстанию против турок.

283. — Турну-Северин, 27 июня. — Начальник северинского порта доносит Министерству иностранных дел о положении сербских позиций в Кладове и перед островом Ада-Кале.

284. — Турну-Северин, 27 июня. — Начальник северинского порта доносит Министерству иностранных дел о переправе на барже группы в 250 человек сербских или черногорских солдат в Радовэц.

285. — Лондон, 27 июня. — Журналист Хотце ди Планта сообщает Министерству иностранных дел сведения в связи с отношением английского общественного мнения к турецко-сербской войне.

286. — Константинополь, 28 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика пересылает Министерству иностранных дел ноту турецкого правительства относительно нейтрализации Дуная.

287. — Пера, 28 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика излагает Министерству иностранных дел свою точку зрения на то, что спорные вопросы с Портой должны разрешаться через посредство дипломатического агентства.

288. — Вена, 28 июня. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану доносит Министерству иностранных дел о состоявшемся соглашении между русскими и австрийским императорами по балканскому вопросу.

289. — Бекет, 28 июня. — Начальник бекетского порта доносит Министерству иностранных дел о прохождении турецких военных судов вверх по Дунаю.

290. — Бухарест, 28 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Вене И. Бэлэчану, что специальная комиссия займется осмотром сербского оружия, задержанного на границе в Унгени.

291. — Кэлэраши, 28 июня. — Начальник кэлэрашского порта доносит Министерству иностранных дел, что турецкое судно эвакуировало военный лагерь в Силистрии.

292. — Бухарест, 28 июня. — Министерство иностранных дел публикует в «Правительственном вестнике» обязательство, взятое Турцией и Сербией, соблюдать нейтральность Дуная между Груей и Вырчоровой.

293. — Галац, 29 июня. — Начальник галацкого порта доносит Министерству иностранных дел о прибытии из Константинополя турецкого судна с оружием и боевыми припасами.

294. — Джурджу, 29 июня. — Начальник порта в Джурджу доносит Министерству иностранных дел о прохождении по Дунаю турецких военных судов с войсками и вооружением.

295. — Бекет, 29 июня. — Начальник бекетского порта доносит Министерству иностранных дел о прохождении по Дунаю турецких судов с войсками и орудиями.

296. — Бухарест, 29 июня. — Сербский дипломатический агент в Бухаресте Н. А. Петрониевич просит Министерство иностранных дел о содействии для возвращения оружия, конфискованного у двух сербских подданных.

297. — Кэлэраши, 30 июня. — Префект Яломицкого уезда запрашивает Министерство внутренних дел, применять ли распоряжение о паспортах к румынским подданным, которым местная полиция выдавала разрешения сроком на 48 часов для перехода границы в Турцию.

298. — Калафат, 1 июля. — Беженка из Виддина Анка Иованович просит Министерство внутренних дел освободить ее мужа, арестованного в Калафате по подозрению в шпионаже.

299. — Бухарест, 1 июля. — Премьер-министр сообщает Министерству иностранных дел состав сенатской комиссии по делам внешней политики, которая займется рассмотрением документов, относящися к вопросу о нейтральности Дуная.

300. — [Бухарест, 1 июля. —] Ответ на тронную речь, редактированный в комиссии палаты депутатов Н. Бларенбергом.

301. — Рущук, 1 июля. — Рущукский генерал-губернатор обращает внимание румынского Министерства иностранных дел на газету «Nouvelle Bulgarie», выходящую в Бухаресте и содержащую революционные статьи.

302. — [Бухарест,] 2 июля. — Министерство иностранных дел предлагает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика в официальной ноте принять к сведению обязательство Турции в вопросе нейтрализации Дуная; Румыния берет на себя снабжение острова Ада-Кале.

303. — Константинополь, 2 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, как он думает действовать в переговорах с Савфет-пашей по вопросу о требованиях, предъявленных Румынией к Порте.

304. — Джурджу, 2 июля. — Комендант порта в Джурджу К. Паскали сообщает Министерству иностранных дел число турецких военных судов, груженных людьми и материалами, прошдших к Виддину.

305. — Кымпина, 2 июля. — Телеграмма Попова из Кымпины Министерству внутренних дел, в которой он протестует против своего ареста из-за переписки с рабочими на стройке железнодорожной линии.

306. — Бухарест, 2 июля. — Министерство иностранных дел предписывает префекту Мехединцкого уезда войти в соглашение с командиром форта Ада-Кале по вопросу о снабжении продовольствием гарнизона и населения.

307. — Турну-Северин, 3 июля. — Комендант северинского порта А. Николаеску доносит Министерству иностранных дел, что ежедневно по железной дороге прибывает много сербов и болгар, которые затем тайно переходят границу.

308. — Бухарест, 3 июля. — Военное министерство запрашивает Министерство иностранных дел, как должны реагировать войска наблюдательного корпуса в Груе на попытки турецких военных судов пройти вверх по Дунаю.

309. — Париж, 4 июля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел содержание своего разговора с герцогом Деказом о положении Румынии.

310. — С.-Петербург, 4 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел, что он отказал в визе едущим в Сербию доборвольцам и просит указаний, как ему следует поступить

311. — Болград, 4 июля. — Префектура Болградского уезда просит указаний Министерства внутренних дел, как поступить с иностранцами, прибывающими на пункт Табаку, имеющими паспорта без обозначения примет.

312. — Джурджу, 4 июля. — Префект Влашского уезда запрашивает Министерство внутренних дел, должен ли он выслать в Бухарест болгарского студента, прибывшего из России и имеющего с собой саблю.

313. — Плоешти, 5 июля. — Префектура Праховского уезда доносит Министерству внутренних дел об аресте Николая Велесениса и Стефана Трайку, занимавшихся вербованием болгар для сербской армии.

314. — Константинополь, 5 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика пересылает Министерству иностранных дел копию ноты, адресованной Порте в связи с нейтрализацией Дуная и снабжением острова Ада-Кале.

315. — Бухарест, 5 июля. — Министерство внутренних дел поручает дипломатическому агенту в Белграде сообщить сербскому правительству, что Порта согласилась на объявление Дуная нейтральным с условием, что Сербия обяжется не атаковать гарнизона в Ада-Кале.

316. — Бухарест, 6 июля. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика, что устаревшая и оскорбительная форма, употребляемая Портой в ее официальных нотах, грозит скомпрометировать отношения с Румынией.

317. — Бухарест, 6 июля. — Министерство иностранных дел ставит на вид заведующему дипломатическим агентством в Петербурге, что он не имеет права отказывать Сербии в визе паспортов.

318. — Париж, 6 июля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел, что французские газеты занимаются разбором меморандума Румынии, требующего независимости, мобилизации армии и чрезвычайных финансовых мер.

319. — Петербург, 6 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел точку зрения русского правительства в вопросе о меморандуме, содержащем 7 пунктов.

320. — Бухарест, 6 июля. — Министерство внутренних дел просит Министерство иностранных дел указать, какие меры принимать по отношению к прибывающим из России пассажирам, со специальными паспортами, едущим в Галац.

321. — Рим, 6 июля. — Секретарь телеграфного агентства в Риме К. И. Мигилинеу сообщает Министерству иностранных дел, что он поместил через агентство Стефани опровержение слухов о мобилизации румынской армии.

322. — Плоешти, 6 июля. — Префект Праховского уезда доносит Министерству внутренних дел обстоятельства, при которых были арестованы вербовщики болгар для сербской армии.

323. — [Белград,] 6 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел о настроении в Сербии после объявления войны Турции.

324. — Бухарест, 6 июля. — Министерство иностранных дел поручает всем своим дипломатическим агентам заграницей опровергать в газетах слухи о мобилизации румынской армии.

325. — [Бухарест, 7 июля. —] Палата депутатов утверждает частичный призыв запасных в войска.

326. — Пера, 7 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что представители держав просят у него копию меморандума с 7 пунктами.

327. — [Бухарест,] 7 июля. — Министр иностранных дел М. Когэльничану ставит в известность дипломатического агента в Париже, что информация французской прессы о положении в Румынии не соответствует истине.

328. — Бухарест, 8 июля. — Председатель Красного креста Димитрий Гика просит Министерство иностранных дел сообщить сербскому и турецкому правительствам, что каждой из воюющих сторон будет послан полевой госпиталь.

329. — Петербург, 8 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге *Эмиль Гика* сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте комментарии дипломатов и официальной русской печати по поводу румынских требований.

330. — Землин, 8 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел, что отношение Румынии к Сербии расценивается в Петербурге как враждебное.

331. — Константинополь, 9 июля. — Корреспондент газеты «Figaro» описывает зверства турок в Болгарии на основании следствия на местах.

332. — [Турну-Северин,] 10 июля. — Префект Мехединцкого уезда доносит Министерству иностранных дел, что им приняты меры по снабжению продовольствием гарнизона в Ада-Кале.

333. — [Бухарест,] 10 июля. — Министерство иностранных дел ставит в известность Военное министерство, что только Совет министров может решить вопрос о том, как должен вести себя комендант наблюдательного пункта по отношению к турецким военным судам.

334. — Константинополь, 11 июля. — Министерство иностранных дел Оттоманской империи ставит в известность румынское дипломатическое агентство, что через Румынию должен пройти транспорт с оружием для Сербии.

335. — Пера, 12 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что оттоманское правительство враждебно относится к Румынии из-за меморандума с 7 пунктами.

336. — Бухарест, 12 июля. — Министерство иностранных дел доводит до сведения Министерства внутренних дел, что нельзя запредить въезд в страну пассажирам, имеющим паспорта в порядке.

337. — Бухарест, 13 июля. — Премьер-министр ставит в известность Министерство иностранных дел, что правительство разрешает ему сообщить Турции и Сербии о посылке полевых госпиталей Красного креста на театр военных действий.

338. — Бухарест, 13 июля. — Председатель комитета румынского Красного креста сообщает Министерству внутренних дел об отправке отделения полевого госпиталя в Турну-Северин для переправы в Сербию и просит содействия префекта Мехединцкого уезда.

339. — Бухарест, 14 июля. — Председатель Общества румынского Красного креста сообщает Министерству иностранных дел об отправке отделения полевого госпиталя в Сербию.

340. — Плоешти, [15] июля. — Несколько плоештских болгар просят премьер-министра разрешения учредить комитет вспомоществования болгарским семьям, бежавшим из-за Дуная.

341. — [Бухарест,] 15 июля. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам в Вене, Константинополе и Берлине опровергнуть слухи, распускаемые аглийскими дипломатами, что через Румынию прошли транспорты с оружием для Сербии.

342. — Кымпулунг, 16 июля. — Префект Мусчелского уезда ставит в известность префекта бухарестской полиции, что Том Коржев, проживающий в гостинице «Габровени», вербует добровольцев для сербской армии.

343. — Бухарест, 16 июля. — Министерство иностранных дел предлагает префекту Мехединцкого уезда внимательно следить за едущими в Сербию пассажирами, чтобы не нарушать нейтральности Дуная.

344. — [Бухарест, 16 июля. —] Проект закона, прошедший через палату депутатов и переданный на обсуждение в сенат, о разрешении правительству заключать торговые договоры с иностранными державами.

345. — [Бухарест,] 16 июля. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Константинополе поставить в известность турецкое правительство о предпринятых префектом Мехединцкого уезда мерах по снабжению форта Ада-Кале продовольствием.

346. — [Бухарест,] 16 июля. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Константинополе ответить Савфет-паше, что Румыния согласна на назначение турецкого торгового агента в Турну-Северин, при условии взаимности.

347. — Бухарест, 16 июля. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическому агенту в Белграде меморандум с 7 пунктами и сообщает, что правительство отказалось от призыва запасных для наблюдательного корпуса.

348. — [Бухарест,] 16 июля. — Министерство иностранных дел ставит в известность дипломатических агентов в Белграде и Константинополе о посылке

Обществом Красного креста по одному полевому госпиталю каждой из воюющих сторон.

349. — [Бухарест,] 17 июля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту бухарестской полиции расследовать дело Томы Коржева из Гостиницы «Габровени,» вербующего добровольцев для сербской армии.

350. — Пера, 17 [июля]. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Гика докладывает, что Савфет-паша был очень доволен заверениями, данными Министерством иностранных дел в Бухаресте относительно транспорта оружия через Румынию.

351. — Пера, 17 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что турецкое правительство отказывается принять полевой госпиталь румынского Красного креста.

352. — Бухарест, 17 июля. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе ходатайствовать перед турецким правительством, чтобы трупы, находящиеся на правом берегу Дуная, против села Груя, были преданы земле.

353. — Пера, 17 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что турецкое правительство не подвергло обсуждению меморандума относительно требований Румынии.

354. — Вена, 17 июля. — Румынское дипломатическое агентство в Вене докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что австрийское правительство удовлетворено заявлениями, данными относительно транспорта оружия.

355. — Лондон, 17 июля. — Журналист Хотце ди Планта отправляет Министерству иностранных дел сведения относительно английской точки зрения в связи с требованиями Румынии.

356. — Землин, 18 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что сербское правительство благодарит за присылку полевого госпиталя из Румынии.

357. — Землин, 18 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте содержание телеграммы, извещающей о победе в Черногории.

358. — Бухарест, 18 июля. — Сообщение из газеты «Timpul» относительно боевого духа в рядах русских воинов.

359. — Бухарест, 19 июля. — Министерство иностранных дел доводит до сведения председателя румынского Красного креста ответ сербского и турецкого правительств относительно отправки полевых госпиталей воюющим армиям.

360. — Бухарест, 19 июля. — Министерство иностранных дел просит дипломатическое агентство в Париже ходатайствовать, чтобы французское правительство поддержало требования Румынии в Константинополе.

361. — Яссы, 20 июля. — Префект Ясского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что несколько невооруженных лиц перешло из России в Сербию.

362. — Яссы, 20 июля. — Префект Ясского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что из России прибыло несколько лиц с ящиками медикаментов, которые направляются в Сербию.

363. — Бухарест, 20 июля. — Дипломатический агент Сербии в Бухаресте доводит до сведения румынского Министерства иностранных дел о сообщении, полученном от своего правительства в связи с незарытыми трупами на берегу Дуная.

364. — Бухарест, 20 июля. — Министерство иностранных дел просит находящихся за границей агентов обратить внимание правительств, при которых они аккредитированы, на массовые убийства, совершенные турками в Болгарии.

365. [Бухарест,] 20 июля. — Министерство иностранных дел отправляет дипломатическому агенту в Константинополь копию ноты, адресованной находящимся заграницей агентам, относительно совершенных турками в Болгарии жестокостей.

366. — [Бухарест,] 20 июля. — Министерство иностранных дел отправляет дипломатическому агенту в Белграде копию ноты, адресованной некоторым агентам заграницей, относительно совершенных турками в Болгарии жестокостей.

367. — Брэила [,21 июля]. — Префект Брэильского уезда докладывает Министерству иностранных дел, что при отъезде сербских и русских добровольцев на вокзале им была сделана публичная овация.

368. — Бухарест, 21 июля. — Председатель Красного креста сообщает Министерству иностранных дел, что он принял к сведению ответ Турции, и что полевой госпиталь для Сербии уже отбыл.

369. — Бухарест [,21 июля]. — Полицейский комиссар Красного сектора докладывает столичному префекту полиции о результате произведенной в гостинице «Габровени» анкеты в связи с деятельностью вербующего добровольцев Томы Горжева.

370. — Крайова, 22 июля. — Префект Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что из-за большого числа иностранцев, прибывающих поездом и направляющихся в Сербию, невозможно поддерживать порядок и обеспечить снабжение.

371. — [Бухарест,] 22 июля. — Министерство иностранных дел сообщает председателю Швейцарской конфедерации о причинах отказа турецкого правительства принять полевой госпиталь румынского Красного креста.

372. — Константинополь, 23 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что Порта просит румынское правительство не давать разрешение пройти в Сербию военным обозам, и о данном им ответе.

373. — Яссы, 23 июля. — Префект Ясского уезда докладывает Министерству внутренних дел о числе лиц, прибывших из России с санитарным материалом для Сербии.

374. — [Бухарест,] 23 июля. — Министерство иностранных дел просит генеральную дирекцию почты принять меры для получения корреспонденции дипломатического агентства из Белграда, прибывающей па пароходах навигационного общества в Джурджу.

375. — Берлин, 23 июля. — Капитан Магеру из дипломатического агентства в Берлине передает Министерству иностранных дел сообщения печати в связи с отношениями Турции с Румынией.

376. — Калафат, 24 июля. — Комендант калафатского порта докладывает Министерству иностранных дел о прибытии в Виддин военных судов и турецкой армии.

377. — Бухарест, 24 июля. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатических агентств заграницей о том, что в газете «Memorial diplomatique» был опубликован меморандум с требованиями, предъявленными Порте, и просит содействия соответствующих правительств для разрешения вопроса.

378. — Пера, 24 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что Порта готова признать румынские паспорта.

379. — Пера, 24 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что по его просьбе Портой были приняты меры по закапыванию трупов на берегу Дуная, перед селом Груя.

380. — Белград, 26 июля. — Сербское Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатического агента в Белграде о совершенных турками жестокостях среди гражданского населения.

381. — Бухарест, 26 июля. — Министерство иностранных дел просит дипломатическое агентство заграницей не пользоваться телеграммой от 24 июля, касающейся меморандума с требованиями, предъявленными Порте, и ждать новых распоряжений.

382. — Турну-Северин, 27 июля. — Префектура Мехединцкого уезда докладывает Министерству внутренних дел о мерах, принятых по оказанию помощи беженцам из Сербии.

383. — Галац, 27 июля. — Комендант галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел, что турецкий коммерческий пароход доставил в Тульчу арестованных болгар, которых позже отправили в Рущук пароходом.

384. — Рущук, 27 июля. — Генерал-губернатор Рущука сообщает Министерству иностранных дел Румынии, что, согласно анкете, турецкие моряки отрицают обвинение в связи с обстрелом лодки с румынскими солдатами.

385. — С.-Петербург, 27 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте о точке зрения русского правительства в связи с представленным Порте Румынией меморандумом.

386. — [Бухарест,] 28 июля. — Министерство внутренних дел приказывает мехединцкому префекту лично посетить села, в которых находятся беженцы, и принять меры для доставки нуждающимся съестных припасов.

387. — Рымнику-Вылча, 29 июля. — Префект Вылчского уезда докладывает Министерству внутренних дел о восстании рабочих, прокладывающих дорогу в Армасару, и о мероприятиях для его подавления.

388. — Бухарест, 29 июля. — Декларация бывшего премьер-министра Манолаке-Костаке в связи с тем, что некоторые предписания Министерства ино-

странных дел заграниченым агентствам были сделаны без утверждения правительства.

389. — Калафат, 29 июля. — Коментант калафатского порта докладывает Министерству иностранных дел, что для транспорта беженцев из Кружеваца предоставлен австрийский буксирный катер «Панония».

390. — Петербург, 29 июля. — Заведующий дипломатический агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел, что Россия просит румынское правительство пропустить подкрепления для Сербии.

391. — Турну-Северин, 30 июля. — Префектура Мехединцкого уезда докладывает Министерству внутренних дел, что в Румынию дезертировал с деньгами своей части сербский командир с целью отправиться в Австрию или Ада-Кале.

392. — Бухарест, 30 июля. — Русский дипломатический агент в Бухаресте просит румынское Министерство иностранных дел разрешить полевым лазаретам Красного креста проследовать в Сербию.

393. — Жимониж, 30 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о жалобе русского генерального консула на затруднения, чинимые властями проследовавшему через Румынию русскому полевому лазарету Красного креста.

394. — Вена, 1 августа. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел о недоверии к Румынии со стороны австрийского общественного мнения.

395. — [Землин], 2 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел об опасности положения Сербии, вызванной полным отступлением армии.

396. — Турну-Северин, 2 августа. — Префект Мехединцкого уезда докладывает Министерству внутренних дел, что один мусульманин уведомил его о прибытии в Северин турецкого агента.

397. — Бухарест, 2 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения Министерства внутренних дел, что общество Красного креста в Петербурге вышлет в Сербию полевые лазареты и просит при проследовании их через Румынию оказывать им всяческое содействие.

398. — Бухарест, 2 августа. — Министерство внутренних дел предписывает уездным префектам пропустить направляющиеся в Сербию полевые лазареты Красного креста из Петербурга.

399. — Турну-Северин, 2 августа. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о числе путешественников, направившихся в Сербию

400. — Турну-Северин, 2 августа. — Префект Мехединцкого уезда сообщает Министерству Внутренних дел настоящее имя надворного советника из Петербурга, проследовавшего в Сербию, и просит в таких случаях о своевременном уведомлении для выдачи разрешения на проезд.

401. — Бухарест, 2 августа. — Военное министерство просит Министерство внутренних дел сообщить ему, был ли мехединцкому префекту дан приказ о снабжении гарнизона Ада-Кале.

402. — [Бухарест,] 3 августа. — Министерство иностранных дел просит заведующего дипломатическим агентством в Петербурге сообщить русскому правительству, что полевым лазаретам на румынской границе не будут чинить никаких затруднений при проследовании их в Сербию.

403. — [Бухарест,] 3 августа. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическим агентам заграницей об отправке копии ноты, адресованной президенту Швейцарии относительно отказа Турции принять полевые лазареты Красного креста.

404. — Бухарест, 3 августа. — Министерство внутренних дел доводит до сведения мехединцкого префекта, что явившийся в министерство турок не является официальным лицом.

405. — Джурджу, 3 августа. — Влашский префект докладывает Министерству внутренних дел, что председатель Красного креста отправил ему 10 подписных листов в пользу раненых.

406. — Бухарест, 3 августа. — Министерство внутренних дел доводит до сведения Влашского префекта о том, что председатель Красного креста не сделал заявления в Министерство относительно подписных листов.

407. — Плоешти, 3 августа. — Префект Праховского уезда просит Министерство внутренних дел ходатайствовать, чтобы число кэлэрашей в супрефектурах было повышено.

408. — Бухарест, 4 августа. — Военное министерство отправляет Министерству внутренних дел телеграмму начальника наблюдательного корпуса относительно числа беженцев с противоположной стороны Дуная.

409. — Бухарест, 4 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатического агента в Константинополе о том, что оно подтверждает ответ на ноту в связи с уведомлением Порты, что через Румынию следуют в Сербию крупные военные обозы.

410. — Константинополь, 6 августа. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика отправляет Министерству иностранных дел ноту Порты в связи с комиссией по репатриации беженцев из Виддинского края.

411. — Крайова, 6 августа. — Префект Должского уезда просит Министерство внутренних дел ответить, дает ли оно разрешение, чтобы сельские управления оказывали за счет государства помощь семьям беженцев с той стороны Дуная.

412. — Бухарест, 7 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения русского дипломатического агента в Бухаресте, что румынское правительство разрешит проследование на театр военных действий всякого рода подкреплений.

413. — Тульча, 8 августа. — Румынский делегат в Тульче докладывает Министерству иностранных дел, что вице-консул Франции подтвердил в своих докладах посольству и министерству меморандум с требованиями, предъявленными Порте относительно положения румынских подданных.

414. — Турну-Северин, 9 августа. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о числе пассажиров, которые проехали через Кладову между 5 и 8 августа.

415. — Зимони, 9 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел, что сербский министр ино-

странных дел Ристич хочет опубликовать в газетах дружеский договор между Сербией и Румынией.

416. — Берлин, 10 августа. — Заведующий дипломатическим агентством в Берлине капитан Магеру докладывает Министерству иностранных дел ответ, полученный им от министра иностранных дел Германии в связи с прохождением через Румынию в Сербию русских подданных.

417. — [Землин] 12 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о церемонии провозглашения независимости и основании сербского королевства военными.

418. — Бухарест, 12 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения префекта Мехединцкого уезда, что через Турну-Северин проследует полевой лазарет, и просит не производить проверки багажа.

419. — [Землин] 13 августа. — Дипломатический агент в Белграде докладывает Министерству иностранных дел, что принц Милан созвал агентов и объявил им, что Сербия подчинится желанию держав о заключении мира.

420. — [Бухарест] 13 августа. — Резюме конфиденциальной корреспонденции Министерства иностранных дел и дипломатического агента в Константинополе относительно назначения турецкого коммерческого агента в Турну-Северине.

421. — Бухарест, 14 августа. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о причинах, по которым оно не может увеличить смены кэлэрашей в префектурах.

422. — [Бухарест,] 14 августа. — Министерство внутренних дел доводит до сведения арджешского префекта распоряжения Военного министерства в связи с увеличением числа кэлэрашей для нужд префектур.

423. — Турну-Северин, 14 августа. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел, что из общего числа 150 болгар, прибывших в порт, тех, которые имели общий паспорт, он погрузил для отправки назад в Кладову.

424. — Галац, 16 августа. — Префект Ковурлуйского уезда докладывает Министерствам внутренних и иностранных дел, что из Одессы прибыло 70 русских добровольцев для Сербии.

425. — Галац, 16 августа. — Комендант галацкого порта рапортует Министерству иностранных дел о прибытии из Одессы австрийского парохода с русскими путешественниками.

426. — [Бухарест,] 16 августа. — Министерство иностранных дел дает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика инструкции ответить Порте в связи с комиссией по репатриации беженцев из Виддинскоко края.

427. — Петербург, 16 августа. — Жан Кантакузино, посланный с дипломатической миссией в Петербург, докладывает Министерству иностранных дел, что русское общественное мнение и русское правительство высказывают неудовольствие в связи с тем, как понимает Румыния нейтралитет.

428. — [Бухарест,] 17 августа. — Министерство иностранных дел приказывает румынскому делегату в Тульче не давать без разрешения Министерства затребованных французским вице-консулом информаций.

429. — Константинополь, 19 августа. — Великий визирь Оттоманской империи сообщает румынскому принцу Карлу о восшествии на престол султана Абдул-Гамида II.

430. — Вена, 19 августа. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел о заявлениях, сделанных графом Андраши в связи с отношениями с румынскими консерваторами.

431. — [Бухарест,] 20 августа. — Резюме конфиденциальной корреспонденции между Министерством иностранных дел и дипломатическим агентом в Константинополе относительно основания турецкой коммерческой агентуры в Турну-Северине.

432. — Крайова, 22 августа. — Префектура Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел о подлинных фактах в связи с инцидентами на сербской границе.

433. — Галац, 23 августа. — Префект Ковурлуйского уезда сообщает Министерству внутренних дел число русских путешественников, прибывших из Одессы с тем, чтобы отправиться вверх по Дунаю.

434. — Константинополь, 23 августа. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел о затруднениях, причиняемых ему турецкими властями в связи с юрисдикцией румынских подданных.

435. — Лондон, 24 августа. — Стипендиат румынского правительства журналист Хотце ди Планта пишет Министерству иностранных дел о том, что Англия не признает дипломатического агентства до тех пор, пока Румыния будет вассалом Порты.

436. — Бухарест, 24 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатических агентов заграницей, что правительство посылает в Ливадию депутацию приветствовать русского царя.

437. — [Вена,] 25 августа. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану доводит до сведения Министерства иностранных дел о значении, которое придается в международных кругах нейтралитету Румынии в связи с приготовлениями к войне.

438. — Пера, 25 августа. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел об условиях мира, предложенных английским послом турецкому правительству.

439. — Турну-Северин, 26 августа. — Капитан северинского порта сообщает Министерству иностранных дел число путешественников, проехавших по направлению Кладовы.

440. — Шемлин, 27 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза передает Министерству иностранных дел известия с поля сражения в Сербии.

441. — Бухарест, 30 августа. — Министерство иностранных дел, опровергает появившееся в «Journal de Bucarest», относительного того, как Порта уведомила Румынию о восшествии на престол нового султана.

442. — Галац, 30 августа. — Капитан галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел о том, что из Одессы на австрийском пароходе прибыло 145 человек, которые отправляются вверх по Дунаю.

443. — Бухарест, 30 августа. — Церемониал празднования в Бухаресте тезоименитства русского царя.

444. — [Бухарест,] 31 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатического агента в Константинополе генерала И. Гика, что по случаю восшествия на престол Абдул-Гамида II он делегирован принести великому визирю поздравления принца.

445. — Белград, 1 сентября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел случай с одним румынским офицером, прибывшим к русскому консулу с письмом.

446. — Турну-Северин, 2 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о непрерывном прибытии в Кладово путешественников из России и о том, что некоторые из них подвергаются нападению башибузуков с парохода.

447. — [Бухарест], 2 сентября. — Младший лейтенант Каломфиреску докладывает Министерству внутренних дел, что для усмирения волнений в селе Манолаке им было призвано вне очереди 30 кэлэрашей.

448. — Брэила, 2 сентября. — Префект Брэильского уезда просит Министерство внутренних дел разрешить увеличить число кэлэрашей для сбора налогов и для контроля за выполнением сельскохозяйственных договоров.

449. — Бухарест, 3 сентября. — Военное министерство просит Министерство иностранных дел, чтобы дипломатический агент в Белграде сообщил младшему лейтенанту Филипеску приказ о немедленном возвращении, а в случае неповиновения распорядился об его аресте.

450. — Бухарест, 3 сентября. — Статья, появившаяся в газете «Timpul», в которой правительство, не решающееся ни на нейтралитет, ни на выступление, обвиняется в унизительной внешней политике.

451. — Бухарест, 3 сентября. — Министерство иностранных дел дает инструкции дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика и просит ходатайствовать, чтобы Порта разрешила заявления, представленные румынским правительством в меморандуме.

452. — Берлин, 4 сентября. — Заведующий дипломатическим агентством в Берлине капитан Магеру докладывает Министерству иностранных дел, что немецкий инженер предлагает на случай войны организовать в Румынии отделение железных дорог.

453. — Бухарест, 4 сентября. — Доклад начальника архива Министерству иностранных дел, относительно числа путешественников, которые перешли в Сербию через северинский порт.

454. — Бухарест, 4 сентября. — Министерство внутренних дел доводит до сведения брэильской префектуры, что в исключительных случаях она может просить призыва кэлэрашей вне очереди.

455. — Константинополь, 6 сентября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что турецкое правительство не довольно тем, как Румыния соблюдает нейтралитет на Дунае.

456. — Константинополь, 6 сентября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел,

что им были переданы поздравления по случаю восшествия на престол нового султана.

457. — Вена, 7 сентября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел об объяснениях, полученных им со стороны австрийского Министерства иностранных дел в связи с австро-венгерским нейтралитетом в случае войны.

458. — Бухарест, 8 сентября. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Вене И. Бэлэчану, что вице-председатель Сената Ион Гика отправляется со специальной миссией в Лондон и остановится в австрийской столице, чтобы переговорить с ним.

459. — Измаил, 8 сентября. — Министр внутренних дел Г. Вернеску просит Министерство иностранных дел ходатайствовать у сербских государственных властей, чтобы жители, нашедшие убежище на румынской территории, были вновь приняты своей страной.

460. — Петербург, 9 сентября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о позиции России в связи с событиями на Балканском полуострове.

461. — Бухарест, 10 сентября. — Дипломатический агент Англии в Бухаресте К. Е. Мансфильд доводит до сведения Министерства иностранных дел, что Британское правительство довольно тем, как Румыния проводит политику нейтралитета.

462. — [Бухарест,] 11 сентября. — Резюме конфиденциальной корреспонденции между Министерством иностранных дел и дипломатическим агентством в Петербурге в связи с проездом через Румынию русских добровольцев.

463. — Турну-Северин, 13 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел подробности в связи с проездом путешественников в Сербию.

464. — Константинополь, 13 сентября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел порядок, в котором, по мере их важности, должны были бы вестись переговоры о различных вопросах, подлежащих обсуждению с турецким правительством.

465. — Рим, 13 сентября. — Заведующий дипломатическим агенством в Риме Г. Г. Кантакузино информирует Министерство иностранных дел относительно взаимоотношений Австрии, России и Германии, связанных с восточным вопросом.

466. — Петербург, 16 сентября. — Заведующий агентством в Петербурге Эмиль Гика просит Министерство иностранных дел инструкций в связи с положением Румынии в случае, если Россия вступит в войну.

467. — Турну-Северин, 16 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел число путешественников, которые перешли в Сербию и предлагает, чтобы их подсчет был произведен не на вокзале, а в порту.

468. — [Бухарест,] 17 сентября. — Резюме конфиденциальной корреспонденции между Министерством иностранных дел и дипломатическим агенством в Константинополе в связи с конфликтом между румынскими властями в Галаце и турецким морским офицером.

469. — Бухарест, 19 сентября. — Министерство иностранных дел просит заведующего дипломатическим агентством в Петербурге объявить русскому правительству, что Румыния не может указать своей позиции в случае объявления войны Россией.

470. — Вена, 20 сентября. — Ион Гика, посланный со специальной миссией в Лондон телеграфирует из Вены Министерству иностранных дел о мнении политических кругов относительно позиции румынской армии в случае войны.

471. — Бухарест, 20 сентября. — Декрет для открытия дополнительного кредита в 20 000 лей Военному министерству для боеприпасов и починки оружия.

472. — Вена, 21 сентября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел, что царь обратился к императору Францу-Иосифу, предлагая Австрии сотрудничать в умиротворении Балканского полуострова.

473. — Бухарест, 24 сентября. — Декрет для открытия дополнительного кредита в 10 000 лей Военному минитсерству на расходы дипломатической миссии.

474. — Бухарест, 24 сентября. — Протокол, которым Совет министров разрешает военный сбор постоянных и территориальных войск со всеми их резервами для обучения и маневров.

475. — Бухарест, 25 сентября. — Министр иностранных дел сообщает дипломатическим агентам заграницей, что правительство решило произвести военный сбор ввиду маневров.

476. — Бухарест, 28 сентября. — Военное минимстерство просит Министерство внутренних дел отдать приказ уездным префектам, чтобы гражданские власти оказвали полное содействие военным властям для сбора запасных.

477. — Вена, 28 сентября. — Телеграмма дипломатического агента в Вене Бэлэчану, относительно предположений в связи с военным сбором румынской армии и ответ министра иностранных дел.

478. — Галац, 28 сентября. — Командир 3-й дивизии генерал Радович доводит до сведения Министерства внутренних дел, что им был получен из Военного министерства устный приказ отозвать из Болграда батальон и оставить там только одну роту.

479. — Бухарест, 29 сентября. — Военное министерство просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы места призванных чиновников не занимались.

480. — Бухарест, 29 сентября. — Министерство внутренних дел просит уездных префектов дать отпуска призванным чиновникам, чтобы во время своего отсутствия они не потеряли мест.

481. — Бухарест, 29 сентября. — Министерство внутренних дел приказывает уездным префектам оказать военным властям законное содействие для сбора запасных.

482. — Бухарест, 29 сентября. — Министерство внутренних дел предписывает начальникам коммунального и бухгартерского отделов дать отпуска призванным на сбор служащим, чтобы их места не занимались.

483. — Роман, 29 сентября. — Префект Романского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что по требованию командира местного Доробанцкого полка им было расквартировано у горожан 1900 человек.

484. — Крайова, 29 сентября. — Командир 1-й дивизии генерал Лупу доводит до сведения Министерства внутренних дел, что сконцентрированные войска не имеют денег, а поставщики прекратили кредит.

485. — С.-Петербург, 29 сентября. — Дипломатический агент в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о мерах, принятых Россией на случай войны с Турцией.

486. — [Бухарест,] 30 сентября. — Министерство внутренних дел посылает Военному министерству телеграмму текучского префекта о том, что призыв служащих парализовал административный аппарат.

487. — Турну-Северин, 30 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел, что среди путешественников, проезжающих в Сербию, находятся и русские офицеры в военной форме и при оружии.

488. — Бухарест, 30 сентября. — Министерство внутренних дел просит Министерство финансов отдать соответствующие распоряжения об оплате мандатов, выданных воинским частям в Крайове на содержание призванных частей.

489. — Крайова, сентябрь. — Главный врач 1-й дивизии докладывает гнеральному инспектору санитарной службы, что он был внесен в военный ежегодник и просит исправить ошибку.

490. — [С.-Петербург, сентябрь. —] Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о советах, данных ему русским канцлером в связи с нейтралитетом Румынии.

491. — [Бырка, сентябрь. —] Балтский супрефект Должского уезда приказывает сельскому старосте в Недее оказать содействие при военном сборе доробанцев, запасных и ополченцев.

492. — Константинополь, 1 октября. — Дипломатическое агентство в Константинополе посылает Министерству иностранных дел копию ноты Савфет-паши в связи с выдачей преступников, убивших австрийского подданного.

493. — Бухарест, 1 октября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел, что призванная на военный сбор армия будет расквартирована среди жителей и просит содействия административных и коммунальных властей.

494. — [Бухарест,] 1 октября. — Министерство внутренних дел доводит до сведения уездных префектур, что во время сбора войска будут расквартированы среди жителей и просит их оказать содействие.

495. — Бухарест, 1 октября. — Военное министерство посылает Министерству внутренних дел копию рапорта начальника 14-й роты 7-го Доробанцкого полка в Ицкани и просит его принять меры против некоторых административных органов.

496. — [Землин,] 1 октября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о заключении перемирия между турками и сербами.

497. — Бухарест, 6 октября. — Военное министерство сообщает премьер-министру о доставке ковурлуйским и брэильским префектами риса, необходимого войскам в Калафате.

498. — [Бухарест,] 6 октября. — Министерство внутренних дел просит ботошанского префекта произвести расследование и применить взыскания к сельским старостам, которые оказали сопротивление при военном сборе запасных 14-й роты 7-го Доробанцкого полка.

499. — Бухарест, 6 октября. — Сербский дипломатический агент в Бухаресте повторяет свое заявление Министерству иностранных дел в связи с возвращением двум сербским подданным конфискованного у них турну-северинскими властями оружия.

500. — Бухарест, 8 октября. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Константинополе подробности в связи с нотой Савфет-паши о выдаче трех бандитов, укрывшихся на турецкой территории.

501. — Бухарест, 9 октября. — Боевой приказ по румынской армии осенью 1876 года.

502. — [Бухарест, 11 октября. —] Постановление военного министерства в связи с медицинскими свидетельствами, выдаваемыми доробанцам и кэлэрашам.

503. — Турну-Северин, 12 октября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел, что по направлению Кладовы были провезены под фирмой «Красного креста» ящики с оружием.

504. — Петербург, 14 октября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о том, как относится Россия к событиям на Балканском полуострове.

505. — Белград, 17 октября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел, что в широких общественных кругах настойчиво говорят о провозглашении независимости Румынии.

506. — Бухарест, 18 октября. — Декрет принца для открытия кредита в 25 000 лей Военному министерству, необходимого для уплаты транспорта призванных на военный сбор частей.

507. — Петербург, 18 октября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика препровождает Министерству иностранных дел статью правительственного органа относительно ультиматума, данного Турции царем.

508. — Бухарест, 20 октября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы немецкие подданные были освобождены от военных постоев.

509. — Вена, 20 октября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел о содержании статьи газеты «Fremden-blatt» относительно Международного статута Румынии.

510. — Зимони, 20 октября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о поражении сербской армии.

511. — Царское-Село, 20 октября. — Имперский канцлер Горчаков уведомляет находящихся за границей послов о позиции, занятой Россией в связи с событиями на юге Дуная.

512. — [Бухарест, 21 октября. —] Тронная речь по поводу открытия Чрезвычайной сессии законодательных палат.

513. — Бухарест, 22 октября. — Министерство иностранных дел просит находящихся за границей дипломатических агентов прозондировать иностранные правительства в отношении особых гарантий нейтралитета Румынии в случае войны Турции с одной из великих держав.

514. — Бухарест, 22 октября. — Министерство иностранных дел дает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика инструкции относительно того, как следует поступить в случае начала беспорядков.

515. — [Бухарест, 23 октября. —] Депутат Ион Стурза запрашивает военного министра во время заседаний в палате депутатов относительно продовольственных ассигнований для запасных на время между призывом и зачислением в часть.

516. — Бухарест, 23 октября. — Военное министерство просит командира 1-й дивизии распорядиться, чтобы кавалерийский полк отправил в штаб главнокомандующего для отправляющихся в разведку офицеров четырех конных вестовых.

517. — Бухарест, 23 октября. — Министерство внутренних дел уведомляет городского голову столицы, что немецкие подданные освобождаются от военных постоев.

518. — [Галац,] 23 октября. — Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии в связи с представлением полковых ведомостей ввиду составления генерального отчета.

519. — [Бухарест,] 24 октября. — Министерство внутренних дел просит уездных префектов принять меры, чтобы городские управы регламентировали распределение военных постоев.

520. — Париж, 25 октября. — Ион Гика, посланный в Англию с особой миссией, докладывает Министерству иностранных дел о разговоре с французским министром иностранных дел герцогом Деказом относительно позиции Румынии.

521. — Рим, 25 октября. — Дипломатический агент в Риме В. Георгиан докладывает Министерству иностранных дел о точке зрения итальянского правительства в вопросе особых гарантий нейтралитета, требуемых Румынией.

522. — [Галац,] 25 октября. — Приказ по армии командира 1-й бригады 3-й дивизии относительно инструкций войск и установления места сбора.

523. — Бухарест, 25 октября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы австро-венгерские подданные были освобождены от расквартирований.

524. — Вена, 26 октября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел, что державы еще не высказались относительно английского предложения созвать конференцию послов.

525. — С.-Петербург, 26 октября. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел об инциденте между ним и английским послом.

526. — [Бухарест, 27 октября. —] Запрос депутата И. А. Георгиу в палате депутатов относительно передвижения войск из Ясс в Текучи пешим порядком, в то время когда можно было использовать железную дорогу.

527. — Бухарест, 27 октября. — Бухарестская городская управа просит Министерство внутренних дел представить ей законные обоснования для освобождения немецкий подданных от расквартирований.

528. — Роман, 28 октября. — Префект Романского уезда уведомляет Министерство внутренних дел о том, как он предоставил в распоряжение командиров частей подводы для транспорта.

529. — [Лондон, 29 октября. —] Заявления, сделанные английским министром иностранных дел лордом Биконсфилдом относительно сохранения территориальной неприкосновенности Оттоманской империи.

530. — Бухарест, 30 октября. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Париже послать Иону Гика в Лондон различные реляции и донести о своей деятельности.

531. — Пера, 30 октября. — Дипломатический агент генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о прибытии из Бухареста в Константинополь Мазар-паши, претендующего на миссию вести переговоры между румынским правительством и Портой.

532. — [Бухарест,] 1 ноября. — Ответ на тронную речь, обсуждаемый в палате депутатов.

533. — [Галац,] 1 ноября. — Командир 2-й бригады уведомляет приказом части, что командиром 3-й дивизии в некоторых полках будет производиться инспекция.

534. — Париж, 1 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря, доносит Министерству иностранных дел, что он был принят герцогом Деказом.

535. — [Галац,] 2 ноября. — Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии полковника Ипэтеску для установления отметок на квартирах, где расквартированы войска и обслуживающие части.

536. — [Лондон, 2] ноября. — Ион Гика, посланный в Лондон со специальной миссией, докладывает Министерству иностранных дел о разговоре с лордом Салисбюри.

537. — [Галац, 2 ноября. —] Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии для установления мест сбора частей.

538. — Париж, 3 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря представляет Министерству иностранных дел Поньона, посланного агентством Гавас организовать в Бухаресте бюро для корреспонденции.

539. — Париж, 3 ноября. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря пересылает Министерству иностранных дел телеграмму Иона Гика, находящегося в Лондоне, в которой тот сообщает о своем разговоре с лордом Дерби относительно Румынии.

540. — Париж, 3 ноября. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря докладывает Министерству иностранных дел об аудиенции у герцога Деказа в связи с вручением своих полномочий.

541. — С.-Петербург, 3 ноября. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел о том, как толкуется декларация о нейтралитете Румынии.

542. — Лондон, 3 ноября. — Посланный с особой миссией Ион Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел о разговорах, имевших место с лордом Салисбюри и о докладной записке, которую он представил относительно Румынии.

543. — [Бухарест,] 4 ноября. — Мотивировка и законопроект, представленный в собрание депутатов, для открытия нового дополнительного кредита в 400 000 лей, необходимого для сбора войск.

544. — Бухарест, 4 ноября. — Военное министерство просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы больных этой дивизии госпитализировали в гражданских больницах городов, в которых расквартированы находящиеся в походе войска.

545. — Берлин, 4 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре уведомляет Министерство иностранных дел о комментариях газеты «Norddeutsche Allgemeine Zeitung», относящихся к румыно-русским отношениям.

546. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел просит находящихся заграницей дипломатических агентов запросить соответствующие правительства о том, что будет с нейтралитетом Румынии в случае войны между державами-гарантами.

547. — Париж, 5 ноября. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря доносит Министерству иностранных дел об аудиенции у президента Французской республики.

548. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел уведомляет дипломатического агента в Вене о том, что высылает ему инструкции относительно особых гарантий нейтралитета Румынии.

549. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел препровождает Министерству внутренних дел законное обоснование для освобождения немецких подданных от военных постоев.

550. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел препровождает законодательному собранию экземпляры официально опубликованных относительно нейтралитета Румынии актов.

551. — [Бухарест,] 6 ноября. — Министерство внутренних дел предписывает префектам Романа, Бакэу, Васлуя, Тутовы, Текучи, Путны и Рымнику-Сэрата распорядиться о госпитализации в гражданских больницах больных частей 4-й дивизии.

552. — Бухарест, 6 ноября. — Декрет о военном сборе офицеров запаса и врачей по мере нужд военных частей.

553. — [Бухарест, 6 ноября. —] Обсуждение в сенате законопроекта для продления срока военного сбора.

554. — Париж, 6 ноября. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря доносит Министерству иностранных дел о своем разговоре с французским президентом во время аудиенции.

555. — Вена, 6 ноября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел, что требуемый правительством абсолютный нейтралитет Румынии не может быть достигнут без ее независимости.

556. — Петербург, 6 ноября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел, что Россия не предпримет ничего против Румынии.

557. — Пера, 6 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что он не получил еще от Турции ответа, касающегося гарантии нейтралитета.

558. — [Галац,] 7 ноября. — Командир 2-й бригады 3-й дивизии полковник Григоре Ипэтеску устанавливает приказом по армии службу на постоях.

559. — [Галац, 7 ноября. —] Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии полковника Ипэтеску по войскам, находящимся в Галаце, собраться на плато между городскими заставами Брэилы и Текучи.

560. — Пера, 7 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел о декларации Савфет-паши о том, что Порта не будет нарушать нейтралитет Румынии.

561. — Турну-Северин, 8 ноября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о переходе через Дунай прибывших в страну сербских путешественников.

562. — Бухарест, 8 ноября. — Приказ принца по армии по случаю военного сбора для дополнительного военного обучения.

563. — Берлин, 8 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре доносит Министерству иностранных дел о неопределенном ответе, данном германским Министерством иностранных дел по вопросу нейтралитета Румынии.

564. — Вена, 8 ноября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану сообщает Министерству иностранных дел точку зрения австрийской дипломатии в связи с нейтралитетом Румынии.

565. — Галац, 8 ноября. — Комендант галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел о прибытии направляющегося в Одессу австрийского парохода с русскими добровольцами из Сербии.

566. — Белград, 8 ноября. — Дипломатический агент в Белграде Стурза уведомляет Министерство иностранных дел о царящем там настроении после заключения перемирия.

567. — [Бухарест, 9 ноября. —] Заседание палаты депутатов, на котором был вотирован четырехмиллионный кредит для армии.

568. — Бухарест, 9 ноября. — Ответ сената на тронную речь.

569. — Бухарест, 9 ноября. — Военный министр полковник Слэничану просит помощника начальника главного штаба полковника Бароцци принять меры по подготовке отъезда принца для инспекции частей 3-й и 4-й дивизий.

570. — Берлин, 9 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре указывает Министерству иностранных дел на то, какой политики должна бы была придерживаться Румыния в связи с событиями.

571. — Белград, 9 ноября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о том, что прибывающие из Швейцарии польские эмисары заподозрены как турецкие шпионы.

572. — Париж, 9 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря докладывает Министерству иностранных дел, что Деказ принял во внимание заявление Румынии по вопросу о гарантии нейтралитета.

573. — Берлин, 10 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре докладывает Министерству иностранных дел, что он не мог, ввиду того что Бюлов был занят, ознакомить его с содержанием полученных из Бухареста телеграм.

574. — Париж, 10 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря докладывает Министерству иностранных дел, что французское правительство приняло во внимание заявление Румынии о нейтралитете.

575. — Бухарест, 10 ноября. — Министерство иностранных дел уведомляет дипломатического агента в Риме Георгиана о том, что, по вопросу о просьбе Румынии гарантий, Франция высказалась в положительном смысле.

576. — [Крайова,] 11 ноября. — Приказ по частям командира 1-й бригады 1-й дивизии полковника Сакеларие для дополнительного военного обучения.

577. — [Турну-Северин,] 11 ноября. — Комендант северинского порта просит у Министерства иностранных дел инструкций по вопросу транспорта 100 тонн свинца, прибывающего из Галаца для Кладовы.

578. — Вена, 11 ноября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану уведомляет Министерство иностранных дел, что началось ослабление напряжения в отношениях великих держав, что делает возможным избежать войну.

579. — Бухарест, 11 ноября. — Министерство иностранных дел извещает сербского дипломатического агента в Бухаресте о сообщении мехединцкого префекта относительно конфискации оружия у двух сербских подданных.

580. — Бухарест, 12 ноября. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе довести до сведения Порты о том удовлетворении, которое вызвало в Румынии декларация о соблюдении нейтралитета и запрашивает его относительно конференции послов.

581. — Рим, 12 ноября. — Дипломатический агент в Риме Георгиан докладывает Министерству иностранных дел, что итальянскому послу будет поручено поддерживать н конференции заявление Румынии о нейтралитете.

582. — Париж, 12 ноября. — Посланный с особой миссией в Лондон Ион Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест о декларации, сделанной английским премьер-министром относительно просимой Румынией гарантии нейтралитета.

583. — Рим, 13 ноября. — Дипломатический агент в Риме В. Георгиан докладывает Министерству иностранных дел, что итальянское правительство поддерживает на конференции послов просьбу Румынии гарантировать нейтралитет.

584. — Берлин, 15 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре доводит до сведения Министерства иностранных дел декларации немецкого министра Бюлова относительно нейтралитета Румынии в случае войны.

585. — Пера, 15 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе запрашивает Министерство иностранных дел, как сделать сообщение Порте, относящееся к декларации в связи с заявлением Румынии о нейтралитете.

586. — Вена, 15 ноября. — Дипломатический агент в Вене Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел о сведениях относительно плана оккупации Болгарии русскими войсками.

587. — Плоешти, 16 ноября. — Префектура Праховского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что оплата железнодорожных рабочих линии Плоешти—Предял производится регулярно и что больше нет необходимости в доробанцах.

588. — Вена, 17 ноября. Дипломатическое агентство в Вене докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что газётные сообщения о согласии Англии и Германии на оккупацию русскими войсками Болгарии неправильны.

589. — Бухарест, 18 ноября. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе И. Гика возобновить заявление относительно особой гарантии нейтралитета Румынии.

590. — [Турну-Северин,] 18 ноября. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о проследовании людей и материала в направлении Кладовы.

591. — [Бухарест, 19 ноября. —] Заседание сената, на котором вотировался четырехмиллионный кредит для армии.

592. — Бухарест, 20 ноября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы немецкий подданный из Крайовы Кохлер был освобожден от военных постоев.

593. — Париж, 20 ноября. Ион Гика, посланный в особую миссию в Лондон, извещает Министерство иностранных дел, что Англия, Франция и Италия подписали идентичные декларации относительно Румынии.

594. — Париж, 20 ноября. — Ион Гика, посланный с особой миссией в Лондон, телеграфирует Министерству иностранных дел о том, что Румыния заняла на Западе особое положение.

595. — Галича, 21 ноября. — Приказ по частям командира 1-й бригады 1-й дивизии о выступлении в направлении Маглавита.

596. — [Бухарест,] 22 ноября. — Главный штаб дает распоряжение майору Лаховари и капитану Магеру произвести обследование местности между Бухарестом и Джурджу.

597. — [Бухарест,] 22 ноября. — Штаб главнокомандующего просит командира 2-й дивизии распорядиться, чтобы для разведки в Джурджу майору Лаховари отправили трех конных вестовых, а также лошадь для лейтенанта Грозя.

598. — Турну-Северин. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о людях и материале, проследовавших через Дунай в Кладову и из Сербии в Румынию.

599. — Петербург, 23 ноября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел относительно сделанного в России военного займа.

600. — Калафат, 23 ноября. — Командир смешанной бригады полковник Сакеларие устанавливает приказом организацию и программу занятий бригады.

601. — [Бухарест, 25 ноября.] — Палата депутатов обсуждает проэкт добавочного кредита Военному министерству в 1 045 000 для покрытия расходов по военному сбору.

602. — [Бухарест,] 25 ноября. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство сообщить ему о мероприятиях для обеспечения сохранности имущества жителей, проживающих на берегу Борчи, ввиду ухода охраняющих их там доробанцев.

603. — [Бухарест, 25 ноября. —] Министр иностранных дел Н. Ионеску отвечает на заседании палаты депутатов от 25 ноября на запрос депутата Н. Бларемберга относительно политической линии Румынии.

604. — Константинополь, 25 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел о своем разговоре с Савфет-пашой относительно требования гарантировать нейтралитет Румынии.

605. — Плоешти, 26 ноября. — Префект Праховского уезда сообщает Министерству внутренних дел, что им установлены пикеты доробанцев и кэлэрашей для охраны почтового дилижанса, направляющегося в Брашов.

606. — Бухарест, 26 ноября. — Декрет о сформировании восьми доробанцких полков.

607. — Бухарест, 26 ноября. — Министерство иностранных дел извещает дипломатического агента в Константинополе И. Гика, что румынское правительство решило по случаю конференции послать Димитрия Братиану в Константинополь с особой миссией.

608. — Бухарест, 26 ноября. — Министр иностранных дел Н. Ионеску представляет министру иностранных дел Савфет-паше посланного с особой миссией Димитрия Братиану.

609. — Бухарест, 26 ноября. — Инструкции, данные чрезвычайному посланнику в Константинополе Димитрию Братиану на время конференции послов.

610. — Кэлэраши, 28 ноября. — 5-й батальон 3-го доробанцкого полка докладывает командиру 2-й территориальной дивизии генералу Зефкэри, что австрийская пароходная агентура перевозит в румынской части Дуная баржи и материалы.

611. — Олтеница, 29 ноября. — Комендант олтеницкого порта докладывает Министерству иностранных дел, что в Туртукаю прибывает 4 000 турецких солдат.

612. — Бухарест, 29 ноября. — Утверждение кредита в 84 000 лей Военному министерству на расходы по фуражу и жалованью офицеров запаса.

613. — Бухарест, 29 ноября. — Утверждение кредита в 961 000 лей Военному министерству для покрытия расходов по военному сбору.

614. — [Крайова,] 29 ноября. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что городской голова Крайовы не освобождает, до специального приказа, немецких подданных от военного постоя.

615. — Турну-Северин, 29 ноября. — Комендант турну-северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о прибытии сербских добровольцев и распоряжении навигационного общества относительно погрузки экспортируемых товаров.

616. — Пера, 29 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностарнных дел о своем разговоре с послом и французским делегатом на конференции относительно заявления Румынии.

617. — [Галац,] 30 ноября. — Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии для регламентирования сигналов горнистов полевого стана.

618. — Джурджу, 30 ноября. — Префект Влашского уезда докладывает Министерству внутренних дел об обстоятельствах, при которых турки конфисковали у торговца Стояновича лодку с солью в Смырде.

619. — Турну-Мэгуреле, 30 ноября. — Комендант турну-мэгурельского гарнизона младший лейтенант Гэнеску докладывает 2-й дивизии в Бухарест о прибытии в Никополь турецких войск.

620. — Бухарест, 30 ноября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы итальянского подданного Леонарди освободили от военного постоя.

621. — Текучи, 1 декабря. — Префектура Текучского уезда просит Министерство внутренних дел хлопотать при Военном министерстве о расквартировании кэлэрашей в окрестностях города.

622. — Бистрецу, 1 декабря. — Командир 10-й доробанцкой роты предписывает старостам Балтской волости Должского уезда не посылать им при сборе ополченцев лишь бедняков, так как они не могут приобретать нужной экипировки.

623. — Бухарест, 2 декабря. — Президиум Совета министров уведомляет министра иностранных дел, что ответ, данный на запрос депутата Бларемберга относительно позиции Румынии удовлетворил палату депутатов.

624. — [Бухарест,] 3 декабря. — Министерство внутренних дел просит Министерство иностранных дел хлопотать о возмещении убытков, понесенных торговцом Стояновичем из Джурджу из-за конфискации соли турками в Рущуке.

625. — Бухарест, 3 декабря. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о затруднениях при расквартированиях в Крайове и просит принять меры для приведения в исполнение закона.

626. — Константинополь, 3 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану уведомляет министра иностранных дел Н. Ионеску о ходе переговоров с турками и послами других стран.

627. — Брэила, 3 декабря. — Префектура Брэильского уезда запрашивает Министерство внутренних дел о легальном обосновании для освобождения итальянских подданных от военных постоев.

628. Пера, 3 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что представитель Италии не получил инструкций поддерживать вопрос нейтралитета Румынии.

629. — [Крайова,] 4 декабря. — Префектура Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел о мерах, принятых в отношении переходящих Дунай болгар.

630. — Кэлэраши, 4 декабря. — Командир 5-го батальона 3-го Доробанцского полка докладывает 2-й территориальной дивизии, что из Силистрии в Виддин прибыли нагруженные военным материалом турецкие баржи.

631. — [Бырка,] 4 декабря. — Балтский супрефект приказывает старостам собрать у населения оружие и передать его начальникам гарнизонов.

632. — Вена, 5 декабря. — Австро-венгерский министр иностранных дел граф Андраши отвечает румынскому министру иностранных дел по вопросу политики, которой следует придерживаться.

633. — Пера, 5 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика осведомляет Министерство иностранных дел о декларациях, сделанных на конференции британским представителем по вопросу заявления Румынии о нейтралитете.

634. — Белград, 5 декабря. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доводит до сведения Министерства иностранных дел о положении в Сербии и о заявлениях, сделанных в связи с Румынией дипломатическим агентом Австрии.

635. — Бухарест, 5 декабря. — Министерство иностранных дел уведомляет дипломатического агента в Вене, что уход из правительства Д. А. Стурзы бесповоротно решен, и что во внешней политике ничего не изменилось.

636. — Бухарест, 5 декабря. — Министерство внутренних дел предписывает путненскому префекту освобождать австро-венгерских подданных от военных постоев.

637. — Константинополь, 6 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика передает Министерству иностранных дел приведенные на конференции английским делегатом аргументы относительно невозможности предоставить Румынии особые гарантии нейтралитета.

638. — Пера, 7 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что турки намерены занять Калафат.

639. — Бухарест, 7 декабря. — Министр иностранных дел просит дипломатического агента в Риме выразить итальянскому правительству благодарность за поддержку в вопросе нейтралитета.

640. — Бухарест, 7 декабря. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическому агенту в Париже действовать дальше по вопросу требуемых Румынией гарантий нейтралитета.

641. — Бухарест, 8 декабря. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел предписать освобождение от военного постоя сербского подданного, директора болгарской школы Александра Димитриевича.

642. — Пера, 9 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану доводит до сведения Министерства иностранных дел, что заявление о нейтралитете не будет поставлено на повестку дня конференции послов и просит выслать ему необходимые полномочия.

643. — Бухарест, 10 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Париже взять под свое попечительство журналиста Генри Гоце ди Планта, который будет помещать в английской прессе корреспонденцию относительно Румынии.

644. — Бухарест, 10 декабря. — Министр иностранных дел Н. Ионеску сообщает чрезвычайному посланнику в Турции Димитрию Братиану о шагах, предпринятых в связи с нейтралитетом, и дает ему инструкции для дальнейших переговоров.

645. — Бухарест, 10 декабря. — Командир резервной кавалерии полковник Крецяну докладывает начальнику главного штаба полковнику Слэничану о том, как произошла на Филаретском вокзале погрузка и выгрузка 1-го Рошиорского полка.

646. — [Бухарест,] 10 декабря. — Министерство иностранных дел уполномачивает Димитрия Братиану и генерала И. Гика составить и подписать временную регламентацию румыно-турецких коммерческих отношений.

647. — Бухарест, 10 декабря. — Министр иностранных дел Н. Ионеску доводит до сведения турецкого министра иностранных дел Савфет-паши, что миссия Димитрия Братиану заключается в получении для Румынии гарантии ее нейтралитета.

648. — Париж, 11 декабря. — Дипломатический агент в Париже Шендря доводит до сведения Министерства иностранных дел заявление, которое ему сделал герцог Деказ относительно нейтралитета Румынии.

649. — Берлин, 12 декабря. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре доводит до сведения Министерства иностранных дел заявление, которое ему сделал государственный секретарь Бюлов относительно Румынии.

650. — Пера, 12 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел об обнародовании турецкой конституции и о статье относительно Румынии.

651. — Константинополь, 13 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что полномочные представители на конференции не получили инструкций поддерживать особую гарантию нейтралитета Румынии.

652. — Париж, 13 декабря. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря доводит до сведения Министерства иностранных дел о результате переговоров с герцогом Деказом и лордом Лайонсом относительно гарантии нейтралитета Румынии.

653. — Константинополь, 13 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел разговор с Савфет-пашой относительно нейтралитета и меморандума в связи с требованиями Румынии.

654. — Бухарест, 14 декабря. — Военное министерство сообщает Министерству внутренних дел, что оно не согласно с предложением текучского префекта относительно постоя кэлэрашей в селах.

655. — Константинополь, 14 декабря. — Чрезвычайный посланник в Константинополе Димитрие Братиану сообщает Министерству иностранных дел о получении полномочий и просит сведений относительно переговоров в связи с коммерческим договором.

656. — Пера, 14 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Гика извещает Министерство иностранных дел о ходе работ конференции послов.

657. — Бухарест, 15 декабря. — Военное министерство сообщает Министерству внутренних дел, что старосты некоторых сел Ковурлуйского уезда не получили распоряжений в связи со сбором урожая призванных.

658. — Кэлэраши, 15 декабря. — Командир 5-го батальона 3-го Доробанцкого полка докладывает командиру 2-й территориальной дивизии генералу Зефкари о том, что турки из Силистрии рубят лес в Островул Хопу и строят укрепления.

659. — Турну-Северин, 16 декабря. — Комендапт северинского полка докладывает Министерству иностранных дел о военных материалах, переправленных через Дунай у Кладовы.

660. — Кэлэраши, 16 декабря. — Командир 5-го батальона рапортует командиру 3-го Доробанцкого полка полковнику Костакору об аресте болгарина Иоана Маня, прибывшего из Турции для поселения в Румынию.

661. — Крайова, 15 декабря. — Городской голова Крайовы сообщает Министерству внутренних дел о мерах, предпринятых в виду освобождения немецких и австро-венгерских подданных от военного постоя.

662. — Берлин, 16 декабря. — Дипломатический агент в Берлине докладывает Министерству иностранных дел о точке зрения германского правительства относительно нейтралитета Румынии.

663. — Константинополь, 17 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрие Братиану сообщает Министерству иностранных дел относительно результата ходатайств, предпринятых на конференции послов и в турецком министерстве иностранных дел.

664. — [Бухарест,] 17 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе содействовать Димитрию Братиану в разрешении румынского вопроса на конференции послов.

665. — [Бухарест,] 17 декабря. — Заметки норвежского офицера Гунэр Флуда относительно военного арсенала.

666. — Петербург, 17 декабря. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел сведения в связи с событиями в России.

667. — Бухарест, 17 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе запросить Савфет-пашу, каких привилигерованных провинций касается статья 7 трурецкой конституции.

668. — [Бухарест] 17 декабря. — Министерство иностранных дел извещает чрезвычайного посланника в Порте, Димитрия Братиану, что ему были даны неограниченные полномочия вести переговоры относительно нейтралитета Румынии с членами конференции послов.

669. — Бухарест, 18 декабря. — Циркуляр Министерства иностранных дел дипломатическим агентам заграницей в связи с статьей 7 турецкой конституции.

670. — Кэлэраши, 19 декабря. — Комендант порта Штирбей (Кэлэраши) докладывает Министерству иностранных дел о том, что турки из Силистрии рубят лес в Островул Хопу и строят укрепления.

671. — Пера, 20 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел о толковании Савфет-пашой некоторых статей турецкой конституции, касающихся Румынии.

672. — Бухарест, 20 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатических агентов заграницей изложить причины, побуждающие румынское

правительство настаивать на особых гарантиях в связи с нейтралитетом и возвращением устьев Дуная.

673. — Брэила, 20 декабря. — Префектура Брэильского уезда докладывает Министерству внутренних дел о том, что городской голова призывал население предоставлять расквартированным войскам теплые и светлые комнаты.

674. — Пера, 20 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану сообщает Министерству иностранных дел о том, что ни один из полномочных представителей не получил инструкций относительно заявления Румынии о нейтралитете.

675. — Кэлэраши, 21 декабря. — Командир 5-го батальона 3-го Доробанцклго полка рапортует командиру 2-й территориальной дивизии генералу Зефкари, что в Силистрии стреляли из пушек по случаю провозглашения конституции.

676. — Константинополь, 22 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министрства иностранных дел о беседе с Савфет-пашой относительно толькования статьи 7 турецкой конституции.

677. — Вена, 22 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану сообщает Министерству иностранных дел о том, что Турция не признает шесть важных пунктов программы Константинопольской конференции.

678. — Вена, 22 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану доворит до сведения Министерства иностранных дел о беседе с графом Андраши относительно политики Румынии и гарантии нейтралитета.

679. — Вена, 22 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану упраекет Министерство иностранных дел в том, что ему ничего неизвестно о событиях, происшедших в стране, о которых пишут газеты.

680. — Бухарест, 22 декабря. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическому агенту в Константинополе протест против утверждений Савфет-паши, считающего Румынию провинцией Оттоманской империи.

681. — Кишинев, 23 декабря. — Начальник главного штаба русской армии доводит до сведения командира 11-го корпуса о совместных с румынскими войсками действиях.

682. — [Бухарест,] 23 декабря. — Министерство иностранных дел просит комендантов портов: Галац, Брэила, Кэлэраши, Олтеница, Джурджу, Калафат, Бекет и Северин, сообщать обо всех передвижениях турецких военных судов на Дунае.

683. — Пера, 23 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генрал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что Димитрий Братиану вел переговоры с Савфет-пашой об изменении деклараций относительно конституции, до того как он имел возможность представить протест правительства.

684. — Вена, 24 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану сообщает Министерству иностранных дел о мнении австро-венгерского правительства о позиции Румынии в отношении Труции.

685. — Берлин, 24 декабря. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре сообщает Министерству иностранных дел, что германское правительство находит обснованными протесты Румынии в связи с статьей 7 турецкой конституции.

686. — Кэлэраши, 24 декабря. — Комендант Кэлэрашского порта докладывает Министерству иностранных дел о передвижениях турецких войск в Силистрии и окружностях.

687. — Пер, 24 декабря. — Чрезвывчайный посланник в Порте Димитрий Братиану доводит до сведения Министерства иностранных дел о декларации Савфет-паши, вносящей поправку в толькование статьи 7 конституции относительно Румынии.

688. — Пера, 25 декабря. — Черзвычайный посланник в Порте сообщает Министерству иностранных дел, почему он лично просил у Савфет-паши декларацию относительно статьи 7 турецкои конституции.

689. Берлин 25 декабря — Дипломатическии агент в Берлине А. Дегре доводит до сведения Министерства иностранных дел о беседе с министром Бюловым относительно статьи 7 турецкой конституции.

690. — Пера, 25 декабря. — Дипломатичкский агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что он вручил Савыфет-паше текст протеста румынского правительства.

691. — Пера, 25 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает, что представители держав-гарантов за исколючением представителя Англии, находят протест Румынии обоснованным.

692. — Вена, 20 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану доводит до сведения Министерства иностранных дел, что Румыния не палучит поддержки со стороны конференции послов, и что можно расчитывать только на помощь Австро-Венгрии.

693. — Пера, 26 декабря. — Дипломатический агент в Константипополе генерал И. Гика телеграфирует Министерству иностранных дел содержание декларации Савфет-паши относительно статьи 7 турецкой конституцией.

694. — Кишинев, 26 декабрм. — Командующий действующей армией докладывает царю о неоюбходимости активной поддержки со стороны Румынии при проследовании русских войск по направдению к Балканам.

695. — Константинополь, 27 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика посылает Министерству иностранных дел оффициальный текст декларации Савфет-паши и извещает, что протест румынского правительства был вручен Порте и послам.

696. — Пера, 27 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану сообщает Министерству иностаанных дел, что Савфет-паша заверил его в том, что он написал турецким послам заграницей поддерживать вопрос о нейтралитете Румынии.

697. — Брэила, 27 декабря. — Капитан брэильского порта докладывает Министерству иностранных дел о передвижениях турецких судов на Дунае.

698. — Галац, 28 декабря. — Капитан галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел о передвижениях турецких военных судов по Дунаю.

699. — Тульча, 28 декабря. — Румынский делегат в Тульче А. Стоянович докладывет Министерству иностранных дел о торжестве закладки городских укреплений.

700. — Бухарест, 28 декабря. — Президиум Совета министров доводит до сведения Министерства иностранных дел о резолюции собрания депутатов относительно иностранной политики правительства.

701. — Брэила, 28 декабря. — Комендант брэильского порта докладывает Министерству иностранных дел о требовании уездного префекта, чтобы телеграммы о передвижениях турецких судов на Дунае имели его визу.

702. — Измаил, 29 декабря. — Комендант измаильского порта докладывает Министерству иностранных дел, что за последние сутки по Дунаю прошлонени одного турецкого судна.

703. — Вена, 29 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану доводит до сведения Министерства иностранных дел о заявлении турецкого посла относительно серьезности намерения турецкого правительства признать независемость и нейтралитет Румынии.

704. — Белград, 29 декабря. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доводит до сведения Министерства иностранных дел о просьбе русского дипломатического агента о репатриэции через Румынию добровольцев, находящихся в Сербии.

705. — Париж, 29 декабря. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря сообщает Министерству иностранных дел, что послы великих держав находят не подходящим в отношении Румынии текст статьи 7 турецкой конституции.

706. — Бухарест, 29 декабря. — Министерство иностарнных дел дает дипломатическому агенту в Константинополе инструкции как должна быть сформулирована декларация Савфет-паши относительно конституции, чтобы румынское правительство было удовлетворено.

707. — Пера, 30 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дело том, что он просил Савфет-пашу составить новую декларацию относительно толкования статьи 7 турецкой конституции.

708. — Вена, 30 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану уведомляет Министерство иностранных дел относительно конференции послов и о точке зрения Австрии насчет статьи 7 турецкой конституции.

709. — Бухарест, 30 декабря. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о заявлении солдата Доробанцкого полка Алдя Василе из села Колилия Яломицкого уезда, урожай которого погиб по вине арендатора.

710. — [Бухарест,] 30 декабря. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде, что правительство согласно на репатриацию русских добровольцев через Румынию.

711. — Париж, 30 декабря. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря сообщает Министерству иностранных дел о результате переговоров с представителями держав относительно толкования некоторых статей турецкой конституции.

712. — Пера, 31 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что турецкое правительство даст телеграфный приказ относительно расследования инцидента в Кэлэраши.

C

713. — [Бухарест,] 31 декабря. — Министерство иностранных дел приказывает дипломатическому агенту в Константинополе просить у Савфет-паши новую декларацию относительно толкования статьи 7 турецкой конституции.

714. — Рим, 31 декабря. — Дипломатический агент в Риме Георгиан доводит до сведения Министерства иностранных дел о мнении Министерства иностранных дел Италии относительно статьи 7 турецкой конституции.

715. — [Рымнику-Сэрат,] декабрь. — Командир 2-го Рошиорского полка предлагает начальнику кавалерийского резерва, чтобы отпуска людей начинались после перемещения полка в новый гарнизон и указывает на это причины.

DOCUMENTE

1

Viena, 26 Ianuarie 1875

« Relativ la răscoala din Herzegovina, în privința căreia am reprodus în unul din numerile trecute o telegramă primită din Viena de *Standard*, acelaşi ziar publică o nouă depeşă în coprinderea următoare:

Viena, 8 Iulie. — Nici o altă noutate privitoare la răscoala din Herzegovina n'a sosit aci. Ziarele din Slavonia de Sud asigură că prima întâlnire între creştini şi trupele turce s'a întâmplat în statul Dracevo, aproape de fruntaria austriacă. Infanteria şi artileria turcă au venit de la Meresinje la Pasno. Se zice că insirgenții au puşti excelinte. O mare agitațiune domneşte şi'n Bosnia, precum şi'n Albania ».

[Ziarul *Românul* 4 Iulie 1875, p. 593.]

2

Belgrad, 3 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Atitudinea lumii de aici față de evenimentele care se petrec în Herțegovina schimbându-se cu desăvârşire, am onoarea să informez pe Excelența Voastră despre această schimbare.

Acum câteva zile, guvernul, corpul diplomatic şi lumea intelectuală credeau că mişcările revoluționare din Herțegovina vor fi înăbuşite imediat aşa cum au fost şi altă dată; dar nu s'a întâmplat astfel. Şi astăzi, cei care ar dori o răsvrătire serioasă împotriva stăpânirii turceşti, nădăjduiesc că de data aceasta mişcarea se va întinde în Bosnia, şi că foarte curând răscoala va fi susținută pe deoparte de către Muntenegru şi pe de altă parte de către Serbia. Acei care, dimpotrivă, sunt partizanii existenții Turciei aşa cum este ea, se miră

şi se tem văzând că răscoala nu a fost încă înăbuşită. In sfârşit unii din şefii răscoalelor trecute, care, datorită unei subvenţii a guvernului Sârb şi datorită situaţiei Serbiei, locuiesc aici, au plecat în provinciile răsculate şi unul din ei —zice-se— ar fi fost arestat în Austria.

In ce priveşte guvernul, iată, Domnule Ministru, relatarea exactă a convorbirii pe care am avut-o chiar azi cu Excelenţa Sa Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Serbiei.

« Am primit din Cetinie vestea — mi-a spus Domnul Ministru—că răscoala ia o întorsătură din ce în ce mai serioasă şi că chiar şi comisarii turci s'au refugiat la Saraievo, căci sunt răsvrătiţi şi printre turcii nemulţumiţi.

Guvernul turc a adresat o notă celor trei Puteri din nord prin care declară că va şti să înăbuşe răscoala fără intervenţia vreuneia dintre Puteri.

Am mai întrebat la Cetinie — a adăogat Domnul Ministru — care sunt intenţiile Principelui de Muntenegru, dar Principele n'a răspuns la această întrebare ».

Pentru a răspunde svonurilor care circulă şi pe care le repetasem Domnului Ministru, Excelenţa Sa îmi spuse:

« N'am primit nicio telegramă care să ne înştiinţeze că Principele nu mai poate stăpâni dorinţa Muntenegrenilor de a lua parte la răscoală; nu s'a exprimat nici dorinţa ca noi să facem cunoscute Muntenegrului intenţiile noastre.

« In orice caz — a adăogat Domnul Ministru — am toate motivele să cred că răscoala ia o formă importantă, şi desigur că dacă lucrurile vor merge astfel, va trebui să ne gândim la atitudinea pe care ar trebui s'o luăm.

« Dar daţi-mi voie, Domnule Cantacuzino, să vă vorbesc în numele meu şi să vă rog să-mi spuneţi *care credeţi că ar fi atitudinea României într'un anumit caz?* »

Luat pe nepregătite, am crezut totuşi că nu trebue să tac cu totul şi iată ce am răspuns:

« Voi încerca cu plăcere, Domnule Beghişevici, să răspund la întrebarea dvs. Dacă se consideră desvoltarea importantă şi organizarea serioasă date armatei noastre, care o pun în rândul întâi printre cele trei armate creştine ale Orientului; dacă ne mai întrebăm şi care este cauza ostenelii pe care binevoeşte să şi-o dea Suveranul nostru în acest scop; şi dacă, în sfârşit, încercăm să cunoaştem care este motorul atâtor jertfe, ajungem la concluzia foarte simplă şi anume că se doreşte a se ajunge la folosirea ei ca forţă armată capabilă de a apăra şi a susţine drepturile naţiunii. Şi desigur, Domnule Boghişevici, am dreptate să cred că odată sosit momentul potrivit, Suveranul şi ţara vor fi mândri de armata română. Trebue însă să adaog că o armată ca a noastră nu ar putea — aşa cel puţin cred eu personal — să ia parte decât la o acţiune serioasă şi importantă; vreau să spun că nu cred că s'ar pune în mişcare pentru o mică răzvrătire. In orice caz, daţi-mi voie să spun că Agentul dvs. la Bucureşti ar

putea să vă răspundă mai bine decât mine la îndreptăţitele întrebări pe care mi le puneţi; în ce mă priveşte, credeţi-mă, iubite Domnule Boghişevici, că sunt foarte dispus a vă fi agreabil ».

Abia sfârşisem fraza aceasta şi a fost anunţat principele Wrede, noul Agent diplomatic şi Consul General al Austro-Ungariei. Acestea sunt, Domnule Ministru, cele ce doream să aduc la cunoştinţa dvs.

Nădăjduind că răspunsul meu care l-am dat Domnului Boghişevici va primi aprobarea Ex. V., folosesc această ocazie, Domnule Ministru, pentru a vă asigura de prea înalta mea consideraţie.

A. Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 9 şi 10. Originalul în limba franceză.]

3

Prinkipo, 16 Iulie 1875

Nimic grav până acum în Herţegovina; şase sate răsculate pe chestiunea plăţii impozitelor sunt încercuite de către două batalioane; se aşteaptă supunerea lor. Guvernul nu mai pare îngrijorat de când nu se mai bănuieşte că Principele Muntenegrului ar susţine mişcarea şi de când a făcut cunoscut mai multora că o dezaprobă.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 13. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

4

Belgrad, 21 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă expune în câteva cuvinte situaţia după întoarcerea Principelui Domnitor:

Am avut dreptate să vă spun că Guvernul era departe de a împiedeca, în timpul lipsei Principelui, lucrările Comitetelor organizate pentru a trimite ajutoare în Herţegovina. Deasemenea am avut dreptate să vă spun că viitorul proiect de răzvrătire în Bosnia fusese amânat. Toate aceste pricini de mare îndârjire au fost încurajate de către Guvern. Ştiu dintr'un izvor absolut sigur că tot ce s'a întâmplat în lipsa Principelui s'a făcut fără autorizaţia lui, cu toate că această atitudine a Guvernului nu a fost desvăluită astfel încât să-l compromită în străinătate, ea a aprins spiritele făcând astfel Principelui o situaţie din cele mai delicate; urmarea este că guvernul nu este de acord cu Principele şi că alegerile, dată fiind opinia publică, vor aduce un oraş războinic în timp ce Principele găseşte că ţara nu e pregătită şi că situaţia este proastă. Iată situaţia

care, într'un cuvânt, mi se pare cât se poate de încordată şi vă rog să observaţi că şase sute de oameni care n'au nimic de pierdut şi care sunt angajaţi de către Comitet pentru a începe răscoala în Bosnia, se află la Belgrad.

Entuziasm este numai în oraşe. Indrăznesc să atrag atenţia Excelenţei Voastre asupra unui lucru obscur şi anume că Principele de Muntenegru, care nu face nimic fără autorizaţia Rusiei, este—zice-se—autorul răscoalei din Herţegovina, fără însă să fi prevenit Serbia. Rusia recomandă chiar şi acum tot timpul neutralitate Serbiei, cum am mai spus-o într'una din telegramele mele. Doresc să am onoarea a trimite cât voi putea mai des scurte rapoarte Excelenţei Voastre.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea foarte înaltei mele consideraţii.

A. Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 35 şi 36. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

5

Belgrad, 22 Iulie

Fostul Ministru al Afacerilor Străine Piocenaţ se află la Viena. Este însărcinat de către Guvern să meargă la Cetinie, înzestrat cu instrucţii paşnice. Principele Milan va vedea astăzi pe Impăratul Austriei; Contele Andrassy va fi şi el la Viena. Răscoala creşte. Ministrul Afacerilor Străine crede că pe la şase August va fi o foarte mare răsvrătire în statul Bosniei.

Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 16. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

6

St. Petersburg, 24 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Toate ştirile care sosesc din Herţegovina sunt mereu incomplecte şi deseori inexacte. N'am obţinut de aceia până acum de a da vreo telegramă sau de a face vreun raport care ar fi putut intra în contradicţie cu informaţiile mai bine întemeiate ale Agenţiilor noastre diplomatice din Belgrad, Viena şi Constantinopol.

Ca totdeauna origina răscoalei stă în faptul că populaţiile creştine, apăsate de jugul turcesc, neîncetat împilate de către slujbaşii otomani, sunt mereu supuse la noi ofense. In ziua în care s'a umplut paharul, creştinii s'au răsculat. Mai multe garnizoane turceşti au fost prinse de la început. De atunci telegrame a căror provenienţă este suspectă, ne înştiinţează că răsculaţii ar fi fost respinşi în munţi.

Ceeace se consideră aici ca un simptom destul de grav este tăcerea în care se închid Turcii la Constantinopol atunci când li se pun întrebări de către Reprezentanții străini cu privire la starea actuală de lucruri. Se conchide, pe bună dreptate, că situația, în loc să se îndrepte, se înrăutățește pe zi ce trece.

S'a mai produs afară de aceasta, în Herțegovina, un fapt senzațional și fără precedent. Turcii au cruțat totdeauna pe catolici și n'au împilat decât pe ortodocși, și de aceia până acum catolicii rămăseseră străini oricărei mișcări revoluționare. Catolicii și ortodocșii s'au unit acum pentru a lupta împotriva Musulmanului, dușmanul, asupritorul comun; creștinii catolici au îmbrățișat cauza fraților lor, creștinii ortodocși.

Turcii adună trupe pentru a înăbuși răscoala în sânge; dar dacă nu acționează repede, sunt temeri că mișcarea ar putea deveni generală; cu toată dorința lor de a face pe placul marilor Puteri, care se tem de orice ar putea tulbura pacea în Europa și mai ales de ceeace ar fi de natură a face să renască chestiunea Orientului, Principii din Muntenegru și din Serbia s'ar putea să fie la un moment dat depășiți de către popoarele lor care nu vor putea privi cu indiferență cum în Turcia se masacrează populații creștine, pe bună dreptate îndârjite.

Se spune chiar că, un număr oarecare de Muntenegreni ar fi și trecut în Herțegovina, sub ordinile a trei căpitani, pentru a se uni cu răsculații, cu toată voința de nestrămutat a Principelui Nicolae de a păstra o strictă neutralitate.

Călătoria la Viena a Principelui Milan, coincizând cu întoarcerea Contelui Andrassy în această Capitală, a stârnit un interes general. Fără îndoială că Principele Serbiei va discuta evenimentele din Herțegovina, dar se pare că adevăratul scop al acestei călătorii este de ordin, matrimonial; s'ar căsători—zice-se — cu o romancă. Principele este învinovățit că ascunde aceasta, dând naștere astfel la tot felul de presupuneri foarte firești în împrejurări atât de grave.

Impăratul Francisc-Iosif are o parte de răspundere involuntară în ceeace se petrece în Herțegovina; de când cu călătoria sa în Dalmația, locuitorii Herțegovinei cred că pot să se întemeieze pe sprijinul său.

Aici nu se știe nimic precis cu privire la svonurile care circulă relative la înlocuirea actualului Mare Vizir, a cărui situație pare totuși destul de șubredă. Numirea noului Ambasador al Porții la Paris pare a fi semnul unor noi schimbări în lumea politică turcă.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei și adâncei mele considerații.

Al Excelenței Voastre foarte devotat.

Girant al Agenției,
Emil I. Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 19 și 20. Originalul în limba franceză.]

7

Prinkipo, 27 Iulie 1875

Ştiţi că toate propunerile de înţelegere făcute de către Poartă răsculaţilor au fost respinse. Aseară Poarta a primit ştiri rele. Trupele se luptă, au suferit o înfrângere. Răscoala se întinde spre graniţa austriacă şi câştigă şi satele catolice. Aceasta dă mari griji Porţii. Mai sunt şi....[1]) care se află pe graniţa Serbiei.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 21. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

8

Prinkipo, 29 Iulie 1875

Agentul Serbiei mi-a comunicat confidenţial că Savfet-Paşa i-a remis astăzi de dimineaţă o copie, fără a vroi să-i lase originalul, a unei corespondenţe cam astfel redactată: Guvernul otoman a aflat ieri seară pe cale telegrafică că nouă mii de oameni ai armatei sârbe, cu artilerie, au sosit la graniţă în apropiere de locul răscoalei şi sunt gata a trece frontiera în Bosnia; această concentrare nu poate decât să încurajeze pe răsculaţi şi înseamnă un act de prezenţă a statului..... Guvernul otoman roagă pe agent să intervină la Belgrad pentruca aceste trupe să fie imediat rechemate înlăuntrul ţării; nădăjduieşte că guvernul sârb se va grăbi să se supună acestei cereri şi să dea astfel Porţii o nouă dovadă a respectului său faţă de Curtea Suzerană.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 24 şi 25. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

9

Prinkipo, 30 Iulie 1875

Se spune că trupele turceşti ar fi pierdut în ultima luptă două sute cincizeci de oameni. Răscoala se recrutează şi se ...[1]) din ce în ce mai mult un şef, Usco, un Muntenegrean care este căpetenia a vreo şapte sute de răsculaţi din Herţegovina. Ieri garda turcă a mai trimis vreo două batalioane la faţa locului. Le lipsesc trupele disponibile căci se tem să lase fără armată celelalte circumscripţii militare; versiuni deosebite se aud asupra participării elementului otoman la răscoală. Tăcerea Porţii dovedeşte agravarea evenimentelor.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 22. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

---

[1]) Lipsă în text.

10

Constantinopol, 31 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Folosesc scurtul timp care-mi rămâne înainte de plecarea curierului, şi mă grăbesc să raportez pe scurt Excelenţei Voastre o convorbire în vederea căreia Savfet Paşa m'a chemat chiar astăzi la Sublima Poartă.

Domnul Ministru al Afacerilor Străine mi-a citit un raport al Guvernatorului vilaietului Dunărei cu privire la lucrările pe care Guvernul nostru le-a făcut sau ar fi pe cale de a le face în insula Carga, situată în faţa Rusciucului. In raport se spune că a fost clădită pe această insulă o fortăreaţă care poate primi patru tunuri de calibru mare şi care, după toate aparenţele, ar fi menită să bată din flanc calea ferată otomană. In afară de aceasta, se construeşte acum o altă lucrare de fortificaţii chiar pe mal, care are desigur ca obiectiv Rusciucul şi din care s'ar putea uşor, la nevoe, împiedica orice vas să iasă din acest port şi să pornească în larg. Aceste informaţii sunt însoţite de măsurile acelor lucrări militare în toate dimensiunile (lungime, lărgime, înălţime).

Savfet a adăogat că pare a fi aici o manifestare din partea noastră capabilă a da naştere la diferite interpretări şi mai ales de natură a încuraja în neîncetatele lor frământări populaţiile creştine ale Imperiului. Am da pe faţă astfel, fie neîncrederea noastră faţă de Sublima Poartă, fie gânduri ascunse. Sfârşi, rugându-mă să-i procur amănunte şi explicaţii.

I-am răspuns că nu sunt în măsură a-l lămuri pentru a confirma sau infirma adevărul informaţiilor pe care le primise, fiind dat că Guvernul meu nu-mi trimisese nicio comunicare privind chestiunea de care-mi vorbea. Nu-i pot spune aşadar nimic despre importanţa şi nici măcar despre locul unde se află lucrările militare gata construite sau pe cale de a se construi.

Pentrucă totuşi am fost sesizat de această chestiune, în aşteptarea lămuririlor pe care nu voi pregeta a le cere Guvernului meu, îmi voi lua libertatea să mă mir de observaţiile pe care Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi mi le adresează. Am crezut întotdeauna, şi cred şi astăzi — am spus eu — că dreptul nostru de a ridica pe teritoriul nostru oricâte fortăreţe şi lucrări militare dorim, este de netăgăduit, că în această privinţă nu depindem decât de noi-înşine şi că nu avem de dat socoteală nimănui. Dacă Guvernul meu — am adăogat — a ordonat construirea unor lucrări fortificate pe acele locuri este desigur o precauţie pe deplin justificată de către evidenta înclinare a Turciei în aceşti ultimi ani de a încălca drepturile autonome ale României. Faţă de cuvintele spuse împotriva noastră de mai multe ori de către oamenii de stat ai Imperiului, nu este oare legitim din partea noastră să luăm măsurile necesare pentru a face faţă unor eventualităţi pe care ne-au lăsat necontenit să le întrezărim? Nu suntem în drept de a ne gândi la o serioasă apărare în cazul în care

amenințarea ar fi urmată de fapte? Aici trebue văzut nu o demonstrație nejustificată de neîncredere ci un răspuns la procedee care au fost din plin folosite împotriva noastră. Halil-Șerifii, Husseinii, Oarifii nu au repetat ei până la saturație că trebuiau întrebuințate împotriva noastră nu vorbele ci faptele, și că vreo câteva căprării de soldați otomani ne-ar pune ușor pe calea cea dreaptă?

Savfet a protestat energic împotriva oricărei presupuneri de intenții răuvoitoare a Turciei față de noi și a desvoltat în fața mea teoriile cele mai pacifice. L-am asigurat la rândul meu, pe un ton de adâncă convingere, că dacă am fi siguri că avem mereu a face cu miniștri ca el, am înlătura fără șovăire orice îngrijorare. Dar, din nefericire, lucrurile stau altfel, cu oameni politici ai tinerii Turcii care își întemeiaseră sau încercaseră să-și întemeieze reputația pe înfocarea în vorbe și pe violența faptelor. Am ridicat ședința încredințându-l că tocmai sinceritatea acestor explicații date de mine a priori dovedește că noi nu hrănim niciun gând ascuns, și că singurul și unicul nostru scop este să ferim pământul nostru de orice năvăliri datorită vreunui act necugetat.

Trebue să adaog că întrevederea a decurs în întregime în cei mai buni termeni, și că nici de o parte nici de alta limbajul n'a depășit limitele celei mai perfecte curtenii.

La drept vorbind, Savfet mi-a făcut această comunicare fără a avea aerul că îi dă o adevărată importanță, ci mai degrabă ca să-și facă datoria. N'a insistat de fel, n'a formulat nicio concluzie. Probabil că Marele Vizir îi încredințase misiunea de a mă sesiza de această chestiune; el a adus în îndeplinirea acestei sarcini moderația care-l caracterizează.

Din primăvară încă auzisem că Guvernul otoman devenise bănuitor cu privire la lucrările noastre de fortificații, și că vedea chiar cu ochi foate răi mica noastră flotilă. Miniștrii spuneau chiar între ei că n'ar fi rău s'o scufunde într'o bună zi, printr'o ciocnire de vase, ciocnirea [bine înțeles] datorită întâmplării.

Oricum ar sta lucrurile, rog pe Excelența Voastră să mă informeze dacă aprobă răspunsurile pe care le-am dat lui Savfet-Pașa și să-mi dea prin viitorul curier instrucțiuni asupra chipului cum trebue să vorbesc dacă Sublima Poartă m'ar interpela din nou asupra lucrărilor întocmite în împrejurimile Giurgiului și ar întrebuința cu ocazia acestui demers reînoit al său, un ton mai apăsat și poate amenințător. Aș fi în același timp mulțumit să pot primi informații precise și amănunțite asupra lucrărilor executate sau pe cale de a fi executate în regiunea Dunării, pentru a fi capabil de a trata chestiunea în cunoștință de cauză.

Rog pe Excelența Voastră să primească asigurarea prea înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 32 și 33. Originalul în limba franceză. Confidențial.]

11

Prinkipo, 31 Iulie 1875

O coloană de răsculaţi a năvălit peste Clec în regiunea Trebinie. Elementul musulman s'a retras în fortăreaţă. O altă coloană [compusă din] două mii de [oameni] a tăiat comunicaţia între Mostar şi Nevezin. O coloană compusă din Dalmaţi şi Muntenegreni s'a îndreptat spre Bocgie.

Numărul răsculaţilor ar fi de şapte mii de oameni. Se spune că unii şefi ar fi ofiţeri austriaci şi că mişcările ar indica cunoştinţe strategice. Pentru moment nu sunt decât patru batalioane la faţa locului, dar partidul de extremă dreaptă garantează că în cincisprezece [zile vor fi] douăzeci şi opt de batalioane.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 30. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

12

Prinkipo, 1 [August] 1875

Se pare că însărcinatul cu afaceri al Austriei a dat ieri Porţii, din partea Guvernului său, asigurări asupra menţinerii unei stricte neutralităţi în chestiunea răscoalei, şi a anunţat trimiteri de întăriri Guvernatorului Dalmaţiei pentru a supraveghea cu folos graniţa.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 34. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

13

Belgrad, 3 August 1875

Răscoala a ajuns în Bosnia. Au avut loc răzvrătiri la câteva leghe de graniţa Serbiei. Necontenit pleacă de aici voluntari, împărţiţi în cete. Cred că atitudinea Principelui place în mod general corpului diplomatic de aci. Principele a chemat pe Marinovici, Ristici, Gruici pentru a le face un expozeu al situaţiei care a devenit [destul de] gravă şi pentru a încerca să-i silească să se unească într'un singur partid; însfârşit pe deoparte un război iminent, pe dealtă parte greutăţi de a forma un Cabinet care să-şi ia răspunderea situaţiei. Din aproape patru mii de alegători au votat trei sute şi au fost treizeci şi patru de candidaţi.

Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 38. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.].

14

Petersburg, 6 August 1875

Vă informez că astăzi, Miercuri, când ofiţerii străini şi-au luat rămas bun dela Maiestatea Sa Împăratul, în tabăra dela Crasnoie Selo, Maiestatea Sa a însărcinat pe Excelenţa Sa Generalul Florescu, să exprime Alteţei Sale Principelui, satisfacţia sa văzând armata română reprezentată la manevrele armatei

imperiale. Majestatea Sa a binevoit să acorde Generalului, Marele Cordon al Ordinului Sfintei Ana, Colonelului Cerchez şi Locotenenţilor colonei Schina şi Dabija, Crucea de Comandor ai aceluiaşi ordin şi Căpitanului Blaremberg, Crucea Sfântului Vladimir.

Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 267, f. 169. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

15

Bucureşti, 8 August 1875

După o depeşă destul de neînţeleasă a agenţiei din Constantinopole, Trebina este luată, *Bosnia este răsculată*, districtele Bania Luca şi Grădiştea *sunt în foc.* Turcia a trimis acolo *17.000 oameni* şi va mai trimite încă 20.000. Guvernul turc a ridicat 6.000 Başibuzuci. Marele Vizir a telegrafiat *prinţului Milan* ca să atragă atenţiunea sa *asupra agitaţiunei* spiritelor. *Prinţul a răspuns* prin agenţie simplu *că nu este agitaţiune.* Ambasadorii celor trei puteri ale Nordului ar fi propus *Porţii trimitere de Comisari* la teatrul răsboiului, cu delegaţi a fiecăreia puteri garante cu misiune *de a propune amnistia, scutire de impozite înapoiate* şi alte satisfacţiuni.

In rezumat mişcarea se întinde şi se agravează.

Generalul Ghica *ne recomandă să fim în rezervă* [1])

[V. Boerescu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 41.]

16

Bucureşti, 9 August 1875

Dle General,

Iţi trimit alăturata scrisoare. Cum vei vedea am voit să profit de ocaziune spre a expune într'un mod franc aceia ce putem spune despre politica noastră. D-ta fii indiscret şi citeşte întreagă epistola ministrului. Cred că aceste ne-ar fi prea de folos. Insă nu cred că ar fi bine să-i laşi copie.

Cum vezi ne aflăm în absolută identitate de vederi în faţa evenimentelor actuale. Trebuie să ne ţinem în cea mai absolută rezervă. Insă iarăşi nu trebuie să ne închidem toate uşile. Trebuie să profităm de evenimente, oricum s'ar întoarce ele. Lucrurile se agravează, este adevărat, Serbia lucrează mai pe faţă după cât ştim în favoarea insurecţiunei. Nu ştie Milan cum s'o ducă până le vine. Noi aci nu tolerăm nici comitet de înrolări, nici contribuţiuni pe faţă ce fac ei pe ascuns, nu este treaba noastră, însă până acum nu fac mare lucru.

Fii în mare rezervă cu agentul Serbiei. Astfel, nu-l face a înţelege de loc poziţia noastră.

---

[1]) Sublinieri în text.

Nu fii nici tocmai rece, nici tocmai cald eu el; ci între două. Te rog a-mi raporta pe larg cele ce vei face şi cât mai des. Raporturile şi scrisorile d-tale sunt atât de plăcute.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 43.]

17

Bucureşti, 9 August 1875

Domnule Agent,

Am onoare a răspunde rapoartelor dvs. de la 28 şi 31 Iulie trecut. Am luat cunoştinţă, de foarte importanta convorbire pe care aţi avut-o cu Excelenţa Sa Ministrul Afacerilor Străine asupra evenimentelor ce au loc în Herţegovina precum şi asupra unor anumite lucrări ce s'ar executa pe teritoriul nostru de pe malul stâng al Dunării şi care ar prezenta un caracter ameninţător faţă de Turcia. Este de datoria mea să vă vorbesc referitor la aceste două chestiuni.

Evenimentele care se petrec în Herţegovina prezintă o anumită gravitate — nu ne-o putem ascunde — şi ne interesează ca vecini destul de apropiaţi ai teatrului acţiunii.

Credem că aceste evenimente nu vor avea nici un ecou la noi şi nici influenţă asupra mersului treburilor noastre. Avem, dealtminteri, convingerea că pacea nu va întârzia să fie restabilită în aceste provincii frământate ale Imperiului Otoman şi că, prin forţa şi mai ales prin învoeli şi concesiuni prudente, Sublima Poartă îşi va relua autoritatea sa primitivă. In ce ne priveşte, nu putem şi nici nu trebue să luăm vreo parte activă la toate aceste evenimente. Nu suntem decât spectatori pasivi, deşi interesaţi. Suntem foarte mulţumiţi că Excelenţa Sa Savfet Paşa a înţeles şi a pătruns perfect această situaţie şi că, liniştit cu totul dinspre partea noastră, se aşteaptă să folosim cea mai strictă vigilenţă mai ales împotriva manevrelor partidului demagogic.

Este poate pentru prima oară, de multă vreme încoace, când un om de stat al Turciei a văzut lucrurile de la noi atât de just şi le apreciază atât de bine. Trebue să ne felicităm de un asemenea rezultat şi îmi doresc ca Domnul Ministru al Sublimei Porţi să stăruiască pe acest drum; îşi va asigura astfel, pe malul stâng al Dunării, un prieten statornic şi va crea aici un bulevard care va servi ca un puternic val de apărare împotriva tuturor loviturilor care ar putea fi îndreptate din partea aceasta în contra Imperiului Otoman. Acest val, desigur, va însemna mai mult decât toate acele revendicări de nedefinite drepturi, decât toate acele pretenţii care nu se pot susţine şi toate acele certuri pe cuvinte care nu fac decât să încurce şi să învenineze legăturile existând între Sublima Poartă şi România.

Faptele care se întâmplă astăzi pe partea cealaltă a Dunării ne procură cel mai bun prilej pentru a dovedi lealitatea purtării noastre.

Ne menţinem într'o rezervă desăvârşită; şi vom avea, cum aţi declarat pe bună dreptate Domnului Ministru al Afacerilor Străine, ochii deschişi şi urechile aţintite pentru a supraveghea toate mişcările şi pentru a împiedeca orice acţiune de natură a compromite neutralitatea teritoriului nostru şi bunele noastre legături cu Sublima Poartă.

Aceasta nu înseamnă că suntem duşmănoşi faţă de populaţiile de pe celălalt mal al Dunării, fie faţă de cele ale Herţegovinei, fie faţă de cele ale Serbiei sau Muntenegrului. Avem, dimpotrivă, simpatie pentru aceste naţiuni, şi dv. ştiţi că cele mai bune legături prieteneşti există între Suveranul nostru şi Principele Serbiei şi cel al Muntenegrului. Dar cu toate aceste strânse legături, interesele noastre cer să ducem o politică naţională separată şi independentă de aceia a vecinilor noştri de pe malul drept al Dunării.

Urmează de aici că, afară de cazuri extraordinare sau de o primejdie iminentă şi generală, acţiunea noastră, în cursul desvoltării noastre naţionale, nu se poate confunda cu aceia a vecinilor noştri.

Vă reamintiţi, dealtminteri, Domnule Agent, că această politică a fost rezumată de mine anul trecut prin această maximă, care a fost cunoscută şi uneori criticată de partea cealaltă a Dunării şi care suna astfel: « Orientul începe dela malul drept al Dunării; pe malul stâng începe deja Occidentul ». Această maximă a fost repetată în Camera Deputaţilor; jurnalele oficioase şi au luat din ea inspiraţia şi au comentat-o. Inţelesul ei este destul de însemnat; nu este nevoe să vi-l lămuresc. Vom conserva şi vom menţine această politică atâta vreme cât vom păstra credinţa statornică ce avem că putem realiza năzuinţele noastre şi întări existenţa noastră naţională pe cale paşnică, fără zguduiri, fără tulburări, în perfectă înţelegere cu Sublima Poartă, a căror interese pe Dunăre sunt identice cu ale noastre.

Aţi avut prin urmare perfectă dreptate, Domnule Agent, când aţi dat Domnului Ministru al Sublimei Porţi asigurările cele mai precise cu privire la atitudinea noastră în împrejurările actuale.

Vom folosi cea mai strictă şi activă vigilenţă pentruca neutralitatea ţării noastre să nu fie întru nimic compromisă şi pentruca ordinea noastră internă să nu fie nici decum tulburată.

Numai radicalii, numai şefii acelei faimoase coaliţii ai opoziţiei noastre, ar fi aceia care ar putea, după cum bine aţi observat, să aibă interesul de a tulbura această ordine sau de a menţine oarecari legături cu elementele de o potrivă lor din ţările vecine. Până acum însă nu avem nicio dovadă pozitivă cu privire la acţiunile lor. Inlăuntrul ţării îi ţinem strâns, şi la prima încercare pe care ar face-o de a tulbura ordinea legală, suntem în măsură de a le paraliza acţiunea. In ce priveşte legăturile pe care ei le-ar putea avea cu demagogii ţărilor vecine n'avem, vă repet, nicio dovadă sigură. Singurul indiciu în sensul acesta ar fi felul simpatic de a vorbi al ziarelor lor în favoarea răscoalei din Herţegovina şi mai ales în favoarea opoziţiei radicale din Serbia.

Puteţi fi însă sigur că oricare ar fi natura sau gradul legăturilor dintre demagogii noştri şi cei ai Serbiei, Guvernul nostru a şi luat toate măsurile necesare pentruca răscoala de pe malul drept al Dunării să nu găsească în fapt nici ajutor, nici încurajare pe teritoriul nostru.

Odată stabilite aceste principii şi expuse aceste câteva fapte, îmi este foarte uşor acum să desmint toate svonurile ralative la aşa zisele lucrări de fortificaţii din insula Carga sau chiar pe malul dela Giurgiu. Acest svon n'a putut fi decât efectul unei fantasmagorii create de zelul puţin cam exagerat al funcţionarilor otomani, instalaţi la Rusciuc.

In principiu avem dreptul de a face pe teritoriul nostru orice lucrări de întărire menite să apere ţara, cum aţi declarat şi dvs. pe bună dreptate Domnului Ministru al Sublimei Porţi. Numai că lucrările de care s'a vorbit nu există nicăeri. Ceeace a putut fi luat în insula Carga de pe Dunăre drept lucrări de fortificaţii trebue să fie câteva lucrări de terasament făcute de către pionieri şi de către compania de geniu care se află în garnizoană la Giurgiu. Aceste lucrări sunt atât de vechi încât au şi început să se strice; sunt aproape ruinate.

Inţelegeţi deci, Domnule Agent, că această problemă este atât de simplă încât nu mai merită să ne mai ocupăm de ea. Politica noastră faţă de Turcia fiind cu totul paşnică şi prietenoasă, nu putem nici măcar admite să ni se presupună intenţii ascunse. Ar fi o făţărnicie din partea noastră. Când politica noastră se va schimba — ceeace nu credem — vom face cunoscute intenţiile noastre în chip limpede. Oricum, cu noi se va şti totdeauna cum stau lucrurile.

Binevoiţi aşa dar, Domnule Agent, să aduceţi cele de mai sus, în chip confidenţial, la cunoştinţa Domnului Ministru al Afacerilor Străine. Am motive să cred că, ajutaţi astăzi de inteligenţa superioară şi de tactul bine cunoscut al acestui om de stat, vom reuşi să facem să piară orice neîncredere şi să creem între cele două ţări o stare de lucruri folositoare şi pentru una şi pentru cealaltă.

Primiţi.....etc.

V. Boerescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 64. Originalul în limba franceză].

18

Belgrad, 11 August 1875

Domnule Ministru,

După întoarcerea mea din Muntenegru, astă primăvară, am avut onoarea să semnalez Excelenţei Voastre în raportul meu de atunci că din vremea aceia se pregătea în Herţegovina o acţiune militară. Prevederile mele au fost îndreptăţite de faptele care se petrec azi în această provinçie şi răscoala s'a întins şi în Bosnia.

Răsvrătirea din Herţegovina era pregătită de vreo treizeci de Uscoci refugiaţi pe teritoriul muntenegrean, cu sprijinul acestei din urmă ţări sau cel puţin

cu consimţământul ei tacit. Nu este prea îndrăzneţ a presupune prin urmare că Rusia era în curent, Căpetenia principală a acestor uneltiri era un oarecare Peco Pavlovici. Un alt individ, numit Iacşici, herţegovinian din Nerezinile, a venit astă iarnă la Belgrad, aducând un manifest revoluţionar manuscris, iscălit, de cei mai mulţi dintre sus amintiţii Uscoci. El a cerut ajutorul Bosniacilor stabiliţi la Belgrad şi sprijinul persoanelor bogate şi influente pentru a face să izbucnească răscoala. Se spunea atunci că n'ar fi reuşit decât pe jumătate. S'a dus apoi în Rusia cu acelaş scop. Indată după întoarcerea sa, a izbucnit răscoala, tocmai la Nerezinie mai întâi, sub conducerea mai sus numitului Peco Pavlovici. Liubo Cratici, un voevod din regiunea aceia, refugiat şi trăind la Belgrad, a plecat şi el acolo la primul semn, urmat de două sute de herţegovinieni locuind la Belgrad ca muncitori, magazioneri, etc.

Au primit ajutoare prin mai mulţi negustori de pe Sava şi mai ales printr'un anume Hovaş, negustor retras din afaceri. Câteva zile după aceia, telegrame de la Raguza şi Metcovici anunţară succese rapide ale răsculaţilor şi întinderea pe care o lua răscoala. Se implorau în acelaş timp ajutoare de la fraţii sârbi din Principat, subliniindu-se ajutoarele pe care le dădeau Dalmaţienii. Indată a fost organizat un comitet a celor mai bogaţi negustori ai Savei sub pretextul de a ajutora familiile nenorocite şi refugiate ale răsculaţilor şi au fost trimişi 1500 ducaţi de către Metcovici. Alţi negustori trimiseră arme şi alimente, mai ales un anume Trifcovici, negustor cunoscut prin darurile de arme pe care le făcuse mai înainte Muntenegrului. Acest comitet este acela care continuă mai ales el să trimită ajutoare de toate felurile.

S'au mai organizat şi alte comitete în oraş în acelaş scop, a căror membri principali sunt căpitanul în retragere Vlaicovici, farmacistul Dilber şi un general austriac scos de multă vreme din armată, Stratimirovici. Acesta din urmă jucă un oarecare rol în anul 1848; acum este un fel de aventurier, destul de suspect. In ce priveşte pe căpitanul Vlaicovici, este un pensionar al Rusiei, care a servit în războiul Crimeii şi ai cărui copii sunt crescuţi la Odesa. Acest din urmă comitet încetă însă curând de a trimite bani în Herţegovina, păstrând produsul chetelor sale exclusiv pentru răzvrătirea Bosniei. Până la sfârşit se mai formă şi un al treilea comitet, îmbrăţişând toată Serbia, cu acelaş scop, absorbind pe cele precedente şi făcând chetă mai ales pentru a organiza o răscoală în Bosnia, care a şi izbucnit într'adevăr acum de curând. La graniţele militare ale Croaţiei, la Agram şi în alte localităţi ale Ungariei locuite de Sârbi, s'au format deasemenea comitete care sunt în legătură cu comitetele de aci. Se pare că ar fi amestecate persoane foarte sus puse.

Cei două sute de herţegovinieni de care a fost vorba mai înainte şi care au plecat într'ascuns la locul răscoalei, au fost urmaţi de alte expediţii compuse, de data aceasta, de sârbi din Principat, dar numărul lor n'a depăşit, până în momentul de faţă, 80 de oameni bine echipaţi.

Astăzi nimeni nu se mai ascunde de a trimite bande în plină zi, înarmate cu puşti furnizate de către Guvern. Au steaguri sârbe pe care depun jurământul în numele Principelui Serbiei înainte de a pleca de la mănăstirea Racoviţa, situată în împrejurimile Topciderului. Inrolaţii se plimbă înarmaţi pe străzile Belgradului. Jandarmii îi conduc în chip public la locurile de adunare. Unii din ei au defilat în faţa Principelui la o paradă de trupe regulate. Alaltăieri au plecat 200 de oameni, astăzi 50 şi aşa în fiecare zi; ultima expediţie era comandată de un oarecare Pope Zarco, un fost voevod din răscoala herţegoviniană care trăia până acum la Ujiţe, dintr'o pensie pe care i-o dădea Guvernul sârb. Un anume Golanb plecă şi el cu o bandă de vreo 50 de indivizi.

Ultimile ştiri din Bosnia nu par prea favorabile pentru răsculaţi. Turcii ar fi surprins într'o mănăstire o oarecare cantitate din aceşti nenorociţi care nu se păzeau în urma unui chef şi i-ar fi masacrat.

Principalele căpetenii ale mişcării în Herţegovina sunt: Voevodul Zimionovici, Peco Pavlovici, Luca Petcovici, Liubo Bratici, Vule Hagiş, Lazăr Lociţa şi Mitar Robovici, etc.

Nu se cunosc încă numele căpeteniilor din Bosnia. Un oarecare Oreşcovici, fost ofiţer austriac, locuind la Belgrad de pe vremea Principelui Mihai, om foarte inteligent şi capabil, ziarist, ar fi fost trimis de către Guvern în Croaţia pentru a înrola ofiţeri de stat major şi a studia personal ce se petrece la graniţa Bosniei.

Am avut onoarea să informez pe Excelenţa Voastră printr'o telegramă că o proclamaţie a prefecturii oraşului a fost afişată în noaptea de Sâmbătă, 9 curent. Anexez aci traducerea. In ce mă priveşte, mi se pare clar că Guvernul sârb s'a hotărât să treacă la acţiune pe faţă în favoarea fraţilor săi răsculaţi din Herţegovina şi din Bosnia, şi că neputând ţine piept exaltării naţionale, avea de ales între război şi revoluţie.

Iată tot ce am putut afla pentru moment.

Evenimentele se desvoltă însă cu repeziciune şi nu mă îndoesc că foarte curând vă voi informa despre o serie de fapte, urmări fireşti a celor pe care vi le-am adus la cunoştinţă mai sus.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 52—53. Originalul în limba franceză.]

19

Prinkipo, 11 August 1875

Ieri consiliul de miniştri a acceptat propunerea pe care o amintisem în penultima mea telegramă şi se nădăjduieşte că prezenţa Comisarului guvernului şi a delegaţilor va potoli răscoala. Se spune că Trebinie departe de a fi fost luată,

a fost.....de către asediatori; se pare că situaţia celor o mie nouă sute este grea; nu pot forma mii căci nu se acceptă intrarea cu Ristici. Partidul înaintat împinge pe Principe la acţiune. Sunt temeri că Scupcina va face la fel. Dacă [Principele] rezistă curentului, se aşteaptă să fie răsturnat; pentru a se salva i se atribue proectul unei lovituri de stat. [Svonul] public înlocueşte pe Savfet Paşa prin Halil-Serif-Paşa.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 59. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

20

Bucureşti, 11 August 1875

Agentul din Constantinopole îmi scrie că toate propunerile de aranjament făcute de Poartă insurgenţilor s'au respins, că Turcii au fost bătuţi, în nişte întâlniri, că insurecţia se întinde către fruntaria austriacă şi către satele catolice precum şi spre Serbia; iar din Belgrad secretarul scrie că subscripţiunea pentru insurgenţi continuă acolo şi că mai mulţi pleacă spre a lua parte la luptă. Astăzi o altă depeşă a lui Ghica din Constantinopol îmi comunică că în cea din urmă luptă Turcii au pierdut vreo 250 oameni, că insurgenţia se întinde din ce în ce, că un şef muntenegrean se află în capul a 700 insurgenţi din Herţegovina. Turcii nu au destule trupe disponibile căci se tem a degarni celelalte circonscripţii militare. Ghica îmi mai adaogă următoarele: că agentul Serbiei i-a comunicat confidenţial prin Savfet Paşa, i-a remis în copie o notă prin care arată că a aflat ieri seara prin telegraf nouă mii oameni de trupă serbi cu artilerie sunt trimeşi la fruntarie aproape de teatrul de insurecţie şi că sunt gata a trece fruntaria Bosniei. Această concentraţie nu poate decât să încurajeze pe insurgenţi şi de aceia ministrul Otoman roagă pe agent a interveni pentruca guvernul serb să dea ordine imediat a se retrage aceste trupe în interiorul ţărei şi că speră că se va primi această cerere. Generalul Ghica îmi mai comunică că Viviani a scris lui Sir Elliot că opoziţia la noi se interesează să se întindă contra măriei tale şi că poziţia măriei tale se agravează. Ghica a răspuns cum se cuvine unor aseminea nuvele din locuri publice sau cafenele.

Din toate acestea rezultă că lucrurile se agravează în Herzegovina. Noi avem trebuinţă a fi bine informaţi şi de a cunoaşte adevărul căci lucrurile dincolo de Dunăre pot avea mare influenţă asupra celor dela noi. D. Sturza agentul nostru ar trebui să se grăbească a merge la faţa locului şi a face tot posibilul şi a aduce lucrările prin sine şi a cunoaşte adevărul, ca să ştim şi noi spre regularea atitudinei noastre.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 26 şi 27.]

21

Belgrad, 12 August 1875 [1]

Se spune că Trebinie arde, încercuită de către rebeli; aceasta rămâne a fi confirmat. Muntenegrul tot neutru. Ministrul Afacerilor Străine îmi spune: Agentul Rusiei de aici a fost însărcinat de către Ambasadorul la Constantinopol să facă cunoscut la Belgrad că dacă Guvernul Serbiei părăseşte atitudinea neutră îşi va înstrăina toată Europa. Subscripţia continuă aci. Particulari pleacă pentru a participa la răscoală. Principele Milan se va întoarce singur, logodit.

Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 60. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

22

Bucureşti, 13 August 1875

După nişte ultime informaţiuni primite la Constantinopole, răscoala din Herzegovina este mult mai serioasă, de cât s'a crezut la început. O corespondenţă chiar din localităţile ce formează câmpul de luptă arată că armata insurginţilor se compune actualmente din 10.000 oameni perfect echipaţi şi comandaţi, împărţiţi în 4 corpuri, compuse nu numai de Herzegovineni dar şi de Dalmaţi, de Muntenegreni, de Sârbi şi de Slavi, veniţi de pretutindeni.

Forţele Turcilor, din contra se crede a nu fi destul de bine echipate şi prin urmare nu inspiră nici încrederea necesară lor însele, nici teamă inamicilor. Prin această cauză se zice că la prima luptă mai serioasă dela Trebinje, în ziua de 10 August, Turcii au pierdut 800 morţi.

Insurgenţii primesc necontenit ajutoare în bani şi oameni din toate părţile lumii pe unde se află o familie de Slavi.

Ziarul Narodin Listy din Praga anunţă că un corp de voluntari sârbi, condus şi comandat de Krizmanowitch, s'ar fi unit cu insurgenţii.

In Croaţia Comitetul constituit în favoarea insurginţilor şi fugarilor a strâns deja la Agram sume de bani însemnate în comparaţiune cu sărăcia poporaţiunii locale şi se susţine că încă de acum 6 luni a făcut drapele de mătase, pe cari erau cusute pe o parte armele marelui Ţar al Serbiei Ştefan Duşan, şi pe cealaltă aceste cuvinte: « Resbel Turcilor ».

La Belgrad agitaţiunea este mare. Numeroşi voluntari se întrunesc pentru a trece în Bosnia şi în Herzegovina. Profesorele Garvitsch a pronunţat un discurs foarte aplaudat, prin care a demonstrat necesitatea absolută ca Serbia să ia parte cu armele în favoarea răsculaţilor.

Se confirmă, asemenea, ştirea răspândită de mai multe zile că numeroşi soldaţi, foşti garibaldieni, sosesc şi intră în rândurile luptătorilor. Astfel un vechi

---

[1] Data înregistrării la Bucureşti.

colonel din campania de la 1859, d. Ioseph de Buotes, ar fi plecat din Milan pentru Herzegovina cu mai mulţi tovarăşi de arme, Lombarzi şi Piemontezi, şi luând cu sine câţiva tineri muntenegreni cari studiau la Paris.

Un ziar din Moravia, care se pretinde a fi oficios, asigură că guvernul austriac ar fi dispus să ocupe milităreşte provinciile răsculate, în cazul când Poarta n'ar fi în stare să le pacifice.

Acestea sunt ştirile cele mai noui ce găsim în ziarele străine, cu data de 20 August, sosite până în momentul punerii ziarului sub pressă.

[Ziarul *Românul*, 13 August 1875, p. 727.]

23

Prinkipo, 14 August 1875

Din nou schimbare complectă. Mahmud a fost numit Mare Vizir. Comisiunea imperială a plecat azi pentru a se înţelege cu delegatul Puterilor, cari au hotărât să înăbuşe cu orice preţ răscoala şi să impună Serbiei o atitudine calmă; mai ales Rusia care învinovăţeşte Austria că face joc dublu. Husseim Aoni Paşa rămâne prin urmare aici. Mişcarea nu se poate susţine în Bosnia dar, în Herţegovina, răzvrătiţii fac progrese. Au luat o fortăreaţă, înzestrată cu tunuri şi muniţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 62. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

24

Bucureşti, 14 August 1875

Am spus că publicitatea Europei este unanimă a recunoaşte gravitatea evenimentelor din Turcia. Chiar organele cele mai importante din Anglia ca Times, Spectator şi oficiosul Standard nu-şi mai fac iluziuni asupra situaţiunii complicate în care se află Poarta şi peninsula Balcanică. Le Nord, organul oficios al Rusiei Standard, oficiosul din Londra, oficiosul Politische Correspondenz, din Viena, Débats şi în fine l'Italie şi altele, sunt de acord a constata grava poziţiune a Turciei şi a consilia pe guvernul otoman să dea satisfacere creştinilor prin reforme serioase şi eficace. Ceeace îngrijeşte azi pe publiciştii şi diplomaţii Europei, nu mai e atâta integritatea suveranităţii sau suzeranităţii Porţii, — care se arăta până mai eri către România cu o susceptibilitate atât de excesivă şi nedreaptă, — ci este mai mult complicaţiunea ulterioară şi pericolul păcii europene, ce ar putea succede unei extensiuni a revoltei creştinilor din Turcia şi unei catastrofe generale.

Politicii serioşi se gândesc mai întâi cum ar putea să circumscrie insurecţiunea din Herzegovina, care acum a izbucnit şi în Bosnia, şi care mâine poate să izbucnească şi în Albania, Serbia şi Muntenegru.

Al doilea, în caz de a nu se putea limita acest incendiu crescând, de oarece toţi slavii din sud aleargă în ajutorul insurgenţilor, politicii se întreabă cu drept cuvânt, cum au să se organizeze atâtea elemente noi şi încă nepreparate, spre a nu da naştere la nişte noi şi teribile complicaţiuni. Pentru acest scop, spre a preîntâmpina răul, vedem pe organele serioase ca, le Nord, Standard, l'Italie etc., recomandând Porţii o mai repede satisfacere pentru creştini, prin reforme — radicale. Le Nord susţine pentru aceasta intervenţiunea diplomatică a Puterilor dela Nord şi a întregei Europe, spre a convinge pe Poartă de necesitatea reformelor şi de pericolul ce o ameninţă în caz de refuz.

[Ziarul *Presa*, 15 August 1875, Nr. 180.]

25

Bucureşti, 20 August 1875

Sunt mai multe zile de când am relatat sgomotul răspândit în Bucureşti că o ceată oarecare de oameni ar fi trecut din judeţul Ialomiţa în Ilfov şi că ar fi intrat în pădurea Cernuleştii, unde ar fi urmărită de autorităţile administrative. Toată lumea vorbia de existenţa acestei cete, dar nimeni nu spunea care-i este scopul. Ziarul Standard publică o depeşă din Viena cu data de 23 August[1]) în care citim între altele următoarele:

«Prefectul de Ialomiţa a informat pe guvernul român că 78 sau 80 oameni, bine armaţi, de Căpitanul Banu, erau gata se străbată districtul, pentru a se uni cu insurgenţii din Bosnia».

Noi nu afirmăm nimic asupra acestei relaţiuni dată de oficiosul ziar englez, ci o reproducem numai sub titlul de informaţiune şi cu toată rezerva.

[Ziarul *Românul*, 20 August 1875, p. 745.]

26

Bucureşti, 20 August 1875

Ziarul Drapelul organ slav care apare în Bucureşti, vorbind de răscoala din Herzegovina, se esprimă astfel:

Fi-vor Iugo-Slavi (Slavi de sud) a căror inimă să nu bată la această mişcare? Care Bulgari n'ar voi să ia armele în această împrejurare? Cine şi-ar pune măcar această chestiune: ce trebue se facem? Bulgarii au arătat, de când se află sub jugul musulmanilor, că posedă destulă energiă pentru a se opune apăsătorilor lor. De la 1867, spiritul revoluţionar pare a câştiga tărâm în toată patria noastră, ceea ce ne-a lipsit până astăzi este organisarea. Astăzi, lucrurile merg mai bine supt acest raport: suntem mai uniţi. Deci, poporul e gata, circumstanţele sunt favorabile şi nici-o-dată n'am putea să ne aşteptăm la un mai bun sprijin de cât acela ce ne oferă fraţii noştrii Herzegovineni şi pe care şi Serbia cu Muntenegrul nu vor lipsi a ni-l da. Nu trebue se mai aşteptăm

---

[1]) Stilul nou.

mult timp; dacă nu vom profita d'această ocasie vom fi perduţi. Trebue, prin urmare, se ne resculăm, pentru a pune capăt acestor suferinţe. Trebue se regulăm o dată socotelele noastre cu aceşti tirani, trebue se mergem în ajutorul fraţilor din Herzegovina şi s'arătăm diplomaţiei că nu suntem robi, ci un popor capabil de a trăi şi de a progresa.

[Ziarul *Românul*, 20 August 1875, p. 746]

27

Belgrad, 21 August 1875

Domnule Ministru,

Ultimile ştiri sosite din Herţegovina nu ne îndreptăţesc să credem că răscoala ar fi pe punctul de a se domoli. La Constantinopol se pare că începutul acestor turburări ar fi fost prezentat ca acela al unor mici hărţueli fără importanţă pe care Turcia le poate uşor înfrânge, căci Poarta are nevoe să dea iluzia puterei ei pentru a putea înşela Europa asupra cauzelor permanente de neglijenţă şi slăbiciune care termină prin a o duce la prăbuşire şi la sfârşitul domniei sale în Europa, [prăbuşire] pe care toată lumea o prevede şi pe care zadarnic încearcă s'o amâne.

Aprinderea acestui coş ameninţă să dea foc întregului edificiu.

Puterile din Nord, acelea mai ales pe care afacerile din Orient le ating mai deaproape, au început prin a declara că aceasta este o chestiune internă a Turciei şi că n'are nimeni să se amestece. Incetul cu încetul însă fierberea a crescut, tulburările s'au întins, şi astăzi Europa se află în faţa unei răscoale a cărei importanţă ea nu o poate nesocoti. Diplomaţia este aşadar dată peste cap şi se vorbeşte chiar de o conferinţă. Iată deci o fază nouă. In timp ce se caută leacurile, boala se întinde. Aceste regiuni sunt locuite de către populaţii de rasă slavă, rămase mai înapoiate decât fraţii lor Muntenegrenii, Croaţii şi Sârbii, care toţi se bucură, în vecinătatea lor imediată, de binefacerile civilizaţiei. Jugul sub care trăesc, li se pare cu atât mai aspru. Simţămintele de revoltă domnesc peste toate aceste inimi. Aceste populaţii sunt viteze, iar configuraţia geografică a ţării lor este minunat de potrivită pentru războiul de guerillă. De o jumătate de secol dealtminteri tulburările nu se domolesc decât pentru a renaşte apoi şi mai cumplite la fiecare ocazie favorabilă. Certurile interne, cu grijă întreţinute până acum, aveau de scop să stăpânească pe nemulţumiţi. Feudalii bosniaci, de origină sârbă, deveniţi mahomedani pentru a-şi păstra posesiunile teritoriale, au adăogat abuzurile lor la cele ale cuceritorilor veniţi din fundul Asiei. Sunt urâţi de către creştinii Slavi tot atât, ba chiar mai mult, decât funcţionarii turci trimişi dela Constantinopol. Poarta a folosit cu destulă îndemânare aceste simţăminte pentru a pune capăt unei revolte a bey-ului, şi datorită acestui antagonism a reuşit Omer Paşa, în 1851, să înăbuşe o răscoală care nu era lipsită de gravitate. Dar nici o domolire

a tulburărilor n'a adus foloase Bosniei dată fiind proasta administraţie a Porţii. Acesta ar fi motivul care ar trebui să determine intervenţia Puterilor.

Dar Poarta este ea în stare de a se reforma singură? Suntem siliţi să răspundem negativ. Dacă de aici atârnă toată chestiunea Orientului, suntem în drept a o declara insolubilă.

Toţi funcţionarii Porţii, începând cu orice Paşă cu mai multe sau mai puţine cozi, cu agenţii acestuia, cu toţi cei de prin prejur, şi [sfârşind] cu strângătorii de impozite, n'au încetat să stoarcă aceste ţări nenorocite. Sunt atât de hrăpăreţi încât un biet om care-şi seamănă şi îşi seceră câmpul nu poate păstra decât a patra parte abia din recoltă. Tot restul este prada acestui fisc lacom şi stupid şi a agenţilor săi, adevărată plagă şi cancer al Imperiului. Abuzurile de putere şi cruzimile sunt de neînchipuit. De mult s'a umplut paharul.

In această răscoală se observă o împrejurare nouă: participarea de data aceasta la rebeliune a bosniacilor mahomedani şi chiar a mai multor bey, mari proprietari, ceeace arată cât este de generală nemulţumirea şi dovedeşte un caracter de unanimitate care face ca pacificarea ţării să fie cu mult mai anevoioasă acum decât în trecut. Scopul acestei răscoale este limpede şi cum nu se poate mai evident. Şi anume, eliberarea faţă de domnia otomană. Ei îşi doresc independenţă. Greutatea constă în aceea că nu se pot deslega provinciile răsculate decât pentru a le lega de un alt grup. In ce grup să fie contopite? Muntenegrului? Serbiei? Austriei? Aici apare chestiunea Orientului cu toate greutăţile ei.

Deocamdată, nici comisarul turc trimis de către Poartă, nici consulii trimişi de către Puteri, n'au sorţi să fie ascultaţi de răsculaţi. Felul de a vorbi al Muntenegrului a devenit în ultima vreme foarte violent şi semnificativ. Această ţară e în ajunul hotărârii de a trece de partea răsculaţilor. Serbia este încă nehotărâtă şi în prada unei crize primejdioase. Mă îndoesc că elementele cu bun simţ vor putea păstra cârma. Scupcina e complect anarhică. Ministerul actual care a fost tocmai numit s'a impus Principelui printr'o conspiraţie a ambiţioşilor care nu prevesteşte nimic bun. In Scupcină s'au format acum trei grupuri care se combat şi se insultă cu cea mai mare violenţă. Noii miniştri au pus să li se facă o demonstraţie nocturnă, cu torţe, pe străzi. Principele este neputincios şi în mâinile duşmanilor săi. Nu este sigur pe tronul său nici de pe o zi pe alta.

Iată, Domnule Ministru, tabloul care se desfăşoară pentru moment sub ochii mei. Trupe turceşti se adună la Niş, pe graniţa sârbă. Se asigură că guvernul sârb a convocat trupele teritoriale din contingentele I şi II, în provinciile de graniţă.

Primiţi expresia înaltei mele consideraţii ...

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 71. Originalul în limba franceză.]

28

Bucureşti, 6 Septembrie 1875

De aceea la rândul nostru repetăm că siguranţă de pace nu poate să fie în Orient, până ce poporaţiunile creştine nu se vor constitui în state autonome, conform cererii lor, şi după cum în timpii din urmă chiar cele două puteri mai direct interesate în afacerile peninsulei balcanice au dat probe că o voiesc.

Această soluţiune, după noi, este fatală; ori ce se va face, nici Turcia, nici puterile nu vor putea s'o înlăture sau s'o amâne încă mult timp. Dacă cumva se va potoli pentru moment mişcarea din Herzegovina — ceea ce nu este pozitiv, — şi se vor acorda oarecari drepturi, cari negreşit că vor rămânea de fapt tot literă moartă, aceasta de bună seamă va fi ultima încercare; o nouă răsculare, sau creşterea unei răsculări, rămasă în stare latentă, va repune pe tapet cu nouă puteri şi cu o autoritate mult mai mare, chestiunea constituirii statelor autonome ale Orientului şi atunci va trebui să se facă dreptate legitimelor cereri ale unor poporaţiuni, atâţia secoli nedreptăţite şi ţinute în stare de ilotism.

[Ziarul *Românul*, 7 Septembrie 1875, p. 805.]

29

Constantinopol, 7 Septembrie 1875

Consulii Austriei, Germaniei şi Italiei sunt la Trebinje; vor pleca la Stolatz. Incercările lor de a pune pe insurgenţi în contact cu comisarul turc, au întâlnit până acum greutăţi; din contră, insurgenţii din Nevesinje se arată mai primitori pentru îndemnurile consulilor Rusiei, Angliei şi Franţei.

Raportul definitiv a acestor consuli va fi posibil numai după ce vor fi comunicat cu insurgenţii din munţi şi de la Gacko, unde au plecat ieri şi de aici vor merge în curând şi la Stolatz.

[*Monitorul Oficial* Nr. 198 din 10 Septembrie 1875, p. 5191.]

30

Sinaia, 8 Septembrie 1875

Având în vedere legea organizărei puterei armate din 27 Martie anul 1872 şi cea din 12 Martie 1874;

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de rezbel, sub No. 7, 356,

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Trupele permanente şi o parte din armata teritorială vor fi concentrate prin diviziile lor teritoriale pentru executarea exerciţiunilor militare şi a manevrelor de toamnă pe timp de 15 zile începându-se aceasta de la 4 Octombrie viitor.

Art. II. La aceste concentrări se va chema a lua parte reserviştii din clasa anului 1870 şi 1871.

Art. III. Gardele orăşeneşti vor fi chemate a ţine garnizoanele pe timpul ce trupele vor fi concentrate.

Art. IV. Ministru de rezbel va fixa prin ordine speciale timpul când trupele trebuesc a fi concentrate prin fie care divizie, precum şi acela al convocărei gardelor orăşeneşti.

Art. V. Ministru Nostru secretar de Stat la departamentul de rezbeĭ este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Sinaia, la 8 Septembrie 1875

Carol

Ministru secretar de Stat la departamentul de rezbel
General de divizie Florescu

No. 1.518.

[*Monitorul Oficial* Nr. 201 din 13 Septembrie 1875, p. 5237.]

31

Bucureşti, 9 Septembrie 1875

Eroicii Herzegovineni, departe de a depune armele, se scoală în mai mare număr; şi după cum fraţii lor din Dalmaţia, acum trei ani, rezistară luni întregi puterii armate austriace, asemenea ei rezistă puterii armate turceşti şi încă cu mare succes: toate ştirile ne prezintă până acum pe Turci cele mai adesea învinşi decât învingători. Cu toate acestea bravii luptători rămân cu totul singuri, şi scepticii vor exclama: Ce folos că-şi varsă sângele!

Folosul este imens, — răspunde oricine are credinţă în infaibilitatea principiilor şi în triumful definitiv al dreptului, când se găseşte un singur suflet care să-l susţie.

Folosul este imens, căci niciodată, într'o cauză dreaptă, n'a curs o picătură de sânge, fără ca această rouă a martirului să nu facă se răsară arborele viguros al adevărului şi al dreptăţii, care odată răsărit se desvolta cu repeziciune, şi sub umbra-i puternică năbuşeşte buruienele imposturei şi ale asupririi.

Folosul este imens, căci dacă Herzegovinenii ar fi stat la îndoială subsemna cu sângele lor protestarea ce o făceau în numele umanităţii contra impilării otomane, oare se mai gândea vreo putere străină a se ocupa acum de dânşii?

Şi chiar astăzi, când primele sacrificii au interesat puterile străine de soartea lor, — mai mult dintr'un punct de vedere politic decât de umanitate, — nu este oare un mare folos pentru Herzegovineni că urmează de a'şi vărsa sângele, fără a se considera obosiţi şi canonizaţi de sacrificiile făcute până acum?

Dacă primele lupte au avut de efect intervenirea puterilor, — de temerea negreşit de mai mari complicaţiuni — nu este vădit că urmarea acestei lupte le va îndemna a sili şi mai mult pe Poartă să facă concesiunile fără de cari stâmpărarea nu este prin putinţă?

Aceasta este după noi o consecinţă neînlăturabilă.

Vedem că cu cât tenacitatea în luptă a nenorocitelor raiale este mai mare, cu atât comisarii puterilor se interesează mai de aproape de soarta lor, se angagează mai mult către aceşti vitezi munteni, în speranţa de a-i potoli. Dacă şi dela prima intervenire s'ar fi stâmpărat, este vădit că până acum nici un comisar n'ar mai rătăci prin munţii Herzegovineni, ci în urma unor neînsemnate mijlociri la Constantinopole, Poarta ar fi fost lăsată să rezolve singură chestiunea, prin oarecari promisiuni. Insă când pe de o parte temerea de complicăre este aceea care stimulează mai mult zelul umanitar al unora din puteri, iar când pe de alta, în faţa refuzului Poartei de a da garanţii serioase de îmbunătăţire a soartei Herzegovinenilor, răscoala se întinde, cu toate că Serbia şi Muntenegrul nu iau parte la luptă, este vădit că silinţele puterilor de a stâmpăra mişcarea pe cale pacifică cresc; prin urmare ele sunt nevoite a promite din ce în ce mai mult, a se angaja din ce în ce mai serios, ca doară vor putea să ajungă la potolire, şi o dată angajamentele luate, este peste putinţă ca mai curând sau mai târziu să nu se realizeze, şi chiar imediat să n'aibă un bun efect, căci au de bază justiţia.

Iată de ce, şi în această ocaziune putem repeta că pentru o cauză justă nici o picătură de sânge nu curge în deşert; nici una nu lasă sterp pământul pe care a picat.

O telegramă a serviciului nostru ne anunţă că în reprezintaţiunea naţională a Serbiei, opiniunea pentru pace, sau mai exact pentru amânare, a triumfat de şi cu o mică majoritate.

Iată dar punctual realizată prevederea noastră, încă de pe atunci când cei mai mulţi aveau asigurarea că Serbia va declara resbel Turciei.

Am văzut cum stăteau dispoziţiunile puterilor şi modul în care erau grupate; de aci am conchis că Rusia, după cum a comis în 1870 marea greşeală de a amâna rezolvarea chestiunii Orientului după cererea Germaniei, şi numai în intervalul acesteia, asemenea va fi nevoită acum, — ca consecinţă fatală — se cedeze aceleiaşi influenţe.

Logica conducând are dar a întrevedea constrângerea Rusiei la amânare, ne-a făcut se prevedem şi neparticiparea Serbiei la conflictul iscat în Herzegovina nu pentru că naţiunea sârbă nu este înzestrată de un eroism capabil de orice sacrificii, ci pentru că datoria de conservare naţională nu permite unei naţiuni, nici mai cu seamă, din momentul ce este constituită, să se arunce fără perspectivă de scăpare, pe calea fie şi a celor mai generoase sacrificii.

Serbia se vedea ameninţată, nu numai de a rămânea singură contra Turciei, dar şi de o ocupaţiune austriacă la caz de mişcare din parte-i aceasta cu consimţământul chiar al Rusiei. In această situaţiune oricine cată să-şi explice

deciziunea pacifică a cele mai patriotice Skupcine. Un patriot îşi dă cu fericire viaţa ca să-şi constituiască, ori ca să-şi salveze patria, iar nu ca să-şi o piardă. Şi totuşi mica majoritate ce a putut dobândi opiniunea de amânare, atestă la ce grad este în acest moment în Serbia exaltaţiunea patriotică şi generoasa sete de sacrificiu.

Negreşit însă că în faţa acestei deciziuni, oamenii reacţiunii şi ai Austriei, cari domnesc încă în România, se vor folosi cu grăbire de ocaziune, ca să pledeze propria lor cauză, imputând naţiunii şi armatei sârbe răsturnarea guvernului din urmă. La ce a folosit răsturnarea acelui guvern, turburarea stabilităţii — vor zice ei — când şi guvernul actual, ieşit din Omladina, s'a pronunţat pentru pace, ca şi celălalt?

Dar ar trebui să fie cineva cu totul lipsit de orice simţ moral, ca să nu înţeleagă că este o imensă deosebire de la a se supune ordinilor guvernului austriac spre a lua o deciziune, până la a lua aceeaşi deciziune, însă nu din ordinul străinilor, ci supuindu-se cu durere unei necesităţi dictate de simţul patriotic.

Naţiunea şi armata sârbă au răsturnat un guvern, care se opunea curentului naţional nu dintr'un simţământ de patriotism, ci pentru că astfel comanda influenţa austriacă. Aceeaşi naţiune şi armată urmează însă un guvern, care asemenea nu declară resbel Turciei, dar nu spre a se supune ordinelor austriace, ci prin trista necesitate impusă chiar celui mai sincer şi ardent patriot.

Ar fi fost o laşitate pentru naţiunea sârbă de a lua o deciziune pacifică din ordinul Austriei, şi de aceea a răsturnat guvernul care voia se aplice un asemenea ordin pe când luând aceeaşi deciziune dintr'un sentiment pur naţional, actul său devine patriotic.

Aceasta este şi imensa deosebire d'între guvernul din Bucureşti şi cel dela Belgrad.

[Ziarul *Românul*, 9 Septembrie 1875, p. 809.]

32

Belgrad, 11 Septembrie 1875

Adresa adoptată de către Scupcină conţine pasagiul următor, privitor la rescoala din Bosnia şi Herzegovina: Naţiunea profund mâhnită pentru vărsare de sânge provocată prin suferinţele perpetue ale fraţilor săi şi recunoscătoare Principelui pentru declaraţiunea că va lucra spre a stabili pacea în Bosnia şi Herzegovina, pune la dispoziţia Principelui toate mijloacele necesare şi pentru acest sfârşit nu va cruţa nici un sacrificiu. Naţiunea speră că Principele în înţelepciunea sa va îndeplini cu demnitate această însărcinare.

[*Monitorul Oficial* Nr. 201 din 13 Septembrie 1875, p. 5238.]

33

Viena, 12 Septembrie 1875

Corespondenţa politică spune că în şedinţa comitetului... [1]) respunzând [contele Andrássy] unei interpelaţiuni a delegatului episcopului Hazvald asupra mişcării Orientale, Andrassy declară că, în general evitând orice amănunte, Austro-Ungaria a lucrat în înţelegere cu imperiile limitrofe pentru menţinerea păcii Europei cu succes şi speranţă asupra menţinerei păcei prin aceasta este întemeiată şi pentru viitor.

Ministrul crede a putea garanta că propriile noastre interese vor fi deplin protejate.

[*Monitorul Oficial* Nr. 202, 14 Septembrie 1875, p. 5255.]

34

Belgrad, 16 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

Am onoarea să comunic Excelenţei Voastre aici alăturat (fără anexa a) mesagiul tronului citit de Principele Serbiei în persoană în Scupcina de la Craguevaţ. Acest discurs a fost bine primit de Adunare. I-au trebuit totuşi cincisprezece zile de desbateri furtunoase, în şedinţe secrete, pentru a da un răspuns la mesagiul tronului (anexa 13). Ministerul, crezând că împacă toate cerinţele situaţiei, atât presiunile din afară în sensul păcii cât şi opinia publică în favoarea războiului, a propus şi a obţinut de la Adunare două răspunsuri la mesagiul tronului.

Unul secret şi celălalt destinat publicităţii. Scopul ultimului este să răspundă cerinţelor Puterilor şi să adoarmă Poarta. Primul cere în chip energic: 1) ajutorarea fraţilor revoltaţi, 2) înarmarea generală. Ca urmare, Adunarea pune la dispoziţia Principelui trei milioane de ducaţi şi 40.000 de oameni; în ce priveşte milioanele, se caută un împrumut ce nu s'a obţinut încă.

In ultima vreme, totul părea în stare de adormire. Trimiterile, pe faţă, de oameni şi arme încetaseră la Belgrad şi nu continuau decât în provincie, pe ascuns. Asigurările date de către Ministrul Afacerilor Externe, reprezentanţilor străini de aici, erau mulţumitoare. Chiar şi fierberea publică părea să se fi domolit mult.

Când, deodată, se poate constata o creştere a expediţiilor de arme şi muniţii, ce se fac zilnic cu numeroase căruţe, spre puncte necunoscute. In public au reapărut svonuri de război şi prin urmare şi panica. Multe familii au plecat şi altele şi-au pregătit fuga. Abia sosit răspunsul sau răspunsurile Scupcinei

---

[1]) Lipsă în text.

şi artileria a şi primit ordinul de plecare. Un contra-ordin a oprit în aceiaşi seară plecarea ei. A doua zi însă a fost trimis un batalion de infanterie şi a treia zi un escadron de cavalerie şi o baterie de artilerie. Toate aceste trupe sunt îndreptate prin Kraguevaţ spre Niş. Se spunea că un corp de douăsprezece mii de Turci ar fi atins graniţa sârbă. Toate contingentele de miliţie sunt chemate sub arme. In oraşul Belgrad a fost afişată o proclamaţie a Guvernului (anexa C) şi au fost convocaţi în sunetul tobei burghezii şi chiar şi funcţionarii pentru a li se da ordin să fie gata de plecare.

S'a constituit un comitet militar de îndrumare. Au sosit ofiţeri croaţi demisionaţi în Austria precum şi Generalul Stratimirovici. Am vorbit despre acesta din urmă într'un raport precedent. Este interzis oricărui bărbat supus serviciului militar să părăsească ţara.

Principele Milan nu pare a împărtăşi părerea Guvernului său cu privire la măsurile luate. Cu un alt Guvern ar fi în drept să ne mirăm de toate aceste măsuri, căci Turcia, după spusele Reprezentanţilor străini de aici, se pare că ar fi făcut declaraţii oficiale prin care afirmă că nu se gândeşte nicidecum să atace Serbia. Principele Milan pretinde că n'a aflat decât din gazete cele ce fac miniştrii săi. Că totul se face fără el şi că bănueşte chiar că se face împotriva lui. Că se împinge lumea la o revoluţie şi că l-a chemat pe Domnul Ristici de la Kraguevaţ pentruca Ministerul să se justifice. Işi exprimă în acelaş timp nădejdea că Ministerul îşi va da demisia.

Oricum, este sigur că numai limbajul acestui Guvern la Constantinopol şi textele sale scrise, cu dublu înţeles şi destinate publicităţii, au o aparenţă de neutralitate. Toate actele [sale] dovedesc contrariul şi este limpede că e vorba numai de a câştiga timp până la primăvară, pentru a pregăti totul, susţinându-i însă pe rebeli prin toate mijloacele posibile.

Principele Muntenegrului cumpără în acelaş timp cantităţi considerabile de arme.

Toate faptele în aceste două Principate fiind aşadar de o flagrantă duşmănie împotriva Turciei, abia ascunsă de către şiretenii de limbaj, mi se pare cu neputinţă ca acest joc să se prelungească vreme îndelungată.

Este de aceia foarte probabil ca Turcii să răspundă la toate aceste provocări printr'o ocupare a Serbiei.

Indată ce faptele vor fi vorbit în Serbia, este de aşteptat ca Muntenegrul să nu rămână îndărăt căci, la Cetinie, nu se aştepta decât lozinca de la Kraguevaţ.

Este aşadar cu putinţă ca Serbia, urmată de Muntenegru, să-şi facă curând intrarea pe teatrul de război. Cel puţin atitudinea lor va fi de aşa natură încât Turcia se va vedea silită să aibă de aface şi cu ele.

Trebue recunoscută deci gravitatea evenimentelor actuale şi solemnitatea [momentului] pentru Slavii peninsulei Balcanice.

In rezumat, evenimentele din afara Serbiei au fost exploatate de către partidul «Omladinei» pentru a pune mâna pe putere şi astăzi aceşti oameni

care deţin puterea lucrează la detronarea Principelui cu aceleaşi mijloace care le-au servit pentru a se face stăpâni pe Guvern.

In ce priveşte mijloacele militare ale Serbiei, ele sunt în disproporţie cu pıetenţiile sale. Acest Principat nu dispune decât de 4 până la 5 mii de oameni de trupe regulate. Restul este rău înarmat şi lipsit de tot ce este indispensabil pentru a forma o armată. Nu există nici [unităţi de] tren, nici spitale de campanie, nici intendenţă. Tunurile şi puştile sunt inferioare celor turceşti. Lipsa de bani este completă. Este adevărat că în privinţa nervului războinic, Turcii au aceiaşi putere negativă. Este sigur, totuşi, că trupele se înmulţesc în jurul Serbiei.

Primiţi, Domnule Ministru, expresia înaltei mele consideraţii.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 74. Originalul în limba franceză.]

35

St. Petersburg, 21 Septembrie 1875

Puterile foarte îngrijorate socotesc generalizarea revoltei ca probabilă în primăvară. Rapoartele din toate provinciile creştine sunt din cele mai îngrijorătoare Cretanii au şi trimis lui Tricupis un delegat pentru a protesta energic împotriva politicii turcofile. Grecii gem sub sclavia turcă. Tricupis a declarat că va lăsa pe succesorul său să hotărască. Venirea la putere a lui Comunduras agită pe Grecii din Turcia; ei se bizue cu siguranţă pe o politică de desrobire. Rusia face mari sforţări pentru a hotărî Puterile la o intervenţie politică eficace; dacă nu poate obţine autonomia, va cere neapărat să se facă pentru sclavi ceeace au făcut odinioară Puterile în Siria. Austria (este) aproape câştigată, Franţa destul de binevoitoare dar şovăie încă dacă trebue să se de-partă cu totul de Anglia; îşi oferă sprijinul, dar nu vrea să meargă atât de departe precum ar dori Rusia. Pleacă zilnic un curier la Viena, unde se lucrează mult. Oricare ar fi atitudinea pe care ne-o vor impune interesele româneşti, fiţi cu mare grije de a înarma, pentruca evenimentele din primăvară să nu ne surprindă. Insfârşit, daţi ordin lui Ghica să se întoarcă îndată la Petersburg.

Filipescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 85. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

36

Roma, 3 Octombrie 1875

Domnule Ministru

Rezultă dintr'o conversaţiune ce am avut cu un eminent om politic de aici, invitat de a lua parte la întrevederea celor doi suverani, al Germaniei şi al Italiei, în Milan, precum şi din mai multe cuvinte ce am reţinut din ul-

tima mea întrevedere cu dl. Secretar general al Ministeriului Afacerilor Streine (d. ministru lipsind din Roma) că chestiunea politică, unică poate, care probabilmente va face obiectul conversaţiunilor oamenilor politici ce se vor întâlni în Milan, va fi chestiunea Orientului.

Insurecţiunea Erzegovinei nu inspiră simpatii guvernului italian şi atitudinea guvernului român în prezenţa mişcărilor ce se produc în lumea slavă din imperiul otoman, este aprobată aci de toţi şi considerată ca foarte înţeleaptă.

Italia are mai presus de toate trebuinţă de pace şi guvernul italian nu voeşte nici într'un chip a deschide chestiunea Orientului.

El invoacă legalitatea şi tratatele (deşi nu există în Italia un om politic de oarecare valoare care să nu fi început cariera prin a conspira sau a lucra contra legalităţii şi contra tractatelor) în privinţa politicei generale şi echilibrului european, guvernul italian stă în tractatul din Paris şi aceasta numai în ceia ce priveşte clauzele scrise ale acestui tractat, dar încă în tendinţa generală şi spiritul care a dictat aceste clauze = voesc a vorbi de defienţa în contra Rusiei.

Temerea de a vedea acest stat îndreptându-se spre Constatinopoli şi succedând marelui bolnav, există aci în spiritele celor mai mulţi şi nu văd alt mijloc de a preîntâmpina cel puţin pentru câtva timp o asemenea eventualitate, decât menţinând ceiace a creiat tratatul dela Paris. Interesul dar al menţinerei păcei mai întâi şi în acelaşi timp temerea de veleităţile Rusiei de a se îndrepta spre Bosfor, iată ce pare a domina cugetarea guvernului italian în chestiunea Orientului.

In sensul acestor idei se crede că vor vorbi oamenii politici italiani în întrevederea din Milan.

Voi mai adăoga: In Italia în sferele guvernamentale, toţi par convinşi că politica şi mai cu seamă administraţiunea guvernului turcesc în provinciile sale este şi va fi, cu toate promisiunile Sultanului o cauză permanentă de turburări şi o ameninţare continuă a păcii şi echilibrului european. Nu cred reformele posibile în Turcia. Prin urmare, dacă pentru prezent şi pentru câţiva ani încă guvernul italian crede necesariu a avea o politică în Orient conformă literei şi spiritului tractatului din Paris, trebue cu toate acestea a se preocupa de viitor şi să aibă o programă sau cel puţin oarecare vederi pentru combinaţiunile viitoare ce fatalmente se vor ivi în imperiul otoman. Nu am încă informaţiuni suficiente pentru a răspunde cu oarecare probabilitate la această chestiune.

In ceeace mă priveşte, domnule ministru, în conversaţiunile ce am avut şi voi avea cu oamenii politici de aci, desvoltez propoziţiunile următoare: România n'are niciun interes de a vedea dizolvându-se imperiul otoman şi doreşte mai mult decât oricine pacea şi liniştea în Orient.

Mai mult decât oricine guvernul din Bucureşti invocă legalitatea şi tractatele şi în numele acestei legalităţi şi acestor tractate, României nu se pot refuza exerciţiul drepturilor sale de stat suveran.

Legătura într'adevăr legală ce ne uneşte cu imperiul otoman, adică plata unui subsidiu anual tezaurului Sultanului nu căutăm a o rupe.

Vom fi recunoscători puterilor garante care ne vor ajuta în legalele noastre silinţe pentru consolidarea interioară şi esterioară a Statului român. Consolidare ce nu poate fi decât un element de ordine şi de pace în orient.

Primiţi domnule ministru, expresiunea sentimentelor de cea mai înaltă consideraţiune.

C. Esarco

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 92—93.]

37

Bucureşti, 8 Octombrie 1875

Nu mai este taină pentru nimeni astăzi că Germania împinge pe Austria spre Orient, ca să poată apoi pe de o parte să completeze unitatea ei, iar pe de alta se cucerească printr'însa şi Dunărea. A cui însă este culpa dacă Herzegovina, îndată ce începură răscoala, nu mai voia să strige trăiască Franţ Iosif, ci să întoarseră cu ochii şi cu inima, spre fraţii lor din Muntenegru şi din Bosnia?

A cui este culpa dacă Sârbii şi Bulgarii stăruiesc în a voi să fie şi să rămână Sârbi şi Bulgari, stăpâni absoluţi în casa lor şi pe moşia lor?

A cui este culpa mai cu seamă, dacă fiecare naţionalitate din Orient face din când în când câte o revoluţiune locală, dar rămâne totdeauna izolată de toate celelalte?

[Din scrisoarea adresată redacţiei ziarului *Românul*, 9 Octombrie 1875, p. 909 de C. A. Rosetti.].

38

Bucureşti, 8 Octombrie 1875

Poporaţiunile cucerite din imperiul otoman sunt lovite, chinuite şi sărăcite de către cea mai stupidă administraţiune, şi suferă şi tac ani întregi. Din când în când câte una din ele cade deodată în desperarea şi se răscoală, iar celelalte stau toate cu braţele încrucişate, cu inima străpunsă de durere şi cu capul plecat de frică. Când dar cei care pătimesc nu parvin a se înţelege între dânşii pentru salvarea lor; nu vor sau nu pot să-şi preciseze voinţa şi partea de tărâm ce li se cuvine; să-şi formuleze în unire cerinţele; să se disciplineze şi să-şi combine acţiunea cu maturitate şi în unanimitate, cum să ne mirăm dacă osebirea intereselor, rivalităţi şi temeri — unele temeinice şi altele exagerate — fac ca puterile străine să susţie, fiecare în felul său, menţinerea guvernământului otoman în Europa pentru câteva timp încă, mărginindu-se deocamdată a i cere în favorarea popoarelor reforme, ce ele însele ştiu şi mărturisesc că ea nu va fi în stare, cu toată bunăvoinţa ce ar avea să le puie în lucrare într'un mod regulat şi eficace?

[Ziarul *Românul*, 9 Octombrie 1875, p. 909.]

Bucureşti, 22 Octombrie 1875

O telegramă dela Londra, ne comunica ieri o ştire foarte însemnată. Era vorba de nimic mai puţin de cât de părerea unanimă a consulilor puterilor străine din provinciile turceşti răsculate, că «Poarta este neputincioasă de a năbuşi răscoala, şi că sprijinul puterilor s'ar părea neînlăturabil». Dacă această ştire n'ar fi fost dată de însuşi ziarul *Times*, am fi stat la îndoială, a-i da oare care crezământ, atât e de gravă şi atât răstoarnă toate combinaţiunile politice stabilite până acum de cabinete în privirea ultimelor evenimente din Turcia.

Inadevăr, de la principiul strictei neinterveniri, stabilit şi urmat până astăzi, consecinţa părerii consulilor ar fi acum adoptarea principiului cu totul opus al intervenirii, şi încă, după textul telegramei, al intervenirii într'un sens tot atât de regretabil cât şi al neîntervenirii absolute, căci după informaţiunile ziarului Times, astfel cum ne-au parvenit, este vorba de o intervenire sub formă de «sprijin dat Porţii pentru năbuşirea răscoalei».

In această privire credem însă că ştirea este eronată, sau că nu este fidel comunicată, şi aşteptându-i confirmarea, după cum se aşteaptă chiar la Londra, sperăm că intervenirea, găsită neînlaturabilă, va avea de scop a ajunge la potolire, prin energice stăruinţe de a se da satisfacere legitimelor cereri ale poporaţiunilor, cari dacă au ajuns să-şi verse sângele, cată să fi îndurat suferinţe mai grozave decât moartea; nimeni nu se expune la moarte, decât spre a scăpa de suferinţe mai greu de îndurat decât dânsa.

Şi această speranţă a noastră se transformă în credinţă când vedem noua atitudine luată de Rusia în urma dezastrului financiar al Turciei. Orice ar zice ziarul austriac *Abend Post*, — după cum ne informează o telegramă publicată mai sus —spre a stâmpăra asprimea şi a împuţina însemnătatea declaraţiunii făcută de guvernul Rusiei prin organul său oficial, aceasta n'ar proba nimic altul decât marea dorinţă a Austriei de a vedea pe Rusia urmând şi de aci înainte a favoriza printr'o quasi indiferenţă uneltirile austro-ungureşti printre poporaţiunile din Orient. Un ziar austriac n'are autoritate, şi cu atât mai puţin puterea de a modifica sensul absolut al comunicatului oficial dat de guvernul dela St. Petersburg. Acest comunicat pe care'l reproducem şi noi mai la vale, zice:

«Orice încredere în promisiunile Turciei este absolutamente pierdută».

După această aspră afirmare, termină prin următoarea declarare, tot atât de categorică şi de absolută:

«In orice caz trista situaţiune a poporaţiunilor creştine din Turcia trebuie absolutamente să ia un sfârşit.»

Aceste cuvinte sunt ale unei comunicat oficial, publicat în ziarul oficial de St. Petersburg; ar fi dar peste putinţă a nu le atribui o imensă însemnătate.

Când guvernul unei mari puteri ajunge la atâta lipsă de cruţare faţă cu guvernul unei alte puteri, încât să-i spuie verde că, « orice încredere în promisiunile lui este absolutamente pierdută », şi când acea mare putere este Rusia, care în acelaş timp afirmă din nou « în faţa Europei », cum zice comunicatul, « simpatiile sale pentru poporaţiunile oprimate de Turci », nu mai încape îndoială, după noi, că era intenţiunea fermă de a interveni cu toată greutatea sa pe lângă Turcia spre a dobândi, « în orice caz » să se puie capăt « tristei situaţiuni a poporaţiunilor creştine ».

Ar fi a necunoaşte greutatea guvernului unei mari puteri ca Rusia, dacă n'am privi comunicatul său ca serios, ca consecinţa unei ferme deciziuni.

Să se mai observe că acest comunicat crede necesar să explice că « Rusia n'a sacrificat alianţei celor trei împăraţi simpatiile pe care le-a profesat în toate timpurile pentru popoarele slave. »

Această lămurire, ce nu este pusă în comunicat fără un scop politic, n'a putut să nu indispuie foarte, mai cu seamă pe Austria, care ţine atâtea poporaţiuni slave sub sceptrul iei. Ea indică în acelaş timp că alianţa celor trei împăraţi nu este atât de nedisolvabilă pe cât pare unora; chiar interese de rasă pot să-i despartă şi să-i puie faţă în faţă.

Astfel se explică silinţele ce-şi dă organul austriac *Abend Post*[1]) de a micşora gravitatea comunicatului rusesc. Insă el nu va reuşi nici o dată să probeze că Rusia n'a declarat « lipsă absolută de încredere în promisiunile Turciei », şi trebuinţa absolută de a se pune capăt « tristei situaţiuni a poporaţiunilor creştine din Turcia. »

Deci, afară numai de o sciziune între celălalte puteri şi Rusia — ceeace nu credeam că se va întâmpla acum, şi se pare pozitiv că intervenirea ce se prevede că va fi în Turcia, va apăsa cu energie mai cu seamă asupra Porţei spre a dobândi încetarea suferinţelor poporaţiunilor creştine, şi spre a potoli răscoala, făcându-se puterile garante către răsculaţi că reformele nu vor mai rămâne promisiuni deşerte ca până astăzi.

Cum ziserăm dar şi în alt articol, politica puterilor faţă cu Turcia se schimbă cu totul: dela principiul strictei neintervenirii, trece la acela al intervenirii celei mai active.

Dâra e făcută, farmecul rupt, şi teamă ne este că primăvara viitoare ne va aduce cele mai mari evenimente şi transformări în Orient.

Naţiunea română, toată fără deosebire, căci în asemenea momente nu mai poate să fie vorba de dependinţă individuală sau de corp – cată să cugete, ca la o chestiune de viaţă sau de moarte dacă un regim străin cu totul de păsurile şi aspiraţiunile naţionale, şi care nu se menţine decât prin voinţa inamicilor tradiţionali ai României, n'ar constitui în astfel de evenimente cel mai suprem pericol pentru ţară.

[*Românul*, 23 Octombrie 1875, p. 953.]

---

[1]) Sublinieri în text.

Belgrad, 24 Octombrie 1875

Domnule Ministru,

Scupcina a fost amânată până la 18 Noembrie. Această Adunare s'a ocupat cu diferite proiecte de legi de interes local.

Au fost votate două legi mai importante.

Prima priveşte durata serviciului militar. Serviciul militar obligator a fost redus la un an în armata regulată şi la patru ani în rezervă, fără a modifica legea miliţiilor.

A doua priveşte libertăţile muncipale, care au fost sporite. Intre alte dispoziţii ale acestei legi, este una care prevede că comunele au dreptul să-şi demită primarul dacă douăzeci de alegători o cer.

Bugetul n'a fost votat. Afară de aceasta, Adunarea de care este vorba, după multe şedinţe, lungi şi furtunoase, a votat şi un împrumut de două milioane de ducaţi cu condiţia expresă ca aceşti bani să fie întrebuinţaţi numai pentru înarmare şi în vederea răsboiului care tot crede că va izbucni în primăvară. Dar Adunarea, temându-se ca nu cumva să se dea banilor o altă întrebuinţare, a insistat să lase în lipsa ei un « odbor » sau comisie, compusă din 17 membri, unul de fiecare judeţ, pentru a supraveghea guvernul. Pentru a explica această măsură care nu se justifică nici prin Constituţie, nici prin altă lege, s'a pretextat că acest « Odbor » are drept misiune să pregătească legi ce rămân a fi votate. Trebue însă să mai fie găsite milioane ce s'au votat. Se întemeiază nădejdi pe propunerile făcute de către case franceze şi germane, condiţionate de concesionarea drumului de fier. Viitorul apropriat va dovedi în ce măsură aceste nădejdi sunt realizabile.

Brigăzile de miliţie din Belgrad, din Smedereva şi din alte judeţe, au fost mobilizate, în scopul de a fi trimise la graniţe. Fiecare om primeşte doi piaştri pe zi şi patru piaştri de fiecare cal. Până acum trebuiau să se întreţină singuri.

Până azi se pot număra şase incursiuni ale Turcilor pe teritoriul sârb, dintre care una destul de serioasă, după cum v'am adus la cunoştinţă prin telegrama mea cifrată.

Aici lumea se gândeşte mereu la război şi totul este subordonat acestei idei. In cazul în care ar începe un război, nu cred să fie vorba numai de un război pur şi simplu defensiv, dar, după împrejurări, *Bosnia ar devenì adevăratul câmp al operaţiunilor militare.*

In ce priveşte spiritul masselor, este greu să-l judeci exact, din pricina tendinţei, eminamente naţională, la lăudăroşenie. Nu se poate totuşi nega că spiritele au fost din nou îndârjite, atât de către atitudinea Turcilor cât şi de către nădejdile înşelătoare venite din afară.

In ce mă priveşte, menţin că forţele acestei ţări nu au nici pe departe numărul şi calitatea pe care oamenii cari împing la război ar dori să ne facă să

credem că o au. Se vorbeşte de 80.000 de oameni — eu cred că jumătate ar fi încă mult.

Oricum, este totuşi sigur că situaţia Turciei s'ar complica în chip grav dacă Serbia şi-ar da mâna cu rebelii, căci ar trage fără îndoială după sine şi Muntenegrul care ar intra astfel în acţiune. Se mai recunoaşte în mod general că populaţiile creştine nu mai pot rămâne vreme îndelungată în starea de plâns în care se află şi nici făgăduelile zadarnice ale Turciei, în care nu mai crede nimeni de multă vreme, nu pot fi socotite ca un leac folositor împotriva unor suferinţe care ofensează în chip grav umanitatea. Dacă se doreşte în mod serios pacea, Puterile, care şi-au luat greaua sarcină de a garanta Turcia, trebue să găsească soluţia.

Cred că datoria mea poruncitoare este să atrag atenţia Guvernului asupra următorului punct: Turcii au mai multe trupe la Vidin decât la Niş. Acest corp de armată, sprijinit pe fortăreaţa de la Vidin, este mai degrabă adus împotriva României pe care o ameninţă din flanc, apărând de altfel mai bine Dunărea de la Vidin decât dacă ar fi răspândit dealungul cursului său până la Tulcea. Acest corp de armată, în legătură cu trupele din Niş, impune totuşi în acelaş timp Sârbilor, dar nu acesta este scopul principal, *el este o demonstraţie mascată împotriva României* [1]).

Iată, pare-mi-se, adevărul asupra încrederii, proclamată la Constantinopol, pe care Turcii o au în noi.

Din fericire, neputinţa Porţii este tot atât de mare cât îi este şi făţărnicia.

Daţi-mi voie să mai adaog, că sunt de părere că ar fi bine, dacă Excelenţa Voastră crede la fel, să fiu informat de cele ce se scriu dela Constantinopol la Minister, căci aceasta ar arunca o lumină mai vie asupra cercetărilor pe care aş fi în situaţie de a le face aci.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, expresia înaltei mele consideraţii.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 105. Originalul în limba franceză.]

41

Bucureşti, 25 Octombrie 1875

Telegrama ce primim astăzi de la Constantinopole este de o gravitate pe care n'avem nevoie a o releva, ca să fie de oricine simţită. A merge ambasadorul Rusiei la Sultanul, a-i spune deadreptul că imperiul său este rău administrat, că toţi administraţii săi sunt nemulţmiţi, că finanţele imperiului sunt în stare de delabrare şi că trebuie de urgenţă să facă reforme, este o procedare mai mult decât aspră, este o ingerinţă violentă şi chiar agresivă, care amintesc faptul principelui Mencicoff, mergând în palton la marele vizir.

---

[1]) Sublinieri în text.

Noi voim a zice că vizita D-lui Ignatiev va avea aceleaşi consecinţe pe cari le avu în 1853 vizita D-lui Mencicoff; gravitatea pasului făcut însă astăzi de Rusia, ne îndeamnă a crede într'o consecinţă decisivă; după cum în 1853 ruptura a urmat imediat, şi un imens răsunet de arme s'a auzit de la un capăt la celălalt al Europei, asemenea credem că astăzi o presiune generală a Europei asupra Porţei va obliga-o să dea satisfacere imediată şi deplină dreptelor şi îndelungatelor plângeri ale poporaţiunilor creştine.

In faţa atitudinei luată acum de Rusia, numai astfel credem noi că Europa va putea se înlăture complicări mai grave; şi o va face, dacă nu îndemnată de simţământe de umanitate şi dreptate, de bună-seamă silită de temeri pentru pacea generală, de succesele Rusiei în Orient, şi în acelaşi timp, mişcată de propriile ei interese financiare.

Rusia şi-a ales de minune momentul, din toate punctele de vedere. Nici o dată Turcia n'a fost mai slabă, nici odată n'a fost mai puţin susţinută din afară, şi nici o dată încă n'au existat atâtea tendinţe pentru însăşi dezolvarea ei, căci mai cu seamă delabrarea ei financiară o prezintă ca necorigibilă şi neaptă de a figura între Statele Europei, de a avea relaţiuni cu dânsele. Tot de o dată poporaţiunile creştine, şi în special cele răsculate, după ce avură la început oarecari speranţe în Austria, astăzi o consideră ca trădătoarea, ca asasina lor, şi nu mai au speranţe de cât în Rusia. In fine, situaţiunea s'a întors astfel, încât totul favoriză cu deosebire acţiunea Rusiei, mai presus de a oricărei alte puteri.

Apreţuind această situaţiune, am arătat zilele din urmă marea însemnătate a comunicatului apărut în ziarul oficial al guverului rusesc, răspunzând observaţiunilor ziarului guvernului austriac *Fremdenblatt*, care tindeau se reducă la nimic declaraţiunile comunicatului rusesc, am menţinut din nou că acest act are o imensă gravitate, pe care nu un ziar austriac are autoritatea şi putinţa de a o micşora.

Confirmarea cea mai deplină a modului nostru de-a vedea, a venit mult mai curând de cât ne aşteptăm. Ştirea vizitei ambasadorului Rusiei la Sultanul şi a observaţiunilor mai mult de cât aspre ce i-a adresat, unită cu faptul agravant al publicităţii imediate dată acestor cuvinte, a căzut ca un obus pe speranţele austriace.

Noi vedem dar chestiunea intrată într'o nouă fază; cele două demonstraţiuni ale Rusiei, întâi comunicatul şi apoi pasul ambasadorului ei dela Constantinopole,precipită lucrurile spre o nouă şi grabnică rezolvare, căci nu numai că toate puterile se vor grăbi a interveni cu energie spre a dobândi imediate şi radicale reforme, dar şi poporaţiunile răsculate, văzându-se astfel susţinute şi îmbărbătate de Rusia, vor lua un nou avânt, şi vor sili şi ele astfel pe puterile Europei să intervie cât mai repede în favoarea lor spre a înlătura mai mari complicări.

In fine astăzi chestiunea stă toată în mâna Rusiei; ea îi va da direcţiunea ce convine intereselor ei politice, pe cât negreşit îi vor permite relaţiunile cu

celelalte puteri; şi mai cu osebire cu Germania, deşi situaţiunea este astfel, încât nouă ni se pare că nici o dată această mare putere n'a putut lucra într'un mod atât de independent, de oarece astăzi nici că are nevoie să tragă spada spre a dobândi cele mai mari transformări în Orient; n'are decât să întărîte poporaţiunile slave contra guvernului turcesc neputincios.

Dar oare această acţiune, aceste evenimente trebuie să ne bucure pe noi Românii, sau să ne îngrijească?

Iacă grava întrebare ce se impune cugetării Românilor!

Nu cutezăm încă s'o atingem, credem însă că în orice caz, chiar simpla logică ne spune că în asemeni grave evenimente, poate fi peire ca destinatele ţări să nu fie încredinţate unui regim în adevăr naţional şi politic, ci unui regim de servitori devotaţi ai străinilor.

[*Românul*, 26 Octombrie 1875, p. 965.]

42

Londra, 29 Octombrie 1875

La banchetul dat de lordul primar, Disraeli, răspunzând la toast, a zis că rezbelul cu China este înlăturat. Situaţiunea critică din Turcia, care prin înţeleapta indulgenţă a puterilor direct interesate era aproape potolită, a fost agitată din nou prin nenorocitul eveniment financiar. Noui speranţe şi noui temeri au fost create. Disraeli speră că puterile vor continua şi pe viitor a întrebuinţa indulgenţa lor şi vor găsi mijlocul de o soluţiune satisfăcătoare; în această chestiune interesele Germaniei, Rusiei şi Austriei sunt mai directe dar nu mai mult importante de cât interesele Engliterei.

Guvernul apreciind dar importanţa lor este ferm hotărît de a le feri de orice atingere şi de a le menţine.

Disraeli speră că liniştea va fi menţinută in intru, astfel că Regina dacă ar fi silită de a-şi arăta puterea sa, să poată face apel la un popor mulţumit şi încrezător.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 241, din 31 Octombrie 1875. p. 5278.]

43

Tulcea, 6 Noembrie 1875

Excelenţă,

Subsemnaţii locuitori români din oraşul Tulcea (Turcia) şi plecaţi supuşi ai înaltului gubern al României, cu profund respect venim a vă supune următoarea rugăciune:

Fiind supuşi români de timp în această parte a imperiului otoman, avem necesitatea cea mai imperioasă de a fi sprijiniţi şi ocrotiţi în afacerile şi interesele noastre vitale, de către onorabilul reprezentant al gubernului român din acest

oraş şi a ne apăra contra măsurilor ilegale ce autoritatea locală ar lua contra noastră. Lucrul este, execelenţă, că în momentele de faţă ne găsim într'o condiţiune foarte tristă, cu totul nesprijiniţi de către domnul Alexandru Stoianovici delegatul român de aici şi lăsaţi la arbitrariul impiegaţilor turceşti cari ne lovesc şi ne nedreptăţesc. De reclamăm, Excelenţă, domnului Stoianovici pentru vreo nedreptate a autorităţilor locale şi-l rugăm a interveni pentru noi, spre a nu mai fi expuşi la o aşa gravă ilegalitate, domnia sa ne răspunde cu indiferenţă, că va vorbi în privinţa asta şi în cele din urmă ajungem la trista convicţiune că domnul delegat nu face nimic pentru noi. Plătim contribuţiunea ce ni se cere de supuşii români şi ciorbagii turceşti ne cer şi ei contribuţiunea de raiale. Domnul delegat ne lasă cu toate acestea în aseminea precară poziţiune.

Un fapt mai însemnat, excelenţă, ce vine în susţinerea acestora, este acesta:

Supusul român Demetriu Dariu a plătit dela început cu cea mai mare exactitate contribuţiunea sa de supus român către domnul delegat şi cu toate acestea ciorbagiii mahalalelor îl constrâng acum doi ani a plăti trei lire contribuţiunea către gubernul otoman, pe întregul timp cât n'a plătit. Forţat, plăteşte, reclamă dlui Stoianovici şi d-nia sa nici până astăzi n'a făcut nimic în favoarea sa. Tot acest supus constrâns a plăti bedelul, momentan capătă un bilet de scutire pentru această dare. Nu trece însă mult şi ciorbagiul îi cere a plăti bedelul şi pentru anii în care n'a plătit. Reclamă dlui Stoianovici pentru aceasta şi Dnia sa nici până astăzi n'a făcut nimic spre a fi scutit după drept de această sarcină.

Un alt fapt mai recent, excelenţă, este că supusul Ion Sava, de meserie pietrar, a avut proces cu o raia, pentrucă acesta asociindu-se cu Ion Sava spre a scoate piatră, a vândut singur 80 stânjeni piatră şi a luat banii fără să împărtăşească după drept preţul de jumătate tovarăşului său. Un an de zile de când durează acest proces, dl Stoianovici n'a făcut nimic în favoarea supusului său, care cu tot dreptul său, a pierdut judecata, celălalt fiind ilegal susţinut prin ciorbagii cari au luat mită. Acest om amăgit în speranţa sa că va fi sprijinit de dl. Stoianovici şi că-i va ieşi dreptul, a cheltuit tot ce a avut în această judecată şi acum este cu totul expus lipsei de existenţă. Acestea şi alte mai multe fapte pot arăta până la evidenţă, excelenţă, neglijenţa şi indiferenţa ca să zicem aşa a dlui Stoianovici spre îndeplinirea datoriilor sale de a protege pe supuşii români. Nesuferind mai mult, excelenţă, o aseminea precară situaţiune a noastră, vă aducem acestea la cunoştinţa şi apreţierea domniei voastre, rugându-vă să binevoiţi a face să înceteze o aseminea stare de lucruri, prin revocarea dlui A. Stoianovici din postul de delegat român din acest oraş şi numirea în locu-i a unei persoane care să ştie şi să voiască a ne sprijini în interesele noastre faţă cu autoritatea locală. Contrariu vom căuta refugiul aiurea, recunoscând

altă autoritate care să ne protege, sau voind mai bine a rămânea simple raiale.

Binevoiţi etc....

Dimitriu Darí, Ion Sava, Gheorghi Vicov, T. Gabril, Constantin Andrian, Ion Adeconul, Petrea Darie, Mihalaki Papa Georgi, Profer Constantin, Dimitrie Marinescu, Basile Teodor, Costoni Stan Lungu, Basieri Voeran, Neculai Alexandrescu, Vasile I. Sotirescu, Gligori I. Burghelea, Gheorghi Ion, Andrei Alexandrescu, M. Giuglea, Hristaki Ivan, Constantin Bacău.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 24—25. Copie.]

44

Bucureşti, 13 Noembrie 1875

Ştirea pe care ne-o aduce astăzi serviciul nostru telegrafic dela câmpul luptelor din Turcia este de o gravitate care nu poate să fie trecută cu vederea. Se pare că Muntenegrul ar fi decis să între făţiş în luptă contra Turciei.

O asemenea deciziune ar fi cu atât mai gravă, cu cât intrarea Muntenegrului în insurecţiune ar însemna mai mult decât unirea puterilor sale cu acelea a insurgenţilor, ar fi regularizarea şi organizarea luptei. Apoi nu poate să fie îndoială că Muntenegrul n'ar lua o asemenea deciziune fără un îndemn din afară; şi dacă acest îndemn s'ar exercita asupra Muntenegrului, foarte probabil el s'ar putea exercita curând şi asupra Serbiei, care ar urma exemplul Muntenegrului. In fine este lucru pozitiv ca din momentul ce Muntenegrul ar intra făciş în luptă aceasta ar fi semnalul unei răsculări generale a poporaţiunilor slave din Turcia. Deocamdată în Bosnia şi Herzegovina n'ar rămânea nici o parte care să nu între în insurecţiune, şi aci s'ar forma un focar destul de puternic, spre a comunica cât de curând incendiul în vecinătate.

Aceasta ar căuta să fie consecinţa fatală a intrării Muntenegrului în luptă.

Cu toate aceste nouă, după cum vedem dispoziţiunile puterilor, ni-se pare că pentru moment şi poate până la primăvară se va concilia Muntenegrului mai curând neutralitatea decât intrarea în ostilitate.

Vedem pe Englitera favorizând cu totul scopurile Austriei, şi cerând contra simţămintelor vădite ale Rusiei intervenirea armată a Austriei în provinciile răsculate, spre a face să înceteze vărsarea de sânge, despre care Englezii voiesc a zice că este o sfâşiare dintre secte. Este adevărat că oficial încă nu s'a făcut nici un pas în acest sens; dar toate ziarele engleze cele mai principale au vorbit, şi să ştie că în Englitera ceeace transpiră în ziarele cele mai acreditate este opiniunea ţărei şi a guvernului.

Vedem pe Franţa rostindu-se neîncetat pentru *statu-quo*, deşi se sileşte a păstra faţă cu Rusia o neutralitate binevoitoare.

Vedem pe Austria nerăbdătoare de a se năbuşi cât mai curând mişcarea, de temerea avantagiilor ce ar putea să le tragă Rusia din urmarea ei.

Vedem în Germania pe însuşi împăratul, pus între interesele Germaniei legate de Austria, şi alianţa şi sprijinul Rusiei, — rostindu-se totuşi în persoană într'o ocaziune solemnă pentru menţinerea păcei generale şi locale în Turcia, şi prezintând pe cei trei împăraţi dela miază-noapte ca cei mai sinceri susţitori ai păcii.

Pasajul următor se ocupă de atitudinea Rusiei şi de probabilitatea că Muntenegrul va aştepta totuşi un moment mai propice pentru a intra în acţiune. Desnodământul nu se poate însă prevedea.

Dar România ce devine şi ce face, în aceste împrejurări atât de grave, de la cari, după cum ea va şti să se folosească de evenimente, poate să depindă mărirea sau decăderea ei?

Cea mai deplină libertate de acţiune este lăsată de opoziţiune guvernului.

Din Cameră s'a retras în întregul ei, astfel că n'au mai rămas decât guvernul cu partizanii lui.

Afară din Cameră, opoziţiunea se abţine de la orice fel de demonstraţiune, astfel că liniştea cea mai deplină domneşte în ţară, nici cea mai uşoară temere de turburări intestine nu poate să existe. Opoziţiunea se mărgineşte prin câteva acte de cel mai pur constituţionalism, a îşi afirma existenţa şi raţiunile ei de-a fi.

Cum se foloseşte însă, guvernul principelui Carol, în evenimentele decisive poate prin cari trecem, de această deplină şi rară libertate de acţiune?

Oricine poate să răspundă:

Guvernul actual se foloseşte de această situaţiune, sfâşiindu-şi propriul său sân. Pentru membrii camarilei domnitoare, pacea lăsată lor din partea opoziţiunii, posesiunea nedisputată a puterii, este ocaziunea de a intriga unul în contra altuia, de-a se scăpa cu înverşunare unul pe altul, de-aşi întinde unul altuia curse, dea-şi face în fine un resbel crâncen, în ale cărei învălmăşeli interesele ţărei sânt cu totul sacrificate şi destinatele ei, cel mai puţin părăsite 'a voia întâmplării, dacă nu sunt şi dânsele sacrificate oarbei sete de putere, tocmai când este poate vorba de-a se decide despre dânsele:

Iacă ce este regimul de camarilă.

Judece însuşi principele Carol, care vede toate zizaniile, toate înjositele întrigi, toate înverşunările din sânul camarilei, judece dacă nu reproducem exact şi încă cu moderaţiune ceeace se petrece în regiunile puterii, tocmai în aceste solemne momente.

[*Românul*, 14 Noembrie 1875, p. 1025.]

45

Bucureşti, 15 Noembrie 1875

Relaţiunile noastre cu Statele străine sunt din cele mai satisfăcătoare. Negoţieri sunt pendinte pentru a regula prin noui convenţiuni interesele comune şi a strânge mai de aproape legăturile ce ne unesc cu Puterile garante. Evenimentele ce se petrec în cealaltă parte a Dunărei nu putem de cât a le urmări cu o viuă atenţiune. Mulţumită poziţiunei noastre favorabile, am fost până acum în stare a continua calea pacinicei reorganizări în lăuntru, care răspunde aşa de mult la trebuinţele Naţiunei.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 253 din 15 Septembrie 1875, p. 6087.]

46

Bucureşti, 22 Noembrie 1875

In ce priveşte evenimentele cari se petrec în cealaltă parte a Dunărei, poziţiunea noastră ne permite a păstra o strictă neutralitate, fără ca să uităm ceea ce datorim şi nouă înşine şi puterilor garante. Făcând urări călduroase şi sincere pentru ameliorarea soartei populaţiunilor chreştine de peste Dunăre, sperăm că nimic nu va veni să ne distragă de la opera pacinicii noastre organizări interioare, pentru care nu vom cruţa nici o silinţă, şi avem convincţiunea că consolidând instituţiunile noastre, vom mări şi forţa de apărare a ţărei.

..D. G. Meitani dă citire următorului proiect de adresă al minorităţii comisiunei: .... « In privinţa politicei noastre exterioare, putem sincer felicita guvernul Măriei Tale, pentru urmarea corectă, patriotică şi curat naţională ce el a urmat în evenimentele ce se petrec în cealaltă parte a Dunărei.

Privind cu atenţiune acele evenimente, ţara este tot d'auna cu Măria Ta în afirmarea viilor sale simpatii pentru populaţiunile creştine. Naţiunea va fi gata a-Ţi da, Prea Inălţate Doamne, tot sprijinul putincios pentru a susţine, în împrejurările de faţă, demnitatea naţională, şi, sub drapelul desfăşurat, a concurge la stabilirea unei stări de lucruri mai conforme cu interesele generale ale creştinilor.

Sub asemenea simţăminte, vom continua a trage atenţiunea ţărei în desbaterile noastre; a lucra pe acel tărâm pentru a merita încrederea ei; şi a arăta Europei că pe marginea Dunării este un popor mândru de trecutul său, dar un popor paşnic ce iubeşte libertatea fără sguduiri continue şi progresul fără sdruncinări succesive. »

[*Monitorul Oficial* Nr. 26 din 3 Decembrie 1875, p. 6253.]

Bucureşti, 25 Noembrie 1875

D. G. Meitani: «Două idei principale exprimă mesagiul Tronului; partea financiară în privinţa economiilor ce ni se propun, şi partea de politică exterioară.

Să examinăm fiecare din aceste părţi: Partea economică, Cum? întreb pe D-nii miniştri, astăzi tocmai când tunul bubue în apropiere; când sângele curge şi vopseşte pământul, când sdrenţe de carne omenească acoperă pământul din Erzegovina, de suferinţe nu se ştie ce poate să aducă ziua de mâine, astăzi tocmai aţi găsit să ne propuneţi economie?

Ni se zice să nu prejudecăm chestiunea, căci nu ştim la ce minister se va cere reducţiuni. Eu răspund mai dinainte la această întrebare.

....Ministrul de resbel nu poate suferi economie; că s'ar atinge organizarea armatei noastre, şi nu e timpul a se gândi la o asemenea desorganizare. Ministrul Afacerilor Străine încă nu poate suferi reducţiuni; căci astăzi mai mult decât oricând bărbaţii noştri de stat trebue să meargă în străinătate pentru a susţine demnitatea naţională şi realizarea aspiraţiunilor legitime ale ţărei».

....

Am crezut dar că e folositor a arăta Domnitorului care este calea ce ţara îndeamnă pe minister a o străbate în împrejurările de faţă şi am zis:

Privind cu atenţiune acele evenimente, ţara este totdauna cu Măria Ta în afirmarea viilor sale simpatii pentru populaţiunile creştine. Naţiunea va fi gata a-ţi da, Prea Inălţate Doamne, tot sprijinul putincios pentru a susţine demnitatea naţională în împrejurările de faţă?

In adevăr, când azi un Hohenzollern ocupă tronul României, când acest tron este tronul lui Mircea, lui Ştefan şi al lui Mihai; când armata română, graţie nobilului general ce se află la administraţiunea rezbelului, a ajuns la aşa grad de desvoltare şi întărire, încât a putut atrage lauda ostaşilor străini; când nobilul suveran al Serbiei e colonel în armata Română; când avem aceleaşi vederi şi tendinţe; când aceleaşi speranţe, acelaş viitor ne surâde, nu putem sta în amorţire şi nepăsare. Nu ne putem învălui în fatalismul oriental, privind cu sânge rece ce se petrece în jurul nostru, şi zicând facă-se ce s'o face, puţin ne importă; noi suntem dincoace de Dunăre. Nu, vederea aceasta nu o împărtăşeşte ţara! A trebuit să spun aceasta Suveranului; a trebuit să-i spun că toţi suntem în jurul Măriei Sale pentru apărarea demnităţei naţionale. (aplauze).

Nu vă cer să trecem nici Dunărea, nici Carpaţii, ci să afirmăm simpatiile noastre pentru populaţiunile creştine; să nu desorganizăm armata, ca să fim gata la orice împrejurare. Când în 1857 Europa ne-a recunoscut drepturile noastre; când a recitit istoria României; când şi-a adus aminte că în veacul Baiazeţilor şi Solimanilor ţara aceasta a fost pavăza creştinătăţei, Europa a

zis: Colo: spre Dunăre este o ţară bravă şi nobilă, ea merită să trăiască, şi încheind protocoalele sale ne-a adăogat: Trăiţi, mergeţi şi înaintaţi.

Sunt legitime aspiraţiunile voastre, siliţi-vă de le realizaţi. Iată ce a zis Europa în 1857. Cum răspundem la aşteptările ei? Stând smeriţi şi nepăsători. Caracterul românului de a fi demn, crezător în puterile sale; iar nu smerit şi plecat la cea mai mică dificultate.»

[In continuare Meitani cere întărirea instituţiunilor democratice şi liberale. Ii răspunde A. Catargiu: «Democraţie boierească nu voim noi». (ilaritate). Meitani cere înlăturarea proectului majorităţii.

In continuare vorbeşte G. Brătianu care susţine proiectul majorităţii; relativ la pasagiul de politică externă din proiectul Meitani, spune]:

...«Aici D. Meitani ar fi trebuit să vază cu câtă circonspecţiune, cu câtă prudenţă au lucrat în această privinţă toate celelalte state din Europa. D-sa ştie că şi parlamentul din Austro-Ungaria, şi acela din Germania, care are unul sau două milioane de soldaţi la trebuinţă, cu toate acestea nu au voit întru nimic să prejudice rolul ce le este rezervat să aibă într'un moment oarecare; de oare ce noi, după cum exprimă D. Meitani, nu facem nimic mai puţin decât să declarăm resbel Turciei.... (sgomot). Ei bine, o asemenea frază nu este decât poate numai în adresa deputaţilor din Serbia, şi din această cauză Scupcina a fost chemată de la Cragujevatz la Belgrad. Tot aşa este şi pasagiul din proiectul D-lui Meitani care, dacă s'ar vota, nu s'ar putea considera decât ca o provocaţiune; căci iată ce zice:»

(Urmează citatul din proiectul Meitani).

«Precum vedeţi, D-lor, oricine va citi acest pasagiu nu-l poate privi decât ca o declaraţiune de resbel. Dar oare aceasta trebuie să fie astăzi atitudinea noastră? Acesta trebuie să fie limbagiul unei Adunări politice; căci o Adunare Naţională este un corp eminamente politic? Vedeţi cu cât tact şi cu câtă prudenţă adresa majorităţii abordă această chestiune care, cu drept cuvânt, îngrijeşte toată diplomaţia europeană. Noi nu zicem alt decât că situaţiunea noastră politică, poziţiunea noastră geografică ne-a păstrat o strictă neutralitate, fără însă ca să uităm ceeace datorim nouă înşine şi puterilor garante, etc. Şi care este sensul în definitiv al redacţiunei noastre? Este negreşit acela că, oricând vom vedea că voeşte cineva să atingă dreptul nostru, independenţa noastră, atunci vom şti să ne facem datoria.»

[In continuare se vorbeşte despre politica financiară. Deputatul *A. Pascal* susţine proiectul Meitani, arătând că partea zisă «belicoasă» din proiect s'a retras. Vorbeşte apoi ministrul justiţiei, *Al. Lahovari*, susţinând proiectul majorităţii — al guvernului; relativ la politica externă spune]:

«Onor. D. Meitani, prin adresa D-sale, voieşte ca în evenimentele ce se petrec dincolo de Dunăre, să luăm imediat o atitudine belicoasă. D-sa voieşte a desfăşura drapelul României, voieşte să treacă Dunărea, şi ne invită să-l urmăm. D-lor, guvernul în această privinţă v'a făcut o declaraţiune foarte

sinceră şi conformă cu realitatea, cu dorinţele şi interesele ţării. Guvernul v'a declarat că nu poate refuza simpatiile noastre unei populaţiuni creştine, care suferă de o stare de lucruri anormală. (aplauze).

Nu putem decât să deplângem cruzimile acelui resbel; nu putem vedea cu indiferenţă sângele creştinesc curgând cu şiroaie; dar pe lângă sentimentul umanităţii, pe lângă confraternitatea religioasă care ne leagă cu aceste populaţiuni, este un alt sentiment care în ochii unora poate să pară a fi mai egoist, mai strâmt dar care este cel mai adevărat, este, D-lor, sentimentul drepturilor şi al intereselor României. (aplauze). In adevăr, D-lor, suntem oameni, suntem creştini; dar mai înainte de toate suntem români, şi că astfel trebuie să avem o politică românească conformă cu îndatoririle, drepturile şi interesele noastre. (aplauze). Pentru aceste motive, D-lor, noi nu putem să zicem că politica D-lui Meitani este bună, nici că e rea; nu putem să declarăm cu certitudine că vom avea cutare sau cutare atitudine. Această chestiune o lăsăm împrejurărilor; ele ne vor indica ce atitudine trebuie să avem, şi ce politică vine mai bine intereselor acestei ţări (aplauze). Ceeace vă putem însă declara de pe acum este că politica ce va urma acest guvern va fi românească mai înainte de a fi altfel (aplauze).

Nu este, D-lor, nici în interesul nostru, nici în puterile noastre să facem pe Donchişoţii orientului. Avem destul să ne ocupăm de interesele noastre, să menţinem poziţiunea câştigată până astăzi, ca astfel să întărim drepturile naţionalităţii şi autonomiei României. De aceea, D-lor, dacă aveţi încredere în guvernul acesta, lăsaţi conducerea afacerilor Statului; dacă nu aveţi încredere în guvernul acesta puneţi pe alţii; dar nu cereţi nouă aici în faţa Camerei, unde cuvintele se cântăresc, unde frazele se concentrează, unde vorbele au răsnet, să vă decidem politica ce avem să urmăm în aceste împrejurări, pentru că această politică se va dirija după circumstanţe.

[In continuare ministrul justiţiei, *Al. Lahovari* şi deputatul *C. Blaremberg* resping proiectul de răspuns la mesagiul tronului al lui Meitani, care prin politica răsboinică în exterior şi prin fraze « democratice şi liberale » în politica internă, nu urmăreşte decât a aduce discordie în partidul conservator].

D.C.N. Brăiloiu. [Arată întăi că prin contra adresă se urmăreşte a se da blam guvernului: Cuvintele democratice şi liberale din adresa Meitani n'au sosit fiindcă guvernul nu a ieşit din Constituţie, apoi]:

« D-lor, proiectul de adresă al onor. D. Meitani îl găsesc mai cu seamă foarte periculos, — şi cred că aici exprim opiniunea majorităţii comisiunii — în ceeace priveşte politica exterioară.

D-lor, nu avem nici un motiv, nici Adunarea nici guvernul, care să ne provoace a lua o atitudine militantă în împrejurările în care ne aflăm. Noi, ceeace avem a face, este să ţinem o poziţiune cu totul expectantă şi să ne îngrijim de interesele ţărei, ceeace afirmăm în proiectul nostru de adresă.

Să ne întărim înăuntrul ţărei, să urmăm cu atenţiune evenimentele exterioare care se petrec în apropiere de noi, că dacă ar lua o fază ameninţătoare şi pentru noi, să le putem întâmpina, să ne putem apăra.

In ce găseşte onor. D. Meitani că fraza aceasta din proiectul nostru de adresă nu ar avea nici o semnificaţiune. Ce zicem noi? Nu arătăm că ne interesăm de soarta populaţiunilor creştine de peste Dunăre, şi facem urările cele mai sincere pentru ameliorarea situaţiunilor, şi afirmăm credinţa că acele evenimente nu vor lua proporţiuni care să ne distragă de la sfera organizării noastre interioare, necesară pentru întărirea şi consolidarea puterii Statului, şi că sperăm că ne va fi permis să păşim cu o strictă neutralitate.

Ce vroiţi D-voastră? voiţi să luăm drapelul de resbel? Apoi nu aţi văzut câtă silinţă pun puterile cele mari ale Europei care ţin în mâini destinele popoarelor mici din Europa ca să menţină pacea?

Nu aţi văzut câtă silinţă pun ele ca să oprească pe Serbia şi pe Muntenegru de a lua parte la răscoala din Herzegovina? Apoi când vedem noi că puterile garante, care şi ele se interesează de soarta creştinilor din Turcia şi le dau ajutorul unei intervenţiuni diplomatice, se silesc a mărgini răscoala şi a menţine pacea Europei, ne este oare permis nouă să desfăşurăm drapelul, cum zice D. Meitani, şi să împingem la resbel contra Turciei? Să cerem de la guvern să ia parte la răscoală? Ei, D-lor, să ne rugăm lui D-zeu să ne putem menţine într'o poziţiune avantajoasă ca să nu cază şi asupra noastră scânteia focului aprins în cealaltă parte a Dunării; să fim gata şi în stare a o stinge de se va apropia de noi; iar nu să o alimentăm; căci poate produce efecte necalculabile şi neprevăzute. Să vă aduceţi aminte de vorba lordului Palmerston pentru ducatele de Elba; chibritul Schlesingului a sărit în Turcia şi trebuie să ne îngrijim a ne pune în stare de a ne putea apăra; să nu ne facem provocatori, să nu alimentăm focul ».

[In continuare *Brăiloiu, C. N.* critica politica financiară din proiectul de răspuns Meitani, care este contra economiilor].

D. G. Meitani. [Arată în primul rând că i s'au adus atacuri persoanale de către ministerul juştitei, apoi]: « las prin urmare nesocoţinţii atacurile, şi răspund la obiecţiunile ce mi s'au pus la prima cuvântare. Trei sunt aceste puncturi: rău fac că nu primesc economiile ce ne propuneţi; resbelnică e politica ce vă arăt; nu e locul aci să vorbim de libertate şi democraţie. Să cercetăm fiecare din aceste puncturi. Ne propuneţi economii şi eu nu le primesc. Da; dar pentru care cuvânt? Fiindcă astăzi împrejurările nu iartă desorganizare în armată, şi economie fără reducere în armată nu merge. A face politică naţională, cum zice D. ministru de justiţie, şi a reduce armata, sunt două idei ce nu se conciliează.

Oare este astăzi timpul a reduce armata noastră? După ce aţi administrat ţara cinci ani de zile; după ce în decursul acestor ani, când Europa era liniş-

tită, când nimic nu turbura pacea generală, când economiile erau putincioase, nu aţi propus ţării nici o uşurare în dările cetăţeanului, veniţi astăzi şi ne vorbiţi de economie când timpul nu este oportun pentru aceasta, când obligaţiuni mari către ţara care ne priveşte, către Europa care, cum am zis în prima mea cuvântare, aşteaptă de la noi mai multă viaţă, mai multă voinţă, dar nu lâncezire şi temere continuă, D. Ministru de justiţie ne zice: ministerul îşi rezervă libertatea de acţiune. Vă răspund: ca să puteţi la timp să aveţi acţiunea D-voastră liberă, urmează să primiţi propunerile mele, să vă preparaţi, ca la timp să fiţi gata a intra în mişcare. Să aduceţi aminte că dezastrele Franţei din 1870, le-a cauzat nepregătirea în care au găsit-o evenimentele. Mareşalul Niel cerea mijloace pentru organizarea Armatei; dar acolo se întâmpla contrariul de ce se petrece aici. Camera a refuzat şi ţara în urmă suferă consecinţele acestor economii rău înţelese. Iată de ce am zis să nu cheltuim un leu când cheltuiala este zadarnică, dar să vărsăm milioane când ele sunt producătoare. Economia, cum se propune astăzi, este ceva demagogic, şi eu nu primesc aceasta. Când scânteia stă aprinsă în Europa, nu mai vorbiţi de ıeduceri!

Aduceţi-vă aminte că dezastrele de la 1870, ce s'au întâmplat în Franţa, au fost tocmai că armata era neorganizată, că Franţa nu era preparată (ilaritate). Râdeţi, D-lor; dar aş dori ca evenimentele să nu răspundă la prevederile mele şi aceasta pentru această dulce ţară pe care o iubesc nu de astăzi, nu de ieri, după cum aud susţinând pe onor. reprezentante de Ilfov, colegiul IV, care zice că mi-a dat naturalizarea.

Vorbim, D-lor, de economii şi răspundem acelora ce susţin adresa majorităţii când m'a întrerupt onor, deputat al colegiului IV Ilfov; reiau iar şirul ideilor mele.

Ni s'a vorbit de Belgia; dar tocmai această ţară o iau şi eu de exemplu. Când în 1870 resbelul izbucni, Belgia care s'a mulţumit a se retranşa la spatele neutralităţii sale chezăşuită, sau şi-a pus armata pe picior de resbel? şi a împregirat bine graniţa; s'a întărit pentru orice eventualitate, şi astfel neutralitatea a fost respectată de părţile beligerante. Elveţia, care e bine organizată, care nu se teme de nimeni, care n'are budgetul nostru, şi cheltueşte 17.000.000 pentru armată. Noi ne plângem că dăm 18.000.000 armatei dintr'un budget aproape de una sută milioane. D. ministru justiţiei mi-a atribuit o politică de aventură. Onor. deputat de Piteşti mi-a zis că doresc luarea Constantinopolului. Venerabilul raportor al comisiunii ne-a propus smerenie şi rezervă. Nu v'am cerut nici trecerea Dunării, nici trecerea Carpaţilor; am zis numai: aduceţi-vă aminte cum Europa întreagă aşteaptă, cu suflarea suspendată, răspunsul Scupcinei la discursul tronului. Iată cum Europa respectă ţară de bravi, cum contează cu naţiunile vii, şi nesocoteşte numai pe cele amorţite. Am zis să ne apărăm demnitatea naţională, să dăm semne de viaţă. Când Serbia face pe Europa să se gândească, dar noi, o naţiune de cinci milioane,

cu resurse întreite ca ale Serbiei, cu armată bine întărită, să arătăm şi noi cuvântul nostru în această împrejurare; să nu urmăm principiile noi. D. raportor care ne îndeamnă să fim zmeriţi şi să ne lăsăm în voia întâmplărilor.»

D. C. N. Brăiloiu. Protestez; nu am zis aşa.

«Democraţia ce o susţinem, mă întreabă onor. raportor, este ea democraţia Comunei sau a Cartaginei? Am răspuns încă de mai înainte la aceasta prin scrierile mele; eu am osândit cu hotărîre luptele fraticide de pe acele locuri. Democraţia ce susţinem noi este democraţia meritului şi a capacităţii; astăzi este lupta cugetării, e timpul progresului.

Termin, D-lor, zicând că a fost în eroare D. ministru al justiţiei când mi-a atribuit intenţiuni ce nu am avut. Nu e nimic în proiectul minorităţii care să provoace retragerea primului ministru.

Dar Onor. deputat al colegiului I de Vâlcea ne zice: noi avem o politică; Dv. aveţi alta; ori primiţi politica noastră, ori sunteţi contra ministerului. Nu primim politica D-voastră, răspund; şi mai adaog: nu voi fi niciodată complicele opoziţiunii, dar nu voi servi nimănui de instrument în parlamentul acesta.

D. ministru de justiţie. D-lor, nu voiesc a mă amesteca câtuşi de puţin în chestiunile personale sulevate aici, ci mă voi ocupa numai de cele cuprinse în proiectul de răspuns al D-lui Meitani; Onor. D. Meitani, în acest proiect de răspuns la mesagiul Tronului, a emis nişte idei privitoare la partea financiară a mesagiului, pe cari mă văd obligat a nu le lăsa fără răspuns.

După cât am văzut din desvoltările făcute, D-sa, pornind de la un punct de plecare greşit, aşezând nişte premise puţin extacte, trebuia faptalmente să ajungă la nişte concluziuni silite. In adevăr, D. preopinent începe prin a afirma un ce pe care nu-l poate cunoaşte încă, adică că reducerile ce se propun de guvern ar desorganiza serviciile publice şi ar slăbi forţa de apărare a ţării. Pe această bază slabă, pe acest argument închipuit îşi zideşte apoi D-sa tot edificiul său oratoric. Dar unde a văzut D-sa aceasta? Pe ce se bazează această afirmaţiune gratuită. Budgetul rectificativ nu se află încă depus pe biroul Adunării şi D. Meitani ştie dinainte chiar ceeace n'a văzut.

D-lor deputaţi, reducerile propuse de guvern sunt înţelepte şi posibile. Dânsele nu sdruncină întru nimic organismul nici unui serviciu esenţial al Statului, şi nici nu slăbeşte forţa de apărare a ţării.

Budgetele nu sunt încă depuse pe biroul Adunării; peste puţin le vom aduce; D-voastră le veţi discuta şi veţi vedea până la ce punct au fost juste aprecierile domnului Meitani.

Nu zic că nu poate comisiunea budgetară sau camera să schimbe cutare sau cutare reducere şi să o facă în alte părţi; dar principiul care s'a observat de guvern a fost de-a evita dezorganizarea vreunui serviciu public; sau slăbirea forţei de apărare a ţărei.

Să întrebc, D-lor, ce trebue să facă guvernul în fața unui deficit budgetar, de şapte miliarde, votat de Cameră pentru anul 1876?

Guvernul a crezut că mijlocul cel mai prudent de-a echilibra budgetul, era de-a acoperi o mare parte din acel deficit prin economie, în loc de a ne adresa iarăşi la impozite, sau de a da naştere la o nouă datorie flotantă spre a recurge în urmă la noi împrumuturi.

D-nul Meitani însă cugetă altfel. Nu pot decât să respect convicțiunile sale; îmi permit însă a-i adresa o simplă întrebare. Mai înainte de a combate economiile, ca sistem general de echilibrare a budgetului, preferend sistemul impozitelor, cugetatu-s'a D-sa dacă se află în armonie perfectă de vederi cu alegătorii D-sale, propuând aceasta? Cred onor. D. Meitani, că opiniunea colegiului D-sale electroral precum şi dorința generală a țării sunt contrarii ideei de economii, şi favorabile ideei de impozite noi? Eu cred că nu! Şi dacă, D-lor, este bine ca Camera şi guvernul să se inspire totdeuna în actele lor din simțământul public, n'ar fi trebuit oare ca tocmai în această chestiune onor. D. Meitani să nu fie divergență de opinune cu alegătorii D-sale?

Fac acestă exortațiune D-lui Meitani pentru că cred că astăzi în România să găsesc foarte puțni aderenți ai opiniunei costisitoare exprimată de D-sa.

Cât pentru mine, vă mărturisesc că cu toată dorința ce aşi avea de a-l urma pe această cale, sunt obligat cu regret a declara că în starea de lucruri actuale nu mă pot prenumăra între partizanii ecouilor D-sale financiare. Dar onor D. Meitani vine şi ne zice: Nu este acum momentul oportun de a face aceste reduceri în fața unui viitor necunoscut. Şi apoi se încearcă a desveli înaintea ochilor Dv. colțul unui orizont încărcat de nori şi de furtună.

D-lor, am onoare a vă declara că prin reducerile budgetare se ce vor propune, nu se va sdruncina în esență sa organismul nici unui serviciu public important, nici se va slăbi forța de apărare a țării, şi pe cât suntem astăzi aprigi apărători ai economiilor, nu vom ezita un singur moment a cere dela patriotismul Dv. sacrificiile ce se vor exiga împrejurărilor, dacă necesitatea se va simte. Când onorea şi demnitatea României vor fi în joc, veți găsi în reprezentanții Dv., de pe aceste bănci, ferma voință de a le păstra neatinse şi energia trebuincioasă spre a le apăra. Să fie încredințat onor. D-nu Meitani că nu vom avea trebuință de îndemnul D-sale pentru a şti să ne facem datoria.

. . . .

Pentru aceste motive, D-lor, vă rog să binevoiți a vota redacțiunea adresei majorității comisiunii.

Se cere închiderea discuțiunii.

D. B. Boerescu: D-lor, în discuțiunea care a urmat s'a vorbit mult despre politica noastră exterioară. Şi fiindcă eu am avut onoarea a conduce această politică a statului nostru până deunăzi, cred că veți voi a-mi permite ca să

zic şi eu câteva cuvinte asupra acestei chestiuni, şi să declar pentru ce sunt contra proiectului D-lui Meitani.

In privinţa politicei exterioare, pe care a avut onoare a o conduce până deunăzi, să-mi permiteţi a primi tot forma redactată de majoritatea comisiunei.

D. Meitani spune într'un pasagiu al proiectului său că politica exterioară a noastră a fost corectă, patriotică şi curat naţională. Eu unul nu pot decât să aprob pe D. Meitani în acestă constatare. Camerile au fost de aceaşi opiniune, căci de cinci ani ele au aprobat necontenit politica exterioară a guvernului. Dar proiectul majorităţii comisiunei emite o altă opiniune? Nici de cum, D-lor. In acest proiect se emite aceaşi aprobare, însă în altfel de mod. Majoritatea rezumează politica noastră exterioară într'un mod practic, o reducere într'un fapt concret care este cel mai însemnat rezultat al său, şi-l aprob în modul cel mai desvoltat şi mai pozitiv. In alte cuvinte, comisiunea aprobă şi încurajează pe guvern a stărui şi a continua negocierile pentru convenţiuni cu alte puteri. Ni se zice în răspuns că « negocierile ce se urmează cu puterile garante, spre a regula interesele noastre, vor contribui a da o mai mare desvoltare activităţei naţionale». Oare aceasta nu este o aprobare a politicei noastre exterioare, tot atât de elocventă ca aceia a D-lui Meitani? Căci, D-lor, se ştie că tratatele ce am încheiat şi suntem a încheia sunt rezultatele, sunt produsul politicei noastre exterioare. Când Camera zice guvernului ca să persiste pe această cale şi să continue a încheia şi alte tratate, nu este a-i aproba politica sa?

Comisiunea face încă ceva mai mai mult. Ea exprimă, în proiectul său, o idee, care este foarte însemnată, şi care constitue un răspuns măreţ celor ce ne acuzau. Majoritatea declară la finele pasagiului, care tratează de negocierile noastre cu alte puteri că « consideră ca o politică înţeleaptă » aceea ce se îngrijeşte a ne pune în contact mai regulat şi mai strâns şi cu celelalte naţiuni. Importanţa acestei idei nu trebuie să scape nimănui. Ea conţine, repet un răspuns foarte elocvent, să-mi permiteţi expresiunea, la acuzaţiunile, dacă nu la calomniile care se fac contra acestei majorităţi.

« Acum, D-lor, în privinţa evenimentelor de dincolo de Dunăre să-mi permiteţi iarăşi a declara că nu găsesc nemerită redacţiunea D-lui Meitani; eu însă nu presupun D-lui Meitani sau deputaţilor ce susţin redacţiunea sa, altă intenţiune decât un sentiment patriotic lesne de înţeles. Eu înţeleg lesne, în împrejurările actuale, nobila ardoare, făcută cam juvenil, care a făcut pe D. Meitani să vorbească mai apăsat despre evenimentele de dincolo de Dunăre. Insă nici D. Meitani, nici unul din noi nu trebue iarăşi să uite că fiecare deputat, vrând nevrând, este şi un om politic. Prin urmare, Camera este un corp eminamente politic. O Cameră dar nu poate vorbi cum vorbeşte un particular. Adesea o Cameră este silită a-şi face rezerve pe care prudenţa cea mai luminată le comandă. Şi în cazul acesta Camera nu se putea depărta de la această doctrină.

Când majoritatea comisiunei vorbeşte de evenimentele de peste Dunăre, ea o face în acel pact, cu acea rezervă care i se impune de natura sa ca Corp politic, care i se impune de mersul evenimentelor, care i se impune chiar de natura lucrurilor când vorbeşte cu şeful Statului. Este însă oare fără fond real expresiunea majorităţii? Nici de cum. Ea face mai întâi să se vază simpatiile sale pentru populaţiunile creştine de peste Dunăre. Insă totodată ne zice că speră, că are adică o simplă credinţă, că nimic nu va veni să distragă naţiunea noastră de la opera de organizare interioară.

Şi pentru ce oare ţinem noi la această operă? Pentru că, vă declară comisiunea: «avem ferma convicţiune că consolidând instituţiunile noastre vom mări şi forţa de apărare a ţării.»

Acest adevăr este foarte mare, D-lor. Trebuie să fim forţi înăuntru pentru a fi crezuţi şi respectaţi în afară. Acestă forţă am dobândit-o şi o dobândim pe fiecare zi prin forţa care ne aduce pacifica noastră organizare. Să urăm a putea continua această operă fără a fi distraşi la altele. Iată ce ne spune comisiunea: A promite este foarte lesne. Nu este tot aşa de lesne de a executa promisiunea. Pot însă adăoga că nu este nici prudent, nici chiar onest pentru o Adunare, de-a face să se crează în promisiuni pe care nu ştim dacă le putem da şi mai ales dacă le putem executa. Majoritatea dar a comisiunei nu se angajează întru nimic; se lasă timpului şi evenimentelor cursul lor natural.

Vedeţi pe D. ministru Lahovari, când a vorbit, D-lui a trebuit să fie foarte diplomat; D-lui a zis că pentru evenimentele de peste Dunăre, nu putem prejudeca nimic, şi să aşteptăm, să mai vedem.

Că noi avem simpatiile cele mai vii şi mai sincere pentru populaţiile creştine de peste Dunăre, aceasta nu poate face îndoială pentru nimeni. Este adevărat că aceste simpatii nu pot merge până a ne confunda cu acele naţiuni, până a crea o identitate între noi şi dânsele, după cum a zis în trecut D. Meitani. Identitatea sau confundarea aceasta nu poate să existe, atât din cauza poziţiunei noastre topografice şi imensului fluviu Dunărea, cât şi sub raportul istoric ca unii ce avem vechi capitulaţiuni între noi şi înalta Poartă. Aşa dar, identitatea absolută între noi şi popoarele de peste Dunăre neputând exista, se înţelege că rezultă de aici şi oarecare diversitate de interese.

Cu toate acestea nici reci, nici nepăsători nu putem fi la cele ce se petrec peste Dunăre. Deşi distinşi de celălalte popoare de acolo, avem însă destule interese, destule alte relaţiuni, destule reminiscenţe istorice, pentru ca să se justifice simpatia naturală ce există între noi şi ele. Comunitatea de religiune este încă o legătură simpatică destul de forte între mai multe popoare. Nu putem dar decât dori şi ura tot binele popoarelor de peste Dunăre. Cât pentru noi aceea ce avem mai bine de făcut este a ne întări. Dar cum? Prin consolidarea cum zice comisunea, a instituţiunilor noastre interioare. Prin această consolidare noi vom mări pe fiecare zi forţa noastră de apărare. Dacă va veni un timp când interesele şi demnitatea ţărei va fi în joc, atunci vom întrebuinţa

fcrţa ce am câştigat spre a ne apăra. Atunci şi guvern şi Cameră vor fi unanimi spre a consolida şi apăra interesele patriei noastre

Dar s'a obiectat poate va fi târziu. Da, ar fi dacă prin economiile ce am face astăzi am desorganiza ce avem, am compromite viitorul. Nu aşa înţelegem noi economiile. Le vom face aşa cum să nu slăbim de loc forţa noastră interioară, şi cum să fim totdeuna în stare a răspunde la apelul ce ni s'ar face. Chiar atunci poate vom face economii din alte părţi, poate am suprima servicii întregi, spre a consacra totul pentru apărarea ţării noastre; căci a fi este mai presus de orice.

Să nu crează că cu această întărire interioară noi ameninţăm pe cineva; şi să nu se sperie D. G. Brătianu de spiritul nostru resbelnic care ne-ar duce prea departe. Nu, D-lor, toată lumea, ca şi D. Brătianu, ştim că forţa noastră armată nu poate deveni agresivă, ci numai defensivă. Negreşit nu vom sta nici amorţiţi, nici indiferenţi în mijlocul furtunilor care s'ar agita pe lângă noi. Vom căuta a ne apăra; vom căuta a fi! Şi când existenţa noastră ar fi în pericol, când interesele noastre ar fi în joc, fie sigur oricine că nu vom recula înainte nici unui sacrificiu, că naţiunea nu va ezita nici un moment de-a sacrifica totul, de a-şi vărsa sângele său pentru a sa scăpare.

Aceste simţăminte le văd eu, D-lor, exprimate în proiectul majorităţii; şi nu înţeleg pentru ce D. Meitani nu s'a unit cu colegii săi din majoritate, care nu erau, precum am crezut, expresiunea unui partid sau a unui grup, ci după cum numele lor arată, expresiunea întregei acestei majorităţi compactă, dar inteligentă şi independentă.

Vă mărturisesc dar, D-lor, că am fost surprins văzând pe D. Meitani că depune la tribună un proiect diferit de al colegilor D-sale.

Acestea sunt, D-lor, toate cuvintele pentru care cred că Adunarea ar face un act de prudenţă, de bună şi înţeleaptă politică votând proiectul majorităţei.

Să înlăturăm dela noi, D-lor, orice preocupaţiuni de persoane; să nu dăm loc la interupţiuni stângace, ori puţin parlamentare; să depărtăm orice consideraţiuni de persoane. Căci atunci vom fi mai tari şi mai luminaţi în discuţiunile noastre; şi în faţa evenimentelor actuale, în această epocă delicată în care trăim, avem trebuinţă nu numai de mult patriotism, dar şi de mult sânge rece, de multă prudenţă şi abnegaţiune.

D. preşedinte al consiliului. D-lor, dacă vin şi eu a lua cuvântul în această chestiune, este spre a vă ruga să votaţi în contra proiectului de adresă prezentat de D. Meitani, în cazul când D-sa nu ar voi să-l retragă; dar cred că ar face bine când l-ar retrage, şi sper că D-sa va consimţi la aceasta; căci din cuvintele care le-a pronunţat a doua oară, am văzut că a explicat cu totul alfel cuvintele D-sale dinainte, în care nu se cuprindea nici mai mult nici mai puţin decât un blam pentru guvern, după cum din procesele verbale se atestă, şi precum a dovedit-o colegul meu de la Justiţie. Fiind însă că D. Meitani în al doilea discurs a declarat că nu are cea mai mică intenţiune de a arunca un blam guver-

nului, ci ne-a arătat deplina sa încredere, proiectul D-sale nu ar avea alt rezultat decât a împiedica Adunarea de a vota în unanimitate un act aşa de solemn ca adresa către Tron. Dacă D-voastră, precum însuşi D. Meitani o declară, aţi fost mulţumiţi de conduita cea până acum a guvernului, fiţi siguri că noi vom urma tot astfel şi de aici înainte, căutând a păzi cu stricteţă neutralitatea ce ne impun tratatele şi a apăra interesele şi drepturile ţării spre a nu suferi cea mai mică atingere. Iar când împrejurări grave s'ar întâmpla să se prezinte, pentru că nimeni nu e în stare a prevedea ce poate aduce viitorul, fiţi siguri, D-lor, că noi nu vom lucra decât în interesul ţării, şi venind a cere şi concursul D-voastră, atunci în unire cu toţii vom şti a ne face datoria pentru sprijinul intereselor ţării.

De aceea termin rugând încă odată pe D. Meitani ca să retragă proiectul D-sale de adresă.

Se pune la vot închiderea discuţiunei şi se primeşte.

[*Monitorul Oficial* Nr. 268 din 4 Decembrie 1875, p. 6314—6318].

48

Bucureşti, 27 Noembrie 1875

D. vice-preşedinte, Al. Orescu.

« La ordinea zilei avem proiectul de adresă ca răspuns la discursul Tronului. D-nu raportor Dr. Turnescu să bine voiască a veni la tribună. »

D. Dr. Turnescu raportor dă citire următorului proiect de adresă:

« Măria Ta,

Senatul se simte ferice de câte ori are ocaziunea de a vă vedea în mijlocul său şi de a adresa cuvântul Alesului Naţiunei.

A face onoare obligaţiunilor contractate este singura temelie solidă pe care se rădică creditul unui Stat, şi Senatul constată cu o vie mulţumire că guvernul Măriei Tale a fost totdeauna pătruns de acest adevăr. A cruţa averea publică, reducând cheltuelile la strictul necesar, a renunţa pentru acum la noui creaţiuni, a scuti ţara de sacrificii noui, a-i dirige activitatea spre desvoltarea ei economică, şi a-i regula interesele internaţionale prin convenţiuni cu Puterile Străine, acestea sunt dorinţele ţării, dorinţe ce sunt împărtăşite şi de guvernul Măriei Tale.

In desbaterea proiectelor de legi, ce i se vor supune, Senatul va procede cu maturitate, şi va da tot concursul său Guvernului Măriei Tale, fiind bine convins că devotamentul către Suveran, concordia între Puterile Statului, respectul Constituţiunei şi a legilor, ordinea şi stabilitatea sunt adevăratele elemente ce face puterea unei naţiuni.

Senatul se crede dator a preţui conduita ce a păstrat guvernul Măriei Tale în faţa evenimentelor grave de dincolo de Dunăre, urmând o politică înţeleaptă, ţara merge cu paşi siguri spre complecta sa organizare, şi adaogă simpatiile

marelor puteri garante, şi-şi întăreşte din ce în ce mai mult creditul pe care astfel nu-l pot atinge nici cum faptele ce se petrec în alte state.

Senatul este încredinţat că guvernul Măriei Tale va şti a avea în orice împrejurări atitudinea care va conveni mai bine intereselor generale ale Statului Român.

Raportor, Dr. N. Turnescu.»

Dr. N. Turnescu, raportor susţine proiectul.

D. Constantin Bozianu. (vice preşedinte al Senatului.) «Onorabili senatori, speram, şi aveam deplină convicţiune în patriotismul ce ne animă, că în evenimentele politice în care ne aflăm, în împrejurările care se desfăşură în jurul nostru, speram zic, că vom lăsa la o parte acele idei de politică interioară, şi ne vom ocupa de un singur lucru, ne vom face un singur mănunchiu, spre a vedea ce avem de făcut pentru a căuta a ne protega în contra evenimentelor de care avusei onoare a vă face menţiune. Nu credem două momente că ne vom pune pe un tărâm de mecanism; căci printr'acest proiect de răspuns nu se face alt de cât să repetă idei ce s'au emis totdeauna. D-lor, totdeauna am vorbit de finanţe, de organizaţiune, totdeauna am vorbit de economii; astăzi era timpul a vorbi de evenimentele care se desfăşoară, după cum am zis, în jurul nostru».

[In continuare combate proiectul fiindcă vorbeşte de credit care este un lucru secundar. Este contra economiilor cerute].

«Ei bine, D-lor, ori care vor fi faptele trecute, nu primesc a se zice că nu trebuie să facem noui sacrificii, să nu facem acele sacrificii care au să ne menţină neperdută demnitatea naţională şi are să ne asigure viitorul ei; trebuie să sacrificăm ori cât de mult pentru aceasta. Ce face un om privat când este starea lui în pericol?

Dă o parte ca să scape de cealaltă. Ce aţi crede când starea unui om privat este îngrozită şi el nu ar da nimic? Nu ar pierde toată averea? Negreşit că da. Iată dară că ce se poate întâmpla cu un om privat se întâmplă şi cu o naţiune. Acesté noui sacrificii trebuie să le facem şi să le facem totdeauna când este vorba de demnitatea şi independenţa naţională. Iată D-lor ce cred eu. — Merg domnilor, mai departe; nu voi să vă preocup cu toate paragrafele din acest răspuns pentru că în adevăr nu mi se par tocmai bune, căci conţine în unele locuri chiar cuvinte care se lovesc între dânsele; dar trec la cel de pe urmă paragraf: «Senatul se crede dator a apreţui conduita ce a păstrat Guvernul Măriei Tale în faţa evenimentelor grave ce se desfăşoară dincolo de Dunăre, evitând o politică aventuroasă, ţara merge cu paşi siguri spre complecta sa organizare, şi adaogă simpatiele marilor Puteri garante, şi-şi întăreşte din ce în ce mai mult creditul, pe care astfel nu-l poate atinge nici cum faptele ce se petrec în alte state» — Mai întâi de toate vă mărturisesc, D-lor, că nu înţeleg câtuşi de puţin ce are a face aici chestiunea creditului cu marea idee de vitalitate a naţiunii. Cum este cu putinţă să alăturăm acea chestiune mică a creditului pe lângă chestiunea cea mare de vitalitate a unei naţiuni? Ce

se zice în acest paragraf? Se zice că guvernul a ştiut a păstra o politică prudentă în împrejurările ce se desfăşoară în vecinătate. Recunosc, D-lor, şi cu cum că guvernul a avut o conduită bună, şi aşi fi nedrept dacă n'aşi recunoaşte că guvernul s'a purtat aşa cum cere interesele ţării. Dar este destul atâta?

Nu, D-lor. Dacă guvernul şi-a luat asupra sa răspunderea afacerilor naţiunii, oare astăzi, când guvernul se află în faţa naţiunei, în faţa mandatarilor ei, nu trebuie ca naţiunea să-şi arate dorinţa ei, aspiraţiunile ei? Ei bine, această naţiune trebuie să se mulţumească a zice cum ziceţi D-voastră: bine ai făcut guvernule şi tot aşa să faci şi de aici înainte? Credeţi D-voastră onor. senatori că trebuia să abdice naţiunea la dorinţele sale, la raţiunea sa şi astfel să se pună sub epitropia guvernului, sub epitropia absolută a puterii executive şi să-şi zică: faceţi cum ştiţi şi precum aţi mai făcut până acuma? Ei bine, D-lor, nu este de demnitatea unui om, necum de demnitatea unei naţiuni de a zice unui guvern când vine în faţa naţiunei: fă ceea ce ai mai făcut. Naţiunea din contră trebuie să-i spună guvernului ideile sale şi guvernul trebuie să se supună. Dară ne va zice cineva de ce această îngrijire de oarece conduita guvernului până acuma a fost foarte bună şi nu ne-a dat nici un cuvânt de a ne teme. Aşa este, D-lor, toate acestea sunt foarte bune; dară oare când naţiunea nu are cuvinte de a se teme, trebuie ca să renunţe la rolul ei cel mare, trebuie noi ca reprezentanţi ai naţiunei să renunţăm la acest drept de a arăta guvernului cu degetul: iată linia pe care trebuie să mergi? Naţiunea română, care a trecut prin atâţia secoli de suferinţe, de sacrificii şi încercări, n'are o inimă? N'are un piept? Nu se simte nimic în inima sa, pe când alţii se sfâşie pentru libertate? Vedeţi, D-lor, unde mergem pe calea indicată în această adresă. De aceea, D-lor, eu nu pot primi acest pasagiu, întâi pentru că el nu exprimă simţăminte româneşti; al 2-lea pentru că ne lasă cu totul sub epitropia guvernului. Oricâtă încredere aş avea în persoanele ce compun guvernul nici odată nu primesc ca naţiunea să renunţe la drepturile sale de a dicta politica ce guvernul trebuie să urmeze. Prin urmare eu, pentru aceste cuvinte, mă voiu pronunţa contra acestui proiect de adresă. Mai repet încă odată, D-lor, şi spun cu mare părere de rău, că mă văd silit astăzi, în împrejurările în care ne găsim, să vă ocup timpul pentru a combate acest raport; pe când D-voastră trebuie să întrebuinţaţi timpul pentru idei mult mai mari, pentru asigurarea naţionalităţii noastre.

D. Ministru al lucrărilor publice, T. Rossetti: D-lor senatori, venerabilul vice preşedinte al acestui Senat, D-nu C. Bozianu, a venit să vă roage ca să respingeţi adresa elaborată de unanimitatea comisiunei; eu la rândul meu, în numele guvernului, vin azi ca să vă rog să nu urmaţi venerabilului vice preşedinte la rugămintea ce vă face.

[Arată în continuare că este necesar să se vorbească de creditul ţării şi de economii în adresa de răspuns, apoi:]

«Un al doilea reproş făcut de onor D-nu Bozianu răspunsului comisiunei, a fost cum că prin acel răspuns Senatul, şi prin urmare şi naţiunea pe care o reprezintă Senatul, ar avea oare cum aerul de a renunţa, de a abdica, în împrejurările actuale, la voinţa sa, la cugetarea sa în afacerile politice şi la interesele cele mai mari ale ţării în favoarea guvernului; şi D-sa a zis, cu drept cuvânt, că nu trebuie naţiunea să facă aceasta. Mi se pare că şi aici a interpretat rău senzul care-l are acest răspuns al comisiunei. In adevăr, dacă sunt afaceri delicate în lumea aceasta, şi dacă sunt afaceri de acelea care cer toată cugetarea şi tot simţul de conştiinţă unui om, sunt afacerile politice ale ţărilor mici, căci, poziţiunea lor e cu mult mai delicată, este cu mult mai grea decât acelor state care prin puterea lor în lume impun regule, demarşe afacerilor acestei lumi. Statele mici nu sunt în aceeaşi poziţiune şi nu cred că nu e bine ca într'un Stat mic, ori guvernul, ori reprezentaţiunea naţională să expue în public, să afişeze o conduită politică prea măreaţă. Acest sentiment l-a exprimat comisiunea, dară de acolo până la abdicarea naţiunei, în mânele guvernului, a intereselor sale este departe. Dacă comisiunea nu a avut să se pronunţe asupra rolului pe care cred că am avea să jucăm în afacerile ce poate se prepară; Dacă ea nu a accentuat mai mult punctul de vedere politic şi vederile Senatului în această privinţă, ci s'a mărginit numai a exprima un fel de vot de încredere în politica actuală a guvernului, nu va să zică de acolo că Senatul a renunţat de a-şi da la timp glasul său în aceste mari afaceri; nu va să zică că guvernul are pretenţia de a regula afacerile acestea fără consultarea naţiunii.

Eu, D-lor, sunt foarte tânăr, sunt cel după urmă în acest cabinet, însă pot să zic că colegii mei au dat dovadă că chestiunile cele mari ale ţării au ştiut să le rezolve împreună cu ţara, şi nu poate fi vorba acolo că s'ar da prin aceasta guvernului mai mult decât ceeace orice naţiune, orice Cameră înţeleaptă, dă guvernului, dacă'i dă timpul şi libertatea necesară pentru a studia, pentru a pregăti chestiunile. Nu poate fi vorba că în evenimentele ce pot să se prepare, guvernul acesta are să facă ceva relativ la situaţiunea noastră fără ca să se consulte ţara; dară momentul pentru a consulta ţara nu a venit azi; nu este nici un motiv pentru care am avea noi azi, în situaţiunea actuală, să consultăm ţara asupra a ceva: prin urmare orice declaraţiune din partea noastră, care ar prejudeca chestiuni de viitor pe care nu le putem cunoaşte, care ar prejudeca o situaţiune care nu este încă clară, ar fi cred un act de puţin patriotism.

Trebuie să mai revin asupra unei aluziuni făcute de venerabilul D. Bozianu cu ocaziunea chestiunii economiilor pe care le accentuează aşa de tare adresa Tronului şi răspunde la acea adresă; este vorba de chestiunea de demnitate naţională.

Onor D. Bozianu a relevat — şi după mine cu drept cuvânt — că nu este sacrificiu destul de mare pe care l-ar putea face o ţară pentru susţinerea demnităţii sale, şi aicea eu sunt tocmai pe acelaşi tărâm cu D-sa, dară, pentru ca să

facem acele sacrificii trebuie să fie în joc demnitatea ţării, însă până astăzi, n'avem nici un motiv de a crede că e demnitatea statului câtu-şi de puţin în joc, şi prin urmare nu cred că reproşul ce face D-sa, răspunsului pregătit de comisiunea Senatului, să fie fondat. Economiile care se propun de către guvern, pentru a ajunge la perfectă echilibrare a budgetului, nu sunt economii de acelea care ar slăbi esenţa forţelor noastre; nu sunt economii care ne-ar pune în imposibilitate de a face ceeace stă în putinţa acestei ţări pentru a menţine demnitatea sa şi interesele sale, şi prin urmare reproşul făcut de D. Bozianu nu e just.

Onor D. Bozianu a făcut, în critica răspunsului Comisiunii apel la politica strămoşească a acestei ţări; să-mi dea voie să fac şi eu apel la rândul meu la aceeaşi politică strămoşească şi cred că D. Bozianu va fi de acord cu mine, pentru a găsi că ţările acestea au datorit menţinerea lor, în împrejurări mult mai grave încă decât cele de astăzi, simţului patriotic — politic, şi concordanţei tutulor elementelor din care se compune naţiunea; această politică strămoşească cred că este bine să o urmăm şi noi, şi lăsând de o parte tot ce ar fi prematur, să nu avem faţă cu evenimentele ce se prepară, de cât lucrări principale care intereşă pe Statul Român, adică interesele noastre proprii, pentru care toţi Românii au fost totdeauna într'o unire; să mergem înainte, şi să aşteptăm cu linişte, însă cu tărie, evenimentele ce se vor ivi, şi atunci ne veţi găsi totdeauna gata de a vă consulta şi de a rezolva toate greutăţile ce se vor ivi, împreună cu D-voastră aplauze].

[*Senatorul Deşliu* vine cu un contra-proiect de adresă]:

Vice-preşedintele senatului Orăscu arată că nu poate primi contra-proiectul Deşliu decât ca un amendament, fiindcă nu este propus de către minoritatea comisiunei.

Senatorul N. Bţoveanu critică stilul proiectului de adresă.

Senatorul T. Veisa susţine proiectul, răspunzând celor trei senatori cari au fost contra. Relativ la critica adusă de Bozianu în privinţa evenimentelor externe, spune:

« D. Bozianu a mai zis, nu trebuie o naţiune să abdice la drepturile ei. Dar în faţa evenimentelor care ne înconjoară, ce era de făcut? Şi oare D-sa crede că noi în această adresă, am abdicat la aceste drepturi? Nu am zis, în adevăr că: Senatul să crede dator a preţui conduita ce a păstrat guvernul Măriei Sale, în faţa evenimentelor grave ce se desfăşoară dincolo de Dunăre, etc.

Oare, D-lor, când noi zicem că avem confienţă în guvern, că el va şti atitudinea care va fi folositoare intereselor Statului, este a ridica drepturile naţiunei de a se pronunţa? Oare guvernul acesta, care e şi el român, nu face şi el parte din această naţiune? Şi oare credeţi că când va veni un moment dat acest guvern va lua singur măsurile necesare în acele împrejurări, fără să vă consulte pe Dv. ca împreună să avizăm la mijloacele necesare, dacă ar

fi vreo măsură extraordinară de luat? Aşa dar când am zis că suntem convinşi, am ştiut că guvernul acesta merită încredere, că el va şti a nu compromite interesele Statului Român, că va şti să ia o atitudine din cele mai bune în asemenea împrejurări; şi dacă noi nu ne-am pronunţat în sensul D-lui Bozianu, ne-am temut ca să nu comitem o imprudenţă, pentru că, nefiind destul iniţiaţi asupra adevăratelor faze ale lucrurilor, neştiind care sunt ideile politice ale Nordului, Vestului şi Estului, ne-am temut ca nu cumva să ne pronunţăm cu puţină dibăcie, şi am zis că mai bine este să lăsăm guvernului această sarcină, pentru că numai el ştie ce se face în alte cabinete, şi prin urmare, vede ce măsuri trebuie să ia; şi am fost convinşi că el, în asemenea caz, se va adresa Corpurilor Legiuitoare, ca împreună cu ele să avizeze ce este de făcut.

Aşa dar, vedeţi că comisiunea a fost foarte prudentă, şi crede că nu ar fi bine, când v'aţi pronunţa în sensul cum o cere D. Bozianu, vorbind de întărirea armatei, căci a zis foarte bine D. ministru, nu vedem nici o nevoie de a prejudeca o chestiune, căci nu a venit încă momentul.»

[In continuare *senatorul T. Veisa* răspunde la celelalte acuzări: atacă contra proiectul I. Deşliu, care este «englesesc».

Senatorul Nicolae Racoviţă vorbeşte contra proiectului de adresă. Este de acord cu Bozianu că nu trebuie să se vorbească de credit în adresă, fiind un lucru secundar, apoi]: «Să venim acum, D-lor, la evenimentele politice; până acum n'au fost decât lucruri secundare, iar punctul principal este în privinţa evenimentelor politice. D-lor, putem să simplificăm chestiunea. Nu este vorba să facem manifestări. Suntem în adevăr un stat independent, un stat mic, nu avem să ne amestecăm în interesele nimănui; putem să avem simpatii către alte naţionalităţi, bazate pe religiune, dar când nu putem să facem nimic, rămâne numai să manifestăm urările noastre de norocire pentru aceste naţionalităţi, dar nu este România Statul acela care s'a obligat vreo dată în complicaţiuni care ar putea fi conform cu tradiţionala noastră politică; de aceea cred că ar fi foarte prudent, foarte moderat să lăsăm să se crează că guvernul nu este izolat, că guvernul nu lucrează într'o parte şi naţiunea nu ştie ce lucrează guvernul. Socotesc dar că ar fi bine ca să se accentueze oarecum dorinţele şi aspiraţiunile naţiunei, arătând tot odată că guvernul este în acord cu Corpurile Legiuitoare în privinţa acestei chestiuni. Să se vorbească tot de o dată şi de neutralitate, pentru care este cea mai mare dorinţă de a se păzi.

Cred că nu este nici de cum nici o umbră de ameninţare, nu este un lucru secret că ţara aceasta are o armată, pentru că armata noastră numai este ca în trecut o jandarmerie pentru păzirea contrabandiştilor care treceau graniţa; avem o armată bine echipată, într'un număr f. mare, potrivit cu numărul naţiunei. Prin urmare, pentru ce slujeşte o armată? A se zice că mă gândesc la mijloacele de apărare nu e un cuvânt de speriat; căci este foarte clar că ne

gândim la apărare când întreţinem o armată şi când nu se găseşte nici un glas ca să zică « să nu avem acest mijloc de apărare. »

La citirea pe paragrafe a adresei putem vorbi de mijloacele de apărare şi de neutralitate fără să lăsăm să se bănuiască că guvernul face fără a avea în vedere declaraţiunea naţiunei de aspiraţiunile ei ».

[Incepe votare pe paragrafe. Se propun amendamente, care se resping. Se ajunge la paragraful 5, relativ la politica « exterioară ».]:

— Se citeşte § 5 precum urmează:

« Senatul se crede dator a apreţui conduita ce a păstrat guvernul Măriei Tale în faţa evenimentelor grave ce se desfăşură dincolo de Dunăre: urmând o politică înţeleaptă, Ţara merge cu paşi siguri spre complecta sa organizare şi adaogă simpatiile marelor Puteri garante şi-şi întăreşte din ce în ce mai mult creditul, pe care astfel nu-l pot atinge nici cum faptele ce se petrec în alte state. » D. vice-preşedinte: Aici avem un amendament al D-lui Bozianu care suprimă cu desăvârşire din proiect. Iată-i coprinderea:

« In faţa evenimentelor ce se petrec în ţările de peste Dunăre, ţara are voinţă statornică de a stărui în poziţiunea sa de neutralitate, de a continua în pace opera sa de organizare, şi de a complecta mijloacele sale de apărare ».

Comisiunea este invitată a se pronunţa asupra acestui amendament.

D. raportor. Comisiunea a respins în unanimitate acest amendament, pentru că se vede o contradicţiune între el şi ceea ce am zis noi mai sus. Noi vorbim de economie şi D-sa pretinde ca să cerem guvernului să complecteze toate mijloacele de apărare, — ca când am avea resbel cu cineva. Noi suntem în neutralitate şi pentru aceasta am aprobat conduita guvernului; dară dacă guvernul va crede de cuviinţă că este de necesitate de a completa mijloacele noastre de apărare, atunci ne va convoca şi noi îi vom da ceea ce ne va cere dacă vom crede de cuviinţă.

Pentru aceste motive, comisiunea respinge amendamentul propus.

D. Colonel D. Costa-Foru. Domnilor, asupra acestui articol am dorit să vorbesc în discuţiunea generală, dar n'am avut parte să răspund D-lui Bozianu, căci discuţiunea s'a închis. D-lor, eu nu văd că este necesitate de a se înlocui frasa din răspunsul la adresa tronului, prin amendamentul D-lui Bozianu, căci în el se zice « să nu se complectese mijloacele de apărare: » dară vedeţi că chiar în răspunsul comisiunii se zice că, când guvernul va crede de cuviinţă, să vie să ne convoace. Acum nu avem o oştire şi cum a zis foarte bine onor D-nu Bozianu, că pe lângă oştire, tot românul va merge înainte când va fi trebuinţă. Dară acum nu este vorba de a face o pregătire de rezbel, căci eu cred că oştirea e bine echipată, dară poate lipseşte o potcoavă la un cal, poate lipseşte un ciocan de tobă sau alte materiale, atunci nu are decât să vie D-nu

ministru să ne ceară complectarea. Dară să-l lăsăm pe d. ministru să vie D-lui să ne ceară când va crede de cuviinţă; căci ministrul ştie mai bine de cât noi ce se petrece prin alte părţi, şi când va vedea trebuinţă ne va convoca; iar nu după ceea ce auzim noi dupe drum, să facem sgomot şi să armăm, căci în asemenea caz eu cred că am face mai multă vorbă decât treabă. Pentru aceste motive, rog pe Senat să respingă acest amendament.

D. Veisa. «D-lor eu am zis că punctul principal de discuţiune este amendamentul acesta, asupra căruia D-voastră vă veţi pronunţa după ce mă veţi auzi şi pe mine. D. Bozianu primea împreună cu noi proiectul de răspuns. Acum D-lor, voiu avea onoare a vă spune pentru ce noi nu am primit, nici atunci, şi nu primim nici acum amendament; cuvântul a fost că, prin el toată ideea comisiunei se răstoarnă cu totul, pentru ca în discuţiunile ce am avut între noi, n'am vrut să vorbim într'un mod categoric, de acea furtună ce ne înconjoară, după cum a zis D. Bozianu. Noi am zis în Comisiune, sunt două maniere de a vedea, — sau să considerăm împrejurările ca un caz de furtună, şi atunci să decidem ce să facem, sau noi să considerăm că suntem în stare normală, şi că evenimentele care se petrec nu ne-ar atinge pe noi. Cu toate acestea se poate întâmpla ca noi să ne înşelăm în aprecierile noastre, —de aceea am voit să zicem, în răspunsul tronului, că, guvernul, care a avut o conduită prudentă, el numai, este în poziţiunea a şti să ia atitudine care va crede oportuna faţă cu evenimentele, şi dacă va crede necesar de a fortifica armata, va veni să o ceară, iar dacă va vedea că nu este nevoie, atunci o va menţine în starea de astăzi. Prin urmare noi am găsit că nu este bine să ne pronunţăm zicând, că trebuie să pregătim mijloace de apărare, căci atunci am da a înţelege că nu avem mijloace de apărare, şi ar însemna că intenţiunea noastră este să ne pregătim pentru rezbel. Am zis că e mai bine să lăsăm pe guvern că când va vedea că ţara este în pericol, el nu va putea să stea nepregătit şi va vedea ceea ce este de făcut şi ceeace trebue să ceară. Astăzi dacă aţi admite amendamentul aţi cădea în contradicţiune fiindcă mai sus aţi zis să nu ne facă creaţiuni şi noui impozite şi de pe altă parte ziceţi să se facă cheltuieli de apărare. Vedeţi ce contradicţiune! Noi nu am respins în comisiune amendamentul că este rău, dar că nu este momentul oportun şi nu trebuie să ne pronunţăm de cât atunci când guvernul va veni să ne spună că este timp; astăzi dacă ne-am pronunţa am prejudeca chestiunea.

D. ministru de resbel. Permiteţi-mi onorab. senatori, să zic puţine cuvinte din cauză că atât în Camera deputaţilor cât şi în sânul onorab. Senat, cu ocazia adresei de răspuns la discursul Tronului, s'au pus înainte aceeaşi idee şi s'au avansat nişte argumente cari de ar rămâne fără răspuns, ar putea induce în eroare pe oamenii de bună credinţă. S'a zis că s'ar fi licenţiat corpuri de Armată, că s'ar fi slăbit puterea de apărare a ţării. Ar fi fost, D-lor nu o greşeală, dară o crimă din partea guvernului, dacă s'ar fi urmat aşa. Prin urmare, nu ştiu pentru ce atâta esces de zel din partea acelora cari pre-

supun ceea ce eu nu ştiu a califica de o crimă, mai cu seamă în împrejurările de faţă care s'au desvoltat aşa de bine de onor. D. Bozianu. Dară când onor. D. Deşliu întreabă pe ministru de resbel: «adevărat este că economii s'au făcut în sensul slăbirei mijloacelor de apărare a ţării»? — Atunci îi zic, D-lor că mie'mi pare foarte rău că chiar în asemenea chestiuni să fiu pus înainte, pentru că ar fi o suficienţă din partea mea de a zice că voiu dispare de la această bancă, când aşi şti că se slăbeşte armata [aplause]. Dar n'am nevoie de aceasta, căci tot guvernul e de acord şi ştie că ar fi o crimă a slăbi armata [aplause].

Onorab. senatori, amendamentul se va primi sau se va respinge, eu cred că este indiferent, pentru că nu este cea întâia oară în care onor Senat a arătat cea mai mare solicitudine pentru instituţiunile noastre militare de apărare a ţării. Sunt mai mulţi ani de când am onoarea a face parte din guvern, şi am simţit totdeauna cea mai mare bună voinţă din partea Senatului de câte ori s'au atins chestiunea de instituţiunile noastre militare.

D-lor, reducţiuni s'au făcut, şi aceasta am arătat-o şi la Cameră; căci şi acolo s'au manifestat aceeaşi solicitudine ca şi la Senat; dară acele reducţiuni nu s'au făcut nici de cum în sensul licenţirii onor. corpuri; s'au făcut acele reducţiuni D-lor, acolo unde se puteau face, fără a se atinge organizarea armatei. Aceasta însă nu ne împiedică că poate în curând să viu să vă arăt tot ce avem şi ceea ce ne mai lipseşte, [aplause].

D-lor, sgomotul a mers şi mai departe; m'au pus unele ziare chiar în conflict cu colegul meu de la finanţe. Protestez, D-lor, contra acestora, cum am protestat contra alegaţiunilor că guvernul a propus reducţiuni în armată. Trebuie să fim convinşi de un lucru, că în orice vreme armata ar trebui să o avem gata în tot momentul spre a-şi face datoria sa [aplause]; şi nu înţeleg pe aceia cari zic că trebuie să ne sfiim de evenimentele care vor fi altfel astăzi de cât anul trecut. D-lor, nu avem cea mai mică sfiială, poate fi evenimente cât vor fi; este un principiu care primează asupra oricărui eveniment; fatalitatea duce ca să nu ştim niciodată când evenimentul vine, şi iată pentru ce o armată trebuie să fie totdeauna gata pentru orice moment. [aplause].

Aşa dară, D-lor, când vom veni ca să arătăm dacă va fi ceva trebuitor, urgent pentru armată, iarăşi ne vom revedea şi guvernul dacă va fi trebuinţă de ceva, va căuta mijloace a le acoperi.

Iată, D-lor istoria acestor împrejurări de care am auzit vorbindu-se şi le-am citit prin jurnale atât din ţară cât şi din străinătate, lucru care m'a făcut să râd, pentru că nu pot să existe decât în imaginaţia acelora care le-au creiat.

Aşa dară, D-lor termin declarând că amendamentul acesta nu are nimic care să contrarieze guvernul. Acest amendament poate să fie primit sau respins puţin importă; dară odată ce am constatat şi am spus pe faţă că dorinţa,

atâta a colegilor mei cât şi a mea este, că armata în tot momentul să-şi facă datoria ei, bine, cred că pe această cale guvernul nu va devia nicidată [aplause].

D. C. Bozianu. Onorab. senatori, rog pe D. ministru de rezbel să primească mulţumirile mele, nu numai ca amic, dară şi ca senator pentru îngrijirea ce are de a fortifica ţara. Şi are dreptate D-lor, căci ce ne-ar folosi să avem avuţii, să avem industrii, când nu suntem vrednici să le apărăm. Acela este demn a avea, care este vrednic a apăra averea sa!

Revin acum la amendament. Ce zic onor. membrii comisiunei? D. raportor zice că comisiunea nu l-a primit căci s'a temut să nu fie în contradicţiune, fiindcă la început s'au zis de economii şi aici se vorbeşte de fortificări. D-sa merge şi mai departe, zice că este o chestiune politică şi că trebuie să ne ferim a ne da pe faţă. Ei bine, această temere, este o temere f. slabă. Cum credeţi că avem la trebuinţă să venim pe ascuns să luăm toate mijloacele de apărare şi puterile garante nu o să ştie nimic? Apoi credeţi că puterile garante o să stea cu ochii închişi cum stăm noi la multe lucruri?

De aceia este mai onest să zicem: nu voiu veni să calc nimănui, mă organizez căci voiu să fiu tare înnăuntru; de aceia mă pregătesc. Dar să mergem mai departe. Ni se zice: ce vă îngrijiţi? mai cu seamă de onor D. Veisa care are un aşa mare talent de a complecta zisele Dlui raportor. D. Veisa zice că în adresă s'ar fi zicând că la aceea epocă guvernul va veni să ceară cele trebuitoare. Apoi dacă aţi zice aşa, noi am fi primit şi nu am fi zis nimic, dar nu ziceţi nimica. Aşa sunt oamenii politici mari se sfiesc a zice ceva [ilaritate, aplause]. D-lor, D-nealor când au venit şi au combătut acest amendament cu deosebite cuvinte de contradicţiune, apoi să mă ierte aici onor. oratori a le spune că nu s'a pus la înălţimea ideei care este în acel amendament.

D-lor, ce suntem noi astăzi? Suntem reprezentanţii naţiunii, venim într'o epocă când un vârtej ne înconjoară; trebuie oare în această posiţiune naţiunea să nu-şi exprime dorinţele ei? Nu mai vorbiţi dar de contradicţiune.

Chestiunea este să venim şi la lumină să arătăm că naţiunea voieşte să fie unită şi să aibă putere de apărare. D-lor senatori, acei care voiesc să nu prevază evenimentele foarte triste şi atunci numai să-şi frângă mânele neştiind ce să facă, să voteze contra acestui amendament. Acei însă care voiesc să aibă braţul pregătit pentru apărare, să voteze amendamentul!

D-lor, la un eveniment nenorocit nu sunt cuvintele şi frasele oratorilor maiorităţii care vă vor apăra, ci vor fi cuvintele care se vor trămite din gurile puştilor şi ale tunurilor. Pregătiţi-vă dar dacă voiţi să fiţi demni de misiunea D-voastră, de misiunea care trebue să o aveţi ca naţiune.

Voci. Inchiderea discuţiunei.

Se pune la vot închiderea discuţiunei şi se adoptă.

Se pune la vot amendamentul prin bile.

— Rezultatul votului:

Votanţi 42
Maioritate absolută.......22
Bile albe pentru 24
Bile negre contra 18

D. vice preşedinte. Prin urmare amendamentul este primit. [aplauze].

[Se votează paragraful 6].

— Se pune la vot în total proiectul de răspuns la mesagiul Tronului — [cu amendamentul Bozianu]. Rezultatul votului în total este:

«Votanţ 41
Bile albe pentru..........36
Bile negre contra 4
Abţineri Deşliu

[Se aleg 10 senatori cari să meargă cu adresa la Palat].

[*Monitorul Oficial* Nr. 269 din 5 Decembrie 1875, p. 6311 şi 6314.]

49

Roma, 27 Decembrie 1875

Domnule Ministru,

Se află de câtva timp în Roma episcopul catolic al Sârbiei şi Bosniei, celebrul slav Strosmayer a cărui autoritate morală printre Slavii meridionali este preponderantă şi a cărui acţiune asupra insurecţiunei Bosniaco-Erzegoviniană a fost dela început şi este încă foarte însemnată.

Cunoscându-l din anul trecut, am avut ocaziunea de a-l întâlni zilele acestea şi a avea cu Excelenţa Sa o lungă conversaţiune. Nu cred inutil de a Vă aduce la cunoştiinţă puntele principale ale acestei conversaţiuni conţinând câteva date de care cred că este bine ca guvernul nostru să fie informat. Monsignorul Strosmayer crede că cu toate silinţele diplomaţiei şi cu toate reformele promulgate de Turcia, precum şi cele formulate în nota D-lui Andrassy, însurecţiunea nu va depune armele şi ea se va menţine până în primăvară. Comitetele şi însuşi Muntenegrul pe ascuns, vor continua a o încuraja, a o susţine şi a o alimenta.

In primăvara viitoare, Monsignorul Strosmayer crede că se va produce în Sârbia un curent atât de puternic încât Principele Milan va fi silit a se pune în capul poporului său pentru a declara resbel Turciei, căci în cazul contrariu se va compromite până în punctul de a-şi expune însuşi tronul.

In privinţa Muntenegrului, după ideile episcopului, nu mai este îndoială că el va intra în luptă.

Pe de altă parte, Monsignorul Strosmayer lucrează aci pe lângă Vatican pentru a convinge curia română de a-şi relua vechile şi glorioasele sale tradiţiuni în contra Islamismului şi a da instrucţiuni tuturor preoţilor catolici din provinciile răsculate pentru a încuraja şi propaga resbelul în contra Turciei. Mi-a arătat însăşi un memoriu ce prepară pentru Papa şi Cardinalul. Antonolli asupra acestui subiect despre care a avut deja prima convorbire. La temerile ce i-am exprimat ca nu cumva o conflagraţiune în proporţiuni întinse să nu fie periculoasă însă şi pentru Sârbia şi Muntenegru, Monsignorul Strosmayer nu a răspuns:

« Sânt convins că guvernul rus esteh otărât a nu interveni cu putere armată şi nu are niciun scop de cucerire. El nu crede momentul oportun de a intra în acţiune, această mă convinge că este momentul oportun pentru provinciile creştine răsculate de a scutura jugul Turciei.

In privinţa Austriei, Mg. Strosmayer mi-a mărturisit că există la Viena un partid în capul căruia se află arhiducele Albrecht care doreşte şi împinge la anexarea cu Austro-Ungaria a Erzegovinei şi Bosniei. După cele ce mi-a raportat dintr'o conversaţiune ce ar fi avut cu arhiducele Albrecht, am putut conchide că o aseminea combinaţiune nu au displace Slavilor supuşi Austro-Ungariei. Aceştia urăsc din tot sufletul lor pe Maghiari, ei sunt inamici declaraţi ai partidului dualist aspirând la realisarea ideii federaliste. Numărul şi forţa Slavilor supuşi Austro-Ungariei s'ar mări, cu prejudiciul Maghiarilor prin anexiunea Bosniei şi Erzegovinei şi sansele distrugerii dualismului actual în favorul federalismului ar creşte.

Pentru aceleaşi consideraţiuni Maghiarii şi partidul dualist, ce este astăzi la putere se opune anexării provinciilor în insurecţiune şi prin urmare în momentele de faţă o aseminea ideie nu poate avea nici o sanşă de reuşită.

Intr'o aseminea situaţiune Mgr. Strosmayer şi Slavii din Austro-Ungaria doresc anexarea Bosniei şi Erzegovinei cu Sârbia, deşi aceasta prin atitudinea sa în circumstanţele actuale pare că a pierdut oarecum din prestigiul său în ochii Slavilor; nu par iarăşi contrarii ideii formării unui stat autonom fie chiar sub suzeranitatea Turciei.

In privinţa României Mgr. Strosmayer mi-a zis, fără însă a insista (deşi nu-mi era anevoie a înţelege că aceasta era pentru dânsul punctul important al conversării cu mine) că speră că guvernul român înţelege că acum este momentul oportun de a dobândi tot ce va voi şi s'a exprimat cu multă satisfacere asupra nuvelei adusă aci prin telegraf a propunerii din Senatul nostru relativ la decoraţiune şi la baterea de monetă cu efigia Suveranului. Exprimând episcopului Strosmayer toate simpatiile României pentru creştinii ce suferă sub jugul Turciei, i-am explicat situaţiunea noastră (pe care de almintrelea o cunoaşte foarte bine) adăogând că cu toată deciziunea luată de guvernul român de a nu lua o atitudine agresivă în contra Turciei, aceasta continuă a irita naţiunea română contestându-ne drepturile cele mai clare.

Primiţi, Domnule Ministru, expresiunea sentimentelor mele de cea mai înaltă consideraţiune.

C. Esarcu

P. S. D. Marinovici, fost preşedinte al Consiliului din Sârbia se află în Roma de vreo câteva zile. Am avut plăcerea de a-l vedea în mai multe rânduri şi a convorbi cu D-sa asupra afacerilor orientale. Ideile d-sale sunt prea cunoscute Cabinetului din Bucureşti ca să fie trebuinţă a le consemna aici.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 128.]

50

Giurgiu, 28 Decembrie 1875

Uvrierii străini, austriaci şi francezi cari au lucrat la drugagiu nu sunt plătiţi de 10 săptămâni de antreprenor şi astăzi nemai având ce mânca au venit în masă şi au reclamat la prefectură. Cu toate că am arătat cazul d-lui ministru al lucrărilor publice, atât în scris cât şi verbal, vă rog şi pe dv, şi aceasta în interesul ordinei publice a face a se îndestula aceşti uvrieri cari sunt toţi capi de familie.

Prefect,
Ghergheli

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 28. Telegramă.]

51

[Bucureşti,] 29 Decembrie 1875

Dl. Prefect de Vlaşca mă informează prin telegrama No. 900, că uvrierii austriaci şi francezi care au lucrat la Drugagiu, nu sunt plătiţi de 10 Săptămâni, de antreprenor, încât nemai având ce mânca s'au dus în masă la prefectură şi au reclamat simbria lor.

Am onoare Dle Ministru a vă comunica cele ce preced, rugându-vă să binevoiţi a lua grabnice măsuri pentru îndestularea acestor lucrători.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 29.]

52

Paris, 31 Decembrie 1875

Nu am putut găsi pe Ducele Decazes nici ieri nici astăzi pentru a-i comunica cele ce mi-aţi spus. S'a produs o criză ministerială în urma neînţelegerilor dintre Domnii Buffet şi Leon Say; acesta din urmă şi-a dat demisia şi este vorba

de retragerea simultană a mai multor miniştri, inclusiv Ducele Decazes; nu este totuşi probabil să se facă schimbări importante. Mâine mă voi duce din nou la minister şi nădăjduesc să vă pot transmite un răspuns precis.

Calimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 2. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

53

Constantinopole, 1 Ianuarie [1876]

Astăseară Derviş Paşa a fost numit ministru de marină. Ambasadorii puterilor semnatare tratatului de Paris au început a fase demarşe pe lângă Poartă pentru a recomanda proiectul lui Andrassy atenţiunii Sultanului.

Intervenirea lor actualmente este numai oficioasă şi amicală.

Ali-Paşa va pleca Sâmbătă pentru Mostar cu Constant Effendi, însărcinat cu misiune conciliatoare pe lângă şefii insurgenţilor,

[*Monitorul Oficial* Nr. 2 din 3/15 Ianuar 1876, 26 col. III. Telegramă.]

54

Pera, 1 Ianuarie 1876

Sir Elliot răspândeşte aici svonurile cele mai false cu privire la ţara noastră; o arată ca fiind pradă anarhiei şi în ajunul catastrofei; spuse că deţine aceste informaţii de la Consulul său. Mi se pare că acest Agent îşi redactează rapoartele sale sub influenţa membrilor coaliţiei şi a altor câtorva nemulţumiţi care formează cercul său obişnuit.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 2. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

55

Bucureşti, 4 Ianuarie 1876

Domnule Agent,

Dv. ştiţi că dela începutul chiar al răscoalei care a izbucnit în Bosnia şi în Herţegovina, Guvernul român, cu tot interesul pe care-l purta şi pe care-l poartă încă creştinilor din Turcia, a păstrat cea mai strictă neutralitate.

Am aflat totuşi, nu fără o adâncă mirare, că oamenii de Stat ai Turciei socotesc România ca suspectă şi îi atribue complicităţi cu ţările răsculate şi cu alte [ţări] înclinate să lupte alături de primele.

Aceste svonuri au şi fost confirmate de concentrarea trupelor otomane la Vidin, unde trecerea Dunării este mai uşoară precum şi de staţionarea mai multor vase de război sub pavilion otoman în faţa oraşelor de pe litoralul românesc.

Pus în faţa tuturor acestor fapte, a căror gravitate nu poate să vă scape, Domnule Agent, Guvernul princiar s'a văzut silit, din prudenţă şi din prevedere, să facă şi el pregătiri militare, căci dacă neutralitatea pe care a păstrat-o până acum ar fi ameninţată, fie prin acte de agresiune din partea Turciei, fie prin intervenţia vreunei alte Puteri care ar dori, indiferent în ce scop, să ocupe România, datoria sa faţă de ţară nu i-ar îngădui să rămână un spectator nepăsător.

A fost un timp când ţara noastră era un câmp deschis pentru lupte şi bătălii; dar acest câmp a fost îngrădit pentru totdeauna de către garanţia colectivă a Marilor Puteri.

Intr'adevăr, tratatul dela Paris, după ce a consacrat propriile noastre capitulaţii, pe care sunt înt meiate legăturile pe care le avem cu Turcia, a făcut din România o ţară de nepătruns pentru acţiunea, rând pe rând predominantă, a diferitelor Puteri străine.

Separată de Turcia şi nefăcând în niciun fel *parte integrantă* din Imperiul Otoman, aşa cum îi place Sublimei Porţi să pretindă, ţara noastră a rămas neutră, şi, în toate împrejurările, Guvernul princiar a avut drept deviză a atitudinei sale neutralitatea şi păstrarea ordinei, aceste două condiţii esenţiale care-i sunt impuse de tratate şi care fac din România Belgia Orientului.

Europa ştie că România n'a fost nici cucerită, nici părăsită la bunul plac al Turciei, aşa cum Sublima Poartă ar fi dorit să lase să se creadă. Punându-se odinioară sub protecţia Imperiului Otoman, ea n'a înţeles niciodată să renunţe la suveranitate.

Când Românii au contractat cu Turcii, ei au făcut o convenţie cu îndatoriri reciproce *) prin care aceştia s'au obligat să-i apere pe primii la nevoie, în schimbul unui tribut anual. Dar acest tribut nu atinge cu nimic suveranitatea noastră.

Dacă mi-ar fi îngăduit să pronunţ o judecată asupra Tratatului dela Paris, n'aş şovăi să observ că Puterile nu şi-au desăvârşit opera lor în timp ce au încercat să perpetueze în ce ne priveşte forma cu neputinţă de susţinut a unui drept învechit, în loc de a ne acorda în chip sincer, cum parte din ele au făcut altădată pentru Belgia, toate condiţiile indispensabile pentru a alcătui, la porţile Orientului, un adevărat bulevard, un stat puternic şi complect independent.

Atâta timp cât această problemă nu va fi rezolvată, va rămâne totdeauna o cauză de tulburări care, împotriva voinţei Guvernului român, va putea face să izbucnească conflicte. Trebue să ştim însă să aşteptăm ca timpul să ne

*) In originalul francez: *convention synallagmatique.*

aducă această soluţie. Oricare ar fi năzuinţele drepte şi legitime ale ţării noastre, Europa pare atât de îngrijorată de urmările incalculabile ale unui război, pare a dori atât de mult pacea, că ar fi puţin înţelept din partea noastră să nu-i răspectăm voinţa.

Revenind la obiectul principal al notei mele, cred, Domnule Agent, că trebue să vă atrag atenţia că evenimentele care se anunţă pentru primăvara aceasta au trezit în România îngrijorări pe care desigur le cunoaşteţi.

Dacă tratativele începute între diferitele Puteri sau cele care vor urma cu privire la chestiunea Orientului ascund hotărâri menite a atinge drepturile României, ar fi bine să cunoaştem chiar acum situaţia ce va rezulta pentru ţara noastră.

Vă rog aşa dar, Domnule Agent, să încercaţi prin toate mijloacele de care dispuneţi să cunoaşteţi orice proiect care ne-ar privi direct sau indirect, pentruca să putem face din timp toate rezervele noastre şi să luăm măsuri în consecinţă.

Ceeace trebue mai ales cercetat este care ar fi atitudinea Puterilor în cazul când Turcia s'ar prăbuşi în lupta cu populaţiile creştine din Imperiul său.

Ce situaţie am avea noi atunci în faţa Europei? Guvernul princiar crede că garanţia Puterilor ar continua să existe pentru ţara noastră, fără ca totuşi angajamentele luate de România faţă de Turcia să poată dăinui în raporturile ei cu vreun alt stat chemat să-l înlocuiască pe primul. Intr'adevăr, angajamentul nostru de a plăti tribut fiind personal faţă de Sultan, România s'ar vedea eliberată de singura legătură care o uneşte cu Turcia şi, prin urmare, ar obţine, prin chiar tratatele existente, o situaţie asemănătoare cu aceia a Belgiei, şi această situaţie ar continua să fie garantată de către Puterile semnatare ale Tratatului dela Paris.

Există totuşi o eventualitate care ar putea să schimbe linia de conduită urmată de Guvernul român până astăzi.

Vreau să vorbesc de cazul în care o Putere oarecare s'ar hotărî să intervină direct în conflictul existând între Turcia şi provinciile Imperiului său, şi ar încerca în acest scop să treacă armata sa prin România fără consimţământul nostru şi violând articolul 27 al Tratatului dela Paris.

In acest caz este de datoria noastră ca protestând în acelaş timp în chipul cel mai hotărât, să luăm armele pentru a ne face respectată neutralitatea şi a împiedeca pe beligeranţi să pătrundă pe teritoriul nostru. Dar dacă s'ar produce o conflagraţie generală, putem oare închide ochii asupra primejdiilor pe care o stare de nesiguranţă le-ar aduce României? Intr'o asemenea eventualitate Guvernul princiar, pătruns de conştiinţa datoriei şi de interesele României, ar fi gata să accepte a da ajutorul pe care Puterile i le-ar cere şi să coopereze cu armatele aliate, cu condiţia bine precizată ca aceste Puteri să garanteze României integritatea teritoriului său şi toate drepturile sale seculare.

Cu toate că nu trebue să faceţi, Domnule Agent, din conţinutul acestei note obiectul unei comunicări formale, aş dori să folosiţi o ocazie spre a vorbi în sensul prezentei oamenilor politici cu care sunteţi în legătură.

Rugându-vă să binevoiţi a mă înştiinţa despre felul în care vor fi judecate cele spuse de dvs., folosesc această ocazie pentru a vă reînoi, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele consideraţii.

Lascăr Catargiu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 6—9. Se găseşte parţial reprodus şi la N. Iorga, *Corespondenţa diplomatică română sub Regele Carol I (1866—1880)* Paris, 1923, Nr. 249, p. 104—106. Originalul în limba franceză.]

56

Bucureşti, 4 Ianuarie 1876

Indată după primirea telegramei dvs. cifrate privitoare la svonurile răspândite la Constantinopol de către Sir Elliot, am avut o convorbire cu St. John, girantul Consulatului Angliei la Bucureşti.

I-am atras atenţia că interesul guvernului princiar, precum şi cel al tututor Puterilor garante, fiind menţinerea ordinei şi a liniştei în România, aş dori să ştiu pe ce se întemeiază informaţiile transmise de el la Constantinopol şi după care ţara noastră ar fi în prada anarhiei şi în ajunul unei catastrofe, când nimic după câte ştiu nu poate îndreptăţi aceste prevestiri. Girantul mi-a răspuns că se exagerase, că nu afirmase nimic în rapoartele sale, se mulţumise numai să reproducă svonurile care circulau în ţară fără a le garanta, dar că el crede că noi avem planuri împotriva Turciei şi că locuitorii Moldovei sunt nemulţumiţi. I-am replicat că ar fi trebuit să se adreseze mai întâi ministerului pentru a putea primi informaţii pozitive şi a nu se expune de a transmite ştiri lipsite de orice temei. Girantul, exprimând dorinţa de a fi informat asupra acestor două puncte, i-am spus că guvernul princiar, credincios tratatelor, a păstrat totdeauna şi va păstra şi de aici înainte cea mai strictă neutralitate; că nemulţumirea locuitorilor Moldovei nu poate proveni decât din proastele recolte ale mai multor ani, că locuitorii Irlandei fiind în acelaşi caz, nimeni nu s'a gândit să acuze guvernul britanic de aceasta. Am sfârşit rugând pe Girant să restabilească adevărul şi adăogând că în România nu vor fi turburări atâta vreme cât Puterile garante vor continua să-l susţină pe Principele Carol şi pe Guvernul său.

Vă rog să desminţiţi toate svonurile false şi răuvoitoare şi să vedeţi pe Sir Elliot pentru a-i vorbi în sensul prezentei.

L. Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 4 şi 5. Originalul în limba franceză.]

57

Berlin, 13 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Am primit nota dvs. cu data de 4/16 ale acestei luni, sub Nr. 60, prin care îmi expuneţi situaţia ţării faţă de evenimentele ce au loc de astă vară încoace în [provinciile] creştine ale Turciei europene şi care continuă să frământe aceste provincii, precum şi eventualităţile ce se pot ivi pentru noi în urma acestei stări de lucruri. [Imi vorbiţi despre] atitudinea duşmănoasă a guvernului turc faţă de noi, cu toată stricta neutralitate pe care guvernul a observat-o în aceste împrejurări, îmi arătaţi politica pe care guvernul Alteţei Sale este silit s'o urmeze şi îmi cereţi să folosesc orice ocazie pentru a face cunoscut oamenilor politici de aici această situaţie, încercând să aflu proiectele care ne-ar privi direct sau indirect.

Pentru a mă conforma îndemnului dvs. am văzut aseară pe Domnul de Bülow. I-am expus pe scurt situaţia ţării noastre în sensul mai sus amintitei note a dvs. precum şi politica pe care împrejurările de azi silesc guvernul Alteţei Sale s'o urmeze, şi am încercat să întrezăresc care ar fi punctul de vedere al guvernului German faţă de numeroasele probleme care se vor pune într'un viitor nu prea îndepărtat.

Imi pare rău că trebue să vă spun, Domuule Ministru, că Domnul de Bülow a fost extrem de rezervat şi s'a mărginit a-mi spune că guvernul român n'are decât să păstreze aceiaşi strictă neutralitate ca şi până acum, că bunăvoinţa pe care Puterile o păstrează pentru noi constitue o garanţie a situaţiei noastre politice, că în ce priveşte atitudinea duşmănoasă a Turciei faţă de noi, la malul Dunării, el nu ştie nimic şi că va cere în această privinţă un raport Domnului de Pfuel. Am folosit această ocazie pentru a-l întreba dacă a fost desemnat succesorul Domnului de Pfuel; mi-a răspuns că nu încă, Domnul de Pfuel rămânând încă la Bucureşti, şi că succesorul său va avea acelaş titlu.

Binevoiţi, Domnule Ministru, a primi asigurarea înaltei mele consideraţii.

N. Creţulescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 16 şi 17. Originalul în limba franceză.]

58

Pera, 14 Ianuarie 1876

Ziarul « *Byantis* » şi alte două ziare de aici au fost suspendate din pricina unor articole privind capitalizarea tributului nostru.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 20. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

59

Roma, 16 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Inainte de a primi nota confidenţială a Excelenţei Voastre, sub Nr. 62, avusesém ocazie să ating unele din punctele despre care tratează în convorbirile mele cu oamenii politici destul de sus puşi pentru a putea, până la un anumit punct, reflecta gândirea Guvernului.

Daţi-mi voie să consemnez aci, cele ce-am aflat. Se crede în mod general la Roma că Puterile care ar putea dori desmembrarea Imperiului Otoman au tendinţe, vederi şi interese prea opuse pentru a fi putut sau a putea să se înţeleagă asupra unui plan comun al cărui scop ar fi răsturnarea stării actuale de lucruri în Orient. Afară de aceasta, Rusia n'ar fi încă gata pentru o asemenea eventualitate şi, cu toată noua sa situaţie în Egipt, Auglia u'ar fi schimbat, atât de complect pe cât s'ar crede, politica sa tradiţională faţă de Turcia. In ce priveşte guvernul italian, el socoteşte că tot Turcii sunt cei mai buni paznici ai Bosforului! Aici se tinde aşa dar a se admite, în mod general, că diplomaţia urmăreşte, sau cel puţin a urmărit până acum cu sinceritate, potolirea răscoalei şi ameliorarea *statu-quo-ului* în Orient şi că în tratativele în curs nu se ascunde nicio hotărâre care ar atinge situaţia pe care Tratatul dela Paris a acordat-o României.

Există totuşi un proiect care include în planurile sale ţara noastră, şi pe care l-am auzit exprimat aci, nu fără oarecare bunăvoinţă, de către patrioţi italieni, chiar în primul an al sosirii mele la Roma. Cu tot caracterul său ipotetic, m'am grăbit atunci să-l aduc la cunoştinţa predecesorului dvs. Fiind dat că acest proiect a fost din nou pus în circulaţie şi că el trezeşte nădejdile unora şi îngrijorările altora, daţi-mi voie, Domnule Ministru, să atrag o clipă atenţia dvs. asupra lui.

Iată, în câteva cuvinte, despre ce este vorba în acest proiect. Germania şi chiar Italia nu şi-ar fi desăvârşit în întregime evoluţia lor. Principiul pe baza căruia s'au constituit, închide încă nădejdi pe care patrioţii celor două ţări le mângâie în inimile lor şi la care aspiră aspiraţii. Un număr destul de mare de Italieni, un număr cu mult mai mare de Germani, fac parte din Imperiul Austro-Ungar: în virtutea principiului uaţionalităţilor, ei trebue să se întoarcă la patria-mumă; de unde nevoia de a desmembra Austria şi a o despăgubi împingând-o către Orient. *Orientalizarea* Austriei cum se spune aci, iată problema a cărei soluţie ar complecta evoluţia tinerelor State a Germaniei şi Italiei.

Trebue să vă spun, Domnule Ministru, că adevăraţii oameni de stat italieni nu par prea entuziasmaţi de un asemenea proiect. Germania la Triest (pe care-l

socotesc italian) constituie o vecinătate de care se tem; am cunoştinţă în chip neîndoios că actualul Preşedinte al Consiliului de Miniştri al Regelui Italiei s'a exprimat în această privinţă nu fără oarecare îngrijorare. S'a făcut însă vreun demers din partea Guvernului de la Berlin pe lângă Guvernul de la Roma pentru a-l face să îmbrăţişeze acest proiect şi pentru a-l târî pe drumurile pe care le deschide? N'aş şti să vă spun. N'aş putea să vă spun nici dacă la Berlin, acest proiect a fost scos din sferele abstracte pentru a fi coborât în domeniul acţiunii; aş dori să amintesc numai Excelenţei Voastre că la începutul răscoalei din Herţegovina mai multe ziare oficioase, care îşi primesc de obicei inspiraţiile de la Domnul de Bismark, îndemnară puternic Austria să-şi anexeze provinciile răsculate ale Turciei. Excelenţa Voastră mai ştie că, în sânul Parlamentului german s'a exprimat de mai multe ori, dacă nu mă'nşel, ideia că Germania se sufoca în graniţele sale continentale şi că avea absolută nevoie de largi frontiere maritime.

Nu ştiu, Domnule Ministru, dacă se află la Viena un partid care susţine asemenea tendinţe: ele mi se par însă de natură a trezi o vie opoziţie din partea oamenilor politici austriaci. Bătrânul Imperiu al Habsburgilor ar trebui să-şi reînceapă istoria! Mi se afirmă totuşi că acesta ar fi visul unui oarecare grup de patrioţi Maghiari. Să scape de Germanii arhiducatului Austriei şi să părăsească Viena, să întemeieze un mare Imperiu oriental şi dunărean sub egemonia Ungariei şi cu Buda-Pesta ca centru de gravitaţie, acesta ar fi gândul tainic al partidului pur ungar.

Este în orice caz aici un gând de viitor; astăzi un asemenea plan n'ar avea mulţi sorţi de a fi susţinut în chip serios de către oamenii politici maghiari. Aceştia ar părea convinşi de nevoia de a amâna realizarea acestui proiect pentru momentul (pe care nu-l socotesc prea îndepărtat) când Ungaria va fi reuşit să domine, de nu să-şi asimileze, diferitele naţionalităţi ale diferitelor ţări care constituie ce numesc ei patrimoniul Coroanei Sfântului Ştefan. Să fie aceasta explicaţia violenţei cu care Ungaria încearcă să *maghiarizeze* rasele care locuiesc în Transilvania? Nu voi întârzia, Domnule Ministru, să mă informez pentru a putea răspunde în chip mai precis la ultima dvs. notă.

Lăsând discernământului Excelenţei Voastre şi cunoştinţei sale mai complecte a situaţiei, grija de a cântări valoarea sau exactitatea informaţiilor mele, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a primi expresia simţămintelor mele de înaltă consideraţie.

C. Exarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 23-26. Parţial reprodus la N. Iorga, *Corespondenţa diplomatică română sub regele Carol I (1866—1880)*, Paris, 1923, Nr. 243, pg. 103—104. Originalul în limba franceză. Confidenţial.]

60

Belgrad, 18 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a confirma Excelenţei Voastre primirea notei sale confidenţiale din 4 Ianuarie, cu Nr. 63. Această notă mi-a ajuns la 12 ale lunii. Inainte de toate, fie-mi îngăduit să exprim Excelenţei Voastre felicitările mele viu simţite atît pentru conţinutul cât şi pentru forma acestei note. In adevăr, prin nota aceasta, intrăm într'o nouă eră. Această notă, stilizată cu atâta îndemânare, exprimă cu loialitate în faţa Europei adevăratele interese ale Patriei noastre scumpe şi-şi păzeşte neatinse demnitatea şi onoarea naţiunii. Ea sfărâmă lanţul unui trecut prea adeseori umilitor şi formulează dreptele şi legitimile noastre năzuinţe. Onoarea fiind salvată, restul rămâne în mâinile lui Dumnezeu. De aici înainte, revine Românilor rolul de a se arăta la înălţimea nobilului scop care trebue atins, şi eu nutresc nădejdea întemeiată că toţi copiii României îşi vor face datoria.

Inainte de a începe convorbirile cu colegii mei în legătură cu conţinutul notei, am crezut de datoria mea să vorbesc Principelui Serbiei.

Iată motivele care m'au hotărât să procedez în felul acesta: prezenta notă trebuia să producă în chip necesar cea mai mare impresie, mai ales în această ţară care se găseşte în ajunul unei acţiuni decizive.

Trebue să mărturisim că atitudinea pe care am luat-o este un adevărat tăciune aprins svârlit printre materiale care pot arde şi care au şi început să ardă în Orient. Scupcina fiind în ajunul închiderii ei şi ministerul pe punctul de a fi schimbat, m'am gândit că nu se cuvenea să agravez mai mult situaţia deja foarte grea, prin ea însăşi, a Princepelui Milan, ale cărui hotărâri definitive nu le cunosc încă. Impins către o acţiune, prin dorinţele unanime ale naţiunii sale, lăsat în voia sfaturilor şi sugestiilor adeseori contradictorii ale Puterilor, Principele pare încă ezitant. In orice caz, cum nu apare încă niciun termen care să pună capăt acestor şovăieli, m'am hotărât să vorbesc mai întâi Principelui în legătură cu conţinutul notei şi, după aceea, colegilor mei.

Principele a părut extrem de mişcat. Mi-a mulţumit pentru delicateţa procedeelor mele, mi-a declarat că felul nostru de a face i se pare bun şi m'a rugat să păstrez încă secretul faţă de Sârbi. I-am făgăduit aceasta, fără să-i ascund că aveam intenţia să vorbesc colegilor mei şi că, de alt fel, răstimpul tăcerii mele nu putea fi decît de câteva zile, având în vedere publicitatea inevitabilă care trebuia să o capete un astfel de subiect. In zilele următoare am avut întrevederi cu toţi colegii mei.

Iată, în esenţă, impresia pe care mi s'a părut că nota a produs-o asupra ascultătorilor mei.

Am fost audiat de toţi cu religioasa tăcere a unei mirări, pe care nu o egala decât surpriza lor. In răspunsurile date, toţi mi-au declarat că nu vorbesc

decât în numele lor propriu, neavând încă nicio calitate să exprime părerea guvernului lor. Agentul Angliei mi-a spus că, din punctul de vedere al României, consideră că documentul este desăvârşit. Paragrafele relative la ocuparea României şi la trecerea trupelor străine îl umplură mai ales de satisfacţie. Crede că Anglia va primi în chip favorabil aceste principii. Am adăugat, răspunzând că premisele fiind admise, nu cred că concluziile vor avea o altă soartă.

Agentul Germaniei crede că multe vor depinde de modul în care Agenţii noştri pe lângă diferitele curţi se vor pricepe să înfăţişeze chestiunea, având mai cu seamă în vedere asprimea pe care o găseşte în anumite expresii. I-am răspuns că nota era destinată pentru folosinţa şi orientarea agenţilor României şi că nu mă îndoiesc că colegii mei vor şti să păzească formele, după cerinţele locurilor în care sunt însărcinaţi cu interesele ţării lor, dar că fondul şi esenţa nu rămâneau mai puţin câştigate.

Agentul Italiei mi-a arătat o satisfacţie fără restricţii şi chiar a doua zi a venit să mă felicite.

. . . .

In general, în corpul diplomatic, impresia ne este favorabilă, efectul şi emoţia sunt imense, şi neliniştea fierbe în aşteptarea celor ce vor urma.

Cât despre Serbia, îndată ce se va şti cu precizie ce anume se poate aştepta, efectele nu se pot calcula. Entuziasmul va creşte la culme, dar şi intrigile care se încrucişează în toate sensurile, în umbră, pot să explodeze. La timpul şi locul potrivit voi avea onoarea să raportez. In aşteptare observ şi înregistrez.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 11, 12, 13. Originalul în limba franceză.] Raport confidenţial.

61

Roma, 20 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Intr'o lungă convorbire, pe care am avut-o ieri cu domnul ministru al Afacerilor Străine Visconti-Venosta, am profitat de ocazie pentru a atinge diferitele puncte care fac obiectul notei confidenţiale a Excelenţei Voastre, cu No. 62 din 4/16 Ianuarie. Am explicat mai întîi Domnului Ministru motivele care au hotărît guvernul român să facă pregătirile militare lipsite, după cum i-am afirmat, de orice caracter agresiv şi al căror scop unic este să apere teritoriul nostru împotriva oricărei eventualităţi.

Domnul Ministru mi-a mulţumit de asigurările pe care i le-am dat şi mi-a declarat, cu toată convingerea, că nu crede ca Turcia să aibă vreo intenţie oarecare de a ataca ţara noastră.

Dl. Visconti-Venosta admite şi mai puţin eventualitatea unei intervenţii armate a unei alte Puteri şi a aprobat în chip hotărît ideile exprimate de mine asupra garanţiei Puterilor date ţării noastre, aşa cum ele rezultă din Tratatul dela Paris.

« Există totuşi un caz, mi-a spus Dl. Visconti, în care o astfel de eventualitate ar putea fi prevăzută şi de temut, cazul în care aţi face cauză comună cu răsculaţii împotriva Turciei şi aţi pune astfel în joc interesele vecinilor d-voastră şi acele ale Europei. In ce mă priveşte nu văd ce anume aţi avea de câştigat aventurându-vă într'o astfel de acţiune. »

Am asigurat pe Dl. Ministru că nici unul din oamenii politici dela Bucureşti nu nutreşte astfel de idei, dar am căutat, în acelaş timp, să-l fac a înţelege cum atitudinea mereu provocatoare şi sâcâitoare a guvernului turc faţă de noi este menită să aţâţe ţara, şi cât este de necesar a defini mai limpede o situaţie care dă naştere în fiecare moment, unor incidente capabile să se transforme în conflicte. In legătură cu aceasta i-am relatat în amănunte D-lui Visconti-Venosta cele două incidente ivite ca urmare a purtării Consulului turc dela Brăila, ca şi atitudinea Sublimei Porţi în ultima chestiune a convenţiei poştale.

— « Desigur am adăogat eu, guvernul turc nu va scăpa ocazia de a emite un nou protest în legătură cu legile care au fost sau vor fi depuse pe biroul Camerelor noastre în legătură cu instituirea unei decoraţii române şi cu oportunitatea de a bate monezi cu efigia Suveranului nostru. »

— « Nu cred, mi-a răspuns Dl. Visconti-Venosta, cu un surâs plin de înţeles, ca Turcia să se hotărască a porni cu război împotriva dvoastră din pricina decoraţiilor sau a pieselor dvoastre de cinci franci ».

Văzând dispoziţia în care se afla Dl. Ministru, am crezut că trebue să-i spun un cuvânt despre dreptul nostru de a fi reprezentaţi pe lângă curţile străine, şi am revenit asupra nevoii de a defini, într'un mod mai limpede, situaţia României din punctul de vedere al dreptului său public extern.

Dl. Visconti-Venosta mi-a răspuns asupra acestui punct cu multă rezervă şi în fraze destul de complicate, al căror sens mi s'a părut a-l pricepe în felul următor:

— « Dacă găsiţi un prilej favorabil pentru a reglementa toate aceste chestiuni fără a tulbura pacea şi fără a rupe violent cu Turcia, diplomaţia nu se va opune. »

Dorind apoi a cunoaşte, Domnule Ministru, ce gândeşte Dl. Visconti-Venosta asupra « atitudinii guvernului italian în cazul în care Turcia ar fi înfrântă în lupta cu populaţiile creştine ale imperiului său », am încercat să mă informez asupra soartei avută de nota D-lui Andrassy la Constantinopol.

— « Cred, mi-a spus Dl. Visconti, că guvernul turc va primi propunerile Puterilor şi va da garanţii pentru aplicarea Reformelor. Pe de altă parte, diplomaţia îşi va exercita acţiunea sa la Belgrad şi la Cetinie în sensul liniştirii spiritelor. Astfel se înfăţişează situaţia actuală. »

— « Dar dacă, l-am întrebat, răsculaţii nu vor depune armele....? »

— « Atunci va apărea o situaţie nouă şi se va aviza. »

Deoarece am crezut a înţelege, Domnule Ministru, că ideea prăbuşirii Turciei era departe de gândul D-lui Visconti-Venosta, n'am socotit că trebue să merg mai departe cu întrebările mele.

Convorbirea s'a îndreptat apoi asupra Stării Serbiei şi a Greciei, şi Dl. Ministru, păstrând rezerva în ce priveşte legitimitatea năzuinţelor acestor ţări, m'a făcut să înţeleg că cel mai bun mijloc pentru a ajunge la realizarea unor astfel de năzuinţe ar fi fost să se concentreze forţele şi inteligenţele în privinţa organizării şi prosperităţii interne, în loc de a le risipi altfel.

Dl. Visconti-Venosta nu crede că Serbia este în situaţia de a juca rolul Piemontului faţă de populaţiile slave ale Turciei.

In rezumat: Dl. Visconti-Venosta este foarte satisfăcut de asigurarea că pregătirile noastre militare n'au niciun scop agresiv. El admite încă mai puţin eventualitatea unei intervenţii armate a unei alte Puteri pe teritoriul nostru, afară poate de cazul în care ne-am aventura să dăm foc Orientului.

Eventualitatea prăbuşirii Turciei, ca urmare a sforţărilor combinate ale creştinilor din Imperiul său, nu mi se par că intră în previziunile guvernului italian.

Măsurile pe care (fără a tulbura pacea) le-am combina cu înţelepciune şi energie în scopul de a afirma suveranitatea statului nostru, nu mi se pare că ar putea să ne creeze grave încurcături. Turcia nu va ceda nici odată de bună voie, dar istoria ne arată că ea a sfârşit totdeauna prin a admite *faptul îndeplinit*. Lucrurile stau aproximativ la fel şi cu diplomaţia oficială.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea prea înaltei mele consideraţii.

C. Exarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 27—30. Originalul în limba franceză.]

62

Viena, 23 Ianuarie 1876.

Domnule Ministru,

Circulara D-voastră este bine scrisă şi exprimă adevăratele tendinţi ale ţării; dar în circumstanţele actuale ne-a cam surprins aci pe toţi. Eu însumi, plecând să-mi fac vizitele, mă simţeam cu totul căzut şi în zadar căutam şi caut încă motive solide ca să explic în ochii mei mai întâi această fără veste prefacere în ţinuta politică a cabinetului dela Bucureşti. Sunt silit deci să vă declar cu toată supunerea, chiar dela început, că n'am reuşit a găsi nicio convicţiune ca să susţin cu tărie armarea actuală însoţită de efigiă şi decoraţiune mult sgomotoasă şi, ce este încă mai mult; susţinută şi explicată printr'o notă cir-

culară care, cu toate menajamentele ce s'au pus, totuşi nu e mai puţin decât un fel de profesiune de credinţă cominatorie care obicinuit se face în ajunul declaraţiunei de resbel.

Negreşit că n'am fost bine pătruns de sentimentele guvernului meu şi n'am ştiut sta la înălţimea situaţiunei ce aţi creiat, n'am auzit bine vocea terei, dar mai înainte de toate sunt dator a vă confesa adevărul. Aşa, la Comitele Andrassy, unde m'am dus mai întâi, nici n'am cutezat să încep vorba şi l-am întreţinut de altceva şi negreşit aşi fi plecat fără să ating această chestiune, negăsind nimic de zis, dacă însuşi ministrul în modul cel mai delicat, fără cea mai mică supărare, ca un bun amic (aceasta o cred şi adesea o zic şi voi repeta-o până la probă contrarie) ca un bun amic al nostru nu mi-ar fi vorbit mai întâiu.

« Puteţi să armaţi cât veţi voi, îmi zicea acesta, dacă aveţi bani; pe noi nu ne supără câtuşi de puţin, dar îmi pare rău că veniţi într'un moment când toată agitaţiunea s'a potolit, când toată Europa vrea pacea şi pentru nimeni, pentru nici o consideraţiune nu ar putea să vază cu ochi buni cea mai mică tendinţă de nouă turburare. V'aţi schimbat frumosul rol ce aţi ţinut până acum şi prudenţa va adandonat tocmai în momentul când eraţi în drept să aşteptaţi recompensa unei ţinute demne de a vă atrage respectul general şi potrivită cu poziţiunea specială a României, care n'are a face şi nu trebuie de loc să se amestice între populaţiunile Turciei cari sunt încă semibarbare. Aţi păţit, îmi zicea Comitele surăzând ca acel senator din timpul lui Ludovic-Philippe care toată viaţa sa a alergat ca să capete un scaun în senat şi când l-a obţinut a doua zi a venit 24 Februarie. »

M'am silit să pun înainte toate consideraţiunile din nota d-voastră. N'am reuşit. Toţi râd şi cu multă politeţă caută să schimbe vorba când le spui că suntem ameninţaţi de Turci... » Dar de când oare bieţii Turci, mi s'a zis au mai atacat pe cineva, ei cari nu sunt în stare să birue pe proprii lor insurgenţi? » Alţi timpi erau aceia când făceau să tremure Europa întreagă, când înconjurau zidurile Vienei şi stăpâneau Ungaria... »

Pentruce dar ne armăm, căci Turcii nu sunt de loc de vină? Pe nimeni nu vom reuşi a convinge şi curat se vede că pricină cu lumânarea căutăm. « Contra cui aveţi să vă bateţi, mi s'a zis? Ştim că vreţi să faceţi rege pe Vodă Carol, dar ăsta e mijlocul? »

D. Andrassy îmi spunea: « Vă sunt amic sincer, v'am dat probe şi voi mai da. Dorim din toată inima, şi Impăratul vrea să facă din România un stat forte şi amic, pentrucă oricât de forţi aţi fi, de 15 milioane să fiţi şi oricât de mare armată aţi avea, nouă rău nu ne puteţi face, niciodată nu veţi fi atât de tari încât să ne vătămaţi. De aceia vă susţinem din toate puterile dar ne întristăm când înşivă ne ridicaţi mijloacele. V'o spui cu durere de inimă: azi este evident că Turcia a mâncat o palmă. Nu numai Englitera care a făcut dificultăţi la început şi apoi a consimţit dar şi Franţa şi Italia şi chiar Germania, poate şi Rusia în fund nu prea le place ce s'a făcut; este chestiune

aci de oarecare gelozie ascunsă între puteri. Ei bine, îți spui confidențial că fiecare ar fi mulțumit când a doua zi ar putea să dea Turciei o mică satisfacțiune ca să o facă să mai uite palma ce a mâncat și să lovească poate indirect în faptul nostru. Nu e vorba că armați. Puteți s'o faceți de aveți bani de cheltuit cu toate că nu văd nici un folos, pentrucă nici pomeneală a fost să se ocupe veriodată România, iar dacă se va ocupa negreșit că aceasta se va face prin învoirea și a celorlalte puteri și atunci nu d-voastră, oricât de mare armată ați avea, dar cel mai mare stat nu poate rezista la invaziunea străină, iar dacă e vorba de a protesta cu armele în mână, apoi sau una mie, sau zece sau o sută de mii de vor pieri, rezultatul același va fi, pe cât numai că se va vărsa un sânge inocent. Nu e vorba deci de armare, faceți, pregătiți-vă cât vreți (și cifra de 5 milioane șease sute de mii, nu s'a părut Comitelui exagerată cât pentru armare, dar foarte mare pentru mijloacele noastre dar sgomotul ce s'a făcut cu această armare și mai ales circulara d-voastră, nu vă temeți să vă facă rău și un rău cu totul inutil? Dacă va veni Turcia a doua zi după a sa umilitoare acceptațiune sau chiar astăzi, să proteste în contra actelor de provocare din partea României, negreșit poate fi de temut că puterile vor căuta să vă dezaprobe. Se va vedea din parte-vă o curată agresiune și cu tendințele secrete ce aveți și cari nu mai sunt pentru nimeni un mister, se va putea conveni în comun a se da o satisfacțiune Turciei tocmai ca să-i garanteze mai bine pe viitor liniștea interioară și de unde erați afară din chestie și ați fi putut mai târziu, beneficiind de buna conduită ce ați știut a ține, să obțineți dela consimțământul Puterilor, și recunoașterea decorațiunei ce voiți a creia și toate celelalte drepturi, până la realizarea treptată și pacinică a tutulor dorințelor ce aveți; acum nu e de mirare să vă vie o notă colectivă și obraznică în contra căreia ce ați avea a face?

Mi-e teamă dar să nu vă dea îndărăt faptul că faceți partea liniștită a circulărei prin care declarați că nu vreți să turburați pacea, *fiindcă ar fi puțin înțelept din parte-vă de a nu respecta voința puterilor* a plăcut tutulor și ambasadorul rus a și luat notă de aceasta precum și de alte pasagiuri importante din circulară. Sunt dator însă și aci să vă fac cunoscut că cu multă finețe mi s'a dat a înțelege puțina modestie ce conține acest pasagiu ca cum numai din condescendență față de puteri ne provine această mintoasă moderațiune, iar altfel am fi gata să și realizăm aspirațiunile națiunei; și apoi mi s'a zis încă că toate celelalte părți ale notei și pregătirile resbelnice ce facem sunt în opozițiune cu această declarațiune care în fine nici că ar fi fost necesară afară numai (și aceasta iarăși cu un mic surâs pe buze mi s'a zis) afară numai dacă nu înțelegem să căpătăm răsplata pentru această declarațiune pacifică ce binevoim a face Europei. »

D. de Novicoff m'a autorizat a vă asigura în modul cel mai pozitiv că nici a fost veriodată vorbă de ocupațiunea României, nici de trecerea trupelor pela noi. Cât despre acest punct putem fi todeauna liniștiți și cum s'ar cuteza

a se călca art. 27 din tratatul de Paris cari nu permite intervenţiunea decât în caz de turburări? Puterea care ar face aceasta ar trebui mai întâi să declare resbel tutulor celorlalte. Cât pentru ipoteza unei conflagraţiuni generale, nu intră în vederile guvernelor să facă politică de conjectură, ci zi cu zi; se face în prezinte ce se poate; viitorul este al lui Dumnezeu. Pentru acest motiv dl. de Novicoff (care neîncetat a dat în mine cu mult spirit, trebuie s'o recunosc, ceiace nu i se întâmplă adesea, dar poziţiunea ce-i făceam era admirabilă) deşi a găsit prea bună fraza prin care vă declaraţi «gata a primi să daţi tot concursul ce vi s'ar cere şi să cooperaţi cu armatele aliate...» şi a luat încă notiţă după dânsa, însă m'a făcut să pricep şi aci, că deocamdată fiind pace, nu se poate privi nici acest period precum tot conţinutul notei, decât ca o teorie de academie, căci nu e nimeni dispus pe ceartă, nimeni nu ne supără, nimeni nu ne cere nimic şi nu sunt amatori pentru ofertă. Temerea ce avem de călcarea teritoriului nostru, singura eventualitate în care ziceţi că guvernământul român s'ar vedea silit să se abată dela linia de conduită ce a urmat până acum, este cu totul iluzorie. D. Novicoff mai de multe ori mi-a declarat că aceasta, precum şi frica Turcilor nu poate decât să-i provoace surâsul (cu toate c'a luat notă să vază dacă sunt într'adevăr concentrări de trupe şi mai ales bastimente de resbel în faţa litoralului nostru). Dar însă a adăogat ambasadorul Rusiei nu în a sa calitate oficială, fiindcă numai ca particular a acceptat a lua cunoştinţă de conţinutul circulărei şi că astfel îmi vorbeşte, a adăogat zic, că nu poate vedea în această ameninţătoare prevedere a noastră decât o bănuială directă contra Rusiei căci care altă putere ar avea interes să treacă trupele sale prin România, dacă nu Rusia? Aceasta este puţin îndatoritor pentru dânsa (peu obligeant) care n'a dat niciun motiv până azi de a face să se nască aseminea bănueli în contră-i. Inţelegeţi bine, domnule ministru, că n'am avut decât vorba de nimic să murmur din buze, cătând mai mult să le înghit decât să le exprim. Căci ce este în adevăr de obiectat în faţa unei ameninţări actuale, pozitive, bazată pe bănuială, pe injurioasa bănuială de violare a tractatului de Paris, şi aceasta nu într'un mod general, ci anume dirigeată contra Rusiei? (Şi aceasta este şi opiniunea dlui Comite Robillant, Ministrul Italiei care mi-a zis că toată nota se pare a fi *une pointe contre la Russie* şi că în acest senz a făcut mare sgomot în diplomaţie. Aseminea mi-a zis şi ambasadorul Engliterei precum veţi vedea mai jos). Am fost mai bine şi mai norocos tractat, contra aşteptărilor mele, în cealaltă împungere diresă contra Austriei, bazată aseminea pe o injustă şi injurioasă bănuială. Şi cu toate că mă temeam cu drept cuvânt să ating acest punct, pentrucă-mi ziceam plecând, să-mi fac ocolul: pe ce temei şi de când care articolele de jurnale şi comunicaţiuni mai mult sau mai puţin exacte, dar todeauna maliţioase şi de rea fide, de când tripotagele folicularilor şi uneltitorilor de intrigi dau drept unui guvern oricare ar fi să ceară explicaţiuni altuia în privinţa conduitei sale viitoare şi a presupuselor sale cugetări ascunse? Dar admiţând chiar că există intre cutare şi cutare Putere un plan secret pentru cucerirea noastră sau pentru

continuarea suzeranității în favorul Austriei la caz de cădere a Turciei; întru ce ne ajută azi amenințătoarea noastră profesiune de credință? Mai poate fi oare îndoială că nu avem să luăm la un aseminea moment armele în mână? Apoi dela plan până la fapt cât este? Câte cauze pot să schimbe proectul! Pentruce dar aseminea amenințări injurioase din parte-ne, mai ales când tot sângele ce am vârsa nu ne-ar scăpa, când ar fi o înțelegere comună contrarie independenței noastre.

Acestea era în drept a-mi zice contele Andrassy și cu toată temerea mea că voiu produce mare iritațiune, n'am lăsat să mi se vorbească întâi de alții precum mi-a fost sistemul în privința celorlalte puncte din nota d-voastră, ci am luat însumi inițiativa și am pus chestia înainte în conversațiunea mea și cu d. Andrassy și cu ambasadorul Rusiei, celui dintâi fiindcă cu orice preț vream asupra chestiunei să am o explicațiune. (Articolul din *Neue Freie Presse* mă preocupase și pe mine și-mi propuneam să cer lămuriri, pe când nu prevedeam că la București s'au și luat dispozițiuni de declarațiune eventuală de resbel pe temeiul unei ipoteze ce s'a admis deja ca posibilă sau probabilă). Vream dar să cunosc ce va zice comitele în această privință. Iar dlui de Novicoff dacă i-am vorbit de aceasta, vă mărturisesc (cu oare cari regrete și căință, fiindcă nu-mi place să mă serv de aseminea mijloace) mai mult ca să micșorez răul resimțit prin cealaltă bănuială contra Rusiei.

Comitele nu s'a supărat de loc, dar s'a mirat prea mult. A adăogat numai că toată istoria asta a fost o intrigă diresă către « bietul Beust » predecesorele său, căruia i se făcuse în adevăr propunerea alianței puterilor de nord care există și azi, și el având mintea scurtă, s'a temut, n'a avut curagiul să primească propunerea.

Eată, tot mi-a zis d. Comite; dar nici că a fost veriodată vorba de cucerire sau de cea mai mică atingere contra României, sau oricărui alt stat.

Iar d. Novicoff mi-a spus că Bismark a și desmințit deja acea pretinsă convențiune secretă și că toate acestea nu sunt decât uneltiri din partea acelor cari caută să desbine alianța celor trei puteri.

« De astă toamnă nu încetează, îmi zicea, a pune bănueli, când asupra Rusiei, când asupra Austriei, când asupra Prusiei, să ceară prin jurnale și alte publicațiuni să născocească diferite închipuite combinațiuni secrete și alte numai ca să turbure lucrurile. Vrem pacea cu orice preț. Asta să o știe toți. Nu vrem conchiste, nu vrem turburări, și nu pentru veleitățile Sârbilor sau ale Muntenegrului îmi pare rău s'o zic azi, sau pentru ale d-voastră, vom strica opera noastră. Fiecare are interesele sale de salvgardat. Am făcut pentru creștini, nu pentru naționalități — asta nu e ținta noastră — pentru creștini am făcut un mare pas. Vom vedea ce va mai fi mâine de făcut. Prin urmare, d-voastră puteți să faceți ce veți voi « *A vos risques et périls* ». Imi pare rău numai că vă cheltuiți banii de geaba, fiind că nimeni nu se gândește să vă facă cel mai mic rău; aceasta te rog să o repeți mai de multe ori guvernului d-tale. Știu că nu primiți pozi-

ţiunea ce vi s'a făcut prin tractatul din Paris şi că vreţi independinţa pe temeiul teoriilor d-voastră asupra modului cum înţelegeţi legăturile cu Poarta. Insă niciodată Puterile nu vor consimţi să strice opera lor şi să aducă atingere scopului de linişte ce predomină, pentru plăcerea d-voastră şi azi mai puţin decât oricând. »

Am pus înainte poziţiunea dificilă a guvernului faţă cu partidele şi intrigile ce se urzesc în contra-i. Am zis: « Se poate că pentru oamenii de stat din Europa să nu se vază un pericol în concentrarea trupelor şi a vaselor de resbel, dar nu se gândesc la temerile poporului nostru? Prin urmare nu trebuia guvernul să ia măsuri de pregătire, de n'ar fi fost decât spre liniştirea spiritelor? Trebue să se ţie compt mai ales în aseminea împrejurări de opiniunea publică şi de nevoile popularităţii; aceasta pătrunde masele şi chiar sânul majorităţii din cameră şi adresându-mă către d. Andrassy i-am zis: « Vedeţi ce vi se întâmplă în Ungaria ». « Da, mi-a răspuns acesta, înţeleg necesitatea popularităţii la oarecari momente; dar acele momente nu mi se pare că au sosit şi popularitatea odată excitată are să ceară guvernului să meargă înainte, să facă ce a promis; şi guvernul d-voastră neputând să meargă inainte are să fie silit să dea înapoi şi atunci va fi mult mai rău cu popularitatea. Trebuia cel puţin să aşteptaţi să vedeţi se face resbel? Aţi fi avut totdauna timpul, chiar în ajun să faceţi aseminea declaraţiuni. Cât pentru armare, vă mai repet, puteţi să vă armaţi cât puteţi dar vă ruinaţi de prisos. Nu vă prinde pe d-voastră, să vă spun drept, să luaţi armele ca Sârbii, ca Muntenegrinii, Bosniacii, Herzegovinenii şi alţii, cari fac din asta o meserie, cari nu pot trăi decât cu bătaie, cari au în totul altă poziţiune şi sunt semi-barbari. D-voastră v'aţi desvoltat şi vă desvoltaţi în linişte, aveţi tradiţiuni altele, aveţi alt viitor, trăiţi din civilizaţiunea occidentului.

Tot ce aţi obţinut până astăzi, fără să vărsaţi o picătură de sânge, aţi obţinut. Şi veţi mai obţine de nu vă veţi periclita inşivă frumoasa poziţiune ce aveţi. Nimeni nu vă va atinge, fiţi siguri. Când va veni momentul să faceţi ceva, v'am spus şi v'o repet, eu însumi te voi chema şi-ţi voi zice ce e de făcut (această declaraţiune mi-a făcut comitele ca răspuns la amintirea mea că altă dată mi-a spus că însuşi va lua iniţiativa), căci — a adăogat comitele — noi înşine avem interes în această mare incongiurare de Slavi să vedem desvoltându-se un popor de altă rasă şi formându-se un stat independinte şi puternic. ».

Ministrul Italiei mi-a spus confidenţial că armarea noastră a făcut în cercul diplomatic mare zgomot şi că se vede de toţi că împungerea e contra Rusiei. Ca amic mi-a zis că nu vede altceva în faptul nostru decât că am venit şi noi... (vous avez vu l'omelette et, ayant trouvé que ce n'est pas assez, vous êtes venus casser aussi vos oeufs)...şi răspunzându-i că vrem să facem ca dânşii să avem gata o mică armată să o oferim ca serviciu pentru a noastră independenţă mi-a zis că drumul ce luasem dela început era mult mai bun, că chestiunea noastră trebue a fi separată de a chestiunilor din Orient şi că-i e teamă că pe lângă

desplăcerea ce putem cauza puterilor, ne cheltuim fără niciun folos — *vous vous épuisez inutilement, vous vous usez, voilà mon opinion comme ami.*

Ambasadorul Engliterei, mi-a zis după ce a ascultat citirea notei că ea este îndreptată contra Rusiei... Se părea mulţumit şi m'a întrebat dacă este adevărat că această putere grămădeşte trupe la hotar. După aceia cu un aier malițios mi-a spus că vrem să atacăm Austria să-i luăm Bucovina acum îndată; mai pe urmă şi Transilvania; că ar fi venit un călător dela Bucureşti care ar fi zis că luând drept hotar malul stâng al Dunării, n'avem de gând să trecem Dunărea, ci să ne întindem despre uscat ca să ne reluăm părţile ce ne-au mai rămas la Străini, că însăşi măria sa ar fi declarat că vrea să ia Bucovina. Acest sgomot este real şi a venit în urmă să complice lucrurile şi să ne facă rău. Nu ştiu cine va fi acea persoană pentru că însuşi d. Schweinitz, ambasadorul Germaniei care tot acuma mi-a arătat o deosebită afecţiune şi iubeşte personal pe măria sa, mă aşteaptă cu nerăbdare să-mi ceară lămuriri, preocupat prea serios de răul ce ne fac aci aseminea insinuaţiuni, pe care excelenţa sa le-a şi caracterizat ca infame intrigi, cari se urzesc oriunde este un Hohenzollern. Dl. de Schweinitz pleacă la Petersburg cum v'am mai scris şi făcându-şi lăzile, m'a primit şi am rămas foarte plăcut surprins văzând că dupăce i-am citit circulara (faţă cu d-l Comite Denoff care-l înlocueşte şi într'adins ambasadorul l-a rugat să asculte şi să se ocupe, după a sa plecare, special de această afacere) circulară pe care a ascultat-o cu multă atenţiune, mi-a zis că nu vede nimic în nota d-voastră care să legitime aseminea bănueli, că declaraţiunea de a respecta voinţa puterilor este o bună garanţie care ne recomandă prea bine şi că cât pentru armare este naturală în prevederea évenementelor necunoscute şi nu se pare exagerată cifră de 5 milioane şase sute de mii pentru o ţară care are întinderea noastră. M'a întrebat apoi dacă am şi început să înrolăm. Eu i-am răspuns că încă nu şi confidenţial i-am adăogat că nici cred, la Bucureşti să se cheltuiască toţi banii deodată, că ministrul de resbel a cerut creditul ca să-şi aibă mâinile deslegate şi la un moment grav să nu fim siliţi a convoca camera. D. Schweinitz m'a mai întrebat dacă acum în urmă am adus multe canoane Krup; i-am răspuns că mi se pare că da. Dar mai mult n'am ştiut, fiindcă nu mi-aţi trimis nici o notiţă cum cred că trebuia mai ales în aseminea moment despre efectivul armatei de oameni, de care putem dispune la un moment dat, precum şi despre starea de material şi mai cu seamă despre timpul cât am putea să întreţinem armata noastră în ţeară sau în afară neîncetat reumplând cadrele ce s'ar afla în operaţiuni de resbel.

Comitele de Vogué iarăşi, cu care putui m'am întreţinut despre această afacere dându-i şi citirea unei părţi din notă, în anticamera ministrului de externe, unde ne aflam amândoi aşteptând să ne vie rândul, a plecat la Paris a doua zi chiar, când eram să merg să vorbim mai pe larg însă plecând a avut amabilitatea să împrăştie sgomotul în Viena că faptul nostru dela Bucureşti

a avut *son contre-coup* la Belgrad unde Scupcina a şi votat îndată un împrumut forţat.

Toate aceste sgomote şi intrigi contra noastră m'au supărat prea mult. Am răspuns cum am putut. Scupcina, am zis, a votat poate împrumutul forţat fiindcă n'a reuşit în negocierele sale pentru împrumutul convenţional. Ambasadorului Angliei i-am pus întrebarea dacă crede serios în sgomotul ce se împrăştie şi mi-a răspuns că nu ne crede atât de nebuni ca să vrem să luăm Bucovina. Atunci i-am zis dacă ne crede mai puţin nebuni să-mi spuie în ce ne stă nebunia? Cerându-mi explicaţiuni asupra armărei, i-am spus că armăm necunoscând eventualităţie de primăvară şi l-am rugat să-mi spuie însuşi dacă poate asigura că va fi pace. Mi-a zis: «pacea va fi, dacă *ăştia d'aci* vor înceta mijloacele ce dau insurgenţilor, dacă vor închide Cattaro şi nu va mai primi Montenegrul arme şi subsidii, pentrucă Montenegrul a făcut acest resbel, iar nu Herzegovinienii. Imi pare rău pentru D-voastră că cheltuiţi bani fără niciun motiv.»

«Atunci, dar Belgia, am zis, fiind stat mic şi neputând niciodată rezista Francezilor nici Nemţilor, ar trebui să nu aibă armată». «Aşa este mi-a răspuns, dar Belgia e bogată şi poate să-şi dea aseminea lux, d-voastră mai aveţi încă de lucru până să prosperaţi ca Belgia.» Văzând că d. de Buchanan stăruia să afle mai multe dela mine, i-am citit nota ca să-l încredinţez şi i-am zis că nu merită aseminea sgomote cari să răspândesc de persoane ce nici numele nu-şi spun răspuns serios şi am declarat şi ambasadorului Germaniei şi Dlui Buchanan că noi nu ne sfiim a zice pe faţă ce vrem. «Noi vrem să proclamăm, am zis, rege pe principele Carol şi să rupem singura legătură ce ne mai ţine cu Turcia, capitalizând tributul şi proclamându-ne independenţi cum şi suntem; noi vrem să ţinem relaţiuni cu statele Europei ca un corp viu, iară nu asfixiat de boala Turciei. Iată ce vrem; aceasta o declarăm pe faţă şi nu e drept să ni se atribuie alte cugete. Când vom avea aceasta atunci ni se vor atribui şi alte scopuri dar cred că va trece secolul şi nu ne vom gândi să facem conchiste.

Am adăogat că circulara noastră, oricât de criticată ar fi, ar avea însă o parte care sare mai presus de toate criticile şi ne mântuie de toată acuzaţia. Vă declarăm pozitiv că nu cugetăm să ne opunem dorinţelor de pace a Puterilor, că vom şti să aşteptăm. Acum trei ani am vrut s'o facem, am zis; dar M. S. Domnul a primit sfaturi şi am stat. Acum avem într'o zi să vă ocupăm de chestiunea noastră care e cu totul distinsă şi n'are a-face cu pacea Orientului; avem să cerem Puterilor să explice şi să complecteze opera lor din tratatul de Paris şi cred că puterile nu se vor opune să asculte cererea noastră şi să facă a înceta o stare de lucruri nesuferită. Dar până atunci, dacă intervine resbelul, noi nu trebue să stăm impasibili, fiindcă nu ne aflăm la Pekin, ci aici în drumul faptelor; poziţia noastră geografică ne sileşte şi fiindcă suntem decişi sau să oprim călcarea teritoriului, sau să ne aliăm. Deaceia ne pregătim şi propunem concursul nostru ca preţ al independinţei noastre, nu numai unei Puteri, ci tutulor cari vor voi să fie amice. Şi tocmai ca să nu ne acuze nimeni de intenţiuni şi alianţe secrete,

de aceia am făcut circulara şi dacă vrea nobilul lord să-i dau chiar copie depe dânsa, sunt sigur că guvernul nu se va sfii să mă autorize la aceasta.» Mi-a zis d. Buchanan că nu vom avea niciodată garanţia Engliterei. Poporul englez nu vrea să mai audă de garanţii. Atât lordul Gladstone, cât şi lordul Derby i-au declarat-o pozitiv. Ca parte a imperiului otoman, suntem garantaţi fiindcă Englitera are interes la existenţa acestui imperiu, iar ca stat independinte puţin îi importă de este sau nu o Românie. Aseminea declaraţiune mi-a mai făcut acum doi ani şi am comunicat-o ministerului. Ambasadorul Germaniei însă m'a ascultat cu multă mulţumire şi mi-a zis că am dreptate. Aarifi-Paşa, căruia fiind că tăcea i-am deschis eu vorba. M'a întrebat să-i spun cari sunt oraşele noastre în dreptul cărora staţionează bastimente de resbel turceşti, căci altminteri se află todauna o flotilă pe Dunăre şi răul fiind strâmtorat de gheţuri (dacă nu şi îngheţat) a trebuit negreşit să stea vasele undeva, neputând să circuleze, iar cât pentru trupele dela Vidin, acestea nu pot produce pentru noi cea mai mică temere, fiind pentru Bulgaria. I-am promis să-i dau numele şi vă rog să mi le însemnaţi. Este un ambasador care s'a dus la dânsul şi i-a cerut să stăruiască asupra acestei chestiuni, pentru a ne da apoi desminţiri. M'a întrebat apoi Aarifi ce sunt pregătirile de armare şi decoraţiunile şi moneda. I-am răspuns, pentru armare că în prevedere de resbel nu vroim să mai lăsăm să fie ţeara noastră ţeara de ocupaţiune şi de pasagiu şi conform chiar cu tractatul de Paris, ne vom apăra neutralitatea şi dacă Turcii ne-ar lăsa în pace să trăim de viaţa noastră şi nu ne-ar supăra pe fiecare zi, ar avea în noi nişte buni amici şi un stat ca un fel de bulevard la confinele imperiului. N'au dreptul să ne oprească a face decoraţiuni şi a bate monedă; dacă acestea sunt atribute ale suveranităţii nu ştiu când şi ce fel am pierdut această suveranitate. Ambasadorul mi-a amintit de scrisoarea măriei sale, zicându-mi că cineva trebuie să-şi ţie cuvântul şi că poporul român de vreme ce şi-a dat principe pe măria sa trebuie să-l primească cu angajamentele sale, astfel cum a primit Poarta să-l recunoască şi apoi Puterile. I-am obiectat din parte-mi iarăşi circumstanţele în care s'a făcut acea scrisoare, care fiind particulară nu poate angaja ţeara, căci baza organizaţiunei noastre fiind constituţiunea consacrată chiar prin tractatul de Paris, Puterile ştiu şi înalta Poartă aseminea trebuia să ştie că actele principelui nu sunt obligatorii dacă nu sunt contrasemnate; că în fine chiar aşa de ar fi astăzi cerem să nu mai fie; este necesitatea, nevoia care impune măriei sale şi guvernământului său datoria de a face să se respecte drepturile ţărei; că vom bate moneda, vom da decoraţiuni, acestea fiind înscrise în constituţiune şi neprohibite de tractatele noastre consacrate prin cel dela Paris. Că noi nu suntem supuşii Porţii de aceia nu ne vom revolta, nici confunda cu ceilalţi. Noi avem o chestiune separată, o explicaţiune pe care vom cere într'o zi să se lămurească. Am fi vrut-o cu bună înţelegere. De aceia acum patru ani am fost la Constantinopole din partea Măriei Sale, dar am bătut la toate uşile, la Vizirul, la M.S. Sultanul şi toate stăruinţele mele au fost infructuoase. «Ne armăm dar, am

adăogat, pentrucă nu ştim ce se poate întâmpla şi d-voastră, în loc să ţineţi compt, că niciodată, nici chiar la 48 n'am mers contra Turciei, totdeauna ne-aţi contrariat şi ne-aţi ocupat pe seama altora, căci negreşit chiar de vi s'ar da România, nu veţi putea-o ţine. Românii şi au fost siliţi până în fine să abandone aceste ţări ale Daciei, dar încă d-voastră! etc... »

Se înţelege că în tot timpul tiradei mele (pe care cu mare desgust am făcut-o fiindcă s'a urît şi lumei şi văzduhurilor tot auzind frazele noastre şi de aşi avea putere, aşi plăti mari recompense tutulor jurnalelor să nu mai pomenească de noi şi de drepturile noastre, nici laudă să ne dea, ci să tacă toţi morţii şi numai faptele noastre să vorbească). Se înţelege zic, că turcul făcea grimase şi a vrut deduce de trei ori să mă întrerupă; în fine mi-a zis că noi putem face deosebire între supuşii Porţii şi noi, iară ei nu fac; că drepturile politice ale Sultanului asupra noastră sunt necontestate, că n'are calitate să-mi vorbească, că la Constantinopol se va tracta în Consiliu această chestiune ş.c.l.

Convenţiunea s'a luat în desbaterea comisiunei care a şi început şedinţele sale alaltă seară.

Vă alătur raportul care ne este favorabil. Dar am văzut chiar eu în sânul Comisiunei cât de oragioase au să fie desbaterile. Am refuzat toate modificaţiunile ce mi s'au cerut. In săptămâna viitoare se speră că vor începe desbaterile în Cameră. Am mai vorbit încă cu Andrassy. El mi-a promis că se va vota.

Primiţi, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

G. Costaforu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 31 — 39. (Parţial reprodus în limba franceză la N. Iorga. *Correspondance diplomatique roumaine sous le roi Charles I*, Paris 1923, Nr. 252, p. 107—111].

63

Roma, 23 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Aflându-mă în ultima vreme la un bal al Curţii, am fost întâmpinat de şeful de Cabinet al Ministrului Afacerilor Străine, Contele Torniello, care-mi vorbi de o anumită notă circulară pe care Guvernul român ar fi adresat-o Puterilor pentru a le declara că România nu mai admite să fie considerată ca *făcând parte integrantă* din Imperiul Otoman. El mi-a dat apoi a'nţelege că aceasta ar fi o hotărîre gravă, nu lipsită de primejdii pentru noi, dat fiind că ar putea lipsi ţara noastră de garanţia Puterilor semnatare ale Tratatului dela Paris. Cum părea cam mirat că nu comunicasem încă Guvernului italian această notă circulară, i-am răspuns că nu cunoşteam niciun demers de acest fel din partea Guvernului meu. I-am explicat după aceia, că există într'adevăr o notă, care

trebue să fi dat naştere svonului despre care pomeneşte dar că nota aceasta, pe care Guvernul român a adresat-o tuturor agenţilor săi diplomatici în străinătate, nu conţine decât unele instrucţiuni date nouă pentru a ne călăuzi în purtarea noastră şi pentru a ne lămuri în privinţa limbajului ce va trebui să-l ţinem.

,,Este adevărat, am adăogat eu, că în această notă se spune că România *nu face parte integrantă* din Imperiul Otoman, dar această idee noi nu o exprimăm pentru prima oară, şi asupra acestui punct se ştie demult că felul nostru de a vedea este cu totul deosebit de acela al diplomaţilor turci. Mi se pare foarte firesc ca oamenii politici români să încerce, mai ales în împrejurările actuale, să stabilească limpede că soarta noastră nu trebue confundată cu acea a Turciei".

Convorbirea se opri aci şi nu a avut alte urmări.

Trebue oare întrezărit, Domnule Ministru, în cuvintele şefului de Cabinet al Ministrului Afacerilor Străine, răsfrângerea impresiei vre-unui guvern străin comunicată Guvernului italian, sau gândul vre-unui Agent diplomatic al Regelui pe lângă una din Curţile Puterilor, care ar fi aflat de nota Excelenţei Voastre fără a-i înţelege adevărata însemnătate, gând pe care a crezut de datoria sa să-l comunice Guvernului său? Poate să mai fie pur şi simplu numai efectul informaţiilor incomplecte pe care le primeşte Ministerul de aici. Trebue să spun însă Excelenţei Voastre, că D-l Conte Torniello mi-a declarat că Ministerul Afacerilor străine al Italiei nu deţine dela baronul Fava informaţia pe care mi-a comunicat-o.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, expresia simţămintelor mele de prea înaltă consideraţie.

C. Exarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 73—74. Originalul în limba franceză.]

64

Viena, 25 Ianuarie 1876

Aseară bal la Curte, m'am prezentat în cadrul corpului diplomatic. Maiestăţile Lor au întrebat despre sănătatea Alteţelor Lor şi le trimit salutări prieteneşti.

Marele Duce Alexis dădea braţul Impărătesei. Impăratul mi-a spus: «sunteţi războinici la dvs. (acasă)». I-am răspuns: «se exagerează, ne pregătim pentru vre'un caz neprevăzut, dar nădăjduim acum că vom avea pace datorită iniţiativei Maiestăţii Voastre». Impăratul mi-a spus: « nu trebue, n'a sosit încă timpul. Impăratul m'a întrebat dacă va mai fi vreo schimbare de guvern la noi. I-am răspuns că (nu e vorba) de o schimbare complectă ci numai

parţială. Impăratul mi-a spus: «Ar fi bine să fie conservatori, căci până acum lucrurile au merş bine.» Am exprimat mulţumirile Alteţei Sale pentru sprijinul binevoitor al Maiestăţii Sale. Impăratul mi-a spus: «voi face tot ce-mi va sta în putinţă pentru Principe şi România.» Inainte de telegrama dvs. vă şi trimisesem raportul asupra Convenţiei. S'a propus în sânul Comisiei o amânare a Convenţiei. Ministerul a întrebat Cabinetul. Amânarea a fost respinsă. Mâine noi desbateri asupra admiterii.

Costaforu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 41 şi 42. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

65

[Bucureşti,] 26 Ianuarie 1876

...[*Deputat majoritar.*] Dlor, permiteţi-mi a face o scurtă revistă retrospectivă asupra împrejurărilor parlamentare ale acestei sesiuni pentru ca să pricepeţi că mă armează situaţiunea cu atâta putere a combate proiectul de lege de faţă. Dvoastră ştiţi că în săptămânile care au preces deschiderea sesiunii actuale a acestei Camere, o mare impacienţă, o generală închietudine agitau spiritele în ţară; căci criza financiară, necăutarea cerealelor noastre, vocile gueriere confundase populaţiunile într'o nelinişte profundă şi le făcea a se teme de o înrăutăţire a situaţiunii, dacă guvernul nu concepe un alt sistem despre modul său de a conduce afacerile publice, şi mai în particular dacă nu va renunţa la prodigalităţile şi la risipele ce s'au caracterizat în tot decursul lungii sale perioade de administraţiune. De aceea, trebue să vă confes, că rareori o sesiune legislativă se aşteaptă cu o impacienţă mai mare decât acuma; căci se trata ori de a ne pune o adevărată cale de îndreptare, care să ne asigure viitorul, ori de a ne face testamentul nostru de moarte, căci ţara e deplin convinsă că prin inteligenta cheltuire a resurselor sale va fi inevitabilmente condusă la ruina sa.

Modul inconştient cu care administra ministerul actual finanţele ţării şi reaua direcţiune ce se urma în această privinţă de evenimentele chiar al regimului constituţional, păreau a augmenta aprehensiunile ţării; căci toate ministerele ce se succedaseră la putere în acest interval nu avură a se îngriji decât de mărirea şi de prosperitatea Statului, cetăţeanul, individul scăpa cu desăvârşire din vedere acestor ministere, ca când Statul putea veriodată să devie prosper când el pierdea din vedere buna stare a individului. Aceasta a fost o cale supremamente greşită, şi zece ani de experienţă amară ne face a plăti scump lipsa de inteligenţă politică a guvernanţilor noştri; căci ţara e literalmente sărăcită.

Această cunoştinţă a realităţii păru înfine că pătrunse şi ministerul, fiindcă mesajul de deschidere a Camerii confirma această situaţiune, venind a ne recomanda economiile cele mai strânse pentru a se pune un capăt enormelor zdruncinări budgetare ce am îndurat. Deaceea Camera, caşi ţara, amicii guvernului, caşi adversarii săi, îi deteră o unanimă aprobaţiune.

Nu credeţi, domnilor — spune în continuare deputatul majoritar G. Brătianu — că când vorbesc de adversarii guvernului, vă induc în eroare; căci dacă amorul lor propriu, demnitatea lor i-a oprit a face o manifestaţiune simpatică în acest sens, nu credeţi, zic, că prin trecerea lor nu au aprobat guvernul de economiile ce voia a introduce în administraţiunea finanţelor ţării. Această tăcere şi renunţare de a combate semnifică o tacită aprobare.

Astfel dar mesagiul de deschidere, precum şi adresa Camerei fură caracteristice în stabilirea acelor principie; ele semnificară: o ţară are trebuinţă de economii şi noi le vom face fără ezitaţiune.

Surprins am fost, dar şi foarte surprins, când abia după două luni de zile, după aceste unanime angajamente de economii şi ordine în finanţe, am văzut că ni se prezintă un credit de 5 milioane şi şase sute de mii de lei, care în urmă s'a mai redus cu puţin.

Dar Dvoastră, Dlor, care aţi voi să arătaţi bunăvoinţă pentru guvern, care nu voiţi criză ministerială, nu vedeţi în ce inconsecinţă flagrantă vă puneţi când veţi consimţi la acest credit ce vi se cere?

In adevăr, nu voi divulga comunicaţiunile particulare ce mi s'au făcut, şi aceasta spre a nu comite o indiscreţiune dar ce-mi permit a vă spune este că nu ni s'a semnalat niciun pericol, şi aceasta mă autoriză a declara că nu văd necesitatea absolută de a face această cheltuială ce ni se cere acum.

Infine, în ori şi ce stare de lucruri, ceeace cred că ministerul nu va pune la îndoială din partea mea, este ceeace am spus în mai multe rânduri aci, şi în parte Dlui Catargiu, că eu nu doresc să se schimbe ministerul, nu doresc să se determine o criză ministerială.

Dlui Florescu i-am spus asemenea, fără fraze, că-l cred destul de competinte, şi că atunci când s'ar retrage dela minister, eu aş regreta această retragere. Dar chiar şi din acest punct de vedere, fie că se retrage Dl Florescu, fie că se retrage întregul cabinet, eu unul îmi voi face datoria până la fine, de a admite numai ceeace conştiinţa îmi dictează că este bine şi voi refuza ceeace conştiinţa îmi arată că este inutil.

Se cere un credit de 5.600.000 lei, zicându-mi-se că armata noastră nu este în stare a lua defensiva măcar, necum ofensiva spre a rezista eventualităţilor la care ar putea fi expusă ţara în mijlocul unei conflagraţiuni ce ar putea să ne împresoare din toate părţile.

Camera trecută a votat în deosebite rânduri mai multe credite pentru armată, din care unul de 5 milioane pentru cumpărarea de arme şi altul de 8 milioane pentru construcţiuni, credite prin care s'a împovărat budgetul Statului,

în mod foarte simţitor, căci negreşit dacă se votează necontenit asemenea credite suplimentare şi extraordinare ca acestea se perturbă echilibrul bugetului şi nu mai avem o regulă în finanţele noastre. Dar Camera a votat aceste credite, pentru că Dl Florescu zicea atunci că este necesitate absolută, că armata este dezorganizată, că armata nu are muniţiuni şi că nu avem ce face numai cu cadrele, numai cu oameni armaţi cu ciomege, — reproduc textual cuvintele Dsale — în faţa armatei inamice bine echipată, şi astfel acel credit s'a votat cu entuziasm.

Când ni s'au cerut acele 8 milioane pentru construcţiuni militare, am zis şi atunci, ca întotdeauna, că nu trebuie să facem cheltueli de ostentaţiune; am zis că ţara se va desvolta mai bine pe căi pacifice, pe căile comerciului, pe celelalte căi ale producţiunii sale decât pe căile militare; şi ar fi timpul să ne deschidem odată ochii, ca să pricepem că scopul destinaţiunilor noastre nu este a ne dezvolta prin întreprinderi militare. De aceea eu am respins atunci creditele ce ni se cereau, şi astăzi când ţăranul se afumă cu ardeiu că să plătească impozitele, venim din nou să cerem dela ţară 4 milioane pentru armată! Cu toate acestea s'au acordat atunci 8 milioane şi m'am consolat cu speranţa că cel puţin acela era ultimul sacrificiu de felul acesta ce ni se cerea. Insă decepţiune, eterna decepţiune! D. Florescu cu o voce dulce, amabilă şi inspirat negreşit de patriotism, vine astăzi şi vă spune că armata noastră nu poate face faţă la nicio împrejurare dacă nu vom da 4 milioane. Dar de unde voieşte Dsa să dăm? Din punga ţării? Eu nu voi avea un asemenea curagiu, şi dacă preşedintele cabinetului va avea curajul de a se adresa din nou la ţară, ei bine eu îl asigur că va avea un curagiu culpabil. Dar voiţi să distrageţi acest credit din cele 8 milioane deja acordate? Prea bine; însă atuncea trebuie să ne declaraţi că nu veţi veni la anul viitor să ne spuneţi că trebuie să complectăm creditul de 8 milioane.

Domnilor, una din două, sau se simte necesitatea de muniţiuni care trebuie imediat cumpărate; ori nu este necesitate, şi atunci nu trebue să ne mai ocupăm de această chestie. D. Florescu ne spune că este necesitate. Ei bine, să vedem dacă în adevăr această necesitate de armament nu se poate satisface în alt mod. Eu cred aci o confuziune de combinaţiuni care mă surprinde; se vând arme vechi care sunt rele; dar nu este un mijloc de a transporta aceste arme înloc de a le vinde pe nimica? Aştept dela D. Florescu să ne dea explicaţiuni în această privinţă, şi trec la altă chestiune.

Domnilor în privinţa apărării ţării e deplorabil a nu fi în stare să avem nici cinci mii de oameni cu totul echipaţi. Noi cheltuim în termen de mijloc, 18 milioane pe an pentru interesul rezbelului şi asta de zece ani şi toţi aceşti bani sunt pierduţi fără niciun profit; căci D. Florescu v'a spus că fără aceste patru milioane nu suntem în stare nici a ne apăra cu cele mai puţine trupe. Banii dar au fost consumaţi în vanităţi, fortilităţi, în reprezentaţiuni militare. Aceasta semnifică că armata noastră a fost o armată de paradă, de arătare

numai, căci ea nu există ca armată de defensă! Şi notaţi bine că eu mă serv de termenii cei mai îmblânziţi pentru a nu deştepta susceptibilităţi irascibile, pe când ar trebui să fiu mai precis în analiza şi definiţiunile mele.

Adevărul dar, adevărul oribil că nu avem nici cinci mii de oameni în stare a ne defenda ţara; pe când cheltuindu-se 18 milioane pe an, ar fi trebuit să avem mai puţină reprezentaţiune militară, dar să avem bine echipate zece, cincisprezece mii de oameni. Suntem dar într'o situaţiune tristă la care trebuie să remediem, dar eu cred că nu e necesar a ne alarma de poziţiunea în care ne aflăm în faţa puterilor străine; căci pe de o parte nu e nici un rezbel de temut; iar pe de altă parte noi în particular nu avem nimic a ne teme, nici de cele mai mari complicaţiuni europeene, fiind tutelaţi în independenţa noastră de cele şase puteri garante, afară de Turcia, suzerana noastră, care e obligată a ne apăra în contra oricărei eventualităţi agresive. Intr'o asemenea situaţiune, garantată de şapte puteri mari şi invincibile, România are o poziţiune demnă de invidiat, pe care nu o are din nenorocire şi alte ţări care se află în condiţiunile de putere ale României. Vom fi dar protejaţi în orice ocaziune, şi independenţa noastră nu va fi atinsă. Cu toate acestea e necesar să avem un mic număr de armată permanentă, care să serve de corpul model şi instrucţiune militarilor şi să poată tot într'un timp conjura temporal orice agresiune inspirată din partea unei putinţe destul de temerarie ca să cuteze a ne ataca, pe când noi suntem protejaţi de atâtea formidabile puteri. De aci rezultă forţaminte că o mică forţă defensivă ne e indicată de împrejurări şi de raţiunea lucrurilor; dar, degraţie, să nu ne consumăm vitalitatea noastră economică şi naţională în acele vanitoase aparate militare, în acele ruinătoare fantasmagorii, tristul eritagiu al Europei fundate, dându-ne odată sinceramente seama despre avantajele situaţiunii noastre politice.

Noi în această privinţă stăm mai bine chiar decât Belgia, care nu se afla garantată de puterile cele mari; cu toate acestea Dv. ştiţi că în ultima guerra Franco-Prusiană, Belgia a rămas neatinsă în mijlocul ororilor discatenate ale unui rezbel îngrozitor.

Ei bine, Dlor, credeţi Dvoastră că puţinele trupe de care dispune Belgia i-a asigurat această poziţiune? Nu desigur; căci evenimentele sunt prea recente ca să nu avem memoria încă proaspătă, şi ştim că Englitera, Rusia, Austria şi chiar Italia a[u] fost cauza inviolabilităţii teritoriului Belg de către puterile beligerante. Asta a făcut că Belgia a rămas liniştită şi a continuat a se ocupa pe căile normale de desvoltarea afacerilor sale; astfel şi noi când am admite cea mai rea ipoteză a unui rezbel între unele puteri vecine, — ceeace nu e probabil în faţa dispoziţiunilor pacifice ale Statelor celor mari, — totuşi noi nu avem nimica de temut. Poate tempestia guerrieră să mugească impetuozamente împrejurul nostru; poate formidabila furie a armatelor distrugătoare să se descatere în toată oroarea sa; poate elementele devastative ale instrumentelor omucidale să copleşească toate ţările limitrofe, şi noi specta-

tori întristaţi, cu inima zdrobinată vom asista neatinsă la aceste oribile catastrofe.

De aceea, Dlor, eu nu pot să fac alt, decât să refuz acest credit, pentru că am stabilit în modul cel mai incontestabil că nu suntem atacaţi; al doilea, pentru că cheltuim prea mult cu armata în raport cu mijloacele noastre, şi al treilea fiind că sunt convins că s'ar putea cu micile noastre resurse să avem o armată mai în raport cu adevăratele noastre trebuinţe.

Din toate aceste puncturi de vedere eu sunt pentru respingerea creditului, afară numai dacă D. ministru de rezbel ne va încredinţa că se va anula creditul ce i s'a acordat prin legea votată la 4 Februar 1875. Vedeţi, D-lor, că ţara voeşte economii; că ţara voeşte mai presus de toate ca banii săi să fie economic întrebuinţaţi. Recomand dar cu o solicitudine extraordinară guvernului ca să fie mai scrupulos în cheltuiala banilor Statului, să vadă că la ora prezentă ţara e obosită de atâtea sacrificii, şi prin urmare să retragă acest credit. Cum socoate guvernul că vor fi acceptate bonurile sale de tezaur dacă va emite pentru suma de 950 mii? Nu ştie guvernul că creditul nostru este zdruncinat din cauza relei administraţiuni financiare?

Oricare ar fi solicitudinea ce purtăm armatei noastre, oricare ar fi atingerile aparente ce se aduc demnităţii noastre naţionale prin strânsele economii ce vă recomand a face în ramura ministerului de rezbel; eu nu am curagiul a aproba acest credit; căci ar trebui să am o piatră sepulchrală asupra inimii mele şi o legătură asupra ochilor mei ca să nu simţ bine şi să nu văd bine (aplauze).

D. General Florescu, ministru de rezbel, — D-lor, ascultând pe D. Brătianu mi-am făcut întrebarea dacă nu cumva avem la ordinea zilei chestiunea desfiinţării armatei, sau a menţinerii ei. Dacă D. Brătianu voeşte să aducă în discuţiunea Camerei această chestiune, nu are decât să formuleze opiniunea sa, să o depună la birou şi să o discutăm pe cale regulată. Dar mi se pare că, D-sa nu voieşte decât a se pune în tot momentul în contradicţiune şi a abuza de înlesnirea ce are de a înşira o mulţime de cuvinte fără nicio ţintă practică; fiindcă să-mi permită a-i spune că nu am înţeles nimic din ceea ce ne-a spus. Nu voi judeca pe D. Brătianu din şedinţa de azi fiindcă D-lui într'una din şedinţele trecute a zis: atunci când ţara va fi în pericol, va alerga la fruntarie ca să o apere. Inchipuiţi-vă, D-lor, ţara apărată de singur D. Brătianu (mare ilaritate) sau chiar însoţit de câţiva oameni care nu vor avea nimic din cele trebuincioase. Acum voi fi cu mare băgare de seamă de a nu mă lăsa să fiu atras de nimeni pe un tărâm, pe care dacă m'aş lăsa să alunec, aş comite o mare greşeală. Dacă avem 5000 de oameni în armată, sau mai mult, aceasta este o chestiune pe care o cunoaşte toată ţara, şi cu atât mai rău pentru D. Brătianu, care este deputat, că nu o ştie.

D-lor, ceeace înspăimântă pe D. Brătianu vedeţi că este cuvântul de rezbel, şi dacă D-voastre voiţi să împăcaţi pe D. Brătianu, vă rog să schimbaţi denu-

mirea ministerului de rezbel şi să-i daţi o denumire care să nu-i supere atât de mult auzul, să ne spună D. Brătianu, ce denumire să dea ministerului de rezbel.

O voce: Ministerul Armelor.

D. ministru de rezbel. Vedeţi că D. Brătianu a pus chestiunea de a se şti dacă trebuie să ne apărăm ţara ori nu, şi ca să ne probeze că nu avem nevoie de a ne apăra, a alergat la Tratatul dela Paris. Eu poate că nu mai ştiu nimic de acel Tratat şi rămâne la reprezentaţiunea ţării de a spune cine se înşeală între D. Brătianu şi eu, dar, pe cât ştiu, eu cred că în Tratatul de Paris s'a consacrat, de puterile garante, principiul apărării ţării prin noi înşine; cred că Tratatul de Paris a supozat în noi românii sentimentele înalte şi a crezut că ne vom îndeplini această sacră datorie; dar negreşit că niciunul din acei care au luat parte la tractatul de la Paris n'a crezut ca se va găsi un deputat într'o Cameră Română să vorbească ca D. Brătianu.

D-lor, aţi citit toţi, cred, două articole din Tratatul de Paris cum zice curat că Românii îşi vor apăra ţara lor.

Când puterile garante au zis aşa ele ne-au consacrat, onoare mare, un protocol întreg numai pentru drapelul armatei (aplauze). Inchipuiţi-vă ce opiniune trebuie să aibă acele puteri garante când ne-ar auzi vorbind ca D. Brătianu. (aplauze).

Puterile garante dar au înţeles ca noi să ne apărăm ţara. Nu este vorba de a exagera şi de a vorbi de o sută sau două sute mii de oameni pe care nu-i avem, dar nu suntem nici reduşi la 5000 cum a zis D. Brătianu. Ar fi ridicol să dispunem numai de 5000 oameni, dar ar fi infam când acei oameni, ori câţi ar fi, ar merge fără trebuincioase la rezbel. Aceasta este stabilit, D-lor, şi afară numai dacă mi se va da o desminţire de cineva din această Adunare, eu cred că nimeni nu poate vorbi ca D. Brătianu.

D. Brătianu. Eroare.

D. Ministru de rezbel. Lăsaţi-mă cel puţin ca iluziune să crez că nimeni n'ar putea vorbi astfel.

Aţi auzit, D-lor, când este vorba de a apăra ţara, că D. Brătianu zice să cerem concursul celorlalte puteri. Sunt şi eu de opinie, că, dacă cineva atacă ţara, pe de o parte să ne facem datoria, iar pe de alta să alergăm la justiţia puterilor garante. Dar când puterile ne vor găsi în situaţiunea în care doreşte D. Brătianu, nu vor veni în ajutorul nostru, căci vor zice: acel popor este nedemn de a fi şi n'are niciun cuvânt de a fi (aplauze).

D-lor, mie îmi pare foarte rău că chestiunea s'a pus pe acest târâm; dar nu este vina mea, ci a onor. D. Brătianu, şi-mi pare rău că s'a pus pe acest târâm; pentru că în jurul acestui credit, din momentul în care l-am cerut, s'a făcut un mare zgomot, atât în Cameră cât şi afară din Cameră

Ei bine, D-lor , credem că discuţiunea mai că nu va fi sau dacă va fi, va fi numai pe târâmul creditului. Noi v'am convins deajuns, că nu poate fi nimic mai pacific decât acest credit pe care vi-l cerem astăzi. In adevăr, D-lor, avem

o armată, şi trebue înarmată; avem arme şi trebue muniţiuni. Ne echipăm că nu ne este permis de a nu ne echipa; şi dacă am înţeles pe cineva în această Adunare, am înţeles pe onorab. preşedinte Dimitrie Ghica care zicea că, dacă este ceva de imputat ministerului de rezbel, este că de mult trebuia să ceară acest credit. Şi când onor. D. Brătianu zice, că aceasta n'ar fi o chestiune ministerială, eu cât pentru persoana mea, nu pot considera altfel decât o chestiune ministerială, căci nu pot suporta mai mult timp responsabilitatea, cea mai mare decât toate responsabilităţile, ştiind, fiind convins, că datoria noastră este ca, oricât de mică ar fi armata noastră, să fie totdeauna gata a-şi face datoria. Când onorab. D. Brătianu ne vorbeşte de convicţiunea D-sale că acest credit nu este necesar, dacă împărtăşiţi şi D-voastră această convicţiune, atunci vă rog D-lor, să chemaţi pe D. Brătianu la ministerul de rezbel (ilaritate).

D-sa a mai vorbit de sacrificiile ce eu am impus ţării prin voturile ce v'am cerut de când sunt la minister, prin complezenţa poate a Camerelor care ni le-au votat. Voi începe mai întâi prin a ruga pe D. Brătianu să retracteze cuvântul de complezenţă. Camerile nu fac complezenţe; Camerile îşi fac datoria lor către ţară (aplauze). Nu este aici vorba de persoana care se află la minister; dar este vorba că oricine ar fi ministru, trebuie să ţie compt de situaţiunea ţării şi de imperioasa obligaţiune ce are de a nu ţine armata în stare astfel cum să nu-şi poată face datoria ei către ţară. Am văzut D-lor, miniştri de rezbel care nu erau din partidul Conservator, ci din acel partid care astăzi strigă atât de tare în contra acestui credit ce vă cerem noi acum, miniştri care când cerea(u) câte un credit, nu de 4, 5 sau 7 milioane, ci de 18 milioane, li se acorda imediat cu un vot discreţionar, şi creditul nu se consuma într'o lună sau două. Dar Dumnezeu ştie dacă am găsit ceva la minister de care să ne putem făli de acele credite.

Voi vorbi mai întâi de buget, D-lor, dacă de când sunt eu la minister bugetul ar fi mers sporind, ar fi avut dreptate D. Brătianu să se plângă, dar de când sunt la minister, bugetul ministerului de rezbel a mers descrescând şi acel buget de 18 milioane de care vorbeşte D. Brătianu, eu îl credeam mai priceput pe D-sa, dar ce să crez eu de intenţiile D-lui Brătianu când se face aşa de nepriceput? Cum? Nu ştie D. Brătianu că din 18 milioane se varsă de comune un milion de când s'a pus pompierii în sarcina comunelor? Rămâne dar 17 milioane. Apoi nu mai ştie D. Brătianu ca mai înainte de a se aduce acest credit, guvernul a voit să prezinte un echilibru bugetar şi am făcut reducţiune de aproape 5 milioane din care un milion şi jumătate apasă ministerul de rezbel? Va să zică din 17 milioane rămâne 15 şi jumătate milioane.

Aşa dar, să nu inducem în eroare ţara când un deputat care pretinde la elocvenţă şi la ştiinţă afirmă că sunt 18 milioane cheltueli ordinare la ministerul de rezbel.

Să vedem acum despre cheltuielile extraordinare: s'au votat 7 şi jumătate milioane pentru cazarme.

Dacă ar fi depins de mine le-aşi fi făcut într'o lună, creditul s'ar fi consumat numaidecât, pentrucă mai înainte de toate Camera a fost pătrunsă de această datorie a cazarmării trupelor, şi nu eu, ministrul de rezbel, aş fi fost acel din urmă care să mă bucur de a vedea soldaţii noştri ieşind din starea de mizerie în care se află. Ei bine, D-lor, fiindcă n'am voit să fac ca acei miniştri de rezbel de care vorbiam adinioară, până în ziua de astăzi, o para nu s'a consumat din acel credit, el este întreg şi dacă Camera crede că este de demnitatea unei adunări de a desfiinţa un vot ca acela, urmeze pe D. Brătianu să dea astăzi un vot contrariu votului ce s'a dat pentru acele cazarme. Dar pentru ce nu s'a construit nicio cazarmă până acum? Pentrucă datoria noastră este de a studia bine chestiunea, pentru a nu regreta nimic mai târziu, cum am spus că s'a făcut în trecut. A trebuit să se trimeată ofiţeri capabili şi speciali în toată Europa, să studieze toate cazarmele, să vadă care este modul cel mai bun, cel mai modern, cel mai sănătos şi cel mai economic, căci nu ne este permis să facem lux; astăzi afirm că toate prevederile sunt gata, că licitaţiile sunt să se ţie la 15 Februar viitor şi că cazarmele pentru partea aferentă anului 1876 se vor face (aplauze).

Aşa dar că altă dată nu voi fi pus în poziţiunea de a mai justifica creditul cazarmelor.

Acum vin la creditul armelor. D-lor, comerţul armelor a luat o atâta întindere, o atâta desvoltare, încât a fost deajuns ca D-voastră să votaţi creditul, că să alerge din toate unghiurile lumii şi chiar din America amatori, spre a ne propune să ne vândă arme. O comisiune specială a lucrat în curs de un an pentru a vedea care armă, din nămolul acesta de invenţiuni, este cea mai bună, cea mai potrivită cu sistemul reglementelor militare actuale, spre a fi adaptată la armată noastră.

Astfel dar, a lucrat ministerul de rezbel în chestiunea importantă a armelor, şi numai atunci ar avea dreptate D. Brătianu să-mi facă o crimă în privinţa aceasta, când aş fi luat orişice armă mi-ar fi eşit înainte.

Din creditul de 5 milioane, numai 2 milioane s'au luat, iar 3 milioane sunt intacte.

Am rezervat această sumă, pentru că pe fiecare zi se produc noi invenţiuni, care de care mai perfecţionate, şi eu nu voiesc să fac ca acei miniştri care numai pentru a transforma armele au cheltuit 2 milioane şi jumătate. Noi suntem un Stat mic şi nu putem schimba armele pe fiecare an.

Insă, D-voastră ştiţi, că avem oarecare arme, care sunt bune, căci sunt conforme cu desvoltarea instrucţiunii în armată şi a instrucţiunii publice; căci, cum v'am mai spus odată, şcoalele au să ne puie în posibilitatea de a avea armată mai mare, mai desvoltată; căci nu e destul numai a avea bani; un miliard chiar de aţi da astăzi, tot nu aş putea să vă dau o armată mai mare, pentrucă nu avem ofiţeri.

Până când însă nu vom avea o stare financiară mai prosperă, noi suntem datori să facem ceva ca români pentru armata noastră.

Iată angajamentul ce iau în faţa ţării, iar nu acela ce-mi cere D. Brătianu când zice: piară ţara, căci eu nu voiesc să dau nimic armatei.

Aprovizionamentul ce voiesc să fac armatei este foarte inocent, şi nu supără pe nimeni. Şi imensul sacrificiu ce se face astăzi, şi care a speriat pe D. Brătianu, nu éste decât o chestiune de veriment, (virament) o chestiune de raportare (reportare) de credit dela un paragraf la altul; ceeace se cere mai mult este 950.000 franci.

Contradicţiunea în care D. Brătianu găseşte pe guvern este numai în imaginaţia sa. Şi dacă, în adevăr, la deschiderea Camerei am anunţat economii, reduceri şi echilibrarea bugetului, apoi nu ştiu în ce tratat de artimetică a găsit D. Brătianu, că un credit de 950.000 franci echivalează cu o reducţiune de 5 milioane ce s'a făcut în bugetul Statului. Iată, D-lor, cheltuielile ordinare şi estraordinare ale ministerului de rezbel şi uzul ce ministrul a făcut de dânsele.

Prin urmare, chestiunea ridicată la acele proporţiuni de D. Brătianu cade, şi nu rămâne în picioare decât proiectul de lege.

Acest proiect de lege nu are scopul nici de a ameninţa, nici de a provoca pe cineva. Eu cred, că acei care strigă, nu în Cameră, ci afară de Cameră, în contra acestei legi, sunt numai oameni de acei care ar voi să profite şi de aceasta pentru a încurca lucrurile şi mai mult. Să ne ferească Dumnezeu de o complicaţiune, ca să nu se găsească oameni de acei cari să facă trebile vrăjmaşului.

A face, D-lor, studie topografice, studie de tărâm, studie de statistică, ca să ştim şi noi unde o apă cum să o trecem, să cunoaştem distanţele, etc. nu este a face acte de agresiune militară. Noi până astăzi nu avem o chartă generală, bine precizată din punctul de vedere al strategiei militare; însă, liniştească-se domnii aceia, vom avea-o peste 15 zile (aplauze).

Scopul nostru, D-lor, nu este agresiv, este cel mai pacific, dar aceasta nu împiedică de a ne face datoria, ca nu la un moment dat, când veţi fi chemaţi pentru a-mi zice să adun rezervele, să-mi imputaţi, mie ca ministru de rezbel, pentru ce nu am prevăzut nimic pentru echiparea lor.

Acesta este scopul legii şi cred că D-voastră o veţi vota (aplauze).

Voci: Inchiderea discuţiunii.

D. I. Agarici. D-lor, pentru prima oară de când sunt în Cameră, de 12 ani vi se prezintă o asemenea chestiune. Vă rog dar să nu vă faceţi iluziuni că această chestiune nu e gravă şi că nu trebuie să fie apreciată aşa cum trebuie să fie.

Nu este vorba aici de 950.000 franci, şi nu din acest punct de vedere D. Brătianu a combătut acest credit. Aci, D-lor, e o altă chestiune de un ordin mult mai înalt; şi eu care nu fac parte din majoritatea acestei Camere şi care nu am votat niciun proiect de lege, prezentat de guvernul actual şi căruia nu i-am dat niciodată încrederea mea, să nu vă miraţi dacă astăzi vă declar că

voi vota suma de 950.000, combătând pe un consomat guvernamental ca D. G. Brătianu.

D-lor, când vine un ministru, în care aţi avut încredere absolută şi vă cere un credit de asemenea natură, trebuie să fie sub acel credit o necesitate absolută; şi D-voastră care trebuie să ştiţi ce se petrece în guvern, mai ales în cazuri de ordinea prezentă, sunteţi datori a ne lămuri şi pe noi care nu putem şti ca D-voastră secretul de Stat. Vedeţi dar că nu poate fi vorba de 950.000 lei, când ministerul a avut totdeuna încrederea D-voastră şi acum vă opuneţi.

D. G. Brătianu. Dar ce este?

D. I. Agarici. Ia să vă spun eu, D-le Brătianu, dacă D-voastră nu cunoaşteţi regimul Constituţional. Când ministrul vine şi vă arată că are nevoie absolută de acest credit declarând că nu poate face altfel, puteţi D-voastră, care nu aţi fost atât de scupuloşi la votarea altor sume ce erau o sarcină pentru Stat puteţi zic, D-voastră să răspândeţi că nu daţi această sumă de 950.000 lei, când este vorba de apărarea ţării?

Ei bine, patriotic este, constituţional este ca, când ministerul, în care ai declarat că ai toată încrederea, vine şi zice că trebuie muniţiuni pentru armată, nu ca să se bată cu cineva, ci ca să aibă muniţiuni ca cea de pe urmă din armate măcar, D-ta să zici că este dezordine financiară a da 950.000 lei.

D-ta, D-le Brătianu, care faci parte din majoritate, trebue să ştii ce se petrece şi că această chestiune pusă în Cameră, nu se discută cu sistemul D-tale; D-ta zici că ţara aceasta nu poate să se mişte; că noi trebue să stăm totdeauna cu mâinile legate la spate, şi să aşteptăm tot dela bunăvoinţa Puterilor garante. Aceasta nu poate fi raţiunea unui om patriot, ori în ce ţară s'ar petrece lucrurile ca aici; aceasta nu este credinţa mea, nici a ţării (aplauze).

D-voastră, savant deputat, ne vorbiţi de cinci mii de oameni. Apoi D-voastră şi majoritatea din care faceţi parte, aţi votat legile acestei ţări şi aţi fixat numărul contingentului şi sistema de armare a ţării.

Această sistemă o cunoaşteţi, cum o cunoaşte toată lumea, şi-mi pare rău că tocmai D-voastră ziceţi că nu putem scoate, la nevoie, nici cinci mii, fără să vă gândiţi că vorbele D-voastră umilesc ţara aceasta. Din norocire însă, faptele vă desmint.

D-lor deputaţi, D-voastră ştiţi, şi D. Brătianu dacă va voi va şti, că ţara noastră are un număr de armată nu pe picior de rezbel, dar o are întotdeauna şi mai ales în timp de 10 ani, şi chiar când Europa a fost liniştită am avut o armată regulată, care totdeauna a făcut sarcina bugetului ţării. Dacă, D-lor, în timp de 10 ani armata a făcut sarcina bugetului, dacă Camerele prin mandanţii lor au menţinut această armată chiar cu sacrificii, apoi nu înţeleg motivul pentru care D-ta, D-le Brătianu, nu voieşti să dai acum pentru armată 950.000 fr. chestiunea financiară pe care te bazezi nu poate fi, te rog să mă crezi; dar eşti aşa de ipocrit încât nu te mai înţeleg! (ilaritate).

Când D-ta, D-le Brătianu, ieri ai dat casei pensiunilor mai mult de un milion, şi când eu spuneam că suma aceasta are să se resfrângă asupra bugetului general, D-ta îţi făceai o plăcere a mă spulbera de pe tribună, spunându-mi de drepturi câştigate ale pensionarilor. Apoi, ţara aceasta nu are şi ea drepturi câştigate? Nu trebuie să fie aparată? (aplauze).

Mai este un lucru; eu am un copil pe care l-am scris în armată, poate să mi-l ia, şi când ministrul de rezbel îi va da ordin să plece ori unde va fi trebuinţă, el se va duce; prin urmare eu mă interesez mai mult de armata decât D-ta care nu ai un copil; inima mea, D-le Brătianu, este altfel decât a D-tale!

D-lor, necontenit ni se spune că nu se cere această sumă pentru rezbel. Eu am intima convicţiune, că nu numai acest guvern, dar oricare altul în ţară aceasta, va avea prudenţa să nu se gândească la ostilităţi provocate de noi. Sunt sigur de aceasta, şi vă declar încăodată, că din aceasta nu fac chestiune ministerială. V'am declarat dela început, că voi fi totdeauna contra guvernului cum au fost şi până acum, căci aşa am eu nenorocirea (ilaritate); dar în chestiunile naţionale guvernul trebue lăsat la oparte, fiindcă asemenea chestiuni sunt mai presus de guvern. D-lor, eu cred, că această ţară nu face dificultăţi pentru 950.000 franci, când este vorba de apărarea sa (aplauze).

Eu ţin, D-lor ca să fac o declaraţiune; eu nu cunosc nicidecum politica actualului cabinet; aceasta e lăsată în sarcina şi răspunderea majorităţii cu care cabinetul guvernează, şi în asemenea împrejurări, nici nu pot cere esplicaţiuni formale. Cât pentru mine, când este vorba să dau un mic lucru, pentru ca să nu se zică că am contribuit şi eu la greşala capitală, şi ca să fiu împăcat în conştiinţa mea la orice eventualitate, dau mai curând un milion decât să facă o greşeală.

Declaraţiunea mea este aceasta: Nu cred că guvernul — care însuşi sper că va declara aceasta prin organul D-lui Preşedinte al Consiliului — a cerut acest credit pentru altceva decât pentru a aproviziona armata pe care o avem, şi sunt sigur că politica noastră — şi cred că ea este şi a guvernului şi a ţării întregi—este şi trebuie să fie aceea a celei mai stricte neutralităţi; căci această politică de strictă neutralitate este esistenţa, forţa şi chiar viitorul nostru.

D-lor, sunt sigur că niciun român în ţara aceasta nu va fi aşa de scrupulos ca D. Brătianu când e vorba de existenţa ţării, şi chiar D-sa se va convinge până în fine, că apărarea ţării nu o va putea face cu pensionarii pe care-i apără D-sa. (ilaritate). Şi convins că fac un act de bun român, voi vota creditul ce se cere.

Buna lui întrebuinţare care susţine guvernul, singură răspunzătoare de aceasta. Am zis. (aplauze).

D. preşedinte al Consiliului. — Vă mărturisesc, D-lor, că nu înţeleg care poate fi cauza care a dat ocaziune D-lui Brătianu să atace acest credit cu nişte expresiuni aşa de energice.

Poate că D-sa îşi închipuieşte că guvernul ar voi să urmeze o politică agresivă, dar oare crede D. Brătianu că cu patru milioane s'ar putea face o asemenea

politică: Dacă aceasta ar fi intenţiunea guvernului, ar fi cerut patruzeci sau o sută de milioane, căci trebue ca cineva că nu aibă cea mai mică idee de aceea ce este rezbel spre a-şi putea închipui că cu patru milioane de lei s'ar putea pune în campanie o armată care ar avea să atace pe cineva.

Precum am avut onoarea, D-lor, a vă declara şi în şedinţa secretă când v'aţi ocupat cu proiectul acesta, prezentat de D. ministru de rezbel, asemenea vă repet şi acum că acest credit nu ni se cere pentru numic alt, decât pentru a completa cele mai indispensabile trebuinţe ale armatei, căci D. Brătianu trebuie să ştie, că dacă cineva are o puşcă urmează să aibă şi cu ce încărca acea puşcă. Când în anii trecuţi noi am văzut că cele mai neapărate muniţiuni şi echipamente lipsesc armatei noastre, am încuviinţat, în consiliul de miniştri, ca din acel un milion pe care D-voastră l-aţi lăsat la dispoziţiunea noastră pentru credite extraordinare şi suplimentare, să se ia o jumătate de milion pentru o mică parte din obiectele de primă necesitate unei armate, şi în urmă venind la Cameră, am cerut un bil de îndemnitate pe care D-voastră mi l-aţi acordat, căci aţi văzut că acea cheltuială era cât se poate mai bine justificată.

Ei bine, D-lor, când vine D. ministru de rezbel în sânul consiliului de miniştri şi-i spune că armata ţării nu are aceea ce este de primă necesitate, vă întreb care ar fi acel consiliu, acel guvern, care ar putea să refuze o asemenea cerere? Noi, D-lor, cu toată dorinţa de economii, care ne animă tot atât de mult, şi mai mult poate decât pe D. Brătianu, nu am putut face altfel, înaintea unei cereri atât de legitime ca aceea ce ne face colegul nostru dela ministerul de rezbel, nu am putut, zic, decât a recunoaşte că acest credit este de o neapărată trebuinţă şi de aceea am venit a-l supune la aprobarea D-voastră.

Ar fi dar cea mai eronată presupunere de a-şi face cineva un singur moment ideea că noi cerem acest credit pentru ca să satisfacem exigenţele unei politici de agresiune, unei politici de ostilitate în contra cuiva. Politica noastră, Domnilor, precum în mai multe rânduri am avut onoare a vă declara, nu este decât aceea pe care o impune Tratatul dela Paris, acel tratat subscris de şapte mari puteri Europene, care garantează drepturile ţării noastre. Politica noastră, prin urmare, va fi de a păzi strict neutralitatea teritoriului nostru (aplauze), şi în orice caz noi nu ne vom permite a face un singur pas fără a vă consulta şi a avea aprobarea D-voastră (aplauze).

Vă rog dar, Domnilor, să fie bine constatată această declaraţiune cum că noi nu voim decât să ne menţinem încă stricta neutralitate şi că nu vă cerem acest credit decât ca să aprovizionăm armata noastră cu cele ce-i sunt neapărat trebuincioase. Nu vă cerem ca să votaţi noi impozite, ci suntem de acord cu combinaţiunea făcută de comitetul Domniei voastre, adică vă cerem acele fonduri pe care noi nu le-am întrebuinţat; dar fiindcă acum nu am putea dispune de dânsele fără o anume lege, căci dela aceasta ne opreşte legea comptabilităţii generale a Statului, de aceea vă cerem permisiunea a face mai mult un simplu veriment (virament).

— Se pune la vot închiderea discuţiunii şi se primeşte.

— Se pune la vot luarea în consideraţiune a proiectului de lege şi se încuviinţează.

Art. I, se adoptă fără discuţiune.

Se citeşte Art. 2 şi următorul amendament al D-lui Carp:

Propunem ca suma de 950.000 lei să se acopere prin un împrumut dela casa de depuneri iar nu prin emitere de bonuri de tezaur.

D. P. Carp

D. P. Carp. — D-lor, vă rog să primiţi amendamentul ce am propus, pentru că printr'însul voiesc să împiedec emiterea de bonuri de tezaur, care ar îngreuia situaţiunea noastră financiară; este mai bine ca această sumă să se ia dela casa de depuneri, a cărei situaţiune cred că nu se va jigni deloc. Aceasta o zic mai ales că noi peste un an să regulăm această chestiune financiară şi să facem ca nici situaţiunea noastră financiară să se îngreuneze nici casa de depuneri să sufere.

D. Meitani. — D-lor, Comisiunea primeşte amendamentul D-lui Carp.

— Se pune la vot amendamentul şi se primeşte.

— Se pune la vot art. 2 şi se primeşte.

— Se dă citire art. III, şi puindu-se la vot se primeşte.

— Se pune la vot proiectul de lege în total, şi rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanţi	73
Majoritatea absolută	37
Bile albe	58
Bile negre	15

D. Preşedinte. — Adunarea a adoptat proiectul de lege.

Şedinţa se ridică la 4 şi jumătate ore după amiază anunţându-se cea viitoare pe a doua zi 27 Ianuar.

[*Monitorul Oficial*, 1876, p. 713. Şedinţa Adunării Deputaţilor din 26 Ianuarie 1876.]

66

Constantinopul, 28 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

După o şedere în casă destul de lungă, la care m'a condamnat o serioasă indispoziţie, m'am putut duce ieri la D-l Ministru al Afacerilor Externe al Sublimei Porţi, pentru a discuta cu d-sa despre mai multe subiecte, pe care doream din inimă să le tratez temeinic. Curtenia cu care Rachid-Paşa a primit să discute, mi-a îngăduit să intru în unele desvoltări, pe care voi încerca să le rezum pentru excelenţa voastră.

Am atacat, fără înconjur, chestiunea decoraţiei. Am caracterizat, cum am putut mai bine, situaţia respectivă a Imperiului Otoman şi a României

în legătură cu această chestiune, şi am făcut un scurt istoric al diferitelor sale faze, dela originele ei până astăzi.

Principii noştri, am spus în substanţă, au avut încă din vremurile cele mai vechi dreptul de a acorda titluri de nobleţă. Acesta a fost unul din atributele puterii lor, una din prerogativele suveranităţii domneşti. Exerciţiul acestui drept a fost înregistrat în chip expres în Regulamentul organic, printre alte constatări solemne. Mai târziu, când România şi-a dat o constituţie mai în acord cu ideile noi, şi când pentru a întocmi această constituţie s'a inspirat din idei mai liberale decât cele din trecut, titlurile de nobleţă au fost desfiinţate. Trebuia însă păstrată facultatea principelui de a răsplăti meritul, militar sau civil, printr'un semn exterior, printr'un fel de distincţie onorifică. Articolul 93 al Constituţiei din 1866 a avut deci grijă să prevadă, în favoarea principelui, dreptul de a conferi decoraţia română ce urma a fi creată, mai târziu, printr'o lege specială. Era aici o restrângere a prerogativei exercitate mai înainte de Principii noştri, şi nu o noutate menită să extindă suveranitatea lor. Ţara modificase şi micşorase, în actul său fundamental şi prin propria ei voinţă, un drept a cărui practicare nu fusese niciodată tăgăduită, până atunci, Principilor săi.

Este adevărat că, sub presiunea anumitor necesităţi politice, Alteţa Sa Principele Carol, la suirea sa pe tronul României, a declarat, într'o scrisoare către Alteţa Sa Marele Vizir Ali-Paşa, că nu are intenţia să creieze un ordin român. Dar această scrisoare avea un caracter particular, acest angajament era cu totul personal. In adevăr, lipsea contra-semnătura Miniştrilor, iar Constituţia prevede în termeni expreşi că contra-semnarea este indispensabilă. Aceasta este o condiţie sine qua non pentru ca un act emanat dela Principe să fie valabil în chip oficial. Cerinţa acestei condiţii ţine de esenţa însăşi a oricărui regim constituţional. Ţara nu era deci angajată; dreptul înscris în legea sa fundamentală rămânea neatins.

Prevăzând că, mai curând sau mai târziu, opinia publică şi Camerele vor cere guvernului executarea articolului din Constituţie relativ la crearea unui ordin naţional român, Alteţa Sa Principele a luat-o înaintea [acelei cereri] şi a încercat de mai multe ori, prin diferite procedee, să rezolve această chestiune atât de delicată pe calea înţelegerii prealabile şi a împăcării. In acest scop, în 1872, s'a adresat în chip spontan guvernului imperial otoman. A scris Maiestăţii Sale Sultanului; a scris Alteţei Sale Marelui-Vizir Mahmud-Paşa. Scrisorile sale au rămas fără răspuns. A făcut mai mult: a trimis pe Ministrul său de Afaceri Externe, Domnul Costaforu, la Constantinopol, cu misiunea de a trata direct chestiunea. Domnul Costaforu, primit şi reţinut prin făgăduinţa unei soluţii satisfăcătoare, a trebuit, după laborioase şi amăgitoare negocieri care au ţinut două luni întregi, să plece în urma unui refuz.

In sfârşit, desemnat eu însumi ca agent diplomatic al României la Constantinopol, am reluat încă dela sosirea mea aci, în Iunie 1872, acţiunea Domnului Costaforu, fie pe lângă Excelenţa Sa Servier-Paşa, fie pe lângă Excelenţa Sa

Khalil-Şerif-Paşa, miniştri succesivi ai Afacerilor externe ale Sublimei Porţi, dar fără niciun succes. Negocierile nu duseră la niciun rezultat în faţa unor refuzuri mai mult sau mai puţin mascate. Astfel, Principele Carol, fie direct, fie prin miniştrii şi prin agenţii lui, s'a străduit din toate puterile să obţină un rezultat care ar fi revizuit cu totul trecutul şi ar fi înlăturat, în viitor, toate pricinile de jignire, ar fi menajat toate susceptibilităţile şi, într'un cuvânt, ar fi împăcat toate interesele, spre satisfacţia reciprocă a celor două ţări şi a celor două guverne. In faţa lipsei de succes a sforţărilor sale, Alteţa Sa s'a hotărât să lase evenimentele să-şi urmeze cursul şi să lase soluţia chestiunii în voia împrejurărilor. Prevederile s'au realizat: ţara a ridicat glasul ei.

Astăzi, nu mai este Principele în joc, ci România care cere prin reprezentanţii ei, în numele Constituţiei însăşi, întemeierea unui ordin naţional, fără a se preocupa de un act care, după Constituţie, n'ar putea s-o lege. Principele trebue şi voeşte să se conformeze dorinţelor ţării şi hotărârilor parlamentului.

Aceasta este — am continuat — situaţia în liniile ei generale. Sublima Poartă, din partea ei, are intenţia să acţioneze. In ce formă şi în ce măsură? Neputând să ne tăgăduiască, în principiu, dreptul nostru, pretinde cel puţin să se folosească de scrisoarea Alteţei Sale Principelui Carol, pentru a contesta României practicarea acestui drept. Dacă trebue să dăm crezare svonurilor, ea îşi propune să adreseze o circulară în această privinţă agenţilor săi din străinătate, anexându-i copia scrisorii amintite, cu instrucţia de a întreba Puterile garante dacă aceasta înseamnă a respecta angajamentele luate şi dacă nu există aici o infracţiune faţă de promisiuni semnate.

Fără a intra în discuţia teoretică a dreptului nostru (cred a fi demonstrat adineauri Excelenţei Voastre că nimic n'a putut să altereze întregimea acestui drept), îmi voi lua libertatea de a vă supune ideile care îmi vin în minte, când mă aşez chiar din punctul de vedere al Sublimei Porţi.

Să admitem, ceeace mi se pare foarte îndoelnic, că Puterile consimt să se amestece în această afacere. Lămurite, pe deoparte, asupra realităţii dreptului României, pe de altă parte instruite asupra demersurilor atât de patriotice şi leale ale Alteţei Sale Principelui Carol, puse la curent cu încercările sale, pornind mereu din cea mai lăudabilă dorinţă de împăcare, din moderaţia cea mai desinteresată, chemate să-şi dea părerea într'o desbatere pe care, noi Românii, vom avea grija de a o înfăţişa sub lumina ei adevărată, Puterile se vor pronunţa oare în favoarea Sublimei Porţi? Găsi-vor ele drept, îndemânatec, oportun din partea Turciei, în împrejurările actuale, când o uşoară linişte urmează abia furtunilor celor mai ameninţătoare, să aţâţe, să jignească un Principat a cărui atitudine corectă a meritat unanime elogii, să-l rănească până la sânge, atacând persoana însăşi a Suveranului său?

Sublima Poartă ar trebui să cugete că s'ar putea să i se refuze această foarte mică satisfacţie urmărită de ea, sau, dacă i-ar fi acordată, că ar risca să adauge încurcăturilor care o înconjoară pe cele aduse după sine de aţâţarea

unor legitime susceptibilităţi în România. Circulara proectată este oare cu totul necesară? Nu se ştie oare, nu se poate prevede: că, oricare ar fi cuprinsul circularei, pe orice bază s'ar întemeia, cu orice aparat de acte şi documente s'ar înconjura ca, noi vom merge cu hotărâre până la sfârşitul dreptului nostru? In sfârşit, dacă e nevoe cu orice preţ de o circulară, n'ar fi oare în spiritul unei politici mai bine gândite, mai prudente, de a nu menţiona scrisoarea Principelui Carol, de a ocoli orice aluzie la această scrisoare şi de a se mărgini la câteva proteste generale? ».

Rachid-Paşa, care a ascultat cu atenţie întreaga mea argumentare şi care, pe măsură ce o desvoltam, mi-a dat dreptate în anumite puncte, îmi făcu, drept răspuns, următoarele declaraţii: Intrebat de către colegii săi şi de către unii reprezentanţi străini în legătură cu chestiunea decoraţiei noastre, răspunsese, în adevăr, pe scurt, că va adresa agenţilor săi din străinătate o circulară în care va invoca, în sprijinul protestelor Sublimei Porţi, scrisoarea Principelui nostru către Ali-Paşa.

— « Dar, a adăogat el îndată, între cuvânt şi acţiune este un drum lung ». Nici o hotărâre definitivă nu fusese încă luată. Guvernul imperial simţea în chip nelămurit că trebuia acţionat; dar, din pricina gravelor dificultăţi ale momentului, felul acestei acţiuni nu fusese încă precizat. In ce-l priveşte, va chibzui la cuvintele mele, pe care recunoştea că trebuia să le ia în serioasă consideraţie. Dacă s'ar da urmare planului unei circulări, s'ar osteni să găsească redactarea cea mai potrivită pentru a nu jigni amorul nostru propriu şi chiar ar încerca, atât cât va fi cu putinţă, să nu folosească scrisoarea Alteţei Sale Principelui Carol.

De altfel, fără a merge până la o mărturisire clară, avea aerul că este de acord in petto a nu trimite circulara decât pentru liniştirea conştiinţei sale şi părea să-şi dea perfect seama că nici o protestare a Sublimei Porţi n'ar avea puterea de a ne opri în executarea planului nostru. Ar fi, din partea Sublimei Porţi, o simplă chestiune de tradiţie, pentru a nu spune de rutină.

Rachid-Paşa, schimbând apoi subiectul, mi-a spus că Guvernul imperial era mulţumit să vadă evenimentele luând o întorsătură mai paşnică şi că nădăjduia, în scurtă vreme, să aibă răgazul de a răspunde dorinţelor exprimate de către una din Puterile garante (trebue subînţeleasă Anglia) pentru a se ocupa, la intervenţia ei, de Principate.

« Anumite chestiuni, a adăogat el, au rămas nerezolvate între Imperiu şi Moldo-Valachia şi ele prezintă un viu interes. Se apropie momentul de a le studia cu grijă; sper că se va găsi un mijloc de a le duce în chip prietenos la capăt, de a le rezolva spre satisfacţie comună ».

Am ascultat ce-mi spunea şi n'am insistat; dar, în sinea mea, am luat act de intenţiile pe care cuvintele sale le desvăluiau în chip nelămurit.

Care sunt, printre chestiunile rămase încă nerezolvate între România şi Imperiul Otoman, acele la care voia să facă aluzie Rachid-Paşa? După părerea mea, în primul rând ar trebui puse chestiunea efigiei pe monezi, acea a deco-

raţiei, a denumirii de România, a convenţiilor comerciale. Dacă Sublima Poartă nutreşte cu adevărat gândul de a începe studiul şi de a urmări soluţia acestor chestiuni, în spatele acestei afectări cu totul noi de a ne complace, sub acest interes aparent ce ne arată Rachid-Paşa, se ascunde, dacă nu mă înşel, o cursă în care trebue să ne păzim cu toată vigilenţa de a cădea.

In adevăr, noi care de patru sau cinci ani am adoptat ca sistem politic exclusiv treptata reintegrare a României în toate acele drepturi ale sale pe care Turcia i le nesocotea, fără a recurge vreodată la bunăvoinţa sa şi prin singura noastră iniţiativă; noi, care am ştiut să găsim astfel linia de conduită cea mai bine armonizată cu demnitatea noastră naţională şi, în acelaş timp, cea mai rodnică în rezultate fericite, n'am pierde oare întregul beneficiu al acestei politici, încununate până acum de succes, dacă, prin surprindere, un firman sau oricare act emanat dela Imperiul Otoman, dela puterea pretinsă Suzerană, ne-ar acorda, cu titlul de darnică favoare, vreo generozitate sau vreo binefacere oarecare?

Pentruca opera noastră să continue şi să se termine în acord cu primul său îndemn, adică în afară de orice intervenţie a Turciei, chiar dacă aceasta ar fi colorată de pretexte specioase, este de datoria noastră s'o împingem activ [în direcţia arătată], să grăbim soluţia chestiunilor în care Sublima Poartă ar putea dori să se amestece sau, cel puţin, să le aducem la un asemenea grad al executării (lor), încât orice încercare de amestec din partea sa să-i apară ei însăşi ca isbită, chiar în sămânţa ei, de zădărnicie şi, în consecinţă, ca absolut stearpă.

După telegrama Excelenţei Voastre cu data de 12/24 Ianuarie, chestiunea efigiei pe monedă este aproape terminată. Aceea a decoraţiei ar putea şi, dacă-mi este îngăduit să insist, ar trebui lichidată în cursul sesiunii actuale. Obstacolele pe care le-ar trezi circulara răspândită de Rachid-Paşa n'ar putea să i se pună în chip serios deacurmezişul, sau chiar s'ar prăbuşi în faţa unui fapt împlinit. Ar rămâne chestiunea convenţiilor comerciale ce trebuesc încheiate cu Puterile care nu ne au adresat încă propuneri directe, şi chestiunea denumirii României.

In privinţa denumirii, un firman al Sultanului, sau orice alt act emanat dela guvernul imperial, n'ar avea nicio însemnătate, n'ar amăgi pe nimeni şi s'ar întoarce chiar spre ruşinea Turciei, deoarece, încă depe acum, noi ne găsim, în forma cuvenită şi pentru totdeauna, în deplina stăpânire a acestei denumiri, pe care Puterile ne-au recunoscut-o pe rând.

Un firman n'ar putea deci să ţintească, cu folos pentru Turcia, adică în mod primejdios pentru noi, decât convenţiile comerciale pe care urmează să le încheiem în viitor. Ar fi vorba, prin urmare, de a închipui o combinaţie sigură care ne-ar îngădui să ne ferim de lovitura ce ne ameninţă, să-i micşorăm însemnătatea şi chiar să-i slăbim cu totul efectul. N'ar putea oare guvernul român, în acest scop, să adreseze, chiar la Bucureşti, agenţilor diplomatici şi consulilor generali ai Puterilor care n'au deschis încă discuţii directe cu cabi-

netul nostru, o circulară menită să le amintească termenul apropiat al intrării în vigoarea legii noastre vamale şi să-i întrebe asupra intenţiilor probabile ale guvernelor lor?

N'ar fi acesta un mijloc eficace pentru a începe negocieri cu aceste Puteri, în afară de orice aprobare prealabilă a Sublimei Porţi, şi înainte de apariţia unui firman sau a oricărui alt act imperial? Imi iau libertatea de a semnala Excelenţei Voastre urgenţa de a adopta fie planul pe care am cinstea să i-l propun, fie altă măsură pe care ar socoti-o potrivită, convins că Excelenţa Voastră va şti să-i aprecieze oportunitatea şi va închipui modul de acţiune cel mai potrivit unui rezultat hotărâtor şi conform cu interesul uşor de atins al unor armate duşmane. Grija demnităţii noastre, a onoarei, a existenţei noastre, ne impun măsuri eficace de prevedere.

Rachid-Paşa n'a putut decât să aprobe aceste declaraţii şi s'a arătat dispus să recunoască cât de firească şi legitimă era hotărârea noastră. El mi-a mărturisit că în cazul unui război între o Putere oarecare şi Turcia, dacă armata atacatoare ar încerca să treacă peste teritoriul nostru, armata otomană ar trebui să se oprească pe o bază de operaţie legată de malul drept al Dunării.

— « Din fericire, s'a grăbit să adaoge, orice temere de acest fel poate fi înlăturată. Barometrul arată pacea; să nădăjduim că se va menţine acolo. Dacă unele personaje din jurul meu s'au speriat la vestea înarmării dvs., în ce mă priveşte am convingerea că interesele dvs. sunt atât de strâns legate cu acelea ale Imperiului, încât nu e cazul să existe temerea vreunei nechibzuinţe din partea dvs. Mi-am dat deci osteneala să liniştesc pe aceia care atribuiau măsurilor luate de dvs. un caracter de ameninţare şi de provocare. »

Pe aceste vorbe, l-am părăsit [pe Rachid-Paşa], afirmându-i că felul în care privea situaţia arăta o desăvârşită pătrundere.

Imi este oare îngăduit acum să trag o încheiere din această lungă convorbire, care a avut obiecte atât de numeroase, şi de a extrage, pentru a spune astfel, morala ei?

Turcia, neliniştită încă în ce priveşte viitorul, cu toate semnele actuale de potolire, simte obligaţia de a ne cruţa, şi face din necesitate virtute. Dar această moderaţie interesată şi silită ar înceta, fără îndoială, în ziua în care poziţia sa s'ar îmbunătăţi, şi poate chiar că ar încerca să se răzbune împotriva noastră de neajunsurile suferite de curând. Chiar dacă ar trebui să continue bunăvoinţa de care face astăzi paradă faţă de noi, s'ar cuveni cu atât mai mult să ne temem de surprize umilitoare şi să ne ferim de cursele pe care le ascund anumite atitudini împăciuitoare, suspecte prin noutatea lor. In fine, Raşid-Paşa poate că este foarte sincer. Dar el este un caracter slab, nehotărât, supus la schimbări neaşteptate. Apoi, politica otomană se caracterizează printr'o nestatornicie cunoscută. Miniştrii se succed repede şi sunt repede uitaţi în Turcia. Opera nu supravieţueşte creatorului ei. Există chiar înrăita tradiţie ca urmaşul unui ministru căzut să adopte, cu vâlvă, atitudinea contrarie predecesorului său,

dacă vrea să-şi stabilească, într'un fel grăitor, titlurile ce are de a-l înlocui. Angajamentele, făgăduielile lui Raşid-Paşa, destul de nelămurite de altfel, n'au deci decât o valoare relativă. Aserţiunile sale nu presupun în ele decât un mod de a vedea lucrurile aproape cu totul personal.

Rezultă de aici că nu trebue să ne bizuim decât pe noi înşine şi să nu ne întemeiem speranţele decât pe drepturile noastre, pe vigilenţa cu care urmează să le apărăm şi pe energia cu care trebue să le asigurăm izbânda.

Rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a primi expresiunea prea înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 44—52. Originalul în limba franceză.]

67

Bucureşti, 28 Ianuarie 1876

Domnule Agent,

Am cetit cu cea mai mare atenţiune raportul d-voastră sub Nr. 69 relativ la convorbirile ce aţi avut cu Comitele Andrassy şi cu diferiţii ambasadori acreditaţi pe lângă Curtea din Viena în urma circulărei mele din 4/16 Ianuarie şi vă voi mărturisi că n'am fost de loc surprins de reflecţiunile făcute de mai mulţi din aceşti oameni politici asupra acestei circulări de oarece nota mea le-a fost cetită şi prin urmare i s'a dat caracterul unei comunicaţiuni oficiale.

Voi stabili mai întâi că această circulară a fost făcută atunci pe când pacea nu părea deloc asigurată, ci din contra existau temeri de complicaţiuni grave în faţa ştirilor că Turcia va refuza intervenirea Puterilor în favoarea provinciilor răsculate şi pe când înţelegerea în privinţa notei Comitelui Andrassy între toate puterile semnatare tratatului dela Paris nu era un fapt îndeplinit. Prin urmare se prezentau în ochii noştri eventualităţi la care trebuia şi eram datori a ne gândi şi de aceia m'am încercat a le preciza cerând totodată a cunoaşte la timp vederile şi intenţiunile fiecăruia guvern străin în faţa evenementelor ce s'ar fi putut produce.

Guvernul Român era cu atât mai mult autorizat de aceste eventualităţi pentrucă la Constantinopole s'a repetat sus şi tare că dacă Turcia va băga armatele sale în Serbia şi Muntenegru, România va fi imediat ocupată de o armată străină. Nu mai vorbesc de concentrările de trupe ce se făceau şi încă există la frontierele noastre atât din partea Rusiei cât şi din partea Austro-Ungariei şi a Turciei.

Circularea mea din 4/16 Ianuarie curent, avea cuvântu-mi de a fi la această dată şi atunci chiar numai pentru reprezentaţii români din streinătate pentru a sonda gândurile Puterilor Străine prin limbagiul ţinut în cercul ei.

Vă pot asigura în modul cel mai pozitiv că n'aveam şi nici am avut intenţiunea de a fi agresivi. Creditul cerut de Ministerul de resbel este absolut necesar pentru trebuinţele armatei, chiar în timp de pace şi veţi conveni că un resbel nu se poate întreţine, chiar şi de o ţară mică ca a noastră cu suma de 4.000.000 lei votată de Corpurile legiuitoare.

Nu mai departe de cât ieri, am declarat în sânul Adunării deputaţilor cu ocaziunea votării acestui credit că Guvernul român este ferm decis a menţine politica de neutralitate ce-i este impusă atât de interesele bine simţite ale ţării cât şi de tratatul dela Paris.

M'am văzut dator a vă da aceste explicaţiuni pentru a vă convinge că nu există nici o prefacere în ţinuta politică a guvernului Măriei Sale Domnului, augustul nostru Suveran.

Vă declar totodată şi vă rog a declara şi d-voastră cui se cuvine că toate aluziunile şi cuvintele atribuite Măriei Sale şi guvernului român sunt urzite fără îndoială de aceia cari vor să turbure bunele raporturi ce dorim din inimă a întreţine cu toate puterile.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 55.]

68

Bucureşti, 29 Ianuarie 1876

D-le Agent,

Dl. Costaforu, agentul diplomatic al României la Viena, expune Ministerului prin un raport din 23 Ianuarie (3 Februarie) curent, reflecţiunile ce au fost făcute, atât de comitele Andrassy cât şi de diferiţii ambasadori acreditaţi acolo, asupra circulărei mele din 4/16 Ianuarie.

Veţi găsi în cel dintâi rezumat mensual al corespondenţei confidenţiale o dare de seamă a convorbirilor avute în privinţa diferitelor puncte din circulara mea.

Nota de faţă n'are de obiect decât a vă face cunoscut că după toate asigurările date d-lui Costaforu, orice complicaţiuni în Orient par înlăturate şi că România n'are a se teme de niciun act sau fapt care ar pune în joc drepturile ei garantate de tractate.

Pentrucă însă s'au produs cu această ocaziune insinuaţiuni, care acreditându-se ar putea să ne fie vătămătoare şi ni s'au atribuit de unii oameni politici tendinţe contrarii rezervei şi prudenţei ce am păstrat până astăzi, cred de a mea datorie a vă declara din nou şi în modul cel mai pozitiv că n'avem şi nici n'am avut intenţiunea de a fi agresivi. Creditul cerut de Ministerul de resbel este absolut necesar pentru trebuinţele armatei, chiar în timp de pace şi veţi conveni că un resbel nu se poate întreţine chiar de o ţară mică ca a noastră, cu suma de 4.000.000 lei votată de Corpurile legiuitoare.

Nu mai departe decât ieri am declarat în sânul Adunării deputaţilor cu ocazia votării acestui credit că guvernul român este ferm decis a menţine politica de neutralitate ce a observat până acum, neutralitate ce-i este impusă atât de interesele sale bine simţite ale ţării, cât şi de tratatul din Paris.

Prin urmare vă rog a face şi din parte-vă aseminea declaraţiuni când se va prezenta ocaziunea. Terminând vă voi aminti că circulara mea din 4/16 Ianuarie n'a fost făcută decât în prevederea eventualităţilor ce s'ar fi putut produce contra voinţei noastre şi fără a le fi putut preveni, dorind a cunoaşte la timp vederile şi intenţiunile fiecărui guvern străin în faţa acestor eventualităţi. Temerile ce existau atunci încep a dispărea, pacea pare asigurată şi de aceia n'aveţi a mai vorbi asupra eventualităţilor ce m'am încercat a preciza în nota sus menţionată.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 58.]

69

Giurgiu, 29 Ianuarie 1876

Rog binevoiţi a insista pe lângă Dl. Ministru al Lucrărilor publice ca să se plătească în contul antreprenorului salariul lucrătorilor despre care v'am încunoştiinţat prin telegrama Nr. 900 din 28 curent, căci stăruesc la prefectură a li se plăti dreptul neavând ce mânca.

Prefect Vlaşca,
Gherghel

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 32. Telegramă.]

70

Giurgiu, 29 Ianuarie 1876

Uvrierii streini atât austriaci cât şi francezi au cerut ajutor bănesc la vice consulul austriac cu care pentru aceasta s'au adresat la Bucureşti la Consulatul general. Dl. vice consul îmi comunică că ei au venit la vice consulat întovărăşiţi de creditorii lor, hangii şi cârciumarii cari până astăzi le-au făcut credit şi m'au prevenit că ei sunt disperaţi şi că ar fi în stare a comite dezordini serioase.

In interesul ordinei publice, vă rog din nou a face să se dea satisfacere drepturilor acestor uvrieri sau cel puţin a le uşura poziţiunea şi a le înlesni mijloace de transport la Bucureşti, unde ar fi în stare a găsi mijloace de trai.

Prefect,
Gherghel

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 33. Telegramă].

71

Pera, 30 Ianuarie 1876

Mai mulţi Consuli străini din Belgrad, în telegramele [ce trimit] aici, atribue Agentului nostru în Serbia declaraţii cu privire la intenţiile războinice ale României pentru primăvara care vine şi cu privire la proclamarea independenţii noastre; ar trebui tăiat scurt cu aceaste svonuri chiar la sursă, căci ne fac mult rău aici, cu toate desminţirile mele.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos, Nr. 16, f. 60. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

72

[Bucureşti,] 31 Ianuarie 1876

Nr. 1819

Am onoare a vă comunica copie [1]) după o nouă telegramă ce am primit dela prefectul de Vlaşca sub Nr. 982 în chestiunea uvrierilor cari au lucrat la dragagiu şi vă rog ca conform mijlocirei ce v'am făcut prin adresa Nr. 1748, să binevoiţi a dispoza de a fi îndestulaţi fără întârziere aceşti lucrători.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 34.]

73

Viena, 2 Februarie 1876

Domnule Ministru,

La nota cu Nr. 1010 din 28 Ianuarie subsemnată de predecesorele d-voastră, d-l preşedinte de Consiliu, am onoare a face cunoscut că după a mea părere, tot ce s'a făcut mai bine în privinţa protestaţiunilor ce s'au ridicat cu ocaziunea sgomotoaselor noastre pregătiri de resbel a fost tocmai cetirea circulărei ministerului, a căreia coprindere şi mai ales două paragrafe însemnate pe care vi le-am citat în raportul meu cu Nr. 69 au contribuit prea mult a linişti spiritele şi merit, dacă este să fie, tot guvernului se cuvine, fiindcă guvernul a îndatorat pe agenţii săi să dea citire acestei note, nu oficial negreşit, ci confidenţial, şi venind mai mult ca un fel de indiscreţiune personală a agentului, pentruca să se vază care sunt cugetările intime ale guvernământului. Aşa se urmează totdeauna. De aceia guvernul zice în circulara sa, că fără a face din ea obiectul unei *comunicări formale* să se silească agentul a afla opiniunea oamenilor politici etc.

---

[1]) Lipseşte din dosar.

Şi atât de adevărat aceasta este, că când am arătat acest pasagiu la unii din reprezentanţii cu care sunt mai în strânse relaţiuni, vrând oarecum a le proba o confidenţă amicală din parte-mi, dându-le adică citire de ceiace era scris numai pentru mine, mi-au surâs răspunzându-mi cu fineţă că pricep tactica de a se forţa auzirea unei circulare sub mod de indiscreţiune sau de confidenţă amicală — căci altfel nu s'ar fi primit — şi de a ne face astfel trebile cum suntem obicinuiţi totdauna a le face, exercitând adică sub o formă modestă dreptul de comunicaţiune ca orice stat independinte; mai ales când este ştiut că astăzi cele mai puternice acest drum întrebuinţează, fiind totdeauna prudent a se evita pe cât se poate, mai ales la începutul unei acţiuni, comunicaţiunile oficiale. Vă mărturisesc, domnule ministru, că aşa am crezut şi eu pân'acum, mai ales că circulara precum mi s'a observat nu era scrisă în limba franceză decât cu scopul sub înţeles de a fi citită de streini. M'am linguşit de convicţiunea că am servit bine vederile guvernământului isbutind a astâmpăra iritaţiunea ce se produsese în corpul diplomatic tocmai prin citirea indiscretă a circulării, prin care dând pe faţă ceiace ministrul părea a confia în mod intim agentului său, printr'aceasta chiar procuram arme amicilor noştri, (V'am spus ce efect salutar a avut asupra d-lui Schweinitz) ca să ne susţină în contra tuturor sgomotelor exagerate, ţesute şi întreţinute prin lucrarea calomniei, care nu menagia nici chiar persoana Domnului, iar pe de altă parte, forţând chiar pe cei rău dispuşi în contra noastră şi care niciodată nu vor, precum ştiţi, să auză ceiece vorbeşte în favorul nostru, forţându-i mai fără voia lor să auză o circulară plină de moderaţiune; am reuşit a descuraja tendinţele tutulor întreprinderilor secrete cari profitând de întuneric, căutau să explice în mod exagerat conţinutul necunoscut al unei circulări ce ştiau toţi că există şi de care toţi mi-au vorbit ca de o circumstanţă agravantă a armărei. M'am înşelat. Trebuia să nu citesc de loc circulara, lăsând chiar să se întreţină asupră-i apreciaţiunile cele mai grave pentru noi, ca acelea, că voim să luăm Bucovina etc. Aşi fi dorit numai să ştiu în urma mustrării ce am primit, fiindcă orice corecţiune trebuie să poarte în sine fructele îndreptărei, aşi dori să ştiu pentru luminarea mea pe viitor, cum am fi putut noi agenţii ţării să executăm ordinul guvernului de a afla opiniunile oamenilor politici asupra celor ce se fac la Bucureşti, dacă n'am fi căutat să dărâmăm erorile şi să nimicim acuzaţiunile şi prepusurile cari făceau tocmai ca aceste opiniuni să ne fie foarte ostile? Şi cum mai bine am fi reuşit de a convinge pe fiecare de cât numai punându-le sub ochi pasagele circulării ce tocmai trebuiau să serve ca probe pentru bunele intenţiuni ale guvernului? Este oare ceva în această circulară care trebuia să nu fie ştiut? Nu eram noi oare datori, chiar prin mod oficial, să facem cunoscut că ne armăm fiindcă nu voiam să fim nici ocupaţi, nici anexaţi, nici vasalizaţi din nou? Toate acestea nu trebuia să le spunem cel puţin prin grai, cum le-a spus d. Catargiu în Cameră? Dar nu era mai bine decât discursuri să dăm a se vedea chiar circulara care de se ţinea ascunsă, se putea bănui că conţine către noi instrucţiuni şi confi-

denţe cu totul contrarii de ceiace se zicea de minister în cameră sau în jurnalele sale? Nu eram datori să dăm asigurări puternice şi pipăite că n'avem cugete agresive şi că respectăm voinţa puterilor garante? Dar ştiţi, Domnule ministru, că această parte a circulării a dărîmat tot eşafodajul răutăţii ce se clădia contra noastră? şi că din parte-mi, precum v'am spus prin raportul meu, n'aşi fi văzut niciun inconvenient chiar de a da o copie depe acest pasagiu? Ştiţi d-voastră că toţi au găsit admirabilă declaraţiunea ce facem că suntem gata a da tot concursul nostru *oricărei Puteri* fără deosebire care ne-ar asigura în schimb a noastră independenţă şi că am surprins cu o vie mulţumire neplăcuta întipărire ce se făcea în faţa ambasadorului Angliei, la auzirea acestei părţi mai ales, care se vedea că se căeşte că s'a lăsat a se induce de mine la o aseminea citire, căci se ştie de toţi interesul ce se simte de Englitera de a ne face că trecem ca aliaţi secreţi ai Rusiei şi de către Franţa astăzi ca ascunşi complici ai planurilor Germaniei. Repet dar că citirea circulărei pe lângă care am invocat şi nevoia în care s'a aflat guvernul în circumstanţele actuale, mi-a servit prea mult în silinţele ce am întrebuinţat spre a atinge scopul guvernului şi că tocmai ceiace astăzi îmi vine dela guvern ca o imputare (prima imputare, căci pe ale corpului legislativ nu le număr). Tocmai asta, în dragostea personală ce nu încetez de a întreţine pentru mine însumi, cu multă naivitate o consideram ca o izbândă de *dibăcie românească*, că adică în mod indiscret am silit chiar pe cei mai rău dispuşi să auză ceiace nu voiau să auză; şi eram cu totul departe de a bănui măcar că, dându-se chiar un caracter oficial acestei circulări, va putea veriodată să ne facă rău, mai ales când toţi evită chiar de a mărturisi că au auzit această circulară; şi însuşi ambasadorul Rusiei în mai multe rânduri m'a întrerupt din citire, rugându-mă să nu se ştie că i-am comunicat circulara, că nu ca ambasador, ci ca simplu amic particular a consimţit să o auză, etc. Unde dar credeam triumf şi mulţumiri să întâmpin tocmai fiind că am reuşit şi am fost norocos să citesc circulara, acum culeg bănueli şi amărăciuni. Eu mă aşteptam ca guvernul să-mi exprime regretele sale că n'am citit-o la toţi şi mă pregăteam în zilele astea să merg din nou la minister şi dacă nu dlui Andrassy, căruia în deosebi e silă să auză citiri, cel puţin dlui Hofman să dau comunicaţiune de cele ce sunt în circulară precum aseminea şi ambasadorului francez şi chiar turcului, de s'ar fi putut, căci acesta pentru mine era singurul mijloc de a repara răul făcut.

Acum negreşit mă voi feri de vreme ce în cabinetul ministerului de externe s'a crezut pretinţios a se afirma că « d. ministru n'a fost de loc surprins de reflecţiunile făcute de mai mulţi din oamenii politici asupra acelei circulări deoarece nota sa a fost citită şi prin urmare i s'a dat caracterul unei comunicaţiuni oficiale.»

Regret că n'am reuşit a pricepe mai bine cugetul dlui ministru.

Sunt dator însă, ca agent credincios al guvernului, să-i spui şi să-i repet că nu e bine ceiace nu e bine; că ceiace ne-a fost contrariu în această chestiune

n'a fost citirea circulărei; din contra ea a salvat ceiace putea să salve; nici cererea creditului la Cameră.

Eu n'am încetat încă de astă toamnă să zic şi să repet încă de când cu manevrele că ne pregătim şi cumpărăm arme pentrucă nu ştim ce se poate întâmpla şi nimeni nu mi-a zis nimic şi n'avea nimic de zis; şi nici azi nimic nu s'ar fi putut zice, dacă ne-am fi mărginit pur şi simplu să cerem un credit pentru ameliorarea materialului armatei, mai ales când suma de 5 ori 6 milioane este o bagatelă în ideia oamenilor de stat, când e vorba de armarea unei ţări; iar când se pretinde că armarea este extraordinară şi generală, lucrul devine ridicol chiar prin neînsemnătatea acestei cifre. Ci ceiace a făcut tot răul este tocmai sgomotul cel mare ce s'a făcut de noi chiar în jurul acestei mici afaceri. Intr'un moment inoportun când toată lumea şi chiar insurgenţii stau nemişcaţi, aşteptându-se din toate părţile intervenţiunea Puterilor nordului şi iniţiativa Austriei; într'un momeut când toate şansele erau spre pace, România, în care toţi se deprinsese pentru marea glorie a oamenilor noştri de stat a o privi cu respect şi încredere pentru că şi-a păstrat cumpătul în aceste momente de criză, şi pentru care am primit felicitări din toate părţile şi asigurări de foloasele ce are să ne producă pe viitor această politică mintoasă; România, care a proclamat de atâtea ori spre ciuda inamicilor noştri şi în aplauzele amicilor, că ea n'are nimic aface cu chestiunea orientului, că alte sunt tendinţele şi destinele sale; că ea va ocupa într'un moment dat cabinetele europene de chestiunea ei proprie, care deloc nu poate avea amestec în interesele şi afacerile supuşilor imperiului otoman, România, zic, deodată se pomeneşte lumea cu dânsa că vine să aţâţe din nou toate preocupările, tocmai ca un nor mic şi tradiv care vine fără veste să se spargă din chiar senin şi în momentul când razele soarelui încep a reapare.

Asta e partea grea a noastră. Eu trebuie să v'o spui. D-voastră sunteţi în drept a nu o crede.

Când jurnalele vorbesc armare şi d. Meitani în cameră, atentând la liniştea inimilor omeneşti, ameninţă să treacă Balcanul şi să ia Dobrogea nu se face niciun rău; nimeni nu mai face azi atenţiune la asemine palpitaţiuni. Dar când guvernul zice în cameră în aseminea momente ca cele de azi: «cer credit fiindcă voi să armez.» Când aceasta vine deodată cu decoraţiunile şi cu efigia atunci sgomotul ce se face în jurul tribunei şi prin presă devine un rău real de care nu pot profita decât inamicii noştrii.

Armarea noastră se face într'un moment inoportun, în contra unor inamici presupuşi. Declaraţiunea dlui ministru din Cameră a fost negreşit folositoare, însă trebuie să v'o spui că nu a liniştit pe nimeni. Se ştie în adevăr că nu ne putem da ridicolul de a voi să atacăm şi să cotropim pe cineva, dar se mai ştie încă că orice declaraţiune de neagresiune conţine în sine şi agresiunea. Nici Franţa, nici Germania n'au zis alta în ajunul resbelului, decât că vreau fiecare să se apere, iar să nu atace; Piemontul zicea odinioară că se armează ca să se apere

de intenţiunile cuceritoare ale Austriei şi aceasta se arma ca să-şi scape Lombardia şi Veneţia. Se ştie dar ce însemnează asemenea declaraţiuni. Ba pot zice că tocmai când un ministru simte necesitatea a le face, atunci sunt mai de temut şi produc un efect cu totul contrariu, mai ales din partene când nimeni nu vrea să ne crează că putem serios susţine că armăm fiindcă ne este frică de Turci.

Necesitatea de a se face o circulară, ne-a fost aseminea contrarie, nu pentru cele conţinute în ea, cari sunt toate lucruri foarte bine zise, dar pentrucă aseminea circulări, orice vom face, nu pot avea decât o tendinţă cominatorie care fără motiv evident şi plauzibil nu trebuie să se producă. Această ameninţare nu poate fi de cât în contra Austriei şi a Rusiei; aceasta rezultă chiar din argumentele noastre de apărare fără citire de circulară. Noi zicem că ne armăm ca să ne apărăm contra violărei teritorului şi a neutralităţii. «Prea bine, ni se răspunde, dar a o zice este a arunca bănuiala contra a două puteri vecine şi amice, cari nu vă dau nici un motiv de închietudine, fiindcă niciun fapt nu vine să legitime temerea unei ocupaţiuni sau treceri prin România. »

Acestea au fost aprecierile de aici contra cărora am avut a mă lupta şi pe care am crezut de a mea datorie de a le fotografia, ca să zic aşa, guvernământului meu, de temere să nu le alterez căutând să le rezum. Se găseşte azi că nu am corespuns cu necesităţile sarcinei mele. O regret din toată inima şi mă grăbesc a recunoaşte că faptul: *de a citi ceiace este destinat a ţine ascuns, în chestiuni importante şi în timp greu, denotă din partea unui agent cel puţin o mare necapacitate.*

Sper că cu altă ocaziune guvernământul va putea sădi mai bine inspiraţiunile sale în inteligenţa celor ce au onoarea a-i reprezenta.

Deocamdată vă pot asigura din nou că toate temerile s'au liniştit aici. Comitele de Vogue care plecase intrerumpând conversaţiunea ce începusem precum v'am anunţat, mi-a făcut onoarea după a sa întoarcere cu ocaziunea unui dineu în familie să se întreţină mai mult timp şi în mod intim cu mine şi sper că va comunica precum mi-a promis, ale sale favorabile noui apreciaţiuni în urma explicaţiunilor ce i-am dat. Şi cu un cuvânt ca să mă rezum pot zice că: după ce d'odată n'a fost decât o singură voce din partea tutulor ca să ne critice şi să ne condamne, chiar cei mai buni amici pentru lipsa noastră de tact, de a ne strica înşine frumoasa poziţiune ce am dobândit şi fără nici o nevoe să cumpărăm prea scump ceiace putem avea prea eftin, ba încă chiar şi gratis, apoi nu s'a zăbovit de a se reintra în silenciu, ca după o vijelie factice ce n'a produs decât o vană spaimă. In fond, nimeni nu s'a necăjit serios pe noi, nici chiar turcul; şi aceasta a fost poate cea mai mare amărăciune a mea.

Aşi fi dorit, v'o mărturisesc, să nu am a da ministerului decât relaţiuni plăcute; şi simt adânc în inima mea cât de scump am plătit şi voi mai plăti de bună seamă, imprudenţele mele. Dar dacă nu pot sili pe oameni să ne crează, că ne e frică de Turci, nu e vina mea. A ascunde iarăşi guvernului *eşecurile* ce

primesc în întreprinderile mele diplomatice e nepotrivit demnității sale și neaccesibil putințelor mele. A-i spune că e bine când e rău, e fapt de lingușitor. A evita să iau asupră-mi apărarea faptului, cum era decis dela început a face, comunicând guvernului a mea necapacitate de a explica noua prefacere în intențiunile noastre pacifice, n'am putut fiindcă ei m'au atacat și a trebuit să mă apăr.

Nu rezultă deci din toate acestea, decât că n'am fost dibaci; și că toată nereușita este a mea. Primesc toată povara răspunderii; și să fie bine constatat că tot sgomotul și nemulțumirea ce s'au produs *n'au fost cauzate decât de citirea circulării.* Eu credeam că nu e nimeni vinovat, că așa a fost situațiunea și circumstanțele în care s'a aflat guvernul. Asta am explicat tuturor aci. Acum însă m'am luminat. Nu văd dacă trebuie a fi cineva cauza răului, pentru ce n'aşi fi eu?

Primiți, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

G. Costaforu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 64—69.]

74

Constantinopol, 2 Februarie 1876

Domnule Ministru,

Cred de datoria mea să vorbesc pe scurt Excelenței Voastre despre cele două circulare confidențiale, Nr. 57 și 1068, cu dată de 4/6 Ianuarie și 29 Ianuarie (10 Februarie), adresate de către Ministerul nostru al Afacerilor Străine Agenților României în străinătate. Mie-este ușor să mă conformez recomandărilor făcute în cea din urmă din cele două note mai sus amintite, căci, în ce o privește pe prima, o păstrasem exclusiv pentru mine, convins că obiectul ei era să informeze Agenții, cu titlu de document absolut, intim asupra unor instrucții cu totul eventuale, cu privire la tendințele Guvernului, și nu constituia un program definitiv, un manifest oficial, destinat unei publicități diplomatice imediate.

Prin urmare, în loc să provoc ocazia de a expune, fie Guvernului Otoman, fie Corpului diplomatic din Constantinopol, totalitatea punctelor de vedere conținute în această notă, așteptam ca împrejurări prielnice să-mi dea prilejul de a atinge în treacăt și ușor unele amănunte, sau ca urgența evenimentelor să-mi poruncească renunțarea la orice prudență și să mă silească să accentuez și să tratez radical chestiunile la care țintea această circulară.

Eram cu atât mai îndrituit a proceda astfel și a observa această rezervă în așteptare, cu cât desele mele convorbiri cu Alteța Sa Principele Domnitor și cu Președintele Consiliului de Miniștri, în Decemvrie trecut, cu prilejul șederii mele la București, îmi îngăduiseră să întrezăresc adevăratele interese ale

politicii noastre şi mă lămuriseră asupra dispoziţiilor reale ale guvernului nostru.

Mă mărginisem aşa dar (după cum dovedeşte raportul meu din 28 Ianuarie (9 Februarie) trecut, sub Nr. 20, să cer întâmplător şi fără a insista prea mult Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi, câteva explicaţii asupra concentrării trupelor turce la Vidin şi asupra rostului canonierelor otomane care navigau prin faţa porturilor româneşti de pe Dunăre. M'am mulţumit cu asigurările pe care le-am primit şi am pornit de acolo pentru a desvolta teza banală a motivelor care ne-au hotărît să ne complectăm armamentul: situaţia nesigură a României în haosul complicaţiilor care se puteau ivi oricând în mijlocul revendicărilor pătimaşe pe care le târăşte fatal după sine orice criză în Orient, înconjuraţi cum suntem incontinu de pofte nesăţioase; sincera şi via noastră dorinţă de a păstra cea mai strictă neutralitate, dar nevoia de a practica o neutralitate activă, adică înarmată, dacă voim ca, bizuindu-ne numai pe slabe e noastre mijloace, să obţinem dela toţi şi dela fiecare, respectarea inviolabilităţii teritorului nostru, etc., etc.,... Intr'un cuvânt, m'am ostenit a prezenta recentele noastre dispoziţii ca simple măsuri generale de pază, ca precauţii numai defensive, şi nu ca acte de agresiune şi de duşmănie în mod special îndreptat împotriva Imperiului Otoman.

In acest sens m'am folosit, Domnule Ministru, de Nota circulară din 4/16 Ianuarie. Rezultatul a fost că în sferele politice ale Constantinopolului, se statornicise convingerea că România va persevera în atitudinea sa înţeleaptă de la început.

Deodată se răspândeşte şi prinde rădăcini svonul că noi manifestăm intenţii de natură a trezi brusc îngijorările diplomaţiei, care, tocmai, aţipise într'un somn de o clipă. Aarifi Paşa, Ambasadorul Turciei la Viena, a dat un strigăt de alarmă; pe de altă parte, diferite guverne, înştiinţate de rapoartele reprezentanţilor lor în străinătate, au scris Trimişilor lor la Constantinopol pentru a le semnala incidentul şi a le cere informaţii cu privire la însemnătatea lui. Rând pe rând, Ambasadorul Rusiei şi al Angliei mă iau din scurt; se miră că nu le-am vorbit despre circulara trimisă de către guvernul nostru la 4/16 Ianuarie; îmi aduc la cunoştinţă că această circulară a fost citită, şi anume la Viena, la Ministerul Afacerilor Străine, mai multor şefi de misiune.

Sir H. Elliot mă asigură chiar că, potrivit informaţiunilor transmise Foreign Office-ului de către colegul său din Viena, România ar fi formulat şi notificat un program din cele mai hotărîte, compus din trei puncte: 1) Capitalizarea tributului. 2) Ridicarea României la rangul de Regat. 3) Garanţie pentru România a tururor Puterilor garante semnatare ale Tratatului dela Paris, identică cu garanţia care asigură Belgia dela 1839.

Exagerarea evidentă a acestor propuneri mi-a deschis o cale pentru a le putea nega. Am protestat că trebue să fie o greşală sau în orice caz o interpre-

tare foarte exagerată. Am afirmat că nicio circulară, conţinând dezideratele mai sus citate, n'a fost trimisă de către Guvernul român agenţilor săi şi prin urmare n'a putut fi citită nicăeri. In ce mă priveşte, dacă aş fi primit un document de o asemenea importanţă, n'aş fi pregetat a-l comunica Reprezentanţilor Marilor Puteri, căci aş fi avut datoria de a-l socoti ca expresia formală şi definitivă a unui plan matur gândit şi ferm hotărît de către Guvernul meu.

Am afirmat deci că trebue să se fi produs o confuzie din cele mai regretabile provenită din citirea unei telegrame cu adevărat emanată dela Ministerul din Bucureşti, dar privind numai concentrările otomane dela Vidin şi navigaţia canonierelor turce prin faţa porturilor noastre. La această citire se poate să se fi adăogat cuvinte lipsite de orice caracter oficial, comentarii cu totul personale asupra speranţelor rezervate unui viitor încă îndepărtat pe care le mângâie câteva spirite în România, sau asupra năzuinţelor târziu realizabile ale simţământului naţional român.

O citire în grabă a telegramei noastre din 4/16 Ianuarie nu a fost suficientă pentruca Domnul Ambasador al Angliei la Viena să poată să-şi dea exact seama de conţinutul ei, să-şi amintească textul şi să-i cântărească termenii la justa lor valoare. Probabil că în rezumatul său către Foreign Office, Sir A. Buchanan amestecase, fără să vrea, ce-şi amintise din sensul acestei telegrame cu ideile sugerate de vorbe întâmplătoare asvârlite în timpul convorbirii.

Versiunea sa, trecând prin Ministerul britanic, mai suferise poate noi schimbări, şi ajunsese în sfârşit la Constantinopol, după ce se abătuse mult dela faptul care-i dăduse naştere, crescută fără măsură, falsificată sută'n sută.

Sir H. Elliot, părând cuprins de o bruscă încredere faţă de cele spuse de mine, adică: tăgăduelile dar hrănind de fapt nădejdea ascunsă de a ruşina tăgăduelile mele, mi-a propus să-mi citească comunicarea trimisă de către guvernul său. Am primit fără a sta la gânduri şi din fericire armele i s'au întors împotrivă. Pe măsură ce înainta în citirea sa, recunoscu cât erau de plauzabile presupunerile mele. Inţelese deosebirile care trebuesc stabilite între textul însuşi al telegramei din 4/16 Ianuarie şi vorbele spuse ici colo în cursul unei convorbiri obişnuite. Recunoscu până la sfârşit că fusese o interpretare exagerată, o confuzie patentă, şi că se dăduse incidentului proporţii care nu i se potriveau. A fost şi mai uşor să creez o convingere asemănătoare în spiritul Generalului Ignatiev, şi socot să continui fără întârziere pe lângă ceilalţi ambasadori sau miniştri străini opera mea de rectificare. Cu toată neîncrederea care s'ar putea să ni se arate de acum înainte, nu-mi pierd nădejdea de a obţine acest rezultat care merită în toate privinţele să fie atins.

Rog, sfârşind, pe Excelenţa Voastră să primească asigurarea înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 70—72. Originalul în limba franceză. Confidenţial.]

București, 5 Februarie 1876

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul de rezbel, sub Nr. 268;

In virtutea art. 93 din constituțiune,

Am sancționat și sancționăm:

Lege

Art. I. — Se deschide Dlui ministru secretar de Stat la Departamentul de rezbel un credit extraordinar de 4.000.000 lei, asupra exercițiului 1876, pentru aprovizionarea de munițiuni, echipament, ambulanțe și altele necesare armatei.

Art. II. — Acest credit se va acoperi luându-se 3.050.000 lei din suma votată prin legea dela 4 Februar 1875, restul de 950.000, se va acoperi prin un împrumut dela casa de depuneri și consemnațiuni, ce ministerul este autorizat a face numai când se va efectua cheltuiala ce va trece peste cele 3.050.000.

Art. III. — Ministerul de rezbel este autorizat a vinde armele și materialele care nu mai sunt necesare armatei, iar produsul vânzărilor se va vărsa la casa de depuneri și consemnațiuni spre a servi numai la îmbunătățirea armamentului și munițiunilor.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința dela 26 Ianuar anul curent, și s'a adoptat cu majoritate de 58 voturi contra a 15.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
N. Moscu

Această lege s'a votat de Senat, în ședința sa dela 31 Ianuar, anul 1876, și s'a adoptat cu majoritatea de treizeci și șapte voturi, contra trei.

Vicepreședinte,
Al. Orăscu

Secretar,
Ștefan Bellu

Ordonăm ca legea de față să fie învestită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul Oficial.

Dată în București, la 5 Februar 1876.

Carol

Ministru secretar de Stat la departamentul Justiției,

Al. Lahovari

Ministru secretar de Stat la Departamentul de rezbel,
General de Divizie Florescu

Nr. 268 **Anexă la doc. Nr. 75**

București, 3 Februarie 1876

Prea Inălțate Doamne,

Am onoarea a supune la Inalta sancțiune a Măriei Voastre legea votată de Corpurile legiuitoare, prin care se aprobă deschiderea unui credit extraordinar de lei patru milioane (4.000.000) asupra exercițiului 1876, pentru aprovizionarea de munițiuni, echipament, ambulanțe și altele necesare armatei, care se va acoperi cu suma de trei milioane cincizeci mii (3.050.000) din creditul votat prin legea dela 4 Februar 1875, iar restul de 950.000 prin un împrumut la casa de depuneri și consemnațiuni,

Tot de odată, Vă rog supus, Prea Inălțate Doamne, să binevoiți a semna anexatul proiect de decret pentru promuglarea zisei legi.

Sunt cu cel mai profund respect

Ministru secretar de Stat la
Departementul de rezbel,
General de divizie Florescu

[*Monitorul Oficial*, **Nr. 28 din 7/19 Februarie 1876, Partea Oficială, p. 705.**]

76

București, 5 Februarie 1876

Fiind dat că ați plătit deja avansul asupra trimestului Ianuarie, vă trimit prin viitorul curier trei mii de franci destinați ziarelor. Vă previn în acelaș timp că începând de la 1 Aprilie viitor sunt silit să nu mai dau subvenția acordată lui «Constitutionnel», din pricina restrânselor noastre rezerve bugetare și cheltuielilor neprevăzute care au căzut în sarcina Departamentului meu. Subvenția de 4000 de franci pentru «Memorial diplomatique» va continua. In ce privește chiria, aștept nota oficială din partea Agenției din Paris.

Bălăceanu

[Min Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 4. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

77

Pera, 5 Februarie 1876

Pentru a face în cunoștință de cauză demersurile făgăduite de către raportul meu cu Nr. 24, îmi este indispensabil să am, în loc de rezumatul promis, textul integral al rapoartelor Agenților noștri la Viena și la Berlin asupra citirii făcută de către ei Miniștrilor Afacerilor Străine și reprezentanților străini în aceste țări, a circulărei Ministerului nostru de Externe din 4/16 Ianuarie.

Vă rog aşa dar insistent să-mi trimiteţi aceste două documente în copie prin curierul care pleacă Sâmbătă.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 78. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

78

Giurgiu, 6 Februarie 1876

Uvrierii dela Dragagiu lipsiţi de orice mijloace şi desperaţi, roagă a li se distribui cel puţin hrana zilnică cât se dă la arestanţi; rog permiteţi ca până ce Ministerul Lucrărilor Publice va regula afacerea lor, primăria locală să le vie în ajutor. Aceasta în interesul ordinei publice

Prefect,
Ghergheli

[Rezoluţie:] Se va repeta D. Minist. Lucrărilor Publici ca să ia cu o oară mai curînd măsuri a despăgubi pe lucrători să nu vie cu disperări.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 43. Telegramă.]

79

Belgrad, 6 Februarie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Colonel Nicolici, Ministru de Război al Serbiei, mi s'a adresat acum câteva zile cu rugămintea de a recomanda generalului Florescu doi ofiţeri de cavalerie şi un veterinar sârb, trimişi în România, pentru cumpărarea de cai pentru nevoile armatei sârbe. Am scris în acest sens generalului Florescu o scrisoare particulară în care îi aduceam la cunoştinţă numele ofiţerilor şi ţinta misiunii lor. Astăzi primesc o scrisoare de la Domnul Colonel Nicolici, a cărei copie o o anexez aci, [1]) şi căreia am crezut să-i dau numai un răspuns verbal, anume că voi referi Guvernului meu. Rog, aşa dar, pe Excelenţa Voastră să binevoiască a-mi comunica ce răspuns trebue să dau Domnului Ministru de Războiu al Serbiei cu privire la conţinutul scrisorii sale.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru. expresia înaltei mele consideraţii.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 144. Originalul în limba franceză. Scrisoare personală.]

80

Bucureşti, 7 Februarie 1876

Domnule Ministru,

La adresa Dv. cu Nr. 1748, am onoarea a răspunde că acei uvrieri au lucrat pe contul dlui antreprenor al dragajului, care nu are a lua niciun ban

---

[1]) Nu există în dosar.

dela Minister, iar nici de cum pe contul Ministerului; prin urmare subsemnatul nu le poate da nicio satisfacţiune.

p. Ministru,
Colonel Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 44.

81

[Bucureşti,] 7 Februarie 1876

No. 2219

Lucrătorii dela dragaj, au lucrat antreprenorului iar nu Ministerului Lucrărilor Publice. Antreprenorul nu are de luat nici o para dela Minister şi ei pentru orice pretenţie au să se adreseze la autoritatea Judecătorească locală.

Turburări să nu facă, căci vor fi consideraţi şi pedepsiţi ca turburători şi Dvs. să luaţi măsuri spre a nu se tolera sau a se întâmpla vre o turburare.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 45 Conceptul telegramei.]

82

Paris, 12 Februarie 1876

« Times » anunţă că, în urma stăruinţelor mai multor Mari Puteri ale Europei, noul nostru Cabinet ar fi făcut o declaraţie că se va conforma Tratatelor în raporturile sale cu Turcia; aceiaşi ştire este răspândită de mai multe ziare. Trebue oare făcută o rectificare cu privire la aceste svonuri de presiuni asupra Guvernului nostru?

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 80. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

83

Paris, 14 Februarie 1876

Ambasadorul Turciei m'a întrebat ce se petrece în România. Gănescu, care i-a oferit de mai multe ori serviciile sale, i-a spus că a primit noi ştiri foarte grave. Am liniştit pe ambasador şi l-am rugat să ia întotdeauna informaţii de la mine mai de grabă de cât dela Gănescu. Aceste grave ştiri au fost publicate astăzi în « Tablettes d'un spectateur » care anunţă intrarea în Guvern a lui Strat şi a lui Carp, prezentaţi drept unelte ruseşti, şi [izbucnirea] unei apropiate revoluţii, provocată de persistenţa cu care Principele, deşi tezaurul nostru este secătuit, urmăreşte răscumpărarea căilor ferate şi o înarmare extraordinară, conform ordinelor sosite dela Berlin. Svonuri asemănătoare au circulat chiar şi la Ministerul Afacerilor Străine. Mă voi duce să văd pe Ducele de Decazes şi să încerc a restabili adevărul. Mi se spune pe de altă parte că Domnul

Rosetti, bizuindu-se pe efectul alegerilor din Franţa, a plecat îndată pentru a accelera mişcarea la noi; nu garantez faptul, dar îl semnalez ca simptom al preocupărilor de aici. Binevoiţi a-mi spune ce însemnătate are moţiunea votată la Cameră cu privire la exploatarea căilor ferate.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 81—82. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

84

[Bucureşti,] 14 Februarie 1876

Ştirile comunicate de către Gănescu Ambasadorului Turciei sunt stereotipe cu acelea pe care opoziţia le trimite regulat ziarelor străine, care consimt a-i primi proza. Situaţia, fără a fi trandafirie, nu este chiar aşa cum o pictează «Tablettes d'un spectateur». Cu privire la răscumpărarea căilor ferate, Guvernul Principelui a rupt pe faţă orice tratative cu comitetul acţionarilor. A vedea circulara mea din...

Intrarea lui Strat şi a lui Carp în guvern consitituie o chezăşie dată ideilor pacifice cărora Principele le este cu totul câştigat. Din cest punct de vedere, [intrarea lor] este un succes pentru politica occidentală. Interpelarea şi moţiunea cu privire la exploatarea căilor ferate nu aveau şi nu puteau avea nicio valoare. Camera a trecut pur şi simplu la ordinea de zi. Domnul Rosetti este şi mai puţin primejdios aici decât la Paris.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 5. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată şi confidenţială.]

85

Paris, 18 Februarie 1876

Toate ziarele au publicat o telegramă din Bucureşti care anunţă că Ministru nostru de Finanţe a cerut Camerii autorizaţia de a face două împrumuturi, unul de treizeci de milioane şi un altul de cincizeci de milioane, pentru plata noilor linii. Această ştire face o foarte proastă impresie mai ales din pricina cifrei deficitului. Binevoiţi a-mi comunica dacă această cifră este exactă sau dacă e cazul de a face vreo rectificare.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 9. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

86

[Bucureşti,] 19 Februarie 1876

Guvernul nu s'a gândit niciodată să facă două împrumuturi care s'ar ridica la suma de optzeci de milioane. Este într'adevăr vorba de un împrumut pentru

[a face faţă] deficitului produs de stagnarea afacerilor care ne apasă pieţile şi împidică scurgerea cerealelor noastre; dar acesta nu este un adevărat deficit; îndată ce vor reîncepe tranzacţiile comerciale şi vom intra în fonduri, acest deficit va fi acoperit, prin forţa lucrurilor.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 10. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

87

Bucureşti, 25 Februarie 1876

D. Ministru de Rezbel. Dlor Deputaţi, am fost mai cu deosebire atras în această discuţiune de D. Colonel Manu, în şedinţa de ieri, şi de fostul meu coleg, D. G. Cantacuzino, într'un mod indirect prin aluziunile Dsale de ieri şi într'un mod direct astăzi prin intermedierea Dlui Mavrojeni, care şi acum a desvoltat aceleaşi idei pe care le-a arătat şi în secţiuni şi în acele întruniri intime de care a vorbit Dsa. Am fost atras mai cu seamă sub acel punct de vedere că dela 1871, ca şef al administraţiei militare, eu aş fi provocat la cheltuieli care, după părerea unora, s'ar fi putut evita.

Ei bine, Dlor, să ne explicăm mai lămurit în această discuţiune, căci aici e vorba de două chestiuni tot atât de vitale una ca şi cealaltă, pentru ţara noastră: ordinea în finanţe şi viitorul uneea din principalele noastre instituţiuni, care constituie chiar viitorul ţării noastre.

Vă mărturisesc, Dlor, că eu aş fi foarte fericit de a mă putea ralia la opiniunea acelora care, fie deputaţi aci în Cameră, fie poate afară de Cameră, mi-ar arăta putinţa ca instituţiunea militară să poată prospera la noi, dacă nu cu o dezvoltare mai mare decât aceea pe care o are astăzi, dar cel puţin a se menţine pentru câtva timp armata noastră în starea sa de astăzi cu mai puţine cheltueli.

Credeţi-mă, Dlor, că vă vorbesc în toată sinceritatea când vă asigur că dacă aş cunoaşte pe acel domn, m'aşi duce şi m'aş ruga de Măria Sa Domnitorul şi de D. preşedinte al consiliului de miniştri, ca imediat acel domn să vină să mă înlocuiască. Aş dori să văd şi că cunosc pe acel domn.

In curs de 5 ani de zile, de multe ori D. Colonel G. Manu mi-a făcut tot felul de obiecţiuni, de piedici, atât ca deputat cât şi ca membru al comisiunilor budgetare sau financiare. Şi aici fac apel atât la Dvoastră şi mai vârtos la acei Dni deputaţi care au fost şi în Camera precedentă, că eu nu am luat niciodată cuvântul spre a mă apăra, ci numai spre a mă explica după cum avea dreptul şi datoria să o facă comisiunile noastre budgetare. In Cameră n'am avut loc a-mi da această satisfacţiune de a răspunde Dlui Colonel Manu, fiindcă bunavoinţă ce am întâmpinat din partea Adunărei, mă scutea a mai ţine compt de obiecţiunile Dlui Colonel Manu, şi aceasta pentru un cuvânt foarte simplu, pentru cuvântul că dacă aţi crede că puteţi să disperaţi de multe lucruri în ţara

noastră, dar este un lucru în această ţară de care nu puteţi dispera şi care a scăpat ţara aceasta în trecut din multe greutăţi, precum o va scăpa şi în viitor, este bunul-simţ al românului (aplauze) şi acel bun-simţ va veni şi astă-dată să ne scape de o situaţiune grea, oricât s'ar înverşuna partidele, sau ceeace este mult mai întristător, oameni din acest partid.

Dlor, chestiunile de cifre, precum s'au zis de mulţi, au elocinţa lor şi nu cer talentele mari spre a le dezvolta.

Cel dintâi a fost D. Colonel Manu care ieri a vorbit despre greutatea care apasă finanţele şi situaţiunea actuală a tezaurului administraţiunii rezbelului.

D. Mavrogheni a făcut şi Dsa o enumerare de cifrele cu care s'a mărit budgetul ministerului de rezbel. Dsa a făcut însă o eroare şi s'a suit până la anul 1860 şi nu a început mai dincoace de la 1868 sau 1869, pentrucă aici e vorba de a ne lumina, iar nu de a face numai efect, şi dacă mă voi duce şi eu cu alţi zece sau cincisprezece ani mai înapoi decât Dsa, atunci pe când instituţiunea era mai puţin decât în copilărie, era abia embrionară, voi găsi budgete de un milion numai; dar din asemenea comparaţiuni nu iese lumină şi nu putem trage o concluziune serioasă. Eu mă mărginesc la anul în care am venit eu la minister, şi am înlocuit pe D. Manu.

O voce: La 1868.

D. ministru de rezbel. La 1868 şi 1869 budgetul rezbelului era foarte suit, se urca la 20 milioane, şi mi se pare că D. Manu era la minister.

D. G. Manu. Dacă voiţi a face chestiune personală, vă rog citiţi mai bine cifrele.

D. ministru de rezbel. Vă rog să nu vă supăraţi aşa de lesne, Dle Manu, pentrucă am să vă spun ceva şi mai serios, ceva subscris de Dta.

D. G. Manu. Ne cunoaştem trecutul.

D. ministru de rezbel. Cu o diferenţă: că eu rămân tot acelaş şi când nu sunt la minister. Trecutul meu l-am probat voi proba şi pe al Dtale, însă îl vom găsi altfel decât este prezentul. La 1870, Dlor, budgetul armatei era de 16.273.000, şi iată ce spune D. colonel Manu, în expunerea de motive a budgetului la 1871, tipărit şi subscris de Dsa:

« In expunerea de motive a budgetului pe 1870 am demonstrat că budgetul armatei române este de 19.000.000. Această convincţiune o am şi astăzi ».

Aşa dar, Dlor, la 1870 D. colonel Manu declară — şi este un om foarte competent D. colonel Manu, — că budgetul normal al armatei este de 19 milioane, şi face o condescendenţă Onor. Adunării lăsându-l la 18.500.600. Aşa dar am autoritatea colonelului Manu pentru mine, că budgetul *normal* al armatei este de 19.000.000 şi pentru că trebuie să facă economie unui lung şir de ani, îl reduce la 18.500.000.

D. Manu. Erau legi organice.

D. ministru de rezbel. Pin intervenţiunea aceasta D. Manu îmi face un bun serviciu, Dsa zice că acele cheltuieli erau bazate pe legile organice militare.

Apoi mai este nevoie Dlor, să vă spun eu ceeace ştiţi şi Dvoastră şi ţara întreagă, că nu se aseamănă legile organice de azi cu cele din 1870 şi că armata noastră azi nu este ceea ce era atunci? (aplauze). Imi daţi voie a vă declara că eu am 11.000 oameni mai mult azi decât era în 1870; că în loc de 120 de elevi care erau în şcoala militară, la anul 1870, astăzi avem 300; şi încă astăzi avem trei şcoli care nu figurau în budgetul pe 1870, avem : Şcoala de cavalerie, şcoala de cadrele armatei teritoriale şi astăzi nu este numai şcoală militară, dar este şi şcoală de sergenţi divizionară, care în total au 470 de elevi, pe cât timp la 1870 nu ştiu ce a fost, dar ştiu că ţara de atunci încoace a îmbrăţişat cu căldură instrucţiunea militară, şi dacă acum ar fi să discutăm al cui este meritul, eu vă voi răspunde că dacă am fi fost în stare să cheltuim miliarde, nu am fi putut face nimic fără această adeziune spontană a ţării întregii; dar fiindcă ţara întreagă a voit, fiindcă ţara întreagă a îmbrăţişat această instituţiune, de aceea noi nu trebuie să facem din aceasta nimănui în parte o laudă (aplauze).

La aceasta ar mai trebui să adaug ceva. Dacă D. colonel Manu declară la 1871 că budgetul normal al ministerului de rezbel trebuie să fie de 19 milioane, apoi Dlor, să vă aduceţi aminte care erau şi resurscle ţării pe atunci, pentru că şi eu sunt de părere că această instituţiune nu se poate dezvolta decât treptat cu dezvoltarea resurselor ţării. Ei bine, oare finanţele noastre de azi sunt ca cele din 1870? In anul 1870 veniturile ţării nu erau decât de 64 milioane. Vedeţi, dar Dlor, cum am apăsat eu prin administaţia mea asupra finanţelor ţării, căci este bine să ştie şi ţara toate aceastea.

La anul 1870, onor. D. colonel Manu vă declară că budgetul normal al ministerului de rezbel trebuie să fie de 19 milioane fără ca armata să fie avut atunci dezvoltarea pe care o are astăzi.

Dar să vedem ce am făcut eu. La 1871, dacă vom scădea economiile ce a lăsat ministrul de rezbel în cassa Statului, precum şi resursele create prin vărsările comunelor pentru întreţinerea pompierilor, cheltuielile reale se urcă la cifra de 15.943,000, la 1872 la suma de 15.427.000, la 1873 la 18.106.000, la 1874 la 17.339.000, la 1875 la 16.711.000 şi la 1876 budgetul s'a redus la 15.752.000 din 18.500.000 votat de Cameră, prin urmare redus prin propria mea iniţiativă cu 2 milioane.

Vedeţi, Dlor, aci vorbesc cifrele, eu nu am să insist mult asupra lor, pentrucă nu voi abuza de răbdarea Dvoastră.

Vedeţi cum au fost apărate finanţele ţării de către administraţiunea militară sub ministerul meu.

Dar este iarăşi adevărat că dacă ne vom sui în trecut la alte guverne, vom găsi că s'au cheltuit mai mult de 18 milioane într'un singur, an, numai cu nişte cheltuieli extraordinare, şi aci, Dlor, nu voi să acuz pe nimeni pronunţând aceste cuvinte; şi aş ruga să nu creadă cineva că o fac sub titlu[l] vreunei imputări. Dacă am însă o părere de rău, este că, dacă s'au cheltuit atâţi bani pentru

armată, apoi să fi găsit cel puţin la venirea mea la minister, cazarme bune, arme, muniţiuni, ca să nu fiu nevoit a cere noi sacrificii dela ţară; n'am găsit însă nimic. Relativ la ceea ce am găsit, aş dori ca onor Camera să numească o comisiune care să cerceteze tot ce s'a făcut pentru armată în timpul Dlui colonel Manu, şi înaintea Dsale; iar pe de altă parte să constate tot ce se găseşte astăzi în arsenalele noastre. N'am găsit nimic, o mai repet; şi când v'am exprimat dorinţa mea în privinţa necesităţilor armatei, când v'am arătat că este un păcat ca fraţii noştri, ca copiii noştri să stea în acele cazarme umede, care, precum s'a zis de atâtea ori, nu trebuie să fie mormântul soldaţilor noştri; Dvoastră cu toţii aţi recunoscut aceasta şi aţi votat legea pentru cazarme. Aţi votat în urmă acele 4 milioane, din care numai 950.000 sunt un adevărat sacrificiu din partea ţării, iar celelalte 3 milioane sunt un simplu virement;

Acum, D. Mavrogheni în întrunirea ce am avut, a vorbit de reduceri în budget.

D. Mavrogheni. N'am vorbit de reduceri în budget, ci numai de a suspenda cele patru milioane.

D. Ministru de rezbel. Onor. D. Mavrogheni zice că n'a vorbit de altă reducere în budget, ci s'a mărginit la cele 4 milioane. Mie îmi pare bine de cele ce spune acum, căci îmi dă ocaziunea a repeta şi în şedinţă publică, înaintea Dvoastră, declaraţiunea ce am făcut, că in urma reducerii celor 2 milioane făcute în budgetul rezbelului pe 1876, eu nu mai pot reduce nici o para. Aici, — Dlor, veţi vedea şi diferenţa între mine şi D. Cantacuzino, care vorbeşte de mine ca de o stâncă, de care totdeauna Dsa. s'a lovit. E nedrept D. Cantacuzino când zice aceasta şi i-o voi proba.

Dlor, când un ministru, apreciind starea financiară a ţării, cedează colegului său dela finanţe, şi-şi dă osteneala de a reduce cheltuielile la extremitatea posibilă, cred că nu i se poate cere mai mult. Şi când mi s'a cerut o reducere violentă, care să atragă după sine distrugerea instituţiunii, atunci aveam dreptul să zic: veţi distruge instituţiunea cu mâna altuia, dar nu cu a mea. Iată de ce am zis că nu voi permite a se reduce nicio para din budgetul ministerului de rezbel, iată cum trebuie să se interprete cuvintele mele.

Acum mai înainte ca D. Cantacuzino să vie la ministerul de finanţe, vă declar că eram în cele mai bune relaţii cu Dsa, şi eram foarte încântat văzând tineri ca Dsa iubind atât de mult instituţiunea militară, precum totdeauna am avut plăcerea de a vedea majoritatea Camerii constatând împreună cu mine, că instituţiunea militară e de mare folos în ţara aceasta. D. Cantacuzino, de câte ori mă întâlnea înainte de a fi ministru, îmi zicea: ce bine ar fi dacă am putea dispune de mai mari mijloace pentru dezvoltarea armatei; Eu îi răspundeam: să mergem mai încet, această instituţiune nu se dezvoltă numai cu bani ne trebuiesc oameni speciali, cadre şi o mulţime de mijloace. După ce a venit D. Cantacuzino la ministerul de finanţe, m'am întrebat de multe ori, fără să-mi pot răspunde niciodată, dacă a văzut ceva

care să-i fi putut da loc la o deziluziune în privința sentimentelor sale pentru armată.

Totdeauna mai înainte mă întreba, de câte zeci de mii de oameni am putea dispune, şi răspunsul meu era acelaş pe care vi-l spusei mai sus. Dar după venirea Dsale la minister, nu-mi vorbea de zeci de mii, ci mă întreba dacă avem cel puţin vreo sută mii de oameni?

Judecaţi dar cât a trebuit să fie de mare decepţiunea mea, când într'o zi Domnu Cantacuzino vine să prezinte în consiliul de miniştri un referat, prin care arăta starea financiară a ţării şi deodată cere anularea creditului de 4 milioane şi 5 milioane reducere în budgetul ministerului de rezbel.

Atunci i-am răspuns D-lui Cantacuzino: mă unesc să reducem tot ce e posibil, dar nu voi primi niciodată să trec peste limita care va aduce disolvarea instituţiunii.

D. Cantacuzino pretinde că eu aş fi fost o stâncă de care s'a zdrobit Dsa. Din cele ce preced rezultă că eu nu am fost o stâncă atât de tare; dar că Dsa a fost aşa de slab încât, cu toate reducerile mele, a putut crede că m'aşi putea duce şi mai departe, lovind astfel în bazele chiar a instituţiunii noastre militare.

Iată limita la care m'am oprit, şi aceasta a fost şi momentul când D. Cantacuzino a crezut că rezolvă chestiunea retrăgându-se din minister, şi rămâne la Dv. să apreciaţi dacă a făcut bine sau rău.

Vin acum la creditul de 4 milioane. In acestă privinţă am apreciat bine situaţiunea financiară a ţării şi dovadă de aceasta este că m'am mlădiat după dorinţa Dv. a tuturor, şi a ţării întregi, şi ştiţi că am zis: vom mai aştepta încă un an doi, până când ţara va fi într'o stare financiară mai înflorită, ca să putem înzestra armata cu tot materialul trebuitor. Todeodată am răspuns Dlui Mavrogheni că cel puţin creditul de 4 milioane nu se poate amâna şi Camera ţinând compt de declaraţiunile mele, l-a votat acum câteva zile.

Acum ca să termin cu D. Cantacuzino voi spune onor Camerei că eu am fost autorizat de D. Cantacuzino ca să vă cer un credit nu de 4 milioane, ci de 7 milioane, şi nu prin virement, ci prin emitere de bonuri de tezaur.

Am aci, Dlor, ca dovadă încheierea făcută de consiliul de miniştri, subscrisă chiar de Dsa. Acum văd că se zice: voim să revenim asupra acelui credit.

Aceasta o zice, nu Adunarea, ci D. Cantacuzino care a subscris opinia minorităţii.

Pentru mine, cele ce ziceţi Dvoastră, prin opiniunea minorităţii, este anularea creditului. Şi dacă am rostit aceasta într'un mod îndoios, este graţie Principelui D. Ghica, care cel puţin în explicaţiile sale nu înţelege anularea creditului.

Apoi, Dlor, ce va să zică cuvintele Dvoastră când ziceţi: că ministrul de rezbel să nu întrebuinţeze fondul de 4 milioane decât pe atât cât s'a făcut angajemente?

Iată. Dlor ce se zice de minoritate în acest proiect de lege:

« Spre acest sfârşit guvernul este însărcinat a face reducerile necesare în budgetele votate şi a mărgini completarea armaturii numai la comenzile contractate ».

Dacă D. Cantacuzino mă întreabă: ce însemnează aceasta? Ii voi răspunde că însemnează: că eu care simt toată greutatea responsabilităţii mele, am trimis ofiţeri în toate părţile ca să-mi procure, pe baza propunerii subscrise de Dvoastră, obiecte necesare armatei.

Acum, Dlor, ar fi puţin lucru de a nesocoti anagajamentele ministrului de rezbel, dacă cel puţin s'ar scăpa ţara.

Vin la chestiunea oportunităţii şi absolutei necesităţi pentru acele patru milioane. Onor Dnu Mavrogheni declară că nu numai această necesitate nu ar exista, dar că ar fi bine a nu mai înscrie acel credit fiindcă el a speriat Europa. Eu, deşi cred că D. Mavrogheni, e mai competinte în politică decât mine, totuşi zic că Europa nu-se se sperie de acest credit.

D. Mavrogheni. Nu am zis aceasta.

D ministru de rezbel. Apoi credeţi că cu patru milioane avem să răsturnăm starea de azi a Europei? Ia să ne înţelegem cu sânge rece.

Dacă Dvoastră vă aduceţi aminte de acea şedinţă când s'a discutat creditul, D. Brătianu printr'o exaltaţiune oarecare a venit să ne facă teorii de rezbel. Şi ce am răspuns? Ceea ce am declarat în consiliul de miniştri v'am declarat şi Dvoastră că nu speriem pe nimeni, că nu facem nimic alta decât a pune în poziţiune armata noastră de a-şi putea face datoria; şi atunci când veţi face apel la armată să nu fie prea târziu; căci nu se improvizează aşa de uşor o armată. Când aţi cere mobilizarea armatei ştiind că nu are cele trebuincioase, aţi comite o adevărată crimă.

Iată ce am zis. Insă mi s'a obiectat şi cu drept cuvânt: dece nu te-ai gândit mai de mult la aceasta? Iată dece nu m'am gândit: fiindcă şi eu am ţinut totdeauna compt de situaţiunea financiară a ţării, şi astădată când nu vă cer decât un simplu viriment, puteţi Dvoastră a mi-l refuza, ba încă după opiniunea minorităţii, a cere chiar anularea sumei de 3 milioane, varsate prin rente în casa Statului? Nu, Dv. nu veţi face aceasta şi rămân liniştit crezând că Dvoastră veţi ţine compt de explicaţiunile ce am avut onoarea a vă da, (aplauze) fiindcă credeam că mai puteam ajurna din cauza stării financiare a ţării însă când Dvoastră aţi votat cele trei milioane, nu era timpul să vin a vă arăta starea noastră fincanciară? Iată pentru ce vi s'a cerut şi Dvoastră aţi votat acea lege care nu va avea nimic aşa de teribil, după cum a arătat D. Mavrogheni; şi prin urmare iată cauza pentru care eu cred că Dvoastră nu veţi primi nici anularea, nici amânarea acestui credit.

Acestea sunt explicaţiunile pe care am crezut de datoria mea să le dau, (aplauze).

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 61 din 17/29 Martie 1876, p. 1682—1684.]

București, 26 Februarie 1876

D. T. Maiorescu. Revin dar la cele patru milioane pentru armată. Dar ce sunt aceste patru milioane? In anul trecut ați votat o lege prin care dați cinci milioane ministrului de rezbel pentru cumpărare de arme. Din aceste 5 milioane au mai rămas ca la 3 milioane, iar două sunt angajate pentru arme. In anul acesta s'a simțit trebuința de munițiuni și alte înzestrări pentru armată și s'a cerut 5.700.000 franci. Ați auzit ieri, cu câtă demnitate, cu cât adevărat parlamentarism, fostul ministru de finanțe, D. Cantacuzino, v'a vorbit. Insă, un singur lucru n'a fost atins de Dsa în vorbirea Dsale și eu mă aflu tocmai în privința acestui punct în cea mai mare nedumerire. D. Cantacuzino, fiind însă ministru de finanțe, a cerut la Dvoastră să autorizați a se emite bonuri de tezaur în suma de 5.700.000 franci, pentru munițiunile și remonta armatei și tocmai acestei propuneri a Dlui Cantacuzino, Dvoastră majoritatea ați zis: «nu dăm atâta pentru militarism; din contra ați mers până a zice, că chiar din acele 5 milioane votate anul trecut și din care mai sunt disponibile trei milioane, să se cumpere așa numitele harnașamente și munițiuni, și ați mai adaogat numai 900.000 franci ca se facă 4 milioane. Cererea creditului de 5 milioane și 700.000 franci a făcut-o însuși Dnu Cantacuzino, fiind ministru de finanțe. Va să zică aceste 5.700.000 franci, sumă nouă, și cele peste 3 milioane de mai înainte disponibile dela arme, făceau aproape 9 milioane cerute pentru armată de D. Cantacuzino, în locul celor 900.000, adică de zece ori mai puțin, încuviințate de Dvoastră. Iacă lucrul înainte cu 3 săptămâni, când era D. Cantacuzino încă ministru și colegul Dlui Lascar Catargi. Astăzi însă văd aici o hârtie albă, pe care este tipărită opinia minorității. Vedeți, hârtia are puține litere; dar între ele sunt vre-o câteva, care au o mare greutate pentru Dvoastră și pentru mine și care îi dau propria ei valoare. Aceste litere cuprind numele principelui Dimitrie Ghica și al Dlui George Cantacuzino. Eu m'am uitat de două ori, de trei ori, de patru ori pe această hârtie și când am văzut aceste două nume pe ea, am căutat să mă lămuresc, ca fiecare din Dvoastră, pentru ca să știu cum să ne hotărâm între cele două propuneri. Am găsit că D. Cantacuzino, în minoritate cu D. Cantacuzino, diferă astăzi de părerea majorității comitetului delegaților care zice: să se dea acele 4 milioane pentru armată, pe când Dnii Ghica și Cantacuzino vor să se mărginească numai la comenzile deja contractate în momentul de față, și fiindcă acestea, după declararea guvernului, sunt numai de aproape 200.000 franci, vor cu alte cuvinte să se suprime cele patru milioane.

Vă rog Dlor, să-mi explicați acum Dvoastră acest lucru, fiindcă eu singur nu mă pot dumiri. D. Cantacuzino cerea acuma patru săptămâni nouă milioane, Dlui ședea atunci pe acea bancă ministerială. Astăzi, D. Cantacuzino, care stă aici pe banca deputaților, zice, nu numai să nu dați nimic din cele șase milioane cerute de Dsa, dar din cele trei milioane votate anul trecut să mai tăiați.

D. G. Cantacuzino. Evenimentele politice îmi impunea[u] aceasta atunci.

D. Maiorescu. Evenimentele? Care? Evenimentele politice? Dar în ce s'au schimbat evenimentele politice? In adevăr, o parte a politicii noastre s'a schimbat: D. Cantacuzino, în loc să fie pe acel fotoliu, stă pe acestă bancă. Dar evenimentele politice externe unde vedeţi Dvoastră că s'au schimbat?

Faceţi aluziuni la criza orientală? Dar, ia să vedem, dacă acest paravan nu e prea transparent. Vă aduceţi aminte, că a venit acum 4 săptămâni D. preşedinte al Consiliului, şi ne-a declarat, a venit de asemenea D. ministru de rezbel şi ne-a spus: România nu poate să se gândească a juca un rol agresiv în politica Orientului; dacă s'au cerut patru milioane, era pentru cea mai neapărată înzestrare a armatei, cu harnaşamente şi muniţiuni trebuincioase în timp de pace, caşi în timp de rezbel; furnituri fără care nici nu poate să existe o armată. Cel mult la ce ne-am putut gândi a fost: întâi, menţinerea ordinii înăuntru; al doilea, dacă am avea nenorocirea să fim călcaţi de vre-o putere străină pe teritoriul nostru, atunci în virtututea tratatului de Paris, care vorbeşte anume de armata noastră, de drapelul nostru, şi ne recunoaşte neutralitatea, am trebuit [1]) să ne gândim a ne apăra onoarea teritoriului.

Oare, s'a schimbat ceva din aceste lucruri astăzi? Cum, voiţi, Dle Cantacuzino, să insinuaţi că noi, guvernul de atunci, am avut idei ascunse? Voiţi să ziceţi astăzi: A! S'a pacificat Orientele, nu mai avem nevoie de muniţiuni? Prin urmare voiţi să arătaţi Europei, că noi am mistifcat atunci opiniunea publică şi făceam o armătură de rezbel sub forma unei armături de pace? Că noi, şi Dta împreună, voiam să înşelăm pe acei care aveau să voteze înarmarea? Dlor, sau eu nu mai înţeleg nimic, sau acela, care a fost pe acele bănci (arătând banca ministerială) nu trebuia să iscălească acest proiect de lege (arătând proiectul minorităţii). Căci, ce va să zică: s'au schimbat împrejurările? Va să zică că complicaţiunile orientale s'au diminuat.

Ce pretext puţin chibzuit mai este şi acesta? Lasă, că împrejurările orientale nu s'au schimbat în aceste 3 săptămâni aşa încât dacă atunci era din cauza lor necesară noua înzestrare a armatei, astăzi, să nu mai fie; lasă, că este ştiut, că lupta continuă încă în Orient; şi niciun om de Stat cu oarecare prudenţă nu poate zice astăzi cu siguranţă, ce se va întâmpla în decursul acestei veri în Turcia, cu toate silinţele de pacificare. Dar lucrul principal este, că Guvernul cu D. Cantacuzino împreună a declarat, că înarmarea noastră nu era decât o înarmare pentru stare de pace.

Şi această declarare este cu atât mai adevărată şi mai naturală, cu cât a fost explicată prin cuvintele Dlui General Florescu, că de era vorba pentru o preparare de război, nu 4 milioane ci 40 de milioane ar fi cerut. Este evident! Şi acum D. Cantacuzino vrea să ne facă să credem că intenţiunile guvernului erau altele? Şi, admiţând că ar fi fost aşa (eu însă vă afirm, că guvernul nu a

---

[1]) Aşa este în text.

avut alte intenţiuni cu înarmarea, decât cele declarate în public), dar admiţând că a fost cum pare a zice D. Cantacuzino, era rolul Dsale de a veni [la] trei săptămâni după ieşirea din minister şi a face asemenea explicări?

Cum numiţi Dvoastră o asemenea procedare? Eu nu am trebuinţă să o numesc, dar mărginindu-mă în discuţia proiectelor financiare de faţă, mă cred autorizat de a şterge de pe această hârtie, dacă nu numele Dlui Cantacuzino, cel puţin efectul ce poate produce aceste nume asupra vreunuia din Dvoastră. senzaţiune, aplauze).

Cum rămâne acum cu cele 4 milioane acordate pentru înzestrările armatei? Vă rog, în hotărârea aceasta să fim prudenţi şi să chibzuim lucrul cu multă maturitate.

Dlor deputaţi, aţi dat acum un an armatei 5 milioane; după aceea aţi luat din [ele] 3 şi le-aţi afectat pentru altă destinaţiune tot a armatei şi acum veniţi să ziceţi; le luăm înapoi şi aceste 3. Apoi ia puneţi-vă un moment în poziţiunea ofiţerilor armatei? Este uşor a zice: suntem partidul ordinii; însă trebuie să recunoaştem că armata este un element de ordine în Stat. Ce? vă pare Dvoastră că noi suntem atât de liniştiţi încât nu mai avem trebuinţă de armată deloc? Vă pare oare că teritoriul nostru este de o absolută siguranţă, când criza Orientului continuă? Apoi, vă pare Dvoastră că ar fi ceva greu, ar fi un sentiment de neordine, ca să nu zic dezordine, ce aţi produce în armată când această Cameră ar avea aerul, permiteţi-mi a o spune, aş vrea să întrebuinţez un cuvânt mai parlamentar, dar fiindcă s'a zis şi altătată să-mi fie permis a-l zice şi eu —ar avea aerul de a nu fi destul de serioasă, când votează o armată de 42.000 oameni, şi apoi să refuze a-i da echipamentul necesar. Ce fel: aţi votat anul trecut 5 milioane pentru arme şi apoi veniţi să ziceţi: A? Nu-ţi dau decât cele 2 milioane care le-au cheltuit pentru arme, iar trei milioane ţi le dau pentru muniţiuni şi înzestrări şi apoi acum veniţi şi ziceţi iar: m'am răzgândit, vă iau şi aceste trei milioane pentru muniţiuni. Dar bine, ofiţerii aceştia ce o să gândească? Luaţi Dvoastră răspunderea lucrului? Eu cred că Camera nu poate face una ca aceasta; căci ea este datoare să înconjoare armata Română cu tot prestigiul ce i se cuvine (Aplauze).

Când veţi crede că această ţară nu poate suporta 42.000 oameni, atunci veţi reduce armata la 20.000 sau la altă cifră, însă pe cale legală, pe calea unor dezbateri serioase la modificarea legii organice din 1872.

Insă, a avea o armată de 42.000, a vota 5 milioane pentru trebuinţele lor[1]) a veni apoi şi a reduce 3 milioane la altă destinaţie, şi apoi a reveni acum şi asupra acestora, în faţa unor asemenea propuneri, vă rog să vă aduceţi aminte că sunt români şi acei oameni şi trebuie să respectaţi demnitatea fiecărei instituţiuni în ţară (aplauze).

---

[1]) Aşa este în text.

Acum, s'a zis, că guvernul să nu facă toate achiziţiunile de 4 milioane. Aceasta s'a exprimat de unanimitatea comisiunii, ca dorinţă. Foarte bine, votaţi propunerea majorităţii şi aveţi încredere că guvernul va face tot ce va fi posibli pentru economiile politice.

Tot pe această hârtie a majorităţii alăturea cu D. Cantacuzino, văd subscris numele principelui Dimitrie Ghica: şi Dsa cere a se mărgini complectarea armăturii numai în comenzile făcute. Nu ştiu dacă fac o eroare, n'aş voi s'o comit, şi în orice caz sunt gata a o rectifica, dar mi se pare că atunci, când venise din partea Dlui ministru Cantacuzino cererea bonurilor de tezaur de aproape 6 milioane pentru acel scop, era şi principele Ghica unul din cei 7 delegaţi.

Acum, să vă mărturisesc ceva la care ne aşteptam mai mulţi dintre noi. Noi puneam multă speranţă că se va reduce această cifră la 3 milioane. Această speranţă nu o puneam nici în onor. D. Boerescu, nici în onor. D. Meitani, care cu drept, cu nedrept, trec între noi ca cheltuitori (ilaritate).

Noi puneam speranţe mai ales în prinţul Dimitrie Ghica; noi credeam că autoritatea Dsale fiind aşa de mare, era suficientă de a reduce cifra la trei milioane. Prinţul Ghica, dacă nu mă înşel, a propus deodată în comisiune ca să se dea 4 şi jumătate milioane.

D. D. Ghica: Nu este exact.

D. T. Maiorescu. Nu este exact? Dacă nu este exact, vă rog să mă scuzaţi, retrag afirmarea.

D. D. Ghica. Imi daţi voie să vă întrerup?

D. T. Maiorescu. Imi faceţi totdeauna onoare când mă întrerupeţi.

D. D. Ghica. Când a venit mesagiul cu proiectul de lege al ministerului de rezbel pentru acest credit, vă aduceţi aminte că am zis Dlui General Florescu: In ce poziţie aţi pus această Cameră? Să vă acordăm acest credit? Ştiţi strâmtoarea tezaurului; să vă refuzăm? Este a vă lăsa mai cu seamă în ochii Europei să treceţi ca un guvern cu veleităţi belicoase şi turburătoare, în vreme ce noi Camera am privit lucrurile mai cu sânge rece, şi deaceea v'am refuzat cererea.

In faţa acestor înprejurări ne-am întrunit la ministerul de interne şi am discutat proiectul şi atunci am găsit, am născocit, pot zice, pe de o parte ca să nu refuzăm cele trebuitoare armatei, iar pe de alta să nu împovărăm budgetul, şi acel mijloc ştiţi că consista în combinaţiunea ce am făcut de a nu acorda în realitate decât un credit de 950.000 lei, iar pentru restul de 300.000[?] să autorizăm un simplu virement, deoarece acei bani erau încă disponibili, din cauza necesităţii ce era de a se căuta o armă mai perfecţionată.

D. T. Maiorescu. Mulţumesc prinţului Dimitrie Ghica de explicaţiunile ce a binevoit a-mi da. Dar lucrul tot nu este pe deplin lămurit. Aceasta o ştim cu toţii, că în definitiv, din dezbaterile acelui comitet de delegaţi a ieşit propunerea numai a 4 milioane, pe care le-am şi votat împreună cu Senatul. Dar printre părerile delegaţilor mi s'a afirmat că acea a prinţului Ghica era de 4 şi

jumătate milioane, adică ceva mai urcate (pauză). Fiindcă nu am favoarea de a primi un răspuns mai lămurit asupra acestui punct, mă mărginesc a zice în mod dubitativ că, dacă ar fi fost 4 şi jumătate milioane care se propuneau atunci de prinţul Dimitrie Ghica, înţelegeţi că m'aş fi rugat să mi se explice nedumerirea, cum, după trei săptămâni veniţi şi refuzaţi cifra cea redusă de 4 milioane?

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 63, din 18/31 Martie, p. 1752—1753.]

89

Bucureşti, 26 Februarie 1876

Am observat însă că Dnu Maiorescu se agaţă mai ales de cele 4 milioane ale înarmării, şi lasă a se înţelege, că noi am voi să revocăm acest credit, şi că risipa ar proveni mai ales din spiritul de militarism.

Intreb însă pe Dnu Maiorescu dece îşi dă nevoia să combată nişte adversari care nu există?

Dvoastră Dlor, aţi putut vedea că nu este nimeni dintre noi care să voiască revocarea acelui credit acordat Dlui ministru de rezbel, şi care este deja sancţionat. Dacă ar fi cineva aci care să ceară una ca aceasta, eu cred că ar face un act anticonstituţional, şi chiar nepatriotic; căci nu numai s'ar lovì o lege votată, dar s'ar da loc la prea rele interpretaţii în străinitate. Aşa dar, nu dintre noi aceştia, care nu combatem militarismul, se pot face asemenea propuneri.

Apoi, proiectul minorităţii e redactat aşa cum să nu lase loc lanicio îndoială. In el se zice că economiile posibile se vor face în tot budgetul; iar în ceeace priveşte creditul de patru milioane, numai întrucât nu se vor fi făcut comenzi din acel credit.

Asemenea reducţiuni s'au făcut întotdeauna chiar la ministerul de rezbel. In cei cinci ani noi toţi din minister am ţinut să reducem, pe cât se va putea, din cheltueli. Nu am redus însă nimic în mod arbitrar şi neconstituţional. Nu am făcut ca Dnu Maiorescu care vine, prin budgetul rectificativ, să reducă violând o lege organică. Nu am făcut una ca aceasta (aplauze).

Prin urmare să nu ni se zică că autorizăm pe cineva a viola legile organice, căci tocmai noi minoritatea am dezaprobat pe cine le-a violat! Să nu se mai caute a se mai recomanda unii şi alţii că Dlor apără creditul militar şi că noi îl revocăm; fiindcă am probat că faptele îl desmint, fiindcă această imputare ar privi şi pe majoritatea delegaţilor. In adevăr, Dlor, v'am citit ieri raportul delegaţilor din care se constată, că toţi delegaţii, în unanimitate, au decis acelaş lucru.

Ce se mai alege dar de toate argumentările ce Dnu Maiorescu trăgea din această acuzare ce făcea minorităţii delegaţilor, când raportul Dlui raportor

Cerchez declară formal că comitetul în unanimitate a fost de aceleaşi opiniuri şi pentru creditul de 4 milioane?

Sau oare presupuneţi că ceeace s'a exprimat prin raport să nu fie tocmai aşa? Negreşit că nu puteţi pune la îndoială veracitatea raportului. Apoi ce însemnează că, pe de o parte, declaraţi prin raportul comitetului că toţi delegaţii au fost de aceeaşi opiniune, şi apoi în Adunare veniţi să lăsaţi a se înţelege contrariul? Vedeţi, Dlor deputaţi, aceasta s'ar putea numi o adevărată fineţă (Aplauze).

Dar este ceva şi mai straniu! Pe de o parte, Dnu Maiorescu se pare înfocat pentru a menţine creditul de patru milioane acordat Dlui ministru de rezbel, şi apără acest credit, în contra acelora care contestă tot ce se dă pentru acel minister, ci în contra noastră care propunem economiile posibile la toate ministerele. Dar pe de altă parte, tot Dnu Maiorescu ne spune că trebuie să reducem tot budgetul ministerului de rezbel, şi că pentru aceasta se va reduce la toamnă armata dela 42 mii la 20 mii.

Iată perspectiva legiuitoare pentru D. ministru de rezbel. Şi D. Maiorescu nu se mulţumeşte cu atât. Dnealui ne spune că trebuie să combatem aceea ce Dnealui numeşte militarism.

Ce o mai fi aceasta? Ce înţelege Dnu Maiorescu cu militarism? Dacă cu aceasta înţelege spiritul militar care tebuie să fie raspândit între români, eu vă mărturisesc că, în loc d'a-l combate, aş face tot posibilul ca să-l propag cât mai mult. Tot cetăţeanul să fie soldat; aceasta este şi bun şi costă puţin. Nu dar un asemenea militarism, care există şi în alte ţări mici, cum este Elveţia, trebue să combatem; ci cheltuelile de lux şi inutile, care s'ar face chiar cu oştirea. Aşa dar susţinem militarismul, dar combatem cheltuielile de lux; iată ce facem noi partită [1]) adevărat conservatoare.

Dnu Maiorescu ne mai obiectează că este peste putinţă ca prin reduceri să acoperim tot deficitul. Dar cine a pretins ca tot deficitul să se acopere numai prin reduceri? Nimeni nu poate pretinde aceasta; căci oricine ar fi la minister nu ar putea-o face. Ceeace cerem noi dela guvern este a face toate economiile posibile; adică a se ţine de sistemul vechi, practicat de Dnu Catargi atâţia ani, şi pe care astăzi Dsa îl abandonează pentru a se uni cu noua direcţiune a Dlor Carp şi Strat (ilaritate).

Cerem dela minister să se facă reduceri în budget de câte milioane va putea, de 4, 5 ori 6; de a mai acoperi apoi deficitul prin intrări din rămăşiţe, prin creări de noi resurse. Ne va ajuta poate şi un timp mai favorabil; căci înfine această criză nu poate să fie perpetuă; exportul îşi va lua zborul lui; productele ce umplu magazinele noastre vor începe a se vinde; oamenii vor căpăta bani şi-şi vor achita datoriile către Stat.

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 64 din 20 Martie/1 Aprilie, p. 1781—1782.]

---

[1]) Aşa este în text.

90

Bucureşti, Februarie 1876

In starea actuală a lucrurilor în Orient, un agent inteligent, stăpânind cunoştinţa intimă a resorturilor care pun în mişcare presa engleză, ar putea aduce însemnate servicii. Presa din Londra este recunoscută ca una din puterile statului şi, prin caracterul ei universal, exercită o influenţă netăgăduită asupra claselor guvernante din lumea întreagă.

Majoritatea cabinetelor străine întreţin cu ea relaţii mai mult sau mai puţin continue în afară de reprezentanţa lor diplomatică şi, în felul acesta, ajung adeseori la rezultate, atât politice cât şi financiare, greu de obţinut pe căile oficiale. Marile colonii ale Imperiului britanic, şi anume acele din Australia, Noua Zelandă, din dominionul Canadei, datoresc succesul numeroaselor lor împrumuturi, ca şi menţinerea bunelor lor raporturi cu guvernul imperial, folosirii cumpănite pe care agenţii lor au ştiut întotdeauna s'o dea acestei puternice unelte. Fostele State-Confederate ale Americii, în timp ce se găseau angajate într'o luptă pe viaţă şi pe moarte, şi cu tot sclavagismul de care erau făcute responsabile, au ajuns, prin acelaş mijloc, să atragă simpatiile active ale unei mari părţi a publicului englez şi, mulţumită acestor simpatii, să facă un împrumut de trei milioane de lire sterline (75.000.000 franci), fără a mai vorbi de ajutoarele în bani şi material de o valoare încă mai mare.

Presa din Londra este relativ uşor deschisă oricui şi fără o mare cheltuială. Jurnalismul nu este în Anglia, ca în alte ţări, o profesiune deosebită. Toată lumea, începând cu primul ministru, are mai mult sau mai puţin obişnuinţa de a scrie în ziare. In afară de aceasta, nu face parte din principiile organelor celor mai autorizate ale acestei prese, să se facă plătite pentru serviciile lor. Dacă un subiect poate interesa publicul, ele îşi deschid foarte binevoitoare coloanele lor acelora care se arată capabili de a-l trata.

Agentul însărcinat cu misiunea de a face mai bine cunoscută România poporului englez se cuvine să fi făcut studii aprofundate asupra caracterului moral şi fizic al ţării, asupra istoriei şi instituţiunilor sale — atât a celor vechi cât şi a celor moderne — dar mai ales trebue să aibă idei cu totul limpezi asupra locului deosebit şi excepţional pe care naţionalitatea română o ocupă, din punct de vedere etnografic şi geografic, printre populaţiile Europei răsăritene. In acelaş timp, el trebue să posede facultatea rară de a se pune la acelaş diapazon cu spiritul englez (*in union with the tone of the english mind*), care, în multe privinţe, are întorsături ale argumentaţiei şi moduri de a vedea neînţelese pentru cea mai mare parte a Europenilor de pe continent.

Campania ar trebui începută prin câteva articole bine cugetate (publicate), într'una sau mai multe din publicaţiile lunare sau trimestriale. Aceste publicaţii se adresează unui public restrâns, dar ales, şi ele alcătuesc oarecum arsenalele din care publiciştii pentru *magnum vulgus* îşi scot materialele lor. Aceasta nu

este totuşi decât o mică parte a sarcinei (de îndeplinit), o parte ale cărei rezultate nu se vor face simţite decât după un timp lung şi în chip indirect. Pentru a izbuti cu adevărat, ar trebui ca agentul să prindă din sbor orice prilej pentru a vorbi sau a face să se vorbească despre România şi, la nevoe, el trebue să ştie a creia aceste prilejuri. Pentru a ocoli primejdia repetării şi pentru a da subiectului său cea mai mare varietate de formă şi expresie cu putinţă, nu îi este de ajuns propriul lui condei, ci el trebue să aibă tactul de a inspira şi pe acele ale altora. Aceasta este o parte foarte gingaşă a misiunii sale şi care i-ar fi mult uşurată prin trimiterea regulată a unor corespondenţe conţinând ştiri autentice atât locale cât şi generale, şi care i-ar ajunge lui mai întâi. N'ar fi greu, în felul acesta, de a obişnui încetul cu încetul presa din Londra să considere Bucureştii ca unul din marile centre de informaţii în ce priveşte Orientul.

Poziţia socială a agentului trebue să fie de aşa natură încât să-i asigure intrarea în marile cercuri din Londra care, alcătuiesc mai mult ca oriunde focarele unde opinia publică se formează şi se trasformă. Inarmat în toate privinţele, va fi în curând recunoscut ca o autoritate pe care toată lumea se va grăbi s'o consulte. [Agentului] nu-i va fi greu nici că ajungă la urechia Parlamentului. Cele două Camere ale legislaturii britanice se compun aproximativ din o mie două sute de membri: un mare număr [dintre aceştia] pândesc un subiect nou şi încă nebanalizat care să le îngăduie a se face ascultaţi de către colegii lor.

Nu este necesar ca agentul să fie acreditat în chip oficial. Dimpotrivă, pentru moment, prezintă un anumit avantaj faptul că agentul să poată păstra un caracter de independenţă şi imparţialitate. Este însă cu totul necesar ca el să întreţină relaţii neîntrerupte cu guvernul şi să fie sprijinit de acesta. Misiunea sa ar da greş într'o anumită măsură dacă nu s'ar găsi în situaţia de a transmite guvernului informaţii adeseori preţioase şi niciodată nefolositoare.

Cheltuielile unei astfel de misiuni n'ar depăşi suma necesară unui *gentleman* pentru a trăi modest, dar conform rangului său, la Londra.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 169—172. Originalul în limba franceză. Memoriu.]

91

[Bucureşti,] 5 Martie 1876

La sosirea mea la Minister am găsit fondurile diplomatice reduse cu cincizeci de mii de franci în bugetul pe 1876.

Din cele o sută de mii rămase, treisprezece mii serviseră pentru achitarea cheltuelilor făcute în 1875. Toate fondurile erau angajate până la sfârşitul anului, când Consiliul de Miniştri a hotărît crearea unui mare ziar pentru care mi se cer douăzeci şi patru de mii de franci. In acelaş timp, şi în urma cererii Principelui am acordat o sumă aproape egală

unei misiuni secrete şi foarte importante, în străinătate. Pentru a-mi putea procura fondurile necesare a trebuit să suprim toate subvenţiile acordate ziarelor străine cu excepţia aceleia acordată « *Memorialului* ». Pe lista de subvenţii care există la Minister « *Memorialul* » este înscris cu patru mii de franci pe care i-am lăsat. Mă asiguraţi că primea şase mii; voi încerca să-i plătesc diferenţa, dar îmi este cu neputinţă să fac mai mult. Greutăţile relative la patentă veneau din aceia că Impăratul Alexandru refuza să iscălească el-însuşi împuternicirile date plenipotenţiarului rus. A cedat, şi Zenoviev a primit acum patenta imperială.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238. f. 12. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată, personală.]

92

Bucureşti, 8 Martie 1876

Domnule Agent,

In cursul unei convorbiri pe care am avut-o chiar acum cu Agentul Serbiei, nu i-am ascuns viile temeri pe care evenimentele din Belgrad le trezesc acum în sânul guvernului român. « Ar fi pentru noi o adevărată durere, i-am spus «Domnului Petronievici, să vedem cum o ţară, faţă de care avem adânci simpatii, «apucă fără matură cugetare, pe o cale care o poate duce la catastrofă, atunci « când nimic nu-i dă dreptul de a crede că se poate bizui pe vreun sprijin din afară. « Toate informaţiile pe care le primim din străinătate tind dimpotrivă a ne « înfăţişa guvernul din Sft. Petersburg ca tot atât de doritor ca şi celelalte Mari « Puteri de a sprijini sincer sforţările Austro-Ungariei în vederea unei grab- « nice pacificări a provinciilor răsculate ale Turciei. Daţi-mi voie să adaog, « Domnule Agent, că, din acest punct de vedere, Muntenegrul mi se pare mai « bine informat, sau mai bine inspirat decât Serbia. » In ajunul gravelor complicaţii spre care pare a dori să se îndrepte Belgradul, am socotit că e de datoria mea să repet Domnului Petronievici că suntem mai hotărîţi acum decât oricând să nu renunţăm la o neutralitate din care interesul Ţării noastre, mai mult încă decât tratatele, ne fac o lege de neclintit.

Am terminat această convorbire prin câteva cuvinte asupra îndatoririlor mai apropiate pe care această neutralitate ni le-ar putea impune faţă de Bulgarii şi de Sârbii care se află în România şi pe care ştirile din Belgrad îi menţin într'o stare de frământare care a început să ne îngrijoreze în chip serios.

Domnul Agent al Serbiei, afirmându-mi că nu ştie aproape nimic din cele ce se petrec pe malurile Savei, mi-a făgăduit să raporteze Guvernului său.

La rândul dvs., Domnule Agent, sunteţi autorizat să vă explicaţi în chip sincer cu Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Principelui Milan, în cazul în care v'ar vorbi despre aceste lucruri. Orice s'ar întâmpla, veţi binevoi,

în orice ocazie, să vorbiţi în sensul celor pe care am avut onoarea de a vi le expune

Binevoiţi a primi, etc.

I. Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 182. Originalul în limba franceză.]

93

Constantinopol, 11 Martie 1876

Domnule Ministru,

Mă grăbesc să transmit aci anexat Excelenţei Voastre copia unei note prin care Sublimă Poartă semnalează Guvernului nostru uneltirile unor Herţegovinieni care, refugiaţi pe teritoriul român, ar încerca, prin manevre vizibile şi tolerate, să producă tulburări în Bulgaria.

Nădăjduind că Excelenţa Voastră va binevoi să mă lămurească curând cu privire la afirmaţiile Sublimei Porţi şi să-mi comunice răspunsul pe care ar fi bine să i-l dau, rog pe Excelenţa Voastră să primească asigurarea foarte înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 188. Originalul în limba franceză.]

94

Petersburg, 12 Martie 1876

După telegrama către Poartă a lui Muktar-Paşa, potrivit căreia şapte mii de Muntenegreni s'ar fi ridicat cu armele pentru a sprijini pe răsculaţii din Bosnia şi Herţegovina, Ignatiev a telegrafiat aici că armata turcă a primit ordinul să se concentreze la Scutari pentru a năvăli în Muntenegru sub comanda lui Derviş-Paşa. Tezaurul turc fiind cu desăvârşire gol, Sultanul susţine din caseta sa personală cheltuelile acestui război; el ar fi făgăduit două sute milioane de franci deocamdată. Se crede aici că ştirea despre cei şapte mii de Muntenegreni este falsă şi născocită de Muktar-Paşa pentru a scuza înfrângerile sale. Impăratul Alexandru este foarte iritat. Prinţul Gorciacov a convocat ieri pe reprezentanţii Franţei, Germaniei, Austriei, Angliei şi Italiei pentru a-i determina să insiste ca guvernele lor să facă demersuri colective şi mustrări energice la Constantinopol, în scopul de a împiedeca gravele complicaţii care ar putea să se ivească. Reprezentanţii Puterilor au primit *ad referendum* propunerile Prinţului Gorciacov şi au făgăduit să telegrafieze în acest sens guvernelor lor; răspunsurile n'au sosit încă. Vă voi ţine în curent.

Girant,
Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 183. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

95

Zimoni, 14 Martie 1876

Ultima dvs. telegramă aproape indescifrabilă; am ghicit aproximativ. Am vorbit cu Ministrul Afacerilor Străine. M'a asigurat că nu există la Bucureşti decât un singur ofiţer superior sârb care are grijă să nu facă şi chiar să nu vorbească ceva care ar putea nemulţumi guvernul român.

A telegrafiat îndată Agentului sârb, din ordinul Principelui, să bage de seamă şi să pună în vedere Sârbilor de la noi să nu calce legile şi neutralitatea ţării, şi să meargă să dea asigurări în această privinţă ministerului român. Răsculaţii au încheiat cu turcii un armistiţiu, pentru a duce tratative; în acest răstimp de douăsprezece zile, Principele Muntenegrului şi-a luat obligaţia de a aproviziona fortăreaţa.

Mareşalul Rodici trebue să întâlnească pe comandantul şef turc la Metcovici. Guvernul sârb a răspuns Agentului austriac că nu va pune piedici operei de pacificare şi că nu va ataca Turcia. Cred totuşi că războiul va izbucni curând.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 192—193. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

96

Bucureşti, 19 Martie 1876

Domnule Agent,

In mijlocul emoţiilor ce o mai tulbură încă, Europa simte o atât de mare nevoe de pace, o asemenea dorinţă de a înlătura orice cauză de război, că nu mi se pare de prisos, pentru a păstra ţării noastre simpatiile Puterilor Garante, să le amintesc, când vine ocazia, de atitudinea paşnică şi absolut corectă pe care Guvernul Principelui a avut-o din primul moment al crizei deslănţuite în Orient.

Această atitudine, pe cât de prudentă pe atât de leală, nu rezultă numai din ideile personale ale unui grup de oameni care, fiind la putere, îndrumaseră pe această cale curentul de opinie; ea mai provine încă, şi mai cu seamă, din tradiţiile, din simţămintele, din adevăratele interese ale poporului român. Despărţită geografic de Turcia printr'unul din cele mai mari fluvii ale lumii, tare pe autonomia ei, încrezătoare în tratatele care-i garantează existenţa, România nu are nevoe să revendice drepturi pe care nu le-a pierdut niciodată. Cu toate că străină, prin limbă, prin sânge şi prin spiritul poporului său, de rasele care locuesc în Turcia, ea nu le precupeţeşte simpatiile sale; dar ea nu înţelege ca cele ce se petrec dincolo de Dunăre să o facă să uite problemele economice şi sociale care o frământă şi pe care trebue cu orice preţ să le rezolve. Poporul român ştie că de soluţionarea acestor probleme depinde liniştea şi buna lui stare internă.

Dorinţa de a face toate progresele compatibile cu timpurile în cari trăim şi în proporţie cu mijloacele noastre, constituie astăzi, Domnule Agent, obiectul

neîncetatelor noastre griji. Să desvoltăm agricultura şi comerţul nostru; să întemeiem o industrie, astăzi inexistentă; să înmulţim legăturile cu ţările vecine; să punem învăţătura la îndemâna tutuior; să mărim numărul căilor noastre de comunicaţie. Oare nu sunt acestea suficiente pentru a absorbi toate puterile noastre? Această sarcină, acest vast câmp deschis inteligenţii şi activităţii românilor, nu sunt oare demne de o naţiune doritoare de a-şi afla un loc în marea familie a popoarelor civilizate?

Aceste idei de pace şi de progres alcătuesc un program căruia vom şti să-i rămânem credincioşi; punând temei în toate ocaziunile pe simpatiile marelor Puteri, încrezători în propriile noastre forţe, spre a ne putea desvolta în chip paşnic, noi facem din stricta observare a tratatelor baza însăşi a politicei noastre.

In împrejurările actuale, această politică se defineşte printr'un singur cuvânt: *neutralitatea.* Dacă ne dă drepturi la sprijinul şi stima Puterilor garante, ea ne impune şi jertfe, şi datoria de a face respectată această neutralitate. Cele de mai sus trebue să ajungă pentru a-i convinge pe cei mai neîncrezători asupra adevăratelor simţăminte ale poporului român şi asupra adevăratelor intenţii ale Guvernului său. Doresc să cred că aceste explicaţii sincere vor nimici svonurile răspândite odinioară asupra unor pretinse înarmări pe care ne-am gândi să le întreprindem. Ştiţi desigur, Domnule Agent, că anul acesta Corpurile legiuitoare n'au acordat Ministerului de Război, drept credite extraordinare, decât o sumă de 950.000 de franci. Dacă acest minister dispune astăzi de o rezervă de patru milioane, faptul se explică prin aceia că a păstrat neatinse trei milioane din creditul care i se alocase anul trecut şi pe care le-ar fi întrebuinţat desigur, dacă guvernul ar fi hrănit, fie numai şi o clipă, proiectele războinice de care a fost pe nedrept bănuit. Nu credeţi oare, Domnule, că ar fi trebuit să se gândească mai înainte de toate, dacă ar fi fost cazul, să înzestreze infanteria noastră cu acel armament uniform pe care-l reclamă pentru ea toţi specialiştii şi pe care va trebui totuşi să-l mai aştepte.

Acestea sunt faptele, Domnule Agent; o mai spun încă odată, aceasta este şi aceasta va fi şi în viitor purtarea paşnică pe care Guvernul principelui este hotărît a o urma. Păzitor scrupulos al tratatelor, spectator dezinteresat al evenimentelor ce se desfăşoară în jurul său, el nu se gândeşte decât la mijloacele ce-i trebuesc pentru a folosi nesfârşitele izvoare de bogăţie de care dispune România.

Veţi binevoi, Domnule, să vă pătrundeţi de aceste idei şi să vă inspiraţi numai din ele, în toate comunicările verbale pe care veţi fi chemat a le face Domnului Ministru al Afacerilor Străine...

Primiţi, vă rog, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele consideraţii.

[Bălăceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 87—89. Parţial reprodus la N. Iorga, *Corespondenţa diplomatică română sub regele Carol, I*, Paris, 1923, Nr. 257, p. 113—114. Originalul în limba franceză.]

97

București, 19 Martie 1876

Uneltirile numitului Draghişievici, supus şi emisar sârb, au silit guvernul Principelui să-i dea ordinul de a părăsi ţara. Nădăjduesc că guvenul sârb nu va vedea aci intenţii jignitoare la adresa sa, care sunt departe de gândul nostru.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 211. Originalul în limba franceză.]

98

București, 19 Martie 1876

Domnule Agent,

Ca răspuns la nota pe care mi-aţi adresat-o la 11/23 Martie curent, sub Nr. 46, am onoarea să vă informez că nu există în România refugiaţi herţegovinieni, că prezenţa numitului Iubobovici pe teritoriul nostru nu ne este cunoscută şi că uneltirile unor comitete revoluţionare care ar tinde să provoace tulburări în Bulgaria nu există decât în imaginaţia unor gazetari rău informaţi.

Vă rog să răspundeţi în acest sens Comunicării pe care v'a făcut-o în această privinţă Sublima Poartă, adăogând, în acelaş timp, că România cunoaşte îndatoririle pe care neutralitatea sa i le impune şi că va şti să şi le îndeplinească.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 190. Originalul în limba franceză.]

99

Pera, 26 Martie 1876

Răscoala în Bosnia este aproape generală şi se alimentează prin corpuri de voluntari veniţi din Croaţia austriacă; guvernul austriac pare a nu mai fi stăpân pe situaţie în provinciile sale slave; Poarta nu are aproape deloc trupe în Bosnia; nu se află decât Başibuzuci [înarmaţi] cu puşti cu cremene. Ieri s'au trimis câteva batalioane; au fost mobilizate patruzeci de batalioane din a doua chemare a Redif-ilor, ultima forţă. Această chemare n'a fost niciodată organizată; n'are cadre nici de ofiţeri, nici de sub-ofiţeri. Este probabil că încercările de a pacifica Herţegovina vor da greş.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 213—214. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

100

București, 30 Martie 1876

Mă tem că noul ministru italian, vorbindu-vă despre răscumpărarea tributului, să nu fi urmărit a vă atrage într'o zonă periculoasă, aceia pe care dvs.

o numiţi deplina noastră suveranitate internă şi externă, chestiune despre care nu trebue deloc discutat actualmente. Imi pare rău că v'aţi deschis [gândurile] prea mult în această privinţă şi că, depărtându-vă de spiritul circularei mele, aţi procurat arme care, la prima ocazie, vor putea fi întoarse împotriva noastră.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 95. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

101

Bucureşti, 3 Aprilie 1876

Este probabil că Agentul Franţei se va plânge Ducelui de Decazes că o audienţă particulară pe care o ceruse Principelui Miercurea trecută a fost amânată pentru Marţi, a doua zi după Paşte. Este bine să ştiţi, dacă va fi cumva nevoe, că Alteţa Sa a îndeplinit zilele acestea nu numai îndatoririle sale religioase, ca om şi catolic, dar şi ceremoniile oficiale pe care Biserica naţională i le cerea, ca Principe. Mai are şi o criză ministerială şi guvernamentală pe care n'a putut-o încă rezolva şi care absoarbe tot timpul şi toate gândurile sale. Voi adăoga că Agentul Rusiei se află în aceiaşi situaţie ca şi colegul său francez şi că nu s'a gândit să se supere. Dacă Ducele de Decazes va fi înştiinţat de acest incident, vă rog să i-l prezentaţi sub adevăratul său aspect.

Misiunea pe care Principele o încredinţase Domnului Vernescu nereuşind, Alteţa Sa a chemat pe generalul Florescu care nădăjdueşte a-i putea prezenta o listă astăseară sau mâine.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 15. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată, confidenţială.]

102

Paris, 4 Aprilie 1876

Mă voi duce mâine să-l văd pe Ducele Decazes şi îi voi explica, potrivit indicaţiilor dvs., incidentul ridicat de către Agentul Franţei. Binevoiţi a mă înştiinţa cât se poate de curând despre desnodământul crizei; v'aş ruga foarte mult să întrebaţi pe Alteţa Sa dacă, profitând îndată de autorizaţia pe care mi-aţi dat-o, aş putea să lipsesc de aci fără vre'un neajuns. Am o afacere importantă de orânduit în ţară şi se apropie termenul.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 16. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

103

Viena, 6 Aprilie 1876

Am comunicat Ministerului Afacerilor Străine conţinutul telegramei dvs. Declaraţiile dvs. liniştitoare şi faptul că noul Cabinet este tot atât de conservator

ca şi cel precedent au provocat mare mulţumire. Domnul de Hoffman a adăogat următoarele: numele generalului Florescu de altfel ne este cunoscut în cel mai favorabil chip. Mi-a spus la sfârşit, că Guvernul Maiestăţii Sale Imperiale nădăjduieşte într'o ratificare foarte apropiată a convenţiei comerciale. Am crezut potrivit să răspund că împărtăşesc această nădejde.

Florescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 96. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

104

Roma, 6 Aprilie 1876

Am văzut chiar astăzi pe Excelenţa Sa Ministrul Afacerilor Străine Domnul Melegari. Potrivit instrucţiunilor primite, i-am dat asigurarea cea mai deplină că noul Guvern din Bucureşti va menţine cu energie neutralitatea pe care ne-o impun tratatele şi că, în ce-l priveşte, este sigur că nu va tulbura în niciun fel situaţia şi aşa atât de tulbure din Orient.

Cu toate că se aştepta la o asemenea declaraţie, Domnul Melegari a primit-o totuşi cu satisfacţie, date fiind ştirile alarmante care sosesc aici din ţările vecine cu provinciile turce răsculate.

Vorbind despre interesele şi viitorul României, Domnul Ministru s'a exprimat cu multă simpatie privitor la ţara noastră şi la Augustul nostru Suveran.

Am motive să cred, Domnule Ministru, că Guvernul din Roma ne este în chip sincer favorabil. Intr'un consiliu de Miniştri în care s'a discutat politica externă a Italiei, s'a vorbit în termenii cei mai călduroşi despre România. Se crede totuşi că în starea de echilibru nestatornic în care se află astăzi Europa, Italia trebue să se abţină de a lua o atitudine care să poată fi interpretată ca o încurajare dată unor măsuri primejdioase şi inoportune.

La Ministerul Afacerilor Străine se arată dorinţa de a îmbunătăţi situaţia Misiunii române la Roma. Noul secretar general, Contele Tornielli, este în acelaş timp un om de talent şi un om de lume foarte amabil. La o mare cină diplomatică, oferită de către Ministrul Elveţiei membrilor noului Guvern şi la care am fost invitat şi eu pe picior de egalitate cu diferiţi miniştri acreditaţi pe lângă Curtea Quirinalului, toţi membrii noului Cabinet, începând cu Domnul Preşedinte al Consiliului, mi-au arătat multă consideraţie şi unii dintre ei mi-au vorbit cu un viu interes despre viitorul ţării noastre.

Primiţi, Domnule Ministru, expresia sentimentelor mele de foarte înaltă consideraţie.

C. Esarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 99—100. Originalul în limba franceză.]

105

[Bechet,] 8 Aprilie 1876

D-l Niţă Nedeianu, arendaşul bălţii Nedeea şi Ilie Negulescu, arendaşul bălţii Jighera îmi reclamă că dv. îi popriţi de a-şi închide gârlele şi a umbla pe baltă, din care cauză li se fac daune.

D-le primar, compania prin adresa No...nu vă zice a aduce pagube comercianţilor ci numai a priveghea ca luntrile străine şi române când se întorc să fie căutate şi observate a nu strecura contrabande.

In baza petiţiunii ce au dat numiţii, până ce îşi vor forma garanţii în regulă, oamenii bălţii sunt liberi, sub responsabilitatea d-lor arendaşi a sta la gârle pentru facerea gardurilor şi alte trebuinţe şi în orice timp vor veni luntrile de pe baltă, să tragă cele ale Nedeei la pichetul No. 13 şi cele ale Jigherei la pichetul No. 14 sub privigherea gărzilor.

Pentru care, cu onoare vă fac cunoscut spre regulă.

Am dat şi şefului garnizoanei ordin, spre a urmări cele de mai sus. Asemenea şi luntrile d-lui Pătru Ionete vor veni să tragă la pichetul No. 13 şi observaţi în timpul întoarcerii spre a nu avea lucruri ce sunt poprite a intra decât pe la vamă.

p. Comandantul companiei a X-a de Dorobanţi,
Locotenent Drăgoescu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 24/1876, f. 39. Copie fişă M. St. M.]

106

Bucureşti, 9 Aprilie 1876

Domnule Agent.

Increderea Alteţei Sale Principelui, Augustul nostru Suveran, chemându-mă la conducerea Afacerilor Străine, cred potrivit să vă expun programul noului minister în ce priveşte relaţiile sale externe.

Confirmându-vă mai întâi telegrama pe care Dl. Preşedinte al Consiliului de Miniştri a avut cinstea să vă adreseze la 5/19 Aprilie curent, la adresa mea din Bucureşti şi îndată după constituirea noului cabinet, mă grăbesc să vă aduc la cunoştinţă că guvernul actual a luat drept principiu a atidudinii sale menţinerea celei mai stricte neutralităţi şi respectul tratatelor care garantează drepturile şi imunităţile noastre, rezultând din propriile noastre capitulaţii, amintite în articolul II al Convenţiei dela Paris.

Miniştrii actuali ai Alteţei Sale Principelui sunt şi ei convinşi, întocmai ca şi înaintaşii lor, că organizând ţara, ocolind complicaţiile primejdioase şi stăruind pe o cale înţeleaptă şi paşnică, vom putea ocroti drepturile noastre şi ne vom putea asigura simpatiile şi sprijinul Puterilor garante.

Vă rog dar, Domnule... [1]) să liniştiţi pe deantregul Guvernul pe lângă care sunteţi acreditat asupra intenţiilor noastre cu privire la politica externă.

Binevoiţi etc...

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 101—102. Originalul în limba franceză.]

107

Bucureşti, 9 Aprilie 1876

Aflu că prin punctul Giurgiu s'ar fi exportat un transport de revolvere. Arătaţi imediat dacă faptul este exact şi daţi-mi toate lămuririle posibile.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 224.]

108

Giurgiu, 10 Aprilie 1876

Cazul despre care tratează ordinul telegrafic 220. Propui la cunoştinţa Dv. că export de revolvere câtime mică sau mare nu s'a exportat pe aci. Aceasta după positiva informare. Asemenea se păzesc strict dispoziţiile ordinilor pendinte ce sunt pentru exportul armelor.

Căpitanul Portului,
Pascal

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 225.]

109

[Bucureşti,] 10 Aprilie 1876

Neutralitatea ţării urmează a fi ferită de orice bănuială. Ingrijiţi ca Bulgari armaţi să nu treacă Dunărea. Nu toleraţi întruniri de asemenea oameni şi arătaţi-mi imediat prin telegraf de cele ce cunoaşteţi în asemenea privire, precum şi dispoziţiile ce veţi lua pentru viitor.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 97.]

110

St. Petersburg, 13 Aprilie 1876

Cred că trebue să înfăţişez deasemenea Excelenţei Voastre următoarea notă apărută în acelaş Nr. (98) din « Journal de St. Pétersbourg »:

« Se anunţă din Bucureşti ziarelor din Viena că noul Cabinet român nu se « socoteşte decât provizoriu şi de tranziţie. Misiunea sa s'ar mărgini în a prezida « constituirea Senatului recent ales; ar ceda, după aceia, locul unui Cabinet « format din rândurile deputaţilor. Retragerea sa ar fi însă precedată de un act

---

[1]) Loc liber.

«de mare importanţă pentru România: promulgarea Convenţiei Comerciale «cu Austro-Ungaria».

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

Girant,
Emil Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 233. Originalul în limba franceză.]

111

[Bucureşti,] 14 Aprilie 1876

Prefectul de Dolj mă înştiinţează prin raportul Nr. 6624, că în zilele acestea a fost în Craiova un sârb numit Dimitrie Stoianovici, cu gradul de sergent de insurgenţi herţegovinieni şi la 11 ale curentei a plecat de acolo venind la Bucureşti să caute pe un frate al său ce este arnăut, având a lua bani dela el.

Vă comunic cele ce preced şi vă invit să fiţi cu priveghere asupra susnumitului sârb.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 99.]

112

Bucureşti, 15 Aprilie 1876

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputaţi,

Ţara întreagă cunoaşte circumstanţele în care a venit la putere acest minister.

Măria Sa Domnitorul, uzând de prerogativa consacrată de art. 93 din Constituţiune, m'a însărcinat cu compunerea Cabinetului ce se prezintă astăzi înaintea Dv.

Programa acestui guvern este dictată, în faţa gravelor împrejurări în care ne aflăm, de cele mai vitale interese ale ţării. Ea se rezumă în aceste puţine cuvinte:

In afară, observarea scrupuloasă a celei mai stricte neutralităţi şi observarea absolută a raporturilor noastre politice cu Inalta Poartă şi cu marile puteri garante, bazate pe vechile capitulaţiuni şi pe tractatul şi convenţiunea de la Paris.

In înauntru, pe deoparte menţinerea ordinii publice şi garantarea libertăţilor legale în marginea trasă de Constituţiunea şi legile ţării; iar pe altă de parte, desvoltarea paşnică şi progresivă a sorginţelor noastre de avuţie.

Fiindcă chestiunile financiare preocupă, cu drept cuvânt, ţara întreagă, guvernul se grăbeşte a declara solemn, în faţa reprezentanţilor ei, că este decis a face cele mai mari economii, compatibile cu mersul regulat al organizării

instituţiilor publice, şi chiar în această sesiune extraordinară va supune Camerii Deputaţilor reducţiuni de peste trei milioane în bugetul acestui an, deşi ne aflăm în cursul exerciţiului său.

Dacă guvernul solicită dela Dvoastră votarea legilor financiare, ştiţi că o face ca să răspunză unei necesităţi imperioase recunoscută de ţară şi care nu mai are nevoie de demonstrat.

In fine ministerul promite că va fi inspirat de ideile de conciliare.

« Unirea este puterea » este deviza unui mic Stat ca al nostru, dar însemnat prin înţelepciunea lui politică.

Să se unească dar toţi oamenii de bine şi suntem [siguri] că această ţară va străbate fără pericol, şi acum ca şi altă dată, grelele împrejurări în care ne aflăm.

Acestea sunt pe scurt, Dlor Senatori şi Dlor Deputaţi, principiile politice ale guvernului care a avut abnegarea de a primi greaua sarcină a puterii în aceste circumstanţe.

Sperăm că ele vor fi bine primite şi de Dvoastră, şi că numai întemeindu-ne pe dânsele, venim să solicităm încrederea şi concursul Dvoastră pentru punerea lor în aplicare.

Preşedintele consiliului miniştrilor,
General de Divizie Florescu

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 84 din 15/27 Aprilie, p. 2161—2162.]

113

Pera, 25 Aprilie 1876

Salonicul este în panică. Ambasadorii au expediat bastimentele lor staţionare şi au făcut aici demersuri colective pentru a potoli răscoala. Poarta a ameninţat cu pedepse exemplare. Va fi publicată o proclamaţie în tot Imperiul pentru a-i face pe Guvernatori responsabili de securitatea creştinilor. In Bulgaria răscoala continuă; a avut loc o luptă de patru ceasuri, nu se cunoaşte încă rezultatul; ultimile ştiri arată că musulmanii şi răsculaţii îşi incendiază reciproc satele.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 234. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

114

Pera, 27 Aprilie 1876

Răscoala bulgară cuprinde toată partea de sud a Balcanilor, dela Bazargic până la Jamboli; alegerea acestei zone este execelentă din punct de vedere strategic, căci răscoala domină şi face faţă liniei de cale ferată Adrianopol-Filipopoli. Poate să tae pe stânga orice comunicaţie cu Şumla-Rusciuc, iar

pe [aripa] sa dreaptă amenință flancul și spatele armatelor turce de la Sofia și Niș, adică baza lor de operație. Se spune că rășculații ar avea o foarte bună conducere. Insfârșit trebue observat că această răscoală a izbucnit, ca să spunem așa, în ajunul tratativelor de la Berlin și că coincide cu venirea la putere a unui guvern de acțiune la Belgrad.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 236. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

115

București, 28 Aprilie 1876

. . . .

Țara prin puterea morală ce întovărășește pururea acei ce se razimă pe legalitate, sprijinindu-se pe concursul Corpurilor Legiuitoare, vom căuta mai înainte de toate a face să se bucure această națiune, atât de încercată, de binefacerile Păcii.

Politica noastră externă va fi pașnică, va fi plină de respect pentru tractatele internaționale care statornicesc condițiunea politică a României care-i asigură independența, care-i garantează neutralitatea. Astfel țara va merita încrederea înaltelor puteri garante.

Pozițiunea geografică a României, conservarea naționalității noastre reclamă ca să fim pururea în stare de a ne apăra hotarele, de a face să ni se respecte neutralitatea. Imperios dar se cere ca țara să-și organizeze bine forțele militare.

Proclamând acest adevăr, pe care națiunea îl recunoaște și l-a recunoscut în multe dăți și cu facere de multe sacrificii, cu aceeaș franchețǎ declarăm că nu înțelegem ca sub nume de înarmare, să se stoarcă în mod nefructuos și nefolositor o mare parte din resursele țării.

Fiii și frații noștri formează rândurile armatei noastre. Ea dar merită toată solicitudinea Dvoastră. Organizarea sa mai economică, fără însă a-i slăbi tăria, asigurarea pozițiunii ofițerilor, îmbunătățirea soartei soldatului, sunt reforme reclamate și care sperăm că prin concursul Corpurilor Legiuitoare vor deveni realități.

Președintele consiliului miniștrilor, și ministru al lucrărilor publice, Manolachi Costache.

Ministru treburilor străine, M. Kogălniceanu
Ministru finanțelor, Ioan Brătianu
Ministru de interne, George D. Vernescu
Ministru de rezbel, Colonel I. Slăniceanu
Ministru cultelor și al instrucțiunii publice, G. Chițu
Ministru justiției, M. Ferechide

[*Monitorul Oficial*, 1876, Nr. 94 din 29 Aprilie/11 Mai, p. 2369—2370.]

116

Pera, 29 Aprilie 1876

Softalele au ţinut adevărate meetinguri, au formulat un program pentru a cere constituţie şi destituirea Şeicului Islam şi a Marelui Vizir, ca fiind unelte ale Rusiei. Sultanul s'a supus acestei din urmă cereri. Hussein Armi Paşa a fost chemat să comande trupele de uscat şi de mare. Marele Vizir n'a fost încă numit, se vorbeşte de Midhat Paşa sau de Mehmed Ruşdi Paşa cel Mare. Panica este încă vie. La Salonic nu se îndrăzneşte nici măcar a se înmormânta consulii ucişi, nici a se face anchetă, nici a se aresta vinovaţii, din pricina ntărâtării spiritelor. S'au mai trimis încă trupe. Răscoala bulgară se întăreşte şi se întinde din ce în ce. Răsculaţii duc un război de exterminare. Ard şi pustiesc totul în drumul lor.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 239. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

117

Bucureşti, 29 Aprilie 1876

In faţa evenimentelor ce se petrec peste Dunăre, viu a vă invita ca să fiţi cu cea mai mare atenţiune asupra mişcărei populaţiunei străine în porturile române, fie pentru a trece în Turcia, fie pentru a veni pe teritoriul nostru, şi a'mi raporta imediat prin telegraf, de orice mişcare, şi dacă s'ar ivi ceva transporturi de arme, cu destinaţiune pentru Turcia.

Guvernul român dorind a ţine cea mai strictă neutralitate, veţi refuza concursul domniei-voastre la tot ce ar putea compromite această neutralitate.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, Bucureşti, 1876.]

118

Bucureşti, 29 Aprilie 1876

Domnule Agent,

Declaraţiile conţinute în programul pe care guvernul actual al Alteţei Sale Principelui l-a comunicat ieri Corpurilor legiuitoare vor linişti pe deplin Puterile garante şi în special Sublima Poartă, în ce priveşte politica externă a noului Minister. Veţi afla acest program în monitorul oficial al zilei.

Nu-mi este greu, Domnule Agent, a reînoi aci, în chip hotărît, angajamentele pe care guvenul princiar le ia faţă de toate Puterile, căci trecutul meu bine cunoscut este chezăşia cea mai bună că politica de neutralitate absolută şi de respect al tratatelor va fi urmată cu sfinţenie.

Faţă de evenimentele ce se desfăşoară peste Dunăre, Guvernul Imperial va putea mai bine decât oricare altul să preţuiască sinceritatea şi buna credinţă

a atitudinii noastre şi sacrificiile materiale pe care le şi facem pentru a ocoli tot ce ar putea compromite pacea atât de arzător dorită de toată Europa.

Imi place a crede că Sublima Poartă va ţine socoteală de aceasta.

Luând în primire funcţiunile de Ministru al Afacerilor Străine, a trebuit să mă îngrijesc şi de legăturile directe pe care guvernul princiar le întreţine prin mijlocirea dvs. cu guvernul imperial. Dorinţa mea cea mai vie este de a menţine şi desvolta aceste legături în cadrul celei mai perfecte armonii şi a celei mai desăvârşite înţelegeri. Deaceea vă rog, Domnule Agent, să binevoiţi a mă ajuta să ating această ţintă.

Punând mare preţ pe aceste bune legături, doresc să cred că Sublima Poartă va răspunde simţămintelor mele cu o deplină şi complectă reciprocitate şi că va uşura astfel sarcina pe care mi-am luat-o, făcând în aşa fel ca situaţia dvs. oficială să fie pe cât de uşoară, pe atât de plăcută, şi dând tuturor problemelor care ne interesează şi care sunt încă în suspensie, o rezolvare dreaptă şi echitabilă.

Sunteţi autorizat, Domnule Agent, să citiţi această notă Alteţei Sale Marelui Vizir şi Excelenţei Sale Ministrului Afacerilor Străine şi să le lăsaţi o copie, dacă doresc.

Binevoiţi...

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 103 şi 104. Reprodus şi în *Documene Oficiale (Cartea Verde)*, Bucureşti, 1876, p. 1—2. Originalul în limba franceză.]

119

Bucureşti, 29 Aprilie 1876

Luând informaţii că prin frontiera ţării din acel judeţ s'ar fi strecurând arme de rezbel, am însărcinat pe d-nii Dimitrie Economu Deputat şi pe d. Protopopescu Pache a veni în faţa locului şi prin înţelegerea cu dvs. să facă toate cercetările putincioase spre a afla adevărul.

Comunicând şi Dv. despre aceasta, vă invit a da susnumiţilor domni tot legiuitul ajutor spre înlesnirea îndeplinirii însărcinării ce au.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 2.]

120

Bucureşti, 29 Aprilie 1876

Luând informaţii că prin frontiera ţării la Brăila şi Galaţi s'ar fi strecurând arme de rezbel, vă rog să primiţi însărcinarea de a merge împreună cu D. [Dimitrie Economu].

In ambele aceste judeţe, prin înţelegere cu prefectura judeţului, să faceţi toate cercetările putincioase spre a afla adevărul iar rezultatul descoperirilor Dv. să binevoiţi a mi-l comunica neîntârziat.

Fiind convins că veţi primi această însărcinare vă mulţumesc de mai înainte şi vă rog a primi încredinţarea deosebitei mele consideraţii.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 1.]

121

Bucureşti, 29 Aprilie 1876

Domnule Agent,

Găsim în numărul jurnalului oficial apărut astăzi, 29 Aprilie (11 Mai), programul politic pe care guvernul Principelui l-a expus în faţa Camerelor şi pe care este hotărît în chip sincer să-l aplice. Vă rog să vă pătrundeţi de ideile exprimate cu atâta lealitate în acest program şi să vă inspiraţi numai din ele în toate legăturile dvs. cu guvernul pe lângă care sunteţi acreditat.

In ce mă priveşte pe mine personal, Domnule Agent, puteţi să daţi toate asigurările că am socotit totdeauna respectul Tratatelor ca fiind temeiul de căpetenie al legăturilor noastre internaţionale şi ca cea mai bună expresie a dorinţei noastre de a păstra simpatia Marilor Puteri. Astăzi, în mijlocul tulburărilor care frământă malul drept al Dunării, interesul adevărat al României îi porunceşte mai mult ca oricând să păstreze cea mai strictă neutralitate.

Acesta este, Domnule Agent, punctul de plecare al politicii noastre; aceasta este, pe scurt, linia de conduită pe care guvernul Alteţei Sale Principelui şi-a fixat-o şi pe care o va urma în chip sincer şi leal.

Am motive să nădăjduiesc că această declaraţie făţişă ne va aduce complecta aprobare a guvernului pe lângă care sunteţi acreditat.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 105. Reprodus în *Documente Oficiale*, Bucureşti, 1876, p. 6—7. Originalul în limba franceză.]

122

Bucureşti, 29 Aprilie 1876

Domnule Agent,

Veţi găsi în Nr...din «Monitorul Oficial» apărut astăzi 29 Aprilie/11 Mai programul politic pe care Guvernul Principelui l-a expus în faţa Camerilor şi pe care este ferm hotărît să-l pună în aplicare. Vă rog să vă pătrundeţi de ideile atât de sincer exprimate în acest program şi să vă lăsaţi inspirat de ele în mod exclusiv cu prilejul oricărui contact ce sunteţi chemat a avea cu Guvernul pe lângă care sunteţi acreditat.

In ce mă priveşte personal, Domnule Agent, puteţi să daţi asigurarea că întotdeauna am considerat respectul absolut al tratatelor ca constituind baza

principală a legăturilor noastre internaţionale şi ca reprezentând cea mai bună expresie a dorinţei noastre de a păstra simpatia Marilor Puteri.

Astăzi, în mijlocul frământărilor cari turbură malul drept al Dunării, adevăratul interes al României este mai mult ca niciodată de a păstra cea mai strictă neutralitate.

Aceasta este, Domnule Agent, punctul de plecare al politicii noastre, aceasta este linia de comportare pe care Guvernul Alteţei Sale Principelui şi-a trasat-o şi pe care o va urma în mod sincer şi leal.

Am toate motivele să cred că această declaraţie sinceră nu va putea decât să ne facă să merităm aprobarea desăvârşită a Guvernului pe lângă care sunteţi acreditat.

Binevoiţi a primi..etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 6—7. Textul în limba franceză.]

123

Pera, 3 Mai 1876

Conform instrucţiunilor dvs. am citit azi Marelui Vizir şi Ministrului Afacerilor Străine, nota Excelenţei Voastre cu Nr. 4327. Ea a fost primită cu cea mai mare satisfacţie, şi Ministrul Afacerilor Străine mi-a repetat că Poarta va ţine socoteală de felul de a se comporta al guvernului nostru. S'a grăbit, mai înainte chiar de a fi terminat eu lectura, să-mi ceară o copie pentru a o citi în Consiliul de Miniştri. Am intenţia de a i-o remite mâine.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 109. Reprodus şi în *Documente Oficiale (Cartea Verde)*, Bucureşti, 1876, p. 2—3. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

124

[Bârca,] 6 Mai 1876

Să luaţi măsuri conform informaţiunii că Bulgarii ce se aflau în ţară s'ar fi adunat pe malul Dunării spre a se pregăti să treacă în Turcia. Fiţi cu cea mai mare priveghere şi băgare de seamă şi luaţi măsuri a nu se strecura nimeni peste Dunăre. Ţineţi cont despre cea mai mică mişcare.

Subprefect,
P. M. Popescu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 54. Copie fişă M. St. M.]

125

St. Petersburg, 9 Mai 1876

Circulă svonul că Sultanul a fost nu numai detronat dar şi strangulat. Această ştire nu este oficială. Ambasada Turciei m'a asigurat că ea este inexactă dar în termeni care nu m'au convins. Se pare că nota colectivă a celor cinci Puteri urma să fie remisă Porţii a doua zi după acest eveniment. Am urmat instrucţiunile dvs. relative la vaporul austriac şi la uneltirile sârbe în ţară. Giers găseşte atitudinea noastră perfect corectă şi înţelege că dorim să nu compromitem răspunderea noastră după declaraţiile de neutralitate pe care le-am făcut, dar dacă *ar putea lua informaţii* deci un sfat important, îndeamnă să nu se prea afle chestiunea pentru a nu compromite pe Ignatiev, pe Agentul Serbiei şi mai ales Guvernul său în împrejurările actuale.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 26. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

126

Tulcea, 10 Mai 1876

Am onoarea a informa Domnia-Voastră că în urma evenimentelor ce se petrec în interiorul Bulgariei, garnisoana de soldaţi care staţiona la Tulcea a primit ordin a se duce mai departe la diferite oraşe mici din lungul Dunărei, precum Isaccia, Matcin, Hîrşova şi cele-l-alte părţi, în cât, ne mai remănend un număr suficient pentru paza oraşului, şi avend teamă de o rescoală şi din partea Bulgarilor de aice, Guvernul a dat ordin la toţi Circasienii a se ţine gata la orice chemare în contra creştinilor ce se vor rescula, şi pentru care, se zice, că s'ar fi distribuit în secret şi armele necesare. Astăzi a sosit aici din sate un număr de 300 Circasieni armaţi care fură aşezaţi la marginea oraşului, şi năuntru în oraş un numer de voluntari compuşi de Albanesi, Tătari şi Musulmani, toţi înarmaţi, pentru paza oraşului, după cum a publicat Guvernatorul către populaţiune zicĕnd că scopul nu este de a se turbura liniştea locuitorilor, ci numai pentru pază. Insă populaţiunea este prea agitată şi înspăimântată, temându-se de vre un rĕu din partea turcilor fanatici; pĕnĕ acum am avut cea mai perfectă linişte, şi se speră că va continua şi pe viitor, căci populaţiunea oraşului Tulcea este compusă de toate naţionalităţile, din care principalele sunt: Români, Bulgari, Greci, Ruşi şi puţini Turci, în comparaţie cu cele-l-alte naţiuni ce'l compun. Se calculează că turcii, locuitori cu funcţionari, să fie ca la 4000, pe când remân încă 15 până la 20.000, care se compun de diferite alte naţiuni, însă cerchesimea care s'a pus între satele creştine este considerabilă, de la care au şi mare teamă. Opiniunea Consulilor străini este că părţile aceste nu vor fi supărate de insurecţiune.

In urma violaţiunei ce a făcut o bandă de Bulgari căpitanului dela vaporul austriac, s'au luat măsuri stricte din partea societăţii a nu se mai alătura la nici o scală din oraşele otomane, în consecinţă asemenea şi pentru portul Tulcei, unde nu va veni de cât de doă ori pe săptămână vaporul de pasageri care merge la Ismail. Guvernatorul a propus de a se visita vaporul la sosire, însă nu se ştie cum va fi primită această propositiune de către Guvernul austriac.

De trei zile avem aice iluminaţie şi salve de artilerie pentru suirea pe tron a noului Sultan Murat, şi care avisându-se prin circulare de către Guvernatorul, autorităţile consulare s'au grăbit a face visitele lor oficiale. Seara un bal a fost dat la palatul autorităţii locale în onoarea Sultanului.

A. Stojanovici

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 4.]

127

Rusciuc, 10 Mai 1876

Aflu că trei sau patru bogătaşi bulgari, ocupând Nr. 1 şi 2 ale hotelului Basarov din Giurgiu, aduc în fiecare seară lăutari în hotel, chemând chiar şi femei publice. Scopul acestor distracţii este de a atrage Bulgari, doritori să frecventeze mai sus amintitul local, şi de a-i înrola prin înscriere, ca voluntari. Mai bine de 7 până la 800 de Bulgari voluntari s'ar fi înscris şi ar fi gata să treacă pe malul drept, prin Petroşani, lângă Zimnicea.

Aducând aceste fapte la cunoştinţa Excelenţii Voastre, nu mă îndoesc, cunoscând spiritul luminat şi împăciuitor ce însufleţeşte pe Excelenţa Voastră, că veţi binevoi, dacă această ştire se va confirma, să ordonaţi autorităţilor competente din Giurgiu şi din celelalte porturi să ia şi ele cele mai prompte măsuri, nu numai pentru a împiedica şi a risipi pe voluntarii de care este vorba, dar şi pentru a sili pe mai sus amintiţii bogătaşi bulgari să părăsească de aci înainte proiectul lor care, prin intenţiile sale, tulbură securitatea publică.

Aşteptând în această privinţă, rezultatul demersurilor Excelenţii Voastre, Vă rog...

Guvernatorul General,
M. Assim

[Reprodus după *Documente Oficiale*, Bucureşti, 1876, p. 3. Textul în limba franceză.]

128

[Bucureşti,] 11 Mai 1876

Primesc informaţiuni că Bulgarii ce se aflǎ aici în ţară s'ar fi adunând pe malul Dunării spre a se pregăti să treacă armaţi în Turcia.

Fiţi cu cea mai mare priveghere şi luaţi măsuri a nu se strecura nimeni armat peste Dunăre. Ţineţi-mă în curent despre cea mai mică mişcare.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 3.]

129

Roma, 11 Mai 1876

Domnule Ministru,

Intr'o întrevedere pe care am avut-o astăzi cu Domnul Ministru al Afacerilor Străine, m'am străduit să fiu pe lângă Excelenţa Sa tălmaciul ideilor exprimate în nota Excelenţei Voastre, din 5/17 Mai şi în programul anexat acesteia. Domnul Melegari a primit comunicările mele cu o vizibilă satisfacţie. Repetându-mi asigurarea viului şi sincerului interes pe care guvernul italian îl poartă României, a binevoit a-mi spune că ţara nostră a câştigat mult în stima şi încrederea Europei. Sunteţi siguri, mi-a spus Domnul Melegari, de a vă bucura de simpatia şi sprijinul Guvernelor, dacă le veţi da garanţii că Statul dvs. este un element de ordine şi de pace în Orient. Domnul Melegari mi-a vorbit apoi despre ştirile pe care le primise cu privire la formarea unui corp de voluntari într'un punct al teritoriului nostru (Turnu-Măgurele crede el) în scopul de a da ajutor şi sprijin răscoalei din Bulgaria. Am asigurat pe Domnul Ministru, în chipul cel mai hotărît, că nimic asemănător n'a avut şi nu poate avea loc, fiind dată hotărârea nestrămutată a Guvernului nostru de a respecta cu stricteţă obligaţiile pe care i le dictează neutralitatea ce şi-a impus-o. Vorbind apoi Domnului Melegari despre rolul de prim plan pe care Excelenţa Voastră l-a jucat în toate marile evenimente care s'au săvârşit în România de vreo treizeci de ani încoace, i-am dat asigurarea că întotdeauna Excelenţa Voastră a socotit în mod statornic respectul tratatelor ca temeiul principal al relaţiilor noastre internaţionale şi ca cea mai bună expresie a dorinţei noastre de a păstra simpatiile Marilor Puteri.

Indreptând convorbirea asupra întrevederii de la Berlin şi asupra *memorandum*-ului adresat de către cele trei Curţi din nord Guvernelor Puterilor occidentale, mi se pare a fi înţeles că Domnul Melegari crede că hotărîrile luate nu sunt menite a avea o prea mare eficacitate. Domnul Melegari mi-a lămurit că ceeace constituie temeiul *Memorandum*-ului, este nota primitivă a Contelui Andrassy în care şi-a găsit loc sprijinirea celor mai multe dorinţi exprimate de către răsculaţi, dar că, cu toată graba Guvernelor din Paris şi din Roma de a i se alătura Guvernul dela St. James, n'a crezut că trebue să-şi dea adeziunea sa. Mi se pare a fi reeşit, din cuvintele Domnului Melegari, că trebue căutată cauza abţinerii Angliei nu atât în propunerile formulate de *Memorandum*, cât în conştiinţa pe care o are Guvernul britanic a locului secundar şi aproape şters pe care înţelegerea Puterilor din Nord i-l lasă într'o chestiune în care rolul său a fost totdeauna preponderant.

Trebue să mai spun Excelenţei Voastre că unii din membrii Guvernului Italian socotesc că problemele puse de către starea actuală a Turciei nu vor putea fi rezolvate decât de către un Congres al tuturor Puterilor semnatare ale Tratatului dela Paris. Domnul Melegari, pe care am voit să-l fac să vorbească în

această chestiune s'a mărginit să-mi spună că, dacă tulburările din Turcia nu se vor domoli, aceasta va fi ultimul mijloc la care va trebui să se recurgă, dar că pentru moment, evenimentele nu par destul de grave, pentru a face ca această idee să fie adoptată.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, expresia sentimentelor mele de prea înaltă consideraţie.

C. Esarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 112—113. Originalul în limba franceză.]

130

Bucureşti, 11 Mai 1876

Indată după primirea Notei dvs. sub Nr. 900-138, am încunoştiinţat pe Colegul meu dela Ministerul de Interne despre chstiunea de care vorbeşte această notă. Un funcţionar superior se duce chiar astăzi la faţa locului pentru a examina faptele. Excelenţa Voastră poate fi sigură de tot concursul meu şi de dorinţa Guvernului român de a păstra cele mai bune relaţii cu Sublima Poartă, astfel precum am declarat la Constantinopol. Vă rog, aşa, dar, să vă adresaţi mie direct chiar şi telegrafic, pentru a-mi denunţa tot ce ar putea tulbura păstrarea ordinei pe malul Dunării.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente oficiale*, 1876, p. 5. Textul în limba franceză. Telegramă.]

131

St. Petersburg, 12 Mai 1876

Domnule Ministru,

Socotind că fapta mea nu poate da loc la niciun neajuns, am citit Excelenţei Sale Domnului Consilier Privat N. de Giers, conducător al Ministerului imperial al Afacerilor Străine, circulara dvs. Nr. 4394 cu data de 30 Aprilie (12 Mai) 1876. Domnul de Giers m'a însărcinat să comunic Excelenţei Voastre că aprobă în întregime programul Guvernului nostru privind politica externă. O atitudine paşnică şi cea mai strictă neutralitate trebue să constituie totdeauna pavăza României, căreia poziţia sa geografică îi permite şi căreia interesele sale vitale îi poruncesc să rămână străină de turburările care frământă malul drept al Dunării.

Domnul de Giers crede că politica noastră de abţinere este un sprijin moral pentru populaţiile creştine ale Turciei, şi că, în cazul în care lucrurile ar ajunge într'un stadiu extrem, vom fi totdeauna în măsură, fiind dată bogăţia agricolă a ţării noastre, să acordăm ajutoare în natură, chiar şi un refugiu, acestor populaţii nenorocite şi istovite în lupte. Mizeria este totdeauna demnă de interes, am răspuns eu, nenorocirea are drept la milă; şi dacă va fi cazul, vom

fi fericiţi să îndulcim, în măsura mijloacelor noastre, suferinţele materiale ale răsculaţilor; dar dorim fierbinte ca înţelegerea dintre Puteri şi reformele care au fost cerute Porţii să pună capăt situaţiei actuale; în ce priveşte ospitalitatea pe care ar urma s'o dăm refugiaţilor bulgari, mă îndoesc că vom putea face acest lucru, temându-ne să nu creăm complicaţii inutile şi să nu ne facem suspecţi faţă de multe guverne europene. Şi, de altfel, nu se poate aştepta şi pretinde ca România să facă pentru Bulgari jertfe ca acelea care o costă pe Austro-Ungaria atât de mult, atunci când îi susţine pe refugiaţii din Herţegovina. Timpurile sunt grele; lipsa de bani se face simţită pretudindeni, şi nădejdile în recolte întotdeauna sunt problematice depe urma anilor proşti de cari suferim mereu şi la cari suntem încă mereu expuşi în viitor. Fericit acela care poate fi sigur pentru el şi pentru ai lui de pâinea zilei de mâine.

Exprimându-şi părerea de rău că Convenţia comercială şi de navigaţie încheiată între cele două ţări n'a putut încă intra în vigoare, Excelenţa Sa Domnul de Giers m'a întrebat dacă ştiu când se va putea ea înfăptui. I-am răspuns că alegerile pentru Camera Deputaţilor urmează a avea loc foarte curând; că le va urma în scurtă vreme Convocarea Camerilor; că sesiunea nu va putea fi lungă, fiind dat anotimpul înaintat care cere prezenţa fiecăruia la muncile câmpului; şi că nădăjduiesc că unul din primele proiecte prezentate de către Guvern aprobării Camerii va fi Convenţia. Domnul de Giers mi-a spus că, refuzând de a se asocia hotărîrilor luate la Berlin, Anglia făgăduise totuşi că nu va pune piedici intervenţiei Puterilor pe lângă Guvernul Otoman; prin atitudinea sa însă, Anglia pare a susţine pe Turci împotriva populaţiilor creştine ale Orientului, ceeace este evident supărător în împrejurările actuale.

Intr'un cuvânt, mi-a spus în substanţă Domnul de Giers, chestiunea n'a făcut aproape nici un pas. Singura garanţie, singura probabilitate ca reformele să poată fi aplicate ar fi o ocupare a provinciilor răsculate. Dar nimeni nu vrea să le ocupe; reformele cerute sunt aşadar iluzorii, fiind dat că Turcia este cu desăvârşire lipsită de bani. Trebue să ne felicităm totuşi, din punctul de vedere al păcii europene, că cinci mari Puteri au căzut de acord în această chestiune.

Conferinţele dela Berlin nu s'au ocupat decât de Herţegovina şi de Bosnia; astfel încât Bulgaria n'ar intra în armistiţiul de două luni. Se crede că Turcia va înţelege nevoia de a primi armistiţiul propus, dar sunt temeri că răsculaţii vor refuza.

In ultimile sale rapoarte către Guvernul său, Generalul Ignatiev socoteşte ca un simptom primejdios uşurinţa cu care Sultanul a cedat presiunii softalelor din Constantinopol; el presupune că aceştia din urmă nu se vor mulţumi cu înlocuirea Marelui Vizir şi a Ministrului de Război. Liniştea domneşte deocamdată la Constantinopol, dar temerile cu privire la o revoluţie nu sunt din nefericire decât prea întemeiate.

Ştirile din Serbia, transmise telegrafic, şi după care Principele Milan ar fi decretat emiterea unui împrumut naţional de douăsprezece milioane şi ar fi

suspendat legea presei, sunt socotite aci ca foarte rele. Domnul baron Stuart care va urma la Bucureşti Domnului Zinoviev, nu va fi în măsură să-şi ia postul în primire decât peste vreo lună, trebuind mai întâi să însoţească familia sa în Germania, la băi.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

Emil I. Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 106 — 107. Reprodus parţial în *Documente Oficiale*, 1876, p. 7—8 şi la N. Iorga, *Corespondenţă diplomatică română* p. 117—18. Originalul în limba franceză. Confidenţial.]

132

Bucureşti, 14 Mai 1876

Nr. 4.928

Ca urmare la telegrama ce am avut onoarea a adresa Excelenţei Voastre la 11/23 Mai curent, Nr. 4.809 şi ca răspuns la nota Dv. cu data de 10/22 a acestei luni, Nr. 990—138, referitoare la înrolarea pe teritoriul român de voluntari bulgari ce şi-ar propune să treacă pe malul drept al Dunării, am onoare a înainta alăturat Excelenţei Voastre în traducere raportul privitor la ancheta ce a fost făcută în această materie de către Secretarul General al Ministerului de Interne, raport din care rezulta că informaţiile transmise Vilaietului cu privire la aceste pretinse înrolări sunt lipsite de orice bază.

Binevoiţi a primi,...etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 9. Textul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 132

Bucureşti, 12 Mai 1876

Spre îndeplinirea însărcinării ce aţi binevoit a'mi pune, în urmarea Notei Domnului Guvernator General de la Rusciuc din 12/24 Mai curent, mergând la Giurgiu şi făcând investigaţiunile cele mai serioase, m'am încredinţat că informaţiunile ce au fost date Excelenţei Sale Guvernatorului sunt eronate. Bulgari sunt la Giurgiu şi vin pe toată ziua din Turcia, însă Bulgari ţărani muncitori, cari, îndată ce sosesc, se angajează pe la proprietari şi arendaşi pentru munca câmpenească pe tot timpul verii şi pleacă imediat din Giurgiu; dar nimeni nu s'a armat nici se armează spre a trece dincolo se ia parte la insurecţie.

La otelul Basarab am fost singur în persoană. Acest otel este proprietate a unui Român şi se ţine în arendă tot de un Român. Nu am găsit la Nr. 1 şi 2 pe nimeni, şi nici este adevărat că au fost acolo ceva Bulgari bogaţi care se se fi încercat a face înscrieri de voluntari; este însă adevărat că în seara de 8 ale curentei vreo câţiva tineri români au avut acolo o serbare cu muzică, dar această

serbare nu a avut nici intenţia nici caracterul ce i s'a dat, ci a fost o simplă petrecere, după care toţi s'au despărţit în linişte.

Acesta este, Domnule Ministru, resultatul cercetărilor mele. Il supun cu respect la cunoştinţa Domniei-Voastre şi vă pot asigura că autorităţile locale sunt cu toată privegherea şi îngrijirea spre a ţine pe fie-cine în respectul legei şi al datoriei sale, şi a nu se comite nici un act vătămător neutralităţei noastre. Domnii Vice-Consuli ai Puterilor străine, ce sunt reşedinţi în Giurgiu şi Agentul comercial otoman de acolo, pot asigura că nimic din sgomotele respăndite nu sunt adevărate.

Primiţi etc.

I. Herişescu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 5.]

133

Bucureşti, 14 Mai 1876

Asiguraţi guvernul imperial că, făcând cercetări amănunţite, [putem afirma] că nu există nici urmă de cete bulgare, şi că consider că este de onoarea mea a le reprima la prima încercare. Cred stăruitor că România nu va face nimic spre a trezi îndoiala cu privire la buna ei credinţă; dar aştept la rândul meu din partea binevoitoarei îngăduinţe a Sublimei Porţi, ca Imperiul să recunoască denumirea de România cel puţin acum, deşi guvernul imperial ar fi trebuit după mine, să fie primul a o fi recunoscut. Spuneţi miniştrilor că avem nevoe, în chiar interesul Porţii, să vedem întărită autoritatea noastră printr'un act de simpatie din partea Sultanului şi a Sfetnicilor săi.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext. dos. Nr. 16, f. 115. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 9. Originalul în limba franceză.]

134

Bucureşti, 14 Mai 1876

Domnule Agent,

Acum trei zile, Baronul Calice, Agentul diplomatic al Austro-Ungariei, mi-a citit o notă confidenţială pe care Consulul Austro-Ungariei de la Rusciuc i-a adresat-o.

Rezultă din această notă că Guvernatorul General al Vilaietului Dunării a spus Consulului Austro-Ungariei, într'o convorbire pe care a avut-o cu acesta din urmă, că era supărat pe ministerul actual căci, adresându-se Guvernului pentru a-i atrage atenţia asupra uneltirilor bulgăreşti, i s'ar fi răspuns că acesta este în neputinţă de a împiedica formarea bandelor bulgare pe teritoriul nostru, fiind date dispoziţiile Constituţiei române care nu interzice întrunirile.

Protestez mai întîi în chipul cel mai hotărît împotriva acestei afirmaţii a Guvernatorului General al Vilaietului Dunării; niciunul din membrii Cabinetului actual n'a fost interpelat asupra acestui subiect de către mai sus amintitul Guvernator direct sau indirect.

In orice caz o declaraţie după care, fiind dat dreptul de întrunire garantat de către Constituţia noastră, nu s'ar putea nici preveni nici împiedeca bandele bulgăreşti, această declaraţie, spun, era cu atât mai puţin posibilă cu cât Constituţia noastră, după cum ştiţi Domnule Agent, nu garantează dreptul de întrunire decât cetăţenilor români, şi în niciun fel celor străini, care ar ameninţa astfel ordinea şi bunele legături pe care dorim să le întreţinem cu toate Puterile şi în primul rând cu Turcia, aceste bande căzând aşadar sub prevederile legilor de poliţie şi siguranţă generală. Guvernatorul General nu s'a oprit însă aici, după rapoartele confidenţiale ale funcţionarilor noştri de la graniţă, ci el nu se sfieşte să critice guvernul princiar. Aş putea, la nevoe, să vă citez numele acestor funcţionari.

Veţi recunoaşte, Domnule Agent, că acest procedeu răpeşte ministerului prestigiul şi autoritatea pe care trebue s'o aibă faţă de funcţionarii săi. Guvernul Princiar este cu atât mai mirat de aceste procedee cu cât ele vin din partea unui înalt funcţionar al Sublim i Porţi, căreia i-am dat şi îi dăm dovezi ale spiritului nostru împăciuitor şi ale prieteniei noastre foarte sincere.

Intr'adevăr, Cabinetul actual aduce zilnic Sublimei Porţi servicii eminente şi îşi impune mari jertfe pentru a supraveghia graniţa Dunării şi pentru a împiedica formarea de bande pe teritoriul nostru.

Expunându-vă cele ce precedă, vă rog, Domnule Agent, să luaţi imediat contact cu Excelenţa Sa Domnul Ministru al Afacerilor Străine, şi să-i vorbiţi în chip oficios şi confidenţial despre toate aceste fapte, rugându-l din partea mea să binevoiască a cere Guvernatorului General al Vilaietului Dunărea să se explice cu privire la cele spuse despre noi şi să indice numele ministrului sau al oricărui funcţionar român căruia i-ar fi cerut să ia măsuri împotriva uneltirilor bulgăreşti şi care, drept răspuns, l-ar fi refuzat.

Cunoaşteţi, Domnule Agent, din nota mea cu Nr. 4327 din 29 Aprilie, a cărei copie a fost predată Sublimei Porţi, politica Guvernului actual cu privire la relaţiile sale externe. Declaraţiile făcute acolo de noi sunt întărite de fapte pe care le ştie toată lumea, şi de acte publice. Veţi găsi în acest plic copia ordinului circular pe care l-am adresat Căpităniilor din porturile litoralului nostru trei zile după venirea mea la minister. Prin această circulară cer Căpitanilor noştri să supravegheze cu cea mai mare atenţie mişcarea populaţiei străine în porturile noastre, să împiedece orice transport de arme şi să refuze concursul lor ori de câteori ar fi să se tulbure şi compromită neutralitatea noastră. Ordine în acelaş sens au fost date de către colegul meu de la Ministerul de Interne tuturor autorităţilor administrative ale ţării. Vă mai trimit şi o corespondenţă pe care am dus-o în ultima vreme cu Guvernatorul General al Rusciucului,

foarte supus, precum şi rezultatul pe care l-a dat ancheta de care este vorba în telegramă.

Faţă de această atitudine înţeleaptă şi prudentă a Ministerului actual, am dreptul să cred, Domnule Agent, că Sublima Poartă va binevoi să lămurească pe Guvernatorul General al Vilaietului Dunării şi pe ceilalţi funcţionari superiori ai provinciilor limitrofe faţă de România cu privire la linia de conduită pe care şi-a impus-o Guvernul nostru, şi prin aceasta să risipească temerile nedrepte care se manifestă în ce ne priveşte.

Aşteptând rezultatul demersurilor dvs. în urma actualei [note] vă rog să primiţi, Domnule Agent, etc.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 116—118. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 10—11. Originalul în limba franceză.]

135

Craiova, 15 Mai 1876

Vice-consul austro-ungar arată că comuna catolică din Craiova fiind într'o absolută renitenţia [1]) în contra legilor bisericeşti, episcopul romano-catolic din Bucureşti a ordonat închiderea bisericii numitei comune, care s'a şi executat prin obligaţie episcopală. Vice-consulul solicită intervenirea administraţiei pentru prevenirea violenţei ce ar încerca comuna în contra acestui act. Rog urgent ordonaţi Dv. telegrafic de urmare. Până atunci am ordonat poliţaiului în sensul cererii vice-consulului.

p. Prefect,
P. Pârâianu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 127.]

136

Constantinopol, 18 Mai 1876

Nr. 103.

Domnule Ministru,

Comunic cu toată graba Excelenţei Voastre svonurile de cea mai mare gravitate care circulă în dimineaţa de azi la Constantinopol. O revoluţie de Palat, susţinută cu bani de Ministerul actual, cu excepţia Marelui-Vizir Mehmed-Ruşdi Paşa, despre care se spune că n'a luat parte la complot, a răsturnat pe Sultanul Abdul-Azis. Nu se ştie dacă a fost ucis cu sabia sau prin otravă sau dacă a fost numai silit să abdice.

Murad-Efendi, fiul Sultanului Abdul-Medjid, moştenitorul legitim, pe care Abdul-Azis voia să-l înlocuiască prin propriul său fiu, Iusuf-Izedin-Efendi, a fost proclamat Sultan.

---

[1]) Aşa în text.

Crainicii au răspândit ştirea pe străzi şi s'a tras o salvă de 101 lovituri de tun.

Intreaga forţă armată a oraşului este mobilizată şi păzeşte împrejurimile Palatului Imperial. Liniştea cea mai desăvârşită domneşte încă în Pera. Intrarea la birourile telegrafice este interzisă tuturor, fără excepţie. Nici ambasade, nici legaţii, nici particularii nu pot trimite telegrame.

Mă voi grăbi, îndată ce căile telegrafice vor fi redeschise, să transmit Excelenţei Voastre amănuntele pe care le voi putea culege asupra crizei actuale şi a efectelor ei posibile.

Voi complecta aceste informaţii printr'un raport viitor.

Rog pe Excelenţa Voastră să primească asigurarea prea-înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 20. Originalul în limba franceză.]

137

Pera, 18 Mai 1876

Se spune că lovitura de stat a avut loc în noaptea de Luni spre Marţi. Miniştrii au intrat în palat cu trupele pentru a notifica Sultanului detronarea şi înlocuirea lui prin Murad; fostul Sultan n'ar fi fost aşa dar ucis ci numai exilat; se pare că s'a găsit la palat zece milioane de lire otomane în aur. Turcia intră într'o fază nouă, tânăra Turcie triumfă; ea se compune din oameni energici care vor începe desigur o politică extremistă atât înlăuntrul cât şi în afara ţării, sprijinindu-se pe fanatismul masselor. Noul Sultan este o unealtă în mâinile lor. Are treizeci şi cinci de ani; se spune că este slab, incapabil şi desfrânat.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 24—25. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

138

Constantinopol, 18 Mai 1876

Faţă cu dorinţa unanimă a întregii populaţii, Abdul Aziz Han a fost detronat astăzi, iar Maiestatea Sa sultanul Murad al cincilea, moştenitorul prezumtiv al Tronului Imperial, a fost proclamat Impărat al Turciei.

[*Documente Oficiale. Documente Diverse*, Bucureşti, 1876, p. 71. Textul în limba franceză. Telegramă.]

139

Belgrad, 18 Mai 1876

Principele Milan mi-a arătat două telegrame pe care le-a primit azi de dimineaţă; pe vaporul Radetzky se aflau două sute de călători. In faţa oraşului

Palanca au silit pe căpitan, sub amenințarea revolverelor, să-i debarce, aveau armele în lăzi. Odată debarcați, au desfășurat un steag, au sunat din trompete, și au pornit în strigăte: « Trăiască Bulgaria! » Erau comandați de doi ofițeri. Aci am găsit totul pe picior de război. Vă trimit un raport prin Maurojeux care va pleca la București la sfârșitul săptămânii.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 247. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

140

București, 18 Mai 1876

Colegul meu dela Interne a și luat măsuri, dacă adunarea se face la Caracal. Ocupăm militărește punctele importante de pe Dunăre. Trebue să interzicem ieșirea de pe terioriul nostru tuturor bulgarilor în grupuri, chiar simpli lucrători. Compania de navigație austriacă a fost făcută răspunzătoare pentru orice transport de bulgari înarmați. Voi ține pe Excelența Voastră în curent cu tot ce o poate interesa.

Ministru
Kogâlniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 122. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 14. Originalul în limba franceză.]

141

[Bechet,] 18 Mai 1876

No. 65

Vaporul Radetzky care a trecut astăzi se aude din svon că a debarcat ca 150 Bulgări insurgenți la Costubei care au omorât mai multe familii și au luat drumul la Balcani.

Căpitanul portului
Moisescu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc. 1876. p. 14. Telegramă.]

142

[Turnu-Severin,] 18 Mai 1876

No. 219.

După informațiunile căpitanului vaporului Radetzky sub pavilion austriac, sosit în acest port din Giurgiu astăzi dimineață 3 ore, o trupă de 250 oameni Bulgari și Sârbi, îmbrăcați bine, cei mai mulți în costum european și îmbar-

caţi de prin porturile române, după ce au trecut Bechetul, unde s'a îmbărcat cel din urmă număr, au încerput a scoate diferite arme de prin pachetele ce aveau introduse ca bagaje şi după ce se armară toţi pe bordul acestui bastiment, devenira foarte neliniştiţi, tratând asupra libertăţii Bulgariei, Comandantul lor, ce se zice că ar fi fost rus, alerga dela unul la altul spre a ţine ordinea, recomandând fiecăruia a nu turbura pe nimeni din oamenii compunând echipajul bastimentului.

Conductorul nostru poştal, aflat pe bord purtând scrisori şi bani, a fost foarte menajat de toţi. Asemenea nu s'a atins nimeni de casa bastimentului, unde se află mai multe zecimi de mii de fiorini.

După ce plecând din Bechet, avansară câtva spre Calafat între Lom-Palanca şi Orşova (puncte turceşti mai jos de Vidin), cerură căpitanului bastimentului a aborda spre a debarca p'aci în Turcia. Căpitanul se opuse nefiind aci nici o staţiune, nici loc favorabil spre a putea acosta, dar dânşii după ce probară că au bilete unii pentru Calafat, Orşova etc., şi prin urmare sunt achitaţi până mai departe încă decât unde vor ei a debarca, îndreptară armele, fără a face foc, în căpitan, în piloţi, în maşinişti şi astfel siliră pe toţi a dirija bastimentul, conform cererei, la malul turcesc între punctele sus-citate. Bastimentul ne-având destulă apă pentru a acosta lângă mal, insurgenţii săriră în apă, trecură printr'ânsa şi se puseră pe mal. De aci, văzându-se la o distanţă destul de mare sentinela unui pichet, unul din insurgenţi îndreptă arma spre dânsa, şi făcând foc soldatul căzu iar camaradul său se puse pe fugă; apoi toată trupa înainta spre interiorul Turciei, iar vaporul îşi urmă cursa.

Nu am crezut de trebuinţă a vă supune prin telegraf acest caz, pe cât timp dânsul a fost petrecut mai jos chiar de Calafat şi negreşit oficiile respective îl va fi supus la timp Domniei Voastre. Dânsul însă, fiind survenit la cunoştinţa subsemnatului, prin informaţiunile căpitanului bastimentului, nu am crezut de prisos a vă supune aceste detalii.

Până astăzi în acest post nu s'a petrecut nimic din ceeace ar privi evenimentele de peste Dunăre. Acest serviciu va grăbi a vă supune la timp orice mişcare privind aceste evenimente.

Primiţi, etc.

Al. Nicolescu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc. 1876 p. 12—13.]

143

Bucureşti, 18 Mai 1876

Vaporul austriac «Radetzky», după ce a îmbarcat dealungul ambelor maluri ale Dunării 100 până la 150 de Bulgari, i-a debarcat la Lom-Palanca, sat turcesc. Acelaş vas transporta lăzi pline cu arme.

Noi am cerut explicaţii Agenţilor de Vapoare şi am trimis trupe pentru a întări posturile de pază pe Dunăre.

Faceţi o dare de seamă Ministrului Afacerilor Străine.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 45. Textul în limba franceză. Extras dintr'o telegramă circulară.]

144

Bucureşti, 18 Mai 1876

No. 5.077

Din rapoartele primite la acest Minister, rezultă că vaporul « Radetzky » sub pavilion austro-ungar în mergerea sa dela Giurgiu în sus a primit pe bordul său de pe ambele ţărmuri ale Dunărei peste trei sute Bulgari, care, echipându-se chiar pe bord, au fost debarcaţi cu armele lor între Rahova şi Lom-Palanca.

In faţa gravităţii acestui fapt, viu a vă ruga să binevoiţi a interveni pe lângă cine se cuvine, ca vaporul în chestiune să fie trimes cu echipajul său în apele noastre pentruca prin o comisie mixtă să examineze faptul ce i se impută.

Aştept cu încredere un rezultat satisfăcător la cererea de faţă.

Primiţi etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc., 1876, p. 13.]

145

Bucureşti, 18 Mai 1876

Aflu în acest moment că un alt vapor al Societăţii de navigaţiune austriacă îşi propune a lua pe bordul său un număr însemnat de Bulgari, pentru a-i depune pe teritoriul otoman.

Responsabilitatea ce iau bastimentele societăţii fiind foarte mare nu pot decât a o lăsa asupra lor, atrăgând serioasa Domniei Voastre atenţiune în privinţa acestor fapte.

Primiţi etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc., 1876, p. 13—14.]

146

[Bucureşti,] 18 Mai 1876

No. 194

Guvernatorul General din Rusciuc mă încunoştiinţează că are ştiinţă că de la două la trei mii Bulgari s'ar aduna la Caracal spre a trece în Turcia. Deşi cred numărul exagerat, rogu-vă luaţi măsuri de precauţiune.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*. Buc., 1876, p. 15.]

147

Bucureşti, 19 Mai 1876

Nr. 51125

La cererea mea, vasele de călători şi de comerţ nu vor mai atinge malul bulgăresc mai în sus de Giurgiu până la noui ordine. Se face excepţie pentru vasele accelerate. Vă revine Excelenţei Voastre să mă anunţaţi când va urma ca această dispoziţiune să fie revocată.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale, Neutralitatea României.* Bucureşti, 1876, p. 15. Textul în limba franceză. Telegramă.]

148

Bucureşti, 20 Mai 1876

Domnule Agent,

Cu ocazia suirii pe tron a Sultanului Murad V, noul Mare Vizir a trimis Inălţimei Sale Domnitorului telegrama următoare:

« Faţă cu dorinţa unanimă a întregii populaţii, Abdul Aziz Han a fost detronat astăzi, şi Maiestatea Sa Sultanul Murad al cincilea, moştenitorul prezumtiv al Tronului Imperial a fost proclamat Impărat al Turciei ».

Alteţa Sa Principele m'a însărcinat să răspund Marelui Vizir prin telegrama aici anexată în copie, pe care am onoarea a vă o trimite pentruca să vă servească de orientare.

Binevoiţi a primi,...etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale,* Bucureşti, 1876, p. 72. Textul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 148

Bucureşti, 20 Mai 1876

Alteţa Sa Principele Domnitor al României, luând cunoştiinţă de suirea pe tron a Maiestăţii Sale Sultanului Murad V, mă însărcinează să prezint felicitările Sale Guvernului noului Impărat.

Transmiţând Alteţei Voastre aceste felicitări, în acord cu cele ale Miniştrilor români, am onoare a Vă asigura că, sub noua domnie, România va continua, ca şi în trecut, să urmeze politica sa tradiţională, aceea de a întreţine fără schimbare cele mai bune legături cu Sublima Poartă.

Ministrul Afacerilor Străine,
M. Kogălniceanu

[*Documente Oficiale,* Bucureşti, 1876, p. 71. Textul în limba franceză. Telegramă.]

149

Roma, 20 Mai 1876

Nr. 284

Domnule Ministru,

Am pus toată graba şi am fost să-l văd pe Ministrul Afacerilor Străine, Domnul Melegari, spre a-i vorbi de chestiunea vaporului austriac « Radetzky » despre care tratează telegrama cifrată a Excelenţei Voastre din 31 Mai (Nr. 265).

Domnul Melegari m'a ascultat cu atenţie şi am credinţa că a acceptat în totul explicaţiile ce i-am dat, cu atât mai mult, mi-a spus, cu cât rezultă şi din ultimele informaţii ce a primit că Guvernul nostru observă în mod strict obligaţiile de neutralitate.

Domnul Melegari mi-a vorbit despre interesul pe care îl arată Austro-Ungaria de a nu lăsa ca revolta în Provinciile turceşti să ia proporţii încă mai mari; un motiv în plus, a adăugat, ca ea să preîntâmpine cu ochii deschişi manevrele ce pot să ia naştere cu ajutorul unor supuşi ai săi sau prin mijlocirea vaselor aparţinând unei societăţi austriace.

Am adus apoi la cunoştiinţa Domnului Melegari măsurile ce au fost luate de către Guvernul nostru în scopul de a întări paza Dunării şi m'am despărţit de Excelenţa Sa reînoindu-i asigurările cu privire la grija pe care o va avea Guvernul nostru de a observa cea mai strictă neutralitate.

Binevoiţi a primi,.....etc.

C. Exarcu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României.* Buc., 1876, p. 15—16. Textul în limba franceză.]

150

Belgrad, 20 Mai 1876

Pe vaporul pe care mă aflam în drum spre Belgrad, s'a urcat la Cladova un ofiţer român, sub locotenent de roşiori, un oarecare Chirof; a debarcat la Belgrad odată cu mine ....Dimineaţa mi-a făcut o vizită în uniformă reglementară, a cinat în aceiaşi seară la mine, după aceia şi-a luat ziua bună, spunând că va pleca la Odesa a doua zi. Azi, spre mirarea mea, am aflat că este tot la Belgrad, că se plimbă în uniformă şi că a fost la Generalul Cernaev spre a-i cere, pentru nişte bulgari, permisuri de a debarca la Cladova; am pus să-l cheme îndată şi cerându-i explicaţii cu privire la prezenţa sa [la Belgrad] şi la acţiunile sale, a tăgăduit totul şi susţine că aşteaptă bani dela o rudă pentru a putea pleca în Rusia.

Oricum ar sta lucrurile, îi voi porunci să plece îndată din Belgrad, căci, după informaţiile mele, ar fi unul din viitorii şefi de cete.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 119—120. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

151

[Bucureşti,] 20 Mai 1876

In urmarea notei dv. de ieri am luat înţelegere cu dl. Ministru al Lucrărilor Publice ca să pue obligaţie conductorilor a nu mai primi în tren oameni armaţi şi în caz de a purta bagaje în care s'ar bănui că sunt arme să denunţe agenţilor administrativi şi poliţieneşti ce vor fi mai aproape.

Luaţi şi dv. măsuri analoage în ce priveşte gările din acel judeţ.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 5.]

152

[Bucureşti,] 20 Mai 1876

Dl. prefect al judeţului Vlaşca informându-mă că pe tot parcursul liniei ferate între Bucureşti şi Giurgiu se coboară pela osebite gări oameni înarmaţi, cari apoi caută a se strecura spre a trece în Turcia şi a lua parte la insurecţia, am luat înţelegere cu d. ministru Lucrărilor publice spre a pune obligaţie conductorilor a nu mai primi în trenuri aseminea oameni armaţi şi în caz când ar fi unii cari să aibă bagaje ce s'ar presupune că ar conţine arme, să denunţe îndată agenţilor poliţieneşti şi administrativi ce ar fi mai apropiaţi.

Comunicând şi dv. despre aceasta vă invit a da ordine în consecinţă comisarului poliţienesc dela Gara Filaret şi a lua şi orice alte măsuri de privighere [ce] într'aceasta veţi mai găsi de cuviinţă.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 6.]

153

Rusciuc, [21] Mai 1876

Excelenţa Voastră va primi mâine o Notă cuprinzând răspunsul la telegrama sa din 31. Autoritatea din Tulcea mă informează că bande revoluţionare bulgare, formate la Brăila şi în împrejurimi, se pregătesc să treacă Dunărea; rog, prin urmare, pe Excelenţa Voastră să ia măsurile pe care le socoteşte de cuviinţă, dacă faptul se va confirma

Guvernator General,
M'Assim

[Reprodus după *Documente Oficiale*, p. 17, 1876. Textul în limba franceză, Telegramă.]

154

[Bucureşti,] 21 Mai 1876

Guvernatorul General din Rusciuk îmi depeşează că are positivă ştiinţă că bande de Bulgari din Brăila şi din împrejurimi se pregătesc a trece Dunărea.

Rogu-vă luaţi măsurile cuvenite.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 16.]

155

Rusciuc, 21 Mai 1876

Nr. 999—141

Domnule Ministru,

Am onoare a confirma primirea telegramei pe care Excelenţa Voastră aţi binevoit a mi-o adresa la data de 19/31 Mai, Nr. 5.125 şi Vă mulţumesc pentru dispoziţiunile atât de înţelepte ce aţi luat prin interzicerea ca Bulgarii să fie luaţi la bordul vaselor de pasageri şi de mărfuri.

Răscoala începe a se potoli, s'a ivit însă incidentul recent dela Coslodui, localitate dintre Rahova şi Lom. Aceasta a hotărît Guvernul Imperial să oprească provizoriu vasele austriace în genere, cu excepţia acceleratelor, de a veni la schelele de pe malul drept. Această măsură a fost pusă în aplicare de Marţea trecută, dar ieri, după un ordin telegrafic pe care l-am primit, în urma înţelegerii ivite între Sublima Poartă şi Ambasadorul austro-ungar la Constantinopol, hotărîrea a fost abrogată.

Totuşi, aşi ruga pe Excelenţa Voastră să binevoiască a menţine momentan dispoziţiunile ce a binevoit a lua, până ce voi putea avea onoarea de a vă înştiinţa.

Binevoiţi a primi, ... etc.

Guvernator General,

M. Assim

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 35—36. Textul în limba franceză.]

156

Bucureşti, 22 Mai 1876

Mă grăbesc să informez pe Excelenţa Voastră că colegul meu dela Ministerul de Război, luase, înainte de primirea telegramei Nr. 1000—142, şi în urma unui aviz direct din Tulcea, măsuri pentru a preîntâmpina formarea de bande la Brăila.

Voi mai adăoga cu această ocazie, că autoritatea militară română a organizat un serviciu de supraveghere activă în fiecare comună a litoralului nostru, prin grija comandanţilor armatei noastre teritoriale.

Acest serviciu trebue să supravegheze, ca să spunem astfel, fiecare străin ce se află în comună, în parte, şi apoi să anunţe autoritatea superioară asupra oricărei încercări de a alcătui bande.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, Textul în limba franceză. Telegramă.]

157

București, 22 Mai 1876

Domnule ministru,

Imbarcarea Bulgarilor pe vaporul Radetzky a lăsat mult de dorit dela autoritățile noastre, căci după cum mi se afirmă li s'ar fi permis a ieși din țară fără a prezenta pașpoarte sau alte acte de voiaj.

In fața unui așa regretabil fapt viu a vă ruga să binevoiți a da ordine serioase autorităților administrative de pe litoralul nostru și mai în special celei dela Giurgiu pentru a nu permite ieșirea din țară a Bulgarilor ce ar voi să se îmbarceze pe diferite vase fără a presinta pașpoarte în regulă.

Primiți vă rog, domnule ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 7.]

158

București, 22 Mai 1876

Prin circulara mea de la 26 April trecut v'am atras toată atențiunea asupra mișcărei populațiunei străine în porturile noastre și v'am cerut a refusa concursul domniei-voastre la tot ce ar putea compromite neutralitatea țărei.

Faptul întâmplat pe vaporul Radetzky îmi dă dreptul a vă înscrie pe unii din domniele-voastre cu notă neagră, pentru că n'au fost pătrunși de obligațiune ce au către Guvern ca să respecte și să execute cu religiositate ordinile ce au.

Vă previu dar că dacă veți trece cu ușurință asupra ordinilor ce priimiți de la Minister, voiu cere de la Măria Sa Domnul destituirea domniei-voastre din postul ce ocupați.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 16.]

159

București, 22 Mai 1876

Mi s'a raportat că mai mulți din Bulgarii cari s'au îmbarcat pe vaporul « Radetzky » aveau arme și munițiuni de resbel ascunse în bagajele lor.

Pentru a nu se mai repeta asemenea fapte, am onoarea a vă ruga, Domnule Ministru, să bine-voiți a da ordine precise șefilor biurourilor vamale de pe litoralul nostru ca să revizuiască cu cea mai mare atențiune bagajele pasagerilor asupra cărora ar fi vre-o bănuială, și în special acelea ale Bulgarilor cari

se îmbarcă pe diferite vase în porturile noastre, şi a opri ori-ce arme sau muniţiuni de resbel s'ar găsi asupră-le sau ascunse în bagajele lor.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 19.]

160

Pera, 22 Mai 1876

Ieri s'a citit la Poartă actul de destituire al fostului Sultan şi Hatti-şeriful noului Sultan, care nu cuprinde decât locuri comune şi este o dezamăgire pentru public. Dragomanul Divanului Imperial a înştiinţat pe ambasadorii şi miniştrii străini despre schimbarea Sultanului. Miniştrii, care erau înzestraţi cu instrucţiuni, au şi trimis dragomanii pentru a transmite felicitările lor Sultanului. Agenţii Serbiei şi României nu au primit încă o notă pentru a-i [înştiinţa] despre schimbarea de domnie. Aflu însă că Marele Vizir ar fi anunţat prin telegramă pe principii României, Serbiei, Muntenegrului şi Chedivul despre suirea pe tron a lui Murad. Dacă este exact, pentru ca Alteţa Sa sau Excelenţa Voastră să nu fie siliţi a răspunde, binevoiţi a mă autoriza formal să felicit numai pe Ministrul Afacerilor Străine. Este, după părerea mea, singurul mijloc de a ne salva demnitatea ca răspuns la acest procedeu. Mai aflu că ar fi vorba în sânul noului guvern de a limita atribuţiile agenţilor noştri la rolul de Capu Chehaia sau, cum ar fi pentru Chediv, la acela de supraveghetor al intereselor numai civile ale particularilor.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 27—28. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

161

Bucureşti, 22 Mai 1876

Dispoziţiunile Inaltului Guvern date organelor din porturile ţărei pentru priveghereа bunei ordine, şi mai departe de a nu permite ca insurgenţii se intre pe bordul vapoarelor, au permis societăţei, în interesul comerţului, de a da ordinul, ca vapoarele de pasageri şi mărfuri se înceapă a circula pe malul turcesc, ca şi până acuma.

Ce priveşte pe societate, vă rog respectuos, Domnule Ministru, a primi asigurarea mea, cum că din partea noastră s'au luat toate măsurile de a nu se mai primi pe bordul vapoarelor nici Bulgar, arme sau muniţii, pentru a înlătura orice bănuială.

Agentul de vapoare,
Ioan Ţepeneag

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 18.]

162

Bucureşti, 22 Mai 1876

V'am transmis prin nota mea de ieri, copia telegramei Marelui Vizir şi răspunsul meu. Din moment ce nu aţi primit nicio înştiinţare directă, nu sunteţi ţinut a face o vizită oficială pentru a prezenta felicitări. Când veţi avea ocazia de a vedea pe Ministrul de Externe pentru a trata afaceri, puteţi să-l felicitaţi. In ce priveşte intenţia noului Guvern otoman de a limita atribuţiile agenţilor noştri, executarea acestei intenţii ar vătăma drepturile noastre de reprezentare diplomatică garantate de către tratatul din Paris. Mă veţi ţine în orice caz în curent cu situaţia care vi se va crea, pentru a putea lua măsuri.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 29. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

163

Turnu-Severin, 24 Mai 1876

Domnule Ministru,

In ziua de 29 Mai curent, vaporul de pasageri «Radetzky» al Societăţii noastre părăsea Giurgiu, îmbarcând numeroşi călători cu bagajele lor cu destinaţie pentru staţiunile din susul Dunării; acelaş lucru s'a repetat la Turnu-Măgurele, Corabia şi Bechet; şi nimic nu dădea de bănuit că printre călători s'ar fi aflând conspiratori sau răsculaţi. Dar, la un ceas după plecarea din Bechet, s'a auzit la bord un fluerat (mai târziu s'a aflat că era un semnal al şefului). La aceasta, aproape două sute de călători sar în picioare, sparg lăzile în cari ştiau că se găsesc arme şi muniţii şi, în mai puţin de un sfert de oră, apar îmbrăcaţi în uniformă şi înarmaţi până în dinţi. Şeful lor s'a apropiat de căpitan şi, ameninţându-l cu moartea, i-a pus în vedere să nu încerce vreo rezistenţă, apoi a făcut să fie recunoscut ca şef al răsculaţilor, şi a declarat că nu are nici o intenţie duşmănoasă faţă de călători sau faţă de oamenii din echipaj, afară dacă aceştia nu se opun în mod inutil voinţei răsculaţilor de a fi debarcaţi la Coduslui; un loc singuratic între Lompalanca şi Oreava. Căpitanul, în faţa acestui caz de forţă majoră, i-a depus pe răsculaţi la locul ce indicaseră.

In aceste grave împrejurări vaporul Societăţii a fost supus unor acte de violenţă, iar, pentruca un asemenea caz să nu se mai repete în viitor, implor intervenţia Excelenţei Voastre, binevoind a da ordinele severe la staţiunile deservite de vapoarele noastre pentru a se supune unor controale minuţioase mărfurile şi efectele expediate prin vapoarele noastre, veghiind să nu conţină nici un fel de arme şi de muniţii.

Societatea Dunăreană, având intenţiile cele mai paşnice şi lucrând în scopul de a înlesni navigaţia şi comerţul, se află în neputinţă de a garanta în vremurile

acestea turbure liniştea călătoriilor pe Dunărea de jos şi securitatea pentru mărfuri, dacă Excelenţa Voastră nu ne daţi sprijin. Se pot ivi mereu temeri ca banda de răufăcători, folosind agitaţiile politice din momentul de faţă, să se învoiască pentru a săvârşi la bord atacuri armate, în scopul de a fura şi de a jefui atât vasul cât şi pe călători.

Rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a da ordinele trebuitoare în această privinţă spre a se reda încrederea călătorilor şi a se lua celor rău intenţionaţi, ori de câte ori va fi cazul, orice posibilitate de a se deda la acte de dezordine şi de violenţă la bordul vapoarelor noastre.

Primiţi... etc.

Inspector al Societăţii Dunărene,
G. Ioanovici.

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 20—21. Textul în limba franceză.]

164

Bucureşti, 25 Mai 1876

M'am informat că pela unele punturi de graniţă s'ar fi îmbarcat Bulgari fără a presanta autorităţilor respective paşapoarte sau alte acte de voiaj.

Comunicându-vă aceasta că invit ca imediat să luaţi măsuri pentru a nu se permite ieşirea din ţară a Bulgarilor ce ar voi să se îmbarcheze pe diferite vase fără a presanta paşapoarte în regulă.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 9.]

165

Belgrad, 27 Mai 1876

Ieri, Consulul General al Rusiei, în audienţa sa la Principe, a adresat mustrări pacifice, dar cuvintele sale nu par a fi fost foarte hotărâte. Şi consulii Franţei, Italiei, Angliei au făcut şi ei mustrări pacifice. Numai consulul Germaniei s'a abţinut, din lipsă de instrucţiuni. Consulul General al Angliei a primit, afară de aceasta, ordinul de a-şi uni toate demersurile cu acelea ale Consulului general austriac. Principele Milan şi Ristici au răspuns că alarma aceasta n'are temei şi că nu este nimic iminent. Guvernul sârb tratează la Constantinopol pentruca Turcia să-i cedeze Bosnia, în schimbul unui tribut anual, şi că-şi ia răspunderea de a potoli răscoala. Ştirile recente din Viena spun că se doreşte a se mări teritoriul Muntenegrului, dar nu se acordă nimic Serbiei. S'a răspândit im secret svonul că s'ar dori îndepărtarea Principelui Milan cu ajutorul Austriei, fie în favoarea Principelui de Muntenegru, fie în favoarea lui Caragheorghevici. Consulul rus a rupt relaţiile cu Generalul Cernaev. Şefi bulgari sosiţi aici dela Odesa, au plecat spre Bucureşti.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 262—263. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

166

Giurgiu, 28 Mai 1876

Domnule Ministru,

In urma ordinului d-niei voastre sub Nr. 8288 am onoare a vă face cunoscut, domnule ministru, că am luat din nou cele mai serioase măsuri ca în viitoı ieşirea Bulgarilor din ţară să se efectueze conform ordinului domniei voastre.

In ceiace priveşte îmbarcarea Bulgarilor pe vaporul Radetzky, despre care tratează adresa d-lui ministru de externe sub Nr. 5225, aceasta a avut loc sub administraţia predecesorului meu, iar de când am avut onoarea a fi numit în capul acestui judeţ, nu s'a permis Bulgarilor ieşirea lor decât în condiţiunile cele mai asigurătoare.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea osebitei mele consideraţiuni şi stima ce vă conserv.

Prefect,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 11.]

167

Bucureşti, 28 Mai 1876

No. 13.413

Referindu-mă la adresa Domniei-Voastre No. 5224, am onoare a vă comunica că înaintea primirei acestei adrese, Administraţiunea centrală a vămilor a dat ordine la toate birourile vamale de pe marginea Dunării a avea cea mai serioasă priveghere de a nu se trece arme din România în Turcia.

Pentru Ministru,
B. Brătianu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României,* Bucureşti, 1876, p. 21.]

168

[Bechet,] 29 Mai 1876

No. 68

Din insurgenţii daţi din vapor la Costubei în dreptul Copaniţei, au omorât câte-va familii turce, luându-şi direcţiunea către munţii Balcani. S'au adus la Rahova, vis-à-vis de acest port, trei capete de insurgenţi morţi, luându-se în goana lor 300 până la 400 başibuzuci. Pe căpitanul portului Rahova şi doi turci aflaţi pe vapor i-au omorât. Se aşteaptă în Rahova 3000 armată otomană la noapte.

Căpitanul portului,
G. Moisescu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României,* Bucureşti, 1876, p. 22. Telegramă.]

169

[Turnu-Severin,] 29 Mai 1876

In port veniră 40 Bulgari şi Sârbi spre a trece Cladova (Serbia); nu au arme; au paşapoarte otomane însă unele cu termene trecute. Sunt veniţi cu trenul de aseară de prin porturile române; zic că merg după existenţă, însă mi s'a presentat a parte un Bulgar locuitor în oraş rugându-mă ale permite trecerea şi, confiindu-mi că sunt voluntari pentru armată sârbă, le-am oprit trecerea până ce veţi bine-voi a-mi da ordin.

Se zice că mai vin şi alţii.

Căpitanul Portului,
Al. Nicolescu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 21.]

170

[Bucureşti,] 29 Mai 1876

Răspund telegramei Nr. 240. Preveniţi imediat pe administraţiune despre încercarea acelor 40 bulgari. Opuneţi-vă la trecerea lor peste Dunăre. Colegul meu de la interne a dat ordine pentru cele mai departe dispoziţiuni. Fiţi cu cea mai mare atenţiune pentru a se evita ori-ce mişcare bulgară în port.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 22.]

171

Bucureşti, 31 Mai 1876

Domnule Ministru,

Căpitanul portului Olteniţa îmi raportează că în urba Olteniţa se află un comitet bulgar prezidat de un domn Dimitrie Petrov, Chircu şi alţii şi că în ziua de 25 ale curentei au fost adunaţi în localul şcoalei bulgare din urba Olteniţa bulgari din mai multe comune urbane precum şi din comuna Chirnogi şi Ulmeni şi au decis a cumpăra postav pentru uniforme.

Primăria d'acolo a găsit o grupă de 20 bulgari dormind noaptea pe un maidan şi s'a mărginit numai a-i goni din oraş; şi cum apa Dunării a inundat până în comunele Chirnogi şi Ulmeni se poate ca într'o noapte aceste bande de bulgari să se strecoare peste Dunăre.

Am onoare a comunica domniei voastre cele ce preced, rugându-vă, Domnule Ministru, a lua dispoziţiuni pentru a se priveghea aceşti soi de oameni şi a preveni orice mişcare din partea lor.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 25.]

172

Bucureşti, 31 Mai 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă confirma ceiace v'am comunicat şi verbal că înrolarea Bulgarilor şi formarea lor în bande organizate pentru a trece în Turcia sau în Serbia se face sub direcţiunea în deosebi a numiţilor Koravelov şi Ţancov.

După informaţiunile pozitive ce am, amândoi aceşti străini pun o activitate excepţională pentru organizarea bandelor şi au ramificaţiuni întinse cu diferite comitete din ţară şi din străinătate astfel încât până la un oarecare punct, lovesc în neutralitatea ce guvernul actual şi-a impus.

Cel d'întâi, dacă nu mă înşel a şi fost expulzat din ţară în anul 1872 şi nu înţeleg cum a putut reveni fără autorizaţiunea guvernului cerută de articolul 179 din codul penal.

Vin dar a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiţi a intima susnumiţilor un ordin pozitiv de a părăsi România în termenul cel mai scurt.

Această măsură administrativă ar fi pe deplin justificată pentrucă este *un act de înaltă administraţiune motivată pe necesităţi şi pe convenienţe internaţionale.*

Guvernul ar putea intenta o acţiune penală suszişilor. Cred însă că pentru motivele ce veţi aprecia şi d-voastră este mai bine de a ne pronunţa asupra măsurii ce vă propun prin adresa de faţă.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Ministrul,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. .27.]

173

Bucureşti, 31 Mai 1876

Nr. 5.521

Am primit scrisoarea ce mi-aţi adresat cu privire la incindentul ce s'a s'a produs la bordul vaporului « Radetzky ».

Pentruca să mă fi putut pronunţa în această chestiune în cunoştinţă de cauză, ar fi fost indispensabil ca vasul despre care este vorba să fi fost

adus în apele româneşti, aşa cum am cerut-o Domnului Agent al Societăţii austriace la Bucureşti. O comisiune de anchetă mixtă ar fi constatat faptele şi ar fi stabilit, în chip incontestabil, în ce parte de găseşte răspunderea pentru acest incident.

Totuşi, mă grăbesc să vă înştiinţez, Domnule Inspector, că am dat deja, în înţelegere cu Colegii mei dela Interne şi dela Război, ordinele cele mai energice autorităţilor noastre de pe litoral pentruca o supraveghere activă să se exercite pe frontiera noastră dinspre Dunăre.

Primiţi......etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 23. Textul în limba franceză.]

174

Giurgiu, 2 Iunie 1876

La gară surprins acum trei lăzi destinate pentru Severin aduse de un băiat de prăvălie.

La întrebarea că ce conţin lăzile a răspuns că fer, ce fel de fer? El zise: mă duc să întreb pe stăpânul meu. Şi până am terminat numărătoarea obiectelor nu s'a mai ivit nici băiat, nici stăpân. Acum mă duc să-i cercetez. Obiectele sunt: 11 revolvere, 12 săbii, 3 carabine fabrică englezǎ, 5 pumnale, 25 cartuşiere pline cu cartuşe, 11 perechi opinci de uniformă, 3 centurioane, 20 bandulierc, 6 mondire, 6 pantaloni, 11 raniţe, 14 obiele de uniformă cu tărsănile lor, două legături cu pampoane, 10 ceacuri şi 2000 cartuşe. Pe acestea nu le-am numerat dar cred aproximativ numărul lor.

Prefect Vlaşca,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 30. Telegramă.]

175

Paris, 2 Iunie 1876

La sosirea mea, am văzut că Domnul Gănescu a fost însărcinat să facă o declaraţie oficială în numele Guvernului României, că cifrul Agenţiei a fost pus la dispoziţia sa din ordinul dvs. şi că i-aţi făgăduit că-i veţi trimite în curând un cifru personal; îngăduiţi-mi a vă spune că nu înţeleg noua situaţie care s-a creat Agenţiei şi că resimt dureros procedeul incalificabil pe care Ministerul mi-l aplică. Domnul Gănescu, după câte am aflat, este stipendiatul unui speculant veros; aceasta este reputaţia pe care o are în lumea politică a Parisului; dacă poate fi uneori utilizat, în orice caz, asemenea legături nu se arată la lumina zilei. Guvernul nostru îi încredinţează o misiune; au aprobat

această măsură * tratative financiare cu care Domnul Gănescu se laudă peste tot, căci niciodată nu i-a mai picat asemenea pleaşcă, acest din urmă punct nu mă atinge, deşi socotesc că nu este un mijloc fericit pentru a ne reface creditul; ceeace însă nu poate admite demnitatea mea este să mă resemnez la rolul umilitor care pare a-mi fi hărăzit. Dacă Guvernul pune mai mult preţ pe serviciile Domnului Gănescu decât pe ale mele, vă rog să-mi comunicaţi, ţin demisia mea la dispoziţia sa; fac apel la prietenia şi stima cu care m'a onorat până în ultima vreme pentru a nu mai amâna o explicaţie sinceră şi pentru a pune capăt unei situaţii cu desăvârşire inacceptabilă. Aştept răspunsul dvs. înainte de a începe vizitele mele oficiale.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 19—22. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

176

[Bucureşti,] 3 Iunie 1876

Vă transmit pe lângă aceasta în copie petiţiunea primită dela d. Gh. Russef, prin care se plânge că la gara Giurgiu s'ar fi luat de către poliţia locală nişte arme ale tatălui şi fraţilor săi şi vă invit să vă încredinţaţi şi să-mi daţi relaţie de împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 29.]

[Anexă la doc. Nr. 176

3 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Părintele meu, anume Russi Ţoni şi fraţii mei, anume Petcu şi Vaţi Russeff, sunt locuitori din oraşul Giurgiu şi proprietari de imobile şi de două corăbii, cu care fac comerţ de transport de produse pe Dunăre. In timpul de faţă neavând curaj de a merge cu corăbiile fără să aibă armele necesare, pentru pază la cazuri când ar fi ameninţaţi de făcători de rele, au cumpărat din Bucureştii: 2 revolvere şi: o puşcă, o sabie şi 500 de cartuşe pentru revolvere, care arme la gara Giurgiu s'au luat de Domnul poliţai, sub ce cuvânt nu ştiu, pentru care adresându-ne la Domnul Prefect, a răspuns că nu poate să le libereze fără ordinul Domnului Ministru.

Vă rog, Domnule Ministru, binevoiţi a ordona de urgenţă să se libereze expusele arme, în primirea tatălui meu, căci este proprietarul lor, fiind de o valoare de lei 364. Pe cât timp ştiu că în ţara noastră, fiecare român poate să aibă arme pentru paza sa şi tatăl meu poate să garanteze că aceste arme

---

*) Descifrare greşită.

nu le-a cumpărat pentru nici un scop altul decât numai pentru paza sa şi a servitorilor ce îi are la corăbiile cu care face comerţ.

Primiţi, Domnule Ministru, deosebita stimă a consideraţiei mele.

G. Russeff

[Rezoluţie:] Să comunice Prefectului care va da referinţe. Vernescu.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 28.]

177

[Bucureşti,] 3 Iunie 1876

Telegrama dvs. cifrată din... m'a surprins şi m'a îndurerat. Trebue să fi fost scrisă într'o criză de enervare. Imi cereţi o explicaţie; iat-o: Gănescu s'a oferit colegului meu Brătianu pentru a-i procura totalul împrumutului votat de Cameră, ministrul finanţelor a primit propunerea fiind absolut liber de a se pune în această chestiune în legătură cu oricine. Nu văd prin urmare dece misiunea financiară a lui Gănescu ar putea ştirbi demnitatea Agenţiei şi amorul propriu al dv. Sunteţi agent diplomatic şi Ministerul Afacerilor Străine trebue să se adreseze dvs. când este vorba de chestiuni politice dar nu vă puteţi supăra pe colegii mei când se adresează oricui altcineva, fie acesta Domnul Gănescu ori Domnul X sau Z. Dicţionarul cifrat a fost pus la dispoziţia lui Gănescu în interesul tratativelor financiare cu care este însărcinat şi care trebue să rămână secrete pentru bancherii de aici. Aceasta s'a făcut în urma cererii lui Brătianu şi în chip provizoriu. Gănescu va avea un alt cifru aşa încât nu veţi fi silit să aveţi legături cu el într'o afacere care nu este de competinţa dvs. şi de care, după părerea mea, un agent diplomatic trebue chiar să rămână cât se poate de departe. Amintiţi-vă în ce falsă situaţie s'a aflat Strat, tocmai fiindcă a vrut să se amestece în chestiuni altele decât cele diplomatice; după aceste explicaţii sincere şi leale, nădăjduesc că veţi recunoaşte singur că aţi fost nedrept cu Ministrul Afacerilor Străine şi cu dvs. înşivă.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 31 şi 32. Originalul în limba franceză. Telegramă personală.]

178

Paris, 4 Iunie 1876

Nr. 204

V'aţi înşelat asupra sensului telegramei mele; îmi atribuiţi dorinţi cu desăvârşire străine de caracterul meu; nu am cerut misiunea financiară pe care

în niciun caz n'aşi fi acceptat-o, ne având nicio 6095 (nedescifrat) pentru asemenea afaceri; am spus numai în treacăt că alegerea care s'a făcut nu e fericită şi că un guvern nu trebue să se adreseze unui om de jos, de altfel acest punct îmi este indiferent, dar, ceeace deplâng şi ceeace mă atinge, este că Domnul Gănescu publică în « Tablettes d'un spectateur », o telegramă prin care dvs. îl autorizaţi a vorbi în numele Guvernului român sau că vine, cum a făcut şi ieri, să-mi anunţe că are o comunicare de mare importanţă politică să vă transmită, pe care nu mi-o poate încredinţa şi că trebue să i se dea cifrul Agenţiei, până când va sosi acela pe care i l-aţi făgăduit. L-am expediat politicos dar aşa încât să nu se mai întoarcă. Nu consideraţi aceasta ca o ridicolă jicnire de amor propriu dar neruşinarea acestui trist personaj aruncă un adevărat discredit asupra agenţiei şi asupra guvernului; în ce mă priveşte n'aşi putea [admite] o asemenea colaborare. Binevoiţi a mă scăpa de ea dacă mă bucur de toată încrederea dvs.

Calimaki Catargi

[Min. Af. Ext., Dos. Nr. 238, f. 34. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

179

Bucureşti, 4 Iunie 1876

Nr. 5721

Domnule secretar,

După cererea ce ne-a făcut Domnul I. Brătianu, colegul meu dela Finanţe am onoarea a vă trimite, pe lângă aceasta, un dicţionar cifrat rugându-vă să binevoiţi a-l înmâna domnului Gregoriu Gănescu.

Primiţi, Domnule Secretar, asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Ministrul,...

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 33.]

180

Rusciuc, 5 Iunie 1876

Nr. 1.019/151

Mă grăbesc să mulţumesc Excelenţei Voastre pentru cuprinsul telegramei Sale din 15 curent şi pentru bunele intenţii ale Guvernului Princiar.

Guvernator General,
M. Assim

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României.* Bucureşti 1876., p. 25. Textul în limba franceză. Telegramă.]

181

[Bucureşti,] 5 Iunie 1876

Ministrul are o desăvârşită încredere în dvs. Pıietenul este supărat; vă credea mai stăpânit. Gănescu nu are nimic de-a face cu Agenţia, nici aceasta cu el. Gănescu nu va fi niciodată în situaţia de a vă face concurenţă. Cerându-mi să-mi facă o comunicare, l-am autorizat; aceasta-i tot. Dealtfel până astăzi dela numirea mea n'am schimbat nici măcar un singur rând cu Gănescu. Acum când însfârşit acest incident a fost încheiat, veţi trece la Convenţie şi la celelalte chestiuni ale ţării.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 35. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

182

Belgrad, 6 Iunie 1876

Măria Ta! Vărul meu, Domnul Efrem Germani, supus român, s'a adresat prin mijlocirea agentului diplomatic al României în Serbia guvernului Alteţei Voastre, pentru a-l ruga să-i dea autorizaţia de a servi vremelnic în armata sârbă; întemeindu-mă pe via şi nedesminţita prietenie pe care Alteţa Voastră a avut bunătatea a-mi arăta totdeauna personal, îmi iau îngăduinţa de a mă adresa direct Alteţei Voastre, intervenind în chip absolut particular pentru ca Domnul Germani să poată obţine autorizaţia pe care o cere.

Principe al Serbiei,
Milan Obrenovici,

[Apostilă:] Articolul 30 din Constituţie: Orice român intră în serviciul unui alt stat îşi pierde naţionalitatea.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 128. Telegramă. Reprodus şi în N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 279, p. 121—22. Originalul în limba franceză.]

183

Constantinopole, 6 Iunie 1876

Nr. 113

Domnule Ministru,

Printr'o notă cu data de 14 Iunie curent, Nr. 43.967/25, predecesorul Excelenţei Voastre, Excelenţa Sa Raşid Paşa, îmi semnala faptele săvârşite la Giurgiu de câţiva Bulgari, care ar fi alcătuit o bandă de şapte sau opt sute de voluntari spre a unelti o răscoală.

In timp ce Domnul Guvernator General al Vilaietului Dunării, care a transmis aceste informaţii Ministerului Excelenţei Voastre, aducea aceste fapte

în atenţia autorităţilor române, am fost rugat, în ce mă priveşte, să încunoştinţez Guvernul român pentru a-l determina să ia măsuri represive.

Faţă de comunicarea ce-mi este adresată acum mă grăbesc a aduce la cunoştinţa Excelenţei Voastre demersurile ce am avut prilejul a face recent în această privinţă pe lângă Excelenţa Sa Raşid Paşa.

Deîndată ce s'a primit scrisoarea prin care Domnul Guvernator General al Vilaietului Dunării îi vorbea Ministerului Afacerilor Străine al României despre uneltirile mai sus pomenite, un funcţionar superior al guvernului român a fost delegat de a proceda la o anchetă la faţa locului. Această anchetă, a cărui rezultat a fost comunicat la timpul său, Domnului Guvernator General al Vilaietului Dunării, nu a revelat fapte vinovate, ci dimpotrivă a stabilit că ordinea, liniştea cea mai desăvârşită n'au încetat de a domni la Giurgiu, că nu s'a constituit nici un Comitet secret, că nu s'a ţinut nici o şedinţă în ascuns, că nu s'a efectuat nici o înrolare clandestină şi că coloniştii bulgari de pe ţărmul românesc al [Dunării] se dedau în pace şi cu excluzivitate negoţului lor sau muncilor agricole.

Am avut onoare a citi Excelenţei Sale Raşid Paşa corespondenţa ce a avut loc în această privinţă între Domnul Guvernator General al Vilaietului Dunării şi Ministerul român, precum şi raportul redactat la faţa locului, sub formă de proces-verbal, de către funcţionarul chemat să conducă ancheta, în fine instrucţiunile pe cari Guvernul meu le-a trimes deîndată (şi ca precauţie suplimentară) Domnilor Căpitani, de Porturi de pe malul românesc, împreună cu ofisul cu care toate aceste documente îmi fuseseră transmise.

Am adăugat că, deatunci încoace, toate autorităţile administrative ale României au primit, sub formă de circulară, ordinul de a reînprospăta în minţile tuturor, prin publicaţii oficiale, pedepsele prevăzute de Codul Penal al nostru împotriva autorilor oricăror fapte ce ar tinde să turbure pacea care domneşte în ţările vecine şi să favorizeze turburările ce s'ar ivi în aceste ţări.

Faţă de asigurările ce am primit sarcina de a le da în diferite rânduri Ministerului condus de Excelenţa Voastră, ţinând seamă de măsurile eficace pe cari guvernul meu le-a luat spre a preîntâmpina pe teritoriul român întrunirile ilicite şi uneltirile menite să turbure liniştea pe celălalt mal (măsuri ce impun finanţelor noastre sacrificii reale), în prezenţa garanţiilor serioase pe cari le dă Sublimei Porţi atitudinea nestrămutată a României, atât în trecut cât şi în prezent, pot să îndrăznesc a spera că Excelenţa Voastră, cu spiritul Dv. de înaltă echitate, veţi fi pătruns de convingerea că arătările Domnului Guvernator General al Vilaetului Dunării sunt prea grăbite, că informaţiile sale nu au nici un temei.

Guvernul Imperial, căruia Guvernul român i-a comunicat de mult dorinţa de a menţine intacte bunele sale legături cu Sublima Poartă, poate deci să se bizue, în toată liniştea, pe vigilenţa acestuia pentru a preveni, şi pe energia

acestuia pentru a pedepsi, în caz de trebuinţă, conspiraţiile ce s'ar forma pe teritoriul său împotriva ordinei din Imperiu.

Binevoiţi a primi .... etc.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 26—27. Textul în limba franceză.]

184

[Bucureşti,] 7 Iunie 1876

Din referatul Domnului Ministru de Externe publicat în Monitorul oficial No. 117, aţi putut vedea măsurile propuse de Domnia Sa şi încuviinţate de consiliul de Miniştri, pentru punerea în aplicaţie a convenţiei comerciale încheiate cu imperiul austro-ungar.

Intre obligaţiunile luate de guvernul român, prin această convenţiune, este şi aceia dela Art. II din protocol final, de a revoca înainte de aplicarea convenţiunei regulamentul, care cere astăzi ca cel ce trece frontiera să aibă asupra lui o sumă oarecare de bani.

Regulamentul citat în Art. II al protocolului este cel cuprins în circulara ministerială cu No 4147 dela 1/13 Aprilie 1871. Spre îndeplinirea dară a obligaţiunei ce a fost luată, vă fac cunoscut, D-le Prefect, că măsura din susmenţionata circulară a fost abrogată.

D-v comunicaţi aceasta neîntârziat tuturor Domnilor comandanţi de graniţă, din judeţul ce administraţi şi îngrijiţi ca de acum înainte să nu se ceară pasagerilor, la intrarea lor în ţară decât paşapoartele şi bilete de liber parcurs legiuite.

Inţelegeţi dar, Domnule Prefect, că acum administraţia şi poliţia trebue să îndoiască măsurile de îngrijire pentru siguranţa publică şi priveghere poliţienească, ca să nu fim copleşiţi de proletariatul ţărilor vecine.

Daţi ordinile cele mai severe tuturor agenţilor administrativi şi poliţieneşti spre a menţine şi aplica cu energie legile şi regulamentele de poliţie şi siguranţă publică. Luaţi înţelegere cu D-nii primari ai comunelor şi stăruiţi ca să aplice cu cea mai mare stricteţe, dispoziţiile Art. 10 şi 108 din legea poliţiei rurale, după care nimeni fără căpătâi, fie străin sau indigen, nu se poate aşeza într'o comună fără autorizaţia consiliului comunal. Ingrijiţi ca să nu se tolereze cu nici un chip vagabondajul fie prin oraşe, fie prin sate şi orice strein s'ar găsi în stare de vagabondaj, să fie imediat recondus şi trecut frontiera. Şi în fine să se păzească fără cea mai mică abatere, reglementele poliţieneşti în privinţa hanurilor, cărciumilor, grădinilor, cafenelelor şi birturilor.

Ministru...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 6—7.]

185

Semlin, 7 Iunie 1876

Astăzi a fost dat tuturor forţelor armate ordinul de a se concentra şi de a porni. Marşul spre graniţă se face prin Ciupria şi Alexinaţ. Principele Milan ia comandamentul suprem; pleacă la sfârşitul acestei săptămâni pentru a se pune în fruntea armatei sale. S'a dat ordin de plecare tuturor brutarilor şi măcelarilor din Belgrad. O divizie rămâne pentru a acoperi Belgradul. Filip Cristici, care trebuia să plece la Constantinopol, nu mai pleacă sub pretextul că nu există nimeni cu care se poate trata după asasinarea Ministrului Afacerilor Străine care n'a fost încă înlocuit. Se intenţionează a se da o proclamaţie poporului care va ţine loc de declaraţie de război. Principele de Muntenegru este gata. Nu aşteaptă decât un semnal de aici pentru a se pune în marş şi el; e greu de ştiut ce număr de trupe au Sârbii în campanie. Părerea mea e că nu au mult mai mult decât patruzeci de mii de oameni. Muntenegrenii au între cincisprezece şi douăzeci de mii de oameni; în clipa de faţă nimeni nu ştie nimic despre acestea, şi este totuşi război.

Binevoiţi a-mi da instrucţiuni pentru toate cazurile căci situaţia mea faţă de Turci, dacă cumva ar sosi la Belgrad, nu ar fi la fel cu aceia a colegilor mei

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 2. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

186

Turnu-Măgurele, 8 Iunie 1876

Mâine sau poimâine la staţia drumului de fier Piatra lângă Slatina 100 Bulgari merg Balcani informaţie positivă.

Nistorescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 31. Telegramă.]

187

Rusciuc, 8 Iunie 1876

In timp ce confirm primirea telegramei Dv. din 25 curent, vin a vă mulţumi pentru cuprinsul său, iar, urmând dorinţa exprimată de către Excelenţa Voastră că pot să mă adresez direct Dv. cu privire la orişice ar putea să turbure menţinerea ordinei la Dunăre, am onoare a vă informa să sunt înştiinţat că două mii până la trei mii de Bulgari se adună la Caracal în scopul de a trece pe malul drept. Dacă această informaţie este exactă, v-aşi fi îndatorat să luaţi toate măsurile ce credeţi de trebuinţă pentru a împiedica trecerea lor.

Guvernatorul General al Vilaietului,

M. Assim

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 28. Textul în imba franceză. Telegramă.]

188

Giurgiu, 8 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Văzând cele expuse de dl. G. Russef prin suplica anexată în copie de ordinul domniei voastre Nr. 9132 relativă la plângerea ce face că la gara Giurgiu i s'a luat de către poliţia locală nişte arme ale tatălui şi fratelui său. Spre răspuns, respectuos vă supun la cunoştinţă că la gară când s'au luat acele arme fiind înştiinţat de dl. poliţai m'am transportat însumi la faţa locului şi după înţelegerea ce am avut cu dânsul, mi-a declarat în secret că aceste arme sunt destinate pentru insurgenţi. In adevăr când cineva voeşte a avea o armă de apărare, nu îngrijeşte a avea 500 cartuşe cu dânsul spre a se apăra; 500 cartuşe pot fi spre a întreţine focuri de front iar nu de apărare contra făcătorilor de rele. Aseminea şi sabia de ofiţer nu este o armă de apărare pentru caic, precum şi puşca Peabaudy nu serveşte în apărare de caic. Sunt dară de părere că *cererea de restituirea armelor să fie refuzată* cu toată garanţia ce ne-o dă reclamantul.

Primiţi vă rog, domnule ministru, asigurarea profundului meu devotament.

Prefect,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 35.]

189

[Bucureşti,] 9 Iunie 1876

Dl. Nistorescu din Turnu Măgurele 'mi telegrafiază că are pozitivă ştiinţă că astăzi sau mâine, au să plece una sută Bulgari la staţia drumului de fier Piatra lângă Slatina pentru a se duce în Balcani. Luaţi imediat măsurile cuvenite în privinţa numiţilor.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm, dos. Nr. 5094, f. 32. Telegramă.]

190

Bucureşti, 10 Iunie 1876

Fiind date împrejurările actuale, Consiliul de Miniştri hotărâse deja de a nu acorda Domnului Efrem Germani autorizaţia de a servi în armata sârbă, când Principele Milan a adresat o telegramă Principelui nostru pentru a sprijini cererea făcută de Domnul Germani.

Vă rog să cereţi îndată audienţă Alteţei Sale şi să-i comunicaţi părerea de rău a Principelui nostru de a nu putea satisface dorinţa exprimată de Alteţa Sa Principele Serbiei, fiind dat hotărârea deja luată a Consiliului de Miniştri.

Dacă Principele nostru nu răspunde direct, este fiindcă ar fi prea mâhnit să dea un răspuns negativ.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 129. Reprodus şi în *Documente Oficiale.* 1876, p. 28. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

191

[Belgrad,] 10 Iunie 1876

Aminteşte de telegrama din 27 Mai, prin care cerea primirea unui delegat special. Această intenţie nu a fost încurajată de răspunsul din 31 Mai. Se semnalează mişcări de trupe. Hussein Avni îşi propune să prade Serbia în chip barbar, aşa cum s'a făcut şi în Bulgaria. Nu va mai exista, aşadar, un trimis sârb. Cele două provincii s'au răsculat din pricina beilor şi a relei administraţii, apoi, din pricina asprei represiuni. Serbia, vecină, a suferit şi ea. Sârbii din regiunea supusă suferă şi ei necontenite persecuţii. Nizamii participă la prădăciuni. Serbia opune simple corpuri de observaţie. Păstrând tot respectul pentru Poartă şi pentru Puteri, ea aşteaptă, dar îşi dă seama că aşteaptă zadarnic. « Imperiul din care Principatul face parte integrantă, etc » Se doreşte « a se pune forţele Serbiei în serviciul intereselor comune ale Imperiului şi ale Principatului. Armata sârbă, alcătuită din elemente de aceiaşi naţionalitate ca şi populaţile răsculate, ar fi, desigur, primită cu braţele deschise, de marea majoritate a locuitorilor ».

Ar dori să introducă egalitatea şi să stabilească o constituţie « mi-aţi face un titlu de glorie Alteţă, dacă aşi putea contribui la stabilirea ei, fără a mă'ndepărta de la principiul conservării şi integrităţii Imperiului. Foloasele care ar rezulta pentru Imperiu din această soluţie, din punct de vedere financiar, politic şi militar, sunt evidente. Poporul sârb, cel mai aprig apostol al integrităţii Imperiului otoman, înţelege foarte bine că el trebue să-şi pună de acord interesele sale cu interesele generale ale Imperiului şi cu cerinţele politicii europene. Mulţumind năzuinţele Sârbilor, Sublima Poartă i-ar pune în situaţie de a răspândi în Orientul creştin principiile de conservare, de integritate şi de independenţă a Orientului la umbra tronului Maiestăţii Sale Imperiale Sultanul, şi Serbia ar deveni astfel ajutorul pe care Providenţa l-ar da Sublimei Porţi pentru a o secunda în opera de regenerare a Orientului prin el însuşi !. Acesta este « gândul meu cel mai tainic ». Războiul ar fi deodată oprit dacă-i s'ar da putinţa « de a rosti cu glas tare, cum o doresc principiul menţinerii integrităţii Imperiului ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine,* Nr. 278 p. 120. Textul în limba franceză. Regest.]

192

București, 12 Iunie 1876

S'a răspândit svonul că Guvernul român ar avea intenția să mobilizeze armata. Această știre este inexactă și răuvoitoare; sunteți autorizat a da cea mai categorică desmințire.

Kogălniceanu

[Min Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 127. Reprodus și în *Documente Oficiale* 1876, p. 29. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

193

Caracal, 12 Iunie 1876

In telegramele d-lui prefect de Olt priveghindu-se de la gara Piatra s'a văzut la 10 curent 20—30 Bulgari trecând pentru Severin și ieri aseminea un număr de 15; respectuos anunț aceasta.

p. prefect Romanați,
Dobruneanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 36. Telegramă.]

194

Belgrad, 13 Iunie 1876

Ministrul de război al Serbiei îmi încredințează că o anumită cantitate de arme, venind din nordul Germaniei, cu destinația [Belgrad] a obținut liberă trecere prin Rusia; roagă ca guvernul român să nu împiedice trecerea acestor arme, atât la intrarea lor în România, cât și la ieșirea lor prin Turnu Severin. Armele sunt cu îngrijire ascunse și se cere de la bunăvoința Guvernului român, să închidă ochii asupra trecerii lor. Sunt o sută douăzeci de mii de puști, douăsprezece baterii de artilerie și cinci mii de săbii. M'am angajat numai să transmit în secret cele ce preced Excelenței Voastre. Aceste arme sosesc la granița noastră peste puține zile.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 150. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată, confidențială și personală.]

195

București, 14 Iunie 1876

Binevoiți a vedea din nou pe Alteța Sa Principele Milan și spuneți-i că măsurile pe care le-am luat ne sunt impuse de către legile neutralității și că prin urmare era cu neputință, fără a compromite situația noastră, să îngăduim formarea de bande pe teritoriul nostru și transportul de arme; că, cu toate

aceste măsuri, Serbia are toată simpatia noastră şi dovada o face faptul că nu refuzăm trecerea pentru o mie de indivizi care se duc în Serbia în grupuri mici. Mai atrageţi atenţia Principelui Milan asupra faptului că deşi cunoaştem acţiunea comitetelor la noi; nu le-am pus nici o piedică cu privire la înrolările pe care le fac aceste comitete şi la măsurile financiare pe care ele le iau pentru a ajuta nevoilor Serbiei; cunoaştem până şi numele persoanelor care sunt în fruntea acestor comitete şi nu au fost în nici un fel urmărite, atunci când s'au ferit de a face lucrurile pe faţă. Simpatia şi ajutorul pe care l-am putea da Serbiei au însă limite pe care nu le putem depăşi.

Răspunsul la una din întrebările puse de Principele Milan va face obiectul unei alte telegrame, pe care vă voi trimite-o, după ce voi fi cerut părerea Consiliului de Miniştri.

Dacă colegii dvs. părăsesc Belgradul, sunteţi autorizat şi dvs. a părăsi această reşedinţă, împreună cu personalul agenţiei.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 132. Originalul în limba franceză. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 30. Telegramă cifrată.]

196

[Bucureşti,] 14 Iunie 1876

Din adresa Dv. cu No. 15375, am văzut modul cum aţi regulat comisiunile care să lucreze la determinarea zonei de zece kilometri de-a lungul frontierei. Deoarece se cere un număr aşa de însemnat de comisiuni, din parte-mi numesc reprezentant, la fiecare comisiune pe sub-prefectul respectiv, al cărui nume Dnii inspectori îl vor afla la Dl. prefect al judeţului. Când Dnii inspectori vor fi a începe lucrarea, vă rog să binevoiţi a mă anunţa ca să pot da şi din parte-mi, ordinele cuvenite Dlor prefecţi.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 28.]

197

Berlin, 14 Iunie 1876
Nr. 214

In absenţa Principelui Cancelar de Bismarck care se află la Kissingen şi a Ministrului de Bülow care-şi petrece luna de concediu la Marienbad, am prezentat astăzi scrisorile mele de acreditare Domnului de Philippsborn, Director al Ministerului Afacerilor Străine, care îl înlocueşte pe Principele Cancelar cu privire la treburile cu caracter general, după care am fost să-l văd pe Domnul de Radowitz, care are sarcina treburilor politice în particular.

Vorbind cu domnul de Radowitz, am profitat de ocazie pentru a desminţi, în conformitate cu depeşa dv. Nr. 6.034, svonurile care circulă privitor la mobilizarea armatei noastre. I-am spus că, faţă cu complicaţiile din Orient, linia

noastră de conducere nu poate fi decât de lealitate desăvârşită şi de respect al drepturilor şi îndatoririlor noastre în conformitate cu tratatele, ca atare de absolută neutralitate.

Domnul de Radowitz mi-a răspuns că Domnul de Alvensleben a trimis deja Guvernului său veşti liniştitoare printr'o depeşă de alaltăeri. A adăugat că Guvernul german nu poate decât să felicite din nou România pentru atitudinea sa corectă care contrastează atât de mult în favoarea ei cu acea a Serbiei. Domnul de Radowitz crede că lucrurile stau foarte prost pentru Sârbi, că războiul este, în chip neîndoios, o consecinţă a frământărilor ce s'au tolerat prea multă vreme în acea ţara, însă că totuşi Principele de Milan a săvârşit o faptă nesocotită în deajuns de primejdioasă.

. . . .

Domnul de Radowitz este însă de părere că Turcia va ieşi victorioasă împotriva Sârbilor, că armata turcă va putea încă să devină foarte puternică în ciuda proastei stări a finanţelor, şi că, în tot cazul, creditul (pe care-l pot obţine) Sârbii este tot atât de nul ca şi acel al Turcilor.

Mi-a cerut apoi veşti cu privire la Domnul de Alvensleben, şi am putut să-l asigur, după cele ce Alteţa Sa Augustul nostru Suveran a binevoit a-mi spune cu ocazia recepţiei mele, de excelenta impresie ce dsa a făcut, Domnul de Radowitz, mi-a spus că domnul de Alvensleben este unul dintre diplomaţii tineri cari se bucură de încrederea personală a Principelui de Bismarck, şi că Guvernul nostru va avea prilej să fie mulţumit din toate punctele de vedere de alegerea ce s'a făcut în persoana sa.

Binevoiţi a primi..... etc.

T. Maiorescu

[Extrase după un raport, publicate în *Documente Oficiale. Neutralitatea Românei,* Bucureşti, 1876, p. 31—32. Textul în limba franceză.]

198

[Bucureşti, 14 Iunie 1876]

Domnule Ministru,

Voind a urmări operaţiunile militare între armatele regulate din străinătate, fără ca prin această să mă expun a pierde drepturile mele de cetăţean rumân,

Viu a vă ruga, domnule ministru să binevoiţi a-mi da pentru menţionatul sfârşit autorizaţiunea necesarie,

Primiţi vă rog, domnule ministru, asigurarea osebitei mele consideraţii.

Ion Const. Ghica

[Rezoluţie:] ... se refuză.

Kogălniceanu.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 130.]

199

București, 15 Iunie 1876

Domnule Ministru, sunt informat că dușmăniele probabil or să înceapă în curând între Imperiul Otoman și între Serbia. In asemenea caz, mai mult de cât ori și când, trebue ca neutralitatea României să fie asigurată și apărată. Prin urmare rogu-vă, Domnule Ministru, să bine-voiți a lua măsuri spre a se apăra partea frontierei noastre dunărene situată în față cu frontiera sârbească, și tot-odată a face a se concentra un corp de armată la punctul unde Dunărea intră în hotarele serbo-române, de esemplu la Gruia, sau unde veți socoti mai nimerit, spre a se putea de acolo respinge orice atac direct sau indirect s'ar face neutralității noastre.

Primiți etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale*, 1876, p. 32.]

200

București, 15 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am primit scrisoarea Dv. No. 9097 din 3 Iunie și grăbesc cu onoare a vă răspunde că operațiunea de determinare a zonei de zece kilometri de-alungul frontierei române încredințată numai unei singure comisiuni va cere un timp îndelung.

Sunt dar de părere să se numească mai multe comisiuni care să lucreze simultaneu, astfel ca lucrare să fie terminată chiar în anul acesta înainte de sosirea timpului rău. Ceeace justifică și mai mult părerea mea este că delimitarea zonei de zece kilometri, trebue să se facă nu numai pe frontierele despre Austro-Ungaria, dar pe întreaga linie a frontierelor României, căci legea generală a vămilor supune la oarecare restricțiuni circulațiunea mărfurilor în distanța de zece kilometri dela frontieră și această distanță trebue bine determinată spre a se evita multe inconveniente. In tot cazul noi numim ca delegați pe inspectorii finanțelor, fiecare pentru partea de frontieră aparținând la circumscripțiunea sa. Astfel în județele Mehedinți, Gorj și Vâlcea vom avea un delegat, altul în județele Argeș, Muscel și Dâmbovița, altul în județele Prahova și Buzău, altul în județul Putna, altul în județele B .cău și Neamțu, altul în județele Suceava, Botoșani și Dorohoi, altul în județele Iași și Fălciu, altul în județele Cahul, Bolgrad și Ismail, altul în județele Covurlui, Brăila și Ialomița, altul în județele Ilfov, Vlașca și Telorman, în fine altul în județele Romanați și Dolj. Am onoare dar a vă ruga Domnule Ministru, să binevoiți a dispune și din partea Domniei Voastre împărțirea

acestei lucrări tot în atâtea secţiuni câte arătăm în interesul chiar de a se termina cât mai curând. La această lucrare de delimitare vă rog să cunoaşteţi că trebue să ia parte şi delegaţii Ministerului de Războі şi dar binevoiţi a interveni de a se numi şi aceştia.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele consideraţii.

p. Ministru....

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Com., dos. Nr. 5086, f. 27 şi 30.]

201

Paris, 16 Iunie 1876

Nr. 222

Vin dela ambasadorul Turciei care mi-a trimis rugămintea să merg să-l văd la Ambasadă. D-sa mi-a comunicat un amănunt ce ne priveşte, dintr'o conversaţie ce a avut ieri cu dulcele Decazes. Acesta i-ar fi semnalat primejdia serioasă ce ar putea izvorî dintr'o luptă ce eventual ar fi chemată s'o înceapă flotila turcă de pe Dunăre...... Ambasadorul otoman m'a întrebat dacă ştiu ceva în această privinţă, iar la răspunsul meu negativ, mi-a cerut să vă sondez. Mi-a spus că ar prefera să comunice cu Dv. prin mine, pe când Guvernul este silit a recurge la calea oficială a Agenţiei din Constantinopol.

Aştept instrucţiunile Dv. Dacă credeţi că este util, binevoiţi a-mi trimite un răspuns pe care să pot să-l arăt. Adaug că am impresia că mi se acordă cea mai mare cinste.

Callimaki-Catargi

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României.* Bucureşti, 1876, p. 32—33. Textul în limba franceză. Extras dintr'o telegramă.]

202

[Bucureşti,] 16 Iunie 1876

Spuneţi Principelui sau Guvernului să oprească îndată transportul de tunuri şi puşti. Aceste transporturi nu s'ar putea face, în România, decât pe căile ferate, ar trebui însă să se ştie că drumurile de fier fiind administrate de către companii austriace lucrul s'ar afla de îndată; nu se pot ascunde transporturi aşa de mari de arme oricât ar fi de tăinuite. Neutralitatea noastră, pentru care România a făcut atâtea sacrificii, ar fi compromisă în chip scandalos. Atâta vreme însă, cât împrejurările externe nu se vor preciza mai bine, suntem hotărîţi a ne menţine leal în neutralitatea noastră.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 154. Reprodus şi la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 284, p. 124. Originalul în limba franceză.]

203

[Bucureşti,] 16 Iunie 1876

Trimiterea unei flote turce de război pe Dunăre cu scopul de a ataca Serbia, şi mai ales în acea parte a fluviului care constitue graniţa dintre Serbia şi România, ar putea avea o mare influenţă asupra hotărîrii drepturilor şi obligaţiilor care ne revin ca ţară neutră. Din împrejurări neprevăzute s'ar putea poate întâmpla ca neutralitatea noastră să fie călcată.

Faţă de aceste împrejurări, şi în urma părerii Consiliului de Miniştri, îmi propun să sezisez chiar de pe acum pe reprezentanţii Puterilor Garante la Bucureşti. Am însărcinat totdeodată pe agenţii noştri la Constantinopol, Paris, Viena, Berlin, Sft. Petersburg, Roma să facă demersuri pe lângă Guvernele respective pentru a face respectată neutralizarea Dunării, mai ales între Negotin şi Vârciorova.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 5. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 45. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

204

[Bucureşti,] 16 Iunie 1876

Rezultă din informaţiile pe care le primim de la Belgrad că ostilităţile între Serbia şi Turcia vor începe neîntârziat şi că aceasta din urmă intenţionează să trimeată vasele sale de război pe Dunăre în sus pentru a ataca Serbia şi pe graniţa sa fluvială. Trimiterea unei flote de război pe Dunăre, mai ales în această parte a fluviului situată între Serbia şi România, ar putea avea o mare influenţă asupra determinării drepturilor şi obligaţiilor pe care le avem ca ţară neutră. Din împrejurări neprevăzute am fi poate expuşi a vedea neutralitatea noastră atacată.

Vă rog să faceţi, la rândul Dvs., demersuri pe lângă Sublima Poartă pentru ca neutralizarea Dunării, mai ales între Negotin şi Vârciorova, să fie respectată. Binevoiţi a atrage atenţia Sublimei Porţi asupra urmărilor unei violări a neutralităţii noastre.

Veţi folosi aceiaşi ocazie pentru a cere Exelenţei Sale Savfet Paşa, ca Sublima Poartă să se pronunţe asupra recunoaşterii titlului de România, supunându-i în cuvinte hotărîte că Turcia ne datorează din multe motive soluţionarea acestei chestiuni, care se amână de atâţia ani.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 7. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 47. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

205

[Bucureşti,] 16 Iunie 1876

Rezultă din informaţiile pe care le primim dela Belgrad că ostilităţile întrè Serbia şi Turcia vor începe neîntârziat şi că aceasta din urmă intenţionează să trimeată vasele sale de război pe Dunăre în sus pentru a ataca Serbia şi pe latura sa fluvială. Trimiterea unei flote de război pe Dunăre, mai ales în această parte a fluviului, situată între Serbia şi România, ar putea avea o mare influienţă asupra hotărîrii drepturilor şi obligaţiilor pe care le avea ca ţară neutră. Din împrejurări neprevăzute am fi poate expuşi a vedea neutralitatea noastră atacată.

Pentru a preveni aceste împrejurări, am intenţia să inştiinţez chiar acum pe reprezentanţii puterilor garante la Bucureşti.

Vă rog, la rândul Dvs., să faceţi demersuri pe lângă Guvernul..... [în alb] pentru ca neutralizarea Dunării, în special între Negotin şi Vârciorova, să fie respectată.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 6. Originalul în limba franceză. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 46. Telegramă cifrată.]

206

Paris, 16 Iunie 1876

No. 222.

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă acusa recepţiune de sumă de 1000 Lei ce aţi binevoit a-mi trimite ca subvenţiune pentu Memorialul Diplomatic. Vă rog tot o dată să-mi permiteţi spre răspuns la nota domniei-voastre No. 5958 din 22 Iuniu p-tu a vă arăta necazul în care mă puteţi în această privire.

Am găsit această agenţie înzestrată cu o alocaţiune anuală de 12.000 Lei pentru trebuinţele de publicitate a guvernului în presa franceză, care sumă se împărţea în 6000 Memorialului diplomatic, 4000 Constituţionalului şi 2000 ziarului Echo. In urma reducerilor fondurilor Ministerului s'a hotărît de predecesorul domniei voastre ca subvenţiunea presei de aici să se reducă asemine şi potrivit cu această disposiţiune am curmat relaţiunile noastre cu Constituţionalul şi cu Echo, păstrând numai Memorialul a cărui importanţă în cercurile oficiale este cunoscută.

Acum reducându-se şi această cifră de 6000 numai la 4000, mă văd în imposibilitatea de a mai menţine bune relaţiuni şi cu această din urmă publicaţiune, căci nu cred că Direcţiunea ei va primi fără nemulţumire o modificare

atât de simţitoare la condiţiunile cari au urmat până acum şi în adevăr mai bine este de a nu stabili defel asemine legături decât a le slăbi în urmă şi a provoca un refus de concurs şi chiar poate ostilitate.

Vă rog dar Domnule ministru, să binevoiţi a admite menţinerea condiţiunilor în care se află Memorialul Diplomatic, care pentru agenţia este de mare ajutor şi atunci să ordonaţi a ni se complecta cifra trimestrială de 1.500 lei.

Binevoiţi vă rog Domnule ministru a primi expresiunea înaltei mele consideraţiuni.

N. Calimachi-Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 36—37.]

207

[Gara Suceava,] 16 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Prin adresa Prefecturei Jud. Botoşani No. 5041, pe lângă care îmi comunică în copie ordinul D-Voastre No. 9308, subscrisul cu tot respectul vine a vă supune la cunoştinţa Domniei-Voastre, cum că toate dispoziţiunile ce-l privesc le-au aplicat întocmai şi la moment după primirea acelui ordin.

Inconvenientele însă ce se întâmpină la acest punct, sunt cele următoare:

1. Pasajiul principal este pela gara Suceava, situată pe teritoriul austro-ungar, pasageri ce vin cu trenurile intră prin sălile de aşteptare şi vestibule, îşi caută de alte afaceri până la întâiul signal de plecare pentru România, atunci se ivesc în sala de reviziuni; de către agenţii vamali li se face reviziunea bagajelor şi astfel strejuirea nu mai are timpul a le controla şi viza paşapoartelor; după cum se pretinde a-i popri li s'ar cauza pagube şi ar da loc la reclame.

Gara fiind situată pe teritor străin, controlul este foarte dificil din punctul de vedere că orice măsură s'ar lua este împiedicată de agenţii guvernului Austro-Ungar, sub cuvânt că este pe teritoriul lor. Luând de exemplu că s'a găsit o persoană căreia i-ar fi interzisă eşirea din ţară, administraţiunea punctului nu poate lua alte dispoziţiuni pentru poprire sau arestare acelei persoane mărginindu-se numai a-l de poliţiei austriace dela gară, care cu ai săi oameni să-l escorteze până la frontiera română netolerând că străjuirea să escorteze cu dorobanţi pe teritoriul lor, astfel dar le stă la plăcere a face cu persoana în chestiune orice va voi.

S'au ivit cazuri ca un voiajor să aibă tutun mai mult decât este permis, de către agentul în drept; i se confiscă tutunul, dar despre amendă nici nu-i vorbă pretextând că este încă pe teritoriul Austriac şi că acolo are drept a avea oricât tutun, şi văzând insistaţiunea agenţilor români declară că n'au vroit a-l introduce în ţară.

Asemenea şi comercianţii de mărfuri. Magazii sunt vreo patru-cinci, situate tot în Austria, mărfurile fiind în ele; comersantul ce a declarat orişicare marfă cu sigma, sau marca lui, la îmbarcarea în vagoane dacă s'ar prinde şi alte colete de marfă nedeclarate, îndată vine a spune că din eroare şi confiscarea nu se poate face, iarăşi din cauză să se află pe pământul lor.

In fine Domnule Ministru, în toate privirile şi în orice circ al administraţiunei noastre se văd şi se simt mari dificultăţi la menţionata gară, pe considerentele expuse mai sus. Subsemnatul crede de a se datorie a vă supune cu stimă cele ce preced şi a vă ruga să binevoiţi a alerga la orice mijloc veţi crede de cuviinţă pentru a da autorităţilor române aflătoare la gara Suceava pe deplina lor autoritate fiecăreia în circul drepturilor ce au de exercitat, aşa precum s'ar afla şi înlăuntrul ţării, căci la din contra, orice serviciu ar avea de îndeplinit ar fi numai iluzoriu, iar nici cum cu exactitatea cerută de legi. Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru a primi încredinţarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Comandantul Companiei,
Sub. Locot. Gr. Vasilescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 62.]

208

Londra, 16 Iunie 1876

Domnule Ministru,

S'a ivit o ocazie prielnică, pe care n'am căutat-o de a-mi crea legături personale cu Lordul Derby. L-am cunoscut pe vremuri pe Lordul Derby (pe atunci Lord Stanley) ca preşedinte de onoare al unei societăţi savante din al cărui Consiliu de administraţie făceam parte; de atunci a binevoit să-mi dea, în chip foarte amabil, o scrisoare de introducere pe lângă Lordul Lyons, Ambasadorul britanic la Paris. Convorbirile mele cu Lordul Derby nu vor avea desigur niciun caracter oficial şi nici măcar oficios, dar sunt convins că va asculta cu atenţie cele ce-i voi spune, ca etnograf şi călător, despre o ţară pe care sunt presupus a o cunoaşte în chip serios şi în urma unor vizite cu totul recente. In lipsa unor instrucţiuni speciale, mă voi mărgini să pun în valoare cât voi putea mai bine-astfel cum fac în orice ocazie deosebirea între situaţia politică a României şi aceia a ţărilor cu care este prea adeseori confundată, şi importanţa strategică a situaţiei sale geografice care i-ar permite să neutralizeze o armată rusă de 150 până la 200.000 oameni. Nu doresc să dau lecţii Lordului Derby şi nici nu mă aştept să-i smulg secrete diplomatice, dar dacă Excelenţa Voastră socoteşte potrivit să-mi încredinţeze comunicări neoficiale pentru Ministerul Afacerilor Străine britanic, îmi voi face o onoare din a fi transmiţătorul lor discret şi credincios.

Aici, de vreo două sau trei zile, vântul bate *spre război*. Cei mai optimişti aşteaptă de la un ceas la altul ştirea că războiul a izbucnit între Serbia şi Turcia.

Cu toate că aceasta n'ar însemna încă războiul între Marea Britanie şi Rusia, nu prea se vede cum s'ar putea ieşi din încurcătură fără luptă. De ar câştiga Turcii sau de ar câştiga Sârbii, imbroglio [încurcătura] rămâne acelaş şi nu se poate nădăjdui ca războiul să rămână localizat. Guvernul continuă cu energie pregătirile sale. Ieri a dat Camerii Lorzilor asigurarea absolută că întăriturile din Malta sunt în stare perfectă. A expediat chiar acum trei crucişătoare de primul ordin în Mediterana, şi a anunţat Companiile de vapoare oceanice că s'ar putea ca clauza contractelor lor, prin care unele din vapoarele ce le au urmează a fi puse în serviciul statului, să fie curând pusă în aplicare.

Se spune că tratativele începute de Rusia pentru a se înţelege cu Anglia, au dat greş. Am motive însă de a crede că ele continuă şi chiar cu sorţi de succes. Bursa, deşi neînsufleţită, rămâne relativ calmă, fie că şansele unui conflict au şi fost cumpănite, fie că nu se crede încă în realitatea lui.

Discuţia de Lunea trecută din Camera Lorzilor nu prezintă alt interes decît acela de a dovedi perfecta înţelegere care domneşte acum între opoziţie şi Cabinet asupra chestiunii din Orient. Lordul Stammond care sfătuia pe Gonot să facă o declaraţie asemănătoare cu aceea făcută în 1826 de D-l Cauning privind Portugalia, este acelaşi cu D-l Stammond care mai bine de treizeci de ani a prezidat Foreign Office ca secretar permanent şi este socotit ca decanul diplomaţiei engleze.

Am onoarea a fi al Excelenţei Voastre prea supus servitor.

Hotze di Planta,
Junior Atheneum Club

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 275—276. Originalul în limba franceză.]

209

Bucureşti, 16 Iunie 1876

Domnule Agent,

Suirea pe tron a noului Suveran al Turciei îndreptăţeşte guvernul princiar să nădăjduiască că politica urmată de către Sublima Poartă până astăzi, şi mai ales în ultima vreme, faţă de România, se va schimba şi că sfetnicii Maiestăţii Sale Murad al V-lea vor sfârşi prin a recunoaşte că peste Dunăre se află un popor prietenos şi sincer care doreşte să aibă cu Turcia legături întemeiate pe cea mai desăvârşită armonie şi pe cea mai bună înţelegere.

Guvernul princiar crede cu atât mai mult că poate nutri această nădejde dat fiind că, fără a şovăi o clipă, a menţinut cea mai strictă neutralitate faţă de evenimentele care se desfăşoară peste Dunăre, şi-a impus jertfe materiale pentru a putea supraveghea în chipul cel mai atent malul român în întregime şi pentru a împiedica formarea de cete şi transportul de arme în folosul răsculaţilor.

Greutăţile întâmpinate de către guvernul princiar în aceste ocazii au fost foarte mari din pricina numeroasei populaţii bulgare stabilite pe malul Dunării şi chiar în centrul marilor noastre oraşe; aceste greutăţi crescuseră, dat fiind că ne aflăm în ajunul alegerilor şi că mii de bulgari au în România drepturi politice. Cu toate acestea, angajamentele pe care guvernul Alteţei Sale Principele le luase faţă de sine-însuşi şi faţă de toate Puterile garante, şi pe care nu şovăe a le reînoi aici, au fost statornic îndeplinite, şi Sublima Poartă, în ce o priveşte, a putut avea dovada acestor afirmaţii dat fiind că România este aceia care îi păzeşte o graniţă de mai bine de trei sute de leghe lungime, începând de la Porţile de Fier şi sfârşind la Marea Neagră.

Atitudinea noastră corectă şi leală ar trebui aşadar să fie preţuită la Constantinopol cât şi de diferitele guverne străine. Ţinând socoteală de greutăţile interne ale Turciei, guvenul princiar crede totuşi că Sublima Poartă nu va întârzia să preţuiască la justa sa valoare chezăşia de pace şi de linişte pe care noi i-o dăm, şi că ea va fi oriunde prima gata să îndepărteze orice neînţelegere şi discuţii care ar putea tulbura bunele noastre legături. Suntem înclinaţi a crede totuşi, de pe acum, în urma câtorva simptome, că noul guvern imperial pare a dori să continue sistemul puţin binevoitor pe care vechiul guvern îl practica faţă de noi. Pare chiar a fi mai darnic în concesii faţă de acei care i-au făcut greutăţi decât faţă de aceia care l-au ferit de ele. Astfel nu mai departe decât printr'o notă oficială cu data de.... [1]), Ministerul din Constantinopol numeşte pe români, *supuşi otomani*. Situaţia Agentului nostru la Constantinopol continuă a fi din cele mai neregulate; el n'a fost anunţat în chip oficial despre schimbarea Monarhului şi nici măcar chemat să prezinte felicitările sale noului Sultan. Drepturile şi interesele noastre, datoriile pe care le avem faţă de ţară, ne pornesc să rostim fără şovăială păsurile şi cererile noastre şi să facem toate sforţările pentru a ajunge la o soluţie (?). Veţi fi desigur printre primii, domnule Agent, care îşi vor da seama că statu quo-ul mai îndelung menţinut nu poate cu vremea decât să întunece (?) bunele legături pe care guvernul princiar a socotit de datoria sa a le întreţine cu Sublima Poartă, şi, în scopul de a preîntâmpina urmări supărătoare pentru ambele ţări, vreau să precizez aici chestiuni, rămase de mulţi ani încoace nehotărîte, şi a căror soluţie imediată interesează în gradul cel mai înalt România.

Aceste chestiuni sunt:

1) Recunoaşterea individualităţii Statului român şi a denumirei sale istorice.

2) Admiterea Reprezentantului României în corpul diplomatic.

3) Regularizarea situaţiei supuşilor români aşezaţi în Turcia, după modelul situaţiei celorlalţi supuşi străini şi recunoaşterea dreptului de judecată al Agenţilor României asupra conaţionalilor lor.

---

[1]) Aşa este în text.

4) Inviolabilitatea teritoriului român şi delimitarea insulelor Dunării.

5) Incheerea cu imperiul a unor convenţii comerciale, de extrădare a răufăcătorilor, poştale şi telegrafice.

6) Recunoaşterea paşaportului român şi abţinerea consulilor turci de a se amesteca în afacerile privind pe români în străinătate.

7) Fixarea graniţei între România şi Turcia la Gurile Dunării, luând ca bază calea navigabilă (thalweg) a braţului principal al acestui fluviu.

Numai din enunţarea lor, puteţi vedea, Domnule Agent, că cererile noastre sunt pe cât de moderate pe atât de drepte şi de cumpănite.

Cu toate făgăduelile date însă de către diferiţii Miniştri ai Turciei, niciuna dintre aceste chestiuni n'a primit răspunsul favorabil pe care erau îndreptăţiţi a-l aştepta.

Veţi recunoaşte, domnule Agent, că această stare de lucruri, dacă s'ar prelungi la nesfârşit, ar schimba cu desăvârşire firea legăturilor între România şi Turcia şi că, cu toată voinţa noastră statornică de a întreţine cu Guvernul din Constantinopol cea mai desăvârşită armonie, am fi siliţi la o atitudine alta decât aceia pe care am adoptat-o până astăzi, căci ea ne va da poate foloasele pe care purtarea noastră sinceră nu ni le-a adus. Imi propun, domnule Agent, să fac demersuri directe pe lângă Sublima Poartă pentru a-i cere, în interesul nostru reciproc, soluţionarea tuturor chestiunilor mai sus citate. Inainte însă de a porni pe această cale, doresc să-mi asigur sprijinul binevoitor al guvernului pe lângă care sunteţi acreditat.

Vă rog aşa dar, Domnule Agent, să binevoiţi a comunica guvernului... [1]) în chip absolut confidenţial, toate chestiunile aici amintite. Veţi găsi în memoriul meu aci anexat, consideraţiile, bogat desvoltate, care pledează în favoarea cererilor noastre drepte şi întemeiate. Urmărind sfaturile pe care ni le-a dat guvernul.......... [2]), ducând în aceste împrejurări prin neutralitatea noastră o politică paşnică şi leală faţă de Poartă, păzind o lungă graniţă împotriva năvălirii răsculaţilor bulgari, nădăjduim că acest guvern va binevoi la rândul său să ne acorde puternicul lui sprijin pentruca miniştrii Sultanului să adopte faţă de România, o politică mai dreaptă şi mai potrivită intereselor celor două ţări.

Aşteptând rezultatul convorbirilor dvs. în sensul celor mai înainte spuse, folosesc ocazia pentru a vă reînnoi, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele consideraţii.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 88—91. Originalul în limba franceză. Notă circulară.

---

[1]) Aşa este în text.
[2]) Aşa este în text.

Anexă la doc. Nr. 209

Memoriu

[Bucureşti, 15 Iunie 1876]

Privind chestiunile a căror soluţionare imediată interesează în mare grad România în legăturile sale cu Sublima Poartă, trimis de Ministerul de Externe Agentului diplomatic dela Constantinopol.

1) Recunoaşterea individualităţii statului român şi a denumirei sale istorice.

Spre sfârşitul anului 1873, Sublima Poartă a cerut Agenţiei Române din Constantinopol ca în relaţiile sale cu Ministerul Afacerilor Străine Otoman să nu mai întrebuinţeze termenul de *supuşi români* vorbind despre conaţionalii şi protejaţii noştri.

Cităm chiar cuvintele Musterchar-ului, la Ministerul Afacerilor Străine, către tălmaciul Agenţiei Române, care insista pe lângă el în scopul de a da curs câtorva chestiuni litigioase aşteptând de mai multă vreme:

« Principatele fiind vasale şi locuitorii săi *supuşi ai sultanului*, Agenţia nu putea să califice pe administraţii săi drept supuşi români sau Moldo-Valahi; ca atare, ele n'au dreptul să aibă alţi indivizi sub supuşenia lor şi, de acum încolo, va trebui să întrebuinţaţi în corespondenţa dvs. cuvintele de băştinaşi sau pământeni a cutărui loc pentru a desemna pe indigenii ţării dar că, dacă cu toată această declaraţie, agenţia va continua să nu o ia în seamă, Ministerul va fi silit să considere toate demersurile sale ca nule şi neavenite ».

Acum doi ani, Ministerul Afacerilor Străine al Sublimei Porţi împinse şi mai departe pretenţiile sale. El dori, într'adevăr, să obţină de la Agenţia diplomatică a României să suprime din corespondenţa politică cuvintele: « România », « diplomatic », « supus român » etc. etc., şi ameninţă că va înapoia toate hârtiile în care se vor afla aceste expresii. Agentul român refuză în chip energic să se supună acestei pretenţii şi după contestaţii scrise sau verbale, uneori violente, obţinu câştig de cauză şi continuă să întrebuinţeze aceiaşi termeni ca şi în trecut.

La rândul său Ministrul Afacerilor Străine al Sublimei Porţi afecta că se menţine în vechile tradiţii, continua să numească România cu titlul de Principatele Unite ale Moldo-Valahiei, repeta până la saţietate fraze ca acestea: « în principatele vasale, în Principatele Unite, ca şi în celelalte părţi ale Imperiului, etc., etc., şi ocolea în chip statornic expresia de « supus român » înlocuind-o cu termenul de « băstinaş al Principatelor Unite. » Acest război de cuvinte continuă de atunci încoace, în toată corespondenţa politică, fără noi reclamaţii din partea Sublimei Porţi şi fără renunţări sau indulgenţe din partea Agenţiei; şi (astfel) chestiunile politice au putut fi tratate în fond cu toată surda duşmănie a formei.

Dar, îndată ce este vorba de o afacere curentă în care interese particulare şi prin urmare urgente, sunt în joc, condiţiile se schimbă şi Sublima Poartă îşi recapătă avantajul în paguba acestor interese chiar şi a demnităţii agenţiei. Intr'adevăr, cancelaria Agenţiei, trebuind să elibereze unui negustor român o hârtie pe care urmează a o folosi faţă de o autoritate administrativă sau judiciară a Imperiului Otoman («Kitabet Teidjaret» administraţia generală a contribuţiunilor indirecte...etc.), numeşte pur şi simplu pe negustorul de care este vorba «supus român». Aceste două cuvinte sunt suficente pentru a ţine chestiunea în loc. Hârtia este înapoiată direct cancelariei sau înmânată interesatului cu menţiunea că denumirea de «supus român» nu este recunoscută este inadmisibilă şi trebue să fie înlocuită cu aceia de Moldo-Valah. Dacă nu se face această rectificare, afacerea poate să aştepte la infinit şi cancelaria, faţă de insistenţele nenorocitului de negustor, ameninţat sau atins în interesele sale, se vede silită să schimbe conţinutul hârtiei provenind din birourile sale după..* autorităţilor otomane. Această situaţie este evident umilitoare pentru cancelaria Agenţiei române şi cere o soluţie care ar apăra totdeodată şi interesele particularilor şi demnitatea guvernului român. Statul român, existând şi având individualitatea şi viaţa sa proprie şi separată, este cu neputinţă a găsi o explicaţie pretenţiei Sublimei Porţi, potrivnică principiilor dreptului public european. Se chiamă într'adevăr «supus» orice persoană *aparţinând unui Stat*, cetăţean *al unui stat oarecare.*

Fiecare din supuşii noştri nu poate fi aşa dar decât *supus român* pentrucă aparţine statului român, pentrucă este cetăţeanul sau protejatul acestui Stat român, care există în virtutea propriilor sale convenţii şi a Tratatului din Paris de la 1856 şi a cărui denumire istorică este recunoscută de către marea majoritate a Puterilor garante.

2) Cerere ca Agentul României să fie primit în Corpul diplomatic.

Guvernul otoman a contestat Agentului României calitatea de *Agent diplomatic*, pretinzând că reprezentantul nostru nu este Agent, ci un Capu-Chehaia care n'are niciun caracter diplomatic, că reprezintă Principatele Unite şi nu România. Acest incident dovedeşte încă odată tendinţele de duşmănie sistematică ale guvernului turc faţă de noi. Vom aminti acestui guvern că ultimul tratat care priveşte România dă reprezentantului nostru titlul de Agent, că dealtminteri Capu-Chehaia înseamnă în limba franceză «însarcinat de afaceri», că Agentul român are faţă de Turcia un caracter prin excelenţă diplomatic, că se bucură de privilegiile dreptului, ginţilor în virtutea tratatului de la Cainargi şi că este de datoria noastră să spunem ţării cu numele său, acela consfinţit de către Constituţia din 1866.

In urma acestei contestaţii, Agentul diplomatic al României la Constantinopol nu face parte din Corpul diplomatic. Legăturile personale, pe care

---

*) énigmes.

Agentul le are cu diferiţii reprezentanţi, simpatiile, consideraţia pe care ei i-o arătă, nu sunt decât o slabă îndreptare, un leac momentan şi neîndestulător, faţă de umilinţele care dela agent se revarsă pe însuşi România. Nu atât persoana cât ceeace ea reprezintă, merită consideraţie. Sublima Poartă însă, prin diferite procedee care tind toate spre acelaş scop, închide agentului României accesul către terenul diplomatic, pe margina căruia pare numai a-i îngăndui prezenţa. Mai multe fapte de natură diferită dovedesc în ce măsură se refuză Agentului României orice caracter oficial şi cât este de îndoelnică şi de umilitoare situaţia sa.

In fiecare an, în luna Iunie, cu ocazia aniversării suirii pe Tron a M.S.I. Sultanul, Corpul diplomatic este primit a prezenta felicitări M.S.I. Agentul României primeşte şi el invitaţia. La ora fixată, personalul difeıitelor misiuni, întrunit în unul din saloanele de aşteptare ale Palatului imperial, merge în corpore la Inălţimea Sa care, prin mijlocirea Marelui Vizir sau a Ministrului Afacerilor Străine, răspunde felicitărilor tradiţionale pe care i le adresează pe rând reprezentanţii străini în numele suveranilor sau în numele ţărilor lor. In timpul acestei foarte solemne ceremonii, Agentul României a fost lăsat deoparte şi îşi iroseşte răbdarea în salonul de aşteptare. Corpul diplomatic se retrage. Agentul îl vede defilând şi ieşind, rândul său n'a sosit încă. Intre primirea Corpului diplomatic şi a sa, pentruca deosebirea să fie absolut limpede, sunt primiţi înalţii funcţionari otomani (miniştrii, consilierii de stat, mari demnitari ai religiei mahomedane, etc...) Insfârşit, Agentul este primit şi după el vine Sf. Sa Patriarhul Ecumenic.

Sorocind Agentului României un rang cu totul subaltern şi confundându-l în massa funcţionarilor otomani, Sublima Poartă arată intenţia ei limpede desenată, de a sublinia cu precizie, micimea şi vasalitatea României. Acestă umilinţă este din cele care, se fac mai puternic simţite, dar cel puţin nu se produce decât odată pe an. Un alt fapt, care are acelaş caracter umilitor, se repetă la fiecare vizită a Agentului României la Ministerul Afacerilor Străine al sublimei Porţi. Se obişnueşte ca la Miniştrii otomani, şefii de misiune să treacă înaintea tuturor celorlalţi vizitatori. Un consilier de legaţie sau de ambasadă şi a fortiori un tălmaci, cedează locul oricărui şef de misiune, ambasador sau ministru, şi un ministru se retrage în faţa unui ambasador. Agentul României n'a pretins niciodată ca un Consilier de Legaţie sau chiar un tălmaci să iasă din Cabinetul Ministrului pentru a-l lăsa să intre: Dar ar avea cel puţin dreptul, când îi întâlneşte în salonul de aşteptare, chiar dacă soseşte după ei, să obţină asupra lor precăderea. El şi-a văzut totdeuna refuzat acest drept şi nu poate intra niciodată alfel decât în ordinea sosirii. Reclamaţiile pe care le-a făcut în repetate rânduri, în cea mai curtenitoare formă, n'au dat niciodată rezultate. Până la urmă, Agentul s'a hotărît să meargă mai bine acasă la diferiţii miniştri. Aceasta este însă un tertip care nu-i apără complect demnitatea şi care îi impune în schimb o destul de stânjenitoare constrângere.

Nici Agentul, nici pesonalul Agenţiei, nu se bucură în Imperiul Otoman de scutirea de vamă acordată diplomaţilor, care ar trebui să le fie totuşi recunoscută în virtutea chiar a tratatelor. Procedeele vămilor otomane, veşnicele lor ofense sunt bine cunoscute. Ele nu sunt scutite Agenţiei române; s'ar putea mai de grabă observa o tendinţă de a le mări, dacă lucrul ar mai fi cu putinţă. Astfel, acum doi ani, s'a întâmplat ca un pachet cu broşuri expediat de către Ministerul din Bucureşti Agenţiei şi purtând pecetele oficiale ale Ministerului Afacerilor Străine al României, să fie luat, sechestrat de către Cenzura otomană, fară ca reclamaţiile prezentate de Agenţie Sublimei Porţi să fie luate în seamă.

Amănuntele de acest fel sunt numeroase. O înşiruire complectă a lor ar fi de prisos. Chiar pretinsele hatâruri, acordate rareori Agenţiei, cu privire la scutirea de vamă, constitue şi ele tăgăduirea unui drept pe care îl posedă în principiu şi care ar trebui să-i fie recunoscut în practică în virtutea celor mai elementare obiceiuri şi celor mai bine înrădăcinate tradiţii ale dreptului ginţilor.

3) Situaţia Românilor în întrecere sau locuind în Turcia.

Situaţia Românilor stabiliţi sau călătorind prin Turcia nu este bine definită şi numai cu greu Agenţii ţării pot să le acorde protecţia lor. Autorităţile turce consideră şi tratează dealtminteri pe Români ca pe supuşi turci şi în acest chip, lipsiţi de o protecţie eficace, supuşii noştri nu pot fi apăraţi împotriva unor ofense care i-ar putea izbi. Mutesarifat-ul din Tulcea, printr'o notă cu Nr. 58, datată din 9 Mai 1872, răspunzând demersurilor făcute de agentul român în sprijinul conaţionalilor săi persecutaţi, s'a socotit în drept de a spune acestuia din urmă că autoritatea turcă *nu poate întreţine o corespondenţă oficială cu el pentru chestiuni privind pe Moldo-Valahi, care şi ei sunt tot supuşi ai M. S. Sultanului şi nu au niciun caracter care să-i deosebiască de ceilalţi supuşi otomani.* Această declaraţie este la fel de neobişnuită prin fond şi prin formă şi este atât de puţin conformă legăturilor care trebue să existe între Turcia şi România încât guvernul Alteţei Sale Principelui Carol I s'a văzut în penibila situaţie de a trebui să recheme pe Agentul său acreditat pe lângă autorităţile din Tulcea, după ce acesta din urmă înaintase un protest împotriva spuselor Mutesarifat-ului. Guvernul român a lăsat timp Turciei de a reveni la simţăminte mai drepte şi mai potrivite cu situaţia politică a României şi abia cincisprezece luni după aceia, în urma destituirii, din motive rămase nouă necunoscute, a vechiului Guvernator al Tulcei, el s'a hotărît a numi un nou Agent. Din nefericire aşteptările i-au fost înşelate. Mai demult românii domiciliaţi în Tulcea nu plăteau decât impozitul funciar pentru bunurile imobile pe care le posedau. De vreo şapte ani încoace, supuşii români au fost şi sunt siliţi să plătească taxa de patentă (temetuh) şi taxa pentru căile de comunicaţie, impozite care n'au putut fi încă percepute de la ceilalţi *supuşi străini* fiind dat că legaţiile de la Constantinopol n'au admis încă perceperea acestor impozite.

Singura scutire de care se bucură Românii este scutirea de impozitul personal (Bedel) şi trebue spus că aceasta se obţine foarte greu fiind dat că autorităţile otomane contestă foarte des naţionalitatea supuşilor noştri iar atunci când devin proprietari, sunt complect asimilaţi raialelor şi prin urmare judecaţi, pedepsiţi şi arestaţi fără ca delegatul român să le poată veni în ajutor şi să-i ocrotească, ceeace i-a silit pe mulţi români să renunţe la paşaportul lor, calitatea de român nefiindu-le de niciun ajutor. Ca o urmare a acestei stări de lucruri, delegatul României nu poate exercita nicio jurisdicţiune asupra conaţionalilor săi. Există două scrisori viziriale din anii 1844 şi 1856 adresate Guvernatorilor din Varna care ar putea fi invocate în sprijinul supuşilor români instalaţi în Turcia; dar stilul acestor două hârtii este atât de inconsistent şi prolix, încât autorităţile otomane nu se cred obligate în virtutea acestor scrisori să facă vreo deosebire între supuşii români (numiţi tot supuşi ai Sublimei Porţi) şi raialele.

Situaţia supuşilor români instalaţi la Constantinopol nu este mai bună. Mai de mult, până în anul 1866, supuşii români se bucurau de unele privilegii care, în multe împrejurări, îi puneau într'o situaţie egală cu aceia a supuşilor Puterilor străine care, în virtutea capitulaţiilor, se bucură de drepturi şi imunităţi excepţionale. Dar de atunci încoace, Poarta a început nu numai să conteste naţionalitatea supuşilor români, dar şi să asimileze pe aceştia din urmă cu raialele, cu toate sforţările Agenţiei diplomatice române de a păstra pentru supuşii noştri privilegiile recunoscute de vechile obiceiuri; astfel încât astăzi această Agenţie se loveşte de multe greutăţi dorind să apere interesele conaţionalilor săi, care n'au nici măcar dreptul de a fi însoţiţi de un tălmaciu al Agenţiei, cu toate că există un ordin vizirial de acum opt ani autorizând admiterea tălmaciului român când este vorba de afacerile conaţionalilor noştri. In ce priveşte impozitele pe care le plătesc românii, ele sunt aceleaşi la Constantinopol ca şi la Tulcea. Dreptul de a judeca supuşii români pe care cancelaria Agenţiei ţării l-a avut totdeauna în fapt, nu este încă recunoscut de către autorităţile turce, cu toate că acest drept este recunoscut de mai multe consulate străine, cărora le place mai bine să aibă deaface cu tribunalul român decât să trimită pe supuşii lor în faţa instanţelor otomane. Pe când Sublima Poartă se încăpăţânează să tăgăduiască Agenţilor români dreptul de judecată asupra conaţionalilor lor, ea acordă acelaş drept agenţilor săi pe teritoriul român.

Iată într'adevăr atribuţiile pe care Turcia le acordă Agentului său instalat la Brăila, astfel cum sunt precizate în mai multe firmane şi în special în acela din 20 Şaban 1289 (1872):

« Să dea ajutor şi protecţie negustorilor şi supuşilor otomani locuind sau călătorind în circumscripţia sa; să păstreze toate privilegiile la care ei au dreptul; să uşureze transacţiile lor comerciale şi să judece, după lege, *neînţelegerile care s'ar putea ivi în îndeletnicirile lor comerciale.* Acest agent mai

«are şi misiunea de a comunica guvernului său toate faptele şi incidentele «care vor merita să fie povestite.»

Ce trebue spus şi gândit despre această nesăbuinţă? Ne mulţumim să punem întrebarea. Guvernul princiar totuşi, împins de poruncitoarea datorie de a nu îngădui violarea drepturilor ţării, întemeiate pe tratate şi pe dreptul public, este silit să ceară o deplină şi complectă reciprocitate în favoarea agenţilor săi şi numai cu această condiţie poate admite ca agentul otoman să-şi îndeplinească la noi funcţiunile cu care este însărcinat. Nu trebue dealtminteri uitat că guvernul princiar ar fi în drept să refuze instalarea acestor agenţi otomani, precum şi instalarea Turcilor pe teritoriul român, invocând convenţiile din 1393, 1460, 1511şi 1529, convenţii recunoscute de către Puterile garante şi specificate, fiecare în parte, în articolul 2 al Convenţiei din Paris.

Intr'adevăr, după clauzele limpezi şi precise ale acestor convenţii, Turcii n'au dreptul să se instaleze sub niciun cuvânt în România. Mai trebue observat că reprezentantul Sublimei Porţi în România (Brăila), pretinzând că are atribuţiile şi imunităţile pe care dreptul internaţional le recunoaşte *Consulilor* străini, poartă titlul de *director general al Agenţiilor Comerciale ale Sublimei Porţi la Dunăre.*

Aceste titlu însă nu poate fi purtat de către acela care în teritoriu străin este însărcinat să reprezinte interesele politice sau comerciale ale guvernului său. In codul dreptului ginţilor, care rezumă obiceiurile admise în legăturile dintre state şi care serveşte drept călăuză diferitelor ţări pentru tot ce priveşte reglementarea acestor legături, nu se află nici în clasificarea pe care o admite acest cod, nici printre denumirile pe care le consfinţeşte, titlul pe care Turcia îl dă directorului său la Brăila; acest titlu nu acordă, într'adevăr, niciun caracter public şi nu poate să se potrivească decât agentului unei societăţi industriale particulare.

4) Violarea teritoriului român şi nevoia unei noi delimitări a insulelor Dunării.

Cete de supuşi otomani trec în fiecare an Dunărea, înarmaţi, şi se îndeletnicesc cu tăerea de copaci în pădurile româneşti. In chipul acesta ei se fac vinevaţi de violarea teritoriului nostru şi păgubesc fiscul românesc cu sume de evaluat. Guvernul princiar a protestat de multe ori împotriva acestor prădăciuni sistematic organizate, a cerut încetarea jafurilor de care este vorba şi pedepsirea vinovaţilor. A trebuit să constate, cu părere de rău, că aceste acte rămân nepedepsite, căci toate demersurile sale repetate au rămas fără rezultat.

Vom prezenta câteva fapte de acest fel cari s'au produs după 1870, căci ar fi prea lung şi prea oneros să ne suim până la o epocă mai îndelungată.

Pe la începutul acestui an, s'a stabilit că prădăciunile continuau pe malul românesc. Mai mulţi turci din satul Lom au năvălit în insulele româneşti,

situate lângă acest punct, pentru a tăia arbori şi au luat cu ei mai bine de 200 de copaci dintre cei mai bătrâni.

In noaptea de 21 către 22 Martie 1870, mai mulţi indivizi înarmaţi, venind din Turcia, au trecut Dunărea şi au tăiat copaci în pădurea Barda, de pe moşia Hazul. Puţin timp după aceia, vreo treizeci de Turci înarmaţi au tăiat copaci din pădurea Orba. In cursul lunii Aprilie din acelaş an, grănicerii români retrăgându-se în sate din pricina creşterii apelor Dunării, Turcii au tărit arbori din pădurile Ialomiţii. In dimineaţa zilei de 24 Martie (1870) o bandă de Turci înarmaţi a năvălit în pădurea numită « Orba », proprietatea Statului, şi nu s'au retras decât în urma somaţiunilor repetate ale grănicerilor de pe malul românesc, care, atacaţi cu focuri de armă, au reuşit totuşi să risipească pe răufăcători.

Spre sfârşitul anului 1870 s'a constatat că mai multe caice sub pavilion otoman, aflătoare în propierea insulei Niculi, aparţinând statului, tăiaseră copaci în pădure fără măcar a respecta pădurile particulare ce se aflau în mai sus pomenita insulă.

Cu toate măsurile luate de autorităţile locale de comun acord cu autorităţile de pe graniţă, vinovaţii n'au vrut să ţină socoteală de somaţiile repetate ce li s'au făcut şi s'au împotrivit tuturor ordinelor date în această privinţă. Constatarea de care este vorba a fost făcută în prezenţa delegatului otoman, locuind în portul Ştirbei. Violările şi prădăciunile de acest fel s'au repetat în anii următori şi toate constatările acestor fapte se află depuse în arhivele noastre.

Inşiruind o mică parte a tuturor acestor călcări neîncetate care se săvârşesc în insulele româneşti, suntem în măsură de a afirma şi de a dovedi că fiecare caz în parte a acestor acte de jaf a fost raportat la timpul şi locul cuvenit guvernului vecin şi că n'a fost dată nicio satisfacţie, în această privinţă, guvernului princiar.

Din anul 1860, guvernul român a atras atenţia Sublimei Porţi asupra unei delimitări a insulelor Dunării, pentru a reglementa o chestiune care a devenit un izvor de abuzuri de toate felurile, de neînţelegeri şi de conflicte zilnice între autorităţile riverane respective, şi anume, luând ca bază tratatul de la Adrianopol din anul 1829.

Cu toate stăruinţele repetate ale guvernului princiar în vederea convocării unei comisii mixte, însărcinate cu delimitarea de care este vorba, chestiunea n'a fost încă rezolvată.

5) Intervenţia Sublimei Porţi în afacerile interne ale României.

Guvernul român ceruse în 1872 Guvernului din Atena, rechemarea viceconsulului grec din Brăila care arestase pe stradă şi ţinea închis la consulat un supus grec; neprimind nicio satisfacţie în această privinţă şi nici măcar un răspuns favorabil, a retras viceconsulului autorizaţia în virtutea căreia îşi

îndeplinea funcţiunile. Guvernul din Atena, aflând despre această revocare urmată de un mandat de aducere, emis de către autoritatea judecătorească din Brăila la cererea supusului <grec> care fusese arestat şi deţinut în chip ilegal, a protestat împotriva acestui fapt şi a dat ordin Consulului său general din Bucureşti să-şi părăsească postul.

Pentru a putea judeca situaţia în cunoştinţă de cauză, trebue ştiut că Guvernul român se grăbise să dezaprobe pe magistratul care chemase la înfăţişare pe fostul viceconsul, că îl şi destituise şi că exprimase Guvernului grec toate părerile de rău cu privire la aceste fapte.

Sigur este că neînţelegerea privea numai Grecia şi România şi că Poarta nu avea ce căuta în această ceartă.

Guvernul Otoman n'a fost de aceeaşi părere şi Marele Vizir s'a crezut îndreptăţit a trimite Principelui Carol o scrisoare pentru a se plânge de purtarea ministerului român faţă de viceconsulul din Brăila şi a-i cere *o reparaţie pe măsura gravităţii faptului*. La primirea acestei scrisori, Ministerul Afacerilor Străine a răspuns tăgăduind Porţii dreptul de a se amesteca în afacerile ţării. Răspunsul Guvernului român este drept şi întemeiat.

Intr'adevăr dacă nu se poate tăgădui că România este legată de Poartă prin unele fire, nu foarte bine definite, dealtminteri nu este mai puţin sigur că autonomia cea mai desăvârşită şi suveranitatea internă cea mai întreagă îi sunt garantate de către Puterile semnatare ale Tratatului din Paris.

Deaceea Agenţii şi Consulii Generali prezintă direct Principelui Carol scrisorile de acreditare şi Guvernele străine se adresează Guvernului român pentru a obţine împuternicirea în virtutea căreia cosulii şi viceconsulii îşi pot exercita funcţiunile. Din obligaţia pe care o are, aşa dar, orice consul de a cere, înainte de a intra în mod legal în exerciţiul funcţiunilor sale, consimţământul sau împuternicirea Guvernului teritorial, rezultă pentru acesta dreptul de a i-l retrage.

6) Violarea libertăţii comerţului şi nevoia de a încheia convenţii comerciale, de extrădare, poştale şi telegrafice.

S'a constatat totdeauna că fabricarea băuturilor spirtoase româneşti nu lasă nimic de dorit. Guvernul Sublimei Porţi a interzis totuşi importul acestui articol în Turcia, sub pretext că aceste alcooluri conţin substanţe răufăcătoare sănătăţii. Această oprire se poate cu atât mai puţin justifica cu cât Guvernul român a dat cele mai întemeiate asigurări Guvernului otoman că va împiedeca introducerea unor materiale răufăcătoare sănătăţii în fabricarea băuturilor noastre şi a primit chiar ca marfa să fie analizată atunci când va fi importată în Turcia.

Faţă de această stare de lucruri, potrivnică uzanţelor internaţionale, care, în interesul bunei înţelegeri, asigură şi ocroteşte schimburile dintre negustorii

statelor prietene, nu mai rămâne Guvernului român decât să aplice represalii mărfurilor de proveniență turcă.

N'ar fi totuşi mai folositor pentru legăturile comerciale ale ambelor țări ca chestiunile vamale să fie reglementate prin clauze speciale, liber discutate şi consimţite? Guvernul princiar este gata de a începe tratativele cu Sublima Poartă în acest scop.

Guvernul român, recunoscând marele folos, în interesul ordinei şi al moralei publice, a extrădării reciproce a criminalilor de drept comun a celor două țări, urmăreşte această convenție de multă vreme, fără a putea ajunge la un rezultat mulțumitor.

România a participat cu aceleaşi drepturi ca şi Turcia la Convenția poştală de la Berna şi a aderat în deplinătatea drepturilor sale, la Convenția telegrafică de la Sft. Petersburg. Aceste două tratate recunoscând folosul unor convenţii speciale, mai ales între țări vecine, este urgent în interesul chiar al transitului internațional să se încheie convenții poştale şi telegrafice între România şi Turcia.

7. Paşaportul român.

Paşaportul român este mereu nesocotit de către autoritățile otomane care cred de datoria lor să ceară supuşilor români înzestrați cu aceste acte şi care vor să treacă pe malul drept, să aibă asupra lor un *teşcheres* (paşaport turc) pentru a avea dreptul de a circula în mod liber pe teritoriul imperiului. Consulul Turciei la Odesa, precum şi acela din Viena, retrag deasemenea aceste paşapoarte supuşilor români şi le eliberează paşapoarte otomane. Afară de aceasta, supuşii români întorşi de la Odesa şi pe care afacerile lor comerciale i-au silit a petrece acolo câtăva vreme, se plâng şi de taxele nemăsurate pe care Consulatul General al Turciei îi pune să le plătească pentru paşapoarte, legalizări şi alte drepturi încasate pentru vasele care intră şi ies.

8. Posesiunea neîndreptățită a Deltei Dunării şi urmarea delimitării făcută în urma protocolului din 6 Ianuarie 1867, privind linia de graniță dintre România şi Turcia.

Articolul 21 al Tratatului din Paris înapoind Moldovei teritoriul cedat de Rusia, fixase Principatului spre Dunăre granițe precise, care nu puteau fi altele decât acelea care existaseră, înaintea războiului din Orient, între Rusia şi Turcia, adică calea navigabilă (thalweg) a brațului Sft. Gheorghe.

Protocolul semnat la Paris la 6 Ianuarie 1857, schimbând dispozițiile Tratatului din Paris, a pus sub suveranitatea Sublimei Porți o parte a acestui teritoriu, hotărând ca: «insulele cuprinse între diferitele brațe ale Dunării la gura sa şi formând delta acestui fluviu, în loc să fie anexate principatului Moldovei, cum hotărâse articolul 21 al tratatului din Paris, vor aparține Sublimei Porţi de care ţineau şi în vechime.» Trebue să stabilim că această afirmaţie păcătueşte prin chiar temeliile ei.

Delta Dunării a aparţinut totdeauna Moldovei şi aceasta până la cedarea făcută Rusiei prin tratatul din 1812.

Chestiunile Deltei nu pot fi discutate acum, soluţia ei trebue încredinţată unei conferinţe europene şi România aşteaptă cu încredere hotărîrile întemeiate pe dreptate şi justiţie, de care acest areopag va da dovadă. Ea trebue totuşi să protesteze necontenit pentru a nu lăsa să se piardă un drept, pentru a nu lăsa să se înrădăcineze părerea că gurile Dunării aparţin sau ar putea aparţine Bulgariei, Delta Dunării făcând parte, de secole, din patrimoniul Moldovei.

Aşteptând aceste hotărîri, ne vom mărgini să vorbim astăzi numai despre linia de hotar, trasă în urma protocolului de la 6 Ianuarie 1857, şi a urmărilor supărătoare ale acestei linii.

Dacă protocolul din 6 Ianuarie 1857, prin ultima sa hotărîre, a împiedecat România să-şi exercite dreptul său istoric propriu asupra teritoriului, cedat de această din urmă tranzacţie Turciei, planul fixat în urma acestui protocol şi care serveşte a determina graniţa actuală care desparte, la Dunărea de jos, România de Turcia, a vătămat fără îndoială un principiu recunoscut de dreptul ginţilor, păgubind ţara noastră, în partea de teritoriu care i-a fost înapoiată, de folosul îndrituit al cursului apei, în timp ce pe tot parcursul, dela Orşova până la Reni, se bucură de acest drept, din moment ce toate insulele Dunării care se află pe braţul principal sunt româneşti. Aceleaşi graniţe existau pentru Moldova *ab antiquo* pe Dunărea de Jos, din moment ce chiar cedarea Basarabiei, care s'a produs la 1812 în virtutea Tratatului de la Bucureşti, a avut loc în baza principiului care reglementează şi astăzi posesiunea naţională în părţile aparţinând teritoriului român. Această afirmaţie se lămureşte prin conţinutul articolului 4 al Tratatului din Bucureşti ce stabileşte o graniţă precisă părţii din Moldova cedată atunci Rusiei, graniţă care, de la gura Prutului, lua Dunărea ca graniţă a celor două imperii şi prevedea că insulele Dunării, începând de la Ismail până la Mare, vor fi ale Rusiei. In urma acestui fapt, Rusia a dat în deplină proprietate toate aceste insule comunelor riverane, astfel încât proprietăţile acestor comune să formeze extrema margine a teritoriului său faţă de posesiunile imediate ale Turciei europene.

Astfel comunele riverane Ismail, Necrosovsca, Chisliţa, Chilia şi Vâlcov posedau şi ar trebui să mai posede încă toate insulele înconjurate de apele braţului de la Ivăneşti, de la Stepovoi şi de la Stambul, braţ a cărui cale navigabilă (thalweg) până la gura secţiunii fluviale a Chiliei ar trebui să servească drept graniţă a României. Desigur că Puterile semnatare ale Protocolului din 6 Ianuarie 1857 n'au putut avea intenţia de a lipsi prin hotărîrea lor o ţară a cărei existenţă ele o garantaseră, de aceste graniţe fireşti; şi dacă plenipotenţiarii s'au înţeles ca insulele cuprinse între diferitele braţe ale Dunării *la gura sa*, şi formând delta acestui fluviu, trebuiau să aparţină Turciei, este limpede că expresia «insulă formând delta» nu se poate aplica decât terito-

riului care într'adevăr formează delta, a cărei bază se sprijină pe mare şi a cărei laturi ating calea navigabilă (thalweg) a celor două ramuri exterioare ale Dunării, adică între granița acceptată mai întâi de Turcia prin articolul 4 al tratatului din 1812 şi granița fixată de tratatul de la Adrianopol din 1829, prin articolul său Nr. 3. Prin urmare delta ar fi limitată de calea navigabilă (thalweg) a brațelor Ivăneşti, Stepovoi şi Staroi Stambul pe deoparte, iar pe de altă parte de calea navigabilă (thalweg) a brațului Sf. Gheorghe; în rezumat, teritoriul care cuprinde insulele Tatarsec, Leti, Ciatal, Algani şi insula Sf. Gheorghe, cu toate insulițele care fac parte din ea. Este dealtminteri bine cunoscut că Turcia, prin tratatul dela Bucureşti din 1812, n'a cedat Rusiei vreo posesiune a sa, ci un teritoriu care, aparținând Principatului Moldovei, îi era supus în calitatea ei de [putere] suzerană; este drept, prin urmare, ca restituirea de teritoriu, prevăzută de tratatul din Paris şi menținută în principiu de către Convenția din 6 Ianuarie 1857, să se facă exact ca acelea care au servit drept bază în 1812. Când un fluviu are trei guri de importanța acelora care servesc pentru pentru vărsarea apelor Dunării în Marea Neagră, este oare drept ca cu toate tradițiile istorice, cu toate precedentele care reglementează gurile tuturor fluviilor şi cursurilor de apă, cu toate tratatele care stabilesc granițele unei provincii, toate trei gurile să aparțină numai unuia dintre riverani, în timp ce celălalt să fie complect lipsit de foloasele pe care natura le-a dat teritoriului său, foloase pe care dreptul internațional le acordă oricărei națiuni şi dreptul privat, oricărui particular?

Tratatul din Paris, îngăduind României libertatea comerțului şi a navigației, este cu neputință ca Puterile garante să fi dorit să răpească Moldovei avantajele situației sale geografice, pe care le pierde prin linia actualei sale granițe; această linie nu se poate aşa dar explica decât prin neexactitatea planurilor care au folosit la delimitarea prevăzută de către protocolul din 6 Ianuarie 1857. Această delimitare a împiedecat comunele riverane de a se bucura în chip liber de teritoriul lor câştigat, fiind dat că o parte a acestor averi comunale se află, astăzi, în Turcia. Produsele acestor averi sunt însă neapărat trebuincioase comunelor riverane care, din lipsă de lemne, se încălzesc cu trestie şi din lipsă de pământuri arabile, trăiesc din pescuit. Pe jumătate expropriate de către delimitarea de care este vorba, aceste comune trebue să-şi caute mijloacele de trai într'o țară străină, în Turcia, şi să fie socotite ca străine pe propriul lor teritoriu comunal; înapoindu-se în căminele lor, cu produsul pescuitului sau cu recolta de trestii, ele sunt supuse la plata unor taxe care nu numai că le fac traiul greu, dar mai dau loc şi la greutăți de neînlăturat între autoritățile riverane turce şi române, şi la ofense care înrăutățesc zilnic situația reciprocă.

Comisia europeană a Dunării a recunoscut ea însăşi, cu unanimitate, în şedința sa dela 27 Mai 1861, nevoia de a schimba linia actuală de hotar în sensul principiului general că granița dintre două state trebui să urmeze calea

navigabilă (thalweg) a apei care le desparte; s'a produs numai o nepotrivire de păreri asupra aplicării acestui principiu la linia de graniţă de care este vorba. Intr'adevăr, Domnul Becke, Domnul Baron d'Offenberg, Omer Paşa, Domnul Saint Pierre şi Domnul Maior Stockes s'au pronunţat pentru linia care ar urma calea navigabilă (thalweg) a braţului nord al Chiliei pentru a ajunge la gura braţului Bolgrad, pe când, dimpotrivă, Domnul Engelhardt şi Domnul Cavaler Strambio au votat pentru adoptarea căii navigabile (thalweg) a braţului principal drept graniţă. Domnul Cavaler Strambio a făcut totuşi propunerea, ca un minimum de concesii care s'ar putea face României, să se deseneze linia de despărţire în partea sa inferioară, urmând calea navigabilă (thalweg) a braţului Oceacov.

Pentru a da o pildă izbitoare a stării de lucruri care s'a produs ca o urmare a delimitării actuale, să ne fie îngăduit a cita exemplul comunei Vâlcov, care, prin actul senatului Rusiei de la 14 Decembrie 1844, întărit de către Impărat, posedă în deplină proprietate pescăriile şi tot teritoriul, începând de la graniţele comunelor Ibrieni şi până la calea navigabilă (thalweg) a gurii Staroi Stambul, şi în susul apei, cam până la marginele comunei Chilia.

Această proprietate, pe care comuna Vâlcov a căpătat-o în schimbul cedării tuturor pământurilor arabile pe care le deţinea în interior, nu-i mai foloseşte de acum înainte la nimic, din moment ce orice ieşire prin propriile sale ape către mare îi este astăzi închisă şi, după mărturia oamenilor pricepuţi, din pricina formării bancurilor de nisip, atât la intrarea cât şi la ieşirea micului canal de la Belgorod, pe care locuitorii îl numesc în derâdere « gârla gâştii », această comună nu poate nici să se întoarcă la ea acasă, nici să iasă prin ape româneşti. Târgul Vâlcov este aşezat pe malul stâng al braţului Chilia, în punctul în care cursul de apă cunoscut sub numele de Bolgarad se desface din această ramură a Dunării; el aparţinea pe vremea dominaţiei ruseşti, judeţului Ismail şi făcea parte din domeniile Coroanei. Locuitorii acestui târg trăesc numai din produsul pescăriilor, a căror proprietari sunt, în apele Deltei Chilia, conform privilegiilor cu care au fost înzestraţi de către Rusia, înainte de războiul din Orient.

Faţă de plângerile lor, privind piedicile pe care autorităţile turce le pun când e vorba de punerea în practică a dreptului lor de pescuit, Puterile semnatare ale Tratatului din Paris au însărcinat Comisia europeană a Dunării, ca fiind la faţa locului, să examineze aceste plângeri şi să propună un aranjament pentru a asigura acestor locuitori din Vâlcov libera exercitare a drepturilor lor de proprietate. Astfel, după o matură analiză a situaţiei, a fost recunoscut în unanimitatea de către Comisia europeană (vezi protocolul Nr. CXXII), că acest aranjament trebuia să aibă ca rezultat de a repune pe locuitorii acestei comune, oricare ar fi linia hotărîtă ca graniţă între Turcia şi Moldova, în deplina şi uşoara folosinţă a drepturilor şi privilegiilor care le-au fost acordate de către Impăratul Rusiei. Toţi comisarii —afară de comisarul Turciei, care a crezut că

trebue să aştepte hotărîrea Guvernului său — au insistat anume asupra următoarelor puncte:

1) Faţă de Sublima Poartă: Scutire vamală complectă asigurată pescarilor, atât cu privire la dijmă cât şi cu privire la drepturile de export pentru toate produsele obţinute în limitele pescăriei comunale din Vâlcov.

Fixarea unei dări anuale înlocuind toate impozitele şi taxele vamale pentru peştele pescuit de către locuitorii acestei comune în apele turce învecinate, în afara limitelor concesiunii lor.

Recunoaşterea dreptului locuitorilor din Vâlcov de a tăia în insulele Deltei Chiliei, lemnele de foc şi trestiile de care au nevoe pentru folosinţa lor.

2) Faţă de Guvernul român: Scutirea de taxă de import pentru produsele pescuitului provenite de la locuitorii din Vâlcov.

Perfectă egalitate între situaiţa acestei comune, din punctul de vedere al taxelor interne de orice fel şi a taxelor de tranzit şi de export, şi aceea a regimului în vigoare în celelalte părţi ale Moldovei, adică desfiinţarea complectă a monopolului vânzării peştelui.

Propunerile Comisiei europene fiind comunicate Guvernului român, acesta din urmă n'a stat pe gânduri pentru a primi părerea (în ce-l priveşte) a Comisiei europene, aprobată de către Puterile Garante. O comunicare identică fiind făcută Sublimei Porţi, ea n'a avut acelaş rezultat. Intr'adevăr, continuă să existe taxe de export pentru produsele pescăriilor locuitorilor din Vâlcov. Reese apoi, din plângerile locuitorilor din Vâlcov, că ori de câte ori o luntre vrea să intre pe braţul Dunării care desparte comuna lor de insula Bolgarod, ea este silită să ancoreze pe această insulă pentru a fi înzestrată, în schimbul plăţii unei taxe de trei piaştri, cu o patentă a căpităniei turceşti care se află alături de vama otomană pentru pescuit. S'a adeverit în acelaş timp că autorităţile turce, instalate în acest loc, interzic din când în când locuitorilor din Vâlcov orice ieşire la mare şi se opun ca aceştia din urmă să circule pe micul canal numit « gârla gâştii ». O asemenea stare de lucruri este pe cât de greu de suferit, pe atât de greu de îndreptăţit. Piedica pusă locuitorilor din Vâlcov de a se folosi în chip liber de Dunăre şi restrângerile pe care le aduc [acestui drept] autorităţile otomane sunt potrivnice articolului 15 al Tratatului din Paris care hotărăşte libertatea de navigaţie pe Dunăre şi scutirea de orice taxă şi de orice piedică care n'ar fi fost prevăzută în mai sus amintitul tratat. Toate comunele riverane sunt, mai mult sau mai puţin, în aceleaşi condiţii neprielnice şi această stare de lucruri nu poate înceta decât cu adoptarea unei linii de hotar trasă astfel încât să apere dreptul particular al acestor comune şi drepturile teritoriale ale României, care, potrivit tuturor noţiunilor admise de dreptul ginţilor, au fost vătămate de această linie de hotar.

Posesiunile actuale ale ţării în partea de sus a Dunării dovedesc cu prisosiţă că fluviul n'a aparţinut niciodată în întregime Turciei. Trebue deasemenea luat în seamă că, deşi toate braţele Dunării sunt supuse în chip egal

libertăţii de navigaţie prevăzută de către Tratatul din Paris, în drept precum şi potrivit intereselor teritoriale, una din aceste ramuri şi anume braţul Chilia, în întregimea lui, nu poate fi socotit decât ca o apă aparţinând în întregime ţării de pe malul stâng, iar braţul Sf. Gheorghe în întregime, ţării de pe malul drept. După o adevărată dreptate, calea navigabilă (thalweg) a braţului din mijloc, braţul Sulinei, singur deschis navigaţiei maritime, ar trebui să fie aceia care să folosească drept graniţă între Turcia şi România, căci este singurul care are o ieşire uşoară la mare, în timp ce celelalte două pot folosi abia unei mici navigaţii pe lângă ţărm, din pricina slabei adâncimi a gurilor sale.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 61—87. Originalul în limba franceză.]

210

Berlin, 17 Iunie 1876

L'am văzut pe Domnul de Radowitz şi i-am comunicat conţinutul telegramei dv. cifrate Nr. 301. Domnul de Radowitz ne mulţumeşte de neutralitatea noastră şi va lua ordinele Principelui de Bismarck.

Maiorescu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Bucureşti, 1876, p. 33. Textul în limba franceză. Telegramă.]

211

Pera, 18 Iunie 1876

Agentul Serbiei a primit ieri, prin curier special de la Belgrad, o scrisoare a Principelui Milan adresată Marelui Vizir; el i-a înmânat-o, cerând răspuns. A fost amânat pentru Duminică. Această scrisoare exprimă intenţia Principelui Serbiei de a prelua administrarea Bosniei pentru a face să-i înceteze suferinţele, ea adaugă că acest fapt nu va aduce nicio atingere intergrităţii imperiului şi că Serbia, administrând Bosnia, va rămâne totuşi vasală cu o mărire a tributului său şi însfârşit că această soluţie este singura posibilă şi trebue să fie admisă de către Poartă.

Aci această scrisoare este considerată ca o declaraţie de răsboi. Agentul Serbiei a primit ordinul de a rămâne la Constatinopol. Se spune că Principele ar fi la Alexinaţ şi că Şeicul Islamului ar fi dat astăzi un fetva pentru a declara că războiul este legal.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 9. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

212

Petersburg, 18 Iunie 1876

Cu privire la neutralizarea Dunării, Giers, întrebat de mine, nu mi-a putut încă nimic răspunde, fiind dat că n'a primit nimic de la Zinowiev. Crede că

Zinowiev va fi telegrafiat direct la Jugenheim. Giers socoteşte cererea noastră legitimă; m'a asigurat că Guvernul rus va face tot ce-i stă în putinţă pentru a se'nţelege cu puterile garante în scopul de a ne satisface. Are totuşi temeri. Am insistat asupra urgenţei unui răspuns grabnic.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 14—15. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

213

[Alexinaţ,] 18 Iunie 1876

« De un an încoace durează revolta împotriva despotismului şi a asupririi fără margini. Suferinţele fraţilor slavi « au găsit totdeauna un ecou în inimile noastre frăţeşti ». Anul trecut a declarat că doreşte să încerce o pacificare, în limitele slabelor noastre puteri, în « aceste ţinuturi, faţă de a căror soartă nu putem fi nepăsători ». Serbia suferă, ca vecină, moral şi material. Poarta şi Puterile o uită. Ea păstrează « răbdarea şi respectul ». Experienţa turcă a fost crudă, mai ales în Bosnia. « O altă răscoală naţională » izbucneşte în Bulgaria. Asemenea acte de fanatism nu s'au mai văzut, în acest secol: «slujitorii şi propagatorii Coranului » sunt conduşi dela Constantinopol. Nu mai rămăsese nicio nădejde. Totuşi nu se făcu altceva decât de a se da găzduire fugarilor şi a se păstra ordinea la graniţe. In toamnă, se trimiseră soldaţii la vatră. Turcii însă strâng trupe ameninţătoare, « de la gurile Timocului până la cele ale Drinei ». Sunt printre ei başibuzuci, Tătari, Cerchezi, Arnăuţi şi chiar şi nizami. S'a dat foc la biserici şi la case, s'au furat turmele. Judeţe întregi au trebuit s'alerge la hotar pentru a se apăra. Blocusul turc a pricinuit mari stricăciuni. Şi totuşi, tot Poarta este aceia care se plânge de înarmările sârbe. El, Principele, a păstrat o atitudine moderată, din respect faţă de Puteri. Explicaţiile sale au fost modeste şi prieteneşti. El se arătă dispus să numească un Trimis Extraordinar. Dar armata turcă se apropie, noi invazii se produc, apar Curzii. Când Serbia .... va dispare, i se pare că nicio ţară în Orient nu va dovedi, prin simplul fapt al existenţii sale, că viitorul nu poate fi împăcat cu organizarea actuală a Turciei. « A răbda o asemenea stare de lucruri ar însemna a se dovedi nedemn de Duşan şi de Miloş. S'a trimis, totuşi, o notă calmă, cerând retragerea trupelor ». Am declarat Guvernului Imperial că armata sârbă, în numele apărării sale legitime, în numele omeniei şi a simţămintelor frăţeşti care ne leagă de fraţii noştri atât de încercaţi, va intra în provinciile răsculate pentru a restabili pacea şi pentru a le organiza pe temeiul dreptăţii şi a egalităţii, fără a lua în seamă deosebirile de credinţă.

Poarta este aceia care trebue acum să spună cuvântul hotărâtor şi să oprească vărsarea de sânge. Sârbii nu se vor bate călăuziţi de simţămintele de ură şi răzbunare, ci de o « nevoie de neînlăturat », şi pentru « pacea generală ». « Mândri de frumoasa misiune civilizatoare şi liberatoare care ne-a fost încre-

dinţâtă de către Providenţa divină, în Orient » să pornească: « rămânem credincioşi principiului integrităţii Imperiului Otoman, atâta vreme cât rezistenţa armatei imperiale nu ne va sili să'încredinţăm norocului luptei rezultatul sfintei noastre acţiuni ». Fraţii şi acei de o altă credinţă îi vor primi ca pe nişte salvatori. După ce vor fi respins duşmanul, să-l cruţe! Işi vor câştiga stima întregei lumi. Printre ei nu se află fanatici şi nici agenţi ai revoluţiei sociale. Trebue să se ferească de străini şi « graniţa monarhiei vecine şi să nu pricinuească nici o nemulţumire Guvernului Imperial şi regal, care a câştigat drepturi la recunoştinţa noastră primind cu miile, sub ocrotirea sa, neputincioşi fugari ai Bosniei şi Herţegovinei, adăpostindu-i de frig şi foamete ». Muntenegrenii vor veni cu « nobilul Principe Nicolae, fratele meu ». Vor mai fi şi «eroii obişnuiţi ai Herţegovinei », şi « martirii noştri, atât de des încercaţi, din Bosnia. Vitejii noştri fraţi Bulgari ne aşteaptă şi putem nădăjdui că şi spiritul de libertate caracteristic mândrilor greci nu va face să mai întârzie multă vreme pe glorioşii urmaşi ai lui Temistocle şi ai lui Boţaris ». « In numele Domnului, a dreptăţii, a libertăţii şi a civilizaţiei ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 285, p. 124. Textul în limba franceză].

214

Paris, 18 Iunie 1876

Am împărtăşit ducelui Decazes îngrijorările Dvs. în legătură cu apropierea unei bătălii pe Dunăre care ar aduce, fără îndoială, prejudiţii neutralităţii noastre. Am insistat asupra diferitelor urmări posibile şi asupra nevoii în care ne-am afla de a apăra malul nostru. A părut impresionat de aceste consideraţii şi a şi telegrafiat la Constantinopol pentru a semnala acest pericol şi a sfătui să fie evitat; a spus că ar fi folositor ca Guvernul nostru să adreseze îndată tuturor puterilor o cerere de neutralizare a Dunării. Ştiu că a discutat această chestiune cu Lordul Lyons şi sunt motive de a crede că această idee se bucură de sprijinul celor două puteri. Vă rog să mă ţineţi în curent cu evenimentele. V'aşi ruga, deasemenea, să mă informaţi cu privire la mişcarea forţelor dinspre partea Rusiei.

Rezerv pentru scrisoare o comunicare importantă asupra chestiunii convenţiei comerciale.

Callimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 9 şi 10. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

215

Pera, 18 Iunie 1876

Am supus lui Savfet Paşa chestiunea neutralizării Dunării între Negotin şi Vârciorova. Am sprijinit această cerere pe toate considerentele telegramei

Excelenţei Voastre pentru a-l face să simtă urmările unui refuz. Mi s'a părut necesar a-i demonstra datoriile şi drepturile unei ţări neutre, dovadă Belgia în 1870. Am încheiat [spunând] că dacă nu se hotărăşte neutralitatea în principiu înaintea oricărei ostilităţi, România ar putea fi silită să ia măsurile necesare pentu a-şi face respectată drepturile şi a-şi îndeplini datoriile. Savfet Paşa pare a crede în dreptatea cererii noastre căci mi-a spus că, după părerea sa, Poarta trebue să'nlăture orice cauză de conflict cu România, putând-o târî pe aceasta, fără voia ei, în vâltoare. Mi-a făgădiut că se va sfătui cu Marele Vizir şi că-mi va da poimâine, Sâmbătă, răspunsul; pentru a-l ajuta, i-am dat citire, spre aducere aminte, a telegramei. Dacă Sâmbătă, Savfet Paşa îmi dă un răspuns neprecis sau care duce la noi amânări, trebue oare să-i spun că sunt însărcinat a-i pune întrebarea printr'o notă oficială?

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 11—12. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 47. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

216

Bucureşti, 18 Iunie 1876

Dacă răspunsul lui Savfet Paşa este imprecis şi duce la noi amânări, sunteţi autorizat a pune chestiunea într'o Notă Oficială. Subliniaţi în această Notă faptul că Guvernul înţelege a păstra în chip legal neutralitatea, dar că este hotărît a o face respectată.

Kogălniceanu

[Reprodus după «*Documente Oficiale*» 1876, p. 48. Textul în limba franceză. Telegramă.]

217

Giurgiu, 19 Iunie 1876

Notiţă de mişcările Turcilor

1. Dela 10 şi până la 16 Iunie corent, au sosit în Rusciuc 8000 oştire regulată, din care, parte s'a pornit la Bulgaria, parte la Vidin.

2. In câteva zile oraşul Rusciuc a rămas cu o prea mică la număr garnizoană şi în cursul nopţei, Paşa ca să asigure liniştea publică, a făcut apel la toţi proprietarii de case cari s'au obligat pe a lor răspundere a păzi liniştea şi a menţine ordinea în oraş.

3. Noaptea se patrulează şi pe apă de către turci pe partea Dunării lor.

4. Dela toate pichetele turceşti au ridicat soldaţii de linie şi i-au înlocuit cu miliţieni, întreind numărul de oameni la fiecare pichet, iar patraula de soldaţi regulaţi inspectează ziua şi noaptea pichetele.

5. In oraşele şi satele turceşti unde se află Bulgari şi în număr mai mare decât otomani, acolo autoritatea turcă este predominată de grija răscoalei.

6. Pichetele române sunt deja inundate de apă şi actualmente s'au părăsit de soldaţi, toată străjuirea din partea graniţei noastre a trecut în sate de unde veghiază.

7. Oraşul Giurgiu are destui Bulgari precum şi în Rusciuc se pot afla de cinci ori mai mulţi la nr. decât în Giurgiu.

8. Comandantul punctului fiind de curând trimes aici unde este punctul cel mai principal, este novice şi în asemenea împrejurări critice pentru de noapte şi de zi ar urma să fie şi aici un comandant de punct exersat agcr şi prevăzător mişcărilor politice după care se ştie a stabili adevărata strejuire tocmai la acest punct.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 192.]

218

Bucureşti, 19 Iunie 1876

Nr. 6.319

Mă vei ţine în deaproape cunoştinţă de toate bastimentele de război otomane ce trec în susul Dunării, asemenea şi de ori ce concentrări de trupe în partea dreaptă a Dunării.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc., 1876, p. 34.]

219

Semlin, 19 Iunie 1876

Am primit astăzi ultimele Dvs. două telegrame. Am vorbit despre ele lui Ristici; vă trimit prin poştă proclamaţia şi afişul stării de asediu care va apare curând. Vă trimit deasemenea o copie a scrisorii Principelui Milan către Marele Vizir, care cuprinde expunerea păsurilor şi îndreptăţirea purtării sale. Spune că doreşte să coopereze la pacificare. Magasinovici este însărcinat a o îmâna şi a continua funcţiunile sale atâta vreme cât îl vor mai îngădui Turcii şi atâta vreme cât siguranţa sa personală nu va fi ameninţată. Mitropolitul Belgradului s'a dus să viziteze armata, douăzeci şi patru de ore înaintea Principelui Milan. Şcolile sunt închise; toţi cetăţenii care pot purta arme, sunt în picioare. O sută şaptesprezece mii de oameni sunt în campanie. Nu este o armată, ci întreg poporul sub arme. Principele de Muntenegru s'a pus în fruntea armatei sale în aceiaşi zi cu Principele Milan. Vor coopera. Dacă faptele de război vor fi la înălţimea sforţărilor nemaiauzite, de toate felurile, ale acestui mic popor, nu va mai rămâne deplomaţiei europene, care n'a putut să împiedice nimic, decât să înregistreze, ca deobicei, fapte îndeplinite. In orice caz, Turcia sângerează din toate rănile sale. Chiar şi victoriile sale s'ar putea să

fie victoriile lui Pyrrhus. Austria adună un corp de observaţie. Casa Comitetului bulgar din Bucureşti va fi strămutată la Belgrad unde acest comitet îşi va avea de-acum înainte sediul. Se formează la Cladova o ceată numeroasă, hărăzită a intra în Bulgaria. Dacă flota turcă ar bombarda fortăreaţa Belgradului şi ea n'ar putea fi apărată, s'a lăsat ordinul de a o face să sară în aer.

Impreună cu mai mulţi colegi ai mei, am asistat, amestecaţi în mulţime, la plecarea Principelui Milan. Alteţa Sa zărindu-ne, a venit să ne întindă mâna.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 217, f. 11—13. Reprodus şi la N. Iorga, *Corresp. diplomatique romaine* Nr. 307, p. 135. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

220

Pera, 19 Iunie 1876

Savfet Paşa, în locul răspunsului făgăduit la cererea de neutralizare, mi-a comunicat că, în urma unei telegrame a Guvernatorului Ruşciucului, privind temerile Excelenţei Voastre pricinuite de intenţiile flotei turce, Marele Vizir ar fi însărcinat pe acesta din urmă de a vă linişti şi de a vă spune că flota turcă navighează pentru a face poliţia fluviului şi a împiedica trecerea cetelor ce ar putea veni de pe malul nostru. I-am replicat că acestea nu răspunde de fel chestiunii neutralizării, că noi dorim să ştim dacă Turcia primeşte cererea noastră de a scoate din zona de război partea Dunării dintre Serbia şi România. Savfet Paşa mi-a răspuns că, socotind aceste explicaţii suficiente, nu s'a mai sfătuit cu Marele Vizir. L-am rugat să-i vorbească cât de curând, repetându-i toate argumentele pe care ne sprijinim şi l-am hotărît să ceară chiar el o notă oficială, menită a-i uşura sarcina. Ii voi trimite mâine dimineaţă această notă şi o copie Excelenţei Voastre prin curierul de Marţea viitoare.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 19, f. 17—19. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

221

Bucureşti, 19 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Cu ocazia punerii în aplicaţiune a tratatelor de comerţ şi altor acte internaţionale încheiate în timpul din urmă între diferite state, s'a admis un uz foarte util şi anume acela de a-şi comunica guvernele reciproc toate circulările şi instrucţiunile emanate dela fiecare din ele pentru a face să se execute stipulaţiunile convenţionale; proced în mare grad practic şi apt a menţine o mai strânsă înţelegere între guverne şi de a le înlesni mijloace de a da la timp,

comercianţilor şi altor persoane interesate indicaţiunile necesare. Astfel au lucrat, spre exemplu, Austro-Ungaria şi Italia în timpul punerii în aplicaţiune a celui din urmă tratat de comerţ încheiat între ele.

Considerând dar că guvernul nostru, mai înainte chiar de a se pune în vigoare convenţiunea de comerţ dintre România şi Austro-Ungaria, a recunoscut utilitatea preschimbării între aceste două guverne a tuturor instrucţiunilor relative la aplicarea convenţiunei şi că în urma intervenirei făcute în acest sens pe lângă agenţia română din Viena, s'a şi primit dela ea parte din nişte asemenea circulări de-ale guvernului austro-ungar;

Având în vedere că guvernul imperial şi regal exprimând acum prin consulatul său general, dorinţa ce are şi el de a se face reciproc un asemenea schimb de circulări, instrucţiuni ordonate şi alte piese, treptat precum vor apărea, ne transmite deja aci anexata în traducţiune circulara dela 9 Iunie anul curent, adresată de către Ministerul Imperial şi Regal de Comerţ Camerilor de comerţ, în privinţa intrării în vigoare a convenţiunei încheiată cu România. Considerând avantajele ce vor rezulta pentru amândouă statele contractante şi chiar pentru interesele comercianţilor, din acceptarea şi punerea în lucrare, cât se poate mai în grabă a unei asememea procedări.

Am onoare a vă ruga Dle Ministru, să binevoiţi a lua dispoziţiuni de a se comunica guvernului Austro-Ungar, prin canalul acestui minister, toate circulările ce veţi da autorităţilor dependinte de Ministerul dirijat de Domnia-Voastră, precum şi orice alte piese se vor emite relativ la aplicarea convenţiunei noastre cu Austro-Ungaria şi aceasta pe baza reciprocităţii ce ni se acordă de guvernul imperial şi regal. Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 49 şi 57.]

222

Bucureşti, 20 Iunie 1876

Savfet Paşa, Ministrul Afacerilor Străine al Turciei, răspunzând imprecis demersurilor verbale ale Agentului nostru la Constantinopol cu privire la neutralizarea Dunării şi mai ales între Negotin şi Vârciorova, am autorizat pe Generalul Ghica să pună chestiunea printr'o Notă oficială şi să declare că suntem hotărâţi, în chip neclintit, să impunem respectul acestei neutralizări. Chiar astăzi concentrăm un corp de observaţie la Gruia. Binevoiţi a pune deasemenea chestiunea neutralizarii într'o notă oficială cu atât mai mult cu cât Serbia ne-a asigurat că nu va începe ea mai întâi atacul pe Dunăre.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 22. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

București, 20 Iunie 1876

Nr. 1130.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Fac cu atât mai mult apel la patriotismul și la moderațiunea Dstră în momentele actuale, cu cât la hotarele noastre agitațiunile durează și orizontul politic este departe de a fi senin. Pozițiunea creată României prin tratatul de Paris ne asigură binefacerile neutralității. In cât timp vor îndeplini legile acestei neutralități, în cât timp vom oferi Europei spectacolul unui popor lucrând în pace la reformele și îmbunătățirile sale din lăuntru, avem tot dreptul de a ne aștepta că pericolele exterioare se vor opri la hotarele noastre.

In vederea înaintării lucrărilor câmpului, care vor reclama prezența multora din Dstre, guvernul Meu se va mărgini a vă prezenta numai proectele cele mai imperios cerute. In întâiul rând figurează economiile financiare ce guvernul Meu vi le va prezenta chiar pentru anul curent și el poate chiar de acum a vă afirma nestrămutata sa dorință, de a reduce pentru anul viitor cheltuelile Statului în limitele resurselor bugetare.

Tot în sesiunea actuală vi se va prezenta și proectul de lege pentru transformarea zilelor de prestațiune într'o dare fixă bănească.

Nu mă îndoesc, Dlor Senatori și Dlor Deputați că, ținând seama de hotărîrea guvernului Meu, de a îndeplini greaua sarcină ce-i este dată Dstre, la rândul Dstre, veți conlucra ca un perfect acord să domnească între ambele Corpuri Legiuitoare, pentru ca astfel, cu toții să contribuim la întemeierea instituțiilor noastre constituționale, la desvoltarea intereselor publice și private, la înflorirea scumpei noastre Românii.

Dumnezeu să binecuvânteze lucrările domnielor voastre

Carol

Președintele consiliului miniștrilor și ministru al agriculturii, comerțului și lucrărilor publice, Manolache Costachi.

Ministru afacerilor străine, M. Kogălniceanu.
Ministru finanțelor, Ion Brătianu.
Ministru de interne, George D. Vernescu.
Ministru de resbel, colonel Gh. Slăniceanu
Ministru cultelor și al instrucțiunii publice, Gh. Chițu.
Ministru de justiție, M. Ferechide.

[*Monitorul Oficial* No. 136 din 20 Iunie/2 Iulie 1876, p. 1.]

224

[Bucureşti,] 20 Iunie 1876

Aprob cuvintele dvs. Rezistaţi cu hotărîre. Cereţi categoric neutralizarea Dunării între Negotin şi Vârciorova şi declaraţi că suntem neclintiţi în hotărîrea noastră de a impune respectarea neutralităţii noastre.

Dacă vi se vorbeşte despre intenţia Serbiei de a ataca insula Ada-Kale, răspundeţi că am obţinut asigurarea Serbiei că nu va ataca dinspre partea Dunării, rămânând în această zonă în defensivă. Vom concentra chiar azi un corp de observaţie la Gruia.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 21. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 49. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

225

Pera, 20 Iunie 1876

Am comunicat şi citit tuturor reprezentanţilor Puterilor Garante cererea Excelenţei Voastre cu privire la neutralizare, precum şi nota mea remisă Porţii, (cerându-le) concursul. Aproape toţi au primit deja dela guvernele lor ordinul de a ne sprijini, îşi propun să ceară intervenţia lui Savfet Paşa în acest sens şi socotesc că cererea noastră va fi agreată de către Sublima Poartă.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 49—50. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

226

Bucureşti, 21 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Resbelul între Serbia şi Turcia fiind declarat importă ca să fim cu cea mai mare atenţiune pentru a evita orice ar putea compromite neutralitatea noastră.

Astfel fiind, am onoarea a vă ruga să binevoiţi a da de urgenţă ordine circulare la adresa autorităţilor noastre de pe litoralul român şi mai cu seamă celor din faţa Negotinei până la Vârciorova ca să nu permită ieşirea din ţară decât persoanelor cari vor avea paşpoarte în regulă vizate de cei în drept şi care va fi cunoscuţi ca comercianţi sau călători inofensivi. O asemenea privighere urmează a se exercita şi în privinţa acelora care intră în ţară.

Veţi recunoaşte Domnule Ministru, împreună cu mine, că obţinând neutralizarea Dunării în partea începând dela Negotina până la Vârciorova, această

neutralizare nu poate fi menţinută, decât prin cea mai scrupuloasă abţinere din partea noastră dela evenimentele cari se petrec peste Dunăre; într'un cuvânt prin observarea strictă a *legilor neutralităţii.*

Cu această ocaziune, am onoarea a adăoga că din informaţiunile ce am, rezultă că se află la noi în ţară nişte agenţi *înrolători* pentru armata Serbiei şi că unii din aceşti agenţi ar fi înrolat deja 1500 indivizi dintre lucrătorii drumului de fier între Predeal şi Ploieşti. Binevoiţi dară a cere dela autorităţile respective descoperirea şi urmărirea organizatorilor acestei înrolări conform dispoziţiunilor codului nostru penal.

Primiţi vă rog, domnule ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 38.]

227

Bucureşti, 21 Iunie 1876

Resbelul între Serbia şi Turcia fiind declarat, importă ca se fim cu cea mai mare atenţiune pentru a evita ori-ce ar putea compromite neutralitatea noastră.

Ast-fel fiind, am onoarea a Vă ruga să bine-voiţi a da de urgenţă ordine circulare la adresa autorităţilor noastre de pe litoralul român, şi mai cu seamă celor din faţa Negotinei până la Vârciorova, ca se nu permită eşirea din ţară de cât persoanelor cari vor avea pasporturi în regulă vizate de cei în drept, şi cari vor fi cunoscuţi ca comercianţi sau călători inofensivi. O asemenea priveghere urmează a se esercita şi în privinţa acelora cari intră în ţară.

Veţi recunoaşte, Domnule ministru, împreună cu mine că, obţinând neutralisarea Dunărei în partea începând de la Negotina până la Vârciorova, această neutralitate nu poate fi menţinută de cât prin cea mai scrupuloasă abţinere din partea noastră de la evenimentele cari se petrec peste Dunăre, într'un cuvânt prin observarea cea mai strictă a legilor neutralităţei.

Vă rog tot-odată, Domnule Ministru, a îndoi gardele de pe litoralul nostru, şi potrivit adresei mele sub Nr. 6.112, a efectua grabnic concentrarea corpului de observaţiune la puncturile Gruia şi Severin, adică începutul şi finitul confinielor serbo-române.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 35.]

228

Bucureşti, 21 Iunie 1876

Dl. ministru de externe îmi comunică că resbelul între Serbia şi Turcia fiind declarat, importă ca să fim cu mare atenţiune pentru a evita orice ar

putea compromite neutralitatea noastră. Luaţi de urgenţă măsuri a nu se permite ieşirea din ţară decât persoanelor care vor avea paşapoarte în regulă vizate de cei în drept şi cari vor fi cunoscuţi ca comercianţi sau călători inofensivi. Tot acelaşi măsuri veţi lua şi pentru cei ce vor intra în ţară.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 40 şi 42. Telegramă foarte urgentă.]

229

Bucureşti, 21 Iunie 1876

Sunt informat că la noi în ţară se află nişte înrolători pentru armata Serbiei şi că unii ar fi înrolat deja 1500 indivizi dintre lucrătorii drumului de fier între Predeal şi Ploieşti. Luaţi grabnice măsuri pentru descoperirea şi urmărirea organizatorilor acestor înrolări conform dispoziţiilor codului nostru penal.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 39, Telegramă circulară. Confidenţial.]

230

Pera, 21 Iunie 1876

Astăzi reprezentanţii Puterilor Garante au sprijinit pe lângă Savfet Paşa cererea noastră de neutralizare. Am vrut să-i smulg până la un răspuns scris, un răspuns verbal precis şi i-am citit în parte ultima dvs. telegramă. Savfet Paşa m'a asigurat din nou că nu trebue să ne îngrijorăm din pricina flotei, căci n'a primit niciodată ordinul de a intra pe partea Dunării dintre Serbia şi România. I-am răspuns că ar putea primi acest ordin, că prin răspunsul său imprecis Poarta nu se angajează, că pare a dori să-şi păstreze libertatea de acţiune, că noi dorim un angajament hotărît şi imediat putând lega orice guvern care ar înlocui cumva brusc pe acesta. Am mai întrebat, în sfârşit, dacă, până la un răspuns scris, ar putea să angajeze verbal Guvernul său; mi-a răspuns că pentru moment aceasta nu stă în puterea sa, fiind dat că nota mea a fost abia acum tradusă şi n'a fost încă supusă Marelui Vizir, dar că nădăjdueşte mâine să-mi poate da răspunsul şi că va face tot ce-i va sta în putinţă pentru a obţine satisfacerea cererii noastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 35 şi 36. Reprodusă şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 52—53. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

231

Olteniţa, 21 Iunie 1876

Domnule Ministru,

După informaţiile ce am luat, se zice că comitetul bulgar din urba Olteniţa, a luat deciziunea ca în fiecare zi porneşte de aci cu trăsuri de birjă câte cinci

până la zece persoane bulgari, la Bucureşti şi de acolo cu trenul la Severin, pentru trecerea în Serbia. In ziua de 9 curent, luni, a transportat vaporul de pasageri otoman anume Achiv 400 soldaţi ce i-a lăsat în garnizoană la Turtucaia şi pe care îi ţine în câmp în corturi. La 17 tot ale curentei a trecut în susul Dunării un vapor mare de rezbel, otoman cu tunuri şi muniţii şi cu 500 soldaţi şi după o altă informaţie ce am luat dela agentul otoman de comerţ din acest port şi care este însărcinat şi cu atribuţia vapoarelor otomane m'a încredinţat că are ştiinţă pozitivă că este a mai trece încă cinci vapoare de rezbel în susul Dunării. Aceste informaţii şi subscris cu tot respectul vi le supui la cunoştinţă Domniei-Voastre, având deviză ordinul Dvoastră telegram cu No. 6319 că la orice trecere de asemenea bastimente voi raporta imediat telegram.

Binevoiţi vă rog, Dle Ministru, a primi încredinţarea prea osebitei mele consideraţii.

Cap. Portului,
A. Vălcănescu

[Min. Af. Ext,, dos. Nr. 1—19, f. 136.]

232

Calafat, 21 Iunie 1876

Până acum n'au trecut bastimente rezbel otomane; la Vidin este unul cu 8 tunuri, oştire concentrată a rămas 2000, fiind mobilizate hotarele Serbiei.

Căpitanul portului,
Serianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 139. Telegramă.]

233

Călăraşi, 21 Iunie 1876

Astăzi la 8 ore dimineaţa am primit telegrama. La 10 ore am trecut în Silistra, m'am introdus în lagăr. Trei mii rezervişti sub 160 corturi, osebit armata regulată 2000 în cazarma Silistra, peste 50 tunuri la patru porţi ale Silistrei.

Căpitanul Portului Stirbei,
G. Antoniu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 140. Telegramă.]

234

Giurgiu, 21 Iunie 1876

Dela 19 curent până astăzi, cu trenul de Sumla s'au concentrat la Roustchuk trei mii soldaţi din care una mie echipându-se s'a imbarcat pe un vapor însoţit

de un şlep încărcat în 500 tone ghiulele şi cartuşe, a pornit astăzi la Vidin. In Roustchouk un sunt alte bastimente [de] rezbel decât două care se află de Sâmbăta seara, 19 curent, ancorate pe Dunăre, în dreptul Roustchouk-ului şi Ostrovului nostru, rămânând adăstând ordine. Se zice că astăzi Hassan-Paşa a trecut cu oştirea pe teritorul Serbici.

Căpitanul portului,
C. Pascale

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 142. Telegramă.]

235

Turnu-Severin, 21 Iunie 1876

Actualmente concentrările şi pregătirile de rezbel pe malul sârb, prin vecinătatea acestui port se găsesc astfel: Cetatea Cladova are 12 tunuri şi 4000 miliţieni, din care 1000 lucrează cu mare grabă la şanţuri şi alte fortificaţiuni pe munte în faţa insulei Adakale. Această insulă — cetate, afară de puţine familii nu dispune decât ca la 400 soldaţi, cu câteva tunuri vechi şi este foarte posibil fiind parte din şanţurile ei inundate ca chiar înainte de începerea unui bombardament din partea Sârbilor, Turcii disperaţi, să fugă pe teritoriul nostru sau pe cel austriac. Ca să pot fi cu totul exact în informaţiunile ce vă supun astăzi şi cu altă ocaziune, ar fi de trebuinţă să mă transport pela unele locuri, pentru care mi-ar trebui oarecare mijloace băneşti.

Dacă binevoiţi a mi le procura. Până astăzi nu a trecut nici un bastiment turcesc de rezbel.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 148. Telegramă.]

236

Bechet, 21 Iunie 1876

La 17, 18 corent au trecut 6 vapoare de rezbel cu armată otomană în susul Dunării; la 20 sosind un vapor de rezbel la Rahova din sus, lăsând armata s'a înapoiat. Vis-à-vis de port este un vapor de rezbel. Astă noapte a trecut un vapor cu armată otomană şi astăzi la 10 1/2 ore dimineaţa trecând un vapor de rezbel în susul Dunării, având un şlep cu armată.

Căpitanul portului,
Moissescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 138. Telegramă.]

237

Galaţi, 21 Iunie 1876

In interval de 20 zile, au trecut în susul Dunării vase de rezbel otomane, anume:

Două cuirasate, cinci şalupe canoniere onelice [1]) cu provenienţă dela Tulcea din care una dela Constantinopol, un vapor mare cu două hornuri numit «Haine», un vapor mai mic numit «Kalaci Aly» provenienţă dela Constantinopole, cel din urmă transportând armată regulată face şi serviciul comercial. Toate aceste vase, fără a se opri în acest port. La Tulcea se află un cuirasat, două regimente armată regulată în oraş, din care, parte la Sakcia şi Măcin, precum şi un mic număr cerchezi neregulaţi prin sate pentru gardă; după informaţiuni dela locuitori ce vin în acest port una şalupă canonieră se află la gura Ghecetului în dreptul Brăilei.

Căpitanul Portului,
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 141. Telegramă.]

238

[Bucureşti,] 21 Iunie 1876

In urma asigurărilor Excelenţei Voastre, Domnul Mitilineu mi-a spus că nici un vas cuirasat n'a suit Dunărea. Rezultă totuşi din informaţiile ce mi-au sosit astăzi din Galaţi că, afară de mai multe canoniere, două cuirasate sub pavilion otoman au suit Dunărea. Rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a-mi comunica despre ce este vorba. Comunic cu această ocazie Excelenţei Voastre că au fost date ordine autorităţilor riverane ale Serbiei să interzică orice ieşire şi orice intrare de pe un mal pe altul a Sârbilor şi Bulgarilor, în afară de negustori sau de persoane instalate acolo şi bine cunoscute de către autorităţile noastre.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 143. Originalul în limba franceză.]

239

Constantinopol, 21 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea a expedia, aci anexată, Excelenţei Voastre, conform telegramei mele cifrate de la 19 Iunie (1 Iulie) Nr. 117, copia notei oficiale pe care Excelenţa Voastră m'a autorizat a o adresa Domnului Ministru al Afacerilor

---

[1]) Aşa este în text.

Străine al Sublimei Porţi, cu privire la neutralizarea Dunării între Negotin şi Vârciorova.

Diferitele mele telegrame privind această chestiune sunt îndeajuns de limpezi şi descriu destul de credincios mersul, din nefericire atât de încet, al tratativelor, pentru a fi de prisos să mai dau aici amănunte. Aceaste tratative sunt încă pendinte. Excelenţa Voastră va afla urmarea, nu îndrăznesc a spune rezultatul, pe cale telegrafică, înainte chiar de sosirea la Bucureşti a curierului ce aduce acest plic. In ciuda cuvintelor mele hotărîte, în ciuda argumentelor pe care le-am îngrămădit în numeroasele mele convorbiri cu E. S. Savfet Paşa pentru a-i demonstra că propunerea noastră trebue să fie primită de urgenţă de către Guvernul său, nu am putut obţine până acum decât răspunsuri în doi peri. Excelenţa Voastră va fi informată telegrafic dacă voi avea mâine mai mult noroc.

Pentru cine cunoaşte încetineala fără leac şi reaua voinţă înrădăcinată cu care Sublima Poartă se ocupă de afacerile chiar cele mai grave şi cele mai grabnice, şi, afară de aceasta, oroarea sa tradiţională de a trata o chestiune având un caracter internaţional cu un Principat socotit ca vasal, îndoiala este mai mult decât îndreptăţită: ea constitue o datorie.

Dacă vom avea câştig de cauză, acest succes se va datora, în cea mai mare parte, sprijinului unanim al Puterilor garante.

Rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele consideraţii.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71 — 76, f. 26. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 50—51. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 239

[Constantinopol,] 19 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Rezultă din informaţiile primite de către Guvernul meu că Turcia şi-ar propune, în cazul unui război cu Serbia, să trimeată vasele sale de război pe Dunăre în sus, fie pentru a naviga în apele sârbo-române, fie pentru a ataca Serbia din partea fluviului aflător între acest Principat şi România. Trimiterea unei flote de război pe Dunăre şi mai ales în regiunea mai sus amintită trezeşte îngrijorările Guvernului Alteţei Sale Serenisime Principele Carol.

Dacă apele sârbo-române ar servi unei navigaţii de supraveghere sau unor ostilităţi de fapt, sunt toate probabilităţile, fiind dată micimea terenului şi greutatea pentru armatele în luptă de a se menţine şi de a opera în afara liniei de demarcaţie a apelor române, ca acestă navigaţie sau aceste ostilităţi să dea naştere unor ciocniri, să ridice chestiuni de drept, să producă pagube materiale României şi să pună ţara noastră, atât de dornică de a păstra cea mai strictă

neutralitate, într'o situaţie dificilă şi în acelaş timp, primejdioasă. Eventualităţi neprevăzute ar expune-o să-şi vadă neutralitatea nerecunoscută sau chiar violată. In aceste împrejurări şi pentru a preîntâmpina aceste eventualităţi, este de mare importanţă pentru Sublima Poartă şi pentru Guvernul român să încerce, printr'o înţelegere prietenească, să'nlăture tot ce ar putea, direct sau indirect, provoca noi complicaţii sau mări pe cele care există astăzi.

Guvernul meu crede că singurul mijloc de a preîntâmpina orice primejdie de acest fel şi de a înlătura orice agravare a situaţiei este de a stipula chiar dela început neutralizarea regiunii Dunării cuprinsă între Serbia şi România, adică între oraşele Negotin şi Vârciorova.

Datorită acestei stipulaţii, chestiunile atât de complexe şi de gingaşe care s'ar fi născut în lipsa ei, ar fi înlăturate; Guvernul român n'ar mai avea nevoe să recurgă la măsurile costisitoare pe care i le-ar impune nevoia de a-şi păzi neutralitatea şi ar putea astfel să-şi păstreze şi să-şi dedice întreaga sa vigilenţă împiedicării, pe teritoriul său, a oricăror manevre ilegale şi menite a atenta la liniştea malului drept al Dunării. Intr'un cuvânt ar fi pus în situaţia de a menţine şi de acum înainte neschimbată atitudinea a cărei corectitudine statornică şi nedesminţită lealitate, Guvernul Imperial a avut ocazia a o aprecia de mai multe ori.

Am, prin urmare, onoarea, în numele Guvernului meu, să cer Sublimei Porţi neutralizarea Dunării între Negotin şi Vârciorova şi îndrăznesc să nutresc nădejdea că Guvernul Imperial se va grăbi să primească în chip favorabil o cerere atât de îndreptăţită din toate punctele de vedere.

In aşteptarea unui răspuns care mi-ar îngădui să comunic urgent Guvernului meu hotărîrea Sublimei Porţii, rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 27 şi 28. Originalul în limba franceză. Copie.]

240

[Bucureşti,] 22 Iunie 1876

Un remorcher sub pavilion austriac mergând spre Orşova a fost bombardat de către forturile sârbe în faţa insulei Ada-Kale. Văzând primejdia, remorcherul s'a întors din drum fără să fie rănit vreun membru al echipajului. El era urmat de un alt remorcher şi de vapoare cu pasageri, deasemenea sub pavilion austriac, care s'au adăpostit în portul dela Cladovo.

Căpitanul portului a declarat că forturile sârbe nu intenţionaseră să atace vaporul austriac dar că întunericul nopţii le împiedicaseră să deosebească culorile pavilionului.

După aceste explicaţii cele trei vase au părăsit portul nădăjduind că vor fi lăsate să treacă. Faţă de acest fapt regretabil, este de cea mai mare importanţă ca principiul neutralizării Dunării să fie admis cu o clipă mai de vreme, în chiar interesul comerţului. Vă rog deaceia să faceţi un nou demers pentru a tăia scurt şovăelile Porţii şi pentruca această neutralizare să fie admisă în chip formal.

Puneţi în relief toate urmările supărătoare a acestei şovăeli atât din punct de vedere politic cât şi comercial. Comerţul internaţional suferă din această pricină, şi, dacă această stare de nelinişte se va prelungi, vom fi siliţi să proclamăm noi înşine neutralizarea pe propria noastră răspundere şi să o facem respectată în caz de încălcare prin toate mijloacele de care dispunem.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, nr. 1—19, f. 47. Reprodus şi în *Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti 1876, p. 55-56. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată circulară.]

241

Pera, 22 Iunie 1876

Cu ocazia felicitărilor mele pentru revenirea sa la Ministerul Afacerilor Străine, Savfet Paşa mi-a exprimat recunoştinţa Porţii pentru purtarea ţării noastre faţă de imperiu dela începutul chiar al greutăţilor din Orient, precum şi pentru asigurările Excelenţei Voastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 126. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

242

Paris, 22 Iunie 1876

Am înmânat lui Decazes nota oficială cerând neutralizarea Dunării. Mi-a spus că Puterile vor înlesni această chestiune. Ar fi necesară întrunirea unei conferinţe şi în împrejurările actuale lucrul nu este uşor; crede, dealtfel, că nu este atât de urgent cazul pe cât credem noi — mi-a arătat în sprijinul acestei păreri, o telegramă din Constantinopol, datată 3 Iulie, prin care Ambasadorul Franţei anunţă că Savfet Paşa a comunicat Agentului României, că un ordin urma să fie trimis a doua zi Comandantului flotilei de război turce, de a nu se atinge de zona tuturor ostilităţilor în partea Dunării cuprinsă între malurile sârb şi român.

Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 52. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

243

Turnu-Severin, 22 Iunie 1876

Remorcherul Tisa [cu] bandieră austriacă plecând astăzi dimineaţă cu şlepuri pentru Orşova, în dreptul insulei Cetatea Adacale, a început a fi bombardat din fortificaţiunile serbe de unde (despre care v'am supus la cunoştinţă prin telegrama de ieri) văzând pericolul, remorcherul a întors îndată şi astfel a scăpat cu cinci gloanţe de puşcă intrate în corpul lui fără să atingă pe cineva din echipagiu.

Remorcherul Szava Galaţi şi bastimentul de pasageri Theghethof, toate sub bandieră austriacă, urmau pe Tisa şi fură înapoiate înainte de a ajunge la punctul pericolului. Au trecut îndată la Kladova şi căpitanul acestei cetăţi a declarat că nu au intenţiunea a ataca vreun bastiment austriac dar că a fost greşala bastimentului care a vroit a trece aşa de noapte ($3^1/_2$ ore a.m.) când lumina nu permite îndestul a se distinge pavilionul bastimentului din înălţimea locului unde sunt fortificaţiunile.

Recunoscându-se neînţelegerea, bastimentele citate mai sus plecară din nou, în acest moment, şi sper că vor trece libere.

Vă rog luaţi în consideraţie cererea mea din telegrama de ieri, 287, fiindcă linia frontierei noastre pe o întindere de aproximativ 30 kilometre în care intră şi portul, cât este şi competinţa mea, nu posedă nici cel puţin o barcă nici pentru casuri grave nici pentru inspecţiuni asupra contrabandei.

Daţi-mi ordin să comand o barcă la atelierul societăţii danubiene şi puţini bani daţi-mi pentru transport.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 34 şi 151. Telegramă.]

244

[Belgrad,] 22 Iunie 1876

A fost proclamată starea de asediu cu o procedură sumară; străinii fără paşaport sau cauţiune vor fi expulzaţi, numărul lor se ridică la, aproximativ, patru sute. In fiecare cartier s'a organizat paza.

Armata, care are 50.000 de oameni, este comandată de Cernaiev. La stângă mai se află un alt corp, de 18.000 şi 3.000 de voluntari, cu colonelul Lecianin, la dreapta 20.000 de voluntari, cu generalul Zach, pentru vechia Serbie. Mai sunt şi 10.000 de soldaţi, comandaţi de Colonelul Ranco Alimpici, pentru Bosnia. Vor pătrunde voluntari în Bulgaria. Armata principală sprijinită pe Belgrad şi A exinaţ şi apărând valea Moravei, se va îndrepta spre Niş.

A trecut şi Principele Nichita cu 25.000 [de oameni], « punând la socoteală şi partidele răsculaţilor cu toţi şefii lor ». Alături de corpul pe care-l comandă el, mai este unul încredinţat Voevodului Plamenaţ.

Milan este primit cu entuziasm. Cu toate ploile neîncetate nu s'a îmbolnăvit niciun soldat. Trebue să recunoaştem că poporul sârb dă dovadă de o mare uitare de sine. Trei impozite extraordinare de război, daruri benevole care nu mai încetează şi care totalizează sume destul de importante în natură şi în bani, rechiziţii de toate felurile, el oferă totul, fără cea mai mică şovăială şi orice bărbat, între şaisprezece şi şaizeci de ani, poartă puşca pe umăr. Aceasta ne arată ca nu numai Scupcina, ci întreg poporul a dorit războiul, orice s'ar întâmpla după aceia. Ideia care-i însufleţeşte este liberarea de sub jugul turc a fraţilor lor de sânge, din Jugoslavia, locuind în peninsula Balcanică. Scopul lor este unirea, mai întâi sub două sceptre, apoi, sub unul singur. Această mişcare se bucură de simpatia imensei majorităţi a Slavilor, atât din Rusia cât şi din Austria, Sârbii, Croaţii şi Dalmaţii din Austria îmbrăţişează cu şi mai mult entuziasm această cauză decât Sârbii din Principate. Un război fără cruţare a început între Jugoslavi şi Turci; un război de rasă şi religie. Orice ar spune protocolurile oficiale, Rusia este aceia care a dat primul împlus mişcării şi ea continuă s'o sprijine. Austria îi este potrivnică, iar Ungaria cu totul duşmănoasă.

Partidul maghiar şi partidul slav, care se combat în Austria, au reprezentanţii lor în cele mai înalte sfere ale Guvernului, ale societăţii şi până şi pe treptele tronului. De multă vreme partidul slav încearca să atragă de partea sa pe Jugoslavi fluturându-le imagina instalării unei ramuri secundare a dinastiei austriace [1]) în regiunile dintre Balcani şi Marea Adriaticei. Această idee câştigase mulţi partizani. Dar Rusia, îngrijorată de terenul pe care începuse a-l câştiga Austria, nu a economisit niciun mijloc pentru a-i zădărnici sforţările, şi a reuşit să sape pe Austrieci în inima Jugoslavilor. Austria este astăzi tot atât de urâtă de aceste populaţii pe cât era, odinioară, în posesiunile sale italiene.

Astăzi toate aceste populaţii nutresc năzuinţa tăcută şi nădejdea îndepărtată de a întruni pe toţi Jugoslavi din Balcani, sub sceptrul unui principe rus. «Ristici este încântat de ideia lui Kogălniceanu de a cere Puterilor neutralizarea Dunării. Sârbii doresc să li se îngădue trecerea armelor. » Ministrul de război m'a lăsat chiar să înţeleg că România se'ncărca, prin refuzul său cu oarecare răspundere faţă de opinia publică din Orient. «Sârbii îi anunţă pe Austrieci » că dacă vasele lor de război vor înainta, ei vor bombarda Ada-Kale: se vor întrebuinţa torpile, se va bombarda de pe mal. Wrede, Agentul Austriei, nu crede în neutralizarea Dunării, « căci Viena nu va consimţi niciodată să se

---

[1]) Secundo-geniture autrichienne.

lege de mâini şi de picioare mai dinainte şi pentru viitor ». Sturza a prevăzut războiul. « Dacă se poate spune că evenimentele au îndreptăţit rând pe rând, prevederile mele, se poate deasemenea observa că Ministerul nu m'a onorat niciodată cu vreun răspuns ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 290, p. 128—130. Textul în limba franceză.]

245

Turnu-Severin, 22 Iunie 1876

Astăzi am avut o convorbire telegrafică cu d-l Comandant al Cetăţii Cladova Szeten Comits. D-sa m'a asigurat că nu e nimic hotărît pentru bombardarea Cetăţii turce Ada-Kalé şi că este informat că nici turcii din Cetate nu sunt dispuşi a începe bombardarea. In caz de bombardare din partea armatei Serbe mi-a promis că mă încunoştiinţează mai înainte.

Prefect,
Nucşoreanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, fol. 258. Telegramă.]

246

St. Petersburg, 22 Iunie 1876

N'a sosit nicio instrucţiune dela Iugenheim, unde Zinowiev a telegrafiat direct. Impăratul se'ntoarce Lunea viitoare, împreună cu Principele Gorciacov. Fiind dat că lipseşte din tratate un articol privind neutralizarea Dunării, mai ales în ce priveşte pe Turci, Giers crede că Turcia este în drept, din nefericire, să folosească acest fluviu pentru război, mai ales când acest război este defensiv. Guvernul imperial doreşte din fundul sufletului ca demersul nostru să obţie câştig de cauză. Austria fiind şi ea interesată în această chestiune, din dublu punct de vedere, şi comercial şi militar, Giers crede că demersurile ar trebui să plece de la Viena. Ignatiev va trebui să le sprijine la Constantinopol. Giers mi-a citit o telegramă liniştitoare a lui Zinowiev în urma unei comunicări pe care v'a făcut-o Paşa din Rusciuc. Când m'am înapoiat dela Ministerul Afacerilor Străine, am găsit telegrama dvs. cifrată de ieri. Trebue oare să înmânez o notă oficială şi trebue să prezint demersul nostru ca întemeiat pe un drept sau numai ca unul menit a înlătura noi încurcături capabile de a turbura pacea generală? Se pare că s'ar fi produs o înţelegere între Marile Puteri ale Europei pentru un complect neamestec în afacerile Orientului.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 37—39. Originalul în limba franceză; Telegramă cifrată.]

247

Berlin, 22 Iunie 1876

Guvernul Alteţei Sale Principelui României are informaţii după care Poarta otomană ar fi hotărîtă să atace Serbia pe graniţa sa fluvială şi să trimeată vase de război în susul Dunării, mai ales în partea fluviului situată între Serbia şi România. Această hotărîre a Porţii otomane, dacă se înfăptuieşte, ar putea să aibă o mare înrâurire asupra determinării drepturilor şi datoriilor României ca ţară neutră şi să o expună să-şi vadă neutralitatea violată.

Guvernul român a primit din partea Serbiei asigurarea că aceasta nu va începe, ea mai întâi, atacul pe Dunăre. Răspunsul dat, însă, de Ministrul Afacerilor Străine din Constantinopol demersurilor scrise şi verbale ale Generalului Principe Ghica, agentul României, a fost aşa de puţin liniştitor încă Guvernul român, statornic hotărît a face respectată neutralitatea sa, a poruncit chiar ieri concentrarea unui corp de observaţie pe malul Dunării, la Gruia, în faţa Negotinului.

Subsemnatul a fost însărcinat a transmite Alteţei Sale Principelui de Bismarck această comunicare şi a-l ruga în acelaşi timp să binevoiască a interveni pe lângă Poarta otomană pentru a o povăţui să nu întreprindă nicio acţiune războinică pe Dunăre. Nu este vorba aici, pentru noi, de o discuţie teoretică asupra legăturilor de drept între ţările riverane ale Dunării. Clipa ar fi rău aleasă pentru aceasta. Este vorba de a preîntâmpina un fapt pozitiv care ar fi de natură a creşte cu mult complicaţiile şi aşa foarte mari ivite în Orient.

Subsemnatul este fericit de a putea folosi această ocazie pentru a asigura pe Alteţa Sa Principele de Bismarck de foarte înalta consideraţie cu care are onoarea a fi al Alteţei Sale Serenisime prea devotat şi prea supus servitor.

T. Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 104—105. Originalul în limba franceză.]

248

Berlin, 22 Iunie 1876

Am înmânat astăzi lui Radovici nota oficială asupra neutralităţii Dunării; Guvernul German va lua o hotărîre după ce se va înţelege cu Rusia şi Austria; am înmânat şi Memoriul anexat Notei din 15/27 Iunie. Radovici îl va prezenta îndată Impăratului şi lui Bismarck. Părerea sa personală este că cererile noastre sunt drepte şi moderate, şi că Turcia ar face bine dacă ne-ar satisface; ne îndeamnă să rămânem pe această cale prudentă şi să nu cerem prea mult pentru a nu crea precedentul unui refuz într'un moment în care, după toate probabilităţile, lucrurile în Orient se vor putea schimba în folosul nostru.

Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 113. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

249

Giurgiu, 22 Iunie 1876

Circulă sgomotul că guvernatorul Rusciukului aseară, înapoindu-se dela Şiştov, unde sunt comisari otomani orânduiţi ai resbelului, a adus ştirea că după o luptă de 8 ore între Turci şi Serbi, Otomanii au intrat pe teritoriul Serbiei, distanţă de şase ore, luând opt mici fortăreţe şi două sate, 10.000 oameni au căzut răniţi şi morţi din ambele trupe. Rusciukul prepară expediţia altui transport de oştire.

Căpitanul portului,
C. Pascal

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 146. Telegramă.]

250

Calafat, 22 Iunie 1876

Informaţiune din Vidin: ieri seară până astăzi au sosit 4 vapoare cu 2 şlepuri debarcând 2500 soldaţi arabi; se aşteaptă pe uscat Cerchezi 1500.

Căpitanul Portului,
Serian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 149. Telegramă.]

251

Galaţi, 22 Iunie 1876

Acele două vase turceşti cuirasate sunt tot la Tulcea. N'au trecut încă; armata a trecut în săptămâna trecută, precum am anunţat pe Dl Ministru Interne; şalupe, canoniere sunt în sus 5—două cuirasate şi 2 vapoare care au transportat trupe. Agentul otoman mi-a spus că armata sa trage spre Vidin şi în Bosnia; la Kecet, gura canalului dela Matcin este o şalupă; pentru oricare mişcare vă voi anunţa.

Prefect,
Răşcanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 147. Telegramă.]

252

Bucureşti, 22 Iunie 1876

Aflu chiar în acest moment că un remorcher sub pavilion austro-ungar, navigând înspre Orşova, a fost atacat de către forturile sârbe din faţa insulei Ada-Kalé.

Sunteţi în curent cu sforţările pe cari le face Guvernul român pentru a obţine neutralizarea Dunării, mai ales în acea parte a fluviului care ne desparte

de Serbia. Asigurările Serbiei după cari ea s'ar abţine de a începe atacul din partea Dunării nu se împacă cu faptul pe care vi-l semnalez.

Vă rog să atrageţi atenţia Guvernului sârb asupra consecinţelor supărătoare ale acestui fapt şi să insistaţi ca bateriile de pe malul sârb se respecte cu religiozitate legile acestei neutralizări. Cât despre noi, am constituit deja un corp de observaţie la Gruia cu misiunea de a împiedica trecerea bastimentelor de război în partea Dunării care ne desparte de Serbia.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 56. Textul în limba franceză. Telegramă.]

253

[Bucureşti,] 22 Iunie 1876

Domnule Agent,

Din convorbirile pe care am avut onoarea a le avea cu dvs., cunoaşteţi toate sforţările pe care Guvernul român le face pentru a obţine neutralizarea Dunării şi mai ales a părţii din acest fluviu care ne desparte de Serbia.

Mai ştiţi deasemenea, domnule Agent, că una din condiţiile care ne-au fost puse pentru realizarea acestui scop, este abţinerea Serbiei de a începe atacul dinspre Dunăre şi mai ales respectarea insulei Ada-Kale.

Asigurările, pe care mi le-aţi dat chiar astăzi privind admiterea acestei condiţii din partea guvernului sârb, nu se potrivesc, din nefericire, cu faptul care mi-a fost semnalat.

Intr'adevăr, rezultă din telegrame, pe care le am sub ochi, că un remorcher, sub pavilion austro-ungar, îndreptându-se spre Orşova, a fost atacat de către forturile sârbe, în faţa insulei Ada-Kale. Veţi recunoaşte Domnule Agent, că un asemenea fapt este menit a paraliza toată acţiunea noastră în scopul de a obţine neautralizarea Dunării, neutralizare care este de cea mai mare importanţă pentru toate ţările în genere şi în deosebi pentru Serbia.

De aceia vă rog să binevoiţi a atrage atenţia Guvernului Dvs. asupra urmărilor supărătoare ale faptului mai sus amintit, insistând pe lângă el pentruca bateriile malului sârb să respecte cu sfinţenie legile pe care această neutralizare le impune.

In ce ne priveşte, am şi instalat un corp de observaţie la Gruia, cu misiunea precisă de a împiedica trecerea vaselor de război în partea Dunării care ne desparte de Serbia.

In aşteptarea rezultatului îndatoritoarelor dvs. demersuri în sensul prezentei....

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 44—45. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 54—55.]

254

Pera, 22 Iunie 1876

Ies dela Savfet Paşa fără a avea un răspuns definitiv, deşi i-am dat noi amănunte şi explicaţii în materie. Mi-a cerut o notă, pe care i-am trimis-o chiar acum, pe baza asigurărilor pe cari Serbia ni le-a dat în ce o priveşte. Mi-a certificat că, mâine. Consiliul de Minişti se va pronunţa asupra cererii noastre. La insistenţele mele foarte vii de a cunoaşte sensul răspunsului, m'a însărcinat să vă comunic că speră că hotărîrea ne va satisface...

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 53. Textul în limba franceză. Extras dintr'o telegramă.]

255

Bucureşti, 22 Iunie 1876

Răspunsul verbal lui Savfet Paşa nu ne satisface nicidecum. Această stare de îngrijorare face să sufere comerţul tuturor naţiunilor şi al nostru în special. Deja tranzacţiile şi chiar navigaţia sunt în parte întrerupte. Dorim ca prin neutralizarea Dunării să potolim îngrijorarea în legătură cu comerţul internaţional.

Vă autoriz să reveniţi printr'o a doua notă, invocând şi consideraţiile de ordin comercial cari sunt în favoarea cererii noastre, cerere care are sprijinul Puterilor Garante. Declaraţi în mod categoric Porţii că, dacă în cel mai scurt timp nu avem din parte-i asigurări formale şi pozitive cu privire la neutralizarea Dunării, vom declara noi această neutralizare în interesul comerţului în genere, pe propriile noastre riscuri, şi o vom face respectată prin toate mijloacele ce ne stau la dispoziţie, făcând publicaţii în acest sens în toate porturile noastre Dunărene.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 53—54. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.].

256

Paris, 23 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea de a vă trimite în acest plic, copia notei pe care, conform instrucţiunilor dvs., am înmânat-o Guvernului francez în vederea neutralizării Dunării, Telegrama mea cifrată de ieri v'a înştiinţat ce răspuns verbal

mi s'a dat. Ducele Decazes, căruia îi împărtăşisem simţămintele binevoitoare cu care Alteţa Sa Principele şi Guvernul său aşteptau pe noul Agent al Franţei, mi-a anunţat plecarea sa la sfârşitul acestei săptămâni. N'am pierdut această ocazie pentru a insista asupra diferitelor schimbări pe care aţi dori să le vedeţi introduse în compunerea scrisorilor de acreditare prezentate de către Reprezentanţii Franţei la noi, şi am mulţumirea de a vă putea comunica cum că Ducele a consimţit îndată să satisfacă această cerere dreaptă. Scrisoarea de acreditare a Domnului Debains va cuprinde nu numai titlul de România, pe care l-am căştigat în chip definitiv pentru toate actele care vor purcede de acum încolo din cancelaria franceză, dar şi formula finală: « Sunt cu adânc respect al Alteţei Voastre foarte umil şi supus servitor » (scris manu proprio, înainte de semnătură). Singura deosebire pe care o introduce Protocolul francez este de a pune în frunte « Principe » în loc de « Monsignore », şi aceasta din-tr'un exces de conştiinţă care presupune o idee de mai mare respect, căci titlul de Monseigneur se dă în Franţa la mai mulţi mari demnitari, în timp ce acela de « Principe » este singurul potrivit într'un act oficial, adresat suveranului unui Principat.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

N. Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 53—54. Originalul în limba franceză.]

Anexă I la Doc. Nr. 256

Paris, 22 Iunie 1876

Domnule Duce,

Mişcările Flotilei de război turce pe Dunăre nu mai îngăduesc nicio speranţă că Poarta socoteşte acest fluviu neutru. Atacul asupra mai multor puncte ale malului sârb şi bulgar, care se află în faţa malului român, este iminent, şi urmările lui nu pot fi decât dezastroase pentru România.

Faţă de această eventualitate ameninţătoare, Guvernul Alteţei Sale Principelui Carol, nu poate rămâne nepăsător. Silit de greutatea împrejurărilor, el ia măsurile necesare pentru a-şi apăra graniţa împotriva unor acţiuni, care, de oriunde ar veni, ar compromite siguranţa populaţiilor sale şi le-ar lovi în interesele lor cele mai respectabile. După ce a îndeplinit în chip scrupulos toate datoriile care izvorau din neutralitatea sa, România nu poate fi bănuită de a dori să creeze încurcături diplomaţiei sau de a căuta să mărească greutăţile Porţii. Nu ascultă de niciun alt simţământ, decât de acela al propriei sale siguranţe.

Dar tocmai fiindcă a primit cu lealitate sarcinile situaţiei sale, se crede astăzi în drept a-i culege roadele şi dă astfel o nouă dovadă a moderaţiei sale şi a dorinţei pe care o are de a menţine pacea.

Guvernul Princiar se adresează aşadar Franţei, ca Putere semnatară a Tratatului din Paris, prin care ne-au fost garantate neutralitatea şi autonomia şi cere intervenţia sa în scopul proclamării neutralizării Dunării şi a stabilirei acestei neutralizări astfel, încât să fie pusă la adăpost de orice violare.

Nu mi se pare necesar a justifica oportunitatea şi înţelepciunea acestei măsuri; sunt prea multe argumente în favoarea sa şi încă din acelea care nu interesează numai România.

Indrăznesc a nădăjdui, Domnule Duce, că veţi lua în serioasă considerare această cerere, pe care Guvernul meu m'a însărcinat a vi-o prezenta fără întârziere şi că veţi binevoi a-i acorda imediata dvs. atenţie.

Primiţi, vă rog, Domnule Duce, asigurarea foarte înaltei mele consideraţii.

N. Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 55—59. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 57—58. Originalul în limba franceză.]

Anexă II la doc. Nr. 256

Nr. 232. Paris, 22 Iunie 1876

Domnule Duce,

Mişcările flotilei de război turce pe Dunăre nu ne îngădue să sperăm că Poarta va considera acest fluviu ca neutru. Atacul este iminent pe mai multe puncte ale malului sârb şi bulgar care sunt în faţa malului românesc, iar consecinţele vor fi dezastruoase pentru România.

Faţă de această eventualitate amenințătoare, Guvernul Alteţei Sale Principelui Carol nu poate rămâne indiferent. Silit de forţa împrejurărilor, el se pune în măsură de a-şi apăra frontiera împotriva unor acţiuni cari, de oriunde ar veni, primejdueşte siguranţa populaţiilor sale şi le atinge în interesele lor cele mai vitale. După ce a îndeplinit în modul cel mai scrupulos toate obligaţiile pe cari i le impunea neutralitatea sa, România nu poate fi bănuită că voeşte să creeze neajunsuri diplomaţiei sau să mărească dificultăţile Porţii. Ea nu se lasă târâtă de nici un sentiment străin nevoilor propriei ei securităţi.

Dar tocmai fiindcă a acceptat în chip leal sarcinile situaţiei sale, ea se socoteşte astăzi întemeiată să urmărească foloasele ei, şi dă astfel o nouă dovadă a moderaţiei sale de pace.

Guvernul Princiar se adresează ca atare Franţei, în calitatea acesteia de Putere semnatară a Tratatului dela Paris prin care autonomia noastră şi neutralitatea noastră au fost garantate, şi solicită intervenţia ei pentru a obţine ca neutralizarea Dunării să fie proclamată şi stabilită în aşa fel încât să fie pusă la adăpost de orice încălcare.

Nu cred că este necesar a se justifica oportunitatea acestei măsuri înţelepte; prea multe motive în favoarea ei, cari toate nu interesează numai România.

Indrăznesc să sper, Domnule Duce, că veţi lua în serioasă consideraţie cererea de faţă pe care Guvernul meu îmi cere să vă o prezint fără întârziera şi că veţi binevoi a-i acorda o atenţie imediată.

Binevoiţi a primi... etc.

Calimaki-Catargi

[*Documente Oficiale. Neutralitatea Dunării*, Bucureşti, 1876, pp. 57—58. Textul în limba franceză.]

257

Pera, 23 Iunie 1876

Mă întorc de la Savfet Paşa, fără un răspuns definitiv, cu toate noile amănunte şi explicaţii pe care [i le-am dat] asupra chestiunii; mi-a cerut o notă asupra asigurărilor pe care Serbia ni le-a dat dinspre partea sa; i-am trimis-o. M'a asigurat că mâine Consiliul de Miniştri se va pronunţa asupra cererii noastre. Faţă de viile mele insistenţe pentru a cunoaşte sensul răspunsului, m'a însărcinat să vă spun că nădăjdueşte ca hotărârea să ne mulţumească. Dar după imprecizia şi grija sa de a ocoli expresiile folosite de drept, mă tem că răspunsul făgăduit pentru mâine va fi lipsit de convingere, nici aşa de precis şi nici aşa de categoric pe cât îl dorim noi. Vă rog să-mi spuneţi dacă în acest caz trebue să insist printr'o a treia notă pentru a obţine un răspuns pe deplin mulţumitor.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 40. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

258

Paris, 24 Iunie 1876

Când am vorbit, mai întâi, Ducelui Decazes despre îngrijorările Guvernului nostru, relative la rolul posibil al flotilei de război turce de pe Dunăre în lupta dintre Turcia şi Serbia, a atingerii aduse astfel neutralităţii noastre şi a încurcăturilor în care am fi târâţi, cu toată dorinţa noastră de pace, Ministrul francez mi-a spus că este supărător că Tratatul din Paris proclamând libertarea de navigaţie pe acest fluviu, nu a reglementat în acelaş timp, situaţia sa în caz de război, că neutralizarea sa, cel puţin în partea învecinată cu Marea Neagră şi de-alungul statelor tributare, este de dorit şi că România, care este direct interesată, ar trebui să-i semnaleze poruncitoarea necesitate şi să'nfăţişeze chestiunea Marilor Puteri Garante. L-am întrebat dacă mă autoriză să vă transmit acest sfat şi

am făcut-o numai în urma răspunsului său limpede afirmativ. De curând, când i-am înmânat o notă privitoare la această chestiune, i-am amintit aceste amănunte şi nu le-a tăgăduit. La insistenţele mele pentru a-l convinge să intervină în scopul de a grăbi deslegarea, el nu opune un refuz, după cum aţi putut crede în urma prea scurtei mele telegrame, dar mi-a explicat că chestiunea nu este încă coaptă, că trebue pregătită o înţelegere a Marilor Puteri, provocată întrunirea unei conferinţe care ar fi singură în drept a introduce această nouă dispoziţie în codul internaţional al Europei, şi că cererea noastră va servi numai ca punct de plecare la o întreagă muncă diplomatică care cere timp. Cât despre comunicarea privind convenţia comercială, ea cere desvoltări pe care am trebuit să vi le transmit prin scrisoare. Aţi primit-o desigur acum. Vă rog să-mi răspundeţi.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 73—75. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

259

Viena, 24 Iunie 1876

Contele Andrassy va pleca cu Impăratul la Reichstadt, nu-l voi putea vedea decât la întoarcerea sa. In ce priveşte punctul şapte, cred că vă pot afirma că nu ne va lipsi sprijinul său, dar, pentru a avea deplin succes la Constantinopol trebue să mai câştigăm şi alte Puteri la punctul nostru de vedere. Ambasadorul Angliei mi-a spus astăzi că, în împrejurările actuale, neutralizarea absolută este cu neputinţă; este o chestiune care trebueşte păstrată pentru mai târziu; m'a întrebat dacă optesprezece Krupp, pe care Serbia le aşteaptă, vor trece prin România; i-am răspuns că nici un tun şi nici o puşcă nu vor trece pe teritoriul nostru. Insărcinatul cu afaceri al Turciei mi-a spus că din consideraţie pentru noi Turcia nu s'a gândit niciodată să folosească flotila sa de pe Dunăre.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 117, Reprodus şi la N. Iorga, *Correspondence diplomatique roumaine*, Nr. 312, p. 137. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

260

Bucureşti, 24 Iunie 1876

Dacă primiţi o Notă defavorabilă şi necategorică cu privire la neutralizarea Dunării, înştiinţaţi-mă îndată, dar nu trimiteţi o a treia Notă. Luaţi, dimpotrivă contact cu Ambasadorii, începând cu ai Germaniei, Franţei şi Angliei, şi spuneţi-le că refuzul Porţii ne-ar pune într'una din cele mai false situaţii faţă de ţară, şi că, cu toată statornica noastră dorinţă de a obseva neutralitatea văzând-o călcată în picioare de către Turcia, vom fi târâţi mai departe decât

am voi. Negoţul nostru manifestă deja îngrijorări, toate schimburile noastre pe Dunăre sunt întrerupte. Simpatiile pentru Serbia izbucnesc pe faţă, frământarea în sânul populaţiei noastre bulgare creşte, cu toate măsurile represive, Parlamentul nostru este mai mult decât energic în tot ce priveşte drepturile şi demnitatea ţării. Dacă, aşadar, Poarta şi Puterile garante nu ne oferă mijloacele de a dovedi că neutralitatea Dunării este un adevăr şi prin urmare şi aceia a României, cu toată statornica noastră dorinţă de a sta liniştiţi, vom fi aruncaţi, Dumnezeu ştie, în ce [aventură].

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 66 bis. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 60. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

261

Bucureşti, 24 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Companiei a 5-a din Regimentul al 3-lea Dorobanţi, îmi raportează că la 22 curent la ora 11$^1/_2$ din zi, după ce a vizitat pichetul 12 (ostrovul Ramadanu) eşind prin debuşeul ce duce drept în Dunărea Mare, fiind însoţit de un ofiţer şi 4 soldaţi luptători, deodată se pomenesc că trage cu focuri asupra lor din cele trei bastimente turceşti de rezbel ce staţionează în mijlocul Dunării, în dreptul pichetului suscitat. Glonţul a trecut foarte aproape de Căpitan, dar n'a atins pe nimeni.

Văzând această agresiune neaşteptată, luntrea s'a întors pe debuşeul de unde venise.

Supunând cazul apreţiaţiunii Dvoastră, vă rog, Dle Ministru, să binevoiţi a interveni la timp, spre a înlătura pe viitor conflicte grave ce s'ar putea naşte din cauza unor asemenea incurii mai cu seamă în timpul de faţă.

Binevoiţi a primi încredinţarea înaltei mele consideraţii.

Ministru,
Slăniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 72.]

262

Bucureşti, 24 Iunie 1876

Nr. 6.501

Aflu chiar acum, că, la 22 a lunii curente, trei bastimente de război otomane din flotila Dunării au tras asupra unei bărci în care se aflau doi ofiţeri români şi patru soldaţi cari fuseseră să controleze pichetul Nr. 12 în apropriere de insula Ramadan.

Cred că este de datoria mea să reamintesc Excelenţei Voastre de asigurările ce mi-aţi dat cu privire la reprimarea oricărui act de agresiune ce ar surveni pe Dunăre. Fapte de acest fel putând să aibă, în împrejurările actuale, urmările cele mai supărătoare, rog pe Excelenţa Voastră să binevoiţi a da ordine ca acte asemănătoare să nu se repete şi ca flotila de pe Dunăre să păstreze cea mai mare rezervă.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării,* Bucureşti, 1876, p. 59. Textul în limba franceză. Telegramă.]

263

Semlin, 24 Iunie 1876

Am primit telegrama Dvs. ieri de dimineaţă. In timpul zilei l-am văzut pe principele Milan şi mi-am îndeplinit misiunea; mi-a spus că înţelege situaţia Suveranului nostru şi neutralitatea ţării, dar în ce priveşte Guvernul român, Principele pare a fi fost jicnit mai întâi din pricina arestării indivizilor care mergeau la Cladovo cu paşapoarte sârbe şi nu în Bulgaria, apoi din pricina altor incidente de-alungul Dunării, unde autorităţile noastre fac exces de zel, favorabil Turciei şi de fel binevoitor neutralităţii noastre raportată la Serbia. Am răspuns că nu cunosc din izvor oficial niciunul din aceste fapte dar că-l rog să fie convins că autorităţile noastre nu-şi fac decât datoria, întemeindu-se pe legile ţării noastre, că problema bulgară atingându-ne mai îndeaproape trebue privită şi din alte puncte de vedere, că prin urmare România nu o poate confunda cu problema sârbă; Principele îmi puse după aceia următoarea întrebare: ce va face oare România dacă vapoare de război turceşti vor urca pe Dunăre pentru a ataca Serbia, folosind apele malului românesc? Ce veţi face dacă obuzele sârbeşti vor ajunge pe teritoriul român, bateriile sârbe fiind aşezate la locul cel mai strâmt al trecerii. I-am răspuns: Trebue să mă mulţumesc deocamdată să raportez Guvernului meu, dar nădăjduesc că lucrurile nu vor ajunge până acolo. Principele mi-a răspuns: ei bine! informaţi Guvernul dvs. Fapt este că opinia publică de aici este extrem de întărâtată împotriva noastră, cu atât mai mult cu cât aşteptările sale privind noul nostru guvern au fost înşelate; se spune că Generalul rus Fadeev ar fi sosit direct la locul unde se află armata sârbă; se anunţă şi sosirea a două secţii ale Crucii roşii ruse şi a surorilor de caritate. Pıincipele Milan nu va pleca încă. S'a produs o oprire în izbucnire ostilităţilor; Consiliul de Miniştri mai deliberează dacă trebue să facă o declaraţie de război, o proclamaţie sau să recheme, pur şi simplu, agentul dela Contantinopol. Până în această clipă părerile sunt împărţite asupra acestei chestiuni. In aşteptare a fost chemată a treia clasă de miliţieni, hărăzită a ocupa fortăreaţa Belgradului cu opt mii de oameni, după aceia la

Semendria, şi cred că este de prisos să mai fac un raport lunar; dacă doriţi totuşi, vă rog comunicaţi-mi. Convorbirea mea cu Principele Milan devenise la sfârşit cam anevoioasă; am avut totuşi de a o putea întoarce astfel încât ne-am despărţit în cei mai buni termeni, iar Alteţa Sa, foarte liniştită, mi-a arătat cea mai desăvârşită consideraţie şi a terminat prin a fi mulţumit de explicaţiile noastre reciproce.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 135—138. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 29—30. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

264

Bucureşti, 24 Iunie 1876

Nr. 403

Domnule Ministru,

Am intervenit telegrafic cu toată graba pe lângă Guvernul meu în sensul notei ce aţi binevoit a-mi adresa la 22 Iunie/4 Iulie, sub Nr. 6.431, cu privire la atacul săvârşit împotriva unui remorcher austro-ungar de către forturile sârbe în faţa insulei Ada-Kale, şi am onoare a vă comunica răspunsul ce primesc acum.

Este drept, s'au tras focuri de armă într'un vas fiindcă nu avea felinare şi dacă am înţeles bine sensul telegramei cifrate plină de greşeli, în acest punct, fiindcă plecarea din Vidin a unui vas de război turc fusese semnalată în aceiaşi zi de avangardă sârbă. In orice caz, Guvernul Sârb îl va pedepsi aspru pe comandantul respectiv şi va reînoi ordinul de a se respecta neutralitatea Dunării. Acest ordin a fost dat deja în urma hotărîrii Guvernului sârb de a înlesni sforţările pe cari le face guvernul român în vederea obţinerii neutralizării Dunării, dând în ce-l priveşte declaraţia formală pe care am avut onoarea a vă o face verbal: anume că nu va începe cel dintâi ostilităţile pe Dunăre, şi în particular, că nu va ataca insula Ada-Kale.

Binevoiţi a primi...
M. A. Petronievici

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 61. Textul în limba franceză.]

265

St. Petersburg, 24 Iunie 1876

Astfel încât Memoriul dvs., anexat la nota din 15/27 curent, n'a sosit încă. Indată ce voi fi în măsură de a o face, vă voi informa despre rezultat. Am urmat

verbal instrucţiunile cuprinse în telegrama dvs. Nr. 334, Giers găseşte că noi 6096, 0961, 659, 2882 (nedescifrat)neutralizarea Dunării; va telegrafia lui Ignatiev pentru ca acesta să lucreze energic în acest sens pe lângă Poartă. In urma unei convorbiri pe care am avut-o cu el, baronul Langenau[1]) a telegrafiat lui Andrassy pentru a şti ce atitudine înţelege a lua guvernul Austriac în această chestiune. Contele Andrassy a interpelat în această privinţă.... .....(lipseşte continuarea)

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 119. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

266

[Bucureşti,] 24 Iunie 1876

In opoziţie cu telegrama dvs. anunţându-mă că Ambasadorul Germaniei a primit o notă oficială din partea Sublimei Porţi prin care i se confirma recunoaşterea neutralizării Dunării, primesc acum o telegramă datată din patru, dela Generalul Ghica, dându-mi trista ştire că Consiliul de Miniştri nu s'a pronunţat încă asupra chestiunii şi că se teme că va primi un răspuns îndoios. Luaţi îndată contact cu Ministrul Afacerilor Străine, vorbiţi-i serios despre situaţia critică în care ne-am afla în urma unui refuz al Porţii. O flotilă considerabilă este întrunită la Vidin; vasele de comerţ nu ştiu dacă-şi vor putea continua drumul; comerţul nostru fluvial este îngrijorat cu privire la viitor; simpatiile pentru sârbi cresc; este mare frământare în sânul populaţiei bulgare. Camera noastră mai mult decât energică. Dacă Sublima Poartă printr'un act de seamă nu ne pune în situaţia de a dovedi ţării că neutralitatea este un lucru bun, prevedem că împotriva voinţii noastre, vom fi târâţi în mişcări. Insistaţi mult pentru a obţine spirjinul Germaniei la Constantinopol.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 65. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

267

Berlin, 25 Iunie 1876

Negăsindu-l ieri acasă, l-am văzut pe Radovici astăzi. Imi confirmă ştirea prin care Turcia ar fi declarat ambasadorului Germaniei că va respecta Dunărea şi că flota dela Vidin nu va fi întrebuinţată. Mi-a arătat telegrama primită dela Ambasadorul lor dela Viena care vorbeşte despre demersurile lui Bălăceanu, spune că şi Contele Andrassy i-a răspuns lui Bălăceanu că Turcia nu va folosi [vase] de război în partea Dunării dintre România şi Serbia şi că prin urmare

[1]) Ministru resident al Austro-Ungariei la Petersburg.

plângerile noastre nu mai au scop practic. Radovici ne sfătueşte să nu mai insistăm asupra discuţiei teoretice a neutralităţii Dunării şi să ne mulţumim cu faptul acestei neutralităţi.

Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 76 şi 77. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

268

Pera, 25 Iunie 1876

Cheia acestei telegrame este aceia din Iunie, a telegramei următoare din aceiaşi zi, aceia din Iulie. Repet. Agentul de aici al Serbiei, Domnul Magasinovici, pleacă astăzi via Odesa şi de acolo va trece la Bucureşti, fie prin Ungheni, fie prin Galaţi. Face apel la prietenia Excelenţei Voastre şi vă roagă să transmiteţi ordine la vămile acestor două puncte pentru a-l scuti de orice grutăţi.

General Ghica.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 34. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

269

Roma, 25 Iunie 1876

La ordinul Excelenţei Voastre, după ce am fost de două ori, am găsit pe Secretarul General care mi-a răspuns, ca şi prima oară, că Italia nu se poate alătura marilor Puteri şi că a dat instrucţiuni în acest sens la Constantinopol. Secretarul General a adăogat că Puterile fac sforţări pentru a circumscrie războiul şi a învinge şovăielile Turciei relative la neutralizarea Dunării. In interesul comun — ne sfătueşte să fim foarte prudenţi în împrejurările actuale şi mi-a spus că Puterile din Nord lucrează.

Mitilineu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 67—68. Originalul în limb. franceză. Telegramă cifrată.]

270

Semlin, 25 Iunie 1876

Al patrulea atac al Turcilor pe Timoc, pentru a pătrunde în Serbia, a fost respins; pierderi, lupte înverşunate corp la corp; mulţi morţi şi răniţi; s'au găsit chiar şi soldaţi strangulaţi; s'au trimis întăriri acestei divizii care este compusă

din zece mii de români voluntari sub comandamentul lui Lechanin. Se aşteaptă aci cu înfrigurare ştiri dela Principele de Muntenegru care se luptă astăzi cu Muctar Paşa lângă Gaţbo. Au sosit o sută cincizeci de răniţi sârbi şi prizonieri turci.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 35. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

271

Bucureşti, 25 Iunie 1876

Domnule Agent,

In interesul soluţionării chestiunilor pe care aţi fost însărcinat a le înfăţişa Sublimei Porţi, am crezut de cuviinţă a adresa direct Excelenţei Sale Savfet Paşa o Notă însoţită de un Memoriu identic în principiu, afară de unele modificări de formă, cu acela pe care vi l-am transmis la 15/27 Iunie curent.

Vă rog să binevoiţi a înmâna Excelenţei Sale Savfet Paşa cele două documente anexate acestei hârtii şi a căror copie v-o trimit deasemenea pentru a vă folosi ca îndreptar.

Judecând după telegramele primite dela Domnul Bălăceanu şi Maiorescu, am motive să cred că sprijinul Guvernelor dela Viena şi Berlin ne este asigurat în ce priveşte reglementarea acestor chestiuni.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 115. Originalul în limba franceză.]

272

Pera, 25 Iunie 1876

I-am explicat lui Savfet Paşa sensul ultimelor dvs. două telegrame. Nici Savfet Paşa, nici jurisconsulţii cari au fost chemaţi, n'au putut face vreo obiecţie acestei chestiuni, dar au ridicat motive strategice şi au spus că Turcia nu poate, de hatârul nostru, să renunţe la un mijloc cabalistic (sic) atât de important şi de îndrituit şi că tot folosul neutralizării ar fi pentru Serbia. Am răspuns că Poarta trebue să mai cântărească dacă e bine ca chestiunea strategică să aibă pasul asupra consideraţiilor politice şi comerciale care sunt de mare importanţă şi că este cazul să reflecteze. Mi-am propus să trag consecinţele eventuale ale unui refuz. Savfet Paşa a vrut să ne convingă să împărtăşim diferite proecte ale sale, toate deosebite de cererea noastră, putând naşte conflicte şi incapabile de a linişti comerţul, dar m'am încăpăţânat să iau poziţie la adăpostul instrucţiilor mele; după trei ceasuri de absenţă petrecute la un Consiliu de Miniştri, Savfet Paşa s'a reîntors pentru a-mi spune că cererea noastră n'a fost încă luată

în consideraţie şi că vom avea răspunsul Sâmbătă. Am protestat împotriva acestei amânări şi l-am întrebat care va fi sensul răspunsului; mi-a spus că nu poate să-l prevadă mai ales din pricina opunerii mai multor colegi ai săi. I-am dat a înţelege că un refuz ne-ar face să aplicăm noi-înşine principiul neutralizării, pe propria noastră răspundere. Savfet Paşa mi-a spus că acest fapt seamănă a declaraţie de război, la care Poarta ar putea răspunde prin bombardarea porturilor noastre. Am încercat să îndulcesc pentru a nu angaja prea mult guvernul nostru, explicând că, în caz de refuz, am fi siliţi, nu numai să concentrăm trupe dar şi rezerve pentru a face respectată prin forţă împotriva oricărei agresiuni, suveranitatea şi neutralitatea teritoriului nostru şi a Dunării până la linia mediană a fluviului.

Vă rog să-mi trimiteţi instrucţiuni pentru ipoteza că răspunsul de Sâmbătă nu va fi conform cererii noastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 69—71. Reprodus şi în *Documente Oficiale, Neutralizarea Dunării*. Bucureşti, 1876, p. 59—60. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

273

Constantinopol, 25 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a transmite Excelenţei Voastre, aci anexată,[1]) copia celei de a doua note (Nr. 131 din 22 Iunie — 4 Iulie), pe care am adresat-o Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi, cu privire la neutralizarea Dunării între Negotin şi Vârciorova.

Această notă, foarte moderată în forma sa, şi referindu-se la cea care o precedase, era pur şi simplu menită a înregistra în chip oficial anagajamentul condiţional al Serbiei şi a-i folosi Excelenţei Sale Savfet Paşa ca un memento precis faţă de colegii săi. Mă bizuiam pe lungile desvoltări ale numeroaselor mele convorbiri unde, rând pe rând, produsesem, până a le istovi, consideraţiile privind fie aspectul politic, fie pe cel comercial al chestiunii şi argumentele extrase din dreptul internaţional, dorind a întipări astfel în mintea Excelenţei Sale Savfet Paşa, impresii al căror ecou l-ar fi dus cu sine, în discuţiile Consiliului.

Excelenţa Voastră ştie din diferitele mele telegrame şi mai ales din telegrama mea cifrată Nr. 856 din 24 Iunie (6 Iulie) starea actuală a tratativelor, încă atât de nehotărâte.

Reese totuşi din amânările, din tărăgănările Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi, că Guvernul imperial nu pare a dori să se lege

[1]) Lipseşte.

prin niciun angajament formal, înţelege să-şi păstreze deplina libertate de acţiune privind operaţiile navale eventuale şi că răspunsul său, dacă va exista vreun răspuns scris, va fi departe de a se potrivi cu cuprinsul cererii noastre în întregimea sa.

Domnii reprezentanţi ai puterilor Garanate, pe lângă care am intervenit cu vii insistenţe, sprijină propunerea Guvernului nostru, dar procedează în demersurile lor cu prudenţă şi rezerva firească unor simple îndemnuri prieteneşti faţă de Sublima Poartă şi unei dorinţi, cu totul platonice, de a localiza dacă este cu putinţă, teatrul de război între Turcia şi Serbia.

Rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele consideraţii

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 79. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 62. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 273

Constantinopol, 25 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Ca urmare la nota N=127, cu data de 19 Iunie (1 Iulie) curent, prin care am avut onoarea, în numele Guvernului meu, să cer Guvernului imperial otoman, neutralizarea Dunării între Negotin şi Vârciorova, mă grăbesc să aduc la cunoştinţa Excelenţei Voastre că Guvernul meu a obţinut dela Serbia asigurarea că nu va ataca insula Ada-Kalé, că nu se va deda la nicio operaţie ofensivă pe Dunăre şi că se va mărgini, în aceste regiuni, la o strictă defensivă.

Trebue să mai informez totdeodată pe Excelenţa Voastră că România dorind a îndeplini obligaţiile sale de ţară neutră şi în scopul de a păzi prin măsuri eficace această neutralitate, Guvernul român a socotit necesar să concentreze un corp de observaţie la Gruia.

Dând această informaţie Excelenţei Voastre şi în virtutea instrucţiunilor cu care sunt înzestrat, îmi iau libertatea de a mai insista încă pe lângă Excelenţa Voastră ca Guvernul Imperial să primească o propunere care a întrunit aprobarea şi sprijinul Domnilor Reprezentanţi ai Puterilor Garante şi să consimtă la neutralizarea Dunării între Negotin şi Vâriciorova.

Indrăznesc a nădăjdui că Excelenţa Voastră mă va onora cu un grabnic răspuns în această privinţă.

Rog pe Excelenţa Voastră să primească asigurarea foartei înaltei mele consideraţiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 80. Originalul în limba franceză.]

274

Viena, 26 Iunie 1876

Mi se cer informaţii confidenţiale dacă armele oprite la Ungheni erau puşti sau tunuri; nu vor să creadă că nu ştiu nimic despre acest fapt, iar tăgada mea trece drept făţărnicie. In interesul Guvernului este neapărată nevoie să cunosc adevărul chiar dacă trebue să-l ascund.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 155. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

275

Pera, 26 Iunie 1876

Am obţinut însfârşit dela Savfet Paşa un răspuns scris. Este aproximativ ceeace cerem, afară doar de cuvântul neutralizare şi cu greoaie sforţări de stil pentru a ne micşora importanţa. Iată încheerea aproape textuală a acestei lungi note a cărei copie o veţi primi prin viitorul curier: « Fiind dat că Guvernul Princiar asigură că insula Ada-Kalé nu va fi nici atacată, nici ameninţată de Sârbi şi că se angajează să'mpiedice în partea Dunării dintre Gurile Timocului şi Vârciorova, orice transport de arme, material de război şi de voluntari pentru Serbia, Guvernul Imperial, la rândul său, va da năvilor sale ordinul de a nu depăşi Gurile Timocului; Guvernul Imperial este încredinţat că această înţelegere va garanta comerţului securitatea, ferind malul stâng al Dunării, între mai sus amintitele puncte, de încercările războiului ». Nota sfârşeşte prin cererea ca noi să procurăm provizii garnizoanei din Ada-Kalé pe măsură ce ea va avea nevoie. In rezumat, declaraţia Porţii scoate din zona de război regiunea care doream să fie exclusă. S'ar putea deci fără a şovăi asigura Camera şi ţara că Poarta în urma cererii noastre, a admis neutralizarea Dunării între Serbia şi România. Vă rog să-mi spuneţi dacă pot, printr'o Notă adresată să iau act de declaraţia sa, numind-o fără ocol: neutralizare.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 89. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 63—64. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

276

Petersburg, 26 Iunie 1876

Giers mi-a făgăduit că va mai telegrafia lui Ignatiev, dar că aşteaptă sosirea lui Gorciacov.. El crede că Germania s'a pronunţat în chip categoric în favoarea noastră. Dacă nu primim un răspuns grabnic şi mulţumitor, Giers ne sfătueşte să adresăm o notă identică Puterilor Garante.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 87. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

277

Berlin, 26 Iunie 1876

Radovici nu împărtăşeşte temerile dvs. El este convins că Turcia nu va întreprinde nimic pe Dunăre. Turcia a făcut chiar o declaraţie Ambasadorului Rusiei. Această neutralitate de fapt trebue să ne ajungă, momentul fiind nepotrivit pentru o discuţie teoretică. Guvernul ungar se ţine în rezervă, este un motiv în plus pentru Guvernul German să nu mai intervină pentru moment într'o chestiune pe care o socoteşte înlăturată. Linia urmată de Guvernul German este identică cu aceia a Austriei. Aici a produs o impresie penibilă alegerea lui Rosetti ca Preşedinte al Corpurilor legiuitoare. Amănunte prin poştă.

Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 86. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.

278

Craiova, 26 Iunie 1876

Subprefectu şi primaru Calafat telegrafiază următoarele: Alexandridi grec comersant din Vidin astăzi ora unu abia putu fugi cu familia în Calafat. Aduse nuvele că oştirile sârbeşti sunt în apropriere de Vidin una şi jumătate oră. Astă noapte s'au masacrat în Vidin de către Turci mulţime de creştini cari speriaţi voesc să treacă în Calafat şi nu li se permite.

Agentu austriac al vapoarelor comunică că Vidinul este în pericol de bombardare.

p. Prefect,
Porăianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 41. Telegramă.]

279

Bechet, 26 Iunie 1876

Vaporul de rezbel otoman ancorat la Rahova, a pornit în susul Dunării la 4 ore după amiază, încărcat cu başi-buzuci, plecând şi o trupă călăreţi, pe uscat.

Căpitanul portului,
G. Moisescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 167. Telegramă.]

280

[Viena,] 26 Iunie 1876

Inainte de plecare, contele Andrassy, a avut o lungă conferinţă cu Ministerul maghiar care s'a întrunit aici aproape în întregime. S'a hotărât a se declara

Ţarului că Austro-Ungaria nu va tolera niciodată constituirea unei Serbii puternice. Sub pretextul unor măsuri împotriva agitaţiilor slave din interior, Ungaria se pregăteşte activ în vederea unei intervenţii armate; aici ca şi la Pesta, opinia se pronunţă din ce în ce mai mult pentru alianţa cu Anglia; poziţia contelui Andrassy a devenit grea.

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique Roumaine*, Nr. 318, p. 141. Textul în limba franceză. Telegramă.]

281

Bucureşti, 26 Iunie 1876

D. Ministru de externe. Dlor Deputaţi, vă rog înainte de a proceda la balotarea între aceşti domni care n'au întrunit majoritatea absolută, să-mi permiteţi a vă face o propunere. Cunoaşteţi situaţiunea exterioară, care din zi în zi devine mai îngrijorătoare; guvernul nu se simte în drept, nici destul de autorizat a se putea rosti asupra soartei ţării şi asupra politicei ce trebue să urmeze, fără consimţământul Camerei. Cunoaşteţi încă cum că chestiunile exterioare, chiar în parlamentele ţărilor celor mai puternice nu se hotăresc în sedinţă publică. De aceea să-mi permiteţi a vă ruga să binevoiţi a numi o comisiune compusă de bărbaţi, care pe lângă patriotismul şi încrederea Dstre, să aibă încă şi acea maturitate şi acele cunoştinţe în privinţa unor asemeni împrejurări, ca să poată judeca, nu numai cu inima, dară şi cu capul şi cu experienţa. Acelei comisiuni îi voi arăta lucrările ministerului de externe şi politica de neutralitate, pe care guvernul a menţinut-o până acum şi pe care este hotărît a o menţine ca singura mântuitoare pentru ţară. Cu toate acestea, afirmând încă odată politica ţărei, totuşi este bine ca ţara, prin reprezentanţii săi şi Dstră prin acea comisiune ce vă cer, să prevedeţi şi eventualităţile viitoare. Vă rog dar ca chiar azi să procedaţi la alegerea acelei comisiuni şi tot odată, rog pe Cameră să se cerceteze conveţiunea comericală cu Rusia, pe care guvernul actual şi-o însuşeşte. Nu reclam urgenţă, dar cu toate acestea, gândindu-mă că la 1 Iulie viitor avem să aplicăm tarifele autonome ale ţărei, şi prin urmare, atât guvernul rus, cât şi noi, ar trebui să cunoaştem cu o oră mai curând opiniunea ţărei în privinţa acestei convenţiuni comerciale. Comerţul sufere foarte mult când pe tot momentul se schimbă tarifele şi de aceea credem că dacă ar fi ca Dstre să ratificaţi acea convenţiune, ar fi bine, în cazul acesta ca ea să fie votată înainte de aplicarea nouelor tarife.

Vă rog dar, ca în prima şedinţă când veţi trece în secţiuni, să vă ocupaţi de acea convenţiune. Iar acum să alegeţi comisiunea căreia să comunic actele diplomatice...

[Se procedează la alegerea comisiei.]

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 143 din 1/13 Iulie, p. 3414.]

Bucureşti, 26 Iunie 1876

«Nu există pană, nu există imaginaţiune umană, în stare de a descrie cruzimile revoltătoare comise de guvernul turcesc în Bulgaria prin hoardele sale sălbatice. Nici Hunii, nici Vandalii şi toate popoarele barbare din epoca emigraţiunei lor n'au putut comite erorile ce comit astăzi hoardele turceşti şi circasiane asupra paşnicei populaţiuni bulgare. După ce au suferit sclavajul teribil de cinci secole, guvernul turcesc a hotărît astăzi exterminarea bulgarilor. Masacrul a fost ordonat de acest guvern în toată Bulgaria. El a distribuit toate armele trebuincioase hoardelor sălbatice pentru acest scop. Ulemalele au escitat fanatismul mahomedan până la paroxism. Ordinul barbar dela Constantinopole a fost executat în toată întregimea sa, zeci de mici fiinţe inocente şi inofensive dintre Bulgari sunt deja masacrate. Cadavrele lor stau încă neîngropate...

...devenind prada pasărilor sau plutesc pe râuri. Atmosfera este infectată şi epidemiile au început ravagiile lor, crimele comise sunt oribile: femei, prunci şi bătrâni au fost tăiaţi fără milă, sute de sate sunt arse şi culcate la pământ. Mii de victime au fost robite şi duse spre vânzare până chiar în piaţa din Constantinopole. Femeile şi fiicele bulgare sunt supuse la brutalităţile cele mai bestiale din partea Turcilor şi după aceasta arse de vii sau târâte cu forţa în haremurile gărzilor. Atentatele comise asupra acestor fiinţe nenorocite trebue să revolte inima cea mai împietrită. Mii de cetăţeni paşnici îndură torturile cele mai cumplite şi temniţele turceşti. Mulţi din ei au fost îngropaţi de vii. Prinşii sunt legaţi câte 15—20 la un lanţ ca vitele şi duşi la măcelărie, sau aruncaţi în subteranele cele mai adânci din temniţă. Mulţi din aceşti nenorociţi, legaţi în şir, au fost înecaţi în râuri. Câte fiinţe nu sunt ucise în secret! In fine dacă există vreo pedeapsă în infern, Bulgarii o îndură în această lume. Viaţa şi averea lor este cu totul la discreţiunea hoardelor barbare ale Turcilor şi Circasianilor...

...O autoritate protectoare, nu mai există pentru creştini, anarhia cea mai infiorătoare domneşte în toată Bulgaria. Simulacrul de guvern la Constantinopole este expresiunea cruzimei, a corupţiunei, a fanatismului religios, a bancrutei morale şi financiare cum n'a mai existat în lume. Masacrul ordonat de dânsul în Bulgaria este teribilul reflect al agoniei spasmatice în care el se găseşte. Exterminarea creştinilor, jaful averei lor în folosul rasei dominante şi teroarea bestială, iacă deviza monstrului de guvern dela Bosfor. Acest monstru la căderea sa, voeşte să înece în foc şi sânge toată peninsula Balcanilor. Timpii lui Atila şi ai lui Cinghischan au reînviat pentru această nenorocită parte a Europei.

Fraţilor creştini! Această infiorătoare stare de lucruri nu trebue, nu poate să mai dureze. Dacă în vinele voastre mai curge acel sânge nobil, care s'a vărsat

pentru atâtea cauze înalte şi civilizaţiune, săriţi în ajutorul nenorociţilor voştri fraţi, căci nu cer altceva decât a trăi ca oamenii cu voi. Nu mai îngăduiţi ca în una din cele mai frumoase ţări ale Europei drepturile umane să fie călcate în picioare în modul cel mai sfruntat...

...Puneţi împreună cu noi o stavilă acelui barbarism asiatic, care de 500 de ani, este o ruşine pentru Europa şi civilizaţiunea sa creştină. Poporul bulgar, ca membru al marei familii europene, cere nestrămutat a se împărtăşi de binefacerile acestei civilizaţiuni. Lăpădaţi-vă de vederile egoiste şi neumane ale diplomaţiei barbarofile şi arătăţi prin fapte că nu puteţi lăsa nerăzbunate ecatombele de victime ale barbariei turceşti.Cauza noastră este comună, interesele noastre sunt identice. Toţi suntem datori a înfrâna acele valuri destructive care de un semi-mileniu se luptă cu înverşunare contra civilizaţiunei moderne. Fraţilor creştini din toate unghiurile lumei! Indreptaţi privirile voastre binevoitoare asupra nenorocitului neam al Bulgarilor, care, împreună cu alte neamuri frăţeşti, trăeşte o viaţă insuportabilă sub călăul creştinilor. Ridicaţi vocea voastră şi braţul vostru în apărarea intereselor celor mai sacre ale umanităţei. Fraţilor slavi! Voi cari sunteţi de acelaşi sânge cu noi, cari vorbiţi aceiaşi limbă şi aveţi aceleaşi tradiţiuni, voi, din cari unii suferă cu noi aceeaşi soartă mizerabilă uniţi forţele voastre cu ale noastre.........

...ca să răzbunăm acele sute de mii căzute sub iataganul otoman.

Fraţilor Români!

...Aduceţi-vă aminte de acele timpuri nefaste ca un paşalâc turcesc şi expusă aceluiaşi regim detestabil sub care vegetează astăzi încă atâtea popoare frăţeşti. Fie-vă această tristă suvenire de ajuns ca să înţelegeţi suferinţele noastre până în ziua de azi. Fraţilor, aduceţi-vă aminte că aţi format într'un chip mai fericit un corp politic cu noi. Cu voi ne-au legat totdeauna simpatiile cele mai vii şi niciodată aceste simpatii n'au fost turburate prin neînţelegere. Dela voi, ca dela nişte vecini buni aşteptam un ajutor eficace şi frăţesc. Fraţilor creştini, Patria noastră prezintă astăzi tablou înfiorător al unui carnagiu cumplit comis de Turci şi de circasiani, asupra părinţilor noştri, femeilor noastre, copiilor, fraţilor noştri, victimele strigă răzbunare spre cer! toată Bulgaria se găseşte astăzi în doliu cel mai profund ».

Ajutor, fraţilor, ajutor! In Balcan luna Iunie 1876.

[Chr. Botev; Ş. Stambolov; G. Tîrnov; Dr. Volov.]

[*Timpul*, 1876, Nr. 62 din 26 Iunie.]

283

Turnu-Severin, 27 Iunie 1876

Nu este adevărată telegrama din « Neues Pester Jurnal » dela 6 Iulie, pentru bombardarea Adacalé. Sârbii sunt liniştiţi în poziţiunile lor pe aici.

In Cladova sunt 18 tunuri şi 2000 miliţiani. Câţiva chilometri mai sus (la Sib) sunt 4 tunuri şi aproape 1000 miliţiani, iar în faţa Adacalei, pe munte sunt 12 tunuri şi 1000 miliţiani. Adacale este tot în starea ce cunoaşteţi din telegrama 287.

Căpitanul Portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 90. Telegramă.]

284

Turnu-Severin, 27 Iunie 1876

Astăzi după prânz, un caic sârb trecu în vale pe partea sârbă încărcat cu un număr de aproape 250 Sârbi sau Muntenegreni care se zice că vor debarca la Radupvatz. In faţa acestui port strigară ura, pocnind câte o puşcă în intervale.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 171. Telegramă.]

285

Londra, 27 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Nimeni nu-şi poate ascunde părerea aici că acţiunea simultană a Serbiei şi a Muntenegrului constitue un insucces al politicii dusă de către Guvernul englez. Foreign Office pare a se fi bizuit cu mult prea mult pe angajamentele luate de către Impăratul Alexandru, a căror sinceritate nu poate fi pusă la îndoială, dar a căror eficacitate nu a fost dovedită de evenimente.

Guvernul a putut crede până'n ultimul moment că defecţiunea unuia dintre aliaţi, va lăsa pe celălalt întocmai ca pe o jumătate de foarfecă. Publicul nu împărtăşea această amăgire şi declararea războiului nu a trezit nicio mirare. In genere şi cu puţine excepţii, presa consideră cauza slavă cu o oarecare bunăvoinţă. « Times » a anunţat războiul cu aceste cuvinte semnificative: « regimul turc este astfel încât ispita de a-l răsturna nu are nevoie de altă îndreptăţire decât aceia a unor sorţi serioşi de reuşită ». Părerea oamenilor competenţi în această materie înclină balanţa opiniei publice înspre cauza Slavilor; deşi se ştie că sunt prost înarmaţi şi, desigur, cam nedisciplinaţi.

Un ziar atât de cumpătat şi de serios ca « Economist » spune în numărul său de ieri: « ce se poate dori mai de grabă în interesul Angliei ar fi succesul grabnic şi definitiv al Serbiei, care ar da o satisfacţie îndreptăţită năzuinţelor naţionale, care, dacă ar fi astăzi învinse, ar întreţine necontenit un foc mocnit gata să izbucnească ». Şi adaogă: « vom scăpa astfel de o tradiţie fără temei

în realitate şi care apasă de prea multă vreme politica noastră din Orient ». Lucru rar: « Spectator » şi « Saturday Review » se întâlnesc de data aceasta într'un gând comun. Un alt ziar, turcofil convins până acum, « Observer » — ziar mult citit în cluburi, fiind singurul care apare Duminica — îşi schimbă astăzi buna părere în acelaş sens. El mai publică afară de aceasta, la loc de frunte, şi o scrisoare datată din Constantinopol, dar scrisă aici, în care desvoltă un proect tinzând la o Confederaţie cu neutralizarea Bosforului. Fapt este că atâta vreme cât lucrurile mergeau pe placul guvernului, acesta se putea felicita de a trăi într'o dulce armonie cu opinia publică. Astăzi când evenimentele au desminţit prevederile Lordului Derby şi acelea ale Domnului Disraeli, disonanţele se fac puternic auzite. Când Domnul John Bright protestează împotriva menţinerii domniei musulmane cu preţul aurului şi sângelui englez, el nu reprezintă numai aşa zisa « şcoală dela Manchester », dar şi o mare parte — poate vasta majoritate — a publicului. Toată lumea simte că chestiunea a intrat într'o fază nouă şi că tratativele anterioare războiului fac parte dintr'un capitol de istorie veche. Interesul nu se mai concentrează asupra corespondenţei pe care Domnul Disraeli făgăduise a o da publicităţii (cu rezerva de a suprima acele lucruri pe care alte Guverne nu ar dori să le vadă publicate), ci într'o declaraţie categorică a politicii pe care va trebui s'o facă fără întârziere.

Este absolut sigur că s'a produs o schimbare însemnată a opiniei publice asupra a două puncte. Mai întâi fantoma Rusiei ameninţătoare şi gata de atac nu mai provoacă aceleaşi temeri ca în ultimele săptămâni, acest guvern dovedindu-se extrem de împăciuitor faţă de Anglia şi aceasta vând convingerea de a fi pentru moment ea cea mai tare; o linişte deplină domneşte dinspre partea aceasta, poate nu cu totul îndreptăţită. Pe de altă parte, a început să prindă ideea că formarea unor state autonome nu este neapărat în interesul rus nici în 1876, după cum nu a fost nici în 1856 şi 1858. Asupra acestui punct m'aşi putea lăuda a fi contribuit şi eu într'o largă măsură la răspândirea unor păreri mai exacte. Chiar acolo unde ziarele nu socotesc potrivit să folosească întru totul sau textual [materialul] pe care îl dau eu, ele se inspiră din ce în ce mai mult din el, aşa cum au făcut în ultimele trei zile: « Times », « Post », « Star » şi « Observer ». Atitudinea României atrage desigur o vie atenţie şi cum afirmaţiile mele s'au realizat în genere, mă bucur de o autoritate crescândă în tot ce-o priveşte. Se'nţelege că dau informaţiile mele ca un simplu particular care tocmai scrie o carte despre România, şi că mă feresc să se creadă cumva că ele îmi sunt sugerate de către Guvern, ceeace ar fi dealtfel cu neputinţă, nefiind înzestrat cu instrucţiuni speciale, dela sosirea mea aici, adică de mai bine de patru luni. Afară de faptele făcând parte din domeniul istoriei şi statisticei, cred că pot afirma cu toată siguranţa că România nu are altă politică internaţională de făcut decât aceia constând în îngrijirea bunelor sale legături şi a menţinerii centralităţii sale, lucru pe care

are şi voinţa şi puterea materială de a-l face. Mi-ar fi totuşi uşor să public vreo comunicare — telegrafică sau altfel — pe care Excelenţa Voastră ar dori s'o vadă apărând în ziarele engleze. In programul alcătuit pentru misiunea mea la Londra, se prevăzuse trimiterea din când în când a unor corespondenţe din Bucureşti, pe care le-aşi fi utilizat cât s'ar fi putut mai bine. Imi lipsesc nu numai aceste corespondenţe dar şi ziarele. De mai bine de şase săptămâni nu mai primesc nici « Journal de Bucarest » şi nici « L'économiste roumain» care amândouă îmi erau foarte folositoare astfel că îmi reînoesc rugămintea de a mi le trimite regulat.

Am onoarea a fi supusul servitor al Excelenţei Voastre.

Hotze di Planta

P. S. Primesc înştiinţare dela Sucursala Băncii României la Londra că din ordinul Excelenţei Sale Ministrului Afacerilor Străine, îmi ţine la dispoziţie suma de 40 L. Am aşa dar onoarea de a confirma primirea alocaţiei mele lunare pe luna Iunie trecută. Creditul este pe numele lui Sir John Briggs, greşeală fără de importanţă, dar care ar putea uneori produce întârzieri. Vă rog deci pe viitor să adresaţi astfel:

Hotze di Planta,
Junior Athenaeum Club
(Piccadilly) Lond. W.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 274—282. Originalul în limba franceză.]

286

Constantinopol, 28 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Conform telegramei mele cifrate din 26 Iunie (8 Iulie) curent, Nr. 1145, am onoarea de a trimite, aci-anexat, Excelenţei Voastre copia Notei Nr. 44214/31, cu data de 8 Iulie, care mi-a fost adresată de Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi, ca răspuns la demersurile mele scrise sau verbale privind neutralizarea Dunării între Negotin şi Vârciorova.

Citind acest document, Excelenţa Voastră se va putea uşor convinge până'n ce măsură Sublima Poartă s'a căznit, prin perifraze chinuite, să ocolească orice expresie din care ar fi putut reeşi că cele două guverne, otoman şi român, au tratat şi rezolvat chestiunea pe picior de deplină egalitate şi ce frazeologie căznită a trebuit să folosească pentru a înlătura cuvântul de neutralizare care, în ochii săi, ar fi dat acestei soluţii un colorit primejdios de internaţionalism şi de mijlocire politică din partea noastră.

Excelenţa Voastră va observa desigur foarte uşor deasemenea solidaritatea pe care Sublima Poartă se face a crede că există între Guvernul *malului*

stâng al Dunării, parte a imperiului otoman, — este vorba pur şi simplu de România şi Guvernul Imperial, pentru înăbuşirea *răscoalii* care bântue în *provincia Serbiei.*

Faţă de această răscoală internă, *Sublima Poartă* pare a ne delega, cu titlul de misiune de încredere dar obligatorie, şi nu fără a fi prevăzut cele mai amănunţite clauze, cu supravegherea Dunării între Gura Timocului şi Vârciorova, şi binevoeşte a ne lăsa să facem noi poliţia fluviului în această regiune. In rezumat şi fără a comenta mai mult aceste rezerve şi aceste subtilităţi de redactare care sunt tradiţionale şi înrădăcinate în legăturile Sublimei Porţi cu Guvernul nostru, faptul principal este câştigat, scopul real este atins: flotila otomană nu va depăşi Gura Timocului; zona Dunării pe care Excelenţa Voastră o desemnase, pusă la adăpost de eventuale ostilităţi, este neutralizată în toată regula.

In ce priveşte Ada-Kalé, în special, trebue să amintesc Excelenţei Voastre că în cursul tratativelor mele, am afirmat că Guvernul Român se va însărcina cu cheltuelile de aprovizionare a garnizoanei din insulă, care cheltueli vor rămâne să fie scăzute,la timpul lor şi pe temeiul unor socoteli în regulă, din totalul tributului apropiat. Nu poate fi desigur vorba de aprovizionări de război şi de muniţii, din moment ce, prin adeziunea lor bilaterală, şi Serbia şi Turcia au renunţat la orice operaţie militară în această parte.

Aştept ca Excelenţa Voastră să binevoiască a-mi spune dacă trebue încheiată chestiunea printr'o notă în care aşi lua în chip oficial act de angajamentul Sublimei Porţi şi dacă, în această notă, întocmai ca la începutul tratativelor, ar trebui să spun lucrurilor pe numele lor şi să numesc înţelegerea care a intervenit: neutralizare.

Rog pe Excelenţa Voastră să primească asigurarea înaltei mele considetiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 95—96. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 286

[Constantinopol, 28 Iunie 1876]

Domnule Agent,

Am primit cele două scrisori pe care aţi binevoit a mi le adresa la 1 şi la 4 Iulie, Nr. 127 şi 131, pentru a cere în numele Guvernului princiar ca, în vederea trimiterii vaselor de război pe Dunăre în scopul de a ataca Serbia dinspre partea fluviului şi în vederea primejdiilor pe care eventualele operaţii le-ar constitui pentru malul stâng al Dunării partea Dunării, cuprinsă între Negotin şi Vârciorova, să fie neutralizată, ferind astfel ţara de greutăţile unei situaţii primejdioase şi uşurându-i sarcina de a păzi cu stricteţă atitudinea sa neutră.

Dorinţa Guvernului Imperial este de a micşora, pe cât îi stă în putinţă, relele rezultând din răscoala din Serbia. El nu va pierde din vedere niciun element capabil de a restrânge cercul nenorocirilor pe care răscoala încearcă

a le deslănţui asupra altor părţi ale Imperiului, şi el nu se îndoeşte nicio clipă că Guvernul princiar va înţelege situaţia şi nevoile pe care această răscoală internă o crează şi Guvernului Imperial şi Guvernului Princiar.

Flotila care se află pe Dunăre ar avea astăzi misiunea să'mpiedice pe răsculaţi de a-şi procura pe această cale, arme, muniţii de război şi în genere tot ce ar putea folosi la întreţinerea răscoalei şi ar uşura operaţiile răsculaţilor. Sublima Poartă ar fi prin urmare fericită *de a se putea întemeia pe sprijinul Guvernului Princiar* pentru a atinge acest scop fără a fi silită să folosească flotila sa mai sus de gura Timocului.

Fiind dat că Guvernul Princiar dă asigurări că Ada-Kalé nici atacată, nici ameninţată de Sârbi şi că se însărcinează să împiedice în partea Dunării ce se'ntinde dela Gura Timocului până la Vârciorova, orice transport de arme, de muniţii, de echipament, de obiecte putând folosi ca materiale de război, de voluntari, de cai, etc... pentru Sârbi, Guvernul Imperial, la rândul său, va da nävilor sale ordinul de a nu depăşi gura Timocului. Guvernul Imperial este convins că această înţelegere va îngădui să fie atins scopul pe care Guvernul Princiar îl urmăreşte şi va garanta comerţului securitatea de care are nevoe în împrejurările actuale, *punând malul stâng al Dunării*, între punctele desemnate, atât cât îi va sta în putinţă, la adăpost de încercările războiului. Se'nţelege dela sine că Guvernul Princiar va pune la îndemâna Guvernului Imperial toate uşurinţele de transport a proviziilor şi echipamentului forţelor care se află acum în insula Ada-Kalé.

Primiţi, Domnule Agent, asigurarea deosebitei mele consideraţii.

Savfet

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 97—98. Reprodus şi în *Documente Oficiale*. 1876, p. 65. Originalul în limba franceză. Copie.]

287

Pera, 28 Iunie 1876

Inainte de a înmâna lui Savfet Paşa scrisoarea şi Memoriul Excelenţei Voastre, îmi iau libertatea de a supune Excelenţei Voastre câteva păreri. A trata dela Ministru la Ministru înseamnă a deschide Turcilor o cale pentru corespondenţă de care se vor grăbi să profite după bunul lor plac. Inseamnă în acest caz a expune pe Excelenţa Voastră fie să nu primească un răspuns, ceeace ar fi jicnitor, fie să primească un răspuns neplăcut, plin de plângeri, cuprinzând un refuz hotărât, procedeu care ar împiedica orice demers ulterior sau care ar târî pe Excelenţa Voastră într'o polemică; din acest motiv şi pentru succesul chestiunilor care trebuesc tratate, mi se pare mai potrivit ca Excelenţa Voastră să rămână în afara luptei, să lucreze prin agentul său şi îngăduindu-i să trateze cele şapte puncte fie în bloc, prin înmânarea, în numele Excelenţei Voastre, a unei copii a documentelor dvs., fie pe rând sau în grup după sorţii de posibil

succes, căci să nu ne amăgim: punctul şapte va prilejui furtuni; în acest chip Excelenţa Voastră şi-ar putea păstra libertatea de acţiune, va putea supraveghia tratativele, opune la nevoie veto-ul său, însfârşit îşi va rezerva rolul frumos faţă de Poartă. Aştept, prin urmare, noi ordine pentru a înmâna scrisoarea lui Savfet Paşa.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 120—121. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

288

Viena, 28 Iunie 1876 .

Cei doi Impăraţi şi miniştrii lor au recunoscut, fiind dată starea actuală a lucrurilor, nevoia de a stărui într'o politică de non-intervenţie, Rusia renunţând la mărirea Serbiei şi la autonomia provinciilor răsculate. Dacă mai târziu va fi cazul ca această politică să fie schimbată, se va acţiona în înţelegere şi împreună cu toate celelalte Puteri Garante. Impăraţii au înţeles că Europa este aceia care trebue să soluţioneze problema. Este sfârşitul triplei alianţe şi mai şi înseamnă şi pacea asigurată dacă Rusia va rămâne credincioasă angajamentelor luate la Reichstadt. Contele Andrassy triumfă. Ştirile de pe teatrul războiului sunt proaste pentru Turci.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 39—40. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată. Foarte confidenţială.]

289

Bechet, 28 Iunie 1876

Ieri între orele 6 şi 8 după amiază au trecut 2 vapoare de rezbel otomane, unul cu armată şi unul cu muniţii şi astăzi au trecut iar 2 vapoare numai cu muniţii, armată prea puţină toate în susul Dunării.

Căpitanul portului,
Moissescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 17. Telegramă.]

290

Bucureşti, 28 Iunie 1876

Nu ştiu încă dacă armele oprite la Ungheni sunt puşti sau tunuri, fiind închise în lăzi. O comisie specială a fost însărcinată cu ancheta. In orice caz, neutralitatea noastră ne obligă şi noi suntem hotărâţi să oprim orice trecere de arme sau muniţii destinate Serbiei.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876. Textul în limba franceză.]

291

Călăraşi, 28 Iunie 1876

Azi dimineaţă la ora 3, un vapor cu şlepuri având pe dânsele armată, a ridicat tot lagărul cu soldaţi dela Silistra. Vaporul nu avea armament de resbel.

Căpitanul portului Ştirbei,
G. Antoniu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 174. Telegramă.]

292

Bucureşti, 28 Iunie 1876

In urma iniţiativei luate de guvernul român şi mulţumită sprijinului binevoitor al Puterilor Garante, spre a se dobândi neutralizarea părţii Dunării care formează fruntarele sârbo-române dela gura râului Timoc (mai în faţă cu Gruia) şi până la Vârciorova, Inalta Poartă a primit şi s'a angajat a da ordine navelor sale de rezbel de a nu se mai sui în susul Dunării decât până la gura Timocului. Astfel, toată această parte a Dunării fiind neutralizată, comerţul prin însuşi aceasta dobândeşte toată a sa securitate. Tot după cererea guvernului român, guvernul Sârbiei s'a îndatorat a nu ataca insula şi fortul Ada-Kale, situat în mijlocul Dunării. Iar guvernul român a luat îndatorirea, pe care o şi îndeplineşte cu sânţenie, de a nu permite formarea de bande şi trecerea de arme şi material de rezbel pentru Sârbia. Guvernului român s'a mai încredinţat misiunea nu numai de a apăra neutralitatea insulei şi frontului Ada-Kale, dar încă de a îndestula cu proviziuni garnizoana şi populaţiunea insulei, treptat şi după trebuinţă, bineînţelegându-se, pe comptul tezaurului otoman. Această ştire importantă s'a comunicat în şedinţa de ieri Senatului şi Adunării Deputaţilor.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 100. şi *Monitorul Oficial*, 1876, 29 Iunie/11 Iulie.]

293

Galaţi, 29 Iunie 1876

Astăzi 29 curent, 3 ora p. m. a sosit în port vaporul otoman de comerţ cu două hoarne numit Midhat, ca provenienţă dela Constantinopole, încărcat cu arme şi muniţiuni de rezbel, acostat la debarcader, destinat pentru vapoarele otomane. Mâine dimineaţă la 7 ore a.m. pleacă pentru în susul Dunării.

Căpitanul portului,
C. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 181. Telegramă.]

294

Giurgiu, 29 Iunie 1876

Bastimentele [de] resbel Arcadia şi Mithat cu două vapoare Achif şi Aziz şi o probellă[1]) aseară au sosit din jos pline cu oştire. Azi dimineaţă însoţite de alte două bastimente [de] rezbel aflate aci, 2 probelle şi trei şlepuri, au pornit toate la Vidin având zece mii soldaţi 8 tunuri, 60 cai şi 750 tone muniţii. Această expediţiune a ridicat toate lagările, rămâind mica garnizoană în Rusciuc.

Căpitanul portului,
C. Pascali

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 18. Telegramă.]

295

Bechet, 29 Iunie 1876

Ieri la orele 12 a sosit un vapor la Rahova şi la 6 ore după amiază a pornit in susul Dunării. La 7 ore au trecut încă 2 vapoare dintre care unul, mă informez dela agenţie, că este englezesc având tunuri şi armată otomană întrânsele.

Căpitan portului,
Moissescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 191. Telegramă.]

296

Bucureşti, 29 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Serbiei îmi face cunoscut prin nota sa cu data de 19 a lunei curente, sub Nr. 9157, că a fost informat de către colegul său Ministrul de Interne, că autorităţile princiare de la Turnu-Severin au confiscat armele şi muniţiile lui Ştefan Stretcovici şi lui Mihail Angelcovici, supuşi sârbi de la Cladova, şi i-au expulzat după aceia pe teritoriul sârb, deşi nu făcuseră nimic pentru a justifica o asemenea purtare. Aducându-vă cele ce preced la cunoştinţă, am onoarea a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiţi a ordona restituirea cât de urgentă către Stretcovici şi Angelcovici a muniţiilor şi armelor luate de zisele autorităţi şi folosesc această ocazie pentru a vă reînoi asigurarea înaltei mele consideraţii.

M. A. Petronievici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 175. Originalul în limba franceză.]

---

[1]) Aşa este în text.

297

Călăraşi, 30 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Răspunzând telegramei Nr. 10218 vă rog a-mi arăta dacă măsura prescrisă se aplică şi la Românii de aici cărora mai înainte poliţia locală le libera bilete de 48 ore pentru mergerea şi înapoierea din Turcia.

Primiţi vă rog asigurarea înaltei mele consideraţii.

Prefect,
M. Poenaru Bordea

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 53.]

298

Calafat, 1 Iulie 1876

Bărbatul meu Iovan Gheorghevici, de religiune ortodoxă, de frică a emigrat din Vidin aici, rămânând a veni şi eu în urmă. Sunt şapte zile de când poliţia îl ţine arestat, calificându-l de spion fără vreo probă.

Domnule Ministru vă puteţi asigura că nu este d-lui singur care a emigrat, ci sunt mulţi creştini, crezând că aici puteau găsi azil, iar nu exil.

Cu respect vă rog, domnule Ministru, dacă este drept, a-l reda nenorocitei sale familii.

Răspuns plătit.

Umilită,
Anca Iovanovici

[Arh. St. Buc. Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 55.]

299

Bucureşti, 1 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Preşedenţia senatului prin adresa sub Nr. 753, îmi comunică că Senatul, în urma cererii Domniei-Voastre, procedând la alegerea comisiunii însărcinată a primi comunicarea actelor diplomatice, relative la cestiunea neutralităţii Dunării, care formează fruntariile serbo-române, a numit pe D.D. Senatori A. Orăscu, Dimitrie Ghica, C. Bosianu, G. Cantacuzino, Gr. Săftoiu, Ion Ghica şi Ion Cantacuzino.

Subscrisul are onoare a face despre aceasta cunoscut Domniei-Voastre, spre cele de cuviinţă.

Primiţi vă rog, D-le Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Preşedinte,
M. Kostake,

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 107.]

300

[Bucureşti, 1 Iulie 1876]

In ceeace priveşte armata nu vom uita nici odată că ea e una din condiţiile existenţei noastre ca Stat şi că prin urmare ea are drept, în împrejurările actuale mai ales, la o deosebită solicitudine şi la sacrificii excepţionale. Vom căuta însă, îndată ce timpii o vor permite, dimpreună cu ministru respectiv, de a concilia aceste cerinţe cu starea de strâmtoare în care ne aflăm şi de a găsi un sistem de organizaţiune care să ne dea cât mai curând ca rezultat înarmarea generală, fără ca lucrul să implice deplasarea neîncetată a oamenilor şi sacrificii peste puterile noastre, dar mai ales nişte cheltueli numai de lux.

In împrejurările actuale, neutralitatea ne este indicată şi prin tratate şi prin poziţiunea noastră geografică şi prin aspiraţiunile noastre de ginte. Ne-am aplaudat dar de rezultatele obţinute de guvern în acest sens. Suntem însă în tot dreptul a spera că, tari de această atitudine corectă, vom putea la rândul nostru obţine în sfârşit o soluţiune satisfăcătoare la toate justele reclamări ce am fost siliţi a adresa în diferite timpuri Sublimei Porţi, care trebue azi să fie mai bine luminată, asupra adevăratelor ei interese.

O altă procupare a noastră este de a face cât mai în grabă ca justiţia, prin legi destinate a garanta neatârnarea ei, să devie o a treia putere în Stat, precum o cere Constituţiunea şi interesele libertăţii. Ştim bine că legile cele mai bune sunt cu totul ineficace, când aplicaţiunea lor este încredinţată unor mâini, şovăitoare.

In ceeace priveşte concesiunile ce apasă asupra ţărei şi care absorb şi vor absorbi încă mult timp o mai mare parte a resurselor noastre bugetare, oricare ar fi opiniunea noastră asupra lor, nu vom pierde totuşi din vedere că ele astăzi leagă ţara, că au devenit texte formale de lege şi că nu ne mai rămâne decât a le executa cu fidelitate, cu atât mai scrupuloasă, cu cât tocmai acest respect al angajamentelor, în ceeace ne priveşte, ne va da dreptul să fim la rândul nostru exigenţi cu concesionarii şi foarte stricţi faţă cu orice violaţiune sau veleităţi de violaţiune din parte-le.

Acestea sunt, Măria-Ta, în rezumat, chestiunile cărora avem să le consacrăm toată inteligenţa şi activitatea noastră. Dacă o sarcină atât de grea, căci ea se complică o mai repetăm, cu necesitatea de a lichida un trecut nenorocit — dacă această sarcină ce ne incumbă nu a speriat curajul nostru, este numai că suntem convinşi că Tronul şi naţiunea vor fi strâns uniţi spre a pune capăt răului şi a pune temelie unei ere noui, eră de încredere reciprocă, de libertate, moralitate şi justiţie.

Să trăieşti Măria Ta.

Să trăiască Măria Sa Doamna (aplauze prelungite).

Raportor,
N. Blarenberg

[*Monitorul Oficial*, No. 151 din 10/21 Iulie 1876, p. 3663.]

301

Rusciuc, 1 Iulie 1876

Excelenţă,

Am onoare a supune aprecierii Excelenţei Voastre ziarul intitulat «Nouvelle Bulgarie» care apare la Bucureşti.

La citirea acestui ziar, Excelenţa Voastră va vedea cu indignare în ce măsură cuvintele şi tonul său pot face rău populaţiei paşnice. Cuprinde articole atât de incendiare încât nu mă îndoesc că Excelenţa Voastră, cu dreptatea şi cumpănirea care o caracterizează, va binevoi să ia măsurile pe care le va crede de cuviinţă pentruca proprietarul acestui ziar să se abţină deacum înainte să publice pentru cititori asemenea articole răuvoitoare.

Neputând decât să mă felicit de atitudinea Guvernului Alteţei Sale Serenisime Principele Carol, de stricta sa neutralitate dela începutul evenimentelor, trebue să constat mai înainte de toate, cu cea mai mare mulţumire că Guvernul Princiar nu'ncetează de a păstra cele mai bune legături şi chiar de a le întări cu Sublima Poartă.

Animat de aceleaşi simţăminte de înaltă dreptate, doresc să nădăjduesc că Excelenţa Voastră va primi în chip favorabil demersurile mele oficioase şi că va fi de acord cu mine că orice publicaţie rău intenţionată nu ar putea duce decât la întărâtarea spiritelor oamenilor răuvoitori.

Nădăjduind că voi primi cât se poate de repede răspunsul Excelenţei Voastre, O rog să primească asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

M. Assim

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 26. Originalul în limba franceză. Personală.]

302

[Bucureşti,] 2 Iulie 1876

Am primit raportul dvs. Nr. 139. Vă autoriz a lua act, prin Notă oficială, de angajamentul Sublimei Porţi (numind lucrurile pe numele lor şi spunând înţelegerii intervenită: neutralizare). Veţi adăoga că Prefectul de Severin a şi primit ordinul de a se pune în legătură cu comandantul fortului Ada-Kalé pentru a-i procura proviziile de care ar putea avea nevoe. Cheltuelile acestei aprovizionări vor fi plătite ulterior de către Sublima Poartă pe temeiul unei socoteli în regulă.

Sfârşind nota Dvs. stabiliţi în chip limpede că nu poate fi vorba de aprovizionări cu material de război şi muniţii, din moment ce neutralitatea noastră ne impune aceleaşi obligaţii faţă de Serbia ca şi faţă de Turcia.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 108 şi verso. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

303

Constantinopol, 2 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Pe temeiul telegramei cifrate, am transformat nota pe care Excelenţa Voastră mă însărcinase [s'o transmit ca atare] Ministrului Afacerilor Străine al Sublimei Porţi, într'o comunicare pe care Excelenţa Voastră mi-ar fi adresat-o mie personal, pentru a-mi da instrucţiuni şi pentru a-mi înfăţişa argumentele pe care am ordinul de a mă sprijini în cursul tratativelor cu Guvernul Imperial.

Schimbările făcute în textul notei originare a Excelenţei Voastre, pentru a o face potrivită noii sale întrebuinţări, nu sunt decât formale şi dealtfel puţin numeroase.

Am intenţia să trimit chiar mâine Excelenţei Sale Savfet Paşa copia acestei hârtii însoţită de memoriul care trebue să-i fie anexat.

Expediind în acelaş plic copia notei pe care o trimit cu această ocazie Sublimei Porţi, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a primi asigurarea înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 128. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 303

Constantinopol, 2 Iulie 1876

Domnule Ministru,

De când guvernul meu a binevoit a-mi încredinţa postul de Agent diplomatic al României pe lângă Sublima Poartă, şi în diferitele rânduri în care Excelenţa Voastră a fost chemată a conduce Ministerul Afacerilor Străine al Imperiului Otoman, am avut ocazia de a vorbi cu Excelenţa Voastră despre mai multe chestiuni rămase demult pendinte între Guvernul Imperial şi Guvernul român. Atenţia binevoitoare cu care mă onora Excelenţa Voastră, m'a îndemnat totdeauna să intru în amănuntele acestor chestiuni, să semnalez repetatele tratative al căror obiect ele au fost în trecut, să amintesc mersul de atâtea ori întrerupt şi apoi reluat al acestor tratative şi să arăt ce fericită urmare ar avea soluţionarea lor care ar întări şi mai mult frumoasa armonie care n'a încetat să unească România cu Imperiul Otoman.

Suirea pe tron a M.S.I. Murad al V-lea şi prezenţa Excelenţei Voastre printre sfetnicii Maiestăţii Sale, au dat guvernului meu nădejdea că noi demersuri ar fi primite cu bunăvoinţă şi că Excelenţa Voastră va consimţi să folosească înalta sa influenţă pentru a le asigura succesul.

In scopul de a reîmprospăta amintirile Excelenţei Voastre pe care le citam mai sus, de a rezuma cu limpezime diferitele puncte a căror reglementare o

doreşte guvernul meu şi de a ştabili cu precizie îndreptăţirea cererilor sale, am onoarea de a trimite aci anexat Excelenţei Voastre copia notei pe care Excelenţa Sa Domnul Kogâlniceanu, Ministrul Afacerilor Străine al României, mi-a trimis-o pentru a-mi spune ce tratative trebue să duc cu Excelenţa Voastră, şi un memoriu amănunţit, care explică chestiunile care trebuesc tratate.

Convins că Excelenţa Voastră va dori să-i dau oral informaţiile suplimentare de care ar putea avea nevoe, vă rog, Domnule Ministru, să primiţi...

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 129. Originalul în limba franceză. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 89—90.]

304

Giurgiu, 2 Iulie 1876

Astăzi au sosit de jos patru bastimente chiurasate echipate, câte patru tunuri, 50 soldaţi, staţionate Rusciuk, încărcau ghiulele, erbărie, amuniţii. Mâine pleacă pentru Vidin un vapor resbel însoţit de un şlep, având una mie soldaţi şi 300 tone amuniţii. Au trecut astăzi direct la Vidin.

Căpitanul portului,
C. Pascali

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 210. Telegramă.]

305

Câmpina, 2 Iulie 1876

Eri când mă puneam în trăsură pentru plecarea spre Bucureşti, primaru Câmpinei m'a oprit şi dus cu bagajul la subprefectură pe baza unei depeşi din Sinaia că aşi fi corespundat cu uvrierii liniei ferate; cerând a-mi prezenta probe inculpatoare mi-a destinat ziua de azi, ce nu s'a făcut, fiind arestat. Protestez contra acestei procedări violatoare libertăţii umane şi rog ordonarea liberării mele şi desdăunarea enormelor pierderi cauzate de autorul acestui caz.

Poppoff

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094., f. 5757. Telegramă.]

306

Bucureşti, 2 Iulie 1876

Domnule Prefect,

Prin Monitorul Oficial dela 29 Iunie 1876 Nr. 142 aţi putut vedea că guvernul român a obţinut dela Sublima Poartă neutralizarea părţii Dunării care formează fruntariul serbo-român dela gura râului Timok (mai în faţă cu

Gruia) şi până la Vârciorova, că tot după cererea guvernului român, guvenul Serbiei s'a îndatorat a nu ataca insula şi portul Ada-Kale, situat în mijlocul Dunării. Iar guvernului român s'a încredinţat misiunea nu numai de apăra neutralitatea insulei şi portului Ada-Kale dar încă de a îndestula cu provizi-uni garnizoana şi populaţiunea insulei, treptat şi după trebuinţă pe comptul tezaurului otoman.

Vă rog dar a vă concerta imediat cu comandantele fortului Ada-Kale asupra măsurilor de luat pentru aprovizionarea garnizoanei şi populaţiunii cu hrană şi a-mi raporta despre rezultatul demarşelor D-voastră.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 110.]

307

Turnu-Severin, 3 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Mai în toate serile nu de mult timp vine cu drumul de fier, de prin interiorul ţării mulţime de Bulgari şi Sârbi din clasa de jos, ei urcă în oraş în trupă şi a doua zi nu se mai văd.

Deşi pentru ceiace se mişcă în oraş sunt autorităţi competente spre a supune cunoştinţei domniei voastre, totuşi fiindcă acei oameni ca să meargă în Serbia, trebuie să treacă frontiera noastră asupra căreia este ţinut a veghea şi subsemnatul, m'am gândit credincios ordinelor pozitive ce mi-aţi dat şi de teamă a nu fi chemat la ver o răspundere, că nu fac rău a vă raporta, în mod neoficial, pentru a ţine un loc în cazul când alte autorităţi nu vă ar fi adus la cunoştinţă.

Al domniei voastre prea supus

Căpitan de port,
Al. Nicolescu

[Rezoluţie:] la dosar.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 50.]

308

Bucureşti, 3 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Corpului nostru de observaţie pe Dunăre îmi cere instrucţii în privinţa purtării ce va trebui să ţie cu vasele de rezbel turceşti care ar încerca să treacă în susul Dunării dincolo de Gruia. Această parte a râului fiind acum neutralizată până la Vârciorova, va putea să întrebuinţeze forţa pentru a împedeca mersul acestor vase în sus, sau ce altă cale să urmeze în asemenea împrejurare?

Vă rog să binevoiţi a-mi notifica într'un mod categoric ca să pot da un consemn regulat şi precis corpului de observaţie.

Binevoiţi vă rog D-le Ministru a primi încredinţarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
Slăniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 111.]

309

Paris, 4 Iulie 1876

Luând aseară masa la Decazes, i-am comunicat votul Camerei noastre privind tariful provizoriu acordat Puterilor care sunt pe cale de a încheia cu noi tratate de comerţ şi i-am exprimat nădejdea de a vedea tratativele noastre devenind mai active. M'a însărcinat să vă exprim mulţumirea pe care o resimte Guvernul francez; mi-a mai spus că el este singurul care nu a vrut să discute memoriul tratând despre cele şapte puncte şi în această privinţă a mai insistat asupra 02040 [nedescifrat] inoportunitatea şi primejdia de a ridica acum aceste chestiuni, îndemnându-mă să vă sfătuesc să nu vă încredeţi în încurajările care vi s'ar da. M'a întrebat în acelaş timp dacă sunt absolut singur că la noi nu a apărut niciun simptom nou şi părea a avea indicii pe care eu nu le cunosc. I-am dat asigurări că după câte ştiu nu s'a întâmplat nimic că s'au luat măsurile necesare pentru a se preîntâmpina frământările şi dezordinele şi că Guvernul este peste tot stăpân pe situaţie; rămân totuşi oarecari îngrijorări. Binevoiţi, vă rog, să mă ţineţi în curent mai deaproape căci am fost de multe ori luat pe neaşteptate.

Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 130—131. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

310

St. Petersburg, 4 Iulie 1876

[S'au prezentat] mai mulţi indivizi înzestraţi cu paşapoarte ruse, cu simpla menţiune: mergând în străinătate. Am cerut viza Agenţiei. Spun că se duc în Serbia prin Bucureşti.

Am refuzat [viza] provizoriu pentru doi dintre ei care mi-au spus că se duc să se'nroleze. Am vizat paşapoartele celorlalţi doi care mi-au declarat că se duc în Serbia în calitate de medici. Le-am spus tuturor că, fiind dată neutralitatea noastră absolută, vor avea greutăţi la trecerea din România în Serbia. Binevoiţi a-mi telegrafia ce trebue să fac în viitor.

Girant,
Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 66. Originalul în limba franceză, Telegramă cifrată.]

311

Bolgrad, 4 Iulie 1876

Prin punctul Tabacu de două trei zile trec indivizi cu paşapoarte emise de guvernatori de un conţinut excepţional, următor: Libera mergere peste frontieră a cutărui individ care s'a retras de sub protecţia rusă, fără însă a se indica semnalmentele şi profesiunea. Aceşti indivizi declară că vin în România pentru lucru în care timp vor îngriji a-şi alege altă protecţiune, însă nu rămân în aceste localităţi, ci toţi iau direcţia spre Galaţi. Raportându-vă cele ce preced, respectos rog deslegarea; dacă comandantul punctului, în această privinţă urmează să respecte ordinul dv. Nr. 9308, sau să execute măsurile prescrise prin acel *precedent* 4147?

p. Prefect Bolgrad,
N. Al. Popovici

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 64. Telegramă.]

312

Giurgiu, 4 Iulie 1876

Acum patru zile au venit în Giurgiu 2 tineri studenţi Bulgari cu paşapoarte liberate din Odessa de Consulatul turcesc pentru trecerea la Rusciuk. I-am cercetat de unde vin şi ce caută aci; mi-au răspuns că au părinţi în Rusciuk, şi aşteaptă de acolo răspuns bani şi haine. I-am îngăduit 24 ore ca să pornească iarăşi în Bucureşti de unde veniau. Au şi plecat astăzi. A găsit numai pe unul din ei reîntors la Giurgiu şi cu o sabie nouă cu centironul ei. Rog arătaţi dacă trebue să-l trimit la Bucureşti, oricum altfel.

Prefect Vlaşca,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 62. Telegramă.]

313

Ploieşti, 5 Iulie 1876

In urma dispoziţiunilor luate după telegrama dvs. 10217, Nicolae Velesenis şi Ştefan Traicu dovedindu-se de Primarul comunei Sinaia ca înrolători de Bulgari pentru Serbia s'au înaintat parchetului cu procesele verbale.

Prefect Prahova...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 61. Telegramă.]

314

Constantinopol, 5 Iulie 1876
Nr. 146

Domnule Ministru,

Am onoare a transmite alăturat Excelenţei Voastre copie de pe nota Nr. 144 din 3/15 curent pe care Excelenţa Voastră, prin telegrama cifrată din 2/14, m-aţi autorizat a o adresa Sublimei Porţi.

1. Pentru a lua act oficial în numele Guvernului român, de adeziunea Guvernului Imperial otoman la neutralizarea apelor sârbo-române ale Dunărei.

2. Pentru a specifica sub ce rezerve şi în ce condiţii de rambursare s'ar proceda la aprovizionarea garnizoanei fortului Ada-Kale.

Binevoiţi a primi,...etc.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 68. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 314

Constantinopol, 3 Iulie 1876

Domnule Ministru,

M'am grăbit să transmit la Bucureşti copia notei pe care Excelenţa Voastră a binevoit a mi-o adresa cu data de 6 curent, Nr. 44214/31, ca răspuns la demersurile mele scrise sau verbale privind neutralizarea apelor Sârbo-române ale Dunării şi prin care Excelenţa Voastră, anunţându-mi în numele Guvernului Imperial că flotila otomană nu va depăşi Gura Timocului, a consfinţit principiul şi a asigurat urmările practice ale acestei neutralizări.

Guvernul Alteţei sale Serenisime Principele Carol I mă însărcinează să iau act de declaraţiile Excelenţei Voastre. El este fericit de a vedea cum înţelegerea tratată din iniţiativa sa şi consfinţită de dubla învoire a Sublimei Porţi şi a Serbiei, va avea ca fericită urmare scoaterea din câmpul de luptă a zonei fluviale de care este vorba şi înlăturarea, a oricărei posibilităţi de ciocnire pe Dunăre, spre binele comun al intereselor direct sau indirect în cauză.

Se garantează astfel pe deplin libera şi paşnica circulaţie pe un fluviu a cărui linişte este de cea mai mare importanţă nu numai pentru naţiunile riverane dar, în aceeaşi măsură, pentru întregul comerţ european.

In ce priveşte insula dela Ada-Kalé, Guvernul meu mă autoriză a reînoi Excelenţei Voastre angajamentele pe care le luasem în cursul tratativelor şi anume că Garnizoana insulei va fi, din grija autorităţilor române, aprovizionată cu tot ce va fi necesar subsistenţii sale. Ar fi de prisos să specificăm din nou că nu poate fi vorba de aprovizionări de război şi muniţii din moment ce abso-

luta neutralitate a României îi impune aceleaşi obligaţii faţă de Serbia ca şi faţă de Imperiul Otoman.

Domnul Prefect de Turnu Severin a şi primit ordinul de a lua contact cu Domnul Comandant al fortului Ada-Kalé, pentru a se sfătui împreună asupra măsurilor celor mai potrivite spre a asigura un serviciu regulat de aprovizionare a insulei. Cheltuelile cu care Guvernul român se însărcinează astfel în chip vremelnic, îi vor fi restituite la timpul şi locul potrivit de către Guvernul Imperial, pe temeiul unor socoteli în regulă.

Comunicând cele ce preced Excelenţei Voastre, vă rog, Domnule Ministru, etc...

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 121 şi v. Originalul în limba franceză. Copie.]

315

Bucureşti, 5 Iulie 1876

Domnule Agent,

Aveţi ştiinţă că, în urma înţelegerii încheiate între Sublima Poartă şi Guvernul român, neutralizarea Dunării între Timoc şi Vârciorova este un fapt câştigat.

Una din condiţiile care stau la baza acestei înţelegeri este ca Serbia să se angajeze a nu ataca fortăreaţa turcă din insula Ada-Kalé. Am prin urmare onoarea să vă rog să binevoiţi a atrage asupra acestui punct atenţia Guvernului Alteţei Sale Principelui Milan. Trebue ca ordine precise să fie date în acest sens autorităţilor sârbe dela graniţă, căci numai respectând garnizoana otomană dela Ada-Kalé, va fi respectată şi neutralizarea Dunării.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 113. Originalul în limba franceză.]

316

Bucureşti, 6 Iulie 1876

Domnule Agent,

Am primit raportul Dv. cu data de 28 Iunie/10 Iulie, sub Nr. 139, precum şi copie de pe nota ce Excelenţa Sa Savfet Paşa v-a adresat-o cu privire la neutralizarea Dunării între Gura Timocului şi Vârciorova.

Deşi mă simt fericit de acordul ce s'a stabilit în această privinţă între Guvernul român şi Sublima Poartă, totuşi nu vă pot ascunde penibila surpriză ce mi-a prilejuit forma notei Excelenţei Sale Domnului Ministru al Afacerilor Străine.

Ce rost au, în adevăr, în cuprinsul ei, acele restricţii jignitoare? Dece Sublima Poartă ezită ca să dea numele pe care-l purtăm, şi de ce are ea grijă să con-

funde cele două maluri ale Dunării ca şi cum ele ar aparţine unui singur Stat? România este o ţară care-şi are individualitatea sa; drepturile ei asupra Dunării precum şi frontiera ei de pe fluviu sunt pe deplin stabilite de tratate, iar neutralizarea Dunării nu a fost cerută de către noi decât în calitatea noastră de ţară coriverană.

Procedeele noastre faţă de Sublima Poartă, mai cu seamă în împrejurările de azi, ne dădeau speranţa că vom auzi un limbaj mai clar, declaraţii exprimate mai franc cari vor oglindi o situaţie mai bine definită. Sublima Poartă ştie că Guvernul român şi-a impus mari sacrificii pentru a supraveghia litoralul Dunării, pentru a împiedica formarea de bande bulgăreşti menite a întreţine răscoala şi pentru a stăvili orice transport de arme şi de muniţii destinate Serbiei.

Chiar acum am luat angajamentul de a aproviziona cu alimente garnizoana din Ada-Kalé, şi mereu refuzăm cererile ce ni le adresează în mare număr ofiţerii români cari voesc să servească în armata sârbă.

In interesul deci al legăturilor ce ţinem din toată inima să le întreţinem cu Sublima Poartă, vă rog, Domnule Agent, să binevoiţi a înştiinţa pe Excelenţa Sa Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi despre penibila impresie ce am resimţit de pe urma formei notei sale. Imi place să cred că, pe temeiul observaţiilor Dv. în sensul scrisorii de faţă, Excelenţa Sa Savfet Paşa va recunoaşte că a venit vremea să renunţe în corespondenţa sa cu Guvernul Princiar la formele învechite cari au darul să ne jignească şi să compromită bunele legături ale noastre.

Binevoiţi a primi,...etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, Bucureşti, 1876, p. 67—70. Originalul în limba franceză.]

317

Bucureşti, 6 Iulie 1876

Girantul Agenţiei României la Sft. Petersburg.

Nu cred că agenţia poate în mod echitabil, să refuze viza paşapoartelor. Dacă acestea indică Serbia ca destinaţie, atunci autorităţile ţărilor învecinate trebue să judece dacă pot sau nu să'ngăduie intrarea pe teritoriul sârb.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 67. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

318

Paris, 6 Iulie 1876

Ziarele de aici, constatând la noi o agitaţie febrilă, se ocupă de următoarele ştiri: prezentarea unui memoriu care cuprinde cererea de independenţă, mobilizarea armatei noastre, chemarea rezervelor [sub arme], măsuri financiare neo-

bişnuite, Se subliniază contrazicerea între această atitudine neaşteptată şi făgăduelile mesajului de deschidere a Camerelor, şi se bănueşte aci influenţa politicii germane asupra Suveranului nostru şi asupra guvernului său. Mă socotesc dator de a vă semnala această mişcare de opinie potrivnică intereselor noastre; mi se cer din diferite părţi informaţii pe care nu le pot da, fiind dat că n'am primit nicio indicaţie care să-mi poată folosi. Abia acum îmi dau seama de sensul întrebării pe care mi-a pus-o ducele Decazes, Sâmbătă; el ştie deja ceeace eu n'am aflat încă; în mijlocul complicaţiilor actuale este absolută nevoe să fiu în măsură de a da informaţii asupra intenţiilor guvernului meu în loc de a primi eu informaţii provenind din izvor străin.

Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 139—140. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

319

Petersburg, 6 Iulie 1876

Am supus memoriul dvs., anexat la notă din 16/28 Iunie, lui Giers. Dela sosirea Impăratului şi a Principelui Gorciacov, a fost foarte ocupat; abia ieri l-am putut vedea şi i-am putut cere un răspuns. Guvernul socoteşte demersul nostru întârziat sau prea timpuriu, nepotrivit, pentru moment, din pricina evenimentelor ce au loc în Orient şi care fixează prea exclusiv atenţia Europei pentru a se putea exercita vreo altă presiune asupra Turciei decât aceia privitoare la teatrul de război; cele mai multe din punctele expuse în memoriul dvs. sunt drepte şi vor putea afla câştig de cauză mai târziu; ultimul va fi mai greu de obţinut. Ignatiev părăseşte Constantinopolul, pentru a pleca în concediu. Se crede în deobşte că nu va fi rechemat la postul său. Guvernul rus l-a pedepsit din pricina rezultatului ultimei telegrame a Impăraţilor Alexandru şi Francis-Iosif. Austria îşi subliniază neutralitatea închizând porţile sale către Adriatica. Chiar şi Anglia şi-a schimbat atitudinea şi spune că răsculaţii au drept la independenţă dacă vor şti să şi-o cucerească. Există o înţelegere între guverne pentru a se face o intervenţie în cazul că lucrurile ar merge prea departe de o parte sau de alta.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 137—138. Reprodusă parţial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine* Nr. 337, p. 148. Telegramă cifrată.]

320

Bucureşti, 6 Iulie 1876

D. Prefect de Bolgrad mă înştiinţează prin nota telegrafică că la patru curent prin punctul Tabacu trec din Rusia de două trei zile indivizi cu paşapoarte emise de guvernator cu conţinutul următor: libera mergere peste fron-

tieră a cutărui individ care s'a retras de sub protecţiunea rusă fără însă a se indica semnalmentele şi profesiunea. Aceşti indivizi la intrarea lor declară că vin în România pentru lucru, în care timp vor îngriji a-şi alege altă protecţiune, însă în urmă cu toţii iau direcţia spre Galaţi.

Am onoare domnule Ministru, a vă aduce la cunoştinţă cele ce preced, rugându-vă să binevoiţi a da de urgenţă avizul dvs. de urmare ce trebue să se păzească în privinţa acestor indivizi.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 65.]

321

Roma, 6 Iulie 1876

Domnule Ministru,

In urma primirei telegramei domniei voastre cu data de astăzi, relativă la desminţirea aserţiunei că România a mobilizat armata şi chemat rezervele sub drapel, m'am grăbit a comunica şi desminţi prin Agenţia telegrafică Stefani aceste sgomote îngrijitoare despre care deja au fostără induse în eroare jurnalele italiene.

Am onoare a vă transmite odată cu aceasta un buletin de depeşi ce agenţia Stefani a binevoit a-mi trimite îndată după transmiterea prin telegraf a zisei desminţiri tutor jurnalelor din Italia.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni.

Secretarul Agenţiei,
C. I. Mitilineu

Agenţia telegrafică Stefani,

Roma 18 Iulie 1876

Telegramă oficială. Informaţia că România a mobilizat armata şi a chemat rezervele este cu totul falsă. Guvernul s'a mărginit să obţină aprobarea puterii legislative în vederea chemării unei mici părţi ale rezervelor spre a întări un mic corp de observaţie ce se află la frontiera Serbiei cu misiunea de a apăra neutralitatea ţării.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 27, f. 143.]

322

Ploieşti, 6 Iulie 1876

Domnule Ministru,

După telegrama domniei voastre Nr. 12937, cerând oficiului telegrafic din Câmpina să-mi comunice telegrama adresată d-voastră de D-l Popoff Nr. 192 şi primindu-se astăzi, mă grăbesc, Domnule Ministru, a vă supune respectuos la cunoştinţă cele următoare:

La 2 curinte, primind telegrama D-lui Popoff din Câmpina că este arestat de primarul de acolo, fără ver un motiv, prin telegramă am cerut îndată cuvânt despre aceasta dlui Subprefect local, dela care am primit telegrama Nr. 7933 tot acea zi (2 Iulie) prin care îmi comunică că d-l Popoff este arestat după cererea Primarului Comunei Sinaia, fiind dovedit *de înrolător de Bulgari pentru Serbia.*

La această telegramă, am răspuns Dlui Subprefect prin telegrama mea 8423 din 3 curinte că dacă d-l Popoff este arestat pentru motivul citat mai sus, bine s'a făcut. Tot odată însă, am întrebat pe d-l Subprefect de ce nu se trimite D-l Popoff la parchet cu procesele verbale, adăogându-i că pentru întârziere îl fac responsabil pe d-lui şi pe Primarul comunei Sinaia.

Eri cinci corent, am primit raportul D-lui Subprefect Nr. 7944 din 3 curinte cu un proces verbal dresat de Primarul comunei Sinaia pentru dovedirea d-lui Nicolae Velesenis, Gheorghe Stoian şi Stefan Traicu ca *înrolatori* de Bulgari pentru Serbia pe care şi eu imediat i-am înaintat Dlui Prim Procuror depe lângă tribunalul local dimpreună cu zisul proces verbal.

In privinţa dlui Popoff, dl. Subprefect îmi face cunoscut că asupră-i neplanând indice grave de culpabilitate *l-a pus în libertate.*

Acestea sunt, domnule Ministru, împrejurările arestării dlui Popoff.

Binevoiţi vă rog, domnule Ministru, a primi încredinţarea distinsei mele consideraţiuni.

Prefect...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 68.]

323

[Belgrad,] 6 Iulie 1876

Străzile sunt pustii, magazinele închise, «bisericile pline de femei în doliu», Societăţi de femei se constitue pentru spitale. « Principesa, cu toată starea ei, vizitează răniţi şi spitalele şi are grija cea mai mare ca nimic să nu lipsească ». Medicii sunt insuficienţi, dar toată lumea s'a pus pe lucru. Treizeci de doamne s'au dus chiar pe front. A fost chemată a 3-a clasă a miliţiilor, ţărani cu bluză şi cămaşă, cu « bonetă militară », opinci şi desagi. « Sosesc la prima chemare, fără întârziere şi pleacă spre front cântând ariile lor naţionale triste şi monotone. Se poartă în felul cel mai exemplar. Niciun caz de dezordine, de beţie. Totul se petrece fără sgomot. Femei, copii îi întovărăşesc până la debarcader, iar poporul îi sărută când trec pe străzi. Am vizitat tabăra lor şi am asistat la îmbarcarea lor. Nu am putut observa entuziasm, ci numai o ascultare şi o supunere perfectă. Nu eram în faţa unei plecări sgomotoase a unei armate în sunetele muzicilor militare; ci a unui rămas bun mişcător de tată de familie, părăsind treburi şi cămin, femee şi copii. Singurul vapor pe care îl posedă Serbia, « Deligrad », duce la remorcă şlepuri pline cu aceşti oameni înarmaţi, cu drapele încununate cu flori implântate în mijlocul punţii ».

Nu s'a înregistrat decât succesul dela Babinoglava. Turcii se află la Veliki Izvor, pe Timoc.

« Sârbii aproape nu fac prizonieri, deoarece Turcii se bat la disperare şi nu vor să se predea ». Armata principală s'a retras dela Niş pentru a se uni cu Leşianin. Turcii par să se sprijine pe Vidin, pentru a se îndrepta apoi înspre Zaitşar, Pojarevaţ, Semendria. Situaţia în Kraina este grea.

« In cazul unei înfrângeri a steagurilor sârbe, Sârbii pretind că ar putea totuşi să susţină lupta timp chiar de mai mulţi ani şi să provoace mirarea Europei prin puterea lor de rezistenţă. Acestea le deţin chiar din gura ministrului de război, colonelul Nicolici, care ni-a spus: « Fiţi sigur, Domnule Agent, că suntem hotărîţi la orice sacrificii şi pregătiţi în acest sens. Poate că poporul sârb va pieri, dar odată cu el vor pieri şi Turcii ». Cernaiev s'ar afla la Zaitşar.

« Românii sunt acuzaţi de Sârbi de a se bate slab. Totuşi corpul lui Leşanin cuprinde zece mii de Români, şi ei au respins cinci atacuri sângeroase ale Turcilor pe Timoc.

Guvernul sârb, dealtfel, n'ar culege decât ce a semănat, căci Românii din Serbia sunt foarte departe de a fi trataţi la fel ca Sârbii. Este bine cunoscut că nu li se permite a avea decât preoţi slavi, şi că este interzis să li se facă liturghia în limba română.

In general se vorbeşte rău de Români, şi opinia publică în Serbia a devenit, în ce ne priveşte, aproape ostilă.

S'ar zice că suntem făcuţi răspunzători, ca să zic aşa, de înfrângerile cari îi pot atinge pe Sârbi, şi de nereuşita acestei întreprinderi. Rusia şi prietenii ei ne mai acuză de a face pe jandarmii Turcilor ».

Este probabil că guvernul nu va exercita presiuni la Bucureşti. « Două monitoare austriace au luat poziţie la confluentul Savei şi al Dunării în faţa fortăreţii Belgradului. După apusul soarelui, ele împiedică orice comunicaţie între Semlin şi Belgrad. Această măsură din partea Austro-Ungariei a mai mărit încă, dacă era posibil, iritaţia spiritelor împotriva acestei puteri şi mai ales împotriva Ungurilor ».

Wreede îi critică pe Sârbi, lucru de care Ristici se plânge. Dimpotrivă, contele de Bray, agentul german, este bine văzut. « Se socoate că Germania are simpatie pentru cauza sârbă ». Aceeaşi părere domină în Muntenegru şi în Herzegovina. Rusia dărueşte 500.000 ruble Sârbilor, 300.000 Muntenegrenilor. Impărăteasa a trimis alte 300.000 ruble « în scopuri filantropice ». Agentul rus Ionin se duce la tabăra lui Nichita. Se vorbeşte de un împrumut.

. . . .

[La N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 314, p. 137—139. Textul în limba franceză. Raport.]

324

Bucureşti, 6 Iulie 1876

Desminţiţi prin ziare afirmaţia că România îşi mobilizează armata şi că îşi chiamă rezervele sub drapel. Guvernul s'a mărginit a cere corpurilor legiuitoare să legitimeze chemarea unei foarte mici părţi a rezervelor destinate pentru micul corp de observaţie situat în faţa graniţei sârbe pentru a apăra neutralitatea ţării.

Ministrul Afacerilor Străine
Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 142. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876. Originalul în limba franceză. Circulară.]

325

[Bucureşti, 7 Iulie 1876]

D. Ministru de rezbel retrage proectul de lege ce a fost prezentat pentru chemarea rezervelor armatei şi fiindcă deja a fost chemată o parte a rezervei, D. ministru solicită dela Cameră un loc de indemnitate întru aceasta.

D. Preşedinte pune la vot cererea Dlui ministru şi Camera cu unanimitate acordă bilul de indemnitate.

[*Monitorul Oficial*, No. 151 din 10/22 Iulie 1876, p. 3658.]

326

Pera, 7 Iulie 1876

Mai mulţi reprezentanţi îmi cer copie după nota pe care Excelenţa Voastră mi-a adresat-o şi pe care am comunicat-o Porţii şi după Memoriul cuprinzând cele şapte puncte. Aştept ordinele Dvs. şi în acest caz telegrafice; v'aş ruga în acelaş timp să-mi trimiteţi prin curier vreo zece exemplare tipărite ale Memoriului.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 145. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 90. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

327

[Bucureşti,] 7 Iulie 1876

Ştirile publicate în ziare nu au existat decât în închipuirea unor gazetari greşit informaţi. Nu le pot nici confirma, nici desminţi, şi nici n'aş fi putut să vi le transmit dvs. întâi.

Memoriul se află în mâinile dvs. Citiţi-l şi trageţi concluziile; cuvântul de independenţă nici nu a fost măcar pronunţat. Mobilizarea armatei noastre constă în concentrarea unui corp de observaţie pe graniţa sârbo-română, [corp] care are misiunea de a păzi neutralitatea noastră. Chemarea de rezerve nu a fost decât solicitarea unui vot de încredere pentru a fi chemaţi [sub arme] şapte sute de rezervişti din mai sus amintitul corp, şi acest proiect a fost retras, fiind greşit interpretat. Măsurile financiare extraordinare consistă din reduceri de buget la care am fost siliţi din pricină că împrumutul nu a reuşit. In ce priveşte frământările, ele există într'adevăr printre bulgarii din ţara noastră, dar sunt pricinuite de către cruzimile săvârşite pe malul drept al Dunării.

In ce priveşte politica germană, ea are acum mai puţin decât oricând influenţă asupra Suveranului nostru şi guvernului său. Această politică este dealtfel mult mai limpede şi mai darnică faţă de noi decât aceia a Ducelui Decazes care ne refuză tot.

Vă îndemn să daţi ştirilor care vă privesc valoarea pe care ele o merită. Nu vă mai miraţi de a nu fi ţinut la curent cu ceeace nu există. Dacă intervine vreo schimbare în intenţiile guvernului, vă pot asigura că veţi fi înştiinţat printre primii.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 144. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

328

Bucureşti, 8 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Conform convenţiunei internaţionale dela Geneva din anul 1864 s'a constituit şi în Bucureşti o societate pentru ajutorul militarilor răniţi şi bolnavi sub denumirea de « Societatea Crucii Roşii din România ».

In şedinţa din urmă a comitetului provizoriu al acestei societăţi, luându-se deciziunea de a se trimite câte o ambulanţă în tabăra ambelor armate beligerante, turcă şi serbă, subsemnatul în numele comitetului, am onoare a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiţi a invita pe agenţii României din Constantinopole şi Belgrad să comunice guvernelor pe lângă care sunteţi acreditaţi dispoziţiunile acestei societăţi.

Iară de rezultatul intervenirei domniei-voastre vă rugăm a ne încunoştiinţa şi pe noi.

Primiţi vă rog, domnule Ministru încredinţarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Dimitrie Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 382.]

St. Petersburg, 8 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Socot că trebue să semnalez Excelenţei Voastre articolul următor din « Journal de St. Pétersbourg » de Miercuri 7/19 curent, Nr. 180. Fiind date legăturile mai mult decât oficioase ale acestei foi cu ministerul imperial al Afacerilor Străine, articolul de care este vorba îşi are importanţă şi rezumă aproximativ cele ce mi-a răspuns Excelenţa Sa Domnul de Giers când i-am vorbit despre Memoriul Excelenţei Voastre. Am avut onoarea, Domnule Ministru, de a vă comunica conţinutul acestui răspuns în telegrama mea din 16/18 curent sub Nr. 92.

[Rubrică din ziar lipită pe document.]

« *Ştiri Externe.* Un nou incident s'a produs în afacerile din Orient. După telegrame care ne sosesc de la Paris şi de la Viena, guvernul român ar fi înmânat Porţii şi ar fi comunicat în acelaş timp Puterilor garante un memoriu expunând un şir de cereri pentru a căror realizare ar fi fost socotit la Bucureşti momentul actual potrivit. Nu este de competinţa noastră să examinăm în ce măsură sunt îndreptăţite aceste plângeri cu privire la care dealtminteri telegramele noastre nu sunt pe deplin de acord. In ce priveşte alegerea momentului actual, guvernul român poate numai el judeca dacă este hotărît să trateze, fără alt sprijin, cu Sublima Poartă, chestiunile cuprinse în memoriu. Dar în ce priveşte solicitarea unei acţiuni diplomatice a Europei în acelaş sens, ea nu are sorţi de reuşită. Puterile pun astăzi cel mai mare preţ ca, în interesul păcii generale, să rămână înţelese asupra bazei unui program limpede definit şi nu pot consimţi să vadă turburată sau măcar primejduită această înţelegere de către cereri ce nu sunt cuprinse în chestiunile asupra cărora s'a produs învoiala guvernelor. Faptul înmânării memoriului român la Constantinopol prezintă totuşi o oarecare importanţă faţă de starea generală a lucrurilor în imperiul otoman... »

Slabul sprijin pe care l-am primit din partea Rusiei provine, pare-mi-se, din faptul că guvernul rus se teme de bănuiala Puterilor Străine. El n'ar vrea să se expună învinuirii de a încurca o situaţie deja critică ocrotind un demers cu totul întemeiat dealtminteri, dar care ar fi fost mai nimerit poate cu o lună mai devreme, înainte de începerea ostilităţilor. Când Turcia se afla tocmai în clipa ruperii legăturilor cu Serbia şi Muntenegrul, ea ar fi fost silită să ne cedeze pe toate punctele, temându-se cu un refuz să nu ne arunce şi pe noi în lupte. De atunci am luat o atitudine hotărâtă de neutralitate. Această atitudine, poate prea pronunţată chiar de la început, face că astăzi refuzul Porţii nu mai poate fi urmat din parte-ne de o declaraţie de război, care ar fi putut da ultima lovitură Imperiului Otoman.

Astăzi Memoriul nostru nu mai este o taină pentru nimeni; o telegramă din Paris i-a desvăluit cu precizie diferitele puncte; din convorbirile pe care le-am avut în ultimile zile cu ambasadorul Austro-Ungariei, Germaniei, Franţei şi Italiei, am putut constata că aceştia citiseră şi adânciseră cuprinsul său. Părerea generală este că pentru a fi putut recolta toate foloasele, am fi trebuit să dăm drumul mai devreme Memoriului nostru; sau să fim astăzi în stare de a răspunde refuzului Porţii printr'o acţiune militară. Suntem îndemnaţi să nu ne oprim la această din urmă soluţie ca una ce poate aduce grave şi neprevăzute complicaţii; Europa doreşte pacea, are nevoe de ea; toate Puterile au fost de acord ca războiul să rămână localizat, şi niciun guvern nu ne poate sfătui, afară doar dacă ar avea vreun gând ascuns, să intrăm în luptă. ‹In rezumat nu ne putem ascunde că demersul nostru este socotit, în genere, ca nepotrivit şi Rusia, uitând că a profitat de războiul franco-german pentru a se elibera de clauzele stânjenitoare ale tratatului din Paris, pare a ne învinui că vrem să folosim împrejurările actuale.›[1])

In ce mă priveşte, mi se pare că se face prea multă vâlvă în jurul Memoriului care se mărgineşte a rezuma plângerile întemeiate pe unele puncte care nu pot rămâne mereu în litigiu şi care ar fi de dorit atât pentru noi cât şi pentru Turcia să fie reglementate cât mai curând. Se tinde prea uşor a se declara că am dat un ultimatum. Aceasta dovedeşte cu prisosinţă cât de încărcată cu electricitate este atmosfera politică.

Inainte a de fi avut în mână Memoriul Excelenţei Voastre, m'am putut convinge de mai multe ori că atitudinea noastră neutră întâmpină aci puţine simpatii, chiar în clasele luminate. Fiecare mă întreba cum stăm cu înarmarea şi când să intrăm în luptă; şi fiecare părea uimit când îi răspundeam că interesele noastre cele mai vitale ne impun datoria de a rămâne străini războiului, cu toate simpatiile pe care ni le trezesc populaţiile creştine ale Orientului şi cu toate urările pe care le facem pentru succesul luptei lor. Adăogăm că ţara noastră este săracă şi războiul este scump; că avem prea multe de făcut la noi acasă pentru a ne încerca norocul aiurea. N'am spus niciodată ceeace mi se pare că dictează tocmai înţeleapta noastră politică de abţinere şi anume că firul care ne leagă de Turcia este atât de subţire încât, într'un viitor mai mult sau mai puţin apropiat, ne vom putea elibera prin forţa lucrurilor; şi că, în împrejurările actuale, a rupe acest fir ar însemna a ne expune şi a risca să rămânem lipsiţi de garanţia Puterilor în faţa ambiţiilor unor vecini primejdioşi.

O independenţă complectă, fără neutralitatea aşa cum i-a fost garantată Belgiei ar însemna o primejdie de fiecare zi şi de fiecare oră pentru România. Chiar şi la minister, atunci când insistam ca cererea noastră de neutralizare a Dunării să fie sprijinită la Constantinopol, mi s'a spus de mai multe ori: « Hotărît, prea sunteţi egoişti...; toată lumea se frământă în jurul vostru şi voi vreţi să vă

---

[1]) Textul cuprins în paranteze ascuţite este cifrat în original.

bucuraţi de calmul cel mai complet.» Aceste cuvinte erau desigur spuse în glumă, dar se simţea ascunsă în ele, o învinuire. Am răspuns invariabil că am fost mereu îndemnaţi să rămânem neutri şi că ar fi ciudat să fim învinuiţi astăzi de a fi stăruit într'o atitudine la care am fost sfătuiţi şi că este drept să dorim a ne bucura de avantajele neutralităţii noastre din moment ce trebue să ne şi exercităm scrupulos.

In jurn. din Sft. Petersburg, care este unul din ziarele cele mai răspândite tocmai din pricina legăturilor sale oficioase, am desminţit, conform cu instrucţiunile Excelenţei Voastre, svonul pretinselor noastre înarmări şi a aşa zisei mobilizări a noastre (Nr. 181 de azi dimineaţă).

Am anunţat ieri verbal Excelenţei sale Domnului de Giers demisia Dlui Filipescu, căruia m'a însărcinat a-i transmite regretele sale şi pe acelea ale Principelui-Cancelar.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea profundei mele consideraţii.

Girant,
Emil Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 2, f. 149—151. Originalul în limba franceză. Telegramă parţial cifrată.]

330

Semlin, 8 Iulie 1876

Consulul General rus a fost chemat la Viena de către Ambasadorul său; pleacă în noaptea aceasta. Am aflat din isvor sigur că atitudinea noastră faţă de Serbia este socotită la Sft. Petersburg, duşmănoasă şi că nu suntem scutiţi de loviturile cele mai amare şi chiar cele mai ameninţătoare în sferele cele mai înalte.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 68. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

331

Constantinopol, 9 Iulie 1876

M'am întors la Constantinopol după o excursie de cincisprezece zile în Bulgaria, războiul a rămas pe planul al doilea. Se vede din rapoartele turce chiar că luptele se dau între câteva batalioane, nu mai mult; nimeni n'ar ghici că în ţară se află sute de mii de soldaţi, putând fi grupaţi. Toate acestea nu se ţin, poate să mai dureze mult. Indeletnicirea cea mai de seamă este continua *distrugere* a rasei creştine a bulgarilor sub *pretextul* de a înăbuşi răscoala din rădăcină, dar cruzimile săvârşite depăşesc poveştile cu piei roşii. 121 de sate creştine nimicite, 40.000 de persoane masacrate, recoltele se usucă pe arie, ţara este părăsită. Acum se spânzură în fiecare dimineaţă pe străzile oraşului Adrianopol şi Filipopol, nenorociţi, ţinuţi de două luni înlănţuiţi în închisori. Prizonierii au fost în parte asasinaţi pe drum de către paznici şi de către musulmanii satelor prin

care au trecut, ceilalţi supuşi la torturi şi apoi spânzuraţi. In străzile din Filipopol sunt în permanenţă douăsprezece spânzurători şi săptămâna trecută autorităţile au discutat în chip foarte serios, câteva ceasuri, dacă trebue reintrodusă tragerea prin ţeapă. Rarii prizonieri cărora li se dau drumul sunt trimişi acasă cu zapcii şi ucişi pe drum. Copii creştini sunt vânduţi în medie cu zece franci bucata, fetiţele sunt trimise la Constantinopol pe pieţi cunoscute de funcţionari. Femeile făcute prizoniere sunt sclave în Balcani unde vor fi revîndute negustorilor de la Meca care au fost chemaţi şi tocmai sosesc. Funcţionarii şi-au împărţit vitele regiunilor pustiite şi pe prinşii capabili de a plăti răscumpărarea. Başi-buzucii, au violat femeile, au incendiat casele, au distrus bisericile, au tocat copiii, au răstignit, au ars, au tras în ţeapă preoţii, cu crăci rupte din haturi. Astăzi au sosit noi başi-buzuci asiatici, nenumăraţi; înainte de cincisprezece zile aceste fiare vor fi o sută de mii. Autorităţile refuză străinilor orice permis de a pătrunde înlăuntrul ţării. Corespondenţii englezi şi americani aşteaptă zadarnic firmanurile; nu se cunoaşte aproape nimic [din ce se întâmplă] nici măcar la Constantinopol..........ministerul a fost uimit aflând nu numai că aveam firman, dar că şi plecasem de mai multe zile în interiorul [ţării]. A numit un comisar extraordinar pentru a face o anchetă şi a pedepsi; trebue să înceapă astăzi, după trei luni de cruzimi. Anglia a trimis şi ea o comisie a căror membri au fost schimbaţi în ultimul moment; aceasta face impresie proastă asupra acelora care doresc să cunoască adevărul care ştiu că orice se va povesti nu va fi la nivelul crimelor săvârşite de Turci împotriva creştinilor. Acei care au scăpat se tem de înfrângerea turcilor capabili de a ucide pe toţi locuitorii în retragerea lor; au aflat cu groază că Filipopoli ar urma să fie întărit pentru rezistenţă.

Această problemă nouă pe care o va ridica « Figaro » prin această telegramă, problema bulgară, va frământa Europa întreagă înainte de două săptămâni; Lordul Derby va trebui să mărturisească........ că greşea declarând în ultimile zile svonurile privitoare la Bulgaria ca fiind exagerate. Odată cu mine, corespondenţii englezi telegrafiază ziarelor lor unele amănunte pe care eu le-am dat. Sultanul este într'o stare fizică şi morală care face milă. Şi din acest punct de vedere ne putem aştepta la noutăţi. Orice desminţire a celor ce precedă ar fi un nonsens.

Walstyne

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 190—196. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

332

[Turnu-Severin,] 10 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La ordinul Dvoastră Nr. 6827, prin care mi se pune în vedere conţinutul Monitorului Oficial Nr. 142 dela 29 Iunie 1876, în ceeace priveşte neutralitatea fortului Adakale, am onoare a vă răspunde că cu ocaziunea unei revizii, ce am

făcut la Vârciorova, pentru a evita o corespondenţă, care ar fi adus dificultăţi de ambele părţi, am luat înţelegere personal cu Dl. Comandant al fortului, că oridecâteori va avea necesitate de proviziuni, să binevoiască a-mi face cunoscut prin Dl. Comandant al p-lui Vârciorova, care este chiar în faţa acelui fort.

Luând dar măsurile indispensabile prin autorităţile locale şi punând în curent şi pe Dl. Comandant despre acele măsuri, am onoare, Dle Ministru a vă comunica că dispoziţiile ordinului prin care îmi faceţi onoare a mă însărcina cu această afacere, vor fi îndeplinite cu cea mai mare exactitate. Deocamdată spuindu-se de Dl. Comandant al fortului că nu are trebuinţă de nimic, a rămas ca la cea dintâi trebuinţă ce va avea, să-mi facă cunoscut — şi eu mă voi grăbi a mă conforma ordinului ce mi-aţi dat.

Vă rog, Dle Ministru, să primiţi respectul şi prof. meu devotament.

Prefect,
Marin R. Isvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 124 şi v.]

333

[Bucureşti,] 10 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La adresa Dvoastră din 3 Iulie curent No. 5858, prin care-mi cereţi a vă notifica într'un mod categoric ce purtare va trebui să ţie comandantul Corpului nostru de observaţie, când vasele de războiu turceşti ar încerca să treacă în susul Dunării, dincolo de Gruia, am onoare a vă răspunde că nu este de competinţa mea de a mă pronunţa într'un asemenea caz — Consiliul de Miniştri la care trebue să vă referiţi şi din care faceţi parte şi Dvoastră ca membru al guvernului fiind singur în stare de a lua o deciziune în această privinţă.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 112.]

334

Constantinopol, 11 Iulie 1876

Domnule Agent,

După unele informaţii ajunse la Sublima Poartă, convoiuri importante de arme destinate Sârbilor ar trece prin Principatele Unite, şi anume 60.000 de puşti cumpărate în Germania ar fi fost introduse pe această cale în Serbia.

Vă rog, Domnule Agent, să semnalaţi cele ce precedă celei mai serioase atenţii a Guvernului Alteţei Sale Principelui Carol şi să determinaţi din partea sa luarea măsurilor pe care situaţia le cere.

Primiţi, Domnule Agent, asigurarea consideraţiei mele cele mai deosebite.

Savfet

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 166. Originalul în limba franceză. Copie.]

335

Pera, 12 Iulie 1876

Savfet Paşa pe care l-am întrebat ieri asupra celor şapte puncte, mi-a mărturisit a nu fi luat o cunoştinţă complectă despre ele. Găseşte demersul nostru cu totul nepotrivit şi crede că Poarta nu se va putea ocupa de el înainte de sfârşitul războiului, a adăogat că o mare parte a cererilor noastre sunt de competenţa Puterilor Garante. I-am spus că mărturisirea sa mă miră; că de douăzeci de ani se amână necontenit soluţionarea acestor probleme obiectându-se încurcături politice sau financiare şi numindu-le nepotrivite; demersul nostru actual este potrivit căci a fost făcut în momentul în care Poarta lucrează la reorganizarea şi la înzestrarea imperiului său cu noi reforme, am adăogat că ţara noastră cere o soluţionare fără noi amânări; în rezumat guvernul imperial este fără doar şi poate împotriva noastră, nu ţine deloc socoteală nici de jertfele, nici de purtarea noastră, ocoleşte răspunsul pentru a câştiga timp şi apoi, odată ieşit din criză, ne va satisface poate în ce priveşte titlul paşapoartelor şi delimitarea insulelor; tot restul va fi respins printr'un refuz categoric.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 154—155. Reprodus în *Documente Oficiale* 1876, p. 90—91. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

336

Bucureşti, 12 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La adresa domniei-voastre dela 6 Iulie curent sub Nr. 13024, prin care întrebaţi ce urmare să se păzească în privinţa indivizilor ce vin din Rusia cu paşapoarte, că sunt liberi dela protecţiunea rusă fără a li se indica semnalmentele şi profesiunea, am onoarea a vă răspunde, Domnule Ministru că nu putem refuza intrarea în ţară a indivizilor cari au acte în regulă. Aceşti indivizi însă odată pe teritorul nostru, sunt supuşi regulamentelor de poliţie şi dispoziţiunilor luate de noi în faţa evenimentelor de peste Dunăre.

Primiţi vă rog Domnule Ministru asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
Kolgălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 78.]

337

București, 13 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Consiliul miniştrilor în şedinţa sa dela 12 Iulie curent, luând în deliberare raportul domniei [voastre] sub Nr. 7124 prin care cereţi autorizaţiunea de a comunica prin agenţii României dela Constantinopole şi Belgrad guvernelor de acolo, dispoziţiunea luată de « Societatea Crucii Roşii din România » de a trimite câte o ambulanţă în tabăra ambelor armate beligerante, turcă şi sârbă; a dat rezoluţiunea următoare:

« Consiliul de miniştri dă domnului Ministru al Afacerilor Străine autorizaţiunea cerută. »

Subsemnatul are onoarea de a vă comunica suszisa rezoluţiune spre cele de cuviinţă.

Binevoiţi vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Preşedinte,
M. Kostaki

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 384.]

338

București, 13 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea a supune la cunoştinţa Dvoastre că comitetul Societăţii Crucea Roşie care s'a format pe bazele Convenţiunei de Geneva, expediază astăzi cu trenul de seară ora 5 şi 50 o secţiune de ambulanţă însoţită de un personal de 12 medici şi farmacişti.

Această secţiune îndată după sosirea sa în Turnu Severin trebuie să treacă Dunărea la Cladova pe teritorul Sârb, unde va fi primită de autorităţile locale.

Vă rog dară, domnule Ministru, a înştiinţa prin telegraf pe d-l Prefect de Mehedinţi spre a da cuvenitele ajutoare acestui personal.

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 80.]

339

București, 14 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Conform celor expuse în adresa noastră Nr. 3 din 8 ale curentei, subsemnatul în numele comitetului provizoriu, am onoare a vă aduce la cunoştinţă, că

societatea Crucei Roşii a pornit astăzi dimineaţă 14 Iulie o secţiune de ambulanţă compusă din o trăsură şi 12 persoane medici şi farmacişti.

Această ambulanţă destinată a merge la armata sârbă, va trece dela Turnu Severin la Cladova.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, încredinţarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Dimitrie Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 385.]

340

Ploieşti, [15] Iulie 1876

Domnule Prim Ministru,

Subsemnaţii Bulgari, din oraşul Ploieşti, văzând nenorocitul rezbel între Inalta Poartă cu Sârbia, noi subsemnaţii suntem decişi ca pentru nenorocitele familii ce se vor refugia în România şi care vor avea necesitate de ajutor, să constituim un comitet bulgar de «Binefacere» şi ca acest Comitet să poată a-şi avea toată libertatea lui, urmează a obţine autorizaţie (?) dumneavoastră, Domnule Prim-Ministru.

De aceia dar pentru această consideraţiune venim subsemnaţii cu profund respect, domnule Prim-Ministru, a vă ruga ca să binevoiţi a ne libera cuvenita voie de a ne constitui un comitet de binefacere din persoanele cele mai notabile ca să se adune bani pentru nenorocitele familii, pentru care credem că nu vom fi respinşi.

Primiţi, Domnule Prim-Ministru, consideraţiunile noastre ce vă păstrăm.

D. Nedelcovici, P. Băcanu, K. Pandelache, Iv. Petrovici, Penor Panescu, Dumitru Gheorghi, Marcu Ruso, Gh. Zafirol, T. Damianof, I. P. Marinof, V. Deovici, Vasile Nedelcovici, R. P. Grablef, V. Lucakevici. Iordan D. [şi 5 indescifrabili].

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 82.]

341

[Bucureşti,] 15 Iulie 1876

St. John, Consul englez, mi- a spus că rezultă dintr-o telegramă a ambasadorului englez la Viena că mai multe transporturi de arme, patruzeci de mii de puşti şi muniţii de război destinate Serbiei ar fi traversat teritorul român cu buna ştiinţa guvernului princiar şi că pe aceeaşi cale un mare număr de supuşi ruşi se duc în Serbia.

Vă autorizez să luaţi îndată contact cu Ministerul Afacerilor Străine şi să-i declaraţi în chip absolut formal, în numele Guvernului român, că niciun transport de arme sau muniţii n'a traversat teritoriul nostru la ştiinţa noastră, că am luat toate măsurile omeneşte cu putinţă pentru a împiedeca asemenea transporturi, că o anchetă amănunţită făcută cu cea mai mare grijă de către finanţe a constatat că puştile de care vorbeşte telegrama ambasadorului englez n'au traversat niciodată teritoriul nostru, că vameşii au primit ordine de a nu lăsa să treacă arme, că Prefectul de Turnu-Severin controlează personal toate expediţiile pentru Serbia, că Ministrul Lucrărilor Publice a oprit cu străşnicie administraţia căilor ferate de a primi orice expediţie de arme făcând-o răspunzătoare, că Ministrul de război a ordonat supravegherea întregei linii a Dunării pentru a împiedica orice trecere de arme sau cete pe malul drept.

In ce priveşte trecerea supuşilor ruşi, spuneţi că nu putem împiedica trecerea unor indivizi înzestraţi cu paşapoarte în regulă şi Austro-Ungaria, care este ţară învecinată ca şi noi, nu poate împiedica intrarea pe teritoriul său a unor asemenea indivizi. Tot ce putem face este să împiedicăm formarea de cete şi de grupuri. Ne-am întărit neutralitatea şi suntem hotărîţi a respecta cu sfinţenie angajamentele noastre.

Daţi cele mai categorice asigurări în acest sens.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 152—153. Originalul în limba franceză. Telegramă circulară.]

342

Câmpulung, 16 Iulie 1876

Doi indivizi Ion Marinovici şi Ion Canstantinov declară că Toma Carjev dela Hotel Gabroveni înrolează voluntari pentru armata Serbiei; i-a înrolat şi pe ei.

Vă fac cunoscut rezultatul descoperirei, d-v., împărtăşindu-mi 1 chiar mâine.

Prefect Muscel,
Brătianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 83. Telegramă.]

343

Bucureşti, 16 Iulie 1876

Confidenţial

Rogu-vă fiţi cu cea mai mare atenţiune asupra mişcării voiajorilor ce trec în Serbia. Observaţi ca fiecare trecător să aibă paşaport şi să justifice necesitatea trecerii sale. Colegul meu dela interne v'a dat instrucţiunile guvernului în

privinţa oprirei cu desăvârşire a orice transport de arme pentru Serbia. Rogu-Vă puneţi toată inteligenţa şi energia întru executatea acestor instrucţiuni, căci dela aplicarea lor leală atârnă neutralitatea Dunării.

Ministru de Externe,
Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 196. Confidenţial.]

344

[Bucureşti, 16 Iulie 1876]

LEGE

Art. 1 Guvernul este autorizat a preschimba cu diferitele guverne străine care au început, sau îşi propun negocieri pentru încheierea de convenţiuni de comerţ cu România, declaraţiuni prin care, sub condiţiune de reciprocitate, se acordă acestora din urmă pentru un termen de 9 luni, tratamentul dat Austro-Ungariei, prin corpul Convenţiunii de comerţ încheiată la 10 (22) Iulie 1875.

Este bine înţeles că avantagiile speciale date Austro-Ungariei numai în calitate de stat limitrof, nu se vor întinde în privinţa celorlalte state care nu se află în această condiţiune.

Această lege s'a votat în Adunarea Deputaţilor în şedinţa din 16 Iulie 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de 62 contra 5.

Preşedinte,
C. A. Rosetti

Secretar,
A. Vizanti

[*Monitorul Oficial*, Nr. 168 din 31 Iulie/12 Aug. 1876, p. 4223 col II, III.]

345

[Bucureşti,] 16 Iulie 1876

Domnule Agent,

Potrivit ordinelor mele, Domnul Prefect de Mehedinţi s'a dus la Comandantul fortului Ada Kalé, pentru a lua înţelegere cu el în privinţa aprovizionărilor pe care Guvernul român s'a obligat a le furniza armatei turce din această insulă. S'a hotărît că oride-câte ori va fi nevoe de noi provizii, va fi înştiinţat Comandantul din Vârciorova, care la rândul său va înştiinţa Prefectura din Mehedinţi.

Puteţi, domnule Agent, notifica Sublimei Porţi că măsurile luate în cest scop dovedesc deplin rapiditatea şi regularitatea comunicărilor care vor exista între fortul Ada Kalé şi malul românesc.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, nr. 1—19, f. 125. Originalul în limba franceză.]

346

[Bucureşti,] 16 Iulie 1876

Binevoiţi a răspunde lui Savfet Paşa că Guvernul Princiar primeşte numirea unui agent comercial la Turnu Severin, având aceleaşi prerogative şi atribuţii ca acelea ale Agenţilor noştri la Varna şi la Tulcea. Cereţi numai ca această propunere să vă fie făcută în scris. Adăogaţi în cursul convorbirei şi părând a veni din partea dvs., că Guvernul român consimte cu atât mai uşor la numirea agentului de care este vorba, cu cât scopul Sublimei Porţi apare foarte limpede. Aceasta doreşte să fie informată prin organe directe despre ceeace se petrece pe malul stâng al Dunării. Sunt deci convins că rapoartele acestui agent se vor potrivi în totul asigurărilor pe care n'am încetat a le da Guvernului otoman, cu privire la menţinerea neutralităţii noastre.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 160. Originalul în limba franceză. Cifrată.]

347

Bucureşti, 16 Iulie 1876

Vă trimit prin curier, pentru a vă servi ca îndreptar, memoriul relativ la şapte puncte pe care Agentul nostru la Constantinopol a fost însărcinat a le înfăţişa Sublimei Porţi. Am supus deasemenea cererile noastre aprecierii Puterilor Garante şi le-am rugat să ne dea sprijinul lor pe lângă Guvernul Imperial.

Ştirea relativă la mobilizarea unei părţi a armatei este lipsită de temei. Chemarea rezervelor privea corpul de observaţie concentrat pe Dunăre. Dar acest proect de lege prezentat Camerei, a fost retras de către guvern, fiindcă a dat loc la interpretări greşite.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 158. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

348

[Bucureşti,] 16 Iulie 1876

Agentului României la Constantinopol
Agentului României la Belgrad

Conform Convenţiei dela Geneva, există la Bucureşti o Societate care are de scop îngrijirea răniţilor în cursul războiului numită Crucea Roşie a României.

Comitetul acestei Societăţi hotărînd să trimeată câte o ambulanţă în fiecare din taberele armatelor beligerante, turcă şi sârbă, am înfăţişat această chestiune Consiliului de Miniştri care s'a grăbit a-i da autorizaţia necesară.

Vă rog să aduceţi la cunoştinţă Guvernului pe lângă care sunteţi acreditat această hotărîre şi să-mi comunicaţi grabnic răspunsul său,

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 392. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

349

[Bucureşti,] 17 Iulie 1876

Dl Prefect de Muscel mă înştiinţează că indivizii Ion Marinovici şi Ion Constantinov i-au declarat că Toma Carjef dela hotelul Gabroveni din Capitală, înrolează voluntari pentru armata Serbiei şi că i-a înrolat şi pe ei.

Vă comunic, Dle Prefect, cele ce preced şi vă invit ca să cercetaţi şi să-mi raportaţi imediat constatarea ce veţi face.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 84.]

350

Pera, 17 [Iulie] 1876

La cetirea dată de mine telegramei Excelenţei Voastre asupra aluziilor la arme, Savfet Paşa a părut foarte mulţumit de informaţiile şi asigurările pe care le cuprinde, a protestat în ce priveşte supuşii ruşi [spunând] că nimeni n'a dat vreodată crezare unor asemenea svonuri.

General Ghica

[Min Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 163. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

351

Pera, 17 Iulie 1876

Am comunicat Ministrului Afacerilor Străine telegrama Excelenţei Voastre privind trimiterea de ambulanţe ale Crucii Roşii a României, armatelor turce şi sârbe. A răspuns că Guvernul imperial nu poate primi în armata sa aceste ambulanţe, mai întâi pentrucă socoteşte, în principiu, pe sârbi ca răsculaţi şi nu ca beligeranţi, apoi pentrucă Poarta de când a aderat la Convenţia dela Geneva, n'a luat nicio măsură pentru a face cunoscut armatei sale această instituţie, scopurile, prerogativele şi regulamentele ei. Savfet Paşa a adăogat că ambulanţa noastră este liberă de a merge în Serbia, dar pe propria sa răs-

pundere, fiind dat că Guvernul otoman nu-şi poate lua răspunderea de cele ce s'ar putea întâmpla din pricina faptului că trupele sale nu cunosc această instituţie.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 393 şi 394. Reprodus şi la N. Iorga: *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 354, p. 156—57. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

352

Bucureşti, 17 Iulie 1876

Domnule Agent,

Aflu dintr'o comunicare a colegului meu dela Ministerul de Interne, că mai sus de satul român Gruia, malul drept al Dunării este acoperit de cadavre care sunt lăsate în părăsire, fără a fi îngropate.

Miasmele răspândite de aceste corpuri în putrefacţie ar putea avea grave neajunsuri pentru populaţiile învecinate; vă rog, în urma cererii direcţiei generale a serviciului sanitar, să binevoiţi a interveni urgent la Sublima Poartă spre a lua grabnice măsuri în vederea îngropării cadavrelor de care este vorba. V'aşi fi recunoscător dacă mi-aţi comunica rezultatul demersurilor Dvs.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 83 bis. Originalul în limba franceză.]

353

Pera, 17 Iulie, [Subica] 1876

Am pus din nou întrebări lui Savfet Paşa în legătură cu Memoriul Excelenţei Voastre. Mi-a răspuns că este dat la tradus spre a fi supus Marelui Vizir. Intrebându-l când aşi putea înfine vorbi despre aceasta cu el în chip oficial, mi-a făgăduit că mă va anunţa şi a adăogat că pentru moment Poarta este ocupată cu lucruri mai de seamă. Sunt deja cincisprezece zile de când Memoriul a fost înmânat Sublimei Porţi. N'ar trebui oare, peste o săptămână, reînceput atacul printr'o notă? Rog pe Excelenţa Voastră să-mi comunice dacă mă autorizează.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 164—165. Originalul în limba franceză. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 91. Telegramă cifrată.]

354

Viena, 17 Iulie 1876

Domnul de Hoffmann s'a arătat foarte mulţumit de declaraţiile pe care i le-am făcut în numele Guvernului român, în sensul telegramei Excelenţei Voastre. Mi-a spus că semnatarul telegramei engleze vorbindu-i despre trans-

porturi de arme şi întrebându-l dacă Ministerul Afacerilor Străine de aici n'a făcut sau nu va face mustrări guvernului român în această privinţă, el i-a răspuns că rapoartele agenţilor austro-ungari nu semnalează niciun transport de arme sau de muniţii. Domnul de Hoffmann a recunoscut deplin imposibilitatea pentru Guvernul princiar de a împiedica supuşii ruşi, înzestraţi cu paşaport în regulă, de a trece individual şi separat în Serbia. Domnul de Hoffmann a sfârşit prin aceste cuvinte: Sunt încântat de asigurările pe care mi le daţi şi mă voi grăbi să le transmit Contelui Andrassy.

Florescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 161 — 162. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

355

Londra, 17 Iulie 1876

....

...... România a ocupat în chip firesc în ultima vreme un loc de seamă în interesul public şi rareori voi mai putea avea o ocazie atât de preţioasă de a face servicii de aşa mare folos. Din nefericire această ocazie coincide cu o lipsă totală de informaţii, fie ele directe sau indirecte. La afirmaţii pozitive şi de circumstanţă care, dealtfel ca totdeauna, erau făcute în sprijinul mişcării slavone şi care în mii de forme proteice prezintă România ca mânată de o ambiţie bolnăvicioasă şi nutrind în taină proiecte fie împotriva Turciei, fie împotriva Austro-Ungariei, nu puteam opune decât imprecise şi banale tăgăduiri. Mai bine informat, aş fi putut uşor impune punctul meu de vedere celor patru ziare din Londra, printre care « Times »-ul, ai cărui corespondenţi se ostenesc să răspândească credinţa în solidaritatea României cu popoarele slave. Astfel, n'am aflat conţinutul « Memoriului » român (a cărui caracter şi însemnătate fuseseră în chip grosolan desfigurate), decât printr'un articol al « Memorialului diplomatic », pe care l-am reprodus în « Morning Post », cel mai turcofil din toate ziarele Londrei, dar subiectul îşi pierduse (între timp) actualitatea. Cred că pot afirma că acest « Memoriu » n'a fost de fapt rău primit la Foreign Office. Afară de chestiunea diplomatică, a cărei soluţionare ar încurca în acest moment guvernul, este socotit potrivit şi chiar necesar ca legăturile de vecinătate între Turcia şi România să fie reglementate în sensul faptului îndeplinit. Se începe, de altfel, a se face dreptate României şi a se recunoaşte enorma importanţă a atitudinii sale de strictă şi nepărtinitoare neutralitate. In această privinţă, acum că mi se pare a fi în posesiunea faptelor, voi fi în situaţia de a informa mai exact pe Excelenţa Voastră despre înclinările guvernului englez.

Până atunci, rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a-mi îngădui să-i vorbesc despre situaţia mea personală. Sunt de la 10 ale acestei luni în

posesiunea onoratei dvs. din 31, adresată din greşală lui Sir John Briggs şi care trebue să fi încrucişat două din comunicările mele. N'am răspuns mai curând, nădăjduind dintr'o zi într'alta să primesc instrucţiuni ulterioare dacă nu directe cel puţin indirecte prin trimiteri de ziare sau de documente. Sarcina pe care mi-o luasem, ţintea mai sus decât înserarea vreunui articol trecător într'o foae oarecare. Redusă la aceste proporţii, foloasele misiunii mele mi s'ar părea mai mult decât îndoelnice; aşa cum o înţelesesem eu, credeam că merită să-i consacru toată activitatea mea, sigur că dacă aş reuşi să aduc servicii — lucru de care nu m'am îndoit nicio clipă — mi se va ţine socoteală în viitor. Chestiunea fixării fondurilor nu era aşadar decât secundară, neexistând nicio prevedere bugetară în această întrebuinţare. Mă mulţumeam, cum m'aşi mai mulţumi şi acum, cu micile sume din fondul diplomatic al Ministerului, menite să contribue la acoperirea cheltuelilor mărunte. Programul pe care mi-l făcusem şi a cărui copie îmi iau libertatea de a v-o transmite, nu cerea mari sume dar nici nu se poate executa fără unele cheltuieli care în fapt au depăşit subvenţia provizorie învoită de către Minister. Repet că aceasta este o chestiune secundară: esenţialul este că doresc să mă simt dacă nu oficial, cel puţin moral, în legătură cu Guvernul Alteţei Sale. Publicarea statisticelor este după firea sa restrânsă la limite înguste şi nu îngăduie o mare varietate; ceeace se putea face cu folos în această materie s'a făcut în întregime sau aproape. Principalele organe ale presei engleze au fişierele lor pline de informaţii precise de care se servesc şi se vor servi cum cred ele. Această latură pe cât de folositoare pe atât de modestă a sarcinii mele, este deci în mare parte îndeplinită................

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 284.v. 285, 286 r. Originalul în limba franceză.]

356

Semlin, 18 Iulie 1876

Am primit ieri de dimineaţă telegrama Dvs. Ristici plecase. Am comunicat Ministerului de Interne sosirea ambulanţei române. Guvernul sârb m'a însărcinat să exprim recunoştinţa şi mulţumirile sale; roagă ca ambulanţa să fie debarcată la Raduevaţ; la scurtă distanţă de acolo ar putea fi îndată folositoare armatei sârbe.

Binevoiţi a-mi face cunoscută ziua sosirii ambulanţei pentru a putea informa guvernul sârb care va da ordine pentru primirea ei.

Consulul General al Rusiei s'a înapoiat din Viena.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 295. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

357

Semlin, 18 Iulie 1876

Două telegrame din tabăra Principelui de Muntenegru, una a trimisului Serbiei în tabără şi cealaltă a şefului Statului Major al Muntenegrului, vestesc;

Muntenegrenii au repurtat ieri, 17 curent, o victorie asupra lui Muctar Paşa, lângă Verbiţa. Din 16 *tabori*, 12 au fost risipiţi şi urmăriţi timp de trei ceasuri. Osman Paşa a fost făcut prizonier; cinci tunuri Krup, multe puşti şi muniţii precum şi numeroşi prizonieri au fost luaţi de către Muntenegreni.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 97. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

358

Bucureşti, 18 Iulie 1876

Nu am ascuns niciodată simpatiile noastre pentru creştini şi ura contra turcilor; actualmente însă, spiritele sunt astfel agitate, încât cercurile oficioase vor avea o luptă grea în contra spiritelor domnitoare în Rusia.

Iată şi o probă:

Duminică 8 Iulie st. nou au mers la biserică, două diviziuni de cavalerie.

Un preot militar a ţinut cu această ocaziune un cuvânt, vorbind despre barbariile turcilor şi despre războiul dintre principate şi Turcia, ceeace a impresionat aşa de mult pe soldaţii încât s'au întors indignaţi şi murmurând, dela biserică până la cazarmă. Guvernatorul general aflând de aceasta, a ordonat să se închidă porţile cazărmii; condamnând mai întâi pe Cazaci, pentru puterea lor nedisciplinată, la un arest de cazarmă până la un al 2-lea ordin,

...... seara, pe timpul zorilor, s'a răspândit ştirea despre înfrângerea Sârbilor lângă 7aylar.

Cazacii regimentului Terek au năvălit cu săbiile scoase asupra muzicei care suna zorile, silind-o a mai cânta.

Un pluton din regimentul Kuban s'a îndreptat cu drugi de fier şi cu topoare spre poarta cazărmei, spărgându-o.

Garda cazarmei, compusă dintr'o despărţire a regimentului de infanterie Orloff, a fost împinsă astfel într'un şanţ încât nu se putea mişca un singur om.

După aceasta toţi cazacii au ieşit din cazarmă, fără a asculta vorbele ofiţerilor, mergând spre oraş şi strigând: « Să trăiască Rostislab Fadyen, să trăiască războiul »!

In faţa palatului guvernatorului, garda palatului făcând front au cerut a-i da onorurile militare. Guvernatorul general a apărut pe balcon în plină uniformă salutând pe Cazacii care au răspuns la salutarea sa cu ură şi strigând: Unde este ministrul de război?... Noi nu avem un ministru de rezbel. Jos cu Milutin.

In fine a putut vorbi şi guvernatorul, asigurând, că invingerea Sârbilor...
...s'a făcut într'adins, spre a constata dacă sunt serioase simpatiile Ruşilor pentru slavi.

Dar acest răspuns nu era suficient şi iarăşi Cazacii încep a striga: să trăiască Fadayen! Să trăiască resbelul! Jos cu Turcia!

In faţa acestor situaţiuni, generalul a făcut să se citească o telegramă pregătită ad-hoc, ca cum ar fi sosit din partea moştenitorului tronului, care cheamă pe soldaţi la ordine, ameninţându-i cu pedepse, dacă nu se vor linişti.

« Sus — Cesarevici! Cu tine şi pentru tine mergem prin foc şi apă! — Dacă Serbia ar fi învinsă în acest resbel, sau, dacă Turcii vor muri fără lovitura noastră de graţie, atunci suntem destul de pedepsiţi » fu răspunsul Cazacilor.

Această scenă a durat până aproape de miezul nopţii. In acest interval au sosit patru regimente de infanterie şi două batalioane de vânători de gardă cu baionetele puse în puşti. Ei au făcut front în faţa Cazacilor, şi în momentul când un colonel voia să le vorbească cu un aer poruncitor, soldaţii regimentului acestui colonel.... au început să strige: Să trăiască resbelul! să trăiască — Cesarevici! Să trăiască Cernaieff! Moarte aceluia care nu ne lasă să mergem cu dânsul.

Colonelul a încercat iarăşi a vorbi, dar bătaia tobelor l-a întrerupt şi mii de glasuri strigau: Resbel! Resbel!

In fine guvernatorul a reuşit, prin prezenţa sa de spirit, a restabili ordinea, asigurând pe soldaţi că a voit numai să încerce spiritul Cazacilor.

Cu mare sgomot s'au întors soldaţii abia pe la 2 ore după miezul nopţii în cazarmă şi cele din urmă cuvinte ce se auzeau erau! « resbel şi moartea Turcilor ».

[*Timpul*, Nr. 80, 18 Iulie 1876, p. 2.]

359

Bucureşti, 19 Iulie 1876

Dle Preşedinte,

Agintele nostru diplomatic din Constantinopole prin depeşă îmi face cunoscut că comunicând Ministrului Afacerilor Străine trimiterea ambulanţelor Crucii roşii din România la armatele turce şi sârbe, i s'a răspuns că guvernul imperial nu poate primi în armata sa aceste ambulanţe, pentrucă în principiu priveşte pe Sârbi ca rebeli, iar nu ca beligeranţi, că Poarta dela adeziunea la Convenţiunea din Geneva, n'a luat nicio măsură spre a iniţia armata sa la această instituţiune, a-i face cunoscut scopul, prerogativele şi reglementele sale. Ministru turc a adăogat că ambulanţele noastre sunt libere a merge în Serbia, dar cu riscul şi pericolul lor fiind că guvernul său nu poate lua asupră-şi responsabilitatea de ceia ce s'ar putea întâmpla din ignoranţa trupelor sale în privinţa acestei instituţiuni.

Tot în această chestiune, Agintele din Belgrad, îmi arată că guvernul sârb l-a însărcinat a exprima mulţumirile şi recunoştinţa sa pentru trimiterea ambulanţei şi se roagă ca debarcarea ei să se facă la Raduevaţ, la o distanţă de o zi de acolo ar putea fi imediat de folos pentru armata sârbă.

Comunicând, d-voastră cele ce preced, vă rog să binevoiţi a-mi indica ziua sosirei ambulanţei în Serbia pentru a pune în poziţiune pe d. Sturdza a informa pe guvernul de acolo care va da ordine de primirea ei.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 396.]

360

Bucureşti, 19 Iulie 1876

Ambasadorul Franţei la Constantinopol a primit dela Ministrul său al Afacerilor Străine o telegramă care numeşte cererile din Memoriul nostru, primejdioase şi supărătoare. Luaţi îndată contact cu Ducele Ducazes; exprimaţi-i mirarea mea de a vedea că sprijinul Franţei pe care România pe bună dreptate a socotit totdeauna a-l avea, ne lipseşte astăzi. Pe cât de moderate şi de îndreptăţite sunt cererile noastre pe atât de puţin întemeiate sunt aprecierile ministrului francez. Cea mai mare parte dintre puteri ne aprobă şi ne susţin în această chestiune.

Este dureros pentru noi să găsim aiurea sprijinul pe care-l aşteptăm dela Franţa.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 152. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

361

Iaşi, 20 Iulie 1876

Azi au trecut din Rusia în România pentru Serbia 15 persoane cu pasuri şi fără arme.

Cu respect vă anonsez.

Prefect,
Langa

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 85. Telegramă.]

362

Iaşi, 20 Iulie 1876

La gara Iaşi acum cu trenul dela Ungheni au sosit cinci bărbaţi, 2 dame din Rusia cu pasuri împreună cu 19 lăzi şi cufere închise. Au declarat că întrânsele au medicamente, scame şi instrumente chirurgicale şi sosesc la Turnu Severin. Vor porni mâine cu trenul dela 3 ore după amiază. Imediat mâine dimineaţă

voi deschide lăzile. Vă rog răspundeţi dacă voi găsi medicamente şi instrumente, pot a le elibera. Dacă nu voi găsi justă declaraţia lor imediat voi anonsa.

Prefect,
Langa

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 87. Telegramă.]

363

Bucureşti, 20 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Raportându-mă la nota pe care aţi binevoit a mi-o adresa cu data de 17/29 a lunii curente, sub Nr. 7438, privind îngroparea cadavrelor pe malul drept al Dunării, am onoare de a vă comunica cuprinsul telegramei pe care am primit-o astăzi dela Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Serbiei ca răspuns la telegrama pe care am trimis-o la Belgrad în ziua primirii onorabilei dvs. Note:

« Nicăeri pe teritoriul nostru nu se află cadavre neîngropate; se găsesc cîteva lângă Novo-Selo pe care Turcii nu vor să le îngroape şi nu îngăduie nici a lor noştri să le îngroape. Am înştiinţat pe comandantul sârb dela Bregovo pentru a face un nou demers ».

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

M. A. Pietronievici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 90. Originalul în limba franceză.]

364

Bucureşti, 20 Iulie 1876

Domnule Agent,

Cunoaşteţi înţelegerea intervenită între Guvernul român şi Sublima Poartă cu privire la neutralizarea Dunării între Gura Timocului şi Vârciorova. Tratativele duse de noi în această privinţă la Constantinopol, fiind puternic sprijinite de către guvernul pe lângă care sunteţi acreditat, trebue, mai întâi, să vă rog, Domnule Agent, să exprimaţi sentimentele noastre de recunoştinţă acestui guvern pentru grija sa neostenită faţă de România.

Guvernul Alteţei Sale Principelui nutreşte nădejdea că Guvernul........ îl va ajuta şi în viitor să depăşească greutăţile ce-l înconjoară, sprijinind sforţările sale în interesul păcii şi al păstrării neutralităţii sale.

După cum n'am ascuns nimic, nu vom avea nici de acum înainte nimic de tăinuit. De la începutul chiar al răscoalei în Bosnia şi Herţegovina şi din primul moment al războiului între Serbia şi Turcia, am afirmat neutralitatea noastră, iar faptele şi acţiunile noastre ulterioare au dovedit sinceritatea declaraţiilor şi lealitatea purtării noastre. Astăzi dealtfel toate guvernele străine ştiu ce trebue să creadă despre atitudinea noastră. Turcia mai ales cunoaşte sforţările noastre, grijile noastre cele mai statornice, şi toate sarcinile pe care ni le-am

impus pentru a ne păstra neutralitatea. Dar dacă ne ferim cu cea mai mare grijă de a juca vreun rol provocator oarecare, sau de a face ceeace diferite State ale Europei au făcut în alte timpuri dar în împrejurări asemănătoare, ceeace de pildă au făcut Franța și Anglia când au dat sprijinul lor Flandrelor răsculate; ceeace au făcut Ludovic al XIV-lea și Ludovic al XV-lea, când primul dădea o mână de ajutor răscoalei ungare, iar când cel de al doilea a ajutat cu atâta nobleță Statele Unite ale Americii să se elibereze, însfârșit ceeace a făcut Europa creștină când a scos Grecia de sub domnia otomană, nu putem totuși să ascundem îngrijorările și simpatiile pe care ni le trezește starea unora dintre provinciile Turciei. Dacă, într'adevăr, aceste îngrijorări și aceste simpatii nu pot fi decât comune tuturor națiunilor civilizate și tuturor popoarelor creștine, ele trebue să fie, îndrăznesc s'o afirm cu tărie, cu atât mai vii la noi care suntem o țară învecinată și avem atâtea legături cu popoarele de pe malul drept al Dunării. Ororile care s'au petrecut și se mai petrec și astăzi în provinciile bulgare ale Turciei nu mai sunt o taină pentru nimeni. Ziarele cele mai bine informate dau asupra masacrelor din Bulgaria amănunte înspăimântătoare, a căror autenticitate o garantează.

Presa engleză în special conține descrieri sfâșietoare asupra grozăviilor săvârșite de către cete de Circasieni, de Bașibuzuci și de țigani nomazi cărora li s'a dat drumul, înarmați, peste orașe și peste sate fără de apărare. Mai bine de o sută de orașe bulgare ar fi fost distruse de către aceste hoarde sălbatice. Cel puțin 25.000 de oameni neînarmați ar fi fost masacrați. După ziarele turce din Constantinopol această cifră s'ar ridica la cel puțin 40.000. Mai mult de 1000 de copii bulgari ar fi fost răpiți și vânduți ca sclavi și cumplite chinuri de toate felurile ar fi fost lotul acelora care n'au fost uciși. Grozava purtare față de femei se pare că a depășit tot ce s'a auzit vreodată ca oroare și brutalitate.

Nu pot lua răspunderea cifrelor aci citate, dar când este vorba de o distrugere în massă a vieților și bunurilor, nu se pot considera decât faptele în întregimea lor. Și sunt în măsură să afirm că scene de sălbătecie revoltătoare au loc în aproape toate orașele și toate satele Bulgariei.

Intr'adevăr aceste fapte sunt larg confirmate și de către mărturiile miilor de bulgari, rămași fără adăpost și fără bani, care s'au refugiat pe teritoriul nostru, și de către rapoartele și descrierile pe care le primim zilnic din izvoarele cele mai demne de crezare din Bulgaria. Nu vom recurge însă la aceste rapoarte și la aceste descrieri, căci ele ar putea fi puse la îndoială. Noi dorim să sprijinim cele ce precedă pe discuția ce a avut loc la 10 Iulie curent în Camera Comunelor din Anglia, asupra masacrelor din Bulgaria. Domnul Forster a vestejit cu energie aceste grozăvii, iar Domnul Mundela a spus că nu se mai poate îndoi *că faptele reale sunt atât de cumplite încât nu pot fi publicate în ziarele engleze.*

Veți recunoaște, Domnule Agent, ce anevoioasă devine situația noastră față de această stare de lucruri menită să înflăcăreze spiritele celor câteva

sute de mii de bulgari care se bucură la noi în ţară de drepturile politice, şi ce să zic de naţiunea noastră întreagă, din moment ce, cum ştiţi foarte bine, sunt mai mult de două sute de mii de români care locuesc pe malul drept al Dunării şi care au încă numeroase legături cu patria-mumă. Se şi aud strigăte de indignare şi protest din toate părţile, şi lumea creştină orientală ne învinovăţeşte cu glas tare că consfinţim prin neutralitatea noastră şi prin tăcerea noastră aceste crime hidoase care au loc aproape la porţile noastre.

Această situaţie este plină de primejdii şi ar fi greu să ne amăgim în vreun fel căci nu ştim care ar fi guvernul care ar putea rezista vreme îndelungată la sentimentele de revoltă ale unei întregi populaţii care-şi vede fraţii săi [indescifrabil] masacraţi şi bunurile lor distruse.

Deşi neavând niciun fel de intenţie duşmănoasă faţă de Turcia şi dorind în acelaş timp din tot sufletul ca războiul să nu se întindă mai departe decât pământul pe care se ciocnesc interesele care l-au născut, ne este totuşi cu neputinţă, veţi recunoaşte, Domnule Agent, să rămânem nepăsători la strigătele de durere care ne vin depe malul drept al Dunării.

Impărtăşindu-vă impresiile sfăşietoare care ne covârşesc pe toţi în România, guvern şi opinie publică, ne este cu neputinţă de a nu ne pune obinuitoarea întrebare: Oare Europa civilizată şi creştină nu-şi spune cuvântul său....

...Această tăcere, România, oricât ar fi de modestă situaţia ei, nu o poate păstra mai multă vreme. De aceea vă rog, Domnule Agent, să binevoiţi a atrage atenţia guvernului [loc liber] asupra dureroasei şi primejdioasei situaţii în care ne aflăm. Puneţi în relief faptul că frământarea în sânul poporului nostru creşte pe zi ce trece, că un mare partid politic de la noi s'a şi pronunţat categoric în favoarea creştinilor, că armata română freamătă sub jugul disciplinei, doritoare să ia parte la luptă; că pentru a preveni, prin urmare, eventualităţile, pentru a împiedeca răul de a se întinde tot mai mult, este în interesul şi este de datoria Marilor Puteri ale Europei creştine şi civilizate de a folosi cu o clipă mai devreme toată greutatea lor pentru a face respectate de către armatele Turciei, drepturile omului, datoriile omeniei, şi de a şterge astfel caracterul de barbarie şi de exterminare de care este pătruns războiul de astăzi împotriva populaţiilor creştine ale Bulgariei.

Binevoiţi... etc. [Kogălniceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 200. Originalul în limba franceză. Notă circulară.]

365

[Bucureşti,] 20 Iulie 1876

Domnule Agent,

Am onoarea de a vă transmite aci-anexată [1]) copia Notei pe care am adresat-o agenţilor noştri acreditaţi pe lângă Marile Puteri garante, privind cruzimile care se săvârşesc în Bulgaria.

---

[1]) Vezi documentul precedent. Nr. 364.

Ministru al unei ţări creştine şi al unui stat limitrof, am crezut de datoria mea să atrag atenţia Europei asupra soartei populaţiilor creştine supuse Domniei otomane şi să semnalez Guvernelor străine gravele neajunsuri care ar putea decurge pentru pacea generală, din această stare de lucruri.

[Kogălniceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 198. Originalul în limba franceză.]

366

[Bucureşti,] 20 Iulie 1876

Domnule Agent,

Faţă de cruzimile care se săvârşesc în Bulgaria, mi s'a părut că este de datoria mea a atrage atenţia Marilor Puteri asupra soartei populaţiilor creştine supuse domniei musulmane. România avea această datorie ca ţară creştină şi ca stat învecinat. In acest scop am trimis agenţilor noştri o notă a cărei copie v'o trimit aci anexată[1]). Veţi vedea că îi invit să semnaleze aceste acte de o sălbăticie barbară Guvernelor pe lângă care sunt acreditaţi şi să provoace o acţiune salvatoare în favoarea mai sus amintitelor populaţii.

Vă autoriz a citi nota de care este vorba Domnului Ministru al Afacerilor Streine al Serbiei.

[Kogălniceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 199. Originalul în limba franceză.]

367

Brăila, [21 Iulie 1876]

Cu trenul de azi au pornit 40 Sârbi şi Ruşi. Au fost în gară pe peron peste 300 persoane cari au făcut manifestaţiuni. Sunt de opiniune a nu-i lăsa pe peron pe viitor decât oameni ce vor avea bilete de tren.

Rog ordonaţi ce credeţi.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 86. Telegramă.]

368

Bucureşti, 21 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La adresa d-voastră Nr. 7489 primită alaltă seara, ora 7, n'am putut încă răspunde ieri fiind sărbătoare şi prin urmare cancelariile închise.

Am văzut, domnule Ministru, prin suscitata adresă că guvernul turc deşi a aderat la Convenţiunea din Geneva însă n'a ataşat nicio importanţă la acea

---

[1]) Vezi mai sus, documentul Nr. 364.

aderare şi prin urmare n'a dat instrucţiunile şi ordinele necesare trupelor sale pentru a respecta prescripţiunile acelei Convenţiuni.

Iară în ce priveşte cererea ce ne faceţi onoarea a ne adresa pentru comunicarea zilei în care va pleca ambulanţa noastră în Serbia nu putem răspunde deoarece din momentul formărei acelei ambulanţe din Capitală, noi am considerat-o ca plecată pentru destinaţiunea ei. Rămâne dar ca onorabilul guvern care a oprit ambulanţa la Turnu-Severin să dea cuvenitele ordine pentru urmarea călătoriei ei.

Primiţi, vă rog, domnule Ministru, încredinţarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Preşedinte,
Dimitrie Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 598.]

369

Bucureşti [,21 Iulie 1876]

In consecuenţa ord. Nr. 20613 dând ord. subcomisarului Desp. V-a în al cărui ocol se află Hotelul Gabroveni, din partea căruia primindu-se drept răspuns rap. Nr. 1331 în coprindere că la 27 Mai trecut d-nu Thoma Corjef a fost ca pasager la Hotelul Gabroveni venit dela Braşov şi a şi plecat dupe vro câteva zile la Giurgiu de unde venind iarăşi a plecat la 13 curent de când nu s'a mai înapoiat. A fost însă însoţit de Marinovici, Vasile Alecoruf, Ioan Iconomu şi Ioan Constantinovici, care de aseminea a plecat la Giurgiu în zilele de 15, 16 şi 17 corent. Toma Carjef însă la plecarea sa a lăsat la hotel drept asigurare pentru plata chiriei două revolvere şi mai multe exemplare, harta Bosnia şi Herţegovina.

Cu respect acestea dar grăbesc a le supune la cunoştinţa Dv. spre îndeplinirea citatului ordin.

Comisar,
R. I. Simbescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 93.]

370

Craiova, 22 Iulie 1876

De câteva zile trenul aduce o mulţime de streini ce merg spre Severin; conform instrucţiunilor Domniei-voastre am poprit trecerea îndată ce am văzut că formează bande. Considerând însă că poprirea lor în Craiova pe fiecare zi măreşte numărul streinilor şi face imposibile pornirea lor în grupuri de 5—6. Eu sunt de opiniune ca domnia-voastră să avizaţi poliţiei şi Casieriei Gărei Bucureşti, pe prefecţii celorlalte districte, Argeş, Olt, ca să împiedice trecerea acestor

streini în bande, căci grămădindu-se aici, ar face imposibile atât hrana cât şi menţinerea ordinei publice.

Prefect,
I. N. Titulescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 89. Telegramă.]

371

[Bucureşti,] 22 Iulie 1876

Domnule Preşedinte,

Ca urmare la convenţia dela Geneva la care România a aderat, s'a constituit la Bucureşti o Societate sub denumirea de « Societate de Cruce Roşie a Românici » în vederea ajutoarelor de dat răniţilor în caz de război.

Comitetul zisei Societăţi, hotărînd a trimite ambulanţe armatelor în campanie turcă şi sârbă, Guvernul Român i-a însărcinat pe reprezentanţii săi diplomatici la Constantinopol şi Belgrad a aduce această hotărîre la cunoştinţa guvernelor pe lângă cari sunt acreditaţi.

Sublima Poartă a răspuns la comunicarea noastră că nu poate accepta o ambulanţă română pe lângă armata sa, pentu două motive.

In primul rând, în principiu, deoarece îi priveşte pe Sârbi ca rebeli şi nu ca beligeranţi.

In al doilea rând, [fiindcă], dela adeziunea ei la convenţia dela Geneva, ea n'a luat nicio măsură pentru a deprinde armata ei cu această instituţie, pentru a-i face cunoscute scopul acesteia, prerogativele şi regulamentele sale.

E. S. Ministrul Afacerilor Străine Savfet Paşa a spus Generalului Ghica că ambulanţa română este liberă de a merge în Serbia, dar pe propriile ei riscuri, dat fiind că Guvernul otoman nu poate lua asupra-şi răspunderea a ce se poate întâmpla în urma necunoaşterii acestei instituţii de către trupe.

Aceste declaraţii fiind în contrazicere cu [obligaţiile][1]) care izvorăsc din adeziunea ce Sublima Poartă a dat actului internaţional semnat la Geneva la 22 August 1864, am onoare a supune cele de mai sus la aprecierea domnieivoastre, rugându-vă, D-le Preşedinte, a binevoi să-mi faceţi cunoscută urmarea ce credeţi nimerit a da prezentei comunicări.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 399. Originalul în limba franceză. Adresă.]

372

Constantinopol, 23 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Anexat am onoare a trimite Excelenţei Voastre copii după:

1. o notă a Sublimei Porţi din 2 August curent Nr. 44.454/34 prin care Guvernul român este invitat *a acorda cea mai serioasă atenţie* convoiurilor de

---

[1]) Un cuvânt lipsă în textul francez.

arme ce ar folosi teritoriul nostru pentru a pătrunde în Serbia, şi de a adopta în cosecinţă *măsurile pe care situaţia le comportă.*

2. răspunsul din data de 22 Iulie/3 August Nr. 157 prin care am combătut de îndată imputările Sublimei Porţi.

Am informat pe Excelenţa Voastră prin telegrama mea cifrată din 17/29 Iulie Nr. 4075 asupra felului în care Excelenţa Sa Savfet Paşa a primit citirea unei notiţe redactate, *mutatis mutandis,* pe baza telegramei cifrate a Excelenţei Voastre din 15/27 Nr. 394, privitoare la pretinsele transporturi de arme pe teritoriul nostru.

Am avut deci motive de a fi surprins la primirea comunicării Sublimei Porţi şi m'am văzut silit de a pune în lumină fără întârziere, deşi în termeni moderaţi, contrazicerea flagrantă dintre satisfacţia mărturisită verbal de chiar Dl. Ministru al Afacerilor Străine şi afirmaţiile actuale.

Excelenţa Voastră va putea de altfel să-şi dea seama lesne, pe baza redactării atât de vagi a notei Sublimei Porţi, că ea a fost scrisă într'un spirit de rutină şi dintr'un sentiment de pură datorie.

Tot dintr'un sentiment de datorie am răspuns eu însumi, în speranţa de a curma scurt nişte plângeri care ar putea deveni zilnice.

Totodată, şi în scopul de a opri anticipat insinuări de forme nehotărâte, am crezut că este bine să solicit informaţiuni concrete de fapte. Vom fi astfel în drept să aşteptăm de acum încolo, înainte de a proceda la noi anchete sau puneri la punct, o enumerare precisă de amănunte justificative şi doveditoare.

Rog pe Excelenţa Voastră a binevoi să primească asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 165. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 372

Constantinopol, [22 Iulie 1876]

Domnule Ministru,

Excelenţa Voastră mi-a făcut onoarea a-mi adresa la data de 2 August curent o notă sub Nr. 44.457/34 spre a-mi semnala trecerea prin România a unor însemnate convoiuri de arme destinate Serbiei între care 60.000 puşti cumpărate în Germania.

Imi iau libertatea, cu acest prilej, de a aminti Excelenţei Voastre că, în cursul unei întrevederi recente, am citit Excelenţei Voastre o telegramă prin care Domnul Ministru al Afacerilor Străine al României, aflând că unele ziare străine insinuaseră că teritoriul român era pus cu dărnicie la dispoziţia unor transporturi de arme şi de muniţiuni de război destinate Serbiei, mă însărcinează să pun în gardă Sublima Poartă, [rugând-o] a nu da crezare prea uşor unor astfel de veşti. Eram autorizat prin telegrama mai sus menţionată să declar

în chipul cel mai lămurit Excelenţei Voastre, în numele Guvernului meu, că niciun transport de arme şi de muniţiuni de război nu se făcuse folosind teritoriul român şi că dispoziţiile preventive cele mai hotărâte fuseseră luate spre a preîntâmpina orice ar constitui o contravenire la instrucţiunile categorice pe care Guvernul le împărtăşise diferitelor autorităţi administative şi militare ale ţării, anume: — Controlul riguros la toate birourile vamale şi la toate direcţiile; — Inspectarea minuţioasă de către Dl Prefect din Turnul-Severin în persoana a oricărui colet având ca destinaţie Serbia; — Interzicere absolută societăţilor de căi ferate, sub rezerva de a fi supuse la cele mai mari răspunderi, de a primi a încărca arme;

— Supravegherea activă, prin posturi militare aşezate pe întreg malul, a întregului curs al Dunării; etc. etc.

La citirea acestei telegrame, Excelenţa Voastră a binevoit să mă asigure că Sublima Poartă se arăta recunoscătoare Guvernului român pentru corectitudinea şi lealitatea ce le dovedea adopţiunea măsurilor mai sus enumerate, şi că svonurile în circulaţie trebuiau socotite ca lipsite de orice adevăr.

Să fie astăzi vorba de un fapt nou? Dar faţă de controlul, ca să vorbim astfel, permanent exercitat de către autorităţile române, mi se pare improbabil ca un transport de 60.000 puşti să fie scăpat unei vigilenţe nu poate fi nici contestată şi nici suspectată.

In tot cazul, voi transmite cu toată graba Guvernului meu copie după nota Excelenţei Voastre. Totuşi, având în vedere cercetările ce nu va pregeta să ordone, aşi fi recunoscător Excelenţei Voastre dacă ar indica cu precizie, pe baza informaţiilor primite, data exactă a trecerii celor 60.000 arme şi punctele teritoriului român pe unde transportul în chestiune a putut să pătrundă şi să iasă în mod clandestin. Excelenţa Voastră va înţelege că informaţii sigure sunt indispensabile spre a face ca investigaţiile ce vor urma să-şi dea roadele.

Nu pot sfârşi aceste rânduri mai cu folos decât repetând Excelenţei Voastre că Guvernul român este în totul hotărît să respecte cu religiozitate angajamentele ce a luat dela început prin declaraţia sa de absolută neutralitate.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 167—168. Originalul în limba franceză. Notă verbală.]

373

Iaşi, 23 Iulie 1876

Astăzi au sosit cu trenul dela Ungheni 24 persoane cu pasuri, având trei lăzi cu instrumente hirurgicale pentru Serbia, lăzile s'au revizuit la frontiera Ungheni; am onoare a vă anonsa.

Prefect,
Langa

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 90. Telegramă.]

374

[Bucureşti,] 23 Iulie 1876

Domnule Director,

Agenţia Română din Belgrad îmi comunică prin nota sub Nr. 38 că în interesul unei expediţiuni mai prompte a luat înţelegere cu adminstraţiunea vapoarelor de acolo ca pachetele acelei agenţii pentru guvernul nostru să fie trimise de trei ori pe săptămână pe Dunăre, via Giurgiu.

Totodată zisa nostră agenţie cere a se lua măsuri ca administraţiunea vapoarelor să nu aibă desagramente cu Oficiul nostru poştal, căci numai după insistările şi pe răspunderea sa, Direcţiunea Vapoarelor din Belgrad a consimţit de a se efectua expediţiunea pachetelor în chestiune.

Prevenindu-vă dar despre această dispoziţiune, vă rog, domnule Director să binevoiţi a da ordine în sensul cererei făcută de zisa noastră agenţie şi a primi, etc.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 76.]

375

Berlin, 23 Iulie 1876

Ziarele pretind că Guvernul României ar fi dat un termen Porţii cu privire la răspunsul la memoriul său şi că Turcia concentrează trupe la Dunăre.

Magheru

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 166. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

376

Calafat, 24 Iulie 1876

Informaţiunea că azi noapte au sosit la Vidin 3 vapoare cu şlepuri şi au debarcat 2700 soldaţi arabi, armele lor, nouă invenţie, având şi cai şi în noaptea aceasta a trimis din Vidin pe uscat 5 luntri şi scânduri cu care, la cula spre a face pod, a trece apa la Zaicear.

Căpitanul portului,

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 244. Telegramă.]

377

Bucureşti, 24 Iulie 1876

In urma unei indiscreţii a corespondentului său din Constantinopol, *Mémorial diplomatique* publică memoriul nostru precum şi nota circulară trimisă agenţilor noştri. Precizând situaţia noastră faţă de Sublima Poartă, această publicitate permite Europei să aprecieze legitimitatea şi moderaţia cererilor noastre. România în special vede în ce măsură relaţiile ei cu Guvernul otoman erau până acum puţin definite. Opinia publică în ţară se va sezisa de această

chestiune şi va cere imperios o modificare a stării actuale de lucruri care nu ar putea să se prelungească fără a primejdui serios pacea. La un moment dat în adevăr, acest curent de opinii poate să fie atât de puternic încât să silească Guvernul român a se îndepărta de linia de conducere pe care şi-a fixat-o şi pe care a urmat-o cu sfinţenie până acum.

Trebueşte deci să profităm de aceste împrejurări pentru a acţiona pe lângă Guvernul......şi a provoca o acţiune comună a Marilor Puteri în vederea unei soluţionări repezi a chestiunilor ce ne interesează şi care fac obiectul memoriului.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 168. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

378

Pera, 24 Iulie 1876

Aflu chiar acum indirect că Poarta este pe punctul de a ordona agenţilor săi superiori şi inferiori, fie în interior, fie în străinătate să recunoască şi să respecte paspoartele româneşti şi să se obţină de a le înlocui prin acte turceşti. Nu am însă personal nicio ştire oficială scrisă sau verbală despre această măsură. Vă rog să-mi spuneţi, în legătură cu telegrama mea din şeptesprezece (douăzeci şi nouă) Iulie Nr. 4068, sub ce formă şi în ce măsură este locul să provocăm în cele din urmă un răspuns al Porţii cu privire la memoriul Excelenţei Voastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 167. Reprodusă în *Documente oficiale*, 1876, p. 92. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

379

Pera, 24 Iulie 1876

Referitor la măsurile sanitare, Savfet Paşa la cererea mea a sezisat imediat Ministrul de Război. Un ordin vizirial va fi dat prin telegraf spre a se îngropa cadavrele ce se găsesc pe malul drept al Dunării precum [şi acele] duse de apele fluviului.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 88. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

380

Belgrad, 26 Iulie 1876

Domnule Agent,

Guvernul princiar fusese informat de câtăva vreme încoace, prin rapoartele şefilor săi de corp, că trupele turce se dedau la neorândueli nebuneşti menite a transforma războiul actual într'o mârşăvie fără seamăn.

Deşi adevărul acestor rapoarte a fost, ca să zicem astfel, confirmat de către glasul mulţimii, guvernul princiar crezuse că trebue să păstreze tăcerea în această privinţă, gândindu-se că faptele denunţate ar fi putut fi răsleţe.

Din nefericire această ipoteză nu mai poate fi primită. In vremea pe care am petrecut-o la cartierul general, am căpătat dureroasa certitudine că descrierile actelor de cruzime şi barbarie de care este învinuită armata turcă nu au fost de fel exagerate. Afară de acestea, departe de a fi răsleţe, aceste acte s'au săvârşit cu regularitate, cu metodă, ori unde inamicul a pătruns pe teritoriul nostru. Deşi popuaţia sârbă n'a opus nicăeri nicio rezistenţă năvălirii, armata otomană a ars, a jefuit, a prădat totul în drumul său. Toate satele au fost făcute cenuşă şi bisericile au fost bombardate.

O telegramă oficială din Constantinopol susţine că acest din urmă act de vandalism ar fi fost săvârşit de voluntari, dar cum voluntarii nu sunt niciodată înzestraţi cu artilerie, explicaţia dată de această telegramă n'are nicio valoare şi trebue recunoscut că bombardarea şi distrugerea bisericilor rămâne în sarcina trupelor otomane regulate şi a ofiţerilor care le comandă.

Autorităţile otomane nu pot deasemenea tăgădui că cerchezii şi başi-buzucii au fost organizaţi în căprării de incendiatori. Fiecare căprărie se compune din patru oameni înarmaţi şi de un al cincilea care duce sticlele cu gaz. Ca şi comunarzii de sinistră amintire, aceşti oameni plimbă focul în dosul armatelor turce; faptul este semnalat fără a putea lăsa nicio îndoială de către mai mulţi dintre ofiţerii noştri şi între alţii, de către Domnul Colonel Horvatovici, care comanda la Kmiajevaţ.

Trebue observat că cerchezii şi başi-buzucii sunt comandaţi de către ofiţeri ai armatei regulate, că sunt încadraţi în rândurile armatei regulate şi că nu acţionează izolaţi. Guvernul turc nu se poate aşa dar scutura de răspunderea actelor de barbarie, de care ei se fac zilnic vinovaţi.

Trupele otomane nu se mărginesc numai să ardă şi să distrugă localităţile chiar în care nu se lovesc de nicio rezistenţă; ele răpesc până şi femeile şi fetele, a căror soartă rămâne necunoscută. Sunt oare sortite să intre într'un harem, menite a fi vândute ca sclave sau ucise de către mizerabilii care le-au ridicat? Cele mai triste presupuneri ne sunt din nefericire îngăduite căci procedeele inamicului cu care ne luptăm amintesc faptele cele mai sângeroase ale năvălirilor barbare. Vedem, în plin veac al XIX-lea, reapărând hoardele de jefuitori care se abăteau asupra Europei şi o acopereau cu sânge şi cenuşă în vremurile îndepărtate când civilizaţia era încă un cuvânt fără noimă.

Guvernul otoman care îndrăzneşte a vorbi de războiul sfânt, nu se teme a duce lupta, în acelaş timp, prin mijloace osândite şi de dreptate, şi de morală şi de omenie. Şi de ce unelte se foloseşte el pentru a purta acest război sfânt? Printre prizonierii făcuţi de către trupele noastre în jurul Vidinului, se află doisprezece ocnaşi, scoşi din ocnă pentru a fi încorporaţi în armată. Iată potrivnicii pe care ni-i opune guvernul otoman. Nicăeri Turcii nu s'au milostivit a

îngropa morţii. După lupta de la 6/18 de la Velichi Isvor, Colonelul Lehianin, comandantul trupelor sârbe, a propus lui Osman Paşa să îngroape victimile rămase pe câmpul de luptă în bătaia tunului celor două armate, dar Osman Paşa n'a vrut să primească solul ce-i fusese trimis în acest scop. Cadavrele celor două lagăre au rămas fără morminte.

In ce priveşte pe răniţii, cei pe care nu-i putem ridica sunt aproape peste tot schingiuiţi şi jefuiţi, când nu sunt ucişi de către barbarii moderni care servesc Turcia sub numele de başi-buzuci sau de cerchezi. Europa n'a mai văzut nimic asemănător depe vremurile lui Gingis-Han. Guvernul otoman nu poartă războiul împotriva armatei sârbe, el urmăreşte exterminarea naţiunii însăşi, pustieşte ţara, pătrunde cu sabia şi focul chiar în regiunile unde nu este nevoe de luptă, într'un cuvânt, o mai spun încă odată, este reînceputul năvălirilor barbare cu alaiul lor de grozăvii şi urâciuni.

Am socotit de datoria mea, domnule Agent, să vă semnalez aceste procedee şi vă rog să binevoiţi a le aduce la înalta cunoştinţă a guvernului dvs. pentruca Puterile să poată judeca în cunoştinţă de cauză chipul în care Poarta Otomană se luptă cu Principatul.

Vă rog, Domnule Agent, să primiţi asigurarea deosebitei mele consideraţii.

I. Ristici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 125—127. Reprodus parţial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 349, p. 154—155. Originalul în limba franceză. Copie.]

381

Bucureşti, 26 Iulie 1876

Nu folosiţi în niciun fel telegrama cifrată de la 24 Iulie, privind Memoriul. Aşteptaţi noi instrucţiuni.

N. Ionescu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 92. Textul în limba franceză. Telegramă.]

382

Turnu-Severin, 27 Iulie 1876

Aseară sosit cu vaporul 12 familii cu bagajele lor refugiate — Crujevotz. Tot aseară pornit un remorcher cu două şlepuri pentru a lua familiile şi bagajele de acolo. Acest vapor cu şlepuri n'a mai sosit încă. Acum se primi telegrama d-lui Comandant al Corpului de observaţie Gruia 233, că astăzi mii de refugiaţi serbi au trecut în România şi că-i va împărţi în deosebite comune apropiate. In consecinţa notei D-lui Comandant al Diviziei I Nr. 116 Iulie 4 şi conform ce-

rinţei d-lui comandant de observaţie, am revenit ordinilor date subprefecţilor ca primarii să subvie la trebuinţa acestora care se vor declara fără mijloace, ţiind liste nominale.

Supui dar dv. spre cunoştinţă şi regulă.

p. Prefect Mehedinţi,
Burileanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 94. Telegramă.]

383

Galaţi, 27 Iulie 1876

Vaporul otoman de comerţ ce funcţionează în josul Dunării dela Măcin Galaţi, până la Ismail, ieri seară la 10 ore sosind dela Tulcea în acest port, a adus şase idivizi bulgari, meseriaşi, dela Tulcea, în fiare, sub escortă de cavasi (sic), i-au imbarcat pe vaporul Sophia, otoman, ce se află în port. Pornit astăzi la 8 ore a. m. pentru Rusciuk cu indivizii.

Căpitanul portului,
G. Pantele

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 162. Telegramă.]

384

Rusciuc, 27 Iulie 1876

Indată după primirea telegramei Excelenţei Voastre din ziua de 6, am deschis o anchetă. Rezultă că marinarii noştri resping imputarea de a fi tras asupra unei bărci ocupată de doi ofiţeri şi patru soldaţi princiari. In tot cazul Excelenţa Voastră să fie convinsă că niciun act de acest fel nu se va produce din partea marinarilor flotilei imperiale.

Guvernatorul General,
N. Assim

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 85 şi v. Textul în limba franceză. Telegramă.]

385

St. Petersburg, 27 Iulie 1876

Este nevoe a face demersurile menţionate în ultima telegramă cifrată pe care am primit-o dela Domnul Kogălniceanu? Mi s'a răspuns că guvernul imperial găseşte cererile şi păsurile noastre în general legitime dar că momentul nu este oportun de a le prezenta şi că Rusia nu ne-ar putea sprijini deocamdată.

Prevăd şi pentru astăzi acelaş răspuns evaziv care mi-a fost făcut deja acum trei săptămâni. Memoriul a sosit prea târziu; mi se pare acum preferabil a aştepta împrejurări mai favorabile.

Girant,
Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 214. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

386

[Bucureşti,] 28 Iulie 1876

Răspund la Nr. 7256. Mergeţi înşivă prin comunele unde se împart familiile refugiate şi luaţi dupe ordinele noastre anterioare toate măsurile pentru hrana celor aflate în lipsă.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Com., dos. Nr. 5094, f. 95.]

387

Râmnicu-Vâlcea, 29 Iulie 1876

Primesc reclamaţie dela antreprenorul construcţici drumului Armăsaru (sic) că s'au revoltat asupra-i un număr de 60 lucrători de diferite naţionalităţi pentru bani. Am trimis subprefectul respectiv a restabili ordinea şi a se convinge despre împrejurări.

Aceste individe nevoind a asculta de nimica şi cu dorinţa de a se satisface cu putere brutale, fac cele mai mare necuviinţe, ameninţă cu rebeliunea chiar pe subprefect care neavând destule ajutoare a cerut intervenirea puterei armate, pentru care am luat măsuri prin regimentul al II-lea de dorobanţi a porni imediat un număr de 20 oameni şi a-i ridica, mai cu seamă că mulţi din ei se declară ca vagabonţi veniţi de prin diferite locuri streine.

Prefect,
A. Triscu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 319. Telegramă.]

388

Bucureşti, 29 Iulie 1876

Declaraţiune

Subsemnatul întrebat de către membrii actualului Cabinet dacă aşi avea cunoştinţă de nişte documente de politică interioară transmise în ultimile zile ale Cabinetului ce am prezidat, către Puterile garante şi cari documente poartă semnătura fostului Ministru de Externe d. M. Kogălniceanu şi par a fi cu totul contradictoare programei de absolută neutralitate prezintată camerelor de către Ministerul, în 27 Aprilie 1876;

Astăzi 29 Iulie ora 11 de dimineaţă luând pentru prima o[a]ră cunoştinţă de o notă circulară cu data de 24 Iulie [5 August] adresată agenţilor din străinătate precum şi de alte documente ulterioare ce se raportă la nota de mai sus şi scrise tot în acel spirit, vin a declara că n'am avut nici direct, nici indirect cea mai mică cunoştinţă despre redactarea acelei note circulare, nici despre intenţiunea măcar a dlui Ministru de Externe (d. M. Kogălniceanu) de a încerca o asemenea demarşă către niciuna din puteri. Ea este dar un act izolat şi necunoscut mie, emanat din proprie iniţiativă a fostului meu coleg, fost Ministru de Externe, d. M. Kogălniceanu, pentru care spre regulă atât a mea cât şi a membrilor actualului Cabinet am făcut această francă şi sinceră declaraţiune înmânând-o d-lui Preşedinte al Consiliului.

M. Kostaki

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 216.]

389

Calafat, 29 Iulie 1876

Cu sosirea vaporului de pasageri, agentul austriac din Rahova [a] comunicat că remorcherul Panonia austriac este dat filantropic în dispoziţia Serbiei care transportează în porturi românii şi austrii, familiile şi vitele din Crujevatz.

Căpitanul portului,
Serianescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 113. Telegramă.]

390

Petersburg, 29 Iulie 1876

Maiestatea Sa Impărăteasa, în virtutea titlului de protectoare a Societăţii de Cruce Roşie, a pus să mi se ceară oficial să insist pe lângă Guvernul român pentruca tot sprijinul posibil să fie acordat la trecerea ajutoarelor în natură şi în bani destinate ambulanţelor trimise în Serbia şi cari vin din sudul Rusiei.

Consulul Rusiei la Belgrad a telegrafiat aici că se fac cele mai mari greutăţi la graniţa noastră pentru trecerea de arme şi muniţii. Giers mi-a supus oficios că ar fi de dorit ca Guvernul român să închidă ochii, Serbia având nevoe de arme pentru a lupta cu hoardele sălbatice ale Asiei care au fost deslănţuite împotriva populaţiilor creştine ale Orientului. Am răspuns că simpatiile noastre sunt de partea Serbiei, că am fi fericiţi de a-i veni în ajutor în măsura posibilului, dar că a lăsa să treacă arme, ar fi să nesocotim neutralitatea pe care întreaga Europă aproape a pretins-o dela noi la începutul ostilităţilor şi pe care Rusia pare să ne-o reproşeze.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 400. Reprodusă parţial la N. Iorga. *Correspondance diplomatique roumaine*... Nr. 305, p. 160 — 161. Textul în limba franceză. Telegramă.]

391

Turnu Severin, 30 Iulie 1876

Căpitanul Portului Cladova anunţându-mă în acest moment prin nota Nr. 22 că Ştefan Patporocicu comandantele, corpului de armată serbească dela forturile Sipul, luând cu sine 2000 galbeni banii oştirei, a fugit aci în ţară apucând direcţiunea către muntele Cireşul, în scop de a trece frontiera în Austria sau la Cetatea turcească Ada Kale. Deoparte s'au luat severe dispoziţii prin toate autorităţile civile şi militare locale pentru descoperirea şi prinderea numitului dezertor, iar de alta grăbesc a comunica respectuos despre aceasta spre ştiinţă.

p. Prefect Mehedinţi,
Burileanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 96, Telegramă.]

392

Bucureşti, 30 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Ministerul Imperial al Afacerilor îmi face cunoscut chiar acum că, în urma unei circulări a Comitetului Central al Societăţii de Cruce Roşie din Geneva, cu data de 8 Iulie, Administraţia Generală dela Petersburg a zisei Societăţi a luat hotărîrea de a trimite ambulanţe pe teatrul de război din Serbia. Guvernul austro-ungar, căruia Guvernul Imperial i-a cerut autorizaţia de a lăsa să treacă liber pe teritoriul său ambulanţele Societăţii de Cruce Roşie, s'a arătat foarte prevenitor şi a încuviinţat cererea Guvernului Imperial.

Aducând acestea la cunoştinţa dv., nutresc speranţa că Guvernul princiar va binevoi să dovedească simpatiile sale pentru opera de binefacere întreprinsă de către Comitetul din Petersburg, acordând tot sprijinul posibil la trecerea ambulanţelor ruse cari ar face drumul prin România pentru a merge la destinaţia lor.

Folosesc această împrejurare pentru a vă reînnoi, Domnule Ministru, asigurările înaltei mele consideraţiuni.

Stuart

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 408. Originalul în limba franceză].

393

Jimonij, 30 Iulie 1876

Consulul general al Rusiei de aici s'a plâns la Petersburg că ambulanţa de Cruce Roşie rusă care a trecut prin România a avut de suportat şicane din partea autorităţilor noastre, lăzile ei fiind deschise şi plumbuite în patru rânduri,

[anume] la Ungheni, la Iaşi, la Bucureşti şi la Turnul Severin; în acest din urmă punct în special, Prefectul, la insistenţa unui agent austriac, a procedat la noui percheziţii.

O ambulanţă dela Petersburg, numărând 60 persoane, a sosit ieri; [are] 24 medici, 12 chirurgi, infirmiere şi surori de caritate, şi [se află] sub conducerea principesei Şahovskoi.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 403. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

394

Viena, 1 August 1876

Spiritele sunt foarte preocupate aici de mişcarea de opinie care se manifestă în Rusia în favoarea Sârbilor. Sunt temeri ca curentul să nu devină destul de puternic pentru a-l antrena pe Ţar; neîncrederea faţă de Rusia a luat de câteva zile noui puteri. Singurul lucru care mă surprinde este că şi noi suntem învăluiţi în această neîncredere, care nu ni se ascunde fiindcă lumea crede că, faţă de noi, nu este nevoie să se poarte cu mănuşi; dealtfel, în ochii anumitor oameni de stat, orice guvern care nu ar purta rubrica Boerescu sau Costa-Foru este anarhic şi devotat Rusiei. Ultimele incidente parlamentare dela noi [ne arată că] suntem cu totul suspecţi. In momentul de faţă, o circulară către agenţii dv. în care aţi explica politica dv. interioară şi exterioară ar putea să înfrâneze aceste impresii. In ce mă priveşte, o doresc din toată inima.

Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 118. Telegramă cifrată.]

395

[Semlin,] 2 August 1876

Evenimentele iau o « întorsătură foarte gravă ». Armata sârbă este în retragere peste tot. Linia Timocului este părăsită; Turcii se află la Zaitşar, detaşamentele lor volante apar la Negotin, la Cladova; inamicul ocupă deja trei districte. Armata dela Novi-bazar înaintează. Numai frontul de pe Drina rezistă. Locuitorii fug în masă. « După martori oculari, ei oferă un spectacol de mizerie şi de confuzie jalnic». Sârbii au pierdut 12.000 oameni, din care o treime morţi. Mulţi ofiţeri au căzut. Osman a făcut joncţiunea cu Selim-Paşa; ei au împreună 25.000 oameni. Eiub comandă aripa dreaptă. 30.000 oameni se află sub Abdul-Kerim la Niş, 25.000 la Novi-bazar; restul până la 150.000 sunt pe Drina. Marşul armatelor este concentric; « ele sunt, după cât se vede, comandate foarte bine şi cu metodă » şi înaintează cu precauţiune. Artileria

şi armele lor sunt de calitate superioară. Nu se admite capitulare. Prizonierii sunt ucişi. « Se smulge via şi se taie pomii ». Cerchezii şi başbuzucii înaintează strigând Alah. « Sârbii s'au bătut în multe ocazii cu vitejie, mai ales ofiţerii,dar rezistă slab în faţa tunurilor şi nu se avântă la baionetă. Acelaşi lucru se poate spune şi despre Turci. Au fost mai multe cazuri de indisciplină la miliţiile sârbe, când batalioane întregi au refuzat să înainteze, iar ofiţeri au fost omorâţi de soldaţii lor.

O altă particularitate este că n'a avut loc o singură luptă de noapte. Sârbii ca şi Turcii, de îndată ce a apus soarele, nu vor să atace ».

Luptele parţiale continuă. Sunt mari temeri la Belgrad unde certurile între partide sunt violente: Ristici este viu criticat. Unii cer încheerea păcii, chiar direct. Puterile nu se amestecă, « negăsind că lucrurile sunt destul de coapte, nici deoparte, nici de cealaltă ». Câţiva sunt pentru un « război până la capăt ». Milan doreşte mediaţiunea Europei atât timp cât mai are încă armată. « Corona de martir are spini însângeraţi şi dureroşi ». Acest Piemont are nevoe de o Franţă; unde s'o fi găsind?

[La N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 357, pp. 157—158. Originalul în limba franceză. Raport.]

396

Turnu Severin, 2 August 1876

Astăzi a venit un musulman în prefectură cerându-mi informaţie dacă guvernul mi-a notificat venirea unui agent otoman în Severin. Cred că a fost un secretar. Rog arătaţi-mi raporturile în care trebue să mă ţin cu acest domn agent. Asemine nu cunosc uzul dacă trebue să intre în Prefectură cu fesul pe cap.

Prefect,
Izvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 113. Telegramă.]

397

Bucureşti, 2 August 1876

Domnule Ministru,

Domnul Stuart, agent şi consul general al Rusiei, îmi face cunoscut că administraţiunea societăţii « Crucea Roşie » din Petersburg a decis a trimite ambulanţe pe câmpul de război în Serbia, exprimându-mi totodată speranţa că Guvernul român nu va ridica nici un obstacol la trecerea ambulanţelor ruseşti, cari s'ar duce la destinaţiunea lor prin teritoriul României.

Fiind şi noi un stat care am aderat la convenţiunea din Geneva pentru a veni după mijloacele noastre în ajutorul răniţilor din armatele beligerante, îmi pare că nu ne putem opune la trecerea prin România, a ziselor ambulanţe şi cred, Domnule Ministru, că veţi binevoi a da ordine pentru a li se acorda toate facilităţile când ele vor sosi la frontiera noastră.

Voi răspunde în acest sens domnului agent al Rusiei, dacă şi domnia voastră împărtăşiţi modul meu de a vedea.

Aşteptând răspunsul domniei voastre vă rog, Domnule Ministru, să primiţi asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 106.]

398

Bucureşti, 2 August 1876

Administraţia societăţii Crucea Roşie din Petersburg, pentru ajutorul răniţilor a decis să trimită ambulanţe pe câmpul de resbel în Serbia; comunicându-vă aceasta, vă invit a face să se lase mers liber ambulanţelor.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 107. Telegramă.]

399

Turnu Severin, 2 August 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei domniei voastre că în zilele de 29, 30 şi 31 Iulie trecut, numărul pasagerilor trecuţi în Serbia prin acest port, este 64; iar ieri 1 August a trecut un corp de 24 medici ruşi sub patronagiul Crucei Roşii.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 207.]

400

Turnu Severin, 2 August 1876

Permiteţi a vă comunica că adevăratul nume nu este Leonida ci Leongard Iacovlevici Dobrof, nu corespondinte la Petersburg, ci consilier al Curţii.

Rog respectos ca în viitor prefectul Capitalei sau prefecţii celorlalte judeţe să mă anunţe numai şi voi face combinaţii ca nimeni să nu aibă dreptul a se plânge fără ca să fie silit a ne importuna la fiece minut. Două individe numai au fost armaţi cu revolvere şi s'au desarmat.

Prefect,
Isvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 88. Telegramă personală.]

401

Bucureşti, 2 August 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Diviziei I teritoriale prin raportul Nr. 175, arată că prefectul jud. Mehedinţi s'a dus la insula Adacales, anunţând comandantul de acolo că la caz de trebuinţe de proviziuni să se adreseze la acea prefectură şi fiindcă Comandantul Diviziei nu are nici o instrucţiune în această privinţă, cere a i se arăta dacă trebue să lase, sau nu, să se facă aprovizionarea.

Având onoare a comunica Dv. cele ce preced, vă rog, Domnule Ministru să binevoiţi a-mi da avizul Dv. întru aceasta, precum şi dacă s'a dat asemenea ordin prefectului de Mehedinţi.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru,...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 108.]

402

[Bucureşti,] 3 August 1876

Incă mai înainte de a primi telegrama dv. cifrată, referitoare la ambulanţele ruse destinate Serbiei, guvernul român luase deja măsuri în aşa fel ca toate uşurările posibile să fie acordate în vederea trecerii lor pe teritoriul nostru. Puteţi da asigurări formale că nici o greutate n'a fost şi nu va fi făcută la graniţa noastră, şi că guvernul va reînoi instrucţiunile categorice pe cari autorităţile noastre le-au primit în această privinţă. Mai multe ambulanţe au trecut deja fără obstacol; noi înşine am trimis câteva în Serbia. Va fi făcut tot ce va fi posibil a face fără a compromite neutralitatea făgăduită de noi şi aprobată de toate Puterile.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 402. Original în limba franceză. Telegramă cifrată.]

403

[Bucureşti,] 3 August 1876

Dle Agent,

Am onoare a vă transmite anexat [1]), numai spre ştiinţă, copie după nota pe care am crezut necesar s'o adresez Preşedintelui Confederaţiei elveţiene pentru a-i denunţa refuzul Sublimei Porţi de a accepta pe lângă armatele sale ambulanţele pe cari Societatea de Cruce Roşie a României îşi propunea să le trimită pe teatrul de operaţii.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 410. Originalul în limba franceză. Notă circulară.]

404

Bucureşti, 3 August 1876

Răspund notei dv. telegrafice dela 2 August curent. Otomanul ce vi s'a prezentat n'are nici un caracter oficial şi prin urmare nu puteţi avea cu dânsul decât raporturi particulare. Cât pentru fesul ce ţine acel musulman pe cap, aceasta nu poate scandaliza pe nimeni, fiind de notorietate publică, că musulmanii sunt nedespărţiţi de fesul lor.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 114. Telegramă.]

405

Giurgiu, 3 August 1876

Preşedintele Societăţii Crucei Roşii mi-a trimes 10 liste de subscriere pentru ajutorul răniţilor.

Rog a mă aviza dacă trebuie să-i dau concursul meu.

Prefect Vlaşca,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 109. Telegramă.]

406

Bucureşti, 3 August 1876

Răspund notei dv. de astăzi:

Preşedintele Societăţii Crucii Roşii n'a făcut nici o adresă Ministerului într'aceasta. Prin urmare nu puteţi considera cererea sa decât ca un ce particular către Dv.

p. Ministru,
Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., Dos. Nr. 5094, f. 110.]

---

[1]) Vezi mai sus, 371.

Ploeşti, 3 August 1876

Domnule Ministru,

Domnul Subprefect al Plaiului Prahova prin raportul Nr. 8777 îmi comunică că în afacerile administrative încearcă mari dificultăţi din cauza restrânsului număr de călăraşi ce se dau în serviciul acelei subprefecturi, căci cei patru călăraşi destinaţi la acel plaiu nu sunt suficienţi nici chiar pentru escórtarea arestaţilor ce se trec frontiera pela Predeal şi cei ce se aduc la tribunalul local şi alte autorităţi.

Subsemnatul având în vedere că serviciul acestei subprefecturi este împovărat mai cu osebire acum cu ocaziunea construcţiunei calei ferate Ploeşti-Predeal unde sunt un însemnat număr de uvrieri atât streini cât şi indigeni cari pe toată ziua comit diferite fapte în faţa cărora administraţiunea nu poate rămânea indiferentă de a nu lua măsurile necesarii ce-i incumbă.

Considerând că pe lângă executarea tocmelilor agricole pentru care administraţiunea este obligată de lege a da concursul său şi a întrebuinţa chiar executări cu călăraşi, diferitele afaceri reclamă imperios îndeplinirea lor de urgenţă şi acea subprefectură nu dispune de alte mijloace, pentrucă vătăşeii fac serviciu prea îngreuetor cu purtarea expediţiei prin comune şi a ordinilor circulare şi altele.

Am onoare a supune la cunoştinţa domniei voastre acestea şi vă rog respectos domnule ministru, să binevoiţi a interveni la domnul ministru de rezbel a mai da în serviciul zisei subprefecturi cel puţin câte patru călăraşi în fiecare schimb, ca astfel să se poată preîntâmpina afacerile acelei subprefecturi şi a nu se paraliza serviciul administrativ.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele consideraţii.

Prefect, . . .

[Rezoluţie:] Se va interveni la rezbel să se dea încă câte doi călăraşi la fiecare schimb la subprefecturile acelui judeţ.

[Arh. St. Buc. Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5077, . 317.

408

Bucureşti, 4 August 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă înainta Dv. anexat la aceasta în original telegrama Colonelului Cerchez, Comandantul Corpului de observaţie, sub Nr. 287 relativ la

numărul refugiaţilor în România din cauza războiului Turco-Serb, rugându-vă d-le Ministru să binevoiţi a regula cele ce veţi crede de cuviinţă întru aceasta.

Binevoiţi vă rog Domnule, Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru,...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 117.]

Anexă la doc. Nr. 408

Gruia, 1 August 1876

Răspuns telegramei Dv. Nr. 75,

Intre cei refugiaţi sunt aproape 3000 familii de Români. Numărul exact nu-l pot spune din cauza împrăştierii lor prin multe comune şi a confuziei ce ei singuri fac când e vorba de naţionalitatea lor, zicându-se când Român, când Bulgari, când Serbi, după limba cea mai frecventă ce o vorbesc. Recomandaţii guvernatorului din Vidin s'au întors fără a putea convinge pe locuitori să treacă în Turcia unde se văd cele mai multe sate ale lor arzând.

Comandantul Corpului de observaţie,
Colonel Cerchez

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 118. Telegramă.]

409

Bucureşti, 4 August 1876

Am primit odată cu raportul d-voastră sub Nr. 159 copia notei ce excelenţa sa Savfet Paşa vă a adresat la 2 August curent şi prin care dl. ministru al Af. Străine a Turciei vă roagă să semnalaţi la atenţiunea guvernului român trecerea pe teritoriul nostru de transporturi considerabile de arme, mai cu seamă un transport de 60.000 de puşti destinate sârbilor.

Am luat în acelaşi timp cunoştinţă de răspunsul ce aţi făcut E.S.Savfet Paşa spre a-i demonstra neverosimilitatea informaţiunilor ce parveniseră Sublimei Porţi în această privinţă. Aprob în toate punctele acest răspuns, căci în mai multe rânduri aţi avut ocaziunea de a informa pe guvernul imperial despre dispoziţiunile de tot felul ce guvernul român adoptase spre a face imposibil orice transport de arme s'ar fi încercat a fi efectuat prin România.

Mă mir cum Sublima Poartă cunoscând aceste măsuri a crezut această recintă nuvelă de un pretins transport de 60.000 puşti cumpărate din Germania. Graba sa de [a] admite nişte aseminea informaţiuni, fără beneficiu de inventar nu se acordă nicidecum ca măsurile de satisfacţiune ce ne-a dat E. S. Savfet Paşa aflând silinţele ce guvernul român făcea spre a supraveghea litoralul Dunării.

Oricum ar fi şi în scopul de a linişti nişte temeri deşteptate aşa de fără veste, vă rog domnule agent de a declara din nou d-lui ministru al afacerilor străine că guvernul măriei sale domnitorului este mai mult ca totdeauna decis a respecta cu religiozitate angajamentele ce a contractat prin afirmaţiunile sale de absolută neutralitate.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 171.]

410

Constantinopol, 6 August 1876

Domnule Ministru,

In momentul expedierii curierului, primesc — şi mă grăbesc a o trimite în copie Excelenţei Voastre — o notă a Sublimei Porţi prin care guvernul român este rugat să uşureze sarcina unei comisiuni otomane deja venite pe teritoriul nostru în scopul de a repatria locuitorii din districtul Vidinului ce doresc să se reîntoarcă la căminurile lor.

In aşteptare ca Excelenţa Voastră să binevoiască a-mi da instrucţiuni cari să-mi permită a răspunde oficial la comunicarea oficială a Sublimei Porţi, vă rog, Domnule Ministru, să primiţi asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 132. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 410

Constantinopol, 5 August 1876

Domnule Agent,

Sârbii, cari la începutul ostilităţilor, năváliseră în districtul Vidinului, au smuls, ca să zicem aşa, dela căminurile lor şi au târît în Serbia locuitorii a optsprezece sate. Odată ce s'au găsit în Principat, aceşti bieţi oameni s'au văzut despuiaţi de tot avutul lor, bărbaţii în putere de a servi în armată, au fost opriţi; iar ceilalţi toţi, cu femei şi copii, au fost trimişi în Principatele-Unite. Toţi aceştia se găsesc reduşi astăzi la cea mai cruntă mizerie şi s'au adresat autorităţilor imperiale implorând să fie repatriaţi. Cedând rugăminţii lor, guvernatorul lor din Vidin n'a pregetat să trimită la faţa locului o comisiune însărcinată a lua toate măsurile trebuitoare spre a uşura reîntoarcerea lor acasă. Din nefericire, s'ar părea că Comisiunea a întâmpinat din partea autorităţilor locale greutăţi, care nu le au premis să-şi îndeplinească misiunea. Cum nu poate fi la mijloc decât o neînţelegere, vin a vă ruga să binevoiţi a aduce cele de mai sus la cunoştinţa Guvernului dv. şi de a cere celor în drept a da ordinele

trebuitoare spre a înlătura orice opunere la repatrierea acelora dintre sătenii noştri, aflători în Moldo-Valachia care doresc să se reîntoarcă la vetrele lor.

Primiţi, Domnule Agent, asigurarea consideraţiei mele distinse.

Savfet

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 133. Originalul în limba franceză. Adresă.]

411

Craiova, 6 August 1876

Rog binevoiţi răspunde telegrama din 4 curent relativ la cererea făcută de dl. Comandant Diviziei ca să ordone primăriilor districtului să dea azil şi hrană în socoteala statului familiilor de peste Dunăre nevoiţi a trece în ţeară din cauza rezbelului Sârbo-Turc.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 66. Telegramă.]

412

Bucureşti, 7 August 1876

Domnule Agent,

Indată după primirea notei ce aţi binevoit a-mi adresa la 30 Iulie/11 August, sub Nr. 308, am intervenit pe lângă Ministerul de Interne cerându-i să acorde toate uşurările posibile ambulanţelor ruse ce ar traversa teritoriul român spre a merge în Serbia.

Colegul meu dela Interne îmi răspunde chiar acum că revenind la ordinele deja date în această privinţă, a invitat prefecturile respective să faciliteze trecerea acestor ambulanţe pe întreg traectul de cale ferată dela Ungheni şi până la Turnul Severin.

Pot să vă dau asigurări că guvernul princiar, doritor el însuşi de a contribui, în limita mijloacelor sale, la alinarea răniţilor, va lăsa liberă trecere oricărei expedieri de ajutoare spre teatrul de război.

Binevoiţi a primi, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele consideraţii.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 411. Originalul în limba franceză. Adresă.]

413

Tulcea, 8 August 1876

Domnule Ministru,

Intâlnindu-mă în zilele aceste cu dl. Langlais, vice consolele Franţei în Tulcea şi deschizându-se chestiunea despre memorandum ce guvernul nostru a adresat Porţei precum şi puterilor Străine, am aflat dela d-sa că în zilele

aceste raportând ambasadei franceze din Constantinopole precum şi Ministerului din Paris a confirmat adevărul tuturor celor menţionate în memorandum, privitoare situaţiunei supuşilor români în Tulcea, precum şi poziţiunei noastră vis-a-vis autorităţilor automane, ca un funcţionar ce de 10 ani se găseşte în acest oraş a avut ocaziunea a le studia şi cunoaşte bine. A avut încă amabilitatea de a-mi arăta şi copia adresei susmenţionate şi totodată m'a întrebat dacă în caz de i se va cere oarecari informaţiuni şi detaliuri asupra acestei chestiuni le voi putea procura, am răspuns că sunt gata a i le proba prin înşişi supuşii români.

Cred de datorie, domnule ministru, a aduce aceste la cunoştinţa domniei voastre şi vă rog a primi încredinţarea profundului meu respect.

A. Stoianovici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 27.]

414

Turnu Severin, 9 August 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei domniei voastre că în zilele de 5—8 inclusiv ale lunii curente, 244 pasageri au trecut în Cladova. După jurnale, acest orăşel ar fi ocupat de Turci. Nu este însă adevărat. Nici Negotinul, precât ştim aici nu este încă ocupat de Turci. Unele din familiile sârbe refugiate în Severin se întorc, nu pe la căminele lor, dar în Serbia spre Belgrad.

Nici un fel de material de rezbel nu s'a trecut în aceste din urmă patru zile p'aici în Serbia.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 209.]

415

Zimony, 9 August 1876

Am aflat indirect că Ristici a pus pe reprezentantul său să vorbească preşedintelui nostru al Consiliului despre un tratat de amiciţie care s'ar fi încheiat între România şi Serbia în vremea principelui Mihail. Răspunsul preşedintelui nostru al Consiliului l-a înfuriat pe Ristici care vrea să publice suszisul tratat în ziarele străine.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 141. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

416

Berlin, 10 August 1876

Domnule Ministru,

Ziarele ocupându-se din nou în ultimele zile cu ştiri relative la trecerea prin România a supuşilor Ruşi îndreptându-se spre Serbia şi în care privinţă vă alătur pe lângă aceasta un extras din Nr. 34 al Ziarului «Montagszeitung», am onoarea a observa că profitând de ocaziunea convorbirei de ieri şi aducând vorba asupra zgomotelor de acest fel, am repetat domnului ministru de Bülow declaraţiunea făcută deja odată în absenţa domniei sale, domnului Radoviwitz, în urma unei telegrame primite dela acel onorabil minister, şi anume cum că guvernul României se află în imposibilitate a împiedeca trecerea prin ţară a indivizi nearmaţi şi cu paşapoarte în regulă. Tot cu acea ocaziune am vorbit şi asupra corespondenţei relativă la trimiterea a ambulanţei române pe câmpul de rezbel.

Aducând cele de mai sus la cunoştinţa domniei voastre vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Gerantul Agenţiei,
Căpitanul Magheru

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 216.]

Anexă la doc. Nr. 416

[*Notiţă a ziarului «Montagszeitung» anexată la raportul trimis din Berlin*]

Iaşi, 14 August. Aproape fiecare tren care soseşte aici dela Ungheni, ne aduce din Rusia sute de oameni care se prezintă în porturile [naţionale] cele mai felurite. Uneori avem deaface cu un grup de Sârbi din ultimul contingent; alteori, vedem Bulgari scoşi afară din Rusia şi transportaţi nolens volens spre graniţa sârbească, însoţiţi fiind de ofiţeri ruşi. Cel mai des însă trec pe aici soldaţi ruşi îmbrăcaţi civil. Unele trenuri aduc adesea între 20 şi 40 de ofiţeri ruşi, îmbrăcaţi în uniformele lor albe de vară, cari pleacă apoi cu primul tren înspre graniţa Serbiei. Au fost între ei şi ofiţeri de grad înalt, iar pe pieptul unora dintre ei s'au putut vedea insignele decoraţiei Sf. Gheorghe. Nu au asupra lor nici arme, şi nici obiecte de echipament militar. — Nu poartă nici măcar sabie. Se spune cu certitudine că generalul Kaufman a sosit aici săptămâna trecută şi că şi-a continuat direct şi fără oprire călătoria spre Serbia în tovărăşia tânărului Principe Gorciacov. In gară l-a aşteptat reprezentantul Rusiei de aici, care i-a prezentat salutările sale şi căruia i-a răspuns imediat după aceasta

că « se teme că vine prea târziu », făcând aluzie la victoriile Turciei care se succedă atât de repede.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 216. Originalul în limba germană.]

417

[Semlin,] 12 August 1876

Se ivesc « noui piedici la pacificare ». Pretenţiile turceşti sperie, iar Ruşii îi aţâţă pe Sârbi. Manifestaţiile se succed fără intrerupere. Moscova a trimis doi emisari cu un drapel « pe care stă scris cu litere de aur : « Desrobitorului populaţiilor creştine », şi cu icoane de aur pentru principesa Serbiei ». Mitropolitul, urmat de armată, duce aceste obiecte în cadrul unei procesiuni la catedrală apoi la palat, în sunetul clopotelor. In ajun, cu ocazia funeraliilor colonelului rus Raievschi, a cărui rămăşiţe sunt duse în Rusia de către mama sa, « cântul preoţilor, a făcut ison la un moment dat cu cântecele soldaţilor şi ale poporului, iar această ceremonie funebră a luat un caracter cu adevărat impresionant ».

In ziua de 5, Cernaev a proclamat independenţa şi [instaurarea] regatului. A fost un Te Deum, depunere de jurământ, o sută şi una lovituri de tun, paradă militară cu strigăte de « Jivio Kral Srbski ». O deputăţie cu un mesaj din partea generalului a voit să se prezinte la principe, care l-a trimis pe ministrul de Război să le declare « că nu acceptă noul titlu, şi că condamnă această acţiune care nu poate fi de resortul armatei, acţiune făcută pentru a agrava complicaţiile existente ». Ministrul Afacerilor Străine a adăugat « că nu trebue acordată nicio semnificaţie ulterioară unui act care nu era datorit decât entuziasmului armatei ». Era un act de opoziţie la încheierea unei păci, datorit iniţiativei lui Cerraev. Totuşi oraşele toate se îmbracă în sărbătoare şi trimit telegrame regelui. « Numai oraşul Belgrad este până acum oprit dela astfel de demonstraţii din ordinul principelui. Toţi ofiţerii îi dau acest titlu şi declară că devreme ce au jurat credinţă regelui, pentru ei toţi el va continua să rămână rege. Dar armata sârbă este poporul sub arme. Toate clasele societăţii şi chiar aproape toţi membrii Scupcinei fac parte în momentul actual din armată».

Osman Paşa i-a anunţat lui Cernaev încheerea armistiţiului dar acesta cere ca comunicarea să-i vină din partea lui Abdul-Kerim. Valea Moravei este înglodată: Turcii se află într'o situaţie grea, aprovizionarea dela Niş întâmpinând piedici. Generalul Campbell se află pe lângă Turci. Se vorbeşte că ciuma ar fi isbucnit în lagărul lor. Ruşi sosesc în permanenţă. Se aşteaptă [sosirea] ginerelui lui Garibaldi şi a legiunii franceze. Armistiţiul expiră în seara de 13. Elioti nu ajunge la niciun rezultat cu Poarta.

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 367, p. 161—162. Textul în limba franceză. Raport.]

418

București, 12 August 1876

Mâine sau poimâine va trece pe acolo o ambulanță rusească cu zece surori de caritate. Binevoiți a-i facilita trecerea liberă peste Dunăre și a-i scuti lăzile de revizuire.

Ministru,
N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 163. Telegramă.]

419

[Semlin,] 13 August 1876

Alteța Sa Principele Serbiei i-a convocat pe Dnii reprezentanți ai Puterilor garante, le-a declarat că guvernul sârb dorește să se conformeze dorințelor Puterilor și, sperând să vadă restabilindu-se bune raporturi între Poartă și Principat, solicită bunele lor oficii pentru a determina încetarea ostilităților. Alteța Sa a adăugat că consideră ca o datorie de conștiință să ceară totodată bunele oficii ale Puterilor pentru încetarea ostilităților între Poartă și Muntenegru, căci încetarea parțială nu este de natură să ducă la scopul ce s'a urmărit. Agentul Austriei întrebându-l pe principe dacă își ia răspunderea că Principele Muntenegrului este și el de acord, Principele Milan a răspuns că s'a înțeles în prealabil cu el și că Ristici a primit chiar acum adeziunea sa scrisă.

A. Sturza

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 370, p. 163. Textul în limba franceză. Telegramă.]

420

[București,] 13 August 1876

D. General Ghika raportează că citind Ex. Sale Savfet Pacha nota D. Ionescu, îl făcuse să convie că în virturea stabilirei distincțiunei între creațiunea unei agenții noui și o simplă schimbare de titular la o agenție deja existentă și în conformitate cu uzurile universalmente practicate, un acord special și oficial între ambele guverne era de toată rigoarea. Astfel acest acord nu va putea rezulta decât din o cerere explicită și formală prezentată prin scris și de o acceptare aseminea scrisă. Cu toată preciziunea explicărilor schimbate și asigurările ministrului otoman în locul comunicațiunei ce d. Ghika era în drept a aștepta, a primit dela Poartă o notă prin care-l încunoștiința că în urma înțelegerei stabilită, guvernul imperial decisese a înființa

în Turnu-Severin o Agenţie Comercială a căria direcţiune va fi confiată Dlui Philoxenidis şi ruga pe guvernul princiar a transmite în consecinţă, ordinele necesare autorităţilor competinte. Indată după aceasta Dl General s'a dus la Ministrul Afacerilor Străine spre a-i arăta că înţelegerea stabilită departe de a fi fost păzită, era cu totul neluată în seamă, fiindcă principiul cu totul esenţial al consimţirei guvernului otoman a fost omis ca din intenţiune, că convorbirile anterioare la care se părea că se refera această înţelegere stabilită rămâneau, în specie, cu totul insuficiente şi ca să dobândească o valoare reală şi practică, trebuiau să fie sancţionate prin un schimb de note clare şi complecte. După o discuţiune destul de lungă Savfet Paşa chemat la alte afaceri, a rugat pe d. Ghica a trece în biurouri şi a ordonat chiar în prezenţa d-sale, unui amploiat superior al Ministerului a hotărî, împreună cu dl Agent, textul comunicaţiunei ce trebuia să i se trimită. S'a redactat în fine piesa prin care S. Poartă făcea cererea expresă către guvernul român, puindu-se în şi cu cuvântul «consimţământ». Minuta, supusă Ministrului a fost înapoiată cu cuvântul *consimţiment* şters şi părţi din fraza care implicau necesitatea consimţimântului guvernului român. D. Agent văzând acest procedeu care anula fără cea mai mică ezitaţiune angajamentele luate, a lăsat desbaterile şi s'a retras, declarând că va transmite dlui Ionescu orice comunicaţiune va plăcea S. Porţi a-i adresa, rugându-l a-i da instrucţiuni asupra conduitei ce trebue să aibă.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 60.]

421

Bucureşti, 14 August 1876

Domnule Ministru,

La scrisoarea Domniei-Voastre Nr. 15.230, am onoarea a vă răspunde că Ministerul se găseşte în imposibilitate a mai spori numărul călăraşilor de schimb prevăzuţi pela Prefecturi şi Subprefecturi prin bugetul actual.

In cazurile excepţionale şi bine constatate se poate cere concentrări momentan peste rând. De aceste concentrări trebue însă să uzăm cu multă economie căci au ajuns deja ca călăraşii să nu mai aibă pentru dânşii timpul necesar pentru munca pământului lor şi astfel prejudiciul cel mai mare se aduce intereselor lor private.

Sunteţi dar rugat, Domnule Ministru, să binevoiţi a pune aceste considerente în vederea D-lor prefecţi şi a-i invita ca prin o înţeleaptă chibzuinţă să caute împreună cu d-nii subprefecţi a se mulţumi cu numărul existent de călăraşi, pentru serviciul ordinar.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 370.]

422

[Bucureşti,] 14 August 1876

In urma cererii făcute de Dv. prin raportul Nr. 6510, relativă la sporirea numărului călăraşilor, mijlocind la Dl. Ministru de Război, primesc acum din parte-i răspuns adresa Nr. 7074 prin care îmi face cunoscut că acel Minister se găseşte în imposibilitate de a mai spori numărul călăraşilor ce se dau pela prefecturi şi subprefecturi pentru serviciul ordinar. Insă în cazuri excepţionale şi bine constatate se pot cere concentrări momentan peste rând dar şi de asemenea concentrări trebue să se uzeze cu multă economie, căci a ajuns deja ca călăraşii să nu mai aibă timpul necesar pentru munca pământului lor şi astfel prejudiciul cel mai mare se aduce intereselor lor private.

Subscrisul dar comunică Dv., Domnule Prefect, cele ce preced spre răspuns la suscitatul raport Nr. 6510, repetat prin cel cu Nr. 6833.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 371.]

423

Turnu Severin, 14 August 1876

Domnule Ministru,

Din numărul de 150 Bulgari despre a cărora sosire în port am supus cunoştinţei domniei-voastre cu raportul telegrafic Nr. 405 din 12 curent, 80 indivizi au avut paşapoarte în regulă, iar restul de 70 au fost prevăzuţi într'un singur pasport. Pentru aceşti din urmă, după înţelegerea luată cu dl. prefect de Mehedinţi, s'a dispozat înapoerea lor în Cladova, pe unul din vasele cu care venise; iar celor 80 oprindu-li-se paspoartele de biuroul companiei de frontieră pentru a li se viza şi a li se restitui astăzi, li s'a permis intrarea conform ordinului domniei voastre Nr. 8504, ieri seara, luându-se dispoziţiuni de poliţia Severin pentru urmărirea lor.

Am crezut de cuviinţă a supune cunoştinţei domniei voastre şi aceste de mai sus rugându-vă domnule ministru, să binevoiţi a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Portului,
Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 217.]

424

Galaţi, 16 August 1876

Astăzi au venit cu vaporul dela Odessa vreo 70 voluntari ruşi cari se îmbarcă pe vaporul austriac pentru Serbia. Vă supun pentru cunoştinţă.

Prefect,
Reşcan

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 219. Telegramă.]

425

Galaţi, 16 August 1876

Astăzi la ora 6 dimineaţa au sosit în port cu provenienţă dela Odesa vaporul Austriac (Metternich) a Companiei Dunărene. A adus optzeci pasageri ruşi rămaşi pe vapor a se reînbarca pe vaporul (Frantz Ioseph) pentru în susul Dunărei, care pleacă astăzi la patru ore p. m.

Căpitanul portului,
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 201. Telegramă.]

426

[Bucureşti,] 16 August 1876

Am primit raportul dv. No. 165 precum şi nota anexată cu privire la repatrîerea supuşilor otomani refugiaţi în România.

Sunteţi autorizat a răspunde la nota lui Savfet Paşa că guvernul român a venit în ajutorul acestor refugiaţi, că nu se va opune la plecarea lor în vederea reîntoarcerii la casele lor, că populaţia ţării i-a primit bine, dar că regretăm a nu putea admite trimiterea pe teritoriul nostru a unei comisiuni străine care ar exercita o presiune contrară legilor noastre.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 134. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrat

427

Petersburg, 16 August 1876

A doua zi după sosirea mea [aici], m'am dus la principele Gorciacov care m'a primit cu multă amabilitate. Impăratul plecând mâine, nu va putea să mă primească înainte de reîntoarcerea sa. Aici opinia şi guvernul continuă a manifesta o mare iritaţie împotriva noastră din pricina atitudinei noastre în conflictele regretabile intervenite la fruntariile noastre cu supuşi ruşi. Principele Gorciacov mi-a exprimat foarte energic nemulţumirea sa. Am dat toate explicaţiile posibile cari dealtminterea fuseseră deja date. Totuşi ar trebui luate măsuri energice în aşa fel încât autorităţile să evite pe cât posibil asemenea conflicte pe fruntariile noastre şi să închidă ochii la nevoe faţă de anumite înfracţiuni, atunci când nu intervin temeri grave de răspundere. Trebueşte mai cu seamă evitat ca neutralitatea noastră să nu pară favorabilă mai mult Turcilor decât creştinilor, aşa cum se crede aici. Principele Gorciacov spune că se poate spera că armistiţiul va fi semnat curând şi că va fi urmat probabil foarte repede de o pace.

Jean Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 226. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

428

[Bucureşti,] 17 August 1876

Domnule Delegat,

Vă mulţumesc pentru relaţiunea ce-mi daţi prin adresa d-voastră din 8/20 August ct. nr. 119, relativă la convorbirea ce aţi avut cu dl. Langlais, vice consul al Franţei la Tulcea, în privinţa memoriului adresat de guvernul român Porţei şi Puterilor Streine.

Văd cu plăcere că vă ocupaţi nu numai de fapte locale, dar şi de chestiuni cari interesează ţara noastră.

Nu veţi da d-lui Langlais informaţiunile ce cere decât atunci când veţi avea autorizaţiunea mea. In aşteptarea acestei autorizaţiuni vă trimit un exemplar de acel memoriu, rugându-vă a-mi trimite date pozitive şi fapte anume specificate punctelor atinse prin zisul memoriu în privinţa supuşilor români din Tulcea precum şi a poziţiunei dvs. vis-à-vis de autorităţile otomane.

Primiţi etc....

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 28.]

429

Constantinopol, 19 August 1876

Cruda boală de care a fost atins Sultanul Murad Han încă din primele zile dela suirea Sa pe Tron şi care nu a încetat de a se agrava, L-a pus în imposibilitate vădită de a ţine frânele Imperiului. In consecinţă, Tronul a fost declarat vacant în conformitate cu fetvaua dată de către Alteţa Sa Şeic-Islamul, şi, potrivit legilor cari reglementează drepturile de suveranitate ale Imperiului, Maiestatea Sa Sultanul Abdul-Hamid al doilea, moştenitorul prezumtiv al Tronului Imperial, a fost proclamat astăzi Impărat al Turciei.

Imi fac o grabnică datorie de a aduce la cunoştinţa Alteţei Voastre că Maiestatea Sa Imperială Sultanul Abdul Hamid II s'a suit pe Tronul Auguştilor Săi străbuni, şi am onoarea a Vă asigura totodată că Principatele Unite precum şi persoana Alteţei Voastre nu vor înceta a de fi obiectul celei mai înalte bunăvoinţi şi celei mai mari solicitudini din partea Maiestăţii Sale.

[*Documente Oficiale*, Bucureşti, 1876, p. 72. Textul în limba franceză.]

430

Viena, 19 August 1876

Am avut onoarea a vedea alaltăeri pe d. Conte Andrassy în timpul câtorva ore ce a stat în Viena. Ex. Sa mi-a zis că voise să mă vază pentru a confirma cuvintele pe care însărcinase pe un amic comun a mi le transmite, în privinţa

preferinţelor de care agintele său din Bucureşti era acuzàt că arată pentru un partid şi oameni politici în opoziţiune cu guvernul actual.

«Ceace d. E. mi-a raportat asupra acestui punct, a adăogat Comitele m'a surprins cu atât mai mult, cu cât am mai multe raporturi în care baronul de Calice se laudă prea mult de Ministrul Afacerilor Străine şi în care mă asigură că cea mai bună înţelegere există astăzi între d. Ionescu şi d-lui».

Am făcut să observe Ex. Sa că faptele la care făcea [aluzie] şi cari trebuea să fi avut oarecare fond, fiindcă au găsit un echo în presa română, trebue să fie anterioare raporturilor d-lui Calice; că-mi plăcea să cred că buna înţelegere era restabilită *acum* între guvernul Principelui şi Agentul Austro-Ungariei, cu toate că n'am nici o informaţiune pozitivă în această privinţă.

Comitele Andrassy insistă încă asupra conduitei corecte a dlui Calice, care, repetă d-lui, nu mai putea da umbră guvernului român; Dsa adaogă: «Afacerea este regulată în ceeace priveşte pe agintele nostru, dar aşi dori să cunosc în ceeace mă priveşte, ceeace a putut să facă a se crede la Bucureşti că aveam eu preferinţe pentru conservatorii Dstră». Am asigurat pe Comitele că nimic în raporturile mele n'a putut da loc la o aseminea supoziţiune, dar că, dacă ea ar fi existat un moment, s'ar fi putut prea bine ca atitudinea dlui Calice să fi fost pentru ceva. Ex. Sa zise: «Vă declar că nici odată nu m'am crezut în drept de a mă amesteca în afacerile d-voastră interioare. N'am cunoştinţă de partidele D-voastră; nu cunosc decât guvernul român şi oricare ar fi culoarea, nu-i cer a-l considera ca pe un guvern amic decât a-şi împlini cu lealitate angajamentele către noi. Aşa dar declaraţiunile ce D. Ionescu a făcut agentului nostru sunt cu totul asigurătoare în această privinţă».

«Nu neg, adaose Comitele, că nu profesez sentimente de stimă pentru mai mulţi din conservatorii D-voastre şi că dacă aşi fi fost întrebat de era bine a se pune pe toţi foştii miniştri în acuzaţiune, nu aşi fi răspuns francamente că ar fi o greşală de a se proceda astfel. Dar de aci până la preferinţe politice, este departe».

«Ex. Voastră nu-şi explică, am zis Comitelui că s'a putut să se atribue aceste preferinţe; să binevoiască cu toate acestea a-şi aduce aminte că dela venirea la putere a ministeriului actual, nu a fost autorizat a face să parvie la Bucureşti, un singur bun cuvânt din partea sa».

«Este posibil răspunse ministrul, recunosc că raporturile noastre nu mai erau în cei din urmă timpi, ceeace trebuia să fie. Aceasta era numai dela politica dlui Kogălniceanu şi dela şicanele neîncetate ce ne-a făcut în privinţa convenţiunei; în urmă a venit, pe deasupra memoriul său «*lucrul cel mai intempestiv din lume*. In scurt mărturisesc că nervozitatea sa ajunsese a mă câştiga. Sunt foarte fericit aflând că D. Ionescu nu caută a păşi pe urmele sale. Rezultă cu toate acestea din tot ce-mi scrie d-l Calice că Şeful D-voastră este un om înţelept şi un politic prudent. Dacă se va arăta fidel ideilor ce a emis în întreţinerile sale cu agintele nostru, nici simpatiile mele, nici sprijinul meu, la

ocaziune nu-i vor lipsi.... Puteţi a-i declara aceasta din parte-mi» zise Comitele, terminând.

Mulţumii Ministrului despre asigurările binevoitoare ce-mi dete şi fiindcă erau orele patru şi trebuia să plece la cinci ca să vază pe împăratul în lagăr, m'am despărţit de Ex. Sa.

Limbagiul Comitelui Andrassy pe care l-am reprodus mai textual este atât de neted încât mă dispensa de orice comentar. Dintr'însul reiese curat pentru mine că dispoziţiunile sale în faţa guvernului român au redevenit aproape la nuanţa ce aveau înaintea incidentelor despre care mi-a vorbit cu obişnuita sa francheţă. Aceasta are trebuinţa de explicaţiune. Un personagiu politic susţinând acum de curând în faţa Comitelui că o apropiere serioasă s'a făcut între Rusia şi România, acesta i-a răspuns că « nu crede nici se teme de aceasta ». Este greu de a se şti dacă comitele *o crede* dar îndrăznesc a afirma Ex. Voastre că se teme puţin. Aici este nuanţa ce arătai. Nimene nu se îndoieşte aici de dorinţa Rusiei de a vedea prelungindu-se ostilităţile până la primăvara viitoare, epocă când va fi gata a intra în luptă. Această dorinţă are de corolar natural (tot după oamenii politici de aci) dorinţa a mai mare de a trage prin promisiuni Grecia şi pe România. Pentru a vorbi numai de noi, se presupune că cabinetul din Petersburg conoscând că rămăşiţele Turciei n'au nimic care să ne poată tenta, ne arată Bucovina ca o dorinţă irezistibilă, de aci o oarecare neîncredere ce comitele Andrassy împărtăşeşte într'o măsură prea restrânsă. In adevăr cu toţi oamenii de stat ai ţării sale şi a cărei causă prima poate s'ar descoperi din raporturi ale d-lui Calice care se urcă până la Ianuarie acestui an.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 59—62.]

431

[Bucureşti,] 20 August 1876

Domnul Ionescu răspunde Generalului Ghica că de oarece S. Poartă o confirmă prin scris, înţelegerea ce a fost stabilită între ambele guverne în privinţa înfiinţărei unei agenţii comerciale otomane la Turnu-Severin, totuşi fiindcă rezultă din convorbirile d. Agent cu E. Sa Savfet Paşa că o înţelegere a fost stabilită în această chestiune, ceeace implică o cerere şi o acceptare, crede că ar fi de prisos să ne arătăm prea formalişti şi să amânăm mai mult timp acest aranjament. D. Ministru roagă pe d. Ghica a notifica S. Porţi că guvernul român consimte la înfiinţarea unei Agenţii comerciale otomane la Turnu-Severin după modelul celor ce există deja în diferite porturi pe litoralul nostru, adăogând că noi dăm acest consimţământ cu titlu de reciprocitate şi că comptăm pe acceptarea guvernului Imperial, în cazul când şi noi am exprima dorinţa de a trimite un agent comercial în Turcia.

[Arh. Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 56.]

432

Craiova, 22 August 1876

Cu onoarea răspund telegramei 16181, după cercetările făcute în localitate, nu sunt adevărate aserţiunile din *Jurnalul « Timpul »*, accidente de asemenea natură nu s'au petrecut pe ţărmul Dunării ce traversează acest judeţ şi nici există moşia *Hagi Ştefan*. Asemenea încredinţează şi Dl. Comandant [al] Diviziei Teritoriale care comunică şi următoarea singura ştiinţă privată dela comandantul corpului de observaţie.

Nişte Sârbi aflaţi în patru căruţe ce mergeau dela Milovanz la Birza Palanka în ziua 15 August, au tras 12 focuri în pichetul Nr. 11 Piscu, fără a lovi vreun soldat. Comandantul de observaţie [a] ordonat serioasă cercetare, totodată a scris autorităţilor sârbe cerând explicaţii.

p. Prefect,
P. Pârâianu

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5076, f. 43.]

433

Galaţi, 23 August 1876

Cu vaporul de aseară au venit din Odessa 280 pasageri Ruşi şi 11 dame ruse cu ambulanţa şi astăzi la patru ore pleacă cu vaporul austriac pentru în susul Dunării.

Prefect,
Reşcanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 222. Telegramă.]

434

Constantinopol, 23 August 1876

Domnule Ministru,

Cred util să raportez Excelenţei Voastre diverse incidente de dată recentă cari privesc relaţiile Agenţiei şi a Cancelariei României cu diferite autorităţi sau tribunale otomane sau străine din Constantinopol, [incidente] cari caracterizează, fiecare în felul său, complicaţiile neîncetate pe cari le produce Agenţiei poziţia sa echivocă şi [pun în lumină] greutăţile pe cari ea le întâmpină fără preget vrând să-i protejeze în mod util pe supuşii români stabiliţi în acest oraş sau în trecere.

Indată după sosirea mea aici, m'am îndeletnicit să subliniez deosebirea între atribuţiile Agenţiei propriu zisă, a cărei sarcină era de a trata chestiunile politice şi diplomatice, şi cele ale Cancelariei Agenţiei, având menirea de a se ocupa de afacerile juridice şi litigioase.

Obţinusem, nu fără osteneală, ca orice comunicare a unei autorităţii administrative sau judiciare a Imperiului să fie, după natura ei, *ratione materiae*, transmisă execluziv prin canalul Ministerului Afacerilor Străine al Sublimei Porţi, Agenţiei astfel asimilate — păstrând proporţiile — unei Legaţii, sau remisă direct Cancelariei, asimilate unui Consulat.

Eram în drept să nădăjduiesc că vechile uzuri vor fi, faţă cel puţin de această împărţire părăsite hotărît şi definitiv.

De un timp încoace însă reapare tendinţa la o reîntoarcere la trecut: vechea rutină pare să se trezească şi să reia noui puteri.

Astfel, în ultimul timp, m'am văzut obligat să reîntorn Kitabetului Ministerului Afacerilor Străine (Secţia Contencios), fără a le deschide, scrisori cari purtau adresa Agenţiei şi cari, conform regulelor, trebuiau să fie adresate Cancelariei.

După mai multe încercări la fel de infructoase, Kitabetul l-a chemat pe dragomanul Agenţiei şi a provocat explicaţii. Fără a intra în amănuntele unor desbateri care s'au referit la puncte de atâtea ori analizate în deversele mele rapoarte către predecesorii Excelenţei Voastre, îmi va fi suficient să menţionez că Dl. Director General al Contenciosului a voit să închidă discuţia declarând că va supune cazul Sublimei Porţi şi că, până la o hotărîre a forurilor superioare, va dispune ca, în ce priveşte resortul său, corespondenţa să fie trimisă la localul Cancelarei, însă cu notaţiunea subscrisă: Agenţia Principatelor-Unite. Era aici un expedient de o copilărie ce a fost probabil înţeleasă de Kitabel el-însuşi, căci în cele din urmă a decis să seziseze direct Cancelaria şi nu Agenţia, şi a anunţat că comunicările emanând din birourile sale vor fi redactate în limba turcă.

Alături cu aceste chestiuni de pură formă şi deasupra lor, speciale relaţiilor Agenţiei şi cancelarie Române cu Guvernul imperial otoman, se situează chestiuni de formă şi de fond în care se găsesc laolaltă Sublima Poartă, Agenţia română şi Cancelaria română precum şi diferite consulate străine.

Am rezumat în substanţă pentru Excelenţa Voastră în tabloul enumerativ anexat (Anexa A) ultimele incidente cari s'au produs, completând la nevoe această expunere cu copiile (Anexele B, C, D, E, F) actelor respective.

Excelenţa Voastră poate să se convingă uşor, după citirea rezumatului şi a anexelor, că Agenţia Română şi cancelaria română, chiar în sfera atât de modestă a activităţii lor legitime, sunt aparte de a se bucura de o poziţie clară şi bine definită care să le scutească de demersuri fără rezultate şi de umilinţe, şi să le îngădue a asigura naţionalilor lor uniformitatea şi stabilitatea jurisprudenţei indispensabile securităţii şi solidităţii relaţiilor curente şi tranzacţiilor comerciale.

Supusul român la Constantinopol depinde în cele din urmă mult mai puţin de Agenţia de care îl leagă în chip natural naţionalitatea decât de capriciul autorităţilor otomane a căror *inconstanţă este proverbială* şi de îndărătnicia

unora dintre consulatele străine care se refuză să rupă cu tradiții învechite. Juridicția română nu are decât o existență, ca să spunem așa, intermitentă. In ciuda sforțărilor sale multiple, neîncetate de a se susține neștirbită și a-și câștiga înfine locul la care are dreptul, ea se naște și moare, reînvie și dispare din nou după placul primului venit, fie că este vorba de o autoritate otomană, fie de una străină.

Pentru cauza în care este chemat să apară, supusul român este privit ca raia, citat, urmărit, judecat, condamnat ca atare. Orice altă procedură în ce-l privește nu are altă bază în ochii Sublimei Porți decât o indulgentă toleranță și rămâne dar supusă unor reacțiuni neașteptate.

Este just să adăugăm că trei consulate, a Rusiei, a Austriei și a Italiei, nu mai fac greutăți spre a admite în totul juridicția română, și că de mai mulți ani atitudinea lor în această privință a rămas neschimbată.

Dar toate celelalte consulate au o atitudine de sistematică ignoranță Cancelariei române. In această privință, Excelența Voastră mă va autoriza oare a-i supune o părere pe care mi-am format-o de mult? Cred că demersuri încercate în ocazii bine alese, fie la București pe lângă reprezentanții Puterilor până acum refractare, fie pe lângă diferitele Cabinete prin Agenții noștri, ar putea duce la o înțelegere după care juridicțiunea română la Constantinopol ar fi admisă în mod universal și oficial recunoscute. Instrucții referitoare ar fi trimise de către aceste Cabinete consulatelor respective dela Constantinopol.

Mai este cazul să ne preocupăm de soarta Românilor care se deplasează prin țări în care România nu are reprezentanți, sau cari sunt conduși de interesele lor în diferitele părți ale Imperiului otoman, Asia-Mică, Egiptul, etc.

Mai degrabă decât a-i părăsi la discreția autorității otomane locale, care-și arogă cu aviditate dreptul de protecție asupra lor, și îi tratează în supuși credincioși ai M. S. I. Sultanul, cu un cuvânt în raiale (acest procedeu este dintre cele mai curente din partea autorităților otomane, administrative sau consulare), n'ar fi de preferat să le asigurăm protecția unei Puteri Europene, de pildă a Italiei cu care, dacă nu mă înșel, au fost duse cândva negocieri în acest scop, care are agenți numeroși în apele și în țările Levantului, și care, dată fiind politica sa excepțional de dezinteresată în chestiunea Orientului, i-ar pune la adăpostul oricărei suspicțiuni?

Din ziua în care s'ar stabili un acord, din ziua în care pilda Rusiei, a Austriei și a Italiei ar fi unanim urmată, Sublima Poartă s'ar vedea curând ea — însăși silită să recunoască Cancelariei României o viață sigură și nu numai precară, o activitate care să nu fie numai tolerată, ci [o activitate] oficială. Numai atunci treburile noastre ar atinge cursul lor legal.

Până atunci nenorocirile supușilor români stabiliți la Constantinopol sau în trecere nu vor conteni, iar autoritatea chemată să le acorde ajutor și protecție se va istovi în neputința ei de a-i acoperi în chip eficace în interesele și

persoana lor. Sforţările sunt de cele mai multe ori lovite de stabilitate dela început sau nu-şi ating ţinta; grija pe care o are de a recomanda naţionalilor săi de a evita pe cât posibil contestaţiile şi de a regula prin bună înţelegere conflictele dintre ei, îi face să piardă a priori orice încredere, şi compromite faţă de ei demnitatea Agenţiei cât şi acca a României.

Opresc aici aceste consideraţii rezervându-mi de a supune Excelenţei Voastre, în măsura în care s'ar ivi, noi cazuri ce ar merita să fie semnalate.

Prin prezentul raport încă foarte incomplect, îmi iau libertatea de a atrage atenţia Excelenţei Voastre asupra unei situaţii vexatorii în ce priveşte interesele particulare şi penibile pentru demnitatea naţională, şi sunt convins că Excelenţa Voastră va şti să găsească, în locuri şi timpuri potrivite remediul ce trebueşte aplicat.

Sfârşind, rog pe Excelenţa Voastră se binevoiască a primi asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 45—47. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 1—10. Originalul în limba franceză. Raport.]

435

Londra, 24 August 1876

Cu privire la Convenţia comercială, pe care Guvernul englez o acceptă în principiu, Excelenţa Voastră îmi va permite să-i supun câteva observaţiuni.

Produsele exportate de către România fiind scutite de orice taxă de intrare în Anglia [1]), aceasta din urmă n'ar putea oferi în schimbul avantagiilor pe cari le cere decât concesiuni de ordin politic. Nu este de resortul meu să speculez asupra [naturei] a astfel de concesiuni; ori care ar fi ele, (este sigur că) tot ce tinde a înmulţi bunele raporturi ale României cu ţara aceasta nu poate fi decât folositor. Dar există un punct asupra căruia socot că posed date exacte.

Sunt informat că Marea Britanie nu va recunoaşte României dreptul de întreagă şi deplină reprezentare diplomatică atât timp cât suveranitatea Porţii — oricât ar fi ea pur nominală — este garantată de ea. Ea are în materie tradiţii care-i sunt speciale şi de care se va depărta cu greu. Mai mult ca oricare altă ţară, Imperiul britanic include puternice state feudatare. In ultimul timp, Foreign Office s'a formalizat faţă de onorurile quazi-regale ce au fost acordate în Italia unui principe indian, Sir Sallah Jung, regentul unui regat cuprinzând mai bine de patruzeci de milioane de locuitori, şi aceste onoruri n'au fost repetate la reîntoarcerea principelui. Este aici, ca dedesubt, mai mult decât o chestie de etichetă, e o chestie de principiu.

Or, România ocupă o poziţie *sui generis* în dreptul modern al ginţilor, poziţie căreia nu i se aplică niciun precedent, pe cât ştiu. Ea nu îndeplineşte nici

---

[1]) In text, avem: «... n'étant d'aucun droit d'entrée en Angleterre ».

condiţiile unui stat feodatar al Imperiului britanic, nici acele ale unui membru al Imperiului Germaniei, şi încă mai puţin acele ale unei colonii engleze. Este de fapt un stat cu totul independent pe care înalta politică europeană l-a alăturat de Imperiul otoman prin legături istorice cu unicul scop de a-l garanta împotriva lăcomiei vecinilor săi.

Imi voi permite să desvolt ideile mele în raport cu acest subiect într'un curier apropiat; deocamdată sunt silit să întrerup scrisoarea mea; a apărut broşura Dlui Gladstone asupra chestiunii Orientului, şi vă trimit unul din primele exemplare a acestei însemnate lucrări care — pana fiind în mâna unuia dintre principalii autori ai războiului din Crimeia — nu poate decât să producă senzaţie în întreaga Europă. Excelenţa Voastră va observa tributul de laude pe care Dl Gladstone îl aduce României la pagina 54 şi următoarele.

Am onoare a fi al Excelenţei Voastre cel mai respectuos servitor.

Henry Hotze di Planta

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 297—298. Originalul în limba franceză, Scrisoare.]

436

Bucureşti, 24 August 1876

Guvernul a hotărât trimiterea unei deputaţii la Livadia pentru a complimenta în numdle Principelui nostru pe Maiestatea Sa Impăratul Rusiei. Această deputaţie, după felul aceleia care a mers în ultima vreme la Hermanstadt spre a complimenta pe Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Austro-Maghiar, cuprinde doi miniştri. Deputaţia va pleca mâine seară; ea este compusă după cum urmează: Brătianu, Preşedinte al Consiliului de Miniştri, Slăniceanu, Ministru de Război, Văcărescu, Mareşal al Curţii şi maior Singurov, aghiotant al Alteţei Sale Principelui.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 227. Textul în limba franceză. Telegramă.]

437

[Viena,] 25 August 1876

Aici nu se crede că va fi pace. S'au primit veşti despre înarmări considerabile în Rusia. Turcia se pregăteşte activ pentru a se apăra cu hotărîre. Se pune mai mult preţ ca niciodată pe neutralitatea noastră şi se arată dispoziţia a ne-o răsplăti. Cât despre garanţia specială, ca acea a Belgiei, ea nu pare compatibilă cu poziţia noastră actuală. Atât timp cât vom face parte din Imperiul otoman, nu putem obţine altă garanţie decât aceea de azi a Europei. Neutralitatea absolută este complementul obligator al independenţei. Ele sunt înscăunate în-

preună. Arătându-ne hotărîţi şi capabili de a impune respectarea acesteia din urmă, vom obţin prima.

I. Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 237. Reprodusă fragmentar în *Documente Oficiale*, 1878, p. 44. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

438

Pera, 25 August 1876

Astăzi Sir Elliot, în numele tuturor reprezentanţilor, a propus Porţii condiţiile de pace următoare:

1. Pentru Serbia şi Muntenegru statu-quo dinainte de război.

2. Pentru Bosnia şi Herzegovina, Puterile vor lua act de reformele promise de către Poartă în Februarie trecut, şi trebueşte combinat un sistem de autonomie administrativă care să le apere de orice arbitrar.

3. Pentru Bulgaria se va discuta ulterior regimul care o va garanta împotriva jafurilor ca acele care au provocat răscoala.

Infine, pentru a se aşterne bazele păcii, este esenţială încetarea ostilităţilor. In acest scop, Puterile vor cere un armistiţiu în formă.

S'au găsit ieri afişe de mână în [limba] turcă cu ameninţarea că miniştri vor fi traşi în ţeapă în piaţa publică dacă îndrăznesc să închee o pace în alte condiţii decât acelea după cari Serbia, România şi Muntenegrul trebue să redevină provincii turceşti, iar indemnizări vor trebui să fie plătite Guvernului otoman şi populaţiilor turce pentru pagubele ce au suferit. Marile Puteri ale Europei trebue să depue jurământul solemn că nu se vor mai amesteca de acum înainte în afacerile Turciei.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 159—161. Reprodus parţial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine...* Nr. 383, p. 168. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

439

Turnu-Severin, 26 August 1876

Am onoare a supune cunoştinţei domniei voastre că în zilele de 23, 24 şi 25 ale curgătoarei August, au trecut prin acest port, 132 pasageri în Cladova. Pe Dunăre mai toate vapoarele de pasageri venind din jos, transportă zecimi de Ruşi, din toate clasele, cu destinaţiune pentru Cladova şi Belgrad; iar ieri cu vaporul Franz Ioseph au trecut 130.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Rezoluţie:] Dl. şef al arhivei va face statistica ce i s'a cerut pentru a se prezenta.

M.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 233.]

[Semlin,] 27 August 1876

La Alexinaţ a fost o înfrângere, după zece zile de luptă. Deligrad singur mai rezistă încă. La Alexinaţ nu mai sunt decât unsprezece batalioane. Puterile ar fi dispus să dea pentru Serbia o indemnitate de 300.000 ducaţi. « Construcţia drumului de fier este o sugestie austriacă. Se pare că în momentul de faţă contele Zicky este omnipotent la Constantinopol ». Muntenegrul, a formulat cererea sa direct către împăratul Austriei. Serbia este epuizată; cât despre principe, « este astăzi ştiut că n'a existat niciodată entuziasm din parte-i, şi că se bate acum numai silit ». Totul este utopia plină de fumuri a unui partid condus de nişte ambiţioşi »; Piemontul, « Limbajul ambigu » al agentului rus. « Belgradul este literalmente inundat de Ruşi », cari sosesc în « proporţii extraordinare », în grupuri de câte 500. « Se aşteaptă foarte curând un regiment de cazaci ». Vor fi 500 ofiţeri, 500 subofiţeri, 1.000 soldaţi, chiar şi din gardă: însăşi « din cele mai mari nume ale Rusiei şi din gradele cele mai înalte », cu o « cassă rusă specială ». Generalul Cernaiev este de facto veritabilul stăpân al Serbiei. Ofiţerii sârbi siliţi să meargă se plâng. « Opinia generală în armată şi în clasele de sus începe a se întoarce împotriva Ruşilor. Nu la fel este cu preoţii care primesc daruri însemnate în bani dela mănăstirile ruseşti, şi cu ţăranii cari văd cum ofiţerii ruşi cad vitejeşte în fruntea lor pe toate câmpurile de bătae». Câteodată soldaţii sârbi îi părăsesc. « In genere, armata sârbă, compusă în cea mai mare parte din ţărani luaţi dela plugurile lor şi rău înarmaţi, se bate slab, nu rezistă decât în spatele barierelor sau a întăriturilor şi nu atacă niciodată cu baioneta.

Sârbii îi impută generalului Cernaiev că veritabilul său obiectiv era numai Bulgaria şi că Sârbii n'au fost în fond decât instrumente în mâinile comitetelor panslaviste, în vederea făuririi unei Bulgarii ca dependinţă rusă ».

Sumele trimise de Rusia se ridică deja la douăzeci de milioane de franci. Ambulanţele, cuprinzând 800 persoane şi 200 medici, vin dela Petersburg, Moscova, Harcov, Kazan. « Printre femei se găsesc şi nihiliste ». La Semendria se pot vedea « starovierţi ». Totul se ia cu plată, « până şi paiele ». Spitalele sunt minunate. La Topşider acele din Petersburg este patronat de Ţar. Se dau ajutoare săracilor. Din Anglia au sosit cavaleri ai « ordinului » S. Ioan. Austria are şi ea o ambulanţă. Crucea Roşie Română a fost la Zaişar în timpul retragerii Sârbilor. Turcii nu au nici un menajament, nici pentru sanitari: unul a fost tăiat în bucăţi, altuia i s'au ars ochii cu gaz, prizonierii sunt băgaţi în foc sub copaci; deaceia, ofiţerii ruşi îşi procură otravă. A fost chiar un copil ars pe foc. Osman-Paşa este nevoit să spânzure başbuzuci. Războiul acesta este pentru Ruşi « o cruciată ». Rusia va merge, « cu riscul de a face război chiar şi Austriei».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*. No. 372, p. 164—165. Textul în limba franceză. Raport.]

441

[Bucureşti,] 30 August 1876

Notiţă de cabinet

Journal de Bucarest în numărul său din duminică trecută, publică un articol de fond intitulat « Turcia şi România » prin care făcând mai multe aprecieri pe care nu avem a le releva, termină zicând că Sublima Poartă a transmis Măriei Sale Domnului, cu ocaziunea evenimentului noului Sultan, o notificare identică cu aceea transmisă Kedivului Egiptului, Beiului Tunisului precum şi Guvernatorilor generali a imperiului.

Această aserţiune este cu totul neexactă. Marele Vizir a trasmis în adevăr o telegramă Măriei Sale Domnului, această telegramă însă conţine în termenii cei mai curtenitori notificarea despre avenementul noului Sultan şi exprimă sentimentele cele mai bunevoitoare ale Majestăţii Sale atât pentru România cât şi pentru Domnul ei.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 48.]

442

Galaţi, 30 August 1876

Astă noapte la orele $2^1/_2$ a.m. a sosit în port vaporul (Meternich) cu pavilionul austriac provenenţa dela Odessa; a adus 145 pasageri Ruşi pentru în susul Dunării, rămaşi pe vaporul provizoriu a se reîmbarca pe vaporul (Frantz-Joseph) care pleacă azi la 4 ore p.m.

Căpitanul portului,
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 232. Telegramă.]

443

Bucureşti, 30 August 1876

Luni, 30 August, cu ocaziunea aniversării onomastice a Maiestăţii Sale Imperatorele tuturor Ruşilor, s'a celebrat în Biserica Sărindarului un Te-Deum.

La această ceremonie au fost faţă: D. Nicolae Ionescu, Ministru al Afacerilor Străine. D. agent şi consul general al Rusiei însoţit de tot personalul agenţiii diplomatice, un adjudant al Măriei Sale Domnitorului, D. Comandant al Diviziei II-a teritorială şi D. Prefect al Poliţiei Capitalei.

In aceeaşi zi, la ora unu fără un cuart după-amiază, D. Ministru al Afacerilor Străine merse, însoţit de un adjutant domnesc, conform ceremonialului prescris într'una din trăsurile Curţii la hotelul consulatului general al Rusiei, spre a face Dlui agent şi consul general vizita de felicitare.

[*Monitorul Oficial* No. 193, din 31 Aug./12 Sept. 1876, p. 4845.]

cureşti,] 31 August 1876

Nr. 9217

Dle Agent,

Marele Vizir a trimis Măriei Sale Domnului nostru o telegramă pentru a-i comunica *avenementul* Sultanului Abdul-Hamid II.

Spre răspuns la această notificare Măria Sa m'a autorizat a vă însărcina ca să cereţi o audienţă dela Marele Vizir pentru a-i prezinta felicitările Suveranului nostru.

Vă rog tot odată a asigura pe Sublima Poartă că România şi guvernul ei vor urma ca şi în trecut, politica tradiţională, aceia de a menţine şi a desvolta raporturile de amicie şi de bună înţelegere care sunt stabilite între noi şi Turcia.

Veţi găsi sub acest plic două scrisori, una pentru Ministrul Afacerilor Străine al Sublimei Porţi şi alta pentru Marele Vizir [1]) care constată misiunea ce aveţi.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 51 şi v.]

Anexă la doc. No. 444

No. 9218.

Bucureşti, 31 August 1876

Domnule Ministru,

Domnul General Ghica, Agent diplomatic al României acreditat pe lângă Sublima Poartă, este autorizat să prezinte Inălţimei Sale Marelui Vizir felicitările Alteţii Sale Principelui Carol I, augustul meu suveran, cu prilejul suirei pe tron a Maiestăţii Sale Sultanului Abdul Hamid II.

Nu mă îndoesc că trimisul nostru, agreat deja de către Sublima Poartă sub domnia trecută, va fi întâmpinat de către dv. precum şi de către Inălţimea Sa Marele Vizir cu bunătate şi va reuşi să vă convingă aşa precum doresc de [sinceritate] urărilor pe care le face Guvernul Princiar pentru fericirea Maiestăţii Sale Sultanul Hamid II şi prosperitatea domniei Sale.

Nu voi lăsa să treacă aceast prilej fără a asigura pe Excelenţa Voastră că Guvernul României pune cel mai mare preţ pentru a întreţine cu Sublima Poartă relaţii de natură să cimenteze tot mai mult legăturile care unesc ambele state.

Aceste relaţii de bună armonie şi de înţelegere deplină sunt cu atât mai preţioase în împrejurările de faţă.

In ce mă priveşte nu cred că este fără folos să declar odată mai mult Excelenţei Voastre că noi vom rămâne credincioşi politicei noastre tradiţionale de neutralitate şi îndrăznesc să nădăjduesc că Guvernul Inălţimei Sale va aprecia la justa ei valoare rectitudinea acestei conduite.

---

[1]) Cea din urmă este lipsă la dosar.

Mă folosesc cu toată sârguinţa de prilejul de faţă pentru a vă prezenta, Domnule Ministru, asigurările înaltei consideraţiuni cu care sunt al Excelenţei Voastre umilul servitor.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 52—53. Originalul în limba franceză.]

445

Belgrad, 1 Septembrie 1876

Un ofiţer român, din regimentul de vânători, a sosit aci cu o scrisoare a Consulului rus din Bucureşti către Consulul rus de aci, căruia i-a cerut bani. Numele său este Filipescu. Se plimbă în uniformă. Trebue oare să cer guvernului sârb extrădarea sa în România, ca dezertor? Binevoiţi a-mi răspunde îndată, căci este un adevărat scandal.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 4. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

446

Turnu-Severin, 2 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei domniei voastre că în zilele de 30, 31 August trecut şi 1 Septembrie curgător, au trecut prin acest port, 73 pasageri în Cladova. Cu vapoarele de pasageri venind din jos continuă a trece, în mulţime Ruşi nearmaţi cu destinaţiune pentru Cladova şi Belgrad.

Pe lângă acestea cred de trebuinţă a supune cunoştinţei domniei voastre următorul caz deşi dânsul s'a petrecut cu totul departe de acest port; ieri vaporul Franz-Iosef, bandieră austriacă, venind în josul fluviului cu pasageri, între cari erau şi ca 150 Ruşi pentru Cladova şi Belgrad, a întâlnit ceva mai sus de Olteniţa un vapor otoman având pe bord un număr oarecare de Basbuzuci; aceştia au tras cu puştile asupra lui Franz-Joseph fără însă să atingă pe cineva din pasageri. Cazul s'a petrecut pe când aceste două bastimente treceau unul pe lângă altul.

Binevoiţi vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 239.]

447

[Bucureşti, 2 Septembrie 1876]

Domnule Ministru,

Conform art. 107 din regulamentul Călăraşilor, publicat în M.O. Nr. 29 din 1875, am onoare a raporta că după cererea Dlui Prefect al Districtului Ilfov, am concentrat peste rând, 30 călăraşi, care împreună cu un sergent i-am pornit la comuna Manolache din plasa Dâmboviţa, unde s'a ivit dezordine din partea locuitorilor, rezultatul îl voi comunica în urmă...

Primiţi, vă rog, Dle Ministru, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

Comandant Escadron,
Sl. Calomfirescu

[Rezoluţie:] Spre ştiinţă.

Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 398.]

448

Brăila, 2 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Lipsa şi neajungerea de călăraşi la posturile regulate, pentru serviciul administrativ, face ca paza şi transportarea arestanţilor să fie imposibilă şi după câteva exemple pot asigura că acest serviciu este în paralizie. Executările lucrărilor agricole devin o ficţiune, astfel că agricultura mare este foarte puţin asigurată. Implinirea dărilor fiscale necesită adesea un personal executiv spre a satisface cerinţele Domnului Ministru de Finanţe.

Corespondenţa urgentă, urmează a se face deasemenea de călăraşi. Aceste cazuri şi altele pun în evidenţă, necesitatea de a avea un serviciu serios de călăraşi.

Deşi prin ordinul No. 20207, Onor Minister a întrebat care este starea acestui serviciu şi prefectura prin raportul No. 664 dela 24 Ianuarie a.c. a răspuns arătând suferinţa în care se află şi trebuinţa de a se îmbunătăţi prin adăogarea personalului, dar de atunci până astăzi, nu s'a luat nicio măsură.

Subprefecţii se plâng cu drept cuvânt, că nu au mijloc de a îndeplini ordinele serioase şi repetate ce primesc.

Dl. Comandant al călăraşilor pretinde că cei 4 călăraşi, ce au mai rămas pe la fiecare subprefectură, să fie exclusiv ataşaţi la paza arestanţilor, astfel că celelalte servicii ar rămâne, cu desăvârşire neefectuate.

In urma acestora, singurul mijloc ce am de a aviza la inconvenientele existente nu este alt decât a mă adresa la Domnia-Voastră, rugându-vă ca pe de o parte să binevoiţi a lua dispoziţiile ce veţi crede utile petru a se efectua urgent

cererea prefecturei făcută prin raportul Nr. 664/76 iar pe dealtă să faceţi a se ordona ca Dnul Comandant să lase călăraşii să îndeplinească şi celelalte servicii, până se va completa numărul trebuincios.

Prefect,
Dir. P. Miller C. D. Sarajescu

[Rezoluţie:] Se va răspunde D-lui Prefect că pentru cele mai multe din cazurile aici indicate, când se ivesc şi este urgenţă să ceară concentrare de călăraşi peste rând iar pentru serviciul ordinar, numărul de călăraşi afectat este suficient.
Herişescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 403.]

449

Bucureşti, 3 Septembrie 1876

Iubite coleg,

In răspuns telegramei ce v'a trimis d-nu Sturza, i-am depeşat pe dată ca să comunice Sublocotenentului Filipescu ordinul de a se întoarce fără întârziere, iar în caz de refuz să ceară arestarea lui, ca dezertor de către guvernul sârb. Acest ofiţer a fost învoit la Roman pentru 4 zile şi trebuia să fie întors la corpul său încă de luni. După raportul ce am primit dela şeful său de corp, acest ofiţer lipseşte şi acum.

Al d-tale devotat,
Slăniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 7]

450

Bucureşti, 3 Septembrie 1876

« Guvernul actual, deşi este de mult timp la putere, a avut însă totuşi timp, în politica sa exterioară să acumuleze inconsecvenţele, greşelile şi umilinţele.

Puţin timp după ce a sosit la putere, situaţia Orientului care de un an de zile era foarte încurcată, dela insurecţia Herzegovină, se hotărî, într'un sens neted prin declarare de război Turciei din partea Serbiei şi Muntenegrului. Guvernul nostru avea înaintea lui: Neutralitatea sau acţiunea. Putea, prin cea dintâi, să se închiză prin fruntariile ţării, să vază de interesele intime ale României, să desvolte şi să continue politica guvernului trecut, întărind independenţa României prin acte unilaterale şi autonome, lucrând ca un stat suveran, fără să vrea să ştie chiar că Turcia există, necerând acesteia nimic, şi totodată, fără ai da niciun motiv legitim de plângere. O a doua politică era politica acţiunei. Guvernul putea, fără chiar a declara război, să se folosească de

neputinţa şi slăbiciunea Turciei, să concentreze toate forţele militare ale ţării, să rupă cele din urmă legăminte de vasalitate şi să aştepte cu arma la picior atacul Turciei, care, de sigur, desputernicită şi înconjurată de inamici ar fi primit faptul împlinit, în imposibilitatea în care se afla de a-l împiedica. Amândouă aceste atitudini în felul lor, erau logice, demne şi folositoare ţării. Niciuna, nici alta n'ar fi putut isbuti, de cât dacă guvernul, uitând vilele şi mişeloasele pasiuni care îl agita n'ar fi despărţit pe Români tocmai în aceste momente, în două tabere vrăjmaşe, înfăţişând străinilor, în loc de unirea care dă forţa, sfâşierile anarhice ale unei ţări în agonie. — Dar, pe când guvernul urma întru aceasta politica de slăbiciune şi destrămare, politica lui era lipsită de logică, demnitate şi forţă; aceeaşi anarhie în idei, aceeaşi destrămare în mijloace, acelaşi ridicol, aceeaşi ruşine în rezultate. Guvernul nu se pronunţa nici pentru o neutralitate demnă şi înţeleaptă, nici pentru o acţiune energică şi necugetată. Intâiul său act este faimosul raport al colonelului Slăniceanu, în care afirmă Europei întregi şi contra realităţii, că armata noastră este lipsită de toate, că n'are nici arme, nici tunuri nici muniţii, şi că prin urmare, suntem ca netrebnici şi neputincioşi. Fie şi aşa! Facem patriotului guvern de azi şi d-lui colonel Slăniceanu concesia că aşa este. Totuşi rămâne întrebarea: Nu era mai bine a nu trăda inamicilor şi amicilor noştrii această stare de lucruri puţin satisfăcătoare? Dar să primim că această revelaţie publică, care a descurajat pe amici şi a încurajat pe inamici, era un fapt înţelept şi patriotic. Atunci cel mai simplu bun simţ comanda unui guvern, care se ştie slab şi-şi desvălueşte fără pudoare slăbiciunea înaintea Europei întregi, să fie cel puţin consecinţe cu starea în care se află sau zice că se află, şi în politica sa externă să fie modest şi prudent, căci mijloacele sale nu-i permit o altă atitudine. Hei bine, nu! In urma raportului ministrului de război, vine memorandul ministrului de afaceri străine, prin care se inaugurează faţă cu Poarta o politică din cele mai agresive, prin care se cere Porţei o serie de drepturi pe care le avem deja, ca când s'ar fi făcut de dinadins ca să-i dea ocazie a ni le contesta, şi se ridică şi alte pretenţii, reclamându-i-se delta Dunărei, ca concesie teritorială. Acest memorand, care n'a fost susţinut de nicio demonstrare militară, care, din contră, a fost precedat prin raportul ministrului de război care se declarase incapabil de orice manifestare de felul acesta, nu poate să fie calificat, decât ca un act de trădare sau un fapt de nebunie. De aceea nu trebuie să ne mirăm, dacă în asemenea circumstanţe Inalta Poartă nici nu s'a înjosit a discuta şi a răspunde pur şi simplu: că ocupaţiile sale nu-i permit a se ocupa de asemenea chestiuni. De minimis non curat Praetor.

Cum vom numi dar faptul acestui momorand, care cere dela Poartă: I-iu, nişte drepturi pe care putem să le considerăm ca câştigate, ceeace rezultă din actele patriotice şi înţelepte ale guvernului trecut, precum dreptul de a face tratate, şi de a avea reprezentanţi legali pe lângă celelalte puteri; 2-lea, reclamă nişte concesii afară chiar din tratatul din Paris, şi cari nu se puteau obţine decât prin o atitudine din cele mai hotărîte. Pentru cel dintâi, era o greşală enormă a

repune în chestiune fapte împlinite şi consacrate prin dreptul public european. Pentru ce de al doilea, ele trebuiau rezemate pe o forţă serioasă şi pe o demonstraţie moderată dar energică. A asvârli însă asemenea cereri şi a se declara de mai înainte incapabilă de a le sprijini, era curat şi simplu: a alerga dela sineşi înaintea unei umilinţe, a primi în faţa Europei o insultă, a arăta guvernul şi ţara, pe cât de necumpătaţi şi în dorinţe, pre atât de slabi şi ridicoli în mijloacele d'a le satisface. Rezultatele acestei politici mizerabile, care seamănă aşa de mult cu luarea Transilvaniei din 1867, n'au fost mult aşteptate. După răspunsul dispreţuitor făcut memorandului, Turcia nu aşteptă decât o nouă ocazie de a ne umili. Ceeace n'a îndrăsnit să facă la suirea pe tron a lui Murat, ea o făcu cu ocazia suirei pe tron a lui Abdul-Hamid. Comunicarea insultătoare, făcută Domnitorului, despre suirea pe tron a aceluia care se consideră ca suveran al Românilor, pretenţie ce încetase chiar în timpul regulamentului organic, este a doua dovadă despre modul cum Turcia ne priveşte azi. Iată revanşa ei de umilinţele diferite sub guvernul patriotic care ne-a guvernat cinci ani! Iată răspunsul la tratatele de comerţ, la întoarcerea scrisorilor vizirale adresate Domnitorului, la punerea în libertate a doi supuşi români deţinuţi fără drept peste Dunăre, la atâtea acte de mândrie naţională, cari vor rămânea un titlu de glorie pentru guvernul conservator! Acum ştie cu cine are aface»!

[*Timpul*, Nr. 118 din 4 Septembrie 1876, p. 1]

451

Bucureşti, 3 Septembrie 1876

Dle Agent,

Referindu-mă la telegrama d-voastră cifrată dela 24 Iulie (5 August) prin care cereţi a vi se indica sub ce formă trebuie să insistaţi a avea un răspuns la Sublima Poartă, asupra memoriului prezentat la 2/14 Iulie, vin a vă supune că în principiu forma ce aveţi a adopta în această privinţă nu poate fi alta decât acea uzitată în afacerile internaţionale dintre două guverne amice şi pe care o urmează toate statele cari posedă ca şi noi dreptul suveran de a-şi regula relaţiunile lor esterioare de comerţ şi altele prin aranjamente discutate şi consimţite de un comun acord. Voi să zic că aveţi să prezentaţi în formă de notă propoziţiuni în scris pentru fiecare din punctele arătate în memoriu. Cred că veţi judeca ca şi guvernul M. S. Domnitorului, cà insistenţa d-voastră veţi căuta să o depuneţi mai întâi asupra acelor puncte pentru care milită şi necesitatea actuală şi oportunitatea. Aceasta ca istrucţiune generală.

In special însă cred, Dle Agent că, nu vă va fi greu de a demonstra S.Porţi că este în interesul bine înţeles chiar al ei ca două din puncturile specificate în memoriul ce i-am prezentat şi anume chestiunea insulelor Dunării şi aceia a încheierei unor convenţiuni necesarii precum una de comerţ, una de extradiţiune, una postală şi telegrafică caută să fie cât mai curând regulate.

In adevăr posesiunea bine definită şi nedisputată a acestor insule va pune un capăt necontenitelor conflicte ce se iscă între locuitorii ambelor state şi va facilita observarea tuturor măsurilor de securitate ce s'ar putea lua respective pe linia frontierelor noastre guvernul român cel actual ca şi cel prezidat de dl. Manolachi Costachi a declarat că va menţine cea mai strictă neutralitate în relaţiunile sale exterioare. Puterile garante şi în particular Turcia, nu pot fi decât pe deplin satisfăcute de un aseminea limbagiu confirmat prin toate actele şi faptele noastre. Cunoaşteţi paragraful din programul ministerului din 24 Iulie concernând relaţiunile exterioare. Il voi reproduce chiar aci pentru a vă-l înprospăta în memorie. « In cât priveşte relaţiunile noastre exterioare o strictă neutralitate menţinută prin vegherea neadormită asupra securităţii publice şi acea a fruntarilor va fi obiectul constantei noastre preocupări ».

Dar cum oare vom putea preveghea asupra acestei securităţi a fruntariilor noastre când pe linia Dunării unele puncte nu sunt bine determinate sub raportul posedărilor şi care adeseori ni se dispută de Turcia, putere vecină cu care suntem datori a întreţine cele mai bune raporturi, conformându-ne interesselor noastre reciproce cât şi celor generale ale Europei? Reglarea chestiunei insulelor nu implică nici măcar cesiunea vreunui drept din partea Turciei. E destul ca Sublima Poartă să voiască a respecta drepturile ab antiquo şi să facă o declaraţiune că asupra insulelor Dunării cari odată au fost în posesiunea Ţării Româneşti încetează orice împresură din partea autorităţilor otomane; atunci va seca cu totul sorgintea conflictelor regretabile din cauza tragerii foloaselor din insulele fluviului.

In ceia ce priveşte încheierea unei convenţiuni de comerţ şi a uneia postale şi telegrafice, tot aceleaşi interese majore există pentru Turcia ca şi pentru România. Dreptul României de a încheia direct tratate de comerţ este astăzi recunoscut de toate Puterile garante. Anglia chiar a declarat că va să negocieze cu noi o convenţiune de comerţ. Aşa în şedinţa Camerei Lorzilor din 14 August curent, lordul Derby răspunzând lordului Stratheden a afirmat acest drept.

Convenţiunea de comerţ cu Austro-Ungaria funcţionează deja, acea cu Rusia nu de mult încheiată de aseminea se va pune în lucrare. Cu Germania suntem în ajun de a termina negociaţiunile, bazele fundamentale ale convenţiunei de comerţ germano-române fiind deja admise de ambele părţi. Cu Franţa, cu Italia, cu Grecia, cu Belgia şi cu Olanda suntem în negocieri. Din partea Sviţerei, avem propuneri făcute şi în aşteptarea încheierii instrumentelor definitive avem a îndeplini chiar de acum formalitatea preschimbărei unor declaraţiuni provizorii prin care vom acorda sub condiţiune de reciprocitate tuturor părţilor contractante cu noi tratamentul naţiunei celei mai favorizate.

Turcia singură rămâne izolată, traficul negocianţilor ambelor ţări suferă şi comerţul şi industria lor sunt supuse la [o] incertitudine foarte vătămătoare. Pe fiecare zi se pot decreta prohibiţiuni sau taxe urcate contra mărfurilor respective, D-voastră înşivă aţi dat în cunoştinţa S. Porţi legea tarifului nostru.

Ştiţi, dle Agent, că noi în plenitudinea drepturilor noastre am legiuit un tarif general pentru toate productele streine. Departe de a favorisa liberul schimb acest tarif prevede taxe urcate şi prohibiţiuni vătămătoare comerţului. N'ar fi oare mai de folos pentru Turcia ca toate chestiunile relative la vamă între noi şi dânsa să fie regulate prin stipulaţiuni speciale direct discutate şi consimţite?

A privi o asemine cestiune este a o resolva. Dela Sublima Poartă atârnă să consimtă la o regulare solemnă, la stabilirea unui tarif convenţional între noi şi dânsa. In privinţa convenţiunei de extradiţiunea criminalilor Sublima Poartă nu va putea contesta însemnătatea cea mare a une aseminea condiţiuni în interesul bunei ordini şi a securităţii sociale. Lipsa unui asemine act internaţional este adânc simţită; întâi pentrucă făptuitorii crimelor şi a delictelor rămân nepedepsiţi, ceiace este o vătămare pentru morala publică şi o încurajare pentru făcătorii de rele; al doilea pentrucă ţara în care se adăpostesc aseminea indivizi cari au comis o crimă sau un delict devine pentru ţara vecină un refugiu pentru inamicul legilor şi a societăţii. Când se ştie că criminalul cu toată acuzaţiunea ce apasă asupră-i este undeva în deplină libertate, singur faptul acesta produce contra ţărei care dă azil culpabilului sentimente de ură din care se pot naşte adeseori germenii inimiciţiilor dintre state. Cela ce ştie că nu are nicăieri refugiul contra urmărirei şi a pedepsirei criminalului său, între statele civilizate acela nu se încumete aşa bine la faptele rele.

In privinţa convenţiunei postale şi telegrafice, cum Sublima Poartă ar putea persista a nu recunoaşte că este şi în interesul ei de a încheia aseminea acte cu România care face parte ca şi Turcia din « Uniunea poştală şi telegrafică şi a statelor Europei civilizate. Tratatul poştal încheiat la Berna şi convenţiunea telegrafică încheiată la Petersburg cari au stabilit şi consacrat aceste uniuni se află subscrise de România cu acelaşi titlu cu care le-a semnat şi Turcia.

Aceste două acte internaţionale au recunoscut utilitatea unor convenţiuni speciale între ţările limitrofe; dar este în interesul Turciei în interesul tranzitului internaţional ca convenţiuni poştale şi telegrafice să fie încheiate între noi şi Sublima Poartă cât mai curând. Vă rog dar, D-le Agent să binevoiţi a vedea imediat pe E.S. Ministrul Af. Străine şi a-l ruga să ia în considerare propunerile guvernului M. S. Domnitorului României. Servindu-vă de consideraţiunile expuse în prezenta notă căreia veţi putea da citire să stăruiţi pentru a vă răspunde oficial în privinţa chestiunilor aci menţionate. Iar dacă Sublima Poartă nu va face dreptate la cererile noastre juste şi fundate, atunci ne reservăm a le îndrepta către reprezentanţii Puterilor garante, conform art. 9 al Convenţiunei din Paris dela 7/19 Aug. 1858. Aştept cu încredere un rezultat favorabil şi care nu poate decât cimenta bunele relaţiuni ce voim a întreţine cu Sublima Poartă.

Primiţi etc.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 172. Reprodus şi în *Documente Oficiale* 1876, p. 93—96. Tot aici şi traducere în limba franceză, p. 96—99.]

452

Berlin, 4 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

In consideraţiunea avută deja în diferite rânduri în vedere la expedierea unor comunicări că deşi nepresentând pentru moment destul interes spre a putea fi de un folos imediat ar putea însă servi la ceva cu alte ocasiuni, am onoarea a aduce la cunoştinţa Domniei-Voastre următoarele:

Incă de pe timpul funcţionării Dlui Maiorescu un inginer şi intreprinzător de căi ferate, anume E. Hartman, adresându-se în scris Agenţiei cu întrebarea dacă Guvernul Român ar intenţiona în caz de resbel formarea unei secţiuni de căi ferate după modelul german şi menţionând că a fost pe timpul campaniei din 1866, conducător al unei asmenea secţiuni şi inginer însărcinat cu dirijarea afacerilor la ridicări de retranşamente, arată că ar putea la necesitate porni fără sgomot cu o coloană de lucrători şi meseriaşi exersaţi şi termină solicitând un răspuns. Dnu Maiorescu având decis a nu se trimite vreun răspuns numitului nici a se face o comunicare relativă la cele de mai sus, acelui onorabil Minister, subsemnatul va hotărî a le face obiectul prezentei.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni.

Gerantul agenţiei,
Căpitan R. Magheru

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 241, f. 298.]

453

Bucureşti, 4 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

In conformitate cu ordinul ce aţi binevoit a-mi da prin rezoluţiunea pusă pe raportul Căpitanului Portului Severin cu Nr. 440 din 30 August trecut, înregistrat la Nr. 9335, respectuos vin a vă pune în vedere aci anexatul tablou format din comunicaţiunile primite dela acel căpitan de port din care se constată că dela 19 Iulie de când a primit ordin a da informaţiuni despre mişcarea pasagerilor ce trec din România în Serbia una mie una sută şi nouăzeci şi patru persoane din care patruzeci şi patru sub protecţiunea Crucii Roşii, una mie una sută treizeci cu paspoarte în regulă şi douăzeci vagabonzi extrădaţi de autorităţile locale. Comunicându-vă cele de mai sus vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a primi expresiunea respectului ce vă păstrează al domniei voastre prea devotat serv.

Şeful arhivei,
N. D. Popescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 241.]

454

București, 4 Septembrie 1876
Nr. 16.291

Dlui Prefect de Brăila

Răspunzând la raportul Dvoastră No. 7999 vă fac cunoscut că pentru cele mai multe din capurile indicate în sus citatul raport când se ivesc și este urgență, nu aveți decât să cereți concentrare de călărași peste rând, în ceeace privește însă serviciul ordinar, numărul de călărași ce se află dat adm. pe la subprefecturi este suficient.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. nr. 5007, f. 404. Concepta telegramei.]

455

Constantinopol, 6 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Potrivit telegramei mele cifrate din 4/16 curent, Nr. 2115,trimit aci anexat, Excelenței Voastre, copia notei prin care Sublima Poartă se crede îndreptățită să atragă atenția Guvernului român de a respecta neutralitatea făgăduită, cere măsuri grabnice capabile de a garanta sincera punere în aplicare a angajamentelor luate și declară, că în lipsa unei supraveghieri, care s'a dovedit a nu putea fi practicată cu succes de autoritățile române, Guvernul Imperial se vede silit să facă poliția Dunării, în zona neutralizată, prin două canoniere ale sale. Indată ce am primit această notă și preîntâmpinând instrucțiunile cuprinse în telegrama cifrată a Excelenței Voastre din 4/16 Nr. 9375, pentru a da protestului meu caracterul unui demers spontan și imediat, m'am dus la Excelența Sa Savfet Pașa și am provocat explicațiile rezumate în telegrama cifrată pe care în aceiași zi (4/16) am trimis-o Excelenței Voastre, sub Nr. 2163. Am cerut insistent Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți informații precise asupra pretinselor transporturi de arme și muniții care s'ar fi efectuat prin teritoriul nostru și am expus din nou considerațiile care se află atât în raportul meu către predecesorul Excelenței Voastre cât și în Nota (aci anexată, în copie), pe care am adresat-o cu privire la o chestiune absolut identică la 22 Iulie (3 August), Nr. 157, chiar Excelenței Sale Savfet Pașa. Am repetat că vagi afirmații nu pot constitui dovezi și că informațiile oficiale sau particulare amintite în comunicarea Sublimei Porți, nu ar avea valoare decât în ziua în care s'ar sprijini pe amănunte precise. L-am rugat, prin urmare, din nou pe Excelența Sa Savfet Pașa, să ceară agenților săi indicații exacte de timp și loc și să-mi dea asupra actualului caz vreo specificare formală.

Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți, neputând satisface cererea mea, sfârși prin a recunoaște că aluziile din nota sa, cu privire la transporturile de arme și muniții, nu era decât o simplă formă de redactare, sau mai bine zis, o exagerare stilistică, datorată zelului birourilor.

Fără a fi subliniat cu prea mare satisfacţie această mărturisire, destul de neaşteptată, totuşi, am socotit acest punct lichidat, şi am trecut la examinarea învinuirilor cu privire la formarea, pe teritoriul român, a bandelor de voluntari sau la trecerea, prin acest teritoriu, a unor indivizi a căror intenţie mărturisită şi bine cunoscută, este de a intra în lupta împotriva imperiului otoman.

Asupra acestui caz de ocupare, Savfet Paşa îşi menţine afirmaţiile şi spuse că voluntarii, de care este vorba, mai numeroşi pe zi ce trece, sunt uşor de recunoscut după portul lor şi după mersul lor soldăţesc.

Am început a tăgădui că s'ar fi alcătuit vreodată banda pe pământul românesc şi am dat asigurări că guvernul nostru îşi cunoaşte cu mult prea bine îndatoririle, care decurg din neutralitatea sa, pentru a autoriza sau a îngădui încălcări ale acestei neutralităţi. Am amintit cum anchete recente au dovedit lipsa de temei a unor denunţuri asemănătoare. Am adăogat că autorităţile noastre controlează, cu cea mai mare grijă, la graniţă, pe toţi călătorii şi inspectează cu o vigilenţă, care merge până la amănunte, hainele şi documentele lor. «Putem noi oare, din moment ce ei sunt în regulă şi nu sunt suspecţi prin nimic, să le interzicem libera circulaţie prin România şi să ne dedăm unor acte de inchiziţie morală, totdeauna jicnitoare şi sterpe, asupra intenţiilor lor? Aspectul militar a constituit el vreodată un motiv legal de excludere de pe teritoriu său de arestare? Vom urmări şi vom înfrâna cu energie orice manoperă vinovată, dar drepturile şi îndatoririle noastre nu merg mai departe.

Nu este oare acuzată şi Austro-Ungaria?

A luat ea sau a putut ea lua alte măsuri decât acelea care au caracterizat fără întrerupere, atitudinea atât de corectă a României? Sublima Poartă a ameninţat ea oare Austro-Ungaria că va trimite canoniere în regiunea Dunării, cuprinsă între Orşova şi Semlin? Iată totuşi ameninţarea formulată împotriva României, ca o răsplată a lealităţii sale şi a jertfelor pe care şi le-a impus. Să presupune că nu este capabilă de a-şi ţine angajamentele. Dar guvernul român nu poate îngădui intrarea celor două canoniere în apele Dunării, neutralizate încă dela începutul războiului. Fără a mai vorbi de bănuiala, jicnitoare pentru demnitatea noastră, pe care ar implica-o prezenţa acestor două canoniere într'o regiune pe care o înţelegere expresă a închis-o, motivele pentru care am cerut şi am obţinut neutralizarea Dunării între Negotin şi Vărciorova (nevoia de a sustrage oricăror eventualităţi de luptă o zonă prea strâmtă pentru ca România să poată fi ferită de orice pagubă, — dorinţa de a înlătura orice posibilitate de conflict — garanţia de securitate a navigaţiei şi comerţului internaţional etc., etc.,) aceste motive există pe deplin şi astăzi. România nu poate, în faţa unor vagi acuzări, să renunţe la avantajele neutralităţii sale obţinute şi să lase să reînvie neajunsuri care trebuesc înlăturate cu o înţeleaptă prudenţă şi spre binele general».

Astfel am vorbit Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi.

Din rarele dar semnificativele cuvinte prin care Excelenţa Sa Savfet Paşa a întrerupt argumentarea mea, mi-am putut da seama că Sublimei Porţi

îi pare rău că a consimţit la neutralizarea Dunării şi caută, poate, un pretext pentru a se elibera şi pentru a-şi recăpăta libertatea de acţiune. Excelenţa Sa Savfet Paşa merge atât de departe încât îmi spune că îi pare foarte rău că s'a lăsat amăgit de propunerile noastre şi că ar fi făcut cu mult mai bine dacă le-ar fi respins, cu riscul de a lua asupra-şi toate răspunderile pe care le-ar fi adus după sine un refuz.

Este aceasta expresia unei convingeri personale sau ecoul discuţiilor dintre miniştrii otomani, privitoare la operaţiile militare? In orice caz, chiar de-ar fi numai o vorbă scăpată în înfierbântarea discuţii, mi s'a părut totuşi potrivit să raportez faptul Excelenţei Voastre.

Datorită faptului că comunic Nota aci anexată, în copie, şi că raportez convorbirea mai sus povestită, nădăjduesc că Excelenţa Voastră va binevoi să-mi trimită, în cunoştiinţă de cauză, instrucţiuni asupra răspunsului scris pe care aşi fi de părere că s'ar cuveni să-l adresăm Sublimei Porţi, în sprijinul declaraţiilor mele verbale şi pentru a respinge acuzările aduse în documentul aci anexat.

Sfârşind, rog pe Excelenţa Voastră să primească asigurarea înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 128, 129 şi 130. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1876, p. 113—06. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 455

Constantinopol, 13 Septembrie 1876

Domnule Agent,

Invoiala încheiată între Sublima Poartă şi Principatele Unite a prevăzut, precum ştiţi, că guvernul imperial nu va întreţine vase de război în partea Dunării care desparte Principatele Unite de Serbia, parte cuprinsă între Negotin şi Vărciorova, sub condiţia expresă, ca autorităţile Moldo-Valahe să impiedice trecerea şi introducerea în Serbia a muniţiilor de răsboi, a voluntarilor (şi să'ngădue) orice act potrivnic neutralităţii.

Guvernul imperial constată, cu părere de rău, că această condiţie de căpetenie nu a fost de fel respectată şi că rezulta din rapoartele oficiale şi particulare care i-au sosit că partea Dunării astfel neutralizată foloseşte ca trecere nu numai muniţiilor de război dar şi unor indivizi, fie izolaţi, fie întruniţi în bandă care merg în Serbia cu intenţia mărturisită şi bine cunoscută de a intra în luptă împotriva imperiului otoman.

Aducând aceste fapte la cunoştiinţa Agenţiei Princiare, Guvernul Imperial speră că Autorităţile Princiare vor lua, fără nicio întârziere, cele mai energice şi mai eficace măsuri pentru a pune capăt acestei stări de lucruri, potrivnică învoelii mai sus amintite, şi care, în ultima vreme, a luat proporţii însemnate.

Mai crede; deasemenea, că trebue să adaoge, că dacă aceste fapte se vor repeta, el va fi silit să trimeată în această regiune a Dunării două canoniere, care ar urma să practice o supraveghere pe care autoritățile princiare ar dovedi că sunt neputincioase de a o exercita.

Primiți, Domnule Agent, asigurarea deosebitei mele considerații.

(ss) Savfet

[Min. Af. Ext., dos. 71—76, Nr. 1—19, f. 131. Reprodus și în *Documente Oficiale*, p. 106—07. Anexa la adresa Agent dipl. dela Const. din 6/18 Sept. 1876. Originalul în limba franceză.]

456

Constantinopol, 16 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

După cum se vede din telegrama mea cifrată din 4/16 curent și în conformitate cu instrucțiunile cuprinse în ofisul Excelenței Voastre din 31 August /12 Septembrie, am fost să prezint Sâmbătă 4/16 Alteței Sale Marelui Vizir felicitările Alteței Sale Serenisime Principelui Carol I pentru suirea pe tron a Maiestății Sale Imperiale Sultanului Abdul-Hamid II. Alteța Sa, mulțumindu-mi în termenii cei mai curtenitori, a promis că va transmite aceste felicitări Maiestății Sale Imperiale.

Am înmânat apoi Alteței Sale scrisoarea Excelenței Voastre. A cetit-o în prezența mea și m'a congediat după o conversație ce a purtat mai ales asupra cantității și calității recoltelor noastre din anul acesta.

In cursul aceleiași zile am merș la Dl Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți, spre a-i preda scrisoarea cu care eram însărcinat din partea Excelenței Voastre. Parcurând-o, Savfet Pașa surâdea și îmi spuse în cele din urmă după ce a terminat lectura: « Dar ceeace mi-ați adus este o scrisoare de credit ! » Am răspuns afirmativ, punând în lumină graba și zelul cu care Excelența Voastră ați răspuns comunicării vizirială asupra suirii pe tron a noului Sultan.

Binevoiți a primi,.....etc.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Documente Diverse.* București, 1876, p. 74—75. Originalul în limba franceză.]

457

Viena, 7 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Dețin amănuntele asupra cărora am onoarea de a atrage atenția Excelenței Voastre, de la un om care n'a părăsit nicio clipă pe Impăratul Alexandru — al cărui favorit este — în tot timpul pe care majestatea Sa l-a petrecut la Varșovia.

Ţarul este foarte mulţumit de întrevederea sa cu Generalul Manteufel; *a valsat*, ceeace nu mai făcuse de foarte multă vreme.

N'a ascuns intimilor săi (printre care şi personagiul de care este vorba) că Impăratul Germaniei i-a garantat neutralitatea Austro-Ungariei, în cazul în care s'ar vedea silit să apere cu spada pe creştinii din Turcia. Impăratul a adăogat că a făcut şi mai face încă tot ce-i stă în putinţă pentru a salva pacea, *dar că şi-a pierdut speranţa în menţinerea ei.*

Foarte mişcat de această povestire şi după matură gândire, m'am dus ieri să-l văd pe Baronul Orczy, sub secretar de Stat la Ministerul Afacerilor străine şi alter ego al Contelui Andrassy şi i-am spus următoarele lucruri:

« Sunt, Domnule Baron, în cea mai falsă situaţie cu putinţă. Guvernul meu a aflat, din mai multe părţi deodată, că Rusia este sigură de neutralitatea dvs. în caz că ar fi nevoită de a declara războ Turciei. Domnul Ionescu, văzând că numai eu printre colegii mei păstrez tăcerea asupra unui fapt al cărui răsunet ar fi incalculabil pentru România, nu mi-a ascuns mirarea sa că, până astăzi, eu nu l-am ştiut. Recunosc că demersul meu vi s'ar putea părea indiscret; dar în locul meu, aţi face tot ca şi mine. V'aţi duce să-l rugaţi pe Baronul Orczy să vă spună *sincer* dacă este adevărat, că guvernul său a făgăduit, sau a autorizat o altă Putere să făgăduiască, în numele său Ţarului, neutralitatea Austro-Ungariei, şi fără îndoială, că Baronul Orczy v'ar răspunde cu lealitatea sa bine cunoscută. »

Subsecretarul de Stat îmi răspunse că nu se simte de fel stingherit de întrebarea pe care i-o pun şi, dimpotrivă, este foarte mulţumit să poată da explicaţii asupra unei chestiuni a cărei gravitate o recunoaşte: « Vă declar şi vă dau cuvântul meu de onoare adăogă Baronul, că niciodată nu s'a pus, nu s'a discutat şi nu s'a examinat eventualitatea de care îmi vorbiţi, între vreo Putere oarecare şi noi. Cum s'ar fi putut oare că acest lucru să se întâmple când Rusia nu a încetat nicio clipă să declare că intenţia sa statornică este aceia de a salva pacea. A discuta chestiunea neutralităţii în timp ce ea nu vorbeşte decât de pace nu ar însemna oare a-i arăta cea mai însultătoare neîncredere? Cunoaştem cu toţii faptele care ne îndeamnă să atribuim Rusiei intenţii războinice, dar *ele nu reuşesc să clatine încrederea noastră în Impăratul Alexandru*. Şi chiar dacă acest Suveran ar exprima unele îndoieli asupra putinţii de a menţine pacea şi chiar dacă guvernul rus, inspectând orizontul politic, ar face de pe acum încercări de a-şi asigura unele poziţii favorabile şi unele elemente puternice, în vederea unor eventualităţi pe care orice om politic este liber de a le prevedea, după voia fanteziei sale, toate probabilităţile ar rămâne totuşi în cumpăna păcii. Puterile sunt de acord pentru a respinge pretenţiile Turciei, pretenţii al cărui singur scop pare a fi dorinţa de a potoli fierberea populaţiei musulmane şi de a uşura dezarmarea voluntarilor. Faţă de acest acord, Turcia trebue să cedeze şi va ceda. Dacă totuşi războiul se va naşte din tratativele de pace nimeni nu poate

spune astăzi ce am face noi şi care ar fi atitudinea noastră; aceasta depinde de atâtea lucruri!».

O las pe Excelenţa Voastră să pună de acord spusele Baronului Orczy, a cărui bună credinţă şi sinceritate nu pot fi puse la îndoială, cu vorbele pe care Ţarul le-a rostit către intimii săi. Oare s'ar putea ca neutralitatea Austro-Ungariei, această neutralitate pe care Impăratul Wilhelm o garantează nepotului său, să fie o neutralitate forţată, ca aceia din 1870? In acest caz, cuvintele Sub Secretarului de Stat s'ar explica foarte uşor şi s'ar putea înţelege că Guvernul din Viena nu poate mărturisi o politică care nu este, din partea sa, liber consimţită.

Dar ce primejdie ar însemna pentru pacea Europei o asemenea politică! L-am mai întrebat pe Baronul Orczy dacă Puterile Garante nu se gândesc să'ntrunească conferinţe în *care să-şi afirme cu mai multă înţelegere*? Excelenţa sa îmi răspunse că, deşi le doreşte, nu le crede totuşi cu putinţă înainte de încheierea păcii şi că atunci se va recurge la ele « pentru a da îndoelilor care vor interveni între Turcia şi *adversarii săi*, forma unei *anexe a Tratatului dela Paris*. In ce priveşte chestiunea reformelor care urmează a fi introduse în administraţia Bosniei şi Herţegovinei, Baronul m'a asigurat că Contele Andrassy este dispus să schimbe *cu mult* primul său proect. După cum Excelenţa Voastră poate observa, suntem departe de statu-quo-ul îmbunătăţit! Convorbirea alunecând în curând asupra unor subiecte mai puţin grave, Baronul Orczy mi-a vorbit despre Domnul de Calice: mi-a spus că, cu toată vioiciunea sa italienească, el este prietenul cel mai sincer şi mai cald pe care îl are guvernul român printre reprezentanţii străini.

Vorbind despre o telegramă de la Belgrad, apărută în aceiaşi dimineaţă în *Tagblatt* şi anunţând că Principele Milan a fost proclamat *Rege al Serbiei*, subsecretarul de Stat mă întreabă ce impresie a produs această ştire în România? I-am răspuns că nu pot exprima în această privinţă decât simţământul meu personal dar că mi se pare că această ştire, dacă s'ar adeveri, ar pricinui o *impresie adâncă*. Baronul Orczy îmi răspunse că este şi el de aceiaşi părere.

Nu voi sfârşi acest lung raport înainte de a comunica Excelenţei Voastre că am văzut ieri pe toţi ambasadorii, afară de cel al Turciei. Reiese din cele pe care Excelenţele lor au binevoit a mi le spune, că din cele şase puncte pe care Poarta le-a formulat ca condiţii de pace, patru nu vor fi luate în consideraţie. Acela privind calea ferată Niş-Belgrad a şi obţinut asentimentul Serbiei, dar linia va fi sârbă şi nu turcă. In ce priveşte despăgubirea de război, Puterile, deşi admit principiul sunt totuşi de părere că valorile distruse şi stricăciunile făcute de trupele otomane în Serbia, compensează, şi încă cu mult, totalul pe care Turcia l-ar putea reclama pe bună dreptate.

Sir A. Buchanan m'a informat că avusese plăcerea de a transmite, în cursul dimineţii, la Bucureşti, o telegramă a Contelui Derby, în care acesta felicita guvernul Princiar pentru atitudinea sa corectă. Sosind tocmai atunci şi ambasadorul Italiei şi noi continuând a vorbi despre chestiunile româneşti, aceşti

domni îmi spuseră, în chip ocolit, că România a încetat de a mai opri transporturile de arme şi muniţii cu destinaţia Belgrad. Am tăgăduit cu energie că lucrurile s'ar petrece astfef. Generalul de Robilant mă încercă mai tare punându-mi deodată această întrebare: Ştiu că aţi desminţit oficial ştirea unei circulare în care Marele Vizir s'ar fi adresat Principelui României ca unui funcţionar turc, dar mi-aţi putea spune în ce termeni a fost notificat guvernului dvs. suirea pe tron a lui Abdul Hamid? Am mărturisit că nu ştiu.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

Agent,
I. Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 239. Parţial reprodus şi la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 384,' p. 168—169. Originalul în limba franceză.]

458

Bucureşti, 8 Septembrie 1876

Ion Ghica, vice preşedintele Senatului pleacă mâine, în misiune specială, la Londra. Se va opri la Viena şi va discuta cu dvs. chestiunile la ordinea zilei. Binevoiţi a-l informa de tot ce ştiţi despre intenţiile guvernului austro-ungar. Impresia adusă aci de la Livadia este că *Rusia va trata România părinteşte, dar că are intenţia de a face mai mult şi chiar şi război, pentru eliberarea Slavilor din Turcia.*

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 4. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1878, p. 35., Originalul în limba franceză.]

459

Ismail, 8 Septembrie 1876

După cum ştiţi, nu mă îndoesc un număr de Sârbi de 140 indivizi fără căpătâi, au trecut pe teritoriul nostru şi pentrucă nici la nimic nu se supun, nici mijloc de trai n'au, s'a dispus să fie trecuţi în Serbia. Acum m'am informat că autorităţile sârbeşti nu voesc [a-i] primi să intre în ţara lor. Te rog dar, domnule Ministru, să faceţi cele ce veţi crede de cuviinţă, ca ţara noastră să fie scăpată de aceşti vagabonzi.

Până atunci eu am luat măsuri asigurătoare în privinţa lor

Ministru,
S. Vernescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 229.]

460

Petersburg, 9 Septembrie 1876

Domnul agent diplomatic a părăsit Petersburgul, Duminică 29 August pentru a veni la Bucureşti, prin Moscova, Chiev şi Odesa; am primit cărţile

şi vă mulţumesc. De la plecarea Impăratului şi a Principelui Gorciacov suntem foarte prost informaţi aci; totul se tratează direct cu Livadia. Rusia şi Germania au strâns mult legăturile, decând cu misiunea lui Manteufel la Varşovia. Se pare că aceasta ar fi spus Impăratului Alexandru, în numele Impăratului Wilhelm, că Germania cunoscând caracterul leal şi dezinteresarea Ţarului în privinţa chestiunii orientale, Rusia poate să se bizue pe ajutorul său moral şi material. Se socoteşte foarte satisfăcătoare atitudinea energică a Angliei. Austria a rămas cam izolată. Se nădăjdueşte că Turcia va putea fi convinsă, dar în caz că ea ar refuza soluţia paşnică, sperând într'un conflict general din care ar putea trage foloase, Rusia crede că va putea obţine aprobarea Puterilor pentru a interveni militar. Propaganda în folosul Serbiei continuă fără întrerupere; trimit necontenit bani şi în fiecare zi pleacă ofiţeri şi soldaţi. In ultima vreme au circulat svonuri de război, desigur premature. Giers mi-a mulţumit pentru uşurinţele care se fac ambulanţelor şi voluntarilor. Ii pare rău că, uneori presa rusă ne nedreptăţeşte.

Girant,
E. Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 244. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

461

Bucureşti, 10 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am plăcerea să vă exprim via satisfacţie pe care guvernul Maiestăţii Sale a resimţit-o aflând că guvernul Princiar a luat o atitudine atât de chibzuită şi de paşnică în conflictul actual dintre Serbia şi Poarta otomană.

Guvernul Maiestăţii Sale este pe deplin de acord cu dvs., Domnule Ministru în ce priveşte părerea pe care mi-aţi exprimat-o că pacea şi liniştea sunt neapărat trebuincioase bunei stări şi prosperităţii României, şi îi place să creadă că părerea dvs. va continua să călăuzească politica guvernului Alteţii Sale şi că această politică va fi menţinută cu stricteţe.

Folosesc această ocazie, Domnule Ministru, pentru a vă exprima înalta mea consideraţie.

C. E. Mansfield

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 5. Originalul în limba franceză.]

462

[Bucureşti,] 11 Septembrie 1876

Domnul Ionescu răspunzând la telegrama d-lui gerante al Agenţiei din Petersburg, care-i vorbeşte de necontenite trimiteri de bani şi plecări de ofiţeri şi soldaţi, îl însărcinează a face cunoscut Guvernului Imperial că trecerea vo-

luntarilor în masse compromite neutralitatea noastră, că convoiul ce a plecat din Iaşi a emoţionat lumea diplomatică de aci. D. Ministru adaogă că Turcia are trimisă deja o notă prin care protestă contra trecerii muniţiunilor şi voluntarilor şi ameninţă a rupe aranjamentul pentru neutralizarea Dunării şi speră că aducând aceste fapte la cunoştinţa guvernului imperial va binevoi a lua cuvenitele măsuri pentru a pune capăt acestei stări de lucruri cari creiază României o situaţiune foarte dificilă.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 56.]

463

Turnu Severin, 13 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei domniei voastre că în zilele de 9,10 şi 11 au trecut în Cladova prin acest port 53 pasageri (Ruşi). Dela această din urmă dată, începând, în ceiace priveşte numărul a vă supune în fiecare seară informaţiuni prin telegraf, conform ordinului Nr. 9489, am crezut de prisos a-i mai nota a doua oară (a doua zi când trec în Cladova) fiindcă tot acei cari vin seara cu trenul, trec dimineaţa cu bărcile. Voi continua a vă supune de două ori pe săptămână raport de verice alte mişcări în acest port, sau şi afară din limitele portului, survenind la cunoştinţa subsemnatului, cari ar privi evenimentele de peste Dunăre. Intr'unul din aseminea raporturi am supus cunoştinţei domniei voastre că cea mai mare parte din trecători sunt din clasa de jos. De puţin timp însă o mare parte dintrânşii sunt de bună condiţiune. Deşi se prezintă şi trec toţi în costum civil totuşi se poate pătrunde că mulţi dintrânşii sunt ofiţeri activi din armata rusă. In curgerea precedentei jumătăţi de săptămână au mai trecut 33 cai cumpăraţi de pe la bălciurile Mehedinţului şi vămuiţi în acest port.

Binevoiţi etc.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 244.]

464

Constantinopol, 13 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin nota dela 3/15 curent, Nr. 9342, Excelenţa Voastră a binevoit a-mi schiţa planul general al tratativelor pe care ar urma să le ducem relativ la punctele memoriului prezentat în Iulie trecut Sublimei Porţi de către guvernul român şi a-mi indica acele puncte care reclamă o mai grabnică soluţie şi anume:

1) Delimitarea definitivă a graniţei turco-române, în insulele contestate ale Dunării.

2) Incheierea unor convenţii comerciale, de extrădare, poştală şi telegrafică.

Rezervând unui studiu ulterior chestiunea insulelor Dunării, care cere o desvoltare mai amănunţită, mă voi mărgini, în prezentul raport, să vorbesc despre diferitele convenţii care formează obiectul tratativelor noastre.

Cred de datoria mea ca, înainte de a sezisa din nou Sublima Poartă de propunerile aferente acestor convenţii, să supun Excelenţei Voastre gândurile pe care mi le trezeşte amintirea neîncetatelor piedici pe care le-a pus guvernul otoman de câte ori a fost vorba de a încheia cu guvernul român convenţii având un caracter sinalagmatic, oficial şi diplomatic. Aceste piedici, care se ivesc fără excepţie chiar dela începutul oricăror tratative, paralizând toţi sorţii de succes se pot repune astfel: 1) Care va fi forma pe care o vor avea actele ce urmează a se face. 2) Care va fi denumirea folosită pentru a desemna ţara noastră.

Excelenţa Voastră ştie cum Sublima Poartă a refuzat, până astăzi, să ne recunoască titlul de « România ». Puţină vreme înainte de a muri, Excelenţa sa Raşid Paşa, cedând în sfârşit insistenţelor mele repetate, părea înclinat să uşureze recunoaşterea formală a acestui titlu şi redactase chiar conceptul unui act în acest sens, pe care-şi propunea să-l prezinte Marelui Vizir şi Sultanului. Executarea proectului său a fost brusc amânată de tragicele evenimente din luna Iunie şi de către complicaţiile care au survenit, nelăsând niciun răgaz.

N'am lăsat, totuşi, chestiunea în părăsire şi am reînoit fără intrerupere, demersurile mele pe lângă actualul Ministru al Afacerilor Străine, fiind convins că o soluţie potrivită aspiraţiilor noastre ar constitui o prefaţă neapărat trebuincioasă oricărei încercări de înţelegere asupra altor chestiuni. N'am pierdut aşadar, nicio ocazie, de a reînoi instanţele mele; am cerut şi sprijinul reprezentanţilor celorlalte Puteri cari, de mai multe ori, dezaprobaseră pe faţă încăpăţânarea Sublimei Porţi care ne refuza această satisfacţie uşor de acordat. Am obţinut, mai ales concursul, activ al lui Sir H. Eliot, a cărui părere avea mare importanţă în ultima vreme; şi astfel, ieri, am putut primi, chiar de la Excelenţa Sa Savfet Paşa, asigurarea că se poate considera câştigată cauza noastră şi că faptul va fi îndeplinit în scurt timp. Am avut grijă de a-i aminti Domnului Ministru al Afacerilor Străine, pe baza telegramei mele cifrate dela 17/29 Iunie, Nr. 4729, şi a răspunsului telegrafic al Domnului Kogălniceanu din 18/30, Nr. 1279, acordul intervenit între predecesorul său şi mine: recunoaşterea titlului de « România » ar urma să-mi fie comunicată printr'o simplă notă, pentru a evita astfel orice altă formă care ar putea jicni susceptibilităţile noastre naţionale. Savfet Paşa nu a adus nicio obiecţie acestei soluţii, ceeace mă face să cred că şi el o va adopta. Mi se pare deci că putem nădăjdui că acest punct este definitiv câştigat.

Odată această piedică de căpetenie definitv înlăturată, — deşi ea era pur formală — se deschide calea pentru tratativele de fond, pe care le-am putea în-

dată începe cu hotărîre. Dar atunci vor interveni celelalte greutăţi, pe care le-am amintit mai înainte, şi, în privinţa cărora, mi se pare necesar a fixa, chiar dela început, atitudinea noastră, tot astfel după cum mi s'a părut necesar, pentru succesul demersurilor noastre ulterioare, de a câştiga mai întâi cauza titlului.

Care ar fi forma pe care trebue şi pe care ar putea-o avea actele ce ar urma să se încheie?

Sublima Poartă, într'adevăr, n'a voit niciodată să trateze cu guvernele noastre dela egal la egal. I se pare că demnitatea sa de Putere Suzerană o impedică să încheie cu un Principat Vasal acte care ar putea avea un caracter internaţional.

Guvernul Imperial îşi dă poate seama, în sinea sa, de interesul reciproc pe care-l au cele două ţări de a reglementa, de comun acord, relaţiile felurite, fireşti unor state vecine. Dar va consimţi el oare, în văzul lumii, să încheie convenţiuni care ar presupune ideia unei juxtapuneri de state, în timp ce grija suveranităţii sale admite cel mult şi ea « nec plus ultra » o simplă deosebire de administraţii? Intr'un cuvânt, putem noi nădăjdui şi trebui noi să urmărim, încheierea unor adevărate convenţii, redactate, iscălite şi ratificate, în aceleaşi condiţii în care sunt încheiate conveţiile noastre prezente sau viitoare cu alte guverne? Sau, mai de grabă, jertfind forma în favoarea fondului, şi renunţând să obţinem dela o Turcie în decadenţă ceeace am obţinut sau suntem pe cale de a obţine dela cele mai puternice State ale Europei, va trebui să ne mulţumim numai cu orânduiri administrative, cu prevederi reglementate prin simple schimburi de note, cu acorduri lipsite de orice caracter convenţional, lipsite de orice sancţiune suverană, neînvestite, în sfârşit, de formele de obicei folosite în asemenea cazuri şi care sunt de rigoare între statele contractante?

In această privinţă, lecţiile trecutului ne învaţă ce putem aştepta dela Sublima Poartă şi insuccesul tratativelor privind înţelegerea poştală, în octombrie 1875, corespondenţa, rămasă fără nicio urmare practică, dintre agenţia din Constantinopol şi guvernul Imperial, în 1871 şi 1872, asupra extradării reciproce a criminalilor, protestele Sublimei Porţi, pe când guvernul român iscălea un instrument internaţional, sau când adera la el (convenţia dela Geneva, tratatele dela Berna, Roma, Sft. Petersburg, etc.), fie când încheia direct convenţii cu statele europene (convenţia comercială austro-română, etc.) sunt tot atâtea dovezi semnificative ale simţămintelor guvernului otoman în această privinţă.

In rezumat: 1) Necesitatea de a subordona orice demers privind convenţiile, chestiuni recunoaşterii titlului de « România », chestiunea a cărei soluţionare pare a fi apropiată. 2) Nevoia de a hotărî forma convenţiilor sau învoelilor urmând a fi tratate cu Sublima Poartă şi fixarea, în această privinţă, pe de o parte, a minimum-ului de pretenţii pe care grija demnităţii noastre naţionale ne porunceşte să le avem pe de altă parte, a maximum-ului de concesii şi de în-

voeli prin care am putea încerca să înduplecăm obiceiurile înrădăcinate ale Sublimei Porţi.

Acestea sunt, Domnule Ministru, chestiunile pe care am socotit potrivit a le înfăţişa înaltei dvs. aprecieri şi hotărîri înaintea de a lua calea pe care mi-o indică nota Excelenţei Voastre, Nr. 9342.

Nădăjduind că Excelenţa Voastră va binevoi să mă înzestreze cu instrucţiuni complimentare, vă rog, Domnule Ministru, să primiţi asigurarea foarte înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 184—186. Originalul în limba franceză. Parţial reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1867, p. 100—101.]

465

Roma, 13 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Atrag în chip special atenţia Excelenţei Voastre asupra prezentei în care se află observaţiile mele cu privire la chestiunea din Orient, astfel cum se prezintă ea astăzi, în noua sa fază. In informaţiile pe care socot a le putea comunica Excelenţei Voastre, mai ales în ce priveşte situaţiile respective ale Austriei şi Rusiei, le deţin, fie din notele mele, redactate în urma convorbirilor cu personalul ambasadei austro-ungare, acreditată pe lângă M. S. Regele Italiei, fie mai ales, din notele secrete scrise dela Viena de către o persoană sus pusă şi în situaţie de a putea comunica date importante, de cele mai multe ori extrase din chiar izvoarele diplomatice şi din cercul restrâns al Contelui Andrassy. Informaţiile pe care le posed asupra actualei atitudini a guvernelor din Viena şi din Sft. Petersburg sunt încă departe de a fi satisfăcătoare şi nu se potrivesc de fel cu declaraţiile pe care le-a făcut acum patru zile Excelenţa Sa Domnul Melegari, Ministrul Afacerilor Străine al Italiei.

Desigur Excelenţa Sa este foarte bine informată; dar în urma propriei mele recolte, pe care o socotesc foarte obiectivă, nu pot fi tot atât de optimist în această chestiune a pacificării în Orient.

Excelenţa Sa îmi declara între alte ştiri bune că Rusia urma, într'o perfectă înţelegere, tendinţele, în genere declarate ale diferitelor guverne europene. Că aceste tendinţe, dealtminteri, sunt limpede definite şi că Turcia va trebui să accepte presiunea care i se va impune de comun acord. Că nu mai este probabilă reînceperea ostilităţilor, din moment ce suspendarea luptelor pe zece zile fusese acceptată şi limitată numai întrucât constituia condiţia unui armistiţiu neîndoios.

Nu cred să mă înşel când, cel puţin până astăzi, o asemenea afirmaţie ca neîntemeiată şi chiar foarte prematură, căci ea exprimă judecăţi asupra viitorului.

Excelenţa Sa mai adăoga că singurul lucru însă nehotărât erau măsurile ulterioare menite a ameliora în chip serios situaţia *Bulgariei*. Că delimitarea

dintre populaţiile creştine şi cele musulmane i se părea singura problemă mai grea. Uşurinţa cu care Domnul Melegari orânduia totul în vederea unei soluţii apropiate, la fel de fericită pentru fiecare şi pentru toţi, mi-a amintit o vorbă a Comandorului *Artom*, fost Secretar General la Ministerul Afacerilor Străine şi care, exprimându-i dorinţa mea de a face cunoştinţă cu viitorul Ministru, ce urma a fi numit, dar care nu sosise încă şi trebuia să înlocuiască pe Domnul Visconti-Venosta, în urma retragerii formaţiei Minghetti, îmi răspunse: « Face parte din familie; cunoaşte perfect Ministerul Afacerilor Străine, al cărui secretar general a fost de două ori; locuind însă de multă vreme în Elveţia, trăind ca un pensionar, s'a cam...ramolit ». Cuvântul e cam tare; îl las pe de antregul pe seama fostului Secretar General pe atunci în funcţie. Criticele şi duşmaniile pe care Domnul Melegari le trezeşte mă'ndreptăţesc însă să-mi amintesc această expresie, deseori repetată de atunci încoace. O confirmare neplăcută a acestei caracterizări a fost împrejurarea când, Ministrul, distrat, îl salută pe Contele de Wymphen, Ministrul Austro-Ungariei la Roma, astăzi ambasadorul la Paris, cu numele de « General ». Domnul Conte de Wymphen, primi râzând această nouă avansare, care amuză multă vreme lumea diplomatică.

In ce mă priveşte, iată care sunt informaţiile cu adevărat serioase pe care le pot garanta Excelenţei Voastre, dar numai până la 23 Septembrie, inclusiv. Niciodată situaţia nu a fost mai încurcată şi mai greu de definit decât acum, după suspendarea ostilităţilor; se spune că ar fi început tratativele între Marile Puteri în scopul de a se'nţelege asupra unui program oarecare şi că, dat fiind că Anglia ea însăşi propune menţinerea statuquo-ului în Serbia şi instalarea unor administraţii autonome în Bosnia şi în Herţegovina şi în Bulgaria — aceasta fiind maximumul cerut astăzi de către Rusia — se poate nădăjdui ca tratativele să izbutească în curând.

Informaţiile mele însă, mai ales notele secrete dela Viena mă împiedică să cred că schimbările de păreri ce au loc astăzi între guvernele din Sft. Petersburg, Londra, Viena şi Berlin, merită numele de tratative. Ele nu sunt, pentru moment, decât simple dibuiri venind dintr'o parte şi dintr'alta şi cel mult intrigi ale Rusiei, fie pentru a încurca şi mai mult situaţia, fie pentru a păcăli Anglia sau Austria, prima printr'o înţelegere în afară de Austria, de Franţa şi de Italia, a doua printr'un demers oarecare care nu ar fi decât în folosul Rusiei. Deaceia Domnul Novicov se duce zilnic la domnul Andrassy cu câte o nouă propunere, care este totdeauna refuzată, ceeace nu-l impiedică pe ambasadorul rus să revină a doua zi şi chiar să-şi bată joc de Ministrul austriac. « Nu-i nimic de făcut cu Domnul Andrassy, spunea el de curând, căci nu înţelege niciodată de ce este vorba ».

Ştirile secrete din Viena adaogă că Domnul Novicov are perfectă dreptate « ce caracterizează într'adevăr Ministerul nostru este lipsa complectă a oricărei idei, şi a oricărei înţelegeri nu numai pentru ce doreşte dar şi pentru ce nu doreşte. »

Această ultimă apreciere pictează cât se poate de bine adevărata situaţie a Guvernului Andrassy; căci la ultimele mele întrebări, Prinţul Vrede, secretarul ambasadei austro-ungare la Roma, îmi răspunse: « dragul meu, ce ţine astăzi pe loc Austria, este nu numai faptul că are în fruntea guvernului un Ungur, dar mai ales faptul de avea un guvern nehotărît, care-şi schimbă părerea de la zi la zi şi nu poate lua o decizie...Pentru noi un război, căci Austria este hotărîtă, la nevoe, să facă cele mai mari jertfe, ar însemna un risc foarte mare ». Vorbind despre Contele Andrassy notele secrete adaogă: «este izbitor cum atâta incapacitate este însoţită de atâta înfumurare; el (Andrassy) vrea să aibă aerul de a le şti pe toate şi de a conduce el treburile în chestiunea orientală: De pildă, ieri (20 Sept.), Domnul Andrassy era triumfător şi mărturisea cu plăcere prietenilor săi că el va fi acela care va fi însărcinat cu redactarea contra-propunerilor. Astăzi este, dimpotrivă, foarte deprimat pentru că i se pare a avea motive să bănuiască că Rusia intenţionează să se'nţeleagă direct cu Anglia. Nu am nevoe să vă mai spun că informaţiile unui Minister astfel condus n'au decât o valoare ce se schimbă dela zi la zi şi că ele sunt confirmate dimineaţa pentru a fi desminţite seara ».

Ştiţi desigur, până acum, Domnule Ministru, că tratatul preliminar publicat de către « *Franţa* », nu este decât o falsificare destul de stângace dar v'aşi putea da asigurări că Rusia, ea însăşi, l-a dat spre publicare unui agent în serviciul său. Interesul ei era să sperie Turcia, să dezamăgească Austria şi să dea de gândit Angliei. Se spune că un asemenea tratat nu a fost niciodată scris; nu mă îndoesc, dar fondul este perfect adecuat actualelor legături dintre Prusia şi Rusia. Această politică se pare că nu ar fi opera Domnului Bismarck ci a Impăratului Wilhelm, el însăşi, care o apără. Informaţiile pe care le am asupra călătoriei lui Manteufel la Varşovia se potrivesc cu aceste păreri. « Impăratul Alexandru ar fi făgăduit Impăratului Germaniei să nu facă niciodată nici un demers în chestiunea Orientului fără consimţământul prealabil al celorlalte două Puteri din Nord şi Impăratul Wilhelm s'ar fi angajat, în cazul în care Rusia ar fi silită să declare război Turciei, să păstreze neutralitatea ». In legătură cu această convenţie *verbală* dintre Rusia şi Prusia să-mi fie îngăduit, Domnule Ministru, să comunic Excelenţei Voastre un fapt care mi-a fost dat ca sigur şi care nu este lipsit de interes. Apropiat de obiectul misiunii Domnului de Manteufel, domnul de Novicov a propus oficial Domnului Andrassy să ocupe militar Bosnia în timp ce Rusia va ocupa Bulgaria. Aceasta era răspunsul pe care Rusia propunea să-l dea condiţiilor de pace ale Turciei. Domnul Andrassy a primit foarte prost această propunere, a refuzat-o tăios şi în convorbirea foarte însufleţită pe care o avu asupra acestei teme cu Domnul Novicov, îi spuse acestuia din urmă: « refuz fără nicio şovăială şi dacă nu vă place, foarte bine! faceţi război, faceţi război dacă puteţi, voi găsi eu un mijloc să-l localizez ». Domnul Novicov, aflându-se a doua zi într'o societate foarte numeroasă şi chiar cam amestecată, la Voeslau (localitate balneară din împrejurimile Vienei) a povestit această convorbire,

adăugând: « Domnul Andrassy priveşte uneori cam ciudat situaţia. Dacă Rusia este silită să facă război, doar nu Austria o poate împiedica. Ne-am gândit noi şi la aceasta şi avem motive să credem că în acest caz, Prusia ar fi aceia care ar lua asupra sa, să conducă politica Austriei. Dar dacă Austria, ea însăşi, s'ar însărcina să localizeze războiul, ei bine, cu atât mai bine pentru Prusia...în ce ne priveşte tocmai aceasta şi vrem ». Aceste amănunte arată, Domnule ministru care sunt adevăratele raporturi reciproce dintre cele *trei Puteri din Nord.*

Pentru a sfârşi prezentul raport, închei prin câteva informaţii privind purtarea şi rolul pe care-l joacă în Serbia Generalul rus Cernaiev, relativ la faimoasa proclamaţie a Principelui Milan, ca rege al Sârbilor.

Proclamarea în formă de către armata lui Cernaiev a făcut aci o proastă impresie. Din primul moment se văzu că este vorba de un răspuns indirect dat de Rusia condiţiilor de pace formulate de Turcia. Şi deşi telegramele din Petersburg afirmă că guvernul rus nu a prea gustat acest « pronunciamento » mi se pare, totuşi, firesc ca purtarea Generalului Cernaiev să fie dirijată. Şi în această privinţă voi raporta aci părerea autorului notelor secrete: « un diplomat, prieten cu mine, şi care este deobicei foarte bine informat asupra tendinţelor Rusiei, mi-a spus: crede-ţi-mă, Cernaiev nu ar fi făcut niciodată un asemenea demers, fără a fi fost autorizat. De cine? Nu ştiu dar sigur este, că nu l-a făcut fără încuviinţarea Guvernului său. Deaceea sunt de părere că Cernaiev ştie că această proclamaţie va fi refuzată de Principe. Dacă a continuat s'o facă este că a avut motivele sale ».

Şi eu cred că Domnul Cernaiev urmărea un scop. Nu se poate oare admite că precum a proclamat astăzi regalitatea va putea proclama mâine abdicarea Principelui Milan? N'ar fi oare acesta un mijloc simplu de a provoca o revoluţie rusească în Serbia?

Sfârşesc, Domnule Ministru, exprimându-mi dorinţa de a vedea armistiţiul definitiv încheiat şi, ca imediată urmare, restabilirea unei păci neapărat necesară bunei stări a României.

Este sigur că diplomaţia, cel puţin în genere, îşi continuă opera sa firească de pacificare, dar, pe dealtă parte, informaţiile mele, pe care le-am comunicat Excelenţei Voastre, ştirile necontenitelor înarmări care au loc cu mare activitate în Turcia, Serbia şi Austria par a deştepta îndoeli. Ştiu că ni se citează proverbul: « si vis pacem para bellum », dar cu mult mai umanitar şi mai folositor pentru viitor ar fi acest alt proverb pe care l-am pus în fruntea uneia din ultimile mele broşuri intitulate: « si vis pace para pacem ».

Folosesc această ocazie pentru a ruga pe Excelenţa Voastră să primească expresia sentimentelor mele de înaltă consideraţie.

Girant,
G. G. Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 246—249. Originalul în limba franceză.]

466

Petersburg, 16 Septembrie 1876

A prevăzut Guvernul Princiar cazul în care Rusia ar intra în campanie şi, în această eventualitate, care ar fi atitudinea noastră? Aş dori să o ştiu pentru a nu fi luat pe nepregătite în conversaţiile mele, bine înţeles fără totuşi a mă risca prea departe.

Girantul,
Emil Ghica

[*Documente Oficiale*. Bucureşti, 1878, p. 35. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată. Extras.]

467

Turnu Severin, 16 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune domniei voastre că în zilele de 13,14 şi 15 ale curgătoarei Septembrie, pe lângă numărul pasagerilor raportat la timp prin telegraf, au mai trecut prin Cladova: 70 colete conţinând diferite obiecte necesare medicinei, 12 colete cu 450 perechi cisme vămuite la Ungheni şi 15 cai cumpăraţi din Mehedinţi şi vămuiţi în acest port.

In ceiace priveşte pe trecătorii cari sosesc cu trenurile ordinare pentru Cladova, cred de trebuinţă a supune domniei-voastre că din cauza neregulei ce este la gară, nu se poate todeauna cunoaşte exact numărul veniţilor pentru Serbia. Pe platoul gărei, înainte şi după sosirea trenulni câte o oră este un fel de promenadă a unei mulţimi de curioşi din toate clasele oraşului, astfel că cei cari sosesc, coborând de odată din diferite vagoane se amestică prin mulţime şi apoi ies în grămadă pe o uşă largă. Controlorii vagoanelor nu pot şti decât numărul total al tuturor voiajorilor. Dânşii nu pot sau nu sunt ţinuţi a şti osebit pe cei cu destinaţiunea spre Serbia. Şeful gărei aseminea. Comisarul de gară nu ştie nimic. Poliţaiul oraşului zice că-i numără după ce se duc în oraş, ceiace face iarăşi a nu putea (şti) ceva pozitiv fiindcă dânşii odată intraţi în oraş se răspândesc.

Din cauza celor ce am onoare a supune domniei voastre mai sus, prin telegrama de ieri seara, am raportat onorabilului minister ce dirigeaţi că au sosit 160 pentru Cladova, când în realitate numărându-i astăzi, când au trecut cu bărcile, au fost 195 veniţi de aseară; iar poliţaiul voia a mă asigura aseară că sunt 250 pentru care ar fi avut ştiinţă positivă deşi nu erau decât patru vagoane de clasa III, având fiecare vagon 40 locuri.

Ca să vă pot a vă supune o informaţiune exactă asupra trecerii acestor individe în Serbia, vă rog respectos, domnule Ministru, să binevoiţi a mă autorisa ca telegramele din fiecare seară despre care ordonaţi cu Nr. 9489 să conţină numărul celor trecuţi în cursul zilei, în loc de numărul celor sosiţi pentru

a trece a doua zi. Astfel numai se va putea cunoaşte adevăratul număr fără a fi o mare diferenţă de timp fiindcă toţi cei cari vin seara cu trenul pentru Serbia, trec în curgerea zilei următoare.

Binevoiţi vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 252—253.]

468

[Bucureşti,] 17 Septembrie 1876

Domnul Ionescu răspunde d-lui Ghika că informaţiunile parvenite Sublimei Porţi în privinţa conflictului dintre autorităţile române şi ofiţerul de marină şi un servitor de pe vaporul otoman «Nuzhetie» sunt cu totul neecsacte, căci iată cum s'a petrecut faptul:

La 5 August trecut vaporul de comerţ otoman «Nuzhetie» staţiona în portul Galaţi. Pe debarcader se afla un agent al Regiei Monopolului tutunurilor şi un soldat de sentinelă. Un servitor depe vapor ieşind pe ţărm şi voind a lua calea către oraş, este acostat de suszisul Agent al Regiei şi întrebat dacă are tutun asupra-i; el răspunde că n'are decât un pachet. Agentul însă voind a-i face perchiziţiune, spre a se încredinţa de adevărul arătărilor lui, descopere o cantitate mare de tutun ascunsă sub haina sa; acesta văzându-se prins în flagrant delict de contrabandă şi temându-se de consecinţele faptului său chiamă ajutor; atunci doi indivizi es din vapor, dintre care unul era secundul Căpitan al bastimentului. Aceste două persoane sar asupra agentului Regiei şi maltratându-l caută a-l târî în vapor; sentinela română însă intervine ca să-i despartă; dar Taloat Efendi (secundul căpitan) şi soţul său, lăsând pe agent se reped asupra soldatului de sentinelă, îl apucă unul de baioneta armei, altul de gât, îl maltratează lovindu-l cu pumnii şi cu bastoane. In acel moment agentul încă reţinea pe contrabandist şi se silea a-i lua tutunul ce acesta avea asupra-i, dar la un apel dat de acest din urmă în limba turcă, Căpitanul vaporului şi cu mai tot personalul vasului se reped asupra agentului, îl încungiură cu lovituri şi îl silesc a da drumul servitorului Costi, care scăpând se refugiază în vapor. Soseşte în fine comandantul punctului Galaţi, carele văzând sentinela maltratată şi mai [cu seamă], dezarmată, restabileşte ordinea, punând capăt conflictului, arestează pe Talaat Efendi, desemnat de soldatul de sentinelă ca acela ce şi-a permis a-l ataca şi a-l maltrata. Personalul vasului care luase parte la încăerare era în număr de nouă; nouă inşi contra Agintelui Monopolului şi sentinelei.

Ancheta asupra faptelor începe. Agentul comercial otoman asistă la dânsa. S'a ascultat arătările Agintelui Regiei, al sentinelei, al comandantului de punct, ale a cinci martori şi rămăsese a se lua declaraţiunile servitorului Costi şi ale lui Talaat Efendi. Atunci Agintele Comercial otoman intervine şi face a se amâna

cercetarea pe a doua zi. Insă în dimineaţa acestei din urmă zile, vaporul dispăruse luând cu sine pe Talaat Efendi şi Agintele otoman nu se prezentă spre a asista, după cum promisese, la continuarea anchetei. Fu dar invitat prin adresă formală ca să nu refuze asistenţa sa pentru a treia zi, dar nici atunci nu s'a prezintat. Această conduită din partea echipagiului vaporului «Nuzheti» a fost o mărturisire tacită despre culpabila purtare a Căpitanului Talaat, iar refuzul Agintelui otoman de a participa la ceercetare o recunoaştere indirectă a acestei culpabilităţi.

Prin intervenirea ofiţerului român de a restabili ordinea nu s'a probat de loc ca acesta să fi maltratat pe ofiţerul otoman. Guvernul român a avut satisfacţiunea a constata că până astăzi nicio plângere n'a fost făcută contra ofiţerilor români de căpitanii diferitelor vase sub pavilioane străine cari frecventă porturile noastre. Revenind asupra cazului special ce ne ocupă este bine stabilit că din ofiţerii români n'a intervenit niciunul în conflictul despre care e vorba, afară de comandantul punctului care a restabilit ordinea.

Unde dar este faptul care motivează espresiunea de act de violenţă şi arbitrariu din nota S. Porţi? Dl Ministru adaogă că dacă n'a adresat nici o reclamaţiune guvernului M.S. Sultanului, a fost dorinţa constantă de a nu introduce niciun element de iritaţiune în raporturile ce din fericire există între ambele guverne şi roagă pe Generalul Ghica a demonstra S. Porţi că informaţiunile ce i-au parvenit în privinţa faptului ce ne ocupă, sunt departe de a fi exacte şi dacă guvernul otoman va continua a susţine veracitatea informaţiunilor sale, atunci nu rămâne decât a propune instituirea unei comisiuni mixte înaintea căria să apară ofiţerii vasului în chestiune cari sunt consideraţi de noi ca adevăraţii provocatori şi singuri culpabili de nerespect către autorităţile române.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 56—57.]

469

Bucureşti, 19 Septembrie 1876

Răspund telegramei dvs. dela 28 Septembrie. In această clipă, când tratativele de pace merg spre o soluţie fericită, când Rusia, ea însăşi, doreşte pacea, guvernul princiar nu se poate pronunţa cu privire la atitudinea sa, în eventualitatea unui război declarat de Rusia. Noi dorim să nu se îndoiască de sentimentele noastre de încredere în politica sa binevoitoare faţă de noi şi trebue să căutaţi a da toate asigurările guvernului Imperial că noi punem cel mai mare preţ pe bunele noastre legături cu Rusia.

Mulţumim, îndeosebi, Guvernului Imperial pentru asigurările pe care ni le dă şi sperăm că ne va ajuta din răsputeri ca să ne menţinem situaţia noastră atât de delicată.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 251. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

470

Viena, 20 Septembrie 1876

Sorţii de pace sporesc. Părerea oamenilor competenţi este, totuşi, de a retrage armata din calea Ruşilor şi de a o ţine gata pentru orice eventualitate. Am câştiga mare importanţă şi Puterile ar ţine, într'un mare grad, socoteală de noi.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 31, f. 7. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

471

Bucureşti, 20 Septembrie 1876

.. Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat dela Departamentul de Rezbel, cu No. 5651;

văzând jurnalul Consiliului Miniştrilor încheiat în şedinţa dela 17 Septembre 1876, sub No. 1;

In puterea art. 25 din legea comptabilităţii generale a statului,

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Jurnalul Consiliului Miniştrilor, citat mai sus, este aprobat de Noi.

Art. II. Se deschide pe seama Ministerului de Rezbel, un credit suplimentar de lei 20.000, la cap. 15 art. 33 al budgetului pe anul 1876, cu care să se poată face faţă cheltuielilor indispensabile la confecţionarea muniţiei de rezbel, reparaţii de arme, etc.

Art. III. Această sumă se va regula prin compturi şi se va acoperi din creditul de 500.000 lei, acordat prin legea dela 29 Iulie 1876 pentru deschiderea de credite suplimentare şi extraordinare.

Art. IV şi cel din urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezbel este însărcinat cu aducerea la îndeplinirea decretului de faţă.

Carol

Dat în Bucureşti, la 20 Septembrie 1876

[*Monitorul Oficial*, Nr. 216 din 29 Oct. 1876, p. 5297.]

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezbel
Colonel Slăniceanu

No. 1829

Raportul D-lui Ministru de Rezbel către Măria Sa Domnitorul.

Prea Inălţate Doamne,

Am onoarea a prezenta Inălţimii Voastre alăturatul jurnal al Consiliului de Miniştri No. 1, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de lei 20.000

la cap. 15 art. XXXIII, materialul artileriei prevăzut in budgetul anului curent, rugând cu tot respectul pe Măria Voastră, să binevoiască a subscri alăturatul proiect de decret.

Sunt cu cel mai profund respect,

....

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezbel,
Colonel Slăniceanu

No. 5651 1876, Septembre 18

[*Monitorul Oficial*, Nr. 216 din 29,11 Oct. 1876, p. 297 col. I, II.]

472

Viena, 21 Septembrie 1876

In scrisoarea sa către Francisc Iosef, Ţarul solicită cooperarea Austriei pentru a pacifica peninsula Balcanică, dacă Turcia refuză propunerile Angliei. Dacă tratativele de pace dela Constantinopole nu izbutesc, s'ar putea ca Ruşii să intre în Bulgaria prin România şi Austria să ocupe Bosnia-Herţegovina. Francisc-Iosef nu a trimis încă răspunsul său.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 188. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată confidenţială.]

473

Bucureşti, 24 Septembrie 1876

Ministerul de Resbel

... Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel sub No. 2.614;

Văzând jurnalul Consiliului Nostru de Miniştri, încheiat în şedinţa sa de la 24 Septembrie 1876, cu No. 2,

Am decretat şi decretăm ce urmează:

Art. I. Jurnalul sus zis se aprobă.

Art. II. Se deschide un credit suplimentar de 10.000 lei, la capit. 12, art. 30 al bugetului Ministerului de Resbel, pe anul curent, din fondul extraordinar de 500.000 lei, spre întâmpinarea cheltuelilor Ministrului Nostru de Resbel, în misiunea diplomatică cu care este însărcinat, însoţit de Maiorul Singurof.

Art. III. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret.

Dat în Bucureşti, la 24 Septembrie 1876.

Ministru Secretar de Stat — Carol
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu
No. 1.881

Reportul Dlui ministru de Rezbel către Măria Sa Domnitorul

Prea Inălţate Doamne,

Subsemnatul am onoare de a supune la Inalta Măriei Voastre aprobare, jurnalul Consiliului de Miniştri, încheiat în şedinţa sa dela 24 Septembrie 1876, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de 10.000 lei, la capitolul misiilor şi transporturi supunând la Domneasca Măriei Voastre semnătură şi decretul cuvenit pentru deschiderea suszisului credit.

Sunt cu cel mai profund respect,

. . . .

Ministru Secretar de Stat,
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu.

No. 2.614. 1876, Septembrie 24

CONSILIUL MINIŞTRILOR
Jurnal

Consiliul Miniştrilor, în şedinţa dela 24 Septembrie, anul 1876,

Luând în deliberare referatul Dlui Ministru de Resbel, sub No. 2.606, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de 10.000 lei la capit. 12, art. 30, al bugetului Ministerului de Resbel pe anul curent.

Consiliul aprobă deschiderea acestui credit suplimentar de 10.000 lei, din fondul extraordinar de 500.000 lei, prevăzut în bugetul general al statului, pe anul curent, spre întâmpinarea cheltuelilor mergerei în misie diplomatică a Dlui Ministru de Resbel, însoţit de D. Maior Singurof.

Dispoziţiile aici cuprinse se vor aduce la îndeplinire de către D. Ministru de Resbel, după Domneasca aprobare.

Miniştri: I. C. Brătianu, G. D. Vernescu, Dimitrie Sturdza, colonel Slăniceanu, G. Chiţu, N. Ionescu, Eug. Stătescu.

No.2

Referatul Dlui Ministru de Resbel, cu No. 2606 din 24 Septembrie, către onor. Consiliul de Miniştri.

Domnilor Miniştri,

Am onoarea a vă ruga să binevoiţi a acorda un credit suplimentar de 10.000 lei, la capit. 12, art. 30, al bugetului Ministerului de Resbel, pe anul curent, pentru întâmpinarea cheltuelilor cu ocaziunea mergerei subsemnatului în misiune diplomatică, cu care sunt însărcinat, însoţit de D. Maior Singurof.

Ministru de Resbel,
Colonel Slăniceanu

[*Monitorul Oficial*, Nr. 251, 11/23 Nov. 1876, p. 6057, col I, II.]

474

București, 24 Septembrie 1876

Consiliul a autorizat pe Domnul Ministru de Resbel a concentra trupele permanente şi teritoriale pentru instrucţie şi manevre, chemând în acelaşi timp şi rezervele lor, iar pentru întâmpinarea cheltuelilor acestor concentrări, a încuviinţat deschiderea unui credit suplimentar de lei 200.000 adică la Cap. IV art. 14, infanterie 93.000 art. 15. cavalerie 6.200, art. 16, artilerie 12.400, art. 17, geniu 6.200 la cap. VII art. 23, dorobanţi 55.800 şi art. 24, Călăraşi 26.400 din S extraordinar de lei 500.000.

[Arh. St. Buc. Preşedinţia Consiliului, dos. Nr. 10/1876, P. IV. Copie fişă M. St. M.]

475

Bucureşti, 25 Septembrie 1876

Guvernul a hotărît să se facă concentrări de trupe în vederea manevrelor de toamnă, conform legii. Această concentrare este cu atât mai îndreptăţită în actualele împrejurări cu cât trebue să fim gata pentru orice eventualitate.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 228. Originalul în limba franceză. Reprodusă şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 36. Telegramă cifrată.]

476

Bucureşti, 28 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a da urgent ordine prefecţilor de judeţe ca administraţia civilă să dea tot concursul autorităţilor militare pentru adunarea rezerviştilor.

Primiţi vă rog, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

Ministru, ...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 5.]

477

Viena, 28 Septembrie 1876

Mobilizarea armatei noastre pricinueşte aci vii îngrijorări; Primejdia unei ocupaţii ruse fiind socotită ca depăşită, se crede că această măsură ascunde proecte asupra Bulgariei.

Este foarte probabilă încheierea unui armistiţiu formal.

Bălăceanu

[București], 28 Septembrie 1876

Răspund telegramei dvs. de astăzi. Mobilizarea nu este decât o concentrare, pe divizii, pentru manevre. Această măsură nu ascunde, așadar, niciun proect asupra Bulgariei. Dorința noastră de pace este sinceră.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 225. Originalele în limba franceză. Confidențiale.]

478

Galați, 28 Septembrie 1876

Am onoare a vă supune că D. Ministru de Rezbel în trecerea pela Barboşi mi-a ordonat a rechema batalionul ce era dus la Bolgrad nemai fiind trebuincios şi a lăsa o Companie din acel Batalion, de 80 oameni sub direcţie superioară a Maiorului Teodorescu comand. Garnizoanei Bolgrad, mai ales că se mai află alte două companii la Reni.

Aceasta spre a Dvs. cunoştinţă.

Comand. Diviziei,
General Radovici

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 3. Telegramă.]

479

Bucureşti, 29 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

După dispoziţiile luate rezervele fiind chemate sub drapel şi cum o parte din aceşti oameni sunt amploiaţi pe lângă diferitele autorităţi, vă rog, Dle Ministru, să binevoiţi a da ordinele d-voastre la toate autorităţile pendinte de Ministerul ce dirijaţi, ca rezerviştii ce vor fi primit ordine de plecare să nu fie reamplasaţi în funcţiile ce ocupă, pentrucă astfel dânşii să nu piarză nimic pe timpul ce-şi îndeplinesc o datorie prescrisă de lege.

Primiţi, vă rog, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 7.]

480

Bucureşti, 29 Septembrie 1876

Dl. Ministru de Rezbel mă încunoştiinţează prin adresa Nr. 8309, că după dispoziţiile luate, rezervele sunt chemate sub drapel şi fiindcă o parte din aceşti oameni se găsesc amploiaţi pe lângă diferite autorităţi, mijloceşte, ca rezerviştii ce vor fi primind ordine de plecare,de se poate să nu fie reamplasaţi în funcţiunile

ce ocupă, pentru ca astfel dânşii să nu piarză nimic pe timpul ce-şi îndeplinesc o datorie prescrisă de lege.

Vă recomand, Dle Prefect, din parte-mi şi vă invit dacă serviciul ar suferi lipsa, să daţi dlor funcţionari aflaţi în condiţiune de concentrare, congediuri spre a putea astfel îndeplini îndatoririle ce le pune legea de înarmare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 8.]

481

Bucureşti, 29 Septembrie 1876

In urma cererei făcută de d. Ministru de Resbel, vă invit să daţi tot concursul Dvs. autorităţilor militare, în marginile legilor în fiinţă, pentru adunarea rezerviştilor.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 6.]

482

Bucureşti, 29 Septembrie 1876

Dl. Ministru de Resbel încunoştiinţează prin adresa Nr. 8309 că după dispoziţiile luate rezervele sunt chemate sub drapel şi fiindcă o parte din aceşti oameni se găsesc amploiaţi pe lângă diferite autorităţi, mijloceşte ca rezerviştii ce vor fi primit ordine de plecare, de se poate să nu fie reamplasaţi în funcţiunile ce ocupă pentru ca astfel dânşii să nu piarză nimic pe timpul ce-şi îndeplinesc o datorie prescrisă de lege.

Am onoare, Dle Şef a vă face cunoscut de aceasta, adăogându-vă că dl. Ministru prin circulară a binevoit a autoriza pela diferitele autorităţi dependinte acestui Minister, că dacă serviciul poate suferi lipsă să dea dlor funcţionari aflători în condiţia de rezervişti concediuri spre a putea astfel îndeplini îndatoririle ce le pune legea de înarmare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 10.]

483

Roman, 29 Septembrie 1876

Comandantul Regimentului local de dorobanţi a cerut ca până la plecarea Regimentului concentrat în oraş să se dea în cuartirire 1200 dorobanţi şi 700 rezervişti.

Primăria a procedat la satisfacere conform art. 41 din legea publicată în Monitorul Nr. 79 din 1872.

Prefect,
Brăescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Com., dos. Nr. 5172, f. 4.]

484

Craiova, 29 Septembrie 1876

Trupele concentrate nu au bani. Casierii refuză plata mandatelor din cauza nesosirii delegaţiei Ministerului de Finanţe. Unii din furnizorii cari au hrănit până acum trupele pe credit, nu voiesc a mai da. Rog regulaţi cele de cuviinţă.

General de Brigadă,
Lupu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 1. Telegramă.]

485

St. Petersburg, 29 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Folosind plecarea unuia din colegii mei, care se duce la Berlin, mă grăbesc să trimit Excelenţei Voastre, câteva scurte informaţii, strânse în ultimile zile. S'ar putea ca unele din ele să fie inexacte, dat fiind greutatea cu care aflăm aci ştirile. Domnul de Giers, care conduce, în lipsa Principelui Gorcĭacov, Ministerul Imperial al Afacerilor Străine, este, deobicei, prost informat. Toate tratativele se duc direct între Livadia şi diferitele capitale ale Europei, astfel încât Domnul de Giers nu primeşte decât ştiri întârziate, când totul este gata, şi, chiar atunci când consimte să le transmită, nu o face decât cu mari rezerve, fiindu-i teamă de a se compromite, lipsit cum este de directivele şi autorizaţia Principelui Cancelar. Pentru a ne putea ţine în curent cu cele ce se'ntâmplă trebue, aşadar, să folosim izvoare particulare, de autenticitatea cărora nu putem fi totdeauna siguri.

Se pare că vasele Companiei Maritime Ruse din Odesa ar fi fost mai dinainte rechiziţionate pentru a fi folosite la transporturi, în caz de nevoe; se pare, deasemenea, că s'ar lucra cu activitate la fortificarea porturilor şi cetăţilor Mării Negre. Material de război (tunuri, arme şi muniţii) ar fi fost trimis spre sud, precum şi provizii alimentare în mare cantitate. Până acum nu s'ar fi făcut nicio mişcare de trupe; ele ar fi încă concentrate, toate, lângă liniile de cale ferată, pentru a putea sosi grabnic în Basarabia, la primul semnal. Primele care s'ar pune în mişcare ar fi trupele din garnizoane poloneze; ele ar fi îndată înlocuite pe malurile Vistulei, de către Garda Imperială, care numără aproximativ 30 000 de oameni şi care, afară de două sau trei regimente, se află totdeauna la Petersburg sau în împrejurimi.

Plecarea Marelui Duce Moştenitor la Livadia stârnise deja o mare senzaţie, emoţia a sporit: Domnul de Reutern, Ministrul de Finanţe, a fost şi el chemat de urgenţă. A plecat alaltăieri, luni, însoţit de şeful său de Cabinet, Domnul Cobeco. Domnul de Reutern este cu desăvârşire împotriva războiului, fiindcă ştie, mai bine decât oricine, cât este de puţin satisfăcătoare, starea finan-

ciară a Imperiului; după un calcul aproximativ cheltuelile unei intervenţii armate a Rusiei în Turcia s'ar ridica la 200.000 [1]) de ruble şi fondul întreg al Băncii nu depăşeşte 160.000 [1]) de ruble. Sunt, totuşi, îndoeli că părerea Domnului de Reutern va avea destulă greutate pentru a contrabalansa spiritul războinic a multora dintre sfetnicii care înconjură pe Impăratul Alexandru. Mai mulţi generali influenţi au plecat şi ei la Livadia. Se vorbeşte de un mare Consiliu în care, în curând, se vor lua hotărâri. Marele Duce Constantin, fratele Impăratului, care urma să părăsească Petersburgul Vinerea viitoare, pentru a petrece şase săptămâni la Nisa, îşi amână plecarea din pricina gravităţii evenimentelor.

Dorind să înlăture bănuiala de complicitate cu răsculaţii şi cu Principatele rebele, din partea unora dintre Puteri, Impăratul doreşte sincer pacea, dar se teme, deasemenea, ca naţiunea să nu-l învinovăţească de slăbiciune şi este şi depăşit de fierberea spiritelor care socotesc că, faţă de refuzul Porţii de a satisface cererile relativ moderate ale Puterilor, demnitatea Rusiei este în joc şi că este mai bine să se ia o hotărâre, războiul fiind preferabil nesiguranţei actuale; afacerile sunt cu totul stagnante şi cursul monezii tinde să scadă pe zi ce trece. In caz de război, s'ar face un împrumut forţat. De curând, cu ocazia închiderii bâlciului dela Nijni-Novgorod, a avut loc un mare banchet, la care au fost chemate autorităţile guvernamentale; toastul către Impărat a fost rece, dar cel ridicat în sănătatea Moştenitorului a fost acoperit de urale nesfârşite. O asemenea demonstraţie, într'o ţară ca Rusia, nu a putut decât impresiona pe Suveran.

Sprijinul Germaniei pare câştigat, de când cu misiunea lui Manteufel la Varşovia. Trimisul Impăratului Wilhelm ar fi spus lui Alexandru al doilea: « încrezător în caracterul leal, în spiritul moderat şi în netăgăduită desinteresare a Maiestăţii Voastre, în ce priveşte chestiunea orientală, stăpânul şi suveranul meu m'a însărcinat să comunic Maiestăţii Voastre că poate să se'ntemeieze deplin pe sprijinul moral şi material al Imperiului german ». Sprijinul moral va fi constituit dintr'o abţinere deplină; în ce priveşte sprijinul material nu prea se vede din ce ar putea să consiste şi el nu se va realiza desigur niciodată. Germania priveşte, necontenit, către Franţa; ce o interesează este să preîntâmpine alianţa între Franţa şi Rusia şi, cu acest preţ, poate să nu ia în seamă o chestiune care nu o atinge decât indirect, dat fiind situaţia sa geografică. Franţa este, dealtfel, privită cu antipatie, în acest moment, de Rusia, fiindcă s'a raliat refuzului Angliei de a face o mare demonstraţie navală, comună, în apele Bosforului.

Misiunea Generalului conte Sumaracov, la Viena, nu a reuşit decât parţial: Austria a refuzat o ocupaţie în tovărăşie dar, se pare, că a făgăduit să rămână pasivă şi să lase Rusia să lucreze.

---

[1]) E vorba desigur de milioane.

Se constată aci, cu părere de rău, o anumită schimbare în opinia publică din Anglia; era, totuşi, uşor de prevăzut că Englezii îşi vor schimba atitudinea atunci când Rusia se va pronunţa mai deschis în sensul unei intervenţii armate; deaceia, acum, Rusia şovăie.

Presa s'ar părea că este din ce în ce mai provocatoare faţă de guvern: «Novi-Vreme» îşi îngăduie următoarele păreri, într'unul din ultimele sale articole: «Dacă Petru cel Mare ar trăi, lucrurile ar merge altfel şi dacă urmaşii lui Petru cel Mare ar fi dovedit, şi ar şti să dovedească, mai multă *energie şi inteligenţă*, chestiunea orientală s'ar fi sfârşit până acum». Este greu de închipuit cum îşi poate îngădui un ziar rus să vorbească astfel, afară doar dacă ar fi oarecum autorizat, cu scopul de a dovedi Europei cât este de greu, chiar şi unui guvern autocrat prin excelenţă, să se opună curentului de opinie şi să domine mişcarea naţională. Europa ar trebui să înţeleagă că, atunci când este vorba de Turcia, acţiunea diplomatică este iluzorie şi că această acţiune ar trebui să devină îndată militară.

In ce mă priveşte, sunt înclinat a crede că turburarea şi frământările care domnesc astăzi în Grecia sunt oarecum încurajate, în ascuns, de Rusia care ar dori din toată inima, să ne vadă şi pe noi luând aceiaşi atitudine. Propunerea Turciei de a încheia un armistiţiu de cinci luni, arbitrat de o comisie de ofiţeri străini, care ar trage o linie de demarcaţie între armatele sale şi armatele sârbe şi muntenegrene, este rău văzută aci. Se spune că sunt temeri ca Turcii să nu violeze necontenit [armistiţiul] într'un anotimp în care vor putea, desigur, să scape oricărei intervenţii armate; afară de aceasta, se socoteşte că o durată atât de mare ar provoca o ruină generală care nu ar atinge numai pe beligeranţi, ci întreagă Europă. In realitate, Rusia, hotărâtă cum pare de a interveni, nu ar vrea ca Turcia să aibă vreme de a se pregăti de război, şi să mai întreabă, deasemenea, ce ar deveni în cursul a cinci lungi luni, numeroşii ofiţeri şi soldaţi pe care i-a trimis în Serbia.

Delegaţia noastră la Livadia şi concentrările noastre de trupe, trezesc curiozitatea tuturor, mai ales în cercul diplomatic. Sunt bombardat cu întrebări genante şi răspund cu o atât mai mare rezervă cu cât sunt mai neştiutor. Degeaba spun că, la noi, în fiecare an, se fac manevre de toamnă... etc. Sunt ascultat cu neîncredere.

Am anunţat telegrafic Excelenţei Voastre că deplinele puteri pentru ratificare a convenţiei noastre comerciale cu Rusia au fost trimise la Livadia pentru a fi investite cu semnătura suverană. Domnul de Giers a trimis chiar astăzi textul Convenţiei, care trebue să fie, în prealabil, supus aprobării Maiestăţii Sale Impăratului. Se va face, aşa dar, curând schimbul de ratificări. Când, potrivit instrucţiunilor Excelenţei Voastre, am adresat, de curând, oarecari plângeri Ministerului Imperial al Afacerilor Străine asupra neajunsului trecerii în masă a voluntarilor ruşi mergând în Serbia, Domnul de Giers, făgăduindu-mi

să ia măsurile de cuviinţă, nu mi-a ascuns totuşi nemulţumirea guvernului rus că Ministerul nostru s'ar fi plâns de acest fapt mai multora agenţi diplomatici ai celorlalte Puteri, înainte de a se fi explicat, mai întâi şi direct, cu baronul Stuart. Domnul Rosetti ar fi vorbit, deasemenea, la Paris, cu Ducele Decazes. I-am răspuns că, mai degrabă, mi se pare probabil că Excelenţa Voastră să fi răspuns întrebărilor pe care aceşti agenţi diplomatici le-au putut pune.

De curând au venit la mine doi membrii ai Comitetului slav, Domnii Colonel Chiriev, aghiotant al Alteţei Sale Marele Duce Constantin şi Contele Solohub, şi m'au rugat să intervin pentru a elibera şi a fi lăsat să-şi continue drumul un convoi de praf de puşcă care ar fi fost oprit într'o localitate a României, al cărui nume îl uitaseră. Le-am răspuns că nu am calitatea de a face această intervenţie şi că sfătuesc Comitetul Slav să nu trimită nimic fără a înştiinţa pe domnul de Giers şi pe Consulul Rus dela Bucureşti.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea foarte înaltei mele consideraţii.

Girant,
Emil Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 258. Originalul în limba franceză.]

486

[Bucureşti,] 30 Septembrie 1876

Am onoare a comunica în copie Dvs. telegrama ce am primit dela d. Prefect de Tecuci sub Nr. 10016 prin care arată că cu ocazia concentrărei rezerviştilor, se iau mai mulţi amploiaţi şi patru pompieri cu comandantul lor, şi vă rog să binevoiţi a dispoza cele de cuviinţă în această privinţă.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 12.]

Anexă la doc. 486

Tecuci, 29 Septembrie 1876

Cu ocazia concentrării se iau mai mulţi amploiaţi administrativi şi patru pompieri cu comandantul lor paralizându-se serviciul în totul; am telegrafiat D-lui Ministru Rezbel a ordona concedierea lor sau ce trebuie de făcut în asemenea împrejurări; neprimind încă răspuns rog dezlegare de urmare.

Prefect,
Anastasiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 11. Telegramă.]

487

Turnu-Severin, 30 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei Domniei Voastre că în zilele de 27, 28 şi 29 ale curgătoarei Septembrie, afară de pasagerii despre care am raportat telegrafic la timp, nu s'a mai trecut nimic, prin acest port în Serbia.

Cred de trebuinţă a mai supune cunoştinţei Domniei Voastre că de câteva zile printre ofiţerii ruşi ce sosesc cu trenurile ordinare sunt unii uniformaţi şi armaţi. Tot astfel trec şi Dunărea ceiace atrage mult atenţiunea curioşilor.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 267.]

488

Bucureşti, 30 Septembrie 1876

Dl. General de Brigadă Lupu prin telegrama Nr. 248 mă înştiinţează că trupele concentrate nu au bani, casierii refuză plata mandatelor din cauza nesosirei delegaţiei Dvs. şi unii din furnizori cari au hrănit până acum trupele pe credit nu voiesc a mai da nimica.

Am onoare, Dle Ministru, a comunica Dvs. cele ce preced, rugându-vă să binevoiţi a da fără cea mai mică întârziere ordinile cuvenite, pentruca mandatele să fie îndată plătite.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 2.]

489

Craiova, Septembrie 1876

Domnule Inspector General,

Ofiţerii sanitari în funcţii civile până la anul 1873, se considerau întocmai ca ofiţerii mutaţi dintr'un Corp într' altul, probă despre aceasta, între altele sunt şi paginile 5, 6, 7, 22, 35, 47, 59, 78, 80, 109, 111, 116, 117, 142, 176, 177, 178, 195, 228, 321, 334, 335, 379, 431, 597, 716, 717, 768, 785, 794 ale Monitorului Oastei din anul 1868, în care se văd şi înaintări între ofiţerii sanitari aflaţi şi rămaşi tot în funcţiunea civilă, precum certifică Inaltul Decret Nr. 300 din Monitorul Oastei Nr. 8 pagina 116, 117, Inaltul Decret cu Nr. 3 de la pagina 35, Inaltul Decret 1794 cu Nr. 48 dela pagina 717 şi multe altele asemenea. La anul 1867 Octombrie 12 cu Inaltul Decret Nr.... publicat la pagina Nr... a Monitorului Oastei Nr... numai în pur şi simplu interesul

serviciului subsemnatul se vede trecut ca mai toţi camarazii săi, pentru prima oară în funcţie civilă.

La anul 1872 Ianuarie 5 se vota « legea organizării forţei armate ». In acelaşi timp apărea « legea asupra poziţii ofiţerilor şi regulamentul asupra poziţii ofiţerilor ». Legi care regulând poziţiile ofiţerilor şi pe ale asimilaţilor conform art. 28 legea asupra poziţii ofiţerilor, regulau şi pe acelea ale medicilor militari aflaţi trimişi pentru instrucţie şi practică la spitalele civile, abundente cazuri ce nu se puteau observa în cele militare de unde pentru uşurarea bugetului militar primeau şi soldele. In mijlocul acestor considerente, subsemnatul nu poate decât să se creadă, cu drept cuvânt, în una din poziţiunile specificate la art. 4 (legea asupra poziţiunii ofiţerilor) căci nu i se aplicase nici unul din articolele emanate din aceeaşi lege.

Din zi în zi aşteptând cu dorinţe efectuarea ultimei expresiuni a articolului 4 (regulamentul asupra legii poziţii ofiţerilor) tocmai către finitul verii anului 1872, fui chemat a face parte activă la « Armata concentrată pentru manoperile dela Târgu Vesti » cu solda şi accesoriile gradului de medic de regiment cls. I, grad câştigat în anul 1867. Această chemare mare apariţie care punea în poziţiune pe oricine a crede că era o chemare definitivă. In timpul acestei chemări sub arme, subsemnatul îndeplinea condiţiunile art. 9 (legea pentru înaintări în armată dela 4 Aprilie 1874, pentru care scop fui şi ales de a se înainta la gradul de medic principal cls. II-a ca mulţi camarazi aflaţi în concentrare şi care fuseseră deja înaintaţi pe când se aflau în funcţii civile (a vedea Monitorul oastei Nr... din anul 1872 pagina...) după terminarea concentrării, conformându-se ordinului Domniei Voastre, relua tot vechea poziţiune, adică aceea de a funcţiona în spitalul civil. Rezultatul susmenţionatei alegeri întârziind, se efectua tocmai la 7 Decembrie acelaşi an prin înalt Decret cu Nr. 2038, inserat în Monitorul Oastei Nr. 47 pagina 855, în care se strecură cuvântul de « miliţii » în loc de dorobanţi, de funcţie « civilă » zic strecurare pentrucă nu pot fi trecut în miliţii deoarece nu demisionasem. Din acest moment serviciul militar începu să se aglomereze mai cu seamă cu ocaziunea organizării miliţiilor şi dorobanţilor din Divizia I militară.

Acuma când mă credeam într'o misiune îndoit mai importantă ca cea trecută când îmi explicaţi înalta poziţiune militărească ce ocupam, tot deodată şi pe neştiute: la anul 1873 cu înaltul Decret Nr. 77 779 din 31 Martie publicat în Monitorul Oastei Nr. 19 pagină 433 se aplica şi mie puterea aliniatului al doilea din art. 7 al legii asupra poziţii ofiţerilor şi mă trecea în activitate, care dura până la anul 1875 Martie 16 când reluai activitatea. In tot timpul acestei neactivităţi ştiţi prea bine că n'am fost un moment scutit de sarcinile de medic şef al armatei teritoriale din 1-a Divizie militară teritorială. Intre altele multe: în toamna anului 1873 subsemnatul era chemat în activitate, dar care activitate nu dura decât stagiunea manoperilor divizionare, în care timp se bucura de toate drepturile ce-i da Inaltul Decret de înaintare la gradul de medic

principal clș. II. La anul 1874 Aprilie 4 — doi ani după primirea ultimului grad se promulga «Legea pentru înaintări în armată». La anul 1874 Aprilie 9, subsemnatul se afla chemat şi îndatorat cu recrutarea contingentului din districtul Dolj. Timp în care, asemenea a uzat de toate drepturile şi prerogativele ce-i da ultimul său grad. In timpul misiunii şi al neactivităţii n'am făcut un pas de împotrivire la desele chemări ce-mi făceaţi atât Domnia Voastră cât şi domnii şefi de Corpuri din această Divizie, pe atunci pe când lipsea medici şefi de Divizii. Toate acele chemări nu erau fără pierderi a intereselor, pe care acea poziţiune cerea îngrijirea pentru pâinea de toate zilele. De aceea în virtutea legilor de faţă a uzanţelor şi a unor drepturi câştigate, vă rog să binevoiţi [a lua] în consideraţie că deoarece mutările ofiţerilor în general dintr'un corp într'altul, aflările în misie şi trecerile în funcţii civile precum sunt cele dela pagina 64, 162 şi 163 din Monitorul Oastei al anului nu se văd registrate în anuarul militar, precum a acelorlalţi medici militari camarazi ai mei şi ca să nu fie numai subsemnatul victima unei excepţiuni la vechea regulă stabilită şi aplicată jurnalier în timp de mulţi ani în armata noastră, să binevoiţi a-mi permite. Reclam: în contra notării făcută la pagina Nr... rubrica Nr... a anuarului militar al anului 1876. Şi vă rog, domnule inspector general, să binevoiţi a mijloci:

I. Să se şteargă din anuarul militar cuvântul «serviciu civil»,

II. Să se recunoască şi înaintarea la gradul de medic principal cls. II cu data dela 7 Decembrie 1872 după cum se găseşte trecut în anuarul militar al anului 1875, negreşit, cu deducţiile legale provocate de anii neactivităţii creată la 31 Martie 1873.

III. Să se pună data chemării în activitate ca simplă chemare, iar nu ca dată a începerii vechimei ultimului grad, căci atunci fără cuvânt, ar nimicnici Inaltul Decret de înaintare din anul 1872, lipsit de ajutorul puterilor emanate din articolul 1 al legii poziţii ofiţerilor din 1874 şi purtarea treselor de medic principal cl. II în timp de doi ani prin concentrări şi diferite misiuni militare ar avea aerul unor fantezii, iar nu rezultatul unei înalte dispoziţiuni decretate.

Medic Şef Diviziei I militar,
Medic principal cls. II

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 365—368. Copie.]

490

[St. Petersburg, Septembrie 1876]

S'au trimis în Serbia 225 soldaţi ruşi, dintre care 45 de ofiţeri. Gorciacov l-a primit «amabil». Impăratul a plecat. «Opinia şi guvernul continuă a fi întărâtaţi». Gorciacov i-o spune «foarte energic». Trebue închişi ochii asupra trecerii ajutoarelor ruseşti. «Trebue mai ales să ne ferim ca neutralitatea noastră să nu pară mai degrabă favorabilă Turcilor decât creştinilor, cum pare a

se crede aici ». Ministrul nădăjdueşte că se va încheia un armistiţiu, apoi pacea. Manevrele de toamnă, la care a asistat şi Ambasadorul Angliei, au făcut o excelentă impresie. « Delegaţia noastră a luat de la Livadia asigurări în acest sens. ...In caz că împrejurările s'ar schimba, împotriva dorinţei sale, Rusia s'ar înţelege cu guvernul român şi ar porunci ca să nu se facă nimic ce ne-ar putea păgubi ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine.* Nr. 385, p. 169. Textul în limba franceză. Telegramă.]

491

[Bârca, Septembrie] 1876

Urmat adresei cu No. 888, a d-lui comandant al Companiei a X-a de Dorobanţi vă invit d-le primar a da tot concursul necesar ce s'ar pretinde în executarea concentrării Dorobanţilor, rezerviştilor şi miliţienilor când se va cere, cunoscând d-le primar că pentru orice neexecutare veţi fi însuşi responsabil.

Subprefect de Balta,
Enculescu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 74. Copie fişă M. St. M.]

492

Constantinopol, 1 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Mă grăbesc a înainta Excelenţei Voastre copie după o notă cu data de 11 Octombrie 1876[1]), Nr. 45.189/51, prin care Sublima Poartă înştiinţează Agenţia că Guvernatorul General al Vilaietului Dunării a fost autorizat a preda Prefectului de Ismail, la cererea acestuia, doi supuşi greci şi un supus român, arestaţi la Tulcea şi implicaţi în asasinatul săvârşit la Ismail asupra persoanei Doctorului Rosenthal, supus austro-ungar. Grija cu totul neaşteptată pe care o arată Sublima Poartă de a comunica Agenţiei rezultatul demersurilor ce s'au făcut direct între autorităţile locale, şi fără ştiinţa Agenţiei, pare să indice implicit din partea ei dorinţa de a eluda orice negocieri diplomatice ulterioare referitoare la o convenţie formală de extrădare.

Excelenţa Voastră veţi desluşi uşor ciudăţenia considerentelor pe cari Sublima Poartă îşi întemeiază autorizaţia ce a acordat Guvernatorului General al Vilaietului Dunării. « Pedepsirea unei crime este întotdeauna mai sigură şi mai uşoară în chiar locul în care a fost săvârşită, iar Tribunalele Principatelor-Unite sunt competinte cu acelaş titlu ca orişicare Tribunal din vreo altă parte

---

[1]) Stilul nou.

a Imperiului şi în acelaş grad». Aşa dar, raţiunea pentru care Sublima Poartă permite tribunalelor române să instrumenteze derivă din simple convenienţe de topografie administrativă. Ea binevoeşte, pe baza unei delegaţii cu totul benevole, pe baza unei toleranţe binevoitoare, să recunoască acestor tribunale o competinţă egală cu aceea a tribunalelor din celelalte regiuni ale Imperiului.

In speranţa că Excelenţa Voastră veţi binevoi a trimite Agenţiei instrucţiunile cari s'o pună în măsură a combate tezele Guvernului otoman, vă rog, Domnule Ministru, să primiţi. ....etc.

Girantul,
Grigore I. Ghica

[*Documente Oficiale. Documente Diverse.* Bucureşti, 1876, p. 101—102. Textul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 492

Constantinopol, 11 Octombrie 1876

Nr. 45.189/51

Domnule Girant,

Prefectul de Ismail a cerut Autorităţilor Imperiale ale Dunării predarea a doi supuşi greci şi a unui supus valah, arestaţi la Tulcea şi făcând parte dintr'o bandă care l-a jefuit şi asasinat pe doctorul Rosenthal, bancher austro-ungar, cu domiciliul la Ismail.

Guvernatorul General al Vilaietului Dunării, cerând instrucţiuni în această materie la Sublima Poartă, noi l-am autorizat să-i predea pe acuzaţi autorităţilor Princiare, pedepsirea unei crime fiind întotdeauna mai sigură şi mai uşoară în chiar locul în care a fost săvârşită, şi Tribunalele din Principatele-Unite fiind competinte în acelaş grad ca şi Tribunalele din celelalte părţi ale Imperiului.

Aducând cele de mai sus la cunoştinţa Dv., nu mă îndoesc că Guvernul Princiar va binevoi, din partea sa, să folosească, în caz că se ivesc cazuri, procedee analoage.

Primiţi,...etc.

Savfet

[*Documente Oficiale. Documente Diverse.* Bucureşti, 1876, p. 102. Textul în limba franceză.]

493

Bucureşti, 1 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Am onorul a vă aduce la cunoştinţă că în conformitate cu Art. 41 din legea dela 27 Martie 1872 şi înaltul decret Nr. 895 din 11 Mai 1872, trupele pe timpul concentrărilor din anul curent vor fi aşezate pela locuitori în diferite oraşe şi sate.

In consecinţă, vă rog, Domnule Ministru să binevoiţi a face ceeace veţi crede de cuviinţă ca autorităţile administrative şi comunale să fie avizate, de îndată, despre această măsură, spre a da tot concursul lor, atât în ceeace priveşte cantonarea corpurilor armatei, cât şi la orice alte trebuinţe de care trupele ar avea nevoe în asemenea împrejurări.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru, ...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 1.]

494

[Bucureşti,] 1 Octombrie 1876

Domnul Ministru de Război îmi comunică prin adresa Nr. 8398 ca în conformitate cu art. 41 din legea dela 27 Martie 1872 şi înaltul decret nr. 895 din 11 Mai 1872, trupele pe timpul concentrărilor din anul curent vor fi aşezate pela locuitori în diferite oraşe şi sate, şi prin urmare mijloceşte ca autorităţile administrative şi comunele să fie avizate despre această măsură, spre a da tot concursul lor, atât în ceeace priveşte cantonarea corpurilor armatei cât şi la orice alte trebuinţe de care trupele ar avea nevoe în asemenea împrejurări.

Vă comunic, D-le Prefect, cele ce preced şi vă invit ca să asistaţi şi să daţi tot ajutorul pentru darea cuartirurilor armatei concentrate.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 2.]

495

Bucureşti, 1 Octombrie 1876

Am onoare a înainta Domniei Voastre anexat la aceasta întocmai copie după raportul Comandantului Companiei 14-a Iţcani din Regimentul Nr. 7 de Dorobanţi sub Nr. 594 şi vă rog Domnule Ministru ca văzând cele relatate printrânsul să binevoiţi a lua dispoziţiunile ce veţi crede de cuviinţă pentruca autorităţiile administrative să înlesnească, iar nu să impiedece în serviciul lor pe comandanţii militari.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 13.]

Anexă la doc. Nr. 495

Iţcani, 16 Septembrie 1876

Vroind a mă conforma ord. Dvs. Nr. 1575 confidenţial, cu cea mai mare urgenţă, am găsit nimerit să pretextez cu ocazia primirii companiei dela predecesorul meu Căpitan Dimitriu să fac concentrarea tuturor miliţienilor

şi rezerviştilor spre a-i primi şi a le anunţa că voi da ordine în curând pentru începerea exercițiurilor, hotărînd ziua de 14 corentei (fiind sărbătoare) am şi dat ordin în consecinţă a se aduna pentru 24 ore la reşedinţa companiei, dar din nenorocire nu am putut reuşi în cea mai mare parte din cauză că atât D. Subprefect al plăşii respective precum şi mai toţi d-nii Primari ai comunelor mai cu deosebire acel dela Tudora, Salcia, Corni şi Bucecea nu numai că au lipsit a da concursul legal şefilor de garnizoană, dar din contra au alungat pe rezervişti şi miliţieni ce şefii lor profitase a-i aduna. Mi-au raportat că în faţa lor au poruncit că nu au de ascultat decât pe Primărie, încât s'au ivit o mulţime de cazuri de insubordonare. Şefii de garnizoană voind a-şi împlini ordinile ce le dedesem, au fost ameninţaţi, insultaţi şi alungaţi de către miliţieni şi rezervişti, încât în mare parte aceste cazuri de indisciplină au făcut ca ordinile ce le-am dat să rămâie fără efect.

Dle Maior, cunoscându-mi răspunderea ce-mi incumbă legea militară în cazuri extreme, m'am grăbit a vă supune la cunoştinţă situaţiunea prezentă, rugându-vă să binevoiţi urgent a aviza locului competent şi a-mi da ordine din timp la ce mijloace să alerg în cazul dat care mi l-aţi anunsat prin citatul ordin; este bine înţeles că administraţia internă civilă exercită o mai mare autoritate asupra lor şi lipsindu-mi concursul, dacă nu s'ar da repede exemple vădite pilduind amestecul ce ia la execuţiunea ordinilor militare; atunci situaţia ar deveni critică, în prevedere că n'aşi putea concentra niciun rezervist sau miliţian, pe când din contra ar trebui să aibă cele mai severe ordine, a da tot concursul cel mai energic şefilor de garnizoane, astfel că în 24 ore să am tot omul înscris în controalele Companiei concentrat la reşedinţă la caz de necesitate.....

Aştept urgent răspunsul Dvs.

N. B. Pe rezervistul Goraş Grigore din Breluești, miliţienii Luca Valahe şi Budeanu Valahe au sărit cu parul, lovindu-l peste mâna stângă care mi-a arătat-o toată umflată şi spuindu-mi toţi că ei nu sunt în stare din aceste cazuri a îndeplini ordinile militare care li se dau.

Comand. Companiei,
Căpitan Botez

[Arh. St. Buc.. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 14.]

496

[Semlin,] 1 Octombrie 1876

Poarta acceptă armistiţiul de cinci luni. Şuvalov şi Orlov au comunicat la Londra şi la Paris « din ordinul Impăratului Rusiei că Maiestatea Sa doreşte foarte mult să se pună capăt vărsării de sânge ». (Se cere în acelaşi timp cooperarea acestor guverne).

Agentul Rusiei a primit dela Livadia ordine absolut categorice în acest sens, şi de data aceasta se nădăjdueşte că cuvintele sale nu vor mai fi echivoce.

(Nu se ştie care sunt intenţiile Germaniei şi Austro-Ungariei. Flota englcză nu va face demonstraţii). Mai ales la ocuparea Bulgariei de către Ruşi nu va consimţi Anglia niciodată.

(Sârbii au greutăţi cu Cernaiev şi societăţile panslave stăpânesc ţara...). Raporturile dintre Principele Nicolae şi Principele Milan sunt din cele mai încordate, mai ales deeând a fost proclamată regalitatea, primită cât se poate de rău la Cetinie.

Actualmente totul ar părea, aşadar, că tinde spre soluţia paşnică. Colegul meu, Reprezentantul Rusiei, mă asigură, însă, că exaltarea este atât de mare printre Ruşi că orice temere este justificată şi că viitorul apare turbure. Ştirile ce ne vin din Constantinopol indică şi acolo o stare de spirit tot atât de întărâtată. După părerea generală, chiar dacă războiul este înlăturat pentru moment, el va izbucni la primavară.

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*. Nr. 386, p. 170. Textul în limba franceză.]

497

Bucureşti, 6 Octombrie 1876

Cab. min. resbel

Dlui ministru Brătianu

Camera

Este neapărată necesitate de un aprovisionament de 40.000 oca orez pentru trupele din Calafat, d-nii prefecţi din Galaţi şi Brăila singuri ar putea face această aprovizionare.

Colonel Fălcoianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 122, f. 420. Telegramă.]

498

[Bucureşti,] 6 Octombrie 1876

Dl. Ministru de Război pe lângă adresa Nr. 8416 îmi transmite copie după raportul comandantului companiei 14-a Iţcani din regimentul 7 de dorobanţi sub Nr. 594, prin care arată că unii primari din acel judeţ s'au împotrivit la concentrarea rezerviştilor. Vă comunic, D-le Prefect, copie[1]) după raportul suscitat şi vă invit să cercetaţi dacă într'adevăr primarii acelor comune au îndărătnicit pe rezervişti de a se concentra după ordinile ce li s'au dat, şi în asemenea caz să luaţi măsuri energice pentru pilduirea acelor primari ca pe viitor aceşti funcţionari să înlesnească, iar nu să împiedice în serviciul lor pe comandanţii militari.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 15.]

---

[1]) Vezi mai sus Anexa doc. Nr. 495 din 1 Octombrie, datată 16 Septembrie 1876.

499

Bucureşti, 6 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Referindu-mă la nota mea, cu data de 29 Iunie trecut, sub Nr. 412, am onoarea să vă rog din nou să binevoiţi a da ordin să se înapoeze lui Ştefan Sretcovici şi lui Mihail Angelcovici armele şi muniţiile, care le-au fost luate de către autorităţile princiare din Turnu-Severin; folosesc această ocazie pentru a vă reînoi asigurarea înaltei mele consideraţii.

M. A. Petronievici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 180. Originalul în limba franceză.]

500

Bucureşti, 8 Octombrie 1876

Domnule Agent, am primit raportul cu No. 207, prin care Domnul Secretar al Agenţiei îmi aducea la cunoştinţă, alăturându-mi, în copie nota ce Excelenţa Sa Savfet Paşa i-a trimis cu ocazia extrădărei a trei bandiţi care au prădat şi ucis la Ismail pe Dr. Rosenthal, bancher Austro-Ungar.

Spre răspuns la aceasta şi pentru o mai bună înţelegere a împrejurărilor, am onoare a vă face cunoscut cele ce urmează:

In noaptea de 16—17 Ianuarie trecut, nişte criminali, întroducându-se în domiciliul doctorului Rosenthal, l-au torturat, din care cauză a şi murit jefuindu-l de bani, giuvaeruri şi altele.

Făcătorii de rele, în urma crimei au fugit, parte în Rusia şi parte la Tulcea, unde au şi fost prinşi.

Ministerul de Justiţie, care ne-a făcut cunoscut toate acestea, ne-a cerut totodată a interveni pentru extrădarea lor. La această cerere însă noi am răspuns, pe de o parte Ministerului Justiţiei că ne având un cartel de extrădare ne-am expune, (cum aceasta ni se întâmplase mai de multe ori) la un refuz formal iar pe de alta am conciliat ca procurorul de Ismail să intervie pe lângă Prefectul local ca printr'o scrisoare particulară sau prin înţelegere verbală cu Guvernatorul din Tulcea, să ceară extrădarea zişilor criminali, după cum aceasta o şi promisese cu ocazia prinderii lor, căci dânsul făcuse deja mai multe îndatoriri autorităţilor noastre îndată ce cererile ce i se adresau erau formulate oficios.

Iar în ceeace priveşte pe criminalul refugiat şi prins în Rusia, vom mijloci extrădarea lui, principiul extradărei fiind stabilit între noi cu acea putere; aceia ce s'a şi făcut.

In urma acestora, autorităţile competente, făcând cererea de extrădare despre care v'am vorbit mai sus, Guvernatorul din Tulcea, a informat Guvernul central despre împrejurări; acesta din urmă s'a grăbit a da satisfacţie dorinţe-

lor exprimate de autorităţile noastre, trădând în mâinile lor pe criminalii cunoscuţi. Cu această ocazie însă, Savfet Paşa găsind de cuviinţă a face Agenţiei încunoştiinţarea ce mi s'a trimis în copie, eu socotesc, că numai printr'însă Excelenţa sa nu poate să elucideze principiul de extrădare în materia criminală între ambele ţări, fie chiar spre a stabili un modus vivendi de o nedeterminată practică, el fiind specialmente bazat pe reciprocitate pe care însuşi Ministrul Otoman ne-o acordă în Nota ce mi-aţi comunicat. Afară de aceasta, procedarea ce s'a urmat a fost dictată numai de consideraţiunea ce izvoreşte din respectul datorit instituţiilor judecătoreşti şi legi cum şi din zelul ce trebueşte pus a se urmări în tot chipul şi pedepsi, crimele ce se comit pe teritoriul nostru.

Totuşi însă, nu pot împărtăşi opinia exprimată de Savfet-Paşa în nota trimisă, în ceiace priveşte Tribunalele Române, pentru cuvântul că ţara noastră fiind un Stat independent de Turcia, administraţiunea Justiţiei se face după cum ne povăţuieşte legea şi interesele şi relaţiunile ce putem avea în acest sens cu Sublima Poartă vor fi întemeiate pe drepturile noastre publice recunoscute şi pe principiile dreptului internaţional.

Cu toate acestea, dreptul nostru de reciprocitate în materie de extrădare rămâne intact şi putem la ocazie, primi ori refuza propunerile ce Guvernul Otoman ne va putea face în sensul acesta. In ceeace priveşte însă partea finală a raportului Domnului Secretar sunt de opiniune că nu este timpul de a sesiza Sublima Poartă despre o chestiune ce pare a fi secundară împrejurărilor de astăzi şi care se va putea rezolva şi mai târziu.

Primiţi, etc.

N. Ionescu

[*Documente Oficiale*, Buc. 1876, p. 103, 104.]

501

Bucureşti, 9 Octombrie 1876

Ministerul de Rezbel

...Având în vedere decretul No. 1880;

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezbel, sub No. 8638,

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Armata concentrată în anul curent va fi sub a Noastră comandă.

Art. II. Ordinea de bătaie a armatei este precum urmează:

Marele Cartier General

Şef de Stat Major General, Colonel Slăniceanu George, Ministrul Nostru de Rezbel.

Sub-şef de Stat Major, Colonel Barozzi Constantin.

Ofițerii diferitelor Staturi majoare

Secția topografică.

Loc. Colonel Dona Nicolae, Căpitan Brătianu Constantin, Locotenent Groza Moise, Locotenent Culcer Vladimir.

Secția operațiunilor militare.

Maior Băicoianu Serghe, Maior Lahovari Iacob.

Secția artileriei.

Colonel Arion Eracle, Maior Dimitrescu Dimitrie Maican.

Secția geniului.

Locot. Colonel Poenaru Constantin, Maior Ghiurghiu Zamfir.

Secția administrativă.

Intendent Corănescu Constantin, adjunct clasa I Balaban Nicolae.

Secția sanitară.

Inspector general al serviciului sanitar, Davila Carol.

Marele pretor şi comandant al Cartierului General, Locot.-colonel Algiu Ion.

Adjutanți domneşti şi ofițeri de ordonanță.

Colonel Greceanu Ioan, Locot.-colonel Schina Alexandru, locot.-colonel Filiti Constantin, Maior Singurof Alexandru, Maior Schina Nicolae, Căpitan Casimir Emil, Căpitan Vlădoianu Nicolae.

Adjutanții şefului de Stat— Major general.

Căpitan Magheru Romulus, Căpitan Bogdan Nicolae.

Ofițeri de ordonanță.

Căpitan Costescu Alexandru, Locotenent Baldovici Nicolae, Locotenent Dimitrescu Gr. Braboveanu.

Comandant Gendarmilor, Căpitan Zosima Grigore.

Un pluton de gendarmi călări.

Divizia I.

Comandantul diviziei, General Lupu Gheorghe.

Şef de Stat-Major Locot.-colonel Gramont Dimitrie.

Ofiţerii Statului-Major al diviziei.

Maior Popescu Mihail, Căpitan Boldescu, Locotenent Atanasescu Grigore, un locotenent sau sublocotenent din trupele călări.

Intendenţa diviziei, sub-intendent Ghiurghiu Anton.

Medicul diviziei, medic principal clasa II Vercescu Ioan.

Un pluton de 24 călăraşi.

II Brigadă de infanterie.

Comandant, Colonel Cerchez Mihail.

Ofiţer de ordonanţă, Locotenent Tomescu Teodor.

Trupa.

Regimentul 4 de linie

Regimentul 2 de linie

I Brigadă de infanterie.

Comandant, Colonel Sachelarie Otton.

Ofiţer de ordonanţă, Locotenent Segărceanu Brutus.

Trupa.

Batalionul 4 de vânători.

Regimentul 1 de Dorobanţi.

Brigada de cavalerie.

Comandantul brigadei, Colonel Cernovodeanu Pavel.

Un ofiţer de ordonanţă, un locotenent sau sublocotenent din regimentul brigadei.

Trupa.

Regimentul I de Călăraşi.

Regimentul II de Călăraşi.

Artileria.

Comandant, Maior Carp Ioan.

Două baterii din reg. 2 artilerie.

O coloană de muniţiuni.

Geniu.

Un batalion de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanţă divizionară.

Divizia II

Comandantul diviziei, General Zefcari Alexandru.

Şef de Stat-Major, Maior Voinescu Serghe.

Ofiţerii Statului-Major al diviziei.

Căpitan Geanoglu Scarlat, Locot. Tătărăscu Nicolae,

Locot. Paladi Teodor, Locot. Laovary Nicolae.

Intendentul diviziei, sub intendent Apostoliadi Constantin

Medicul diviziei, medic principal clasa 2 Petrescu Zaharia.

Pretor, Maior Lupu Teodor.

Un pluton de 24 călăraşi.

II Brigadă.

Comandant, Colonel Holban Mihail.

Ofiţer de ordonanţă, Căpitan Candiano Constantin.

Trupa

Batalionul II de Vânători.

Regimentul III de Linie.

Regimentul IV de Dorobanţi.

I Brigadă.

Comandant, Colonel Costaforu Vasile.

Ofiţer de ordonanţă, Căpitan Căpitănescu Constantin.

Trupa.

Batalion I de Vânători
Regimentul I de Linie
Regimentul VI de Linie.
Regimentul III de Dorobanţi.

Brigada de Cavalerie.

Comandant, colonel Formac Constantin.

Ofiţer de ordonanţă, un locotenent sau sublocotenent din regimentul brigadei.

Trupa.

Regimentul III de Călăraşi.
Regimentul IV de Călăraşi.

Artileria.

Comandant, Locot.-colonel Coslensky Alexandru; adjutant, Maior Garbarsky Alexandru.

Ofiţer de ordonanţă, un locotenent sau sublocotenent din artilerie.

Trupa.

5 baterii din Regimentul II de Artilerie.
O coloană de muniţiuni.

Geniu.

Un detaşament de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanţă divizionară.

Divizia III.

Comandantul diviziei, General Radovici Alexandru.

Şef de Stat-Major, Colonel Gramond Alexandru.

Ofiţerii Statului-Major al diviziei: Maior Fălcoianu Alexandru, Căpitan Băicoianu Nicolae, Locotenent Botes D. Diculescu un locotenent sau sublocotenent din trupele călări.

Intendentul diviziei, adjunct clasa I Profiriu Constantin.

Medicul diviziei, medicul principal cl. II Stavrescu George.

Pretor, Maior Lupu Lascăr.

Un pluton de 24 călăraşi.

II Brigadă.

Comandant, Colonel Ipătescu Grigore.

Ofiţer de ordonanţă, Locotenentul Balan Temistocle.

Trupa.

Regimentul VIII de Linie
Regimentul V de Dorobanţi

I Brigadă.

Comandant, Colonel Anghelescu George.

Ofiţer de ordonanţă, Căpitan Borănescu Ioan.

Trupa.

Batalionul III Vânători.

Regimentul II Linie.

Un batalion din Regimentul VI Dorobanţi.

Cavaleria.

Comandant, Colonel Arion Gheorghe.

Un regiment de călăraşi.

2 escadroane din Regimentul V de Călăraşi.

4 escadroane din Regimentul VI Călăraşi.

Artileria.

Comandant, Colonel Herkt Eurich.

Adjutor, Maior Agarici Ştefan.

4 baterii din Regimentul No. I din Artilerie.

1 coloană muniţiuni.

Geniu.

O secţie din batalionul de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanţă divizionară.

Divizia IV

Comandantul diviziei, General Cernat Alexandru.

Şef de Stat-Major, Colonel Pencovici Eustaţiu.

Ofiţerii Statului-Major al diviziei: Maior Gârleanu Emanoil, Căpitan Botez Ion, Sublocotenent Savopolu George, un locotenent sau sublocotenent din trupele călări.

Intendentul diviziei, medicul principal cl. II Otremba Gustav.

Pretor, Lcot.-colonel Arion Apostol

Un pluton de 24 călăraşi.

Brigada de Infanterie.

Comandant colonel Logadi Ioan.

Ofiţer de ordonanţă, Locotenent Lambrino Alexandru.

Trupa.

Regimentul V de Linie.

Regimentul VII de Dorobanţi

Regimentul VIII de Dorobanţi.

Brigada de Cavalerie.

Comandant, Colonel Mavrichi Nicolae.

Ofiţer de ordonanţă, un locotenent sau sublocotenent din regimentul brigadei.

Trupa.

Regiment VII de Călăraşi.

Regiment VIII de Călăraşi.

Artileria.

Comandant, Locot.-colonel Dabija Nicolae.

Adjutor, Maior Pascu Şerban.

Trei baterii din Regimentul No. I de Artilerie.

Geniu.

Un detaşament de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanţă divizioanară.

Rezerva de artilerie şi marele parc.

Comandant, Colonel Anghelescu Alexandru.

Adjutor Locot.-colonel Pastia Mihail.

Intendenţa rezervei, adjunct cl. I Vrabie Constantin.

Ofiţer de ordonanţă, un locotenent sau sublocotenent din artilerie.

Trupa.

Şase baterii de artilerie.

Una coloană muniţiuni.

Rezerva cavaleriei.

Comandant, Colonel Creţeanu Victor.

Ofiţer de ordonanţă, un locotenent sau sublocotenent de cavalerie.

Trupa.

Regimentul No. I de Roşiori.

Regiment No. II de Roşiori.

Rezerva de ambulanţă.

Art III Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezbel este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Bucureşti, la 9 Octombrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezbel,
Colonel Slăniceanu

No. 1945

Raportul D-lui Ministru de Rezbel către Măria Sa Domnitorul.

Prea Inălţate Doamne,

Pentru organizarea activă a trupelor concentrate, conform Inaltului Decret No. 1880, din 24 Septembre, anul curent, am onorul a propune Măriei Voastre, ca, pe timpul acestor concentrări, ordinea de bătaie a armatei să se fixeze astfel după cum este prevăzută în anexatul proiect de decret. Dacă

Inălţimea Voastră aprobă dispoziţiunile cuprinse într'însul, rog plecat să binevoiască a-l semna.

Sunt, cu cel mai profund respect,

. . . .

Ministru Secretar de Stat
La Departamentul de Rezbel,
Colonel Slăniceanu

No. 8638, 1876 Octombrie 8

[*Monitorul Oficial*, No. 226 din 10/12 Oct. 1876, p. 5545, col I, II, III, p. 5546—47, col. I.]

502

[Bucureşti, 11 Octombrie 1876]

Având în vedere greutăţile ce întâmpină Dorobanţii şi Călăraşii pentru a se putea justifica în acelaşi caz întârzierea peste concediu conform ordinului de zi no. 269 dela 29 Noembrie 1868 publicat în Monitorul Oficial no. 50 din acel an, având în vedere că actele ce sunt a se prezenta pentru această justificare şi de unii şi de alţii sunt întotdeauna incomplecte şi supuse la controlul deciziei:

I. Orice Dorobanţ sau Călăraş ce se află bolnav când este aproape să intre de schimb sau orice grad inferior din armata permanentă în concediu se află bolnav sau când se apropie epoca a se întoarce la corp este obligat să anunţe imediat pe primarul comunei care transportându-se la locuinţa militarilor şi după ce-i va vedea, pe de-o parte îl autoriză aceasta în caz cu condiţiunea însă să nu iasă la muncă sau la pietriş iar pe de alta să anunţe cazul imediat comandantului corpului din care face parte acel militar. Această autorizaţiune a primarului va avea putere numai pentru 10 zile şi numai o singură dată în cursul unui semestru pentru un an.

II. In cazul că militarul va fi mai greu bolnav şi va avea trebuinţă a lipsi dela serviciu mai mult de 10 zile, aceia din armata permanentă.... indescifrabil... sau dela o concentrare aceia din armata teritorială, primarul este obligat ca imediat să ceară într'adins venirea medicului de plasă spre a ridica pe bolnav sau să se pornească în spitalul districtului spre a i se da ajutoare medicale... fila ruptă... timp va trebui să înştiinţeze autorităţile militare despre motivele neprezentării... indescifrabil... [sic] la serviciu, despre dispoziţiunile luate.

In cazul întâi, notificarea primarului, va lipsi justificat pentru absenţa omului.

In cazul al doilea primarul va trebui să trimeată corpului un certificat de boala omului, dat de medicul de arondisment şi contrariu, vizat de medicul de judeţ. In aceast certificat se va specifica boala de care suferă omul, precum şi timpul pe cât va avea trebuinţă a se căuta şi a se putea duce la Corp, pentru aprobarea prelungirii concediului. Corpul la primirea certificatului se va conforma celor prescrise în instrucţiunile ministeriale din 5 Iunie 1865, relative

la acordarea concediilor de convalescenţă acordate gradelor inferioare. Dispoziţiunile anterioare şi contrare celor de faţă se abrogă.

Ministru de Război,
Colonel Slăniceanu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 71—72. Copie după fişă M. St. M.]

503

Turnu-Severin, 12 Octombrie 1878

Domnule Ministru,

Am onoare a supune la cunoştinţa Domniei Voastre că în zilele de 8, 9, 10 şi 11 curent afară de pasageri, s'a trecut în Cladova 91 pachete sub « Crucea Roşie ». Dintre acestea 41 aveau pe deasupra mantale militare şi lăsau după forma lor că conţineau puşti. După grosime nu putea fi mai mult de 3—4 bucăţi în fiecare pachet.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 283.]

504

Petersburg, 14 Octombrie 1876

Marele Duce Nicolae a plecat ieri seară, Miercuri, la Livadia, chemat de Impărat. Se socoteşte că această ştire este gravă şi că indică un început de acţiune. Ambasadorul Germaniei, care a sosit aseară, va pleca îndată la Livadia. Se crede că a fost însărcinat cu o misiune specială de Impăratul Wilhelm, dat fiind că, după aceia, se va înapoia la Berlin. Guvernul rus nu prea pare înclinat să admită prelungirea, cu şase săptămâni, a unui armistiţiu, de şase săptămâni. Se presupune că această propunere a Porţii este făcută cu intenţia de a câştiga timp pentru a se sustrage, apoi, programului Puterilor. Asasinatul Consulului turc, de origină greacă, şi a soţiei sale la Tiflis, a produs o mare emoţie. Cancelarul Consulatului a dispărut. Giers a scris Ambasadorului Turciei o scrisoare de condoleanţe şi i-a făcut o vizită oficială.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 236. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

505

Belgrad, 17 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

.... Un membru important al guvernului sârb susţinea, de curând, că numărul militarilor ruşi în Serbia nu atinge trei mii de oameni. Corpul diplomatic de aci este totuşi informat că ar fi — după cum am indicat într'un raport precedent — vreo şapte până la opt mii de oameni şi o mie de ofiţeri.

Colegul meu, reprezentantul Angliei, mi s'a adresat, spunându-mă că Colonelul Lord Lindsay, vistiernic al ordinului Sft. Ioan al Angliei, ar dori să vină în România pentru a instala spitale, dacă ţara noastră ar intra în acţiune. I-am răspuns că, neavând nicio informaţie oficială sau de alt fel, asupra vreunei schimbări care ar fi intervenit în politica României, nu pot da niciun răspuns cererii sale.

Ziarele, făcând în articolele lor asupra României tot felul de aprecieri şi de ipoteze cu privire la rolul pe care-l va juca ţara noastră, au turburat pe toată lumea.

Din cafenele şi până în saloane, se discută cu voce tare chestiunea independenţei noastre şi a regalităţii şi toată lumea se aşteaptă zilnic să le audă proclamate. Sunt asaltat în fiecare zi de tot felul de întrebări şi convorbiri asupra intenţiilor României, aceasta în scopul de a-mi smulge unele afirmaţii sau unele confirmări, ale ştirilor sau svonurilor care circulă.

Le răspund numai printr'o tăcere încăpăţânată, dar, în asemenea împrejurări, şi tăcerea dă loc la interpretări:

Nu mi se pare nepotrivit, Domnule Ministru, să vă semnalez, cu această ocazie, impresia pe care mai sus amintitele articole din presa străină a făcut-o atât asupra opiniei publice şi a sferelor guvernamentale ale acestei ţări, cât şi asupra membrilor corpului diplomatic din Belgrad.

In ce priveşte opinia publică, ea ne-a fost câştigată dintr'o dată numai prin critica unui articol din « Pester Lloyd » în care se spune că Suveranul nostru a preluat Comandamentul armatei şi că aceasta ar fi eşalonată dealungul Dunării. Guvernul sârb a telegrafiat îndată agentului său la Bucureşti, pentru a-i cere informaţii. I se răspunse că Domnul Agent sârb nu ştia nimic. Voia bună nu încetează totuşi să domnească printre oameni şi ieri tot oraşul vorbea că la Bucureşti se proclamase independenţa şi regalitatea.

Primul rezultat pe care aceste ştiri l-au avut în sânul corpului diplomatic a fost asediul pe care l-am suferit din partea colegilor mei, doritori de a avea informaţii pozitive.

Nu le-am putut satisface nerăbdarea. Convorbirile care au avut loc cu această ocazie m'au făcut să întrezăresc existenţa a două grupuri. Primul, sincer favorabil nouă, compus din reprezentanţii Germaniei, Rusiei, Italiei şi Greciei şi al doilea, orientat într'alt sens, compus din reprezentanţii Austriei, Franţei şi Angliei. Aceasta, desigur, în măsura în care aceşti domni reprezintă, pentru moment, părerile guvernelor lor.

Am onoarea de a anexa acestui raport ultima serie a buletinelor de război apărute.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 212—213. Originalul în limba franceză. Raport confidenţial.]

Bucureşti, 18 Octombrie 1876

Ministrul de rezbel

...Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezbel, sub. No. 2,846;

Văzând jurnalul Consiliului de Miniştri No. 1, încheiat în şedinţa dela 15 Octombrie;

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Jurnalul Consiliului de Miniştri, se aprobă.

Art. II. Se deschide un credit suplimentar de lei 25.000, la capitolul 12, art. 30 al bugetului armatei pe 1876, din paragraful de 500.000 lei, pentru întâmpinarea cheltuelilor de transport cu trupele concentrate.

Art. III. şi cel din urmă. Ministru Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezbel este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Bucureşti, la 18 Octombrie 1876.

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezbel,
Colonel Slăniceanu

Carol

No. 1988

Raportul Dlui Ministru de Rezbel către Măria Sa Domnitorul

Prea Inălţate Doamne

Am onoarea a supune aprobării Inălţimii Voastre jurnalul Consiliului de Miniştri No. 1 din 15 Octombrie, prin care autoriză deschiderea unui credit suplimentar de lei 25.000, pentru întâmpinarea cheltuelilor de transport cu trupele concentrate, rugând pe Măria Voastră a subscrie alăturatul proiect de decret.

Sunt, cu cel mai profund respect,

. . . .

Ministru Secretar de Stat la
Departamentul de Rezbel,
Colonel Slăniceanu
1876, Octombrie 16.

No. 2.846

CONSILIUL MINIŞTRILOR,

Jurnal

Consiliul de Miniştri, în şedinţa de astăzi Vineri, 15 Octombrie 1876, luând în consideraţie referatul Dlui Ministru de Rezbel, sub No. 2.842, încuviinţează deschiderea unui credit suplimentar de lei 25.000, la capitolul 12, art. 30 al bugetului armatei, pe 1876, din paragraful de 500.000 lei, pentru întâmpinarea cheltuelilor de transporturi cu trupele concentrate.

Dispozițiile acestui jurnal se vor aduce la îndeplinire, după Inalta aprobare a Inălțimei Sale Domnitorul.

Miniștri: I.C. Brătianu, G.D. Vernescu, Colonel Slăniceanu, N. Ionescu.

No. 1

Referatul Dlui Ministru de Rezbel către Consiliul de Miniștri, cu No. 2.842 din 14 Octombrie 1876.

Domnilor Miniștri,

Capitolul 12, art. 30 al transporturilor și munițiilor din bugetul anului curent, fiind epuizat și cu ocaziunea concentrării trupelor făcându-se cheltueli indispensabile de transporturi.

Vă rog să binevoiți a aproba deschiderea unui credit suplimentar de lei 25.000 asupra exercițiului anului curent, din paragraful de 500.000 lei.

Ministru de Rezbel,

Colonel Slăniceanu

[*Monitorul Oficial*, No. 235—21/2 Nov. 1876, p. 5690.]

507

Petersburg, 18 Octombrie 1876

In fruntea numărului său de astăzi, «ziarul din Sft. Petersburg», publică următoarele rânduri:

«Maiestatea Sa împăratul a binevoit să primească, astăzi, 18 Octombrie, ca Aghiotantul General Ignatiev să declare Sublimei Porți că, dacă în termen de două zile, ea nu acceptă un armistițiu de șase săptămâni sau de două luni și nu dă ordine imediate pentru oprirea operațiilor militare, Ambasadorul va părăsi Constantinopolul cu tot personalul Ambasadei și legăturile diplomatice vor fi rupte».

Girant

Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 217. Originalul în limba franceză. Telegrama.]

508

București, 20 Octombrie 1876

Domnule Ministru

Domnul Consul General al Germaniei, mă informă prin nota sub Nr. 1895, că mai mulți supuși germani, domiciliați în București, au fost înștiințați a prepara cuartiruiri pentru a primi spre locuire soldați aparținând trupei concentrate în capitală; că dacă acest fapt s'ar realiza, ar consititui o sarcină personală de care supușii germani au fost totdeauna exemptați și că pentru a preveni reclamațiuni care nu ar lipsi de a se ivi, Consulatul General cere inter-

venirea mea, după acum spre a se da ordinele necesare, pentru exemptarea de cartier militar a oricărei persoane care ar putea aparţine naţionalităţii germane.

Vă rog dar, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua dispoziţiuni în sensul acestei cereri şi a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

Ministru,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 3.]

509

Viena, 20 Octombrie 1876

Ziarul «Fremdenblatt», care este cel mai însemnat dintre ziarele oficioase, publică un articol extras aşa zis dintr'o corespondenţă din Bucureşti, dar care am motive să cred că este inspirat pe loc. (Articolul), după ce aduce un prinos de omagiu lealităţii principelui şi ţării, recunoaşte că România fiind lipsită deodată de garanţia Puterilor, s'ar putea afla în necesitatea de a rupe ultimele legături care o mai fac încă să atârne de Turcia, iar în acest caz Puterile n'ar avea nimic de obiectat faţă de revendicările României. (Acest fel de a vedea este atât de nou în presa austriacă încât dă loc la fel de fel de comentarii.)

Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 8 şi 9. Reprodusă şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 37. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

510

Zimony, 20 Octombrie 1876

Marţi la miezul nopţii armata lui Cernaiev a fost împreştiată; dezastrul este complet şi ireparabil; nu mai rămân de cât şaptesprezece mii de oameni sub [comanda lui] Horvatovici despărţiţi de [către] Morava. Alexinaţ şi Deligrad, părasite, sunt incendiate de către Sârbi; aproape toată artileria este pierdută; şaptezeci la sută dintre Ruşi au căzut, şi una sută şaptesprezece ofiţeri sunt morţi. Ignatiev a cerut armistiţiu [în termen] de patruzeci şi opt de ore, sau va pleca. Toţi oamenii valizi au fost chemaţi sub arme. Consternaţia generală a ajuns la culme. Mâine urmează să sosească una mie Ruşi pentru ocupa Belgradul.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 223. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

511

Ţarskoe-Selo, 20 Octombrie 1876

Evenimentele deplorabile care însângerează peninsula Balcanilor au impresionat adânc Europa. Cabinetele s'aŭ consfătuit şi au recunoscut necesitatea de a pune capăt acestei stări de lucruri, întru onoarea omenirei şi liniştea generală. Ele au oprit vărsarea de sânge impunând un armistiţiu celor două părţi, şi au convenit a stabili bazele pe cari să fie aşezată pacea aşa încât să se ofere populaţiilor creştine garanţii serioase împotriva abuzurilor necurmate ale administraţiei turce, precum şi împotriva neînfrânării arbitrare a funcţionarilor otomani, şi de asigura astfel Europa împotriva reîntoarcerii periodice a astfel de crize sângeroase.

Cabinetul Imperial a contribuit din toate puterile sale la constituirea unei unităţi de vederi în sânul Marilor Puteri într'o chestiune în care interesele politice trebue să se plece în faţa interesului mai general al omenirei şi al liniştei în Europa. El nu va neglija nimic din toate câte pot depinde de el pentruca acest acord să ducă la un rezultat serios şi durabil, corespunzător exigenţelor conştiinţei publice şi păcii generale.

Dar pe când diplomaţia deliberează de un an de zile spre a traduce în fapt acordul ce se manifestă în voinţele ţărilor europene, Poarta a găsit răgazul de a aduna din fundurile Asiei şi Africei, contingentele noi şi vechi ale forţelor celor mai puţin disciplinate ale islamismului, de a excita fanatismul musulman şi de a sdrobi sub povara numărului populaţiile creştine cari luptă pentru existenţa lor. Autorii acelor îngrozitoare măceluri cari au revoltat Europa continuă a se bucura de nepedepsire iar, la ora aceasta, exemplul lor propagă şi perpetuează pe toată întinderea Imperiului otoman şi sub ochii Europei indignate aceleaşi fapte de violenţă şi barbarie.

In această situaţie, Majestatea Sa Impăratul cu totul hotărît în ce-l priveşte de a urmări şi de a atinge, prin toate mijloacele ce-i stau la dispoziţie, scopul ce şi l-au trasat împreună Marile Puteri, a socotit necesar să mobilizeze o parte din armata sa. Maiestatea Sa Imperială nu doreşte războiul şi este gata a face tot ce-i stă în putere spre a-l evita. Dar M. Sa este hotărîtă a nu se opri atât timp cât principiile recunoscute echitabile şi omeneşti necesare de către întreaga Europă, şi cărora li s'a alăturat cu toată energia, simţământul public al Rusiei, nu vor fi găsit o aplicare desăvârşită şi asigurată prin garanţii efective.

Sunteţi autorizat a da citire prezentei telegrame Dlui Ministru al Afacerilor Străine şi a-i lăsa copie.

Primiţi, etc......

Gorciacov

Pentru conformitate: Baronul Stuart

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 231—232. După o copie a originalului în limba franceză. Notă telegrafică circulară.]

512

[București, 21 Octombrie 1876]

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Simțind necesitatea de a termina cu o zi mai înainte opera laborioasă a reformelor și îmbunătățirilor, pe care țara le așteptată cu o legitimă nerăbdare dela Domniile-Voastre, și în fața grelelor circumstanțe prin care trecem, în mijlocul evenimentelor ce se desfășoară împrejurul nostru, m'am determinat să înaintez epoca fixată de Constituțiune pentru întrunirea Corpurilor Legiuitoare, și să Vă convoc în sesiune extraordinară.

Raporturile noastre cu statele străine sunt din cele mai bune. Din partea tuturor Puterilor garante suntem încurajați întru menținerea atitudinei noastre neutrale, pe care guvernul Meu a adoptat-o încă dela începutul luptelor ce se urmează în peninsula Balcanilor. Insă-și Sublima Poartă se pare acum dispusă a recunoaște justiția revendicațiunilor noastre. Pe toată ziua, putem zice, avem semne bune despre sentimentele binevoitoare de care sunt animate în privința României toate Puterile cele mari ale Europei.

Așa, mulțumită direcțiunei prudente și ferme ce reprezentanții națiunii au imprimat guvernul meu, avem temei de a spera că, atunci când pericole mai presus de forțele noastre ar amenința Statul Român, puternicul scut al Europei garante nu ne va lipsi întru apărarea integrității teritoriului și a drepturilor noastre naționale.

Avem însă cea mai deplină încredere că un viitor apropiat va aduce liniștea în Orient, grație silințelor ce toate Puterile Europei pun pentru ameliorarea soartei popoarelor creștine.

[*Monitorul Oficial*, No. 235—21/2 Nov. 1876 p. 5689.]

513

București, 22 Octombrie 1876

Armistițiul fiind semnat la Constantinopol noaptea trecută 2 Noembrie, negocierile de pace vor începe fără întârziere.

O problemă între altele se va impune probabil negociatorilor: este vorba de sancționarea garanției date României prin tratate. Neutralitatea noastră nu este bine pentru noi și pentru Europa decât dacă Puterile garante acordă României printr'un act internațional o garanție specială în previziunea eventualității unui războI între una dintre Puteri și Turcia.

Vă rog sondați cu cea mai mare discreție dispoziția în această privință a guvernului pe lângă care sunteți acrediat. Veți binevoi a-mi comunica neîntârziat rezultatul demersurilor dv.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 13. Reprodusă parțial în *Documente Oficiale*, 1878, p. 37. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

514

București, 22 Octombrie 1876

Răspunsul la telegrama dv. alarmantă vă va fi dictat de împrejurări. In cazul unor tulburări veți cere ambasadei franceze sau austro-ungare, ca fiind cele mai în apropiere, ospitalitatea în numele României pentru personal și arhive și protecția pentru naționalii noștri.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 267. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

515

[București, 23 Octombrie 1876]

D. Ion A. Sturdza. Dlor am de adresat Dlui Ministru de Resbel o interpelare care are de obiect a se ști dacă Ministrul are cunoștință despre împrejurările, că, din momentul când se convocă rezerviștii dela căminele lor și de când se iau recrutații, și până la ajungerea lor la corp în timp de mai multe zile, nu capătă nimica pentru hrana lor, încât sunt siliți să se împrumute cei mai săraci dela cei mai avuți pentru ca să se poată întreține.

De aceasta vroiam să adresez această interpelare Dlui Ministru de Resbel, mai ales că acum sunt bugetele de format și că pot prevedea în ele sumele necesare.

D. Ministru de Resbel. Dlor, rezerviștii vin singuri la centrul companiei teritoriale unde sunt înscriși și-și primesc întotdeauna îndestularea, regulat precum asemenea și-o primesc și recruții. Cele spuse de Dl. Sturza nu știu să se fi întâmplat, cel puțin până acum nu a venit la cunoștința mea un asemenea caz, căci după cum am zis, atât rezerviștii, cât și recruții își au îndestularea lor.

D. I. Sturza. Fiindcă, Onor. D. Ministru a avut bunăvoința ca să-mi răspundă acum chiar, apoi la afirmarea sa îi răspund și eu prin afirmare; dacă are dreptul Dsa să fie crezut pe cuvânt, atunci și eu cred că am dreptul să fiu crezut pe cuvânt; și încă mai mult, eu cer ca D. Ministru să-mi dea desmințire, întrebând de exemplu la districtul Tutova cu ce trăiesc rezerviștii și recruții până la ajungerea lor la corp.

Dlor, am avut și eu un rezervist în serviciu și îndată ce l-au chemat s'a dus la cazarmă, de unde se întorcea în toate zilele, până ce le-au venit ordinul definitiv de plecare.

Eu l-am întrebat dacă sunt mulți rezerviști și mi s'a răspuns că sunt din tot județul; am întrebat asemenea dacă li se dă hrană și mi s'a spus că nu capătă nimic și până ce nu ajung la corp nu este de unde să le dea. M'am informat apoi dela alții și tot astfel mi s'a răspuns. D. Ministru poate să se informeze dela maiorul de dorobanți și dela căpitanul de călărași al localității, care pot să-i dea lămuriri foarte bune în privința aceasta. Căci îndată ce se ia un rezervist sau un recrut dintr'o plasă, el vine pe drum cu ceeace are dela părinții săi,

fiindcă nu li se dă nimic pe cât voiajează şi până ce sosesc la corp. D. Ministru a afirmat că li se dă; dară eu afirm din contra că nu li se dă nimic, fiindcă nu este de unde să li se dea; căci pentru aceasta ar fi trebuit să fie o sumă disponibilă în buget, nu numai pentru timpul de când s'a înscris la corp, ci şi pentru timpul cât merge pe drum, din momentul de când sunt luaţi dela locuinţele lor. Şi fiindcă acum Camera se află între două afirmaţiuni contrarii una alteia, eu cred că ea nu poate să crează pe niciuna, ci trebue să se convingă prin ea însă-şi, numind o a treia persoană, numind o comisiune de anchetă, în care mă însărcinez şi eu să probez acest fapt. D. Maior Lipan un om foarte competent şi onorabil, şeful dorobanţilor de Tutova, a zis în privinţa aceasta, pe cât ştiu, că nu are nicio sumă alocată şi nu este de unde să'li se dea hrana pentru acel timp; aşa încât aceşti bieţi oameni, care trebuesc încurajaţi pentru serviciul şi tributul lor de sânge, ce trebue să-l dea pentru patrie, din contra sunt descurajaţi dela început. (Intreruperi). Repet că sunt chiar dela început discurajaţi fiind supuşi la un regim, care ar semăna mai mult cu o pedeapsă.

Dacă D. Ministru nu ştie aceasta, nu are decât să se unească cu mine, pentru a se numi o anchetă şi atunci se va convinge că cauza este, că nu s'au alocat în buget sumele necesare.

Această interpelare nu o fac din spirit de ostilitate, ci mai cu seamă dintr'o intenţiune binevoitoare, căci aşi dori să nu fie deloc descurajaţi acei oameni, care se iau pentru serviciul ţării lor.

Incă odată dar, rog pe Dl. Ministru de Resbel, dacă voeşte să se informeze pentru districtul Tutova, la D. Maior Lipan şi la comandantul de călăraşi şi cred că se va convinge că am avut dreptate de a-i indica, că trebue să aibă în vedere aceasta la facerea bugetelor spre a nu se mai da loc pe viitor la asemenea fapte descurajatoare, provenite din cauza unei simple neprevederi.

D. Ministru de Resbel. Dlor, când am răspuns Dlui Sturza în această privinţă, am spus cum se petrec lucrurile în general; însă dacă va fi un caz, izolat eu voi cerceta şi peste două, trei zile voi răspunde. Nu înţeleg însă ca D. Sturza să facă o chestiune aşa de gravă din aceasta, când eu afirm numai ce e scris în regulament că toţi recruţii care sunt aduşi pela corpuri îşi primesc îndestularea care le e de trebuinţă; căci nimeni nu-şi poate lua proviziuni pentru timp de 10 sau 12 zile. Şi eu am fost şef de regiment, am trecut prin toate gradele ierarhiei militare, am luat parte la recrutări şi ştiu cum se petrec lucrurile. Dacă va fi un caz izolat în care să se fi urmat ceeace arată D. Sturza, eu nu-i dau o denegare Dsale, ci din contra, declar încă odată că iau act de această denunţare, voi cerceta faptul, şi în puţine zile voi da răspuns cu care sper că Dsa va fi satisfăcut. In ceeace priveşte descurajarea de care a vorbit D. Sturza, protestez contra acestei aserţiuni şi declar că toţi oamenii chemaţi, au fost foarte voioşi a veni sub arme... (aplauze)

Voci: Aşa este... (aplauze).

[*Monitorul Oficial*, Nr. 240—28/9 Nov., 1876, p. 5790.]

516

Bucureşti, 23 Octombrie 1876

Domnule General,

Cu începere de mâine 24 curent, 4 ofiţeri ai Marelui Cartier General trebuind a porni în recunoaşteri militare, vă rog să binevoiţi a da ordine la vreunul din Corpurile călări a ne trimite în fiecare zi câte 4 ordonanţe călări la Marele Cartier General (zlătari) la 9 ore a.m. pentru a însoţi ofiţeri în recunoaşteri în toate zilele până la ora 5 p. m. când recunoaşterea se va termina.

Se va da ordin direct corpului a nu mai trimite ordonanţele.

Şeful Depozitului,
Colonel Barozzi

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 7.]

517

Bucureşti, 23 Octombrie 1876

Domnule Primar,

Domnul Ministru de Externe îmi face cunoscut prin adresa Nr. 11008 că dl. Consul General al Germaniei l-a informat prin nota Nr. 1895, că mai mulţi Germani domiciliaţi în Bucureşti au fost înştiinţaţi a prepara cuartiruiri pentru a primi spre locuire soldaţi aparţinând trupei concentrată în capitală; că dacă acest fapt s'ar realiza, ar constitui o sarcină personală de care supuşii germani au fost totdeauna exceptaţi şi că pentru a preveni reclamaţiuni care nu ar lipsi de a se ivi, Consulatul General cere a se da ordinele necesare pentru scutirea de cuartirul militar a oricărei persoane care ar putea aparţine naţionalităţii germane. Această cerere fiindu-mi recomandată de dl. Ministru de Externe, cu mijlocirea de a se lua dispoziţiuni în sensul celor ce preced, am onoare a comunica Dv. Domnule Primar spre ştiinţă şi regulă.

Primiţi, Domnule Primar asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Ministru, ...[1])

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 4.]

518

[Galaţi,] 23 Octombrie 1876

Ordin de zi Nr. 2

Prin ordinul de zi Nr. 2 al Diviziei III-a Activă, fiind numit Comandant al Trupelor cantonate în oraşul Galaţi, fac cunoscut trupelor Reg. 8 de Linie, Reg. 3 de Dorobanţi partea activă, Reg. Nr. 5 Călăraşi (escadronul activ numai)

---

[1]) Fiind concept, lipseşte semnătura.

că cu începere de mâine 24 curent, Regimentele la orele 9 dimineaţa să trimeată la raport pe ofiţerii ce fac funcţie de Adjutanţi ai acelor Regimente, iar escadronul pe Sergent Major la localul Reg. Nr. 8 de linie (Biroul ofiţerului de zi) cu situaţia de starea Corpului partea activă spre a se forma raportul general. Dl. Lt. Bălan ajutantul Brigadei va primi aceste raporturi va întocmi raportul general care mi se va prezenta în biroul meu (Localul Cazărmei 8 de linie) la orele 10 după vederea acelui raport şi darea ordinelor, dl. Ajutant al Brigadei va merge în ţinuta de companie la orele 12 la Comadantul Diviziei active şi va prezenta Domnului General Comandant, raportul; ajutanţii Corpurilor însă de la Brigadă se vor întoarce la Corpurile din care fac parte unde vor anunţa D-lor Comandanţi respectivi ordinile din acea zi, de vederea [cărora] Corpurile vor subsemna.

Comandantul brigadei,
Colonel Ipătescu Grigore

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 1.]

519

[Bucureşti,] 24 Octombrie 1876

Impărţirea cuartirelor având a se face în curând în oraş, sunteţi invitat ca să interveniţi pe lângă primărie, a se lua de îndată măsurile cele mai nemerite pentru aceasta, încât să nu se întâmpine nici o plângere din partea cetăţenilor nici nemulţumiri şi reclamări din partea comandanţilor respectivi.

Puneţi Domnule Prefect, în caz de trebuinţă, la dispoziţia primăriei agenţii Dvs. poliţieneşti cu sarcina ca prin concursul lor stăruitor şi bunăvoinţă, să devie mai lesne de îndeplinit.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 6.]

520

Paris, 25 Octombrie 1876

Eri am profitat de ocaziune ce mi s'a oferit pentru a vedea pe ducele Decazes şi cred că nu este fără interes a vă raporta cu exactitate pe cât mă va erta memoria, cuvintele ministrului Treburilor din afară ale Franţei.

«Ştiu, mi-a zis el că aţi fost şi că tot mai sunteţi îngrijoraţi de evenimentele cari se petrec în vecinătatea voastră. Nu aveţi dece să vă temeţi. Toţi am privit cu mulţumire şi cu aprobare atitudinea demnă şi liniştită ce aţi păstrat fără a vă arunca nici într'o parte nici într'altă. Dar totodată nu vă pot ascunde că ne-am îngrijat când aţi început a vă agita, a concentra oştirea şi a vă pregăti de o acţiune într'o cauză care nu vă priveşte sub niciun punct de vedere. Ne-am îngrijat pentrucă ieşind din neutralitate ce vă este prescrisă nu aţi mai putea

beneficia de avantajele garanţiei Europei. Aveţi toate simpatiile noastre şi toţi vă purtăm cel mai mare interes pentrucă ne reprezentaţi în Orient şi pentru că aţi devenit necesarii echilibrului Europei. Nu sunt bonapartist napoleonist, nu am aprobat politica împăratului Napoleon, dar trebue să convin că nu pot să nu laud ceiace a făcut în România. Aţi devenit o *naţiune*, aţi ştiut să vă faceţi necesarii Europei şi ea nu poate să nu vă menţie şi să nu vă garanteze existenţa. Nu puteţi peri decât cu distrugerea echilibrului european, ceiace nu este admisibil, nici astăzi nici mâine».

La observaţiunea mea că deşi cuvintele Excelenţei Sale [sunt] foarte măgulitoare şi asigurătoare pentru noi, dar că ar fi nedrept să nu avem aspiraţiunile noastre şi o ambiţiune legitimă şi să nu căutăm a ne folosi de împrejurări, Ducele mi-a răspuns că Puterile Europei caută să îmbunătăţească şi să înalţe poziţiunea creştinilor şi că este o consecvenţă naturală ca noi cari suntem avantpostul Europei, reprezentanţii ideilor şi civilizaţiunei ei să avem totdeauna o poziţiune mai înaltă decât a celorlalte popoare, a adăugat că: «Cu cât se va îmbunătăţi starea creştinilor cu atât nivelul vostru politic are să se ridice. Dar a vă spune cu cât şi până la ce grad are să se ridice de astădată nu o pot spune, nici nu o pot şti. Franţa face parte din Concertul Europei şi nu se poate despărţi de celelalte puteri; orice s'ar face, trebue să se facă într'un acord comun».

După aceasta luând şirul evenimentelor cari s'au desfăşurat la noi dela 1856, mi-a observat că am mers necontenit tot în sus, că nu puţin timp din *Principatele Unite* ce erau după tratat am fost recunoscuţi ca Românie, că am încheiat convenţii comerciale, că cu toată protestarea Porţii şi cu tot sprijinul ce a dat Franţa şi Anglia acelei protestări precum era datoria lor să-i dea după tratat, astăzi Franţa iscăleşte convenţie cu România contra tarifelor ce are cu Poarta.

«De fapt a adăugat, sunteţi independenţi, aveţi toate prerogativele unui stat suveran; înăuntru faceţi cum vreţi şi ce vreţi, în afară încheieţi tratate cu puterile Europei, aveţi reprezentanţi cari sunt primiţi întocmai ca reprezentanţi ai unei puteri suverane cu singura deosebire că la anul nou nu sunt primiţi în acelaşi rând cu reprezentanţii celorlalte state, o diferenţă neînsemnătoare care depinde de voi să o faceţi să dispară prin oamenii ce ne veţi trimite. Nu cred şi nu am crezut niciodată că teritoriul României să fie călcat; mai dăunăzi Domnul Roseti m'a întrebat ce am face dacă Rusia ar intra în România. I-am răspuns că nu ştiu, pentrucă nu mă pot despărţi de Concertul European şi că prin urmare singur nu pot lua nici un angajament, dar vă pot spune că nu aveţi a vă teme de nimica pe cât timp veţi pastra neutralitatea. Cu toţii voim a face ceva bun pentru creştini. Rusia într'această chestiune a voit să ia iniţiativa, era în drept să o facă, suntem datori să o urmăm, dar dela îmbunătăţirea soartei creştinilor şi până la ocupaţiunea şi la conchiste este departe, nu aveţi decât să observaţi cum în Anglia unde opiniunea se emoţionase atât de mult la glasul lui Gladston şi bătrânilor lorzi John Roussell şi Stratford

de Redcliffe, îndată ce s'a auzit vorba de ocuparea Bulgariei acea opiniune s'a prefăcut ca prin minune. Nu aveţi temere, fiţi cuminte precum aţi fost şi nu vă îndoiţi de viitor ».

Am crezut util, Domnule Ministru, a vă relata această conversaţiune care a durat mai mult de o oră şi jumătate. In tot timpul Convorbirei Ducele a manifestat cea mai mare şi mai sinceră afecţiune pentru România şi nu mă îndoesc un minut că poartă ţării noastre un mare interes. Chiar într'acea zi Ducele mi-a făcut onoare a-mi întoarce vizita.

Primiţi, Domnule Ministru, încredinţarea respectuoasei mele consideraţiuni.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 24 şi 25.]

521

Roma, 25 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Primind telegrama domniei voastre Nr. 483 m'am grăbit a vedea chiar în acea zi pe D-l Melegari cu care m'am întreţinut aproape jumătate de oră. Am început convorbirea despre armistiţiu care este acum la ordinea zilei şi de mai multe ori în cursul acestei convorbiri mi-a repetat că este de dorit în interesul general al Europei să se facă o pace cât se va putea mai durabilă. Căutam să aduc convorbirea astfel ca să pot sonda părerea d-lui ministru asupra chestiunei de care-mi vorbiţi prin telegrama menţionată mai sus şi am început a vorbi despre atitudinea României în mijlocul tulburărilor din Orient. E. S. aprobând atitudinea aceasta, totuşi mi-a observat despre trecerea voluntarilor ruşi. Am răspuns la aceasta observaţiune d-lui ministru că guvernul nostru nu putea să ia nicio măsură în privinţa acestor trecători care se prezentau la frontieră cu paşapoarte în regulă, fără să nu-i se impute o călcare a principiilor care regulează raporturile dintre naţiuni.

Aici mi s'a prezentat ocaziunea destul de bună de a trage atenţiunea d-lui ministru asupra momentului propice în care se găsesc Puterile garante ca prin un act internaţional să dea o sancţiune garanţiilor de neutralitate a României, ca sub nicio formă să nu poată fi violată şi că în orice moment şi în faţa oricăror împrejurări să putem conta pe eficacitatea şi validitatea acelor garanţii. Dl. ministru, deşi cu un moment înainte îmi observase despre trecerea voluntarilor ruşi mi-a răspuns: că sancţiunea garanţiilor neutralităţii României sunt însuşi aceste garanţii, că această neutralitate este destul de bine garantată şi că nu crede că puterile se vor ocupa acuma de altceva decât numai de regularea condiţiunilor provinciilor răsculate din Imperiul Otoman.

Neavând instrucţiuni mai detailate asupra acestei chestiuni, am lăsat ca convorbirea să luncce asupra altor chestiuni.

Aducându-vă aceasta la cunoştinţă, vă rog să binevoiţi a primi încredinţarea deosebitelor mele consideraţii.

V. Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 27. Reprodus şi în *Documente Oficiale* 1878, p. 38.]

522

[Galaţi,] 25 Octombrie 1876

Ordin de zi Nr. 3

Cu începere de mâine 26 curent se dispune ca deşteptarea să se sune la $6\,^1/_2$ ore. Retragerea la 7 ore, iar apelul de seară la $7^1/_2$, apelul de peste zi, gardele şi supa se vor regula în fiecare corp de către Domnii Comandanţi respectivi. Instrucţia se va face [şi] de la orele 12—4 pe platoul dintre bariera Tecuci şi bariera Brăilei. Dimineaţa însă se vor ţine teorii pe companii oamenilor, asupra tragerii în ţintă şi serviciul de siguranţă (pe loc şi în marş) şi mai cu osebire asupra patrulelor de rezbel. Locurile de adunare se fixează pentru Brigadă pe platoul dintre barierile Brăila şi Tecuci cu faţa către oraş. Reg. 8 în I-a linie, Reg. Nr. 5 în a doua linie ordinea adunată, Escadronul în a 3-a linie în coloane de plutoane. Locurile de adunare pentru Reg. 8-lea se fixează platoul cazarmei Ţiglina, iar pentru al 5-lea Dorobanţi, str. Tecuci.

Părţile de adunare ale Batalioanelor şi Companiilor se vor fixa de d-nii comandanţi de corpuri respectivi. Raportul se va face Dimineaţa la orele 10 la care oră d-nii Comandanţi, vor trimite situaţiile numerice semnate de d-lor prin Ajutanţii Regimentelor.

Asemenea la acea oră vor transmite Brigadei şi orice anume cereri, vor avea a face (locul Reg. Nr. 8) prin ajutanţi vor primi ordinile şi le vor transmite d-lor Comandanţi de Corpuri respectivi.

Comandantul Brigadei,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 1 v.]

523

Bucureşti, 25 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Agent şi Consul General al Austro-Ungariei, mă informă că mai multor supuşi Austro-Ungari din Brăila, li s'au dat în cvartir soldaţi şi că intervenirea vice-consulului Imperial şi Regal de acolo pe lângă Prefectură, în această privinţă, n'a primit nici o satisfacţiune.

Vă rog prin urmare, Domnule Ministru, să binevoiţi a da de urgenţă, ordin prin telegraf Prefecturei de Brăila, ca să scutească pe supuşii Austro-Ungari de cvartir militar.

Primiţi vă rog. Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru,
N. Mitilineu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 7.]

524

Viena, 26 Octombrie 1876

Nicio putere n'a făcut încă cunoscută părerea sa asupra propunerii engleze privind conferinţa ce urmează a avea loc şi la care ar lua parte ambasadorii la Constantinopol, delegaţii ad-hoc ai Puterilor şi Turcia. Sunt îndoeli că Rusia va accepta ultimele clauze. Austria se va pronunţa după Rusia. Chiar şi cei mai buni prieteni ai Contelui Andrassy nu-i cunosc intenţiile în această privinţă. Ţarul a declarat solemn Lordului Loftus că nu urmăreşte decât îmbunătăţirea soartei Slavilor şi că în niciun caz nu va încerca să-şi extindă graniţele. Baronul Oczy m'a întrebat dacă este adevărat că Guvernul român a strâns mari echipagii de pontonieri la Turnu Severin.

Bălăceanu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 4. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

525

St. Petersburg, 26 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Cred de datoria mea să relatez Excelenţei Voastre incidentul ce am avut într'unul din saloanele Ministerului al Afacerilor Străine cu Dl. Ambasador al Angliei puţine zile înainte de plecarea acestuia la Livadia, incident ce s'a produs în următoarele împrejurări:

La sosirea de la Petersburg, Dl. Agent diplomatic, care nu avusese onoarea de a fi primit în audienţă de către M. S. Impăratul care se afla în preziua călătoriei Sale la Varşovia, ci numai de A. S. Principele Cancelar, n'a crezut că este de datoria sa a se conforma uzanţelor diplomatice cari prescriu oricărui reprezentant străin să ceară în scris o audienţă oficială fiecăruia dintre ambasadorii în reşedinţă în ţara pe lângă care a fost acrediat. Doritor totuşi de a intra în relaţii cu Dnii ambasadori. Dl. Cantacuzino s'a prezentat fiecăruia dintre ei în ordinea vechimei. Acei pe cari i-am găsit ne-au primit cu politeţea pe care am întâlnit-o întotdeauna la ei; am depus cărţi de vizită acolo unde nu i-am găsit. Cu toţi ne-au întors cărţile lor, chiar şi ambasadorul Turciei. Numai lordul

Augustus Loftus a socotit că se poate sustrage dela această îndatorire de politeţă elementară. Aproape două luni s'au scurs şi iată că-l întâlnii pe ambasadorul Angliei la Ministerul Imperial al Afacerilor Străine. Era tocmai în momentul în care deputaţia noastră se găsea la Livadia. Cu toţii ne întrebăm, şi eu cel dintâi, în ce făgaş se aflau negocierele dintre autocratul tuturor Rusiilor şi Preşedintele de Consiliu al României. Eram desigur întrebat din toate părţile şi, după cum este firesc, mă închideam în mutismul cel mai deplin. Mă găseam în tovărăşia Dlor Insărcinaţi cu Afaceri al Germaniei şi al Belgiei, când intră deodată lord Loftus. Ca şi noi, el se găsea în situaţia de a aştepta ca Dl. de Giers să termine convorbirea pe care o avea în camera vecină cu Insărcinatul cu Afaceri al Italiei. Incepe prin a se plânge de lipsa de veşti în care ne sbatem şi se îndeletnici să facă, referitor la orizontul politic, câteva consideraţii generale şi cu totul noui de tipul următor: « Cu cât mă gândesc mai mult la chestia Orientului cu atât mă conving mai bine că Turcia este o prăjitură din care fiecare vrea să aibă partea sa ! » Apoi, îndreptându-şi privirea spre mine: « Dl. Ghica ar fi poate în măsură să ne dea informaţii: întreg Ministerul român se află în clipa de faţă la Livadia !» L'am făcut să observe că o delegaţie a mers să complimenteze pe M. Sa Impăratul, iar nu întreg ministerul, o atare deplasare neputându-se concepe decât cu greu într'o ţară constituţională. Cât despre veşti, nu aveam nici una să-i dau. « In cazul acesta, replică lord Loftus, ar fi nimerit să mergem să le aflăm la Bucureşti ». L'am asigurat pe ambasadorul Angliei că ar fi primit foarte bine [la Bucureşti]. El continuă să facă ironii la adresa Rusiei, a Serbiei şi a evenimentelor în general. Ascultătorii, din când în când, surâdeau din politeţă; în ce mă priveşte, am crezut că este, de datoria mea de a mă abţine cu totul, şi mă prefăceam că nu aud cele ce se spuneau în preajma mea. Lordul Loftus socoti că mă supărase, şi mi se adresă din nou, convins că aşa o onoare nu va întârzia să mă dezarmeze, — « Aveţi vreo veste dela Dl. Filipescu », mă întrebă el? — « Dl. Filipescu este în bună sănătate », răspunsei; » se află la Bucureşti. Dealtfel, d-sa şi-a înaintat demisia spre a se reîntoarce în viaţa privată. Dl. Cantacuzino a fost numit în locul său. « Şi cum ţineam să lămuresc chestiunea vizitei neîntoarse, adăugai: » Indată după sosirea Dlui Cantacuzino, am avut onoare a ne prezenta la reşedinţa dv., Dle Ambasador, şi Dl. Cantacuzino a regretat mult că nu v-a găsit. Sunt fericit de prilejul ce-lam a întâlni pe Excelenţa Voastră pentru a întreba dacă nu cumva a intervenit o eroare, şi dacă i-au fost înmânate cărţile noastre de vizită ». — « De bună seamă, spuse lord Loftus, am văzut cărţile domniilor voastre. Dar eu nu recunosc agentul României ».

Eram lămurit, şi cum socoteam că nu mai aveam a păstra menajamente faţă de acest personagiu pe care mă cred îndreptăţit a-l califica de grosolan, i-am răspuns în termenii următori: « Nu vă pot ascunde, Dle Ambasador, că vorbele dv. mă surprind. Excelenţa Voastră va binevoi să-şi reamintească desigur că, cu prilejul creării agenţiei noastre diplomatice la Petersburg, Dl.

Filipescu, la sosirea sa, şi ca agent diplomatic al României, a cerut în scris o audienţă oficială Excelenţei Voastre. Excelenţa Voastră i-a încuviinţat-o. Nu voi discuta calitatea noastră de oficiali sau de oficioşi. O atare preocupare rămâne în sarcina guvernului care a agreat numirea noastră totodată şi prezenţa noastră aici. Cât despre noi, deîndată ce am acceptat numirea noastră, chiar cu micile plictiseli şi necazuri ce-o însoţesc, este sigur că nu vom consimţi să ştergem ceva cât de neînsemnat din titlul pe care ni-l conferă Guvernul şi Suveranul nostru. Dacă acest titlu are darul să displacă anumitor persoane, suntem adânc măhniţi, dar nu ne credem totuşi îndreptăţiţi, din consideraţie pentru ţara noastră şi a guvernului care ne-a agreat, să modificăm cărţile noastre de vizită. Eu personal n'aşi fi crezut niciodată ca un ambasador oarecare ar putea fi mai excluzivist decât un ambasador al Turciei. Iar Cabuly Paşa a întors Dlui Cantacuzino vizita pe care i-a făcut-o, urmând exemplul tuturor celorlalţi ambasadori străini ».

Cu acestea au luat sfârşit explicaţiile, mai acre sau mai dulci, la baza cărora se găseşte faptul că prescriirele celei mai elementare civilităţi fuseseră trecute cu vederea din motive politice de către reprezentantul naţiunii care se pretinde cea mai civilizată din lume. L'am încunoştinţat deîndată pe Dl. de Giers asupra celora ce se petrecuseră între mine şi ambasadorul Angliei cu care mă socot de azi înainte dispensat de a întreţine orice fel de legături.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

Girant,

Emil G. Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 274. Originalul în limba franceză. Raport.]

526

[Bucureşti, 27 Octombrie 1876]

D. A. Gheorghiu. Am cerut cuvântul Dlor, să anunţ, dacă pot să zic aşa, o interpelare respectoasă onor D. Ministru de Resbel, şi anume, asupra ordinului dat ca armata, ce în momentul acesta se află în Iaşi, să plece la Tecuci. Mă explic, Dlor. Nu voiesc să discut motivele care au dictat Dlui Ministru această măsură; aceste motive sunt cunoscute ţării întregi şi nu voi fi eu acela care să prezint vreo obiecţiune. Intrebarea mea este asupra modului cum se execută această deplasare a armatei, adică dacă este bine, dacă este în interesul statului, ca deodată un număr aşa de însemnat al armatei noastre să plece pe vremea aceasta?

O voce. Dacă este armată? (Sgomot, întreruperi)

D. Lascăr Costin. Patriotismul implică sacrificii.

D. A. Gheorghiu. Nu m'am îndoit niciodată de patriotismul armatei noastre şi ştiu, ca şi Dv. că patriotismul implică sacrificii; dar trebue să recunoaştem că şi patriotismul are marginile sale, el nu poate să meargă decât până acolo, până unde cere apărarea intereselor noastre. Această chestiune nu este pentru

mine o chestiune secundară şi nu o putem a o rezolva nu mai cu cuvântul de patriotism de sacrificii patriotice.

Când avem mijloace de comunicaţiune, drumurile de fier şi când deplasarea armatei trebue să se efectueze pe un timp ca acesta, Vă întreb pe Dstră pentru ce nu se transportă armata cu drumul de fier? (întreruperi).

Pentru ce sunt făcute drumurile de fier, dacă într'o împrejurare ca aceasta, ele nu ne pot servi a cruţa materialul nostru de resbel, a facilita transportarea armatei?

Aici e chestiunea. Eu nu viu cu intenţiuni ostile, din contra, viu să ajut pe Dl Ministru de Resbel în îndeplinirea ordinelor care le-a, dat, cred că şi umanitatea, precum şi interesele statului comandă ca, în aceste împrejurări armata să nu fie pusă a face un voiaj de 11 poşte pe jos. Vă rog să-mi permiteţi a argumenta pentrucă numai prin inspiraţiune este imposibil de a rezolva toate chestiunile. Voi examina care sunt motivele ce a trebuit să autorizeze pe D. Ministru de Resbel a da acele ordine, ca corpuri întregi de armată să pornească deodată pe un timp ca acesta...

D. Preşedinte. Dstră trebue să anunţaţi numai interpelarea, dară nu să o desvoltaţi.

D. Ministru de Resbel. Lăsaţi să o desvolte, căci voi răspunde îndată.

D. A. Gheorghiu. Este Dlor vreun caz urgent imperios, ca în acelaş moment toate corpurile de armată să fie concentrate dintr'un singur punct? Inţeleg atunci ca Ministrul de Resbel să trimeată un corp pe jos, altul cu drumul de fier, în fine cum va putea, pentrucă oricum va şti să întrunească armata, să-şi realizeze ordinele date. Această consideraţiune nu poate să existe. Apoi chiar dacă se simte necesitatea ca îndată să se concentreze toată armata într'un singur punct, pornirea ei pe jos pe timpul acesta, voinţa Dlui Ministru de Resbel nu se poate realiza prin mijlocul acesta.

Armata neputând face decât o poştă pe zi, până va ajunge la Tecuci, locul de concentrare (pentru manevre), nu va ajunge decât după 11 zile, mergând neîntrerupt şi fără nicio zi de odihnă. Anul trecut am fost martor şi societatea ieseană a deplorat moartea unui număr considerabil de soldaţi, din cauză că ordinele de concentrare s'au dat fără să prevadă toate măsurile necesare pentru ca să se facă într'un mod practic aşa încât sărmanii soldaţi erau condamnaţi pe un timp tot aşa de aspru şi fără îmbrăcăminte de iarnă, a petrece zi şi noapte în câmp. Eu cred că D. Ministru de Resbel de astă dată a luat măsuri să fie bine îmbrăcaţi şi încălţaţi oamenii şi că atunci când soldaţii sdrobiţi de osteneală în mersul lor vor găsi unde a se repauza noaptea. Cu toate acestea nu ar fi fost mai bine ca D. Ministru să fi luat toate măsurile pentru a-şi acoperi marea sa responsabilitate prin ordonarea deplasării armatei în atari condiţiuni. Căci, Dlor, trebue să recunoaştem odată că nu se pot produce pagube enorme în oameni şi materialul de război, fără ca acei care le provoacă să nu fie supuşi la nicio responzabilitate; şi că nu este de ajuns fie cineva ministru ca să dea

ordine care ar produce de rezultat perpetuarea acelei triste stări de lucruri, care v'am arătat că s'a petrecut în trecut şi care pune pe Statul Român în poziţiunea dureroasă de a vedea pe fiecare an că se pierd o mulţime de oameni şi că materialul se deteriorează, ca şi când armata noastră ar avea în fiece an de a susţine o campanie contra inamicului.

Şi astăzi am durere de inimă când mi-aduc aminte de concentrarea din anul trecut, când am văzut că au rămas un număr considerabil de oameni pe drumuri şi afară din concentrare, din cauza boalei la care au fost expuşi; căci, în adevăr, concentrarea din anul trecut s'a făcut în condiţiunile cele mai rele. Cred că D. Ministru de Resbel a luat toate măsurile ca această concentrare să fie în condiţiile cele mai bune. Cu toate acestea, fac apel la sentimentele Dstră de umanitate şi fac apel şi la onor. reprezentant dela Bârlad să se asocieze cu mine a facilita misiunea Dlui Ministru şi să-l rugăm a se servi, în această concentrare, de drumul de fier; căci, Dlor, dece am făcut atâtea sacrificii, am suferit atâtea umiliaţiuni pentru construirea căilor ferate, când trebue să întrebuinţăm aceste mijloace de comunicaţiune, dacă nu într'o împrejurare ca aceasta, care ne-ar scuti atâte pagube în oameni şi în material? Aceea ce se va cheltui transportând armata cu drumul de fier, va fi o sută de ori mai puţin decât pagubele ce vom avea din deteriorarea materialului, uzarea îmbrăcămintei armatei. Căci, Dlor, a face unsprezece zile de drum pe un timp ca acesta, este a scoate din serviciu, când vor ajunge la locul destinat, toate hainele şi cismele lor, sau de a le înlocui cu altele noui sau a-i lăsa fără cele necesare.

Rezultatele morale ce vom obţine nu vor fi mai puţin considerabile. Soldatul atât de neglijat în trecut, va vedea ca în prezent ne ocupăm de dânsul; valoarea sa morală va creşte şi când trupele vor ajunge la locul de concentrare, numărul lor va fi complect, nu va fi rămas jumătate pe drum.

Toţi vor fi sănătoşi, plini de inimă şi gata a face cu mulţumire exerciţiile ce-i aşteaptă.

Prin urmare vedeţi, Dlor, că este aici o chestiune şi de umanitate şi de bună administraţiune.

Sacrificiile făcute cu drumul de fier vor fi compensate prin avantagii materiale şi morale considerabile.

Rog pe D. Ministru de Resbel să binevoiască a da ordin de a se suspenda modul adoptat pentru deplasarea armatei şi să trateze cu Compania drumurilor de fier petru transportul ei, mai întâi, pentru urgenţa transportării; şi al doilea pentru ca acest mijloc să coste mai nimic. Sentimentul de umanitate şi de bună prevedere comandă aceasta. Oamenii ar ajunge cu înlesnire şi fără să avem a deplora pierderea vreunuia. (Aplauze).

Este scopul interpelaţiunii mele şi rog pe însuşi reprezentantul de Bârlad să se asocieze cu mine în susţinerea acestei propuneri.

Cred că chiar D. Ministru de Resbel va primi propunerea mea şi va suspenda ordinele date.

D. Ministru de Resbel. Dlor Deputaţi, nu consideraţiuni de economie m'au făcut să dau ordinul despre care v'a vorbit Domnul Gheorghiu. Dstră cunoaşteţi că elementele puterii armate la noi nu stau sub arme, ci acasă, aşa că instrucţiunea o primesc foarte rar, cu ocaziunea concentrărilor. Afară de aceasta, un marş de câteva poşte, e o chestiune neînsemnată în operaţiunile militare; asemenea marşuri se fac de către armată pe teatrul de resbel şi în faţa inamicului pe orice timp; şi pentru a deprinde armata la asemenea operaţiuni militare sunt necesare marşurile, pentru ca să excerciteze pe militari la toate operaţiunile unei campanii şi să-i obişnuiască a-şi lua adăposturi în regulă şi toţi la un loc, unde ofiţerii sunt totdeauna alături cu trupele, îngrijind de ele şi făcând cunoştinţa lor. La noi, Dlor, nu se prea cunosc oamenii, din cauza organizaţiunii noastre militare, care e astfel încât elementele sunt foarte difuze şi nu se poate face cunoştinţa trupei cu şefii şi a şefilor cu trupa decât numai când sunt puşi în marş sub arme.

Eu credeam că acesta e mijlocul cel mai bun pentru a pregăti trupele, şi un marş de unsprezece poşte e neînsemnător, când avem şosele împietrite şi sate unde oamenii stau noaptea. Dstră ştiţi că a venit un număr mare de trupe în Bucureşti; ei bine oamenii au venit în starea cea mai bună şi nici nu se părea că au făcut un drum pe jos.

Este adevărat că se cam degradă efectele pe timp rău; dar astăzi nu e timp aşa de rău şi avem şosele pe care trupele merg foarte bine.

Voiţi să aducem trupele cu drumul de fier? Dar ce aţi zice Dstră de o trupă adusă cu drumul de fier, pe care am pune-o îndată în campanie? Ea ar fi dela început dezorganizată Armata trebue instruită şi partea esenţială a instrucţiei, e chipul de a merge.

Cât pentru armata noastră teritorială, deşi în adevăr, îmbrăcămintea e cam slabă, dar am luat măsuri ca oamenii să poată pune pe dedesubt orice haine-şi vor putea procura, astfel încât trupele vor fi destul de bine îmbrăcate pentru temperatura de azi, care nu e tocmai aşa aspră.

Prin urmare, eu cred că modul propus de D. Gheorghiu nu e tocmai practic, mai întâi pentrucă materialul rulant al liniilor noastre cu greu ar putea fi suficient la asemenea transporturi, ceea ce ar împiedeca cu totul celelalte exigenţe ale circulaţiunii pe toată ziua; şi al doilea pentrucă, a transporta atâţi oameni cu drumul de fier, şi prin urmare şi artilerie şi cavalerie, şi toate efectele armatei, aceasta ar costa nu două sau trei mii de franci, cum zice D. Gheorghiu, ci sume mult mai însemnate, şi prin urmare şi consideraţiunea cheltuelilor a meritat a fi ţinută în seamă.

De aceea eu aşi fi de părere ca D. Gheroghiu să renunţe la propunerea Dsale şi să lase trupele a merge cum au mers până acum. Pe lângă toate acestea, diferiţii şefi ai corpurilor de armată nu mi-au zis nimic asupra anevoinţei de a merge armata pe jos şi sunt convins că dacă ei ar fi crezut transportul cu drumul de fier mai practic, mi-ar fi cerut aceasta.

D. vice-Preşedinte A. Holban ocupă fotoliul prezidenţiei.

D. Al. I. Gheorghiu. Dlor, pentru a răspunde Dlui Ministru de Resbel, voi începe prin ultimele cuvinte ale Dsale; şefii nu au adus la cunoştinţă Dsale această necesitate.

Dlor, e cunoscut că disciplina armatei nu permite (superiorilor?) inferiorilor a nu se supune într'un mod absolut la ordinele ce vin din partea superiorilor lor. Nu este dar de mirare că de nicăieri din partea armatei nu a venit nici o plângere. Nu mă îndoiesc despre marea disciplină ce există în armată noastră; şi recunosc că condiţiunea absolută pentru a fi un bun soldat, constă în aceea de a se supune cu toată încrederea şi devotamentul la ordinele ce vin din partea superiorilor. Dacă însă datoria unui bun soldat este de a se supune ordinilor superiorilor săi, în acelaşi timp trebue ca acele ordine să se dea în condiţiuni aşa încât să poată fi executate pentru a ajunge scopul ce-şi propune.

Dlor, nu voi insista mai mult asupra argumentelor Dlui Ministru de Resbel, cum că mişcarea unui corp de armată este mijlocul de instrucţiune cel mai bun. Eu nu am contestat aceasta; o recunosc însă ea trebue să se facă numai atunci când nu se poate face altmintrelea.

Inţeleg să se facă marşuri nu de 10 sau 11 poşte dar 20 şi 30; aceasta însă atunci când necesitatea o cere, şi după cum însuşi Dl Ministru de Resbel o spune, pe câmpul de luptă. A pune însă armatei, fără existenţa unei absolute necesităţi, sarcina de a face un marş în condiţiunile climatice în care ne aflăm azi — şi să-mi permită Dl. Ministru a-i spune că în Moldova este ger — nu înţeleg în ce am avansa disciplina şi ştiinţa soldatului. (Intreruperi).

Dlor, Dstră sunteţi liberi să vă daţi votul cum veţi voi; daţi-mi dar mie voe să-mi exprim opiniunea mea aşa cum cred că este justă.

D. Ministru de Resbel ne-a spus că ar fi greutăţi mari în privinţa cavaleriei şi artileriei de a se transporta cu drumul de fier; dar în ceeace priveşte corpul de dorobanţi, însuşi Dsa recunoaşte că ar fi grav a-i supune la un astfel de marş în timp de 11 zile. Aci daţi-mi voie, Dlor, să urmăresc acest corp de armată în marşul său pe calea ce are să parcurgă. Mai întâi ce cale va apuca? Va lua calea Romanului pe şosea sau va lua calea Vasluiului? După informaţiile mele va lua calea Vasluiului. Ei bine, când va pleca un număr mare din Iaşi şi va face o poştă, unde se vor adăposti noaptea? Eu pe cât cunosc acea parte a Moldovei, desfid pe oricine să-mi arate un punct, un sat să se poată adăposti în timpul nopţii un număr de 1.000 de soldaţi.

Recunosc, Dlor, că statul are greutăţi financiare, însă având în vedere greutăţile marşului pe acest timp rău, deteriorarea materialului, sănătatea soldaţilor, vă rog să adoptaţi părerea mea, cel puţin, în privinţa corpului de dorobanţi, că adică aceste trupe să se transporte cu drumul de fier.

D. D. Leca. Să-mi permită onor. Dnu Gheorghiu a-i spune că a vorbit într'o chestiune care-i este cu totul străină, căci Dsa poate să aibă multe şi întinse cunoştinţe ca legist sau ca economist, dar nu-i recunosc aceleaşi titluri şi ca militar. Nici un şef de corp nu ar lua răspunderea de a se prezenta cu mili-

ţienii şi dorobanţii dinaintea inamicului, când s'ar transporta cu drumul de fier. Eu unul, ca şef de corp, având trupele cele mai bine învăţate, n'aşi cuteza să mă prezint înaintea inamicului, fără a fi făcut trei sau patru zile de marş înainte de resbel. Aceasta, Dlor, cu atât mai mult la noi unde concentrările se fac aşa rar, şi prin urmare unde soldaţii cunosc foarte puţin pe şefii lor şi aceştia pe soldaţi. Concentrarea actuală nu provine din împrejurări ordinare, ci extraordinare. Ei bine, am onoarea a spune Dlui Gheorghiu că 11 zile de marş fac cât un an de instrucţie în cazarme. Trupele care s'au luptat la 1813 sub Napoleon I, n'au făcut altă instrucţiune decât marşul dela graniţa Rinului până la Leipzig, şi s'au bătut foarte bine. Ei bine, dacă Napoleon ar fi dus trupele sale cu drumul de fier până la câmpul de luptă, mare nenorocire ar fi fost pentru dânsul. Negreşit, e bine ca soldatul când vine înaintea inamicului, să fie odihnit şi bine hrănit, dar mai întâi de toate trebue să fie bine instruit şi această instrucţiune nu se poate face mai bine decât în marş. (Aplauze).

Eu ca şef de corp niciodată n'aş fi cerut Ministerului de Resbel să mă trimită înaintea inamicului cu drumul de fier.

— Se dă citire următoarei propuneri, care punându-se la vot, se adoptă.

Camera satisfăcută de răspunsul Dlui Ministru de Resbel, trece la ordinea zilei.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 243—31/12 Noembrie 1876, p. 5854—56.]

527

Bucureşti, 27 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

La adresa Dv. Nr. 19536 subsemnatul am onoare a răspunde că primăria ar fi gata a satisface cererea D-lui Consul General al Germaniei, dacă ar avea un motiv legal de a apăra pe locuitorii germani din Bucureşti de sarcina ce apasă pe ceilalţi locuitori, afară negreşit de cei dispensaţi legal, căci motivul invocat de Dl. Consul că cuartiruirea ar fi o sarcină personală nu mi se pare admisibil fiind o sarcină nu personală, ci pe case. Vă rog dar, Domnule Ministru, să binevoiţi a ne da motive legale de a proceda în sensul cererilor onor. consulat german şi vom urma astfel.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea distinsei mele consideraţiuni.

Primar,
G. Mano

Şeful Diviziei,
Dem. Păltineanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 9.]

528

Roman, 28 Octombrie 1876

Comandanţii regimentului mi-au cerut cară pentru transportul bagajului ofiţerilor şi bucătăriilor de campanie.

Am dispozat a se da concursul la găsirea carelor, însă numai cu bună tocmeală; Nu am niciun ordin ca să fac altmintrelea şi poate că ar fi mai nimerit expediţia cu drumul de fier care ar costa şi mai ieftin.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 3.]

529

[Londra, 29 Octombrie 1876]

Discursul Lordului Beaconsfield, la banchetul Lordmairului, declară că cel mai bun mijloc de menţinerea păcii, e stricta pază a tratatelor. Pentru aceasta guvernul englez respinge memoriul dela Berlin şi propunerea de ocupare a Bosniei şi Herţegovinei de către Austria, şi a Bulgariei de către Rusia, precum şi trimiterea unei flote europene la Constantinopole, care ar fi violarea integrităţii Turciei. Pentru a ajunge la acea ţintă, îmbunătăţirea situaţiunii creştinilor, Anglia propune o conferinţă, în care toate Puterile au promis a lua parte. Toţi oamenii de stat cred că cea mai bună garanţie a păcii e menţinerea tratatelor, care recunosc integritatea Turciei, care va fi posibilă numai atunci, când populaţiunile vor trăi sub un guvern care să îngrijească de binele lor. Anglia speră a obţine aceste rezultate fără resbel; în caz însă de un resbel eventual, Anglia e mai bine preparată decât toate statele; ea nu va face resbel decât pentru un lucru legitim şi se va lupta până ce se va da satisfacere justiţiei.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 243/31 Octombrie 1876, p. 5850. Telegramă.]

530

Bucureşti, 30 Octombrie 1876

Anunţaţi imediat în scris pe Ion Ghica la Londra, că va primi deîndată depline puteri; că primele două telegrame ale sale sunt indescifrabile, că îl rog să le repete folosind cheia simplă, adică prima şi ultima cifră indicând pagina iar a doua şi a treia cifră [indicând] rândul.

Vă mai rog să transmiteţi regulat Dlui Ion Ghica la Londra toate telegramele care vă vor fi trimise dela ministerul meu.

Aştept dela dv. raportul amănunţit asupra întrevederii dv. cu Ducele Decazes şi asupra conversaţiilor ce întreţineţi în lumea diplomatică din Paris.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 31. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

531

Pera, 30 Octombrie 1876

Englezul Mazar[1]) 66.685 16.700 84.307 Paşa sosit de câteva zile, se pretinde trimis în misiune secretă pentru tratative din partea A. S. şi a Cabinetului nostru cu Poarta. Lasă să se înţeleagă că vine să ofere Guvernului otoman cooperarea armatei române în caz de război cu Rusia. Uneltirile zisului individ mi-au fost semnalate din deosebite părţi.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 266. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

532

[Bucureşti,] 1 Noembrie 1876

Măria Ta,

Convocaţi în sesiune extraordinară, într'un moment când evenimentele ce se petrec în peninsula Balcanică inspiră o îngrijire generală, cea dintâi datorie a noastră, după expresiunea devotamentului nostru sincer pentru Augusta Persoană a Măriei Tale, este de-a ne grăbi să răspundem la acest apel, care asociază reprezentaţiunea naţională, la privegherea situaţiunii de faţă, şi la luarea măsurilor reclamate de dânsa.

Suntem fericiţi, Prea Inălţate Doamne, de a vedea că relaţiunile noastre exterioare sunt din cele mai bune. Camera vede cu mulţumire că consilierii Tronului perseveră în politica unei stricte neutralităţi, în faţa luptelor ce sângeră ţările vecine de peste Dunăre, politică care corespunde dorinţelor ţării întregi, singura conformă intereselor noastre naţionale, şi credinţei tratatelor, a dobândit aprobarea Puterilor garante. Decişi a stărui în menţinerea acestei politice de strictă neutralitate, ne vom folosi şi în viitor de dispoziţiunile binevoitoare României, arătate de Puterile cele mari ale Europei, spre consolidarea existenţei şi integrităţii Statului Român.

Adversari hotărîţi a oricăror proecte aventuroase, ne preocupăm numai de pericolele care ar putea să ameninţe direct Statul Român. Pentru a ne apăra în contra lor, cu toată greutatea situaţiunii noastre financiare, nu vom cruţa nici un sacrificiu; sprijinul nostru nu va lipsi guvernului Măriei Tale, ca să înlăture aceste pericole. Nu uităm şi nu vom uita că nouă Românilor, cei dintâi ne incumbă datoria de a fi apărătorii integrităţii teritoriului nostru, ai căminurilor şi ai drepturilor noastre naţionale, oricât de mare este avantajul asigurat României prin protecţiunea Puterilor garante. Am aprobat dar şi vom aproba toate măsurile de precauţiune şi apărare care s'au luat de guvern sau pe care complicaţiunile exterioare ni le-ar mai indica.

---

[1]) Cifrele care urmează sunt cuvinte care n'au fost descifrate la recepţia telegramei.

Vom consacra tot timpul şi atenţiunea noastră studiului bugetelor pe 1877 şi 1878 şi al legilor organice care ni se anunţă, spre a afla mijloacele de a îmbunătăţi situaţiunea noastră financiară şi economică. Mai cu seamă ne vom aplica a da judeţelor şi comunelor autonomia lor, care asigură — suntem convinşi de aceasta ca şi Măria Ta — poate asigura vitalitatea şi propăşirea lor, într'un stat care se bucură de instituţiuni liberale ca ale noastre.

Măria Ta, Reprezentaţiunea Naţională are cunoştinţa greutăţilor de tot felul care ne înconjoară. Avem însă speranţa că Dumnezeul părinţilor noştri nu ne va părăsi nici de astă dată. Avem speranţa că printr'o muncă neobosită, printr'o neadormită priveghere, vom putea să îmbunătăţim situaţiunea dinăuntru, şi în acelaş timp, prin strânsă unire şi armonie dintre Domn şi Naţiune, vom trece peste greutăţile exterioare.

Să trăieşti, Măria Ta,
Să trăiască Măria Sa Doamna,

Raportor,
M. Ferechide

Amendament

Camera este fericită a vedea că consilierii Tronului perseveră în politica unei stricte neutralităţi, politică ce le-a fost indicată de dânsa, încă dela începutul resbelului care sângeră peninsula Balcanică, şi că voesc şi pe viitor să se inspire de voturile Reprezentaţiunii Naţionale.

Ea nu mai crede dar necesar a reveni asupra consideraţiunilor de tot felul, care fac din acea neutralitate o necesitate şi o lege pentru noi Românii. Ea însă nu se poate popri de a adăugi că, în faţa gravelor complicaţiuni exterioare ce ameninţă sau ar mai ameninţa pe viitor pacea Europei, numai acea neutralitate consacrată şi în drept, precum ea există în fapt, ar putea să liniştească cu desăvârşire ţara asupra destinelor sale viitoare şi să înlăture dela noi orice pericol.

Vom fi dar recunoscători şi Măriei Tale şi consilierilor ce Măria Ta Ţi-ai ales, pentru orice se va face sau obţine în acest sens. Sarcina aceasta nu va fi grea, fiind date tratatele ce garantează existenţa noastră; căci garanţia colectivă are de corolar necesar neutralitatea. E vorba dar de a obţine proclamarea formală şi explicită a ceea ce este deja subînţeles, a ceea ce este deja consacrat implicit instrumentele diplomatice ce au determinat situaţiunea noastră politică.

Dar tocmai fiindcă acea neutralitate se impune ca o necesitate şi o datorie pentru noi, trebue să veghem ca nimeni să nu o înfrângă în detrimentul existenţei şi în contra voinţei noastre. Am aprobat dară şi vom aproba toate măsurile de precauţiune şi apărare ce s'au luat de guvern sau pe care complicaţiunile ulterioare ni le-ar mai indica pentru acest sfârşit, măsuri pe care ni le dictează simplul instinct de conservare.

Nu e sacrificiu pe care naţiunea să nu-l accepte, în ziua când, prin imposibil, neutralitatea noastră nu ar fi de ajuns spre a ne pune la adăpostul unui

atac cu mâna armată, spre a apăra în acea oră supremă, în măsura puterilor sale, căminurile şi drepturile strămoşeşti, ca să putem în orice caz, să le afirmăm faţă cu cei ce le-ar ameninţa sau nega, şi ca să fim un auxiliar, iar nu o povară pentru acele Mari Puteri, care din cauza identităţii intereselor şi a fidelităţii la tratatele ce au subscris, ar veni să ne ajute.

N. Blaremberg

[*Monitorul Oficial*, Nr. 246, 4/16 Nov. 1876, p. 5942, col. I—III.]

533

[Galaţi,] 1 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 4

Din ordinul Domnului Comandant al Brigadei dupe ordinul Domnului Comandant al Diviziei III active, Batalionul I-iu de Dorobanţi, din al 6-lea Regiment şi Batalionul de Vânători, mâine la 2 corent, ora 12 din zi, se va afla în ţinută de campanie cu tot echipamentul pe platoul dintre barierile Brăila şi Tecuci în ordine adunată. — Trupa va fi sub ordinile Domnului Maior Schelete, spre a fi inspectată de Domnul General Comandant al Diviziei care va sosi la ora 12. Corpurile de vedere vor subscrie.

Ordinul Domnului General este ca Corpurile numite mai sus să fie aşezate pe platoul grădinii publice la 3 ore d..a. soseşte D-l General a le inspecta.

Comandantul Brigadei,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 2.]

534

Paris, 1 Noembrie 1876

Nr. 436. Am fost primit de Dl. Duce Decazes. Excelenţa Sa mi-a arătat o bunăvoinţă şi o politeţă desăvârşită. M'a asigurat de grija sa pentru România. In cursul zilelor viitoare, voi avea o audienţă la Dl. Mareşal-Preşedinte. Amănunte prin poştă.

Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 90. Telegramă. Originalul în limba franceză.]

535

[Galaţi,] 2 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 5

Spre a se cunoaşte cantonamentele trupelor, se dispune următoarele: Pe fiecare casă ocupată de trupă se va pune în faţa uliţii deasupra porţii sau

pe pereţi, o tăbliţă de lemn pe care va fi lipită o faşă de hârtie pe care se va scrie cu litere mari după forma dată eri la raport. I-ia Brigadă, II Regiment, Compania şi pentru trupă Nr. oamenilor ce locuesc în casă; pentru ofiţeri, numele ofiţerului, deosebit de aceasta, tăbliţele la locuinţele Comandanţilor de Regimente şi Batalioane ce fac corp în parte, la antreurile caselor se va pune câte un mic jalon cu culorile distinctive ale Corpului.

Asemenea vor marca şi locuinţelé medicilor şi infirmierile prin fanioanele distinctive serviciului sanitar.

N. B.: Regimentele de Călăraşi care nu au culori distinctive, se fixează culoarea roşie pentru comandantul Regimentului Nr. 5 şi albastru pentru Comandantul Regimentului Nr. 6. Locuinţa pretorului se va marca cu un fanion albastru pe care va avea o cruce oblică roşie. Comandanţii Brigadelor prin asemenea jaloane, însă cu culorile ţării (tricolore). — Guardele poliţiei vor fi marcaţi prin o torsadă de fân în formă de coroană rotundă, care va [fi] fixată într'un băţ deasupra antreului localului. Dispoziţiile de mai sus se vor executa imediat după 24 ore dela data acestui ordin.

Domnule pretor se va asigura de executare.

Comandantul Contonamentelor
Şef de Brigadă, Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 2.]

536

Londra, 2] Noembrie 1876 [1])

Lord Salisbury mi-a acordat eri toată seara. I-am expus situaţia noastră, supărările ce avem şi nevoia de a se da României o garanţie individuală. Astăzi i-am remis nota cerută, copia acesteia v'o trimit prin poştă. Anglia nu va permite o încălcare; [dintr'o astfel de faptă] este hotărîtă a face un caz de război.

[*Documente Oficiale*, 1878, p. 44. Textul în limba franceză. Telegramă.]

537

[Galaţi, 2 Noembrie 1876]

Ordin de zi Nr 6.

Pieţile de adunare pentru companii, escadroane şi Batalioanele din Regimente se vor fixa de Domnii Comandanţi de Corpuri, ale Corpurilor vor fi pentru: Regimentul Nr. 8 de linie, Piaţa Cazărmii Ţiglina; Regimentul Nr. 5 Dorobanţi, Strada Tecuci cu flancul drept spre barieră; Batalionul III Vânători, Piaţa Poliţiei; Batalionul I din Reg. Nr. 6 Dorobanţi Strada Mare (Lipscăniile); Regim. de Călăraşi, Piaţa Maidanul de Fân. — Piaţa de adu-

[1]) Transmisă de Şendrea de la Paris, cu data de 5/17 Noembrie.

nare a Brigadei, va fi pe platoul de deasupra oraşului dintre barierile Brăila şi Tecuci, în ordine adunată cu faţa către oraş. Infanteria pe Batalioane în glotă pe pluton în linia 1-a. Regimentul 8 având la stânga Batalionul de Vânători în a 2-a linie, Regimentul 5 Dorobanţi având la stânga Batalionul din al 6-lea Dorobanţi, Cavaleria în a treia linie în linie de coloane de escadroane pe plutoane.

La orice batere de adunare, trupele vor eşi în ţinută de Campanie cu tot echipamentul şi se vor forma pe Pieţile de adunare ale Corpurilor, unde formându-se vor aştepta ordin special, spre a se aduna pe locul de adunare generală.

Comandantul Cantonamentelor
Şef de Brigadă, Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 2 v.]

538

Paris, 3 Noembrie 1876
Nr. 442

Domnule Ministru,

Agenţia Havas, a cărei mare influenţă o cunoaşteţi, trimite zilele acestea în România un agent special având ca obiect să caute a stabili la Bucureşti un birou de corespondenţă telegrafică asemuitor acelora pe cari le are deja la Viena, la Constantinopol, precum şi în toate marele centre politice şi comerciale din lume.

Nu este nevoe, Domnule Ministru, să vă semnalez serviciile pe cari un birou de acest fel ni le-ar putea aduce în special în împrejurările actuale; agenţia Havas care se leagă aceleia a lui Reuter este cea mai influentă dintre agenţiile de publicitate ce există astăzi.

După informaţiile ce îmi sunt date aici, guvernul nostru s'a ocupat în mai multe rânduri de realizarea proiectului despre care este vorba aici, în special la 1869 când Domnul Dimitrie Brătianu se afla în misiune la Paris. Diferite împrejurări au făcut ca acest plan să eşueze mereu.

Marea dificultate a întreprinderii vine din faptul că stabilirea acestui birou va atrage după sine cheltueli pe cari agenţia Havas nu le-ar putea face fără mari pierderi în caz că nu ar găsi în ţară oarecare venituri excepţionale. Pe de altă parte, ea nu doreşte vreo subvenţie care ar aduce atingere prestigiului său şi ar sfârşi prin a micşora încrederea pe care o inspiră telegramele sale. Va trebui deci găsită o combinaţie oarecare ce, mişcorând cheltuielile acestui birou şi lăsându-i totodată independenţa, l-ar pune într'o situaţie care l-ar împiedica de a vă refuza concursul său. Poate că s'ar atinge acest scop acordând biroului proiectat gratuitatea telegramelor.

Orice ar fi, vă rog să binevoiţi a face o bună primire Domnului Pognon, reprezentantul acestei agenţii care s'a arătat întotdeauna foarte binevoitor agenţilor noştri la Paris şi a dobândit dreptul la întregul concurs ce veţi putea

a i-l da. Vorbind personal cu Domnul Pogon sau punându-l în legătură cu cineva competent în materie, nu mă îndoesc că veţi găsi un mijloc practic de a folosi inteţiile sale bune şi acele ale puternicei administraţii pe care d-sa o reprezintă.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni, fiind al Excelenţei Voastre foarte devotat servitor.

Ştefan Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 69. Originalul în limba franceză.]

539

Paris, 3 Noembrie 1876

Am onoare a vă transmite următoarea telegramă cifrată de către Dl. Ion Ghica cu cheia ce i-aţi indicat recent. Iată textul:

După ce am expus avantagiile şi necesitatea politică pentru Europa de a da României garanţie individuală, am expus dificultăţile ce există între guvernul nostru şi Poartă. Derby a spus: « voi încerca la conferinţă să fac să dispară orice cauză de neînţelegere ». Dar nefiind sigur nu poate lua nici o obligaţie. Derby exprimă mulţumirea sa pentru conduită. Marchizul Salisbury va pleca Luni, ieri credea că va fi pace, astăzi l-am găsit îngrijorat din cauza mişcării flotei turce şi a ameninţărilor lui Ignatiev. Poarta încă nu 5418 [1]) aderat Conferinţă. Dacă Dunărea îngheaţă, războiul devine probabil.

Colaţionat Şendrea.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 39. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

540

Paris, 3 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin o scrisoare a mea particulară [2]) v'am relatat vizitele ce am făcut la diferitele personagiuri a ministerului de externe din Franţa şi prevenenţia ce am întâlnit pretutindenea. Duminică în 12 a curentei am avut audienţia la Ducele Decazes care m'a primit cu multă afabilitate, mi-a zis că sînt bine venit în Franţa (vous êtes le bien venu en France), că a avut totdeauna simpatii pentru România care este opera Franţei. Am mulţumit Ducelui pentru nişte sentimente aşa de binevoitoare pentru noi şi am adaus: Acum în urma încheierii armistiţiului, România respiră mai liber, dar a avut mai înainte mare nelinişte pentru esistenţa ei naţională, nelinişte care provenea din cauza poziţiunei

---

[1]) Cuvânt nedescifrat.

[2]) Vezi Anexa.

sale geografice. — Domnul ministru mi-a răspuns că în ceia ce-l priveşte n'a crezut niciun moment, în tot timpul crizei, n'a crezut vreun pericol pentru România. Conferinţa se va întruni, a adaus, cred că pacea va avea loc, însă trebuie ca d-voastră să fiţi cuminţi pentru ca să profitaţi ceva.

Am observat Ducelui că tocmai pentru ca să fim în bune relaţiuni cu toate puterile vecine, şi să avem simpatia lor, d. Prim Ministru împreună cu unul din colegii său au mers de au felicitat întâi pe împăratul Austriei şi apoi pe cel al Rosiei. Ziarele ne-au acuzat pe rând de a ne fi aliat când cu Austria, când cu Rosia, dar nu-i nimic adevărat. Vizitele au fost numai de felicitare. Domnul Ministru a recunoscut că presupsa alianţă era numai o invenţiune.

In urma acestora, am remis Ducelui scrisoarea mea de creanţia pe care a citit-o în totul. Mi-a repetat din nou că sunt binevenit în Franţa şi că vom întreţine foarte bune relaţiuni. Am mulţumit din nou Ducelui, adăogând că am şi o procuraţiune pentru a încheia cu Franţa un tractat de comerţ. Apropos de tractatul de comerţ, mi-a zis că este o dificultate, nu în ce priveşte chestiunea de comerţ în ea însăşi pe care am regula-o în cinci minute, ci în ce priveşte chestiunea izraeliţilor, că atât d. Roseti, cât şi principele Ghica i-au spus că nu-i o chestiune religioasă ci una naţională, dar îi vine greu a înţelege aceasta.

Am răspuns atuncea Ducelui că în România n'au fost niciodată persecuţiuni religioase, Franţa nu poate trage niciun interes practic din o dispoziţiune egalitară înscrisă în convenţiunea de comerţ. Ducele mi-a răspuns că în adevăr nu există pentru ţara sa nici cel mai mic interes, dar atuncea, a adaus, Franţa stăruie numai pentru profitul Austriei, căci prin clauza de naţiunea cea mai favorizată înscrisă în convenţiune cu astă putere, ea nu mai ar profita de ceiace am părea că am acordat Franţei. Guvernul austriac, când a tratat cu noi, a recunoscut că nu putem să-i cedăm asupra acestui punt şi n'a insistat mai mult. Ar fi injust, am zis, ca Franţa să pretindă să dăm Austriei cea ce această putere însăşi a recunoscut că nu poate reclama. Această consideraţie a făcut mare impresie Ducelui în senzul recunoaşterii dreptăţii cauzei noastre.

Vorbind după aceia de diferite alte lucruri fără importanţă politică şi revenind iarăşi la chestiunea Evreilor, am spus că toată vorba este numai pentru fondurile rurale, fiindcă numai întru acest punt este deosebire în legislaţiunea noastră între Români şi Evrei. România a cedat în chestiunea băuturilor. Am pus totdeodată în vedere Ducelui că în Moldova imobilele urbane aparţin mai mult de jumătate Evreilor, aşa încât dacă Evreii ar putea dobândi şi imobilile rurale prin achiziţiune pământul românesc ar trece în mâna lor. In tot timpul cât am vorbit, Ducele m'a ascultat cu bunăvoinţă şi o atenţie deosebită. In ce priveşte chestiunea unei garanţii speciale ce ar trebui să ne

acorde puterile, nu am voit a zice nimic, căci domnii Ghica şi Rosetti cu câteva zile mai înainte discutase astă chestiune pe lângă aceia, instrucţiunile ce primisem mă opreau de a face vreo demarşă până la un nou ordin.

Convorbirea terminându-se şi voind a mă retrage, Ducele mi-a zis: vom mai vedea pentru chestiunea Evreilor şi apoi a adaus: cred că vroieşti să vezi şi pe mareşalul, înţelege-te cu şeful de protocol pentru fixarea orei şi a zilei. Am mulţumit din nou pentru această deosebită onoare şi am ieşit.

Aceasta este, domnule ministru, convorbirea ce am avut cu Ducele Decazes.

Primiţi vă rog, asigurarea deosebitei consideraţii,

Ştefan C. Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 71 şi 78.]

Anexă la doc. Nr. 540

Paris, 3 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Duminică la 12 a curentei am fost primit în audienţă de ducele Decazes. Am remas cu desăvârşire încântat de afabilitatea ducelui către mine; în mai mult rânduri mi-au zis că sunt bine venit în Franţa şi că are pentru România foarte mare simpatie. Detaliurile convorbirei vi le arăt în raportul ce vi-l trimit. In chestiunea evreilor mi s'a părut convins de argumentele ce i-am pus în vedere însă totodată preocupat de o opoziţie din partea unor deputaţi ce fac parte din alianţa izraelită. Tot timpul cât am vorbit ducele m'a ascultat cu multă atenţiune şi chiar cu interes. La urmă mi-a propus singur o audienţiă la Mareşial remăind ca zioa şi oara s'o determine şeful protocolului la care mi-a zis să mă adresez. După cum mi s'a spus la agenţia sunt cel întâiu căruia i s'au propus audienţia la Mareşialul dela întâia vizită; predecesorii mei au obţinut astă onoare mai târziu. Ducele mi-au făcut compliment asupra modului corect de a vorbi franţuzeşte la care i-am răspuns că nu-i nimic de mirare căci mi-am făcut studiile în Franţa.

Cu poşta de astă sară v'am trimis un număr din ziarul l'Echo care vorbeşte de primirea mea de ducele Decazes.

Pe aici în lumea oficială se aprobă atitudinea pacinică a României şi concentrările sunt înţelese în adevăratul său scop.

Văzând pe Mareşialul vă voi refera cele ce voi vorbi cu el de asemine şi cele ce-mi vor spune diferiţi ambasadori pe care-i voi vedea.

Depeşile ce-mi adresaţi le dau curs imediat şi dacă nu vă răspund de primire şi esecutare la fiecare dată cauza este că aţi dat ordin la Agenţiă ca să uzeze cât mai puţin de telegraf fiindcă creditul alocat pentru acest paragraf este foarte limitat, dacă nu ar fi astă consideraţiune v'aşi telegrafia mai des.

Deaseminea m'am conformat şi cu ceeace mi-aţi recomandat verbal la pornire.

Până la un nou raport primiţi d. ministru asigurarea înaltei consideraţiuni ce vă păstrez.

Ştefan P. Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 75—76.]

541

St. Petersburg, 3 Noembrie 1876

Pe cât am putut să judec, declaraţia de neutralitate cuprinsă în discursul tronului a fost considerată aici ca o necesitate a momentului. Nimeni nu se îndoeşte că neutralitatea noastră va fi întotdeauna binevoitoare faţă de Rusia. Presa n'a comentat discursul. Ea vorbeşte numai de înarmările noastre în termeni de simpatie. Felicitând 6401[1]) trupele din garda imperială după revistă astăzi dimineaţă Mercuri, Impăratul a spus: Sper că garda imperială nu va avea să între în campanie, dar dacă ar fi să intre, ştiu că pot să am toată încrederea în ea. Apoi a adăugat: înainte de a ne despărţi de Marele Duce Nicolae, să dorim noroc noului comandant al armatei de sud. Aceste vorbe au fost aclamate prin urale entuziaste.

Girantul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f, 43 şi 42. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

542

Londra, 3 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Numirea marquisului de Salisbury la Conferinţa ce este să se adune la Constantinopol, a făcut aici un foarte mare efect, fiind că el este omul de talent şi sufletul Cabinetului.

Alaltăseară, Marquisul mi-a dat toată seara; m'am folosit de buna sa dispoziţiune pentru a-i expune pe cât am putut mai bine necesitatea pentru Europa de a se da României o garanţie specială care să nu mai permită nimănui a cugeta să-i violeze teritoriul. I-am arătat necesitatea de a face să dispară cât mai curând dificultăţile ce întâmpină prea adesea guvernul nostru în reaua voinţă şi în orgoliul turcesc. Mi-a arătat că poartă cel mai mare interes liniştei şi prosperităţii României şi mi-a cerut a-i da câteva notiţe. Vă anexez aci, Domnule Ministru, copia după însemnările ce am dus aseară, pe care le-a citit cu toată atenţiunea, promiţând că va ţine cont de dânsele.

---

[1]) Cuvânt nedescifrat.

In vorbirea de alaltăseară l-am întreţinut mult despre ....
....
dar veţi observa că în redacţiunea alăturată m'am ferit de a atinge această chestiune, în urma unor observaţiuni ce mi-a făcut în vorbire, că nu ar fi prudent, în momentul de faţă, a deschide nicăiri vorba de fruntarie.

Primiţi, etc. . . .

Ion Ghica

[*Documente Oficiale*, 1878, p. 40.]

543

[Bucureşti,] 4 Noembrie 1876

Domnilor Deputaţi,

Comitetul delegaţilor însărcinaţi a se ocupa cu examinarea proiectului de lege prezentat de D. Ministru de Resbel relativ la deschiderea unui credit de 400.000 lei trebuitori pentru acoperirea cheltuelilor făcute până la 1 Noembrie, atât cu concentrările militare din acest an, cât şi cu acele ale corpului de observaţiune de pe linia Dunărei; luând în deliberare proectul şi cercetând în acelaş timp resursele cu care să poată acoperi suma cerută, cu onoare vin, prin organul subscrisului, a vă aduce la cunoştinţă rezultatul discuţiunilor urmate în chestiune.

Oportunitatea mişcărilor militare, fiind pe deplin cunoscută prin votul ce aţi dat în şedinţa precedentă, comitetul delegaţilor a considerat creditul de care e vorba ca o cunoştinţă necesară a acelui vot.

Cât pentru chestiunea financiară, Dstră cunoaşteţi că, încă din sesiunea extraordinară trecută, Adunarea a votat mai multe legi (şedinţele din 5, 6, 7, 9 şi 16 Iulie) în virtutea cărora s'a realizat asupra exerciţiului de 4 luni (încep. dela 1 August) o economie de 1.750.232 lei 32 bani, asemenea ni s'a mai comunicat de către D. Ministru de Finanţe că, pe baza legii din 6 August 1876, Dsa a mai realizat în diferite serviciuri ale Ministerului său, asupra exerciţiului de pe ultimul trimestru, o economie de lei 113.550 bani 50, care sumă adunată către cifra de mai sus, face peste tot 1.863.782 lei şi 82 bani.

Asupra acestei sume până acum s'au deschis două credite şi anume: unul de 500 de mii lei acordat pentru credite suplimentare şi extraordinare prin legea dela 27 Iulie 1876 şi altul de 400.000 lei prin legea dela 2 August 1876, pentru plata procentului bonurilor de tezaur.

Scăzându-se dar suma acestor credite din cifra realizată prin economii, cum s'a arătat mai sus, rezultă un excedent de economii în sumă de 963.782 lei 82 bani, care rămân disponibili.

Asupra acestora, comitetul a fost de opiniune a se acorda deschiderea creditului cerut de D. Ministru, pentru care sfârşit vi se supune spre aprobare alăturatul proiect de lege cu modificările admise în sânul delegaţilor.

Raportor,
A. Vizanti

Proect de lege

Art. 1. Se acordă Dlui Ministru de Resbel un credit suplimentar de 400.000 lei pentru cheltuelile concentrărilor armatei până la 1 Noembrie 1876 şi acele ale corpului de observaţiune depe linia Dunării, împărţit la capitolele şi articolele următoare:

La	cap.	IV	art.	14,	60.000	Lei
»	»	VII	»	23,	130.000	»
»	»	»	»	24,	120.000	»
»	»	IX	»	27,	15.000	»
»	»	X	»	28,	50.000	»
»	»	XII	»	30,	10.000	»
»	»	XIV	»	32,	15.000	»
					400.000	

Art. 2. Acest credit se va acoperi din economiile realizate asupra exerciţiului anului 1876, după legile din 10, 21, 23 Iulie şi 6 August anul curent.

Raportor,
A. Vizanti

Neluând nimeni cuvântul se pune la vot luarea în consideraţiune a proiectului şi se adoptă.

Art. 1 şi 2 se adoptă fără discuţiune.

Se pune la vot proiectul de lege în total şi rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanţi	74
Majoritatea absolută	38
Bile albe pentru	71
Bile negre contra	3

[*Monitorul Oficial*, Nr. 250 din 10 Noembrie 1876, p. 6044.]

544

Bucureşti, 4 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Până ce administraţia militară va putea instala spitale militare timporale pentru trupele concentrate la manevrele din anul curent, căutarea bolnavilor

din trupele diviziei IV-a cari s'au şi pus în marş din Iaşi spre Roman, Tecuci, Focşani şi Râmnicul Sărat, deocamdată în spitalele civile din acele localităţi, am onorul a vă ruga D-le Ministru să binevoiţi a interveni pe lângă direcţiile caselor de binefacere ce vor avea spitale în acele oraşe precum şi a invita pe primărie sau comitetele permanente ca să dispozeze primirea şi internarea bolnavilor militari din acea Divizie. Subsemnatul dând ordinile cuvenite a nu fi trimişi la spitale decât acei bolnavi ce s'ar găsi în imposibilitate a continua marşul sau a fi trataţi la ambulanţele militare ale Diviziei.

Primiţi, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Ministru,
Budişteanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 185, f. 1.]

545

Berlin, 4 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Imprejurarea că ne aflăm sub tutela puterilor garante distinge esenţialmente politica noastră esterioară de acea a statelor suverane.

Noi nu suntem în poziţiune să zicem agentului nostru diplomatic: « Să vorbeşti aşia ca şi când ai ave 100.000 de baionete la dispoziţiunea ta ».

Politica noastră se poate impune numai prin valoarea ei intrinsecă. Dacă s'ar întâmpla să se rupă în mijlocul unei conflagraţiuni generale garanţia, ce ne-a acordat cele şiese puteri atunci viitorul nostru nu va mai atârna decât, sau de jocul armelor, sau dela soliditatea instituţiunilor şi a culturei noastre.

Intâia parte a acestei alternative e puţin consolantă. In adevăr, ce poate să fie mai fatal decât de a apela la oarba întâmplare. Instituţiunile noastre democratice, spiritul poporului nostru este Pythia care singură ne poate predica cu siguranţă viitorul nostru.

Interogând acest oracol nu simţim însă, îmi pare niciun pericol pentru independenţa noastră naţională. — Nu este şi nu poate să fie în interesul unui stat feudal ca Rusia să anexeze o ţară populată de o naţiune cu o educaţiune politică esenţialmente democratică. O aseminea veleitate de anexare ar fi de altă parte de mai înainte condamnată de Europa întreagă.—« Norddeutsche Allgemeine Zeitung » de altmintrelea plină de protestări de sypmpathie în favoarea Rusiei, a relevat de repetite ori că accentuarea cauzei slave în recenta alocuţiune a împăratului Rusiei e ca un punct de videre nou şi singular, Grecii fiind în Bulgaria mai numeroşi decât Slavii. De aici pare a rezulta că Germania ar consimţi chiar la isgonirea Turcilor din Europa sub condiţiunea că renunţându-se odată pentru totdeauna la tendinţele panslaviste să se atribuiască Grecilor succesiunea vacantă, fie în confederaţiune cu celelalte state, fie în altă formă.

« Norddeutsche Allgemeine Zeitung » observă că Rusia nu mai are niciun interes a anexa ţieri aşa de « *democratisate* », ca România şi Serbia.

Primiţi, vă rog, încredinţarea profundului meu respect.

A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 43—44.]

546

Bucureşti, 5 Noembrie 1876

Vedeţi imediat pe ministrul afacerilor externe al...şi arătaţi că mulţumită protecţiei Puterilor garante România a putut să observe o neutralitate desăvârşită faţă de evenimentele ce s'au produs la graniţele ei. Atât timp cât aceste evenimente nu vor lua un alt curs, România nu va avea nici un subiect de îngrijorare; nu ea este aceia care are interes a se lipsi de garanţia colectivă a marelor Puteri ale Europei.

Dar dacă situaţia s'ar schimba şi un război ar izbucni chiar între Puterile garante, ce s'ar întâmpla cu neutralitatea noastră?

Aveţi grijă să obţineţi dela guvernul...un răspuns pozitiv.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 46. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 43. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

547

Paris, 6 Noembrie 1876

Am fost primit astăzi dimineaţă la zece ore la Palatul Elysée de către Mareşalul Preşedinte. Mi-a dorit...[1]) a exprimat întreaga sa simpatie României. A spus că Conferinţa va avea loc în curând, că se speră că rezultatul ei va fi pacea, dar că mai există motive de îngrijorare în această privinţă.

Domnul Ion Ghica mi-a scris că avea să-l vadă ieri pe lordul Derby pentru chestiunea convenţiei noastre comerciale.

Depline puteri au sosit azi dimineaţă cu nota dv. din 13 Noembrie curent.

Colaţionat Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 91. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

548

Bucureşti, 5 Noembrie 1876

Instrucţiunile cu privire la chestiunea garanţiei speciale a neutralităţii României vă vor sosi probabil astăzi sub forma unui simplu semn de între-

---

[1]) Cuvinte descifrate greşit.

bare ce veţi avea a prezenta. Socot că veţi găsi timp destul pentru a o face. Deocamdată este suficient să procedaţi cu discreţie la această primă recunoaştere.

N. Ionescu

[*Documente Oficiale*, Bucureşti, 1878, p. 43. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

549

Bucureşti, 5 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

In vederea adresei ce D. Primar al comunei Bucureşti v'a adresat sub No. 13387 prin care a sulevat chestiunea de a se şti dacă supuşii germani pot fi dispensaţi legalmente de cuartiruirea militară cu ocaziunea concentrării unei părţi din armata noastră în această comună, am amintit Dlui Primar prin adresa dela 30 Oct. trecut sub No. 1138, că dispensarea cerută în favoarea supuşilor germani este foarte legală, fiind bazată pe legea din Iulie trecut prin care guvernul este autorizat a acorda tratamentul naţiunei celei mai favorizate, adică cel dat Austro-Ungariei, tuturor puterilor care au exprimat dorinţa de a încheea convenţiuni de comerţ cu noi, şi că Germania fiind una din cele dintâi puteri care au început negocieri pentru acest sfârşit, suntem obligaţi a-i acorda tratamentul dat supuşilor Austro-Ungariei prin Art. III al convenţiunei din 10/22 Iulie 1872.

Acestea fiind motivele legale care milită în favoarea cererilor consulatului general al Germaniei, am rugat pe D. Primar a lua dispoziţiuni pentru satisfacerea acestor cereri.

Comunicând dar Domniei-Voastre cele ce preced, ca rezultat la adresa Domniei-Voastre dela 28 Octombrie trecut sub No. 19701 şi spre răspuns la aceea dela 1 Noembrie curent sub No. 19.900, vă rog Dle Ministru să primiţi asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru,
M Mitilineu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 30.]

550

Bucureşti, 5 Noembrie 1876

Domnule preşedinte,

In conformitate cu dorinţa exprimată de adunarea deputaţilor în şedinţa dela 19 Iulie trecut în privinţa publicaţiunii actelor diplomatice şi în urma de-

claraţiunei predecesorului meu, am onoare a depune pe biroul acestei adunări 160 de exemplare din colecţiunea actelor diplomatice, relative la neutralitatea României, neutralisarea Dunării şi la alte diverse subiecte.

Primiţi....

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 89.]

551

[Bucureşti,] 6 Noembrie 1876

D. Ministru de Resbel prin adresa Nr. 10313 mijloceşte ca până ce administraţia militară va putea instala spitale militare timporale pentru trupele concentrate la manevrele din anul curent, căutarea bolnavilor din Divizia IV-a, care s'a şi pus în marş din Iaşi spre judeţul Dvs. să se facă deocamdată în spitalele civile sau în acela a stabilimentelor de binefacere din localitate pe unde vor trece acele trupe.

Subscrisul comunicând Dvs. această cerere, vă invită Dle Prefect ca să stăruiţi pe lângă primăria locală şi comitetul permanent de a lua cuvenitele măsuri pentru primirea în spitaluri a bolnavilor militari ce ar fi din suscitata divizie teritorială.

[Arh. Spital. Brănc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5185—81, f. 2.]

552

Bucureşti, 6 Noembrie 1876

.... Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel, sub No. 9.605;

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Ofiţerii, medicii, veterinarii, farmaciştii şi ofiţerii de intendenţă şi administraţie, aflaţi în neactivitate pentru orice categorie, vor fi chemaţi de către Ministerul de Resbel după trebuinţa ce se va simţi pentru a îndeplini temporar o funcţiune în armată cu ocazia concentrării trupelor.

Art. II. Pe timpul cât aceşti ofiţeri vor fi chemaţi a face vreun serviciu, vor avea dreptul la solda şi accesoriile prevăzute gradului lor.

Art. III. şi cel din urmă. Ministru Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel este însărcinat cu executarea ordonanţei de faţă.

Dată în Bucureşti, la 6 Noembrie 1876

Carol

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu

Raportul Dlui Ministru de Resbel către M.S. Domnitorul

Prea Inălţate Doamne,

Am onorul a supune la aprobarea Măriei Voastre alăturatul proiect de decret prin care se preved că în caz de trebuinţă cu ocazia concentrării trupelor, Ministrul de Resbel să fie autorizat a chema temporar la serviciu pe ofiţerii, medicii, veterinarii, farmaciştii, ofiţerii de intendenţă şi administraţie aflaţi în neactivitate.

Sunt cu cel mai profund respect,

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu

No. 9.605, 1876, Noembrie 6

[*Monitorul Oficial*, Nr. 252, 12/24 Noembrie 1876, p. 6089 — 6090, col III.]

553

[Bucureşti, 6 Noembrie 1876]

D. Cobălcescu raportor, citeşte următorul raport şi proiect de lege relativ la rezervişti:

Domnilor Senatori,

Proiectul de lege pentru ţinerea rezervelor sub drapel peste 15 zile prevăzut de lege, votat de onor. Adunarea Deputaţilor în şedinţa dela 29 Octombrie 1876, luându-se în deliberaţiune de către secţiunile Senatului, au numit delegaţi pe Dnii General I. Florescu, I. Paladi, Ahil Teohari, Dr. Emil Severin şi pe subscrisul, care, întrunindu-se în ziua de 4 ale curentei, după o prealabilă desbatere; luând în considerare situaţiunea gravă în care se află Orientul şi pericolele de care suntem ameninţaţi, la caz când încercările de pacificare ale Europei ar rămâne zadarnice;

Luând în considerare că neutralitatea ce am declarat Europei că vom menţine în complicaţiunile Orientului şi pe care am şi menţinut-o până acum, nu poate fi susţinută în caz de o mai mare complicaţiune în Orient, decât printr'o atitudine bărbătească şi hotărîtă, şi că în asemenea caz neutralitatea noastră trebue să fie susţinută prin arme;

Luând în considerare mărimea pericolelor în care ne-am afla şi datoria ce avem către Ţară şi Naţiune în momente supreme, în care poate veni în chestiune însăşi existenţa noastră naţională;

Luând în considerare că într'un moment grav orice tratate internaţionale pot fi călcate, şi că apărarea existenţei noastre în asemenea mari împrejurări nu poate avea alţi apărători decât pe noi înşine;

Comitetul delegaţilor secţiunilor, ca şi secţiunile Senatului, au admis în unanimitate proectul prezentat de guvern, afară de D. Iorgu Radu şi de D. Deşliu, care l-a votat adăugând o moţiune.

Asemenea sunt dator a menţiona dinaintea Senatului că D. general I. Em. Florescu a exprimat ca o simplă dorinţă a se pune obligaţiune primăriilor locale, de a lua măsuri spre a se transporta depe câmp productele rezerviştilor ce s'au chemat sub arme.

Raportor,
Cobălcescu

LEGE.

Art. unic. Guvernul este autorizat a ţine rezervele sub arme peste termenul hotărît prin art. 2 din legea dela 12 Martie 1874.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaţilor în şedinţa din 29 Octombrie 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de 74 voturi, contra a 7.

Vice-Preşedinte,
Colonel D. Leca

Secretar,
A. Vizanti
(L. S.)

P.S.S. Mitropolitul Primat Preşedinte. Discuţiunea generală este deschisă.

D Lungeanu. Dlor Senatori, sunt nevoit să iau cuvântul, nu pentru a pune în vederea D-voastră că aşi fi contrar dorinţelor exprimate de D. Ministru de Resbel pentru ţinerea rezervelor, dar mă mir foarte mult că onor. comisiunea a delegaţilor nu este în raport cu dorinţa exprimată de D. Ministru de Resbel. Noi ştim numai atâta că după legea în fiinţă guvernul este autorizat a concentra pe fiecare an oştirea pentru manevre. Dela prima cerere care s'a văzut înaintea Dv. din partea D. Ministru de Resbel, de a se mai prelungi acest termen de 15 zile, noi n'am considerat aceasta decât că D. Ministru de Resbel în faţa timpului care a fost foarte aspru, n'a putut negreşit să facă manevre şi să observe oştirea aşa cum dorea Dsa. Pentru finitul acesta socotesc că onor. D. Ministru a cerut de a se mai prelungi acest termen şi nu ne-am ocupat în secţiuni de chestiunile de care tratează raportul cetit de D. Cobălcescu. Cât pentru mine, vă mărturisesc sunt contra redactării acelui raport făcut de comisiunea delegaţilor şi cred că şi Senatul întreg nu poate să accepte o redacţiune în felul acesta, căci scopul nu se declară chiar de D. Ministru. Pentru acest finit rog pe Onor. Senat să se unească cu mine şi să dezaprobe considerentul raportului citit de D. raportor şi să ne mărginim pur şi simplu la dorinţa exprimată de D. Ministru prin proectul său.

D. Deşliu. Dlor, eu vă mărturisesc că onor. D. Cobălcescu, care face parte din secţiunea V-a unde sunt şi eu, a uitat sau poate s'a făcut că uită, căci n'a fost în spiritul acelei comisiuni, ca şi în al celorlalte, ideea ce o emite Dsa, căci după cum se exprimă Dlui este ca şi când noi am fi gata de a declara cuiva resbel.

D. raportor trebuia să se mărginească, pur şi simplu, asupra celor cinci linii ce conţine toată legea şi să exprime părerea comisiunii de delegaţi prin

un « da » sau « nu ». Am crezut Dlor că însuşi guvernul va lua cuvântul să dezaprobe aceste consideraţiuni, dar când văd că tace, eu sunt în drept să dezaprob toate acestea şi să ţin desbaterea pe tărâmul acesta; şi atunci guvernul va fi silit să-mi răspundă.

Dlor Senatori, din concluziunile raportului eu am înţeles că proiectul de lege tinde la două lucruri: întâi a se da un bil de indemnitate pentru epoca ce a trecut, şi în care s'a ţinut armata peste lege, şi al doilea, să i se dea autorizaţie şi pentru termenul care va mai trece ţinând-o sub arme, şi aceasta ca o măsură de precauţiune negreşit în faţa împrejurărilor ca să avem pe linia Dunării pază, mai cu seamă acum când îngheaţă Dunărea, să nu vie borfaşi de dincolo, să supere pe locuitorii noştri...Aceasta cred că era ideea tuturor.

D. Kogălniceanu. Vă înşelaţi, nu era aceasta ideea mea.

D. Deşliu. Acum văd şi eu că nu este aşa!... Acum dar pe tărâmul pe care se pun concluziunile raportului, care sunt ale comisiei, adică ale expresiunii majorităţii Senatului, eu sunt mai puternic de a combate acest proiect de lege şi iată pentru ce: Când într'adevăr curgea sângele dincolo de Dunăre şi toate Puterile erau într'un amestec neştiind ce să hotărască; când o putere ca Rusia era gata să declare resbel, noi stam într'o neutralitate pasivă; şi astăzi, când armistiţiul se vede primit, când Ducele Decazes declară în Camera dela Versailles că armistiţiul este primul pas către pace, când toată oştirea beligerantă, cea din Serbia este licenţiată şi cealaltă cantonată, ei bine, tocmai acum să venim noi să ţinem atâta oştire pe cheltuială? Şi aceasta poate după o apreciere, care ar fi zis cutare Lord în cutare meeting că Englitera este gata mai mult decât orice putere şi că Impăratul Rusiei a zis cuvintele că dacă nu va putea ajunge la o pace va lua arma în mână — ceeace nu prea a fost aşa. — Vă voi citi şi eu acte şi am şti chiar un articol din « Journalul de St. Petersburg », cu data de 9 Noembrie, dacă este vorba de aprecieri de jurnale şi de depeşi — şi unde se zice că Rusia a urmat consiliilor Germaniei, şi a consimţit să se acorde armistiţiul şi a face pe Poartă să introducă reforme, şi dacă în termen de 5 ani nu se vor îndeplini acele reforme, câteşi trele Puteri dela Nord vor interveni şi vor face să fie îndeplinite. Când toate Puterile, cum vedeţi, merg spre pace nu ştiu pentru ce noi să ţinem o neutralitate armată. Şi apoi, guvernul nu ne spune nimic, tot ce putem afla este din « cartea verde », despre care vreau să vorbesc cu ocazia desbaterii răspunsului la Mesagiul Tronului; şi în acea carte încă nu aflăm destul, dar cât aflăm este că relaţiile dintre noi şi statele vecine, sunt din cele mai satisfăcătoare, că nu avem luptă cu nici unul dintre vecini. Cu care din Puteri avem să ne luptăm? Nu poate cineva să-şi închipuiască că una din Puterile garante, puternica Rusie, care a vărsat sânge şi bani pentru noi şi ne-a făcut mult bine, ajutându-ne să fim un Stat Român, nu cred ca tocmai dânsa să fie considerată ca inamica noastră. Cât pentru Turcia, care găseşte în noi un aliat natural, nu va cugeta să ne atace. Asemenea, Dlor, şi Austro-Ungaria nu are nici un interes contra noastră.

Vedeţi dar, Dlor, că tuturor acestor Puteri care ne înconjoară, nu le-ar conveni altă purtare din parte-ne decât neutralitatea care am păstrat-o şi până acum. Dar, este vorba de o perturbaţiune în Europa, de un pericol ce ne-ar ameninţa? Ei bine, atunci să ne spună guvernul care este acel pericol pe care eu încă nu-l văd? Dar, Dlor, chiar în cazul acesta, presupunând că ar putea să fie un pericol, şi pe care guvernul nu voeşte să ni-l spună; ei bine, Dlor, ştiţi care este ideia mea? Este că, noi ţinând oştirea sub arme, plătim pe fiecare zi două mii napoleoni cheltuelile armatei, plus 400 mii lei, votate mai alaltăieri în Cameră şi plus creditul de 4 milioane pentru cumpărare de arme şi despre care, la rândul lor vom vorbi, cu D. Ministru de Resbel. Acum, ţinându-se sub arme armta, nu mai mult decât două luni cât ţine armistiţiul, noi trebue să cheltuim peste 120.000 napoleoni, afară de celelalte cheltueli, care atrag după sine această concentrare. Dstră ştiţi că deficitul bugetar pe anul viitor este de 33 milioane, şi că toate economiile ce guvernul a voit să facă pentru a micşora acest deficit, cu această cheltuială au să se risipească! Şi o să se ridice deficitul la 50, 60 milioane. Ei bine, Dlor, pentru ce să facem aceste cheltueli, pe câtă vreme avem mijlocul să ţinem armata în disciplină şi să facă exerciţii fără să se facă asemenea cheltueli, dacă nu mai mult, cel puţin pe timp de două luni cât ţine armistiţiul şi în termen în care sunteţi siguri că nu se va întâmpla nimic periculos ar fi mai bine ca ostaşii să se ducă pela casele lor; acolo guvernul să oblige pe ofiţeri a-i chema la exerciţiu, precum fac şi aici; şi cu chipul acesta nu vom face asemenea cheltueli mari. Deşi eu am o credinţă fermă că nu se va întâmpla nimic, dar chiar dacă nu ar fi pace, totuşi cred că noi nu avem să suferim nimic, căci noi suntem puşi sub garanţia Puterilor, suntem garantaţi de Tratatul de la Paris. Dar, Dlor, să admit că o să avem trebuinţă de a concentra armata; ei bine, în două săptămâni cel mult — căci avem două căi mari de comunicaţiune, drumul de fier şi Dunărea — zic, în două săptămâni putem avea oştirea sub arme, concentrată precum este şi astăzi, şi cu chipul acesta am scăpa de a cheltui atâtea milioane.

Dlor Senatori, dacă Dstră nu veţi primi această hotărîre a mea, atunci vom vedea că suntem condamnaţi a fi totdeauna datori şi pentru ca să acoperim acea datorie, vom fi siliţi a alerga la noi împrumuturi, şi astfel a ne stinge cu desăvârşire. Căci a mai sustrage braţele dela munca câmpului, astăzi când ţăranul a ajuns în sapă de lemn, este a ne stinge toate resursele.

Dlor, pentru aceste motive, eu declar înaintea Dstră că las onoarea şi răspunderea acestui act asupra guvernului; să dea Dumnezeu ca prevederile acelea să se realizeze în bine pentru ţară, dar eu sunt convins că o să cheltuim degeaba; prin urmare, mă abţin dela vot, pentru ca să nu las bănuiala cuiva şi pentru ca să nu se întâmple să am mustrare de cuget. Am zis.

D. Dimitrie Ghica. Dlor, în calitatea mea de membru al Senatului, nu-mi este permis când susţin sau apăr o lege, a lăsa răspunderea numai asupra guvernului; răspunderea este a noastră şi pentru aceasta trebue să discutăm totdea-

una cu maturitate legile. Nu înţeleg dar ce mod de raţionament este acela, când noi suntem liberi să primim sau să respingem o lege, să zicem: nu voi face nici aşa, nici altminteleal Niciodată nu voi lăsa toată răspunderea asupra Dlor Miniştri; voi combate o lege când voi crede că nu este bună, şi o voi susţine când ea este reclamată de trebuinţe, luând răspunderea opiniei mele. Eu credeam că o să votăm această lege fără multă discuţiune şi simţeam chiar o mică jenă, pentrucă în ziua când s'a înfăţişat această lege am trecut în secţiuni unite spre a se da explicaţiuni de D. Ministru de Resbel, explicaţiuni nu reclamate de mine, căci din ele nu am descoperit nimic nou, dar fiindcă mulţi din onor. mei colegi au cerut a trece în secţiuni unite. In acelaş timp însă, s'a ivit o dificultate regulamentară: după regulament nu putem lua cuvântul în secţiuni unite asupra explicaţiilor Dlor Miniştri şi a discuta în regulă. Pentru acest motiv s'a decis, după cererea unora, a se declara şedinţă secretă; dar secretul în sine lasă loc a mişca şi a atrage atenţiunea publică şi a lumii întregi. S'a zis că Senatul s'a închis împreună cu Dnii Miniştri spre a discuta o lege (aprobări); voi cel puţin ca să ştie ţara şi Europa. Eu, unul am declarat şi voi declara că politica cea mai cu minte pentru România este politica de neutralitate; nu voi fi eu acela care voi face rezistenţă unei îngrijiri serioase şi măsuri necesare, când sunt părinte de familie, când am căminul meu şi când ştiu care sunt flagelile unui răsboi; căci se ştie că totdeauna cei mai mici plătesc certurile celor mari (semne de aprobare).

Aveţi un exemplu proaspăt în ochii Dv. Am mai adăugat, Dlor, că legea de faţă m'a întristat, căci nu suntem astăzi în poziţiunea financiară spre a face noui sacrificii, deşi nu de zecimi de milioane, cum a zis D. Deşliu, dar de zecimi de mii. Dar este o necesitate şi trebue să o întâmpinăm.

Mai este, Dlor, iarăşi un sacrificiu — dacă nu se va lua în consideraţiune amendamentul Dlui General Florescu, de a îndatora comunele să îngrijească de bucatele ce au rămas nestrânse pe câmp ale acestor oameni care sunt concentraţi, căci luându-se în considerare acel amendament, negreşit că răul se va micşora, acum când braţele virile sunt sub arme, când toată plugăria anului acesta a rămas îndărăt şi când mai cu seamă ne vine această lege. Deşi, cum v'am spus, m'a întristat această lege pentru motivele de mai sus, dar nu-mi este permis mie, ca Român, să nu votez această lege.

Dar ne zice onor. D. Deşliu: ce căutăm să stăm sub arme, când suntem puşi sub scutul Tratatului dela Paris?

Apoi onor. D. Deşliu uită că Tratatul dela Paris nu ne-a pus sub scutul său decât cu o singură condiţiune: să fim şi noi bărbaţi gata a ne apăra dreptul nostru când ne-ar călca cineva.

Mai zice Dsa: « dar cu cine avem să ne batem?... » Cu primejdia care ne ameninţă şi care ori din cotro va veni trebue să ne facem datoria.

Cred că este bine să repet încă odată că în şedinţa secretă nu s'a petrecut nici un secret, căci nu suntem conspiratori; noi, Românii nu vom avea niciodată

o politică ascunsă. Ştiu că numai lucrurile rele se ascund, şi pe câtă vreme nu este vorba decât de a păstra o neutralitate absolută, o putem spune acesta în gura mare, ca să ştie ţara şi să cunoască Europa, că pe de o parte ne facem datoria, iar pe de alta nu vom ieşi din această conduită, care ne-am tras-o încă dela începutul nenorocitelor evenimente care se petrec împrejurul nostru. De aceea trebue să votăm această lege cu încredere.

Acum, în privinţa raportului. Raportul se scrie de raportor cum îi place. Poate că D. raportor este mai răsboinic decât mine (ilaritate).

D. Cobălcescu, raportor. Cer cuvântul.

D. D. Ghica. Ei, dar ce face acesta? Nu redacţia raportului trebue să ne preocupe, ci concluziunea şi legea; noi nu votăm raportul ci proectul de lege.

Cu explicaţiunile care mi-am permis a da, sunt convins că Senatul va vota în unanimitate această lege.

D. raportor Cobălcescu. Cred că în raport nu am zis nimic alt decât ceea ce şi Prinţul Dimitrie Ghica a exprimat în şedinţă publică.

Era cu neputinţă să nu vină desbaterea în Senat, asupra acestei legi, şi ca Dnii Deşliu şi Lungeanu, să nu ia cuvântul, şi era peste putinţă ca lumea să nu fie preocupată de acea sedinţă secretă de care a vorbit Principele Dimitrie Ghica. Eu trebuia să spun care au fost consideraţiunile ce ne-au făcut să votăm proectul acela. Eu, Dlor, n'am făcut nimic răsboinic în acest raport, ci numai am zis că suntem datori să ne apărăm, că avem această datorie luată şi către acei care ne-au garantat drepturi prin Tratatul dela Paris, de a ne apăra neutralitatea noastră. Acesta e sensul raportului meu.

D. C. Bosianu. Onor. Senatori, în faţa unei chestiuni atât de grave ca aceasta care ne ocupă, mă aşteptam ca să văd Senatul ca o singură voce votând legea fără nici o discuţiune, pentru că cuvintele ei stau în conştiinţa fiecărui dintre noi, stau în conştiinţa naţiunii.

De aceea am văzut cu mare părere de rău pe onor. D. Deşliu şi mă felicit că aceasta a fost numai o politică a sa proprie, când a zis că armata română se concentrează numai spre a ne feri de pungaşii de peste Dunăre. Armata nu este pentru pungaşi ci pentru bravii care ar îndrăsni să calce pământul României (prea bine, aplauze).

Pe urmă, D. Deşliu, vine şi pleacă dela consideraţiunile raportului şi ată ce concluziuni extraordinare face: pentrucă d. raportor emite cutare sau cutare idei şi pentrucă D. Ministru tace, prin urmare, conchide Dlui, că Ministrul le aprobă; şi iată de aici un câmp de răsboi liber pentru D. Deşliu. Dlor, mi se pare că Dlui este nedrept în concluziunile sale.

Un ministru nu poate decât să tacă până să vadă mai întâi care este opiniunea Senatului şi atunci numai să emită opiniunea sa; mai vârtos că noi ştim opiniunile sale, căci am avut secţiuni unite, când ne-am comunicat ideile foarte leal şi că nu făceam nimic ascuns, toate discuţiunile erau publice. Dar ce avem să ne ocupăm de modul cum un raportor şi-a emis ideile fie în

repeziciunea cugetării sale, fie în simţămintele sale proprii. Totdeauna motivele unui raportor o să fie culoarea ideilor sale. Noi nu avem să ne uităm decât la fondul acestor motive.

Ei bine, fondul nu este nici decum de culoarea pe care a voit s'o atribue Dnu. Deşliu.

Dar ceea ce este mai mult, noi nu avem să votăm motivele raportului ci însăşi legea.

Să venim acum la motivele legii Dlor, să vă spun ceea ce cred eu personal şi ceea ce cred că este opiniunea naţiunii mele.

Iată politica noastră Dlor, care am urmat-o şi care trebue s'o urmăm: România nu va ridica braţul său asupra nimănui, dar România nu va lăsa să-şi întindă braţul lor alţii spre a o lovi.

Aceasta este neutralitatea; noi ca Români, ne vom ocupa de treburile noastre proprii şi nici decum nu ne vom amesteca în treburile altora, nici ca acţiune din partea noastră, nici ca asociaţiune cu nimeni. Aceasta trebue să fie politica noastră.

Dar ce vine onor. D. Deşliu şi ne spune? Dlui zice: pentru ce atâtea concentrări, pentru ce cheltueli. Nu vedeţi că suntem sub garanţia Puterilor şi că dacă avem garanţie, apoi nu mai trebue să ne ocupăm de nimic? Vă mărturisesc Dlor, în toată conştiinţa, că mă simţeam umilit când auzeam aceste cuvinte. Nu vedeţi în ce poziţiune pune Dlui şi cei de opiniunea Dlui, naţiunea Română.

O voce. Nu e decât singur Dlui!

D. C. Bosianu. Dsa o pune în poziţiunea închipuită de a nu se gândi la sine şi de a fi susţinută numai de alţii!

D. I. Deşliu. Ce spuneţi, Dle Bosianu? N'am vorbit eu astfel.

D. C. Bosianu. Iată ce zice D. Deşliu, în scurt: voi Românilor, strângeţi-vă braţele, lăsaţi că este o providenţă care veghează asupra voastră şi care vă apără şi nu vă gândiţi la nimic. Nu este aşa Dlor; acei care sunt Români ştiu un lucru, că chiar sub protecţiunea providenţei, providenţa zice, mişcă şi tu braţele, îngrijeşte şi tu de tine. Fără îndoială avem toată încrederea în buna voinţa Puterilor garante, dar, cum zice D. Dimitrie Ghica, trebue să ne arătăm demni de această protecţiune, trebue să arătăm Puterilor garante că nu suntem — permiteţi-mi expresiunea — nişte nemernici ca să căpătăm tot din mâna altuia şi că vom cere mâna altuia numai când nu vom putea prin noi înşine să facem ceva.

Concentrarea este bună, concentrarea nu ascunde nimic sub sine, n'are cuget ascuns, concentrarea este simplu un act de prudenţă şi de patriotism, dacă voiţi să fiţi patrioţi şi prudenţi votaţi această lege (aplauze).

D. M. Kogălniceanu. Dlor, proectul de faţă nu ridică o chestiune guvernamentală, ministerială, este o chestiune naţională. In chestiunile naţionale, Dlor, nu avem a ne ocupa de cine ne înfăţişează proectul, de cine are să aplice; ţara este datoare să se apere, dar guvernul a luat o măsură de apărare nepotri-

vită, cu trei zile mai înainte, cu trei zile mai în urmă, aceasta este chestiune de viitor, de cercetare mai târziu. Azi, când guvernul vine şi propune tocmai Senatului măsura de apărare, Senatul mai întâi de toate nu se cuvine să zică altmintelea decât, aprob; nu dau cutărui sau cutărui ministru ori guvern, ci dau ţării, dau Domnului, acele mijloace de apărare; şi dacă vor fi rău întrebuinţate atunci avem timp să cercetăm şi să osândim. Dar veţi zice că va fi prea târziu, că nu va maï fi Curte de Casaţiune ca să judece; are însă să fie un tribunal mai mare totdeauna decât Curtea de Casaţiune, are să fie blestemul copiilor noştri (aplauze).

Nu voi să ştiu cine cere şi pentru ce se cere. Eu astăzi rog amicii şi adversarii politici ai guvernului să voteze în unanimitate; nu aşi voi să se zică că în Senatul Român un singur vot a refuzat ţării mijloacele de apărare. Altfel pentru ce atâta suferinţă a părinţilor noştri, a generaţiunei trecute şi prezente ca să facă din aceste 2 Principate un Stat, dacă acel Stat, ori cât de mic, n'ar putea să facă rezistenţa care o face chiar furnica? Slabi suntem, dar nu trebue să meargă capul pe tipsie, ci trebue să meargă cu pieptul înainte şi cu braţul să lupte.

Iată pentru ce rog pe Senat în unanimitate să voteze fără a cerceta. Dar se zice că costă milioane.

Ei bine, nu avem acum să cercetăm şi să drămuim cheltuelile financiare; poate că mintea să ne zică că cu trei zile mai înainte sau cu trei zile mai în urmă, să ni se aducă acest proiect. Onor. D. Deşliu zice: că Dsa este sigur că va fi pace. Ei bine, onor. D. Deşliu, eu nu cred că în Europa se pot găsi azi trei miniştri ai statelor celor mai mari care să poată afirma dacă va fi pace sau resbel. Ministrul Engliterei, care a zis că Englitera este statul cel mai pregătit, nu cred că ştie dacă va fi pace sau dacă va fi resbel. Ceea ce aţi spus Dstră este foarte adevărat că Ministrul de Externe ne-a spus ceea ce a ştiut, n'a ştiut mai mult, cum nu ştim nici noi. Ceea ce ştim cu inima şi cu capul, este că pericolul este pozitiv, — şi să dea Dumnezeu ca dafinul şi măslinul să se unească împreună şi să iasă pace! Dar onor. D. Deşliu, nu ar avea mustrare de cuget dacă am avea răsboi, să nu zică şi Dlui ca şi noi, că şi Dsa a contribuit la măsurile de apărare ale ţării. De aceea eu nu raţionez, nu cercetez cine sunt pe băncile ministeriale, ci conchid ca onor. D. Ghica şi ca onor. D. Bosianu, să votăm întregul Senat, Domnitorului şi ţării, mijloacele de apărare, ca să putem protesta cu sânge cel puţin un cuvânt.

D. N. Bâţoveanu. Dlor, pe lângă discursurile susţinătoare acestui proiect, rostit de către onor. Dnii Ghica, Kogălniceanu şi Bosianu, aşi fi foarte palid dacă aşi mai adăuga ceva; tot ce mă felicit este: că în mijlocul acestui Inalt Corp n'am auzit ridicându-se decât vocea onor. D. Deşliu, în contra acestui proiect. Ei bine, Dsa este cunoscut în mijlocul nostru că are în totdeauna spiritul de contradicţiune, oricare ar fi legea şi de ori unde ar veni ea. Prin urmare, vă rog să închideţi discuţiunea şi să procedaţi la vot, fiind destul de luminaţi

asupra proiectului; şi să rămână onor. D. Deşliu cu simţământul Dsale, de contradicţiune veşnic.

Voci. Inchiderea discuţiunii.

Prea S. S. Mitropolitul Primat Preşedintele. Cere cineva cuvântul contra închiderii?

D. I. Deşliu (în contra închiderii discuţiunii). Dlor, vedeţi că după mine au urmat 4 Dni oratori care toţi îndreptară cuţitul în contra mea, şi fără ca în spiritul meu să fi fost ideea că dacă ţara ar fi în pericol să fiu eu acela care să doresc ca naţiunea să nu se scoale dela copilul din faşe până la bătrânul de 80 ani. Binevoiţi dar Dlor senatori, să-mi acordaţi cuvântul ca să mă pot apăra; vă rog să fiţi drepţi, căci aici este o chestiune foarte însemnată şi nu ar trebui să lăsaţi asupra unui coleg al Dv. răspunderea pe care vrea s'o lase mai cu seamă onor. D. Bâţcoveanu.

Voci. Inchiderea discuţiunii.

D. Gr. Cobălcescu. Să nu mai răspundem Dlui Deşliu.

D. I. C. Brătianu, Preşedintele Consiliului. Dlor Senatori, vreau să vă dau o asigurare; s'a ridicat chestiunea pentru munca încă neefectuată a rezerviştilor care sunt chemaţi sub drapel încă de două săptămâni; s'au dat ordine de administraţie ca această muncă să se facă; şi suntem încredinţaţi că se va face, fiindcă Românii au sentimentul de frăţie.

Voci. Inchiderea discuţiei.

— Se pune la vot închiderea discuţiunilor şi se primeşte.

— Se pune la vot luarea în consideraţie a proiectului şi se primeşte.

— Se citeşte art. unic al legii.

Prea S. S. Mitropolitul Primat Preşedintele. D. Deşliu a cerut cuvântul asupra articolului 1.

D. I. Deşliu. Dlor, cu tot refuzul ce mi-a făcut majoritatea de a nu închide discuţiunea, lăsând asupra mea oarecare răspundere, regulamentul Senatului mi-a venit în ajutor. Vedeţi că nu v'aţi gândit bine la aceasta, căci mai am o uşă pe care pot să scap de acuzaţiunea Dv.

O voce. Vom închide-o şi pe aceea...

D. Deşliu. Dlor, este în discuţiune articolul unic din legea care prevede să se ţină sub arme rezervele fără a se spune până când. Aţi auzit că n'am negat dreptul şi datoria ţării Româneşti de-a nu fi gata a se opune la orice pericol şi de-a nu sta cu mâinile încrucişate, chiar după prerogativele care le avem după Tratatul de Paris. Onor. d. Bosianu ca şi ceilalţi Dni, care au vorbit în sensul că eu aşi fi contrariu ideii de apărare naţională, s'au înşelat, căci chestiunea cum am pus-o eu, nu este decât în ceea ce priveşte economia. Am zis şi combinarea mai oportună a concentrării astfel cum nici finanţele să nu sufere prea mult, nici ţara să nu rămână fără apărare. Primesc să se ţină sub arme rezerva, dar să stea pe acasă în aceste două luni, să se exerciteze acolo şi totodată

să-şi îngrijească şi de munca lor, care piere pe câmp prin lipsa lor; şi numai când va veni pericolul să se adune sub arme.

D. N. Manolescu. Propun un amendament.

D. I. Deşliu. Aţi face bine Dle Manolescu să nu vă amestecaţi în asemenea chestiuni de care sunteţi prea străin.

D. Manolescu. Mai puţin decât Dta!

D. Deşliu. Ia cuvântul şi mă combate şi nu juca rolul unui fost senator pe care nu voi să-l numesc.

Vedeţi dar Dlor, că nu este exact că eu am negat dreptul şi datoria Românilor de-a se apăra şi a face la nevoie orice sacrificiu.

Prea S.S. Mitrop. Primat Preşedinte. Vorbiţi asupra artic. I şi nu în discuţiune generală.

D. Deşliu. Tocmai asupra art. vorbesc. Am zis că a fost chestiunea de amânare, de a se duce armata înapoi până când va veni ziua pericolului. A ţine armata nelimitat concentrată sub arme este a se ţine poate şi 6 luni de zile. Şi eu în cazul acesta am zis, că nu pot să iau răspunderea, de-a nu ne apăra, faţă cu evenimentele ce se petrec, dacă ar fi un pericol real şi imediat; însă nu pot iară să mă încurc cu altă răspundere, cea financiară, căci atunci va veni mâine guvernul să zică, plătiţi atâtea milioane, căci cu votul Dstră am ţinut armata concentrată, deşi poate nu era necesitate. Pentru aceste cuvinte am zis că mă abţin dela vot, pentru economie, şi a se abţine cineva, onorabile Domn Dimitrie Ghica, nu vrea să zică că nu are curajul să voteze contra. Dacă mă abţin mai este pentrucă guvernul în «cartea verde» nu ne spune nimic din care să rezulte necesitatea unor măsuri extraordinare de apărare. Aşa dar, în ceea ce priveşte articolul, adică să fie nelimitat, dacă majoritatea îl primeşte aşa, eu mă abţin, dar dacă majoritatea vrea să pună un termen oarecare, atunci îl primesc şi eu.

Mai multe voci. Cer cuvântul.

Alte voci. Inchiderea discuţiunii.

D. General Florescu. Permiteţi-mi Dlor... şi -mi pare rău că vă iau câteva minute, dar ceea ce voi spune este pentru un scop util; şi poate că va vota şi D. Deşliu cu noi. Singurul motiv pentru care Dlui respinge proectul este că « nu este limitat termenul » — Apoi Dle Deşliu, în momentul în care veţi simţi că este de prisos a se mai ţine rezervele sub arme, puteţi interpela guvernul şi să-i ziceţi că nu mai este de trebuinţă. De ce dar vă temeţi? Dacă se lasă timpul nelimitat, este şi o înlesnire care se aduce guvernului, pentrucă nu mai este de trebuinţă să vie la fiecare 15 zile cu proecte de legi, să ceară prelungirea termenului de concentrare, dacă ar mai fi de trebuinţă. Când dar veţi recunoaşte că nu mai este trebuinţă să se ţină, aveţi mijloace de a face să li se dea drumul! Iată dar pentru ce credem că explicând Dlui Deşliu că este de prisos a se limita termenul, Dsa va vota cu noi.

Voci. Inchiderea discuţiunii.

— Se pune la vot închiderea discuţiunii şi se primeşte.

— Se pune la vot prin bile proectul de lege şi rezultatul votului este cel următor:

Votanţi	46
Majoritatea absolută	24
Bile albe pentru	45
Bile negre contra	1

— D. Deşliu se abţine.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 25 din 11/23 Noembrie 1876, p. 6064—6068, col. I.]

554

Paris, 6 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin raportul meu precedent în care v'am relatat convorbirea ce am avut cu ducele Decazes cu ocaziunea remiterei scrisorei mele de creanţă v'am expus pe lângă altele că ducele dela sine mi-a propus o audienţă privată la domnul Mareşal preşedinte al Republicei. Eri vineri am fost priimit de domnul Mareşal cu o graţiositate deosebită. Am vorbit despre România, despre sympatiile ei pentru Francia, probate în resbelul din 1870: Cu această ocasiune Mareşalul mi-a zis că şi Francia are simpatie pentru România care este opera ei.

Evenementele în care ne aflăm şi interesul ţării noastre m'au făcut să aduc convorbirea asupra chestiunei Orientului, astăzi atât la ordinea zilei; am arătat preocupările în care se află România şi poziţiunea ei geografică atât de espusă care o face să servească de cale unei invasiuni, în caz când Rusia ar declara resbel Turciei. Mareşalul a recunoscut aceasta, însă s'a ţinut în reservă şi n'a voit să se angajeze prin vreo declaraţie de ajutor din partea Franciei. Mi-a zis numai că conferinţa are să se întrunească, că crede că pacea va rezulta, dar cu toate aceste nu este cu desăvârşire linişte asupra acestui punct.

Am intrat după aceia în diferite aprecieri asupra calităţilor atât a oştirii ruseşti cât şi acelei otomane şi considerând după aceia convorbirea asupra acestui subiect destul de înaintată, am trecut la un altul şi anume la chestiunea comercială. Sunt însărcinat din partea guvernului român, am zis, să încheiu un tratat de comerţ cu Francia. România a încheiat deja aseminea tratate cu Rusia şi Austria şi negociază spre a încheia cu Germania, Italia şi Anglia şi cred că şi cu Francia vom încheia cât mai curând. Am găsit ocaziune în această de a-i vorbi de punctul în discuţiune între noi şi guvernul francez, adică de chestiunea evreiască. Domnul preşedinte m'a ascultat cu multă bunăvoinţă şi chiar cu interes. După aceasta am atins mai multe subiecte la ordinea zilei pe care le-am discutat împreună.

Apoi m'am retras mulţumind din nou domnului Mareşal pentru simpatiile sale pentru România şi bunăvoinţa ce mi-a arătat.

Aceasta este domnule ministru, în rezumat convorbirea ce am avut cu domnia sa Preşedintele Republicii franceze.

Primiţi vă rog domnule ministru, asigurarea prea înaltei şi prea distinsei consideraţiuni ce vă păstrez.

Ştefan C. Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 94.]

555

Viena, 6 Noembrie 1876

...In ce priveşte garanţia specială, ca aceia a Belgiei, ea nu pare compatibilă cu situaţia noastră actuală. Atâta vreme cât vom face parte din Imperiul Otoman, nu vom putea obţine o altă garanţie decât aceia pe care Europa a dat-o Turciei şi de care se căeşte astăzi. Neutralitatea absolută este strict legată de independenţă. Ambele primesc aceiaşi consfinţire. Dovedindu-ne hotărîţi şi capabili de a face respectată pe cea de a doua, o vom obţine pe prima.

Bălăceanu

[*Documente Oficiale.* Bucureşti, 1878, p. 44. Textul în limba franceză. Telegramă. Extras.]

556

Petersburg, 6 Noembrie 1876

Azi Sâmbătă a avut loc la Ţarskoe Selo jurământul fiului celui mai mare al A.S. Marele Duce Nicolae; mâine se va face botezul Marelui Duce nou născut Ciril Vladimirovici. Pentru acest motiv nu l-am putut vedea pe principele Gorceacov. Giers mi-a spus în numele Impăratului şi a principelui Gorceacov că putem să fim fără grijă, şi că în cazul în care circumstanţele s'ar schimba împotriva dorinţelor sale, Rusia s'ar înţelege cu Guvernul român şi ar hotărî să nu se facă nimic împotriva noastră. De altfel, deputaţiunea noastră a adus dela Livadia asigurări în acest sens. Răspunsul Turciei referitor la neparticiparea ei la Conferinţă este aşteptat în astă seară. Anglia activează energic la Constantinopol pentruca Poarta să cedeze [1])...

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 275. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

557

Pera, 6 Noembrie 1876

Din cauza întrunirei Marelui Consiliu pentru a delibera asupra chestiunei constituţionale, nu l-am văzut decât o clipă pe Ministrul Afacerilor Străine.

---

[1]) Lipseşte continuarea textului.

I-am făcut cunoscut conţinutul telegramei dv. privitoare la neutralitate. Mi-a spus că, fiind ocupat, nu-mi va putea răspunde decât mâine. In momentul în care ne despărţeam, a adăugat: dar ce ar face România dacă intră Ruşii?

Am răspuns că cea dintâi chestiune este de a şti ce ar face Turcia. Mi-a replicat: nu socot în tot cazul că armatele otomane vor trece Dunărea pentru a merge împotriva Ruşilor.

Il voi vedea deci mâine pe Ministrul Af. Ext.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 49—50. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

558

[Galaţi,] 7 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 7

In conformitate cu serviciul în campanie, serviciul în cantonament se regulează în modul următor: Serviciul de săptămână se desfiinţează şi se înlocueşte prin serviciul de 24 ore. — In fiecare Regiment se va rândui de serviciu un Căpitan; în fiecare Batalion un Locot. sau Sub. Locot. — Guardele de poliţie din Regiment se vor comanda de câte un Locot. sau sub. Locot. — La Batalioane ce fac corpuri în parte, se vor comanda de către un sergent.

Se institue de zi pe Cantonament un Maior. Datoriile acestor ofiţeri de zi sunt acelea prevăzute în serviciul în campanie şi în serviciul Interior la capitolul pentru serviciul de săptămână. — Maiorul sau şeful de Batalion de zi pe Cantonament are îndatorirea de a vizita în timpul serviciului său de 24 ore Cantonamentele şi în special Infirmieriile şi guardele de Poliţie ale Corpurilor, iar a doua zi la orele 10 dimineaţa îşi va da raportul de cele petrecute în cantonament şi de observaţiile sale, Şefului Cantonamentului. — Serviciul guardelor se regulează în modul următor: Corpurile sub denumirea de Regiment vor da guardele garnizoanei două zile pe rând. Corpurile sub denumirea de Batalion, o singură zi. Căpitanul Companiei ce intră în guardă va face serviciul de rond pe guardă. —

Ţinuta tuturor acestor D-ni ofiţeri de servici, va fi cea de Campanie. — Maiorul sau Şeful de Batalion al cărui Batalion de guardă va fi în aceiaşi zi de zi pe Cantonament.

Acest servici se va începe de astăzi 7 Noembrie cu Reg. Nr. 5 de Dorobanţi. — La 9 serviciul se va urma de Batalionul I din al 6-lea Regim. de Dorobanţi; la 10 de Batalionul de Vânători; la 11 şi 12 de Reg. Nr. 8 Linie; la 13 va urma din nou Regim. 5 de Dorobanţi, continuându-se astfel serviciul după cum s'a arătat mai sus.

In ceeace priveşte în repartiţia guardelor Pieţii şi serviciul Căpitanilor de Rond până la nouă dispoziţie se va regula de serviciul Pieţii Galaţi de la care îşi va primi instrucţiile. Serviciul de zi pe cantonament nu scuteşte de prezenţă

la Instrucţie decât pe Căpitanul de rond şi pe ofiţerii de la guardele de Poliţie. — Copie după acest ordin circular se va supune la cunoştinţa D-lui Comand. al Diviziei.

Comandantul Cantonamentelor
Şef de Brigadă,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 3.]

559

[Galaţi,] 7 Noembrie 1876

Ordin de zi No. 8

Mâine 8 curent, toate trupele din garnizoană la orele $9^1/_2$ se vor afla pe platoul dintre bărierile Brăila şi Tecuci cu faţa spre oraş în ordine adunată.

In linia 1-a Regimentul Nr. 8 de Linie având la stânga Batalionul 3 de Vânători. In linia 2-a Regimentul al 5-lea de Dorobanţi având în stânga I Batalion din al 6-lea de Dorobanţi. Batalioanele vor fi în gloată pe pluton. In a 3-a linie, Artileria şi Cavaleria, bateriile în coloane pe secţii, escadroanele în coloane pe pluton, Artileria la dreapta Cavalerii. Trupele vor fi în ţinută de campanie. Trupele armate iau arma Peabody, vor avea câte 20 cartuşe oarbe în cartuşiera din f ţă, Dorobanţii câte 30 cartuşe oarbe, cartuşele de răsboi se vor pune din vreme în raniţe. Domnii Comandanţi de Corpuri vor face a se inspecta, şi se vor încredinţa însuşi de aşezarea cartuşelor spre a evita orice eventualitate. Domnul Comandant al Cavaleriei va lua direct ordinile directe a D-lui General Comandant pentru numărul cartuşelor de care are nevoe. Ordin prevestitor s'a dat Intendenţii spre a libera trupelor cartuşele oarbe de care au necesitate. Trupele vor lua supa de dimineaţă în Cantonament; iar pentru seară se va distribui trupelor mâncare uscată, pe care oamenii o vor purtă cu dânşii în loc de pesmeţi; asemenea se va distribui oamenilor câte una litră vin din ordinar pe care îl vor lua cu dânşii în ploşti. D-nii ofiţeri pentru ţinută se vor conforma cu trupa fiind îmbrăcaţi în mantalele reglementare.

Comandantul trupelor cantonate la Galaţi.

Şef de Brigadă,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 4.]

560

Pera, 7 Noembrie 1876

Ministrul af. externe pe care am fost să-l revăd chiar acum, prefăcându-se că nu-şi aminteşte bine de comunicarea ce i-am făcut ieri referitoare la neutralitatea noastră, i-am repetat-o cuvânt cu cuvânt rugându-l să-mi dea în această

chestiune un răspuns pozitiv; mi-a spus atunci în termeni proprii că linia de apărare turcă fiind Dunărea, Poarta ne va respecta neutralitatea, iar că armatele ei nu vor merge să oprească marşul armatelor ruse ce ar intra în România şi nici nu vor duce operaţii pe teritoriul nostru.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 59. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

561

Turnu-Severin, 8 Noembrie 1876

Domnule ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei domniei vo stre că în zilele de 4, 5, 6 şi 7 curent afară de pasagerii despre care am raportat la timp, nu s'a trecut prin acest port în Cladova niciun fel d: obiecte. 122 Ruşi, din 227 veniţi din Belgrad pe un vapor austriac, au debarcat aici spre a se întoarce în patria lor; iar restul de 105 tot pentru acelaşi scop, au trecut în jos pe vaporul cu care venise. Ei zic că sunt în congediu până înainte de espirarea termenului armistiţiului.

Intre cei 122 era şi generalul Novoselov.

Binevoiţi vă rog, domnule ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af.. Ext., dos. Nr. 16, f. 325.]

562

Bucureşti, 8 Noembrie 1876

Inalt ordin de zi

Ostaşi!

Vă mulţumesc pentru graba cu care aţi răspuns la chemarea sub arme din anul acesta, organizaţia diviziilor active cu efectivele de răsboiu, vă dă ocaziunea pentru prima oară de a executa exerciţiile şi mişcările militare în condiţiunile cerute de serviciul în campanie.

Profitaţi clar de această întrunire pentru a face cea mai întinsă aplicare a regulamentelor tactice şi a completa instrucţia individuală ca să deveniţi apţi pentru toate serviciile la care puteţi fi chemaţi.

Organizaţia mixtă a marilor unităţi, tactice, va înlesni mult instrucţia corpurilor de dorobanţi, care nu mă îndoesc că printr'o stăruitoare aplicare vor şti a dobândi validitatea corpurilor de linie, ce trebuie a le servi de model.

Cantonarea trupelor în oraşele cele mai însemnate ale ţării făcută în îndoitul scop de a vă procura bunul trai şi de a nu mai împovăra satele şi cătunele, care până acum suportau sarcinile de asemenea natură, vă impune cea mai corectă conduită.

Am fost fericit a constata însu-mi în fiecare divizie dragostea cu care aţi fost primiţi pretutindeni, căutaţi a fi totdeauna vrednici de această solicitudine.

Ofiţeri!

Nu uitaţi că împrejurările pot chema o armată la îndeplinirea celor mai mari destinuri. Profitaţi dar de toate ocaziunile pentru a competa calităţile militare ale soldatului nostru prin instrucţiunea cea mai îngrijită; numai astfel veţi avea conştiinţa datoriei împlinită către ţară, care şi-a pus toate speranţele în noi.

Din parte-mi voi fi totdeauna fericit de a împărţi ostenelile noastre.

Carol

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 474.]

563

Berlin, 8 Noembrie 1876

Răspunsul Ministrului Afacerilor Străine german [referitor la] neutralitatea noastră este neprecis. Să se pună chestiunea prin notă oficială?

Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 61. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

564

Viena, 8 Noembrie 1876

Am expus baronului Orezy chestiunea neutralităţii cu toate desvoltările ce comportă. El mi-a spus că, faţă de greutăţile ce provoacă, el nu îndrăzneşte să ia responsabilitatea de a răspunde, şi că ar trebui să refereze contelui Andrassy imediat după reîntoarcerea acestuia dela Pesta. A adăugat că nu crede ca contele el-însuşi să ia asupra lui răspunsul chestiunii mai înainte de întrunirea Conferinţei; numai atunci se va şti ce sunt hotărâte să facă Rusia şi Anglia.

Contele Andrassy s'a reînbolnăvit şi stă iarăşi în pat.

Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 62. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 44—45. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată şi confidenţială.]

565

Galaţi, 8 Noembrie 1876

Astăzi la patru ore p.m. a sosit în port din susul Dunării vaporul austriac Franz-Ioseph cu pasageri şi 170 voluntari ruşi cu provenienţă din Serbia pentru Odesa.

Căpitanul portului
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 322. Telegramă.]

566

Belgrad, 8 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

După zilele grele pentru armatele sârbeşti dela Iuniş şi Alexinaţ, şi în urma armistiţiului impus Turciei prin ultimatumul Rusiei, a survenit aici un calm relativ.

Armata sârbă poate fi socotită ca desfiinţată. După ce o mare parte a ei a fugit în debandadă, iar o altă parte a fost trimisă la vatră, nu mai rămân în totul decât vreo zece mii de oameni pe linia dela Deligrad şi cinci sau şase mii de oameni pe celelalte fruntarii.

Este mai mult decât dubios că s'ar putea aduna trupele din nou. S'a luat totuşi hotărîrea de a se reconstitui o armată compusă numai din elementele pe care le mai poate oferi încă primul contingent al miliţiilor cu grijă selecţionat, din artilerie şi din acei dintre Ruşi care au rămas în ţară sau care încă mai vin. Forţa acestei armate s'ar ridica, după cât se speră, la 30.000 de oameni împreună cu cele două sau trei mii de Ruşi ce rămân. Ruşii părăsesc ţara în masă. Săptămâna aceasta au plecat 700 soldaţi şi mai bine de 200 ofiţeri. Două batalioane de Ruşi îşi au garnizoana la Belgrad.

Alaltăeri au sosit 360 soldaţi cu ofiţerii lor proveniţi din gubernia Orel. Sunt complect înarmaţi, echipaţi şi au bani de cheltuială îndeajuns pentru şase luni.

Generalul Cernaiev se află la Belgrad şi este găzduit la Palat. Şi-a propus să plece la Petersburg spre a se prezenta Impăratului întovărăşit de o delegaţie de ofiţeri sârbi. Răspunsul a fost negativ; totuşi i s'a permis generalului să se reîntoarcă în sânul familiei sale. Cu acest prilej, s'a făcut cunoscut guvernului sârb că Maiestatea Sa nu va primi în misiune nicio altă persoană din acea ţară decât pe Dl. Marinovici. Acest lucru nefiind de loc pe placul ministerului, acesta s'a opus la misiunea Dlui Marinovici, şi a mers până a-şi propune demisia. Principele n'a primit demisia ministerului, iar Dl. Marinovici a plecat Duminica trecută la Petersburg. Singura demisie acceptată a fost acea a Ministrului de Război. Acesta a fost înlocuit prin colonelul Sava Gruici.

... In ultimele lupte au căzut cam 2.400 soldaţi şi 117 ofiţeri ruşi, şi în această cifră din urmă nu este cuprins nici un ofiţer sârb. Cifra oficială a pierderilor sârbeşti în aceste patru luni de război este de 19.000 de oameni morţi şi de aproximativ 10.000 bolnavi.

Pierderile Ruşilor într'un răstimp de 3 luni sunt: din 7.000 soldaţi mai bine de jumătate, iar din 700 ofiţeri 302 căzuţi în faţa inamicului. In urma ultimei bătălii lângă Deligrad au rămas dintr'un batalion rus de 750 oameni numai 18 soldaţi şi un ofiţer rănit, iar din alt batalion rus de 700 oameni au rămas 300 şi din 61 ofiţeri numai 9. Legiunea greacă din 180 oameni a pierdut 140, iar batalionul purtând numele principesei Serbiei, Natalia, compus din Germani şi din

Sârbi din Austria, cu un efectiv de 800 de oameni, a rămas numai cu 300 oameni.

De fapt, în cursul acelei bătălii dela 18/30 Octombrie numai ofiţerii şi soldaţii străini s'au jertfit pentru onoarea drapelului sârb, având tunuri Krupp de mare calibru.

Cuvintele [rostite] de Ţar la Moscova cu privire la Sârbi au avut în această ţară un ecou imens şi dureros. Laudele aduse tot atunci Muntenegrenilor i-au umilit pe Sârbi şi i-au rănit adânc. Ei nu suportă comparaţii cu fraţii lor din Muntenegru, din care să iasă micşoraţi şi nici nu înţeleg ca numai aceştia să tragă foloase de pe urma acestui război. . . . Se găsesc nedreptăţiţi şi cred că vor cădea jertfă unor menajări pe care politica rusă ar putea să le aibă faţă de Austria. Ei spun că dacă li se poate imputa că s'au aruncat orbeşte în actualul război, nu este mai puţin adevărat că s'au sacrificat cauzei creştinilor din Orient în general şi acelei a fraţilor slavi în particular, etc., că poporul rus nu este străin la mişcarea lor şi nici lipsit de orice răspundere dacă au luat armele.

Misiunea Domnului Marinovici poate fi privită mai ales în legătură cu cuvântarea Ţarului, deşi nu se ştie precis care ar fi scopul acestei misiuni. Domnul Marinovici, reprezentantul cel mai vajnic şi cel mai nedesminţit al ideilor pacifiste, va pleda probabil în sensul acestor vederi. Dar mi se pare înafară de orice îndoială că el va aduce dela Petersburg « verbum regium », care va hotărî asupra politicei viitoare ce va fi urmată aici.

Orice ar gândi şi simţi Sârbii în inima lor, ei nu sunt stăpâni pe actele lor şi vor suporta « la forza del destino » [1]) care îi apasă.

. . . Când sunt întrebaţi între patru ochi, ei mai susţin că o ancoră de salvare ar putea să le fie aruncată în viitorul ce se pregăteşte României. Ei cred în realizarea aspiraţiilor Românilor . . . . şi speră că atunci şi Serbia va avea partede compensaţii pentru sacrificiile sale.

Cu privire la chestiunea dacă Serbia va continua ostilităţile la expirarea armistiţiului, şi pentru cazul în care Rusia ar declara război Turciei, părerile Sârbilor sunt foarte împărţite şi viu controversate. Se poate afirma că această ţară se găseşte în imposibilitatea de a continua războiul cu propriile ei mijloace, şi că numai în cazul în care o armată regulată rusă i-ar veni în ajutor pe pământul său, ea ar putea să mai încerce, printr'o ultimă sforţare, să intre în luptă.

Ţara aceasta îmi pare a fi cu totul la pământ, şi va trece mult timp înainte ca să se poată ridica. Este pradă unei mizerii groaznice care va merge crescând mai ales înspre primăvară când se poate prevedea foametea.

Mi se semnalează încercările ce s'ar face din partea Angliei de a determina guvernul sârb a face pace direct cu Poarta. Agentul diplomatic al Angliei, Dl. Wite, a primit ordinul de a se afla la Constantinopol în momentul sosirei

---

[1]) puterea destinului.

marchizului de Salisbury. Ca urmare, el pleacă peste câteva zile la Constantinopol, şi va trece prin Bucureşti.

Se poate ca această călătorie să fie în legătură cu încercările pomenite mai sus. Se vorbeşte că se va convoca Scupcina pentru sfârşitul lui Decembrie, poate chiar marea Scupcină. Se mai agită şi proiecte de schimbare a Constituţiei. Aceste idei vin din sfatul şi cu sprijinul cabinetului rus.

Cele de mai sus oglindesc fidel şi veridic situaţia actuală a Serbiei. Pe scurt se poate spune că lipsurile materiale şi morale constitue fondul şi că, în mijlocul amărăciunilor sale, acest nenorocit popor desnădăjduind de forţele sale proprii, încearcă să-şi lege speranţele căutând înafară [sprijin] în toate părţile.

Suntem deci departe de visul [hrănit] la începutul războiului a formării unui mare stat sârb în peninsula balcanică, de pretenţia [sârbă] de a se juca de a Piemontul oriental.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 236—238. Originalul în limba franceză. Raport confidenţial.]

567

[Bucureşti, 9 Noembrie 1876]

PROIECT DE LEGE

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru Secretar de Stat la Ministerul de Resbel, un credit extraordinar de 4.000.000 lei pentru complectarea armăturei şi a muniţiunii de resbel necesare armatei.

Art. 2. Pentru acoperirea acestui credit Ministerul de Finanţe este autorizat a emite bonuri de tezaur în condiţiunile legii din 2 Mai, anul 1876.

D. Preşedinte. Discuţiunea generală este deschisă.

D. A. Vizanti. Dlor Deputaţi, cred că ar fi bine să vă dau oarecare relaţiuni despre starea în care se găsesc creditele acordate în anul trecut prin legea din 4 Februarie 1875 şi prin legea promulgată la 26 Ianuarie 1876, fiindcă unii din Dstră au crezut că mai sunt sume disponibile din acele credite pentru a îndeplini cu ele necesitatea creditului care vi se cere acum.

Dstră ştiţi că prin legea dela 4 Februarie s'a acordat un credit de 5 milioane. Din acel credit s'a întrebuinţat 1.950.000 pentru cumpărare de tunuri, trăsuri de artilerie şi altele, rămânând suma de lei 3.050.000.

In urma acestora, prin legea promulgată la 26 Ianuarie 1876, s'a deschis un alt credit de 4 milioane, care trebuia să se acopere cu restul de 3.050.000, rămaşi din creditul de 5 milioane şi cu un împrumut de 950.000 dela casa de depuneri.

D. Ministru de Finanţe de atunci a văzut că acest împrumut de 950.000 nu se poate realiza şi Ministrul de Resbel a mărginit cheltuelile sale numai la cifra de lei 3.050.000. In acelaşi timp s'a schimbat şi destinaţiunea sa, fiindcă cel

dintâi credit era acordat pentru cumpărare de arme, pe când cel de al doilea era pentru complectare de material.

Aşa dar Ministrul de Resbel a cheltuit acele 3.050.000 după destinaţiunea ce li s'au dat prin a doua lege promulgată la 26 Ianuarie 1876 şi n'a rămas nimic din această sumă.

Prin urmare Dlor, comitetul delegaţilor este de părere că acest nou credit de 4 milioane, cerut pentru complectarea armaturii, să se acopere cu un nou împrumut prin emisiune de bonuri de tezaur în condiţiunile legii dela 2 Mai, prin care s'a acordat împrumutul de 16 milioane.

— Se pune la vot luarea în considerare a proectului şi se primeşte.

— Se citeşte art. 1 şi punându-se la vot se primeşte.

— Se dă citire art. 2.

D. N. Voinov. Am cerut cuvântul numai ca să fac o singură întrebare: Imprumutul de 16 milioane mi se pare că nu este acoperit. Aşa dar întreb: nu s'ar putea ca această sumă să se ia din acele 16 milioane?

D. I. Codrescu. Ca membru al comitetului delagaţilor, am onoare a vă face cunoscut că şi comitetul a fost preocupat de ideea Dlui Voinov; însă a văzut că legea împrumutului de 16 milioane este făcută cu destinaţiune specială. Imprumutul de 16 milioane este afectat prin însăşi legea sa, la anume plăţi ce au să se facă de către tezaurul public.

Acest credit de 4.000.000 fiind cu desăvârşire extraordinar, noi astăzi nu putem decât să prevedem resurse noi pentru un credit nou.

Şi apoi, afară de aceasta, împrumutul de 16 milioane, este acoperit prin diversele operaţiuni ce tezaurul public a făcut, căci asupra lui figurează şi deficitul anului 1875, precum şi acela care este probabil că va fi pentru anul 1876.

Am fi fericiţi dacă aceste deficite s'ar putea acoperi cu aceste 16 milioane, ceeace până astăzi avem tot dreptul a nu o putea spera.

D. Ministru de Interne. Dlor, aşi ruga pe Cameră să nu fie neliniştită asupra creditului de 16 milioane şi asupra întrebuinţării lui. D. Ministru de Finanţe vă va da socoteala despre aceasta. Aşa dar să nu amestecăm o chestiune cu alta; căci împrumutul de 16 milioane este votat şi are o destinaţiune a sa proprie. Acum este vorba de un alt împrumut, cu altă destinaţiune specială şi vă rog să-l votaţi cu aceeaşi încredere cum aţi votat şi împrumutul de 16 milioane.

— Se pune la vot art. 2 şi se primeşte.

— Se pune la vot proectul de lege în total şi rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanţi 71
Majoritate reglementară ..38
Bile albe pentru 67
Bile negre contra........ 4

D. Preşedinte. Adunarea a adoptat proectul de lege.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 262, 24/6 Dec. 1876, p. 6338 col III, p. 6339 col I.]

Bucureşti, 9 Noembrie 1876

Marţi, 9 Noembrie curent, la orele 3 după amiază, Inălţimea Sa Domnitorul, în prezenţa Dlor Miniştri, înconjurat de Casa Sa civilă şi militară, a primit în sala tronului, cu solemnitatea obişnuită, biuroul şi comisiunea Senatului însărcinată a prezenta Măriei Sale adresa spre răspuns la mesagiul tronului.

Inalt Prea S.S. Mitropolitul Primat, preşedintele Senatului, a dat citire următoarei adrese:

Măria Ta,

Senatul, răspunzând la chemarea ce guvernul Măriei Tale i-a făcut, s'a grăbit a se aduna împrejurul Tronului, şi exprimă şi cu această ocaziune viua satisfacţiune că relaţiunile noastre exterioare sunt din cele mai favorabile.

Senatul recunoaşte cu mulţumire că guvernul Măriei Tale, în faţa evenimentelor grave ce se petrec în jurul nostru, menţinând statornic poziţiunea de neutralitate, a fost în acord cu voinţa ţării, manifestată prin vocea Reprezentaţiunii Naţionale.

Neutralitatea este în tradiţiunile acestei ţări.

Românii la pericole, au ştiut să uite neînţelegerile şi să se unească, ca un singur om, în jurul Tronului ţării.

Senatul are încredere că, prin patriotismul fiilor Românici şi protecţiunea Inaltelor Puteri garante, drepturile şi teritoriul ei vor fi respectate şi neatinse.

Fiţi încredinţat, Prea Inălţate Doamne, că naţiunea română va şti a-şi împlini datoria şi se va arăta demnă de poziţiunea politică ce i s'a creiat prin Tratatul de Paris, care a recunoscut drepturile noastre antice.

Convocarea Corpurilor Legiuitoare, adusă în împrejurările actuale, va avea de efect natural ca toate actele politice dictate de împrejurări, să le poată face guvernul Măriei Tale, găsind forţa sa în cooperare cu puterea legiuitoare.

Proectele de legi, anunţate prin Inaltul Măriei Tale mesagiu, Senatul apreţuind importanţa lor, le va da toată serioasa atenţiune şi studiindu-le cu maturitate, nu va pierde în acelaş timp din vedere interesele economice şi administrative ale ţării.

Senatul, îndeplinindu-şi datoria, exprimă şi acum simţămintele sale de devotament, supunându-Vă omagiile cele mai respectoase.

Să trăieşti, Măria Ta,

Să trăiască Măria Sa Doamna.

Să Trăiască România.

Preşedinte: Calinic, Mitropolit Ungro-Valahiei.

Vice Preşedinte: C. Bosianu

Senatori secretari: N. Cămărăşescu, Ştefan Belu, D. A. Răşcanu.

Chestor: N. Manolescu

(L.S.)

Inălţimea Sa Domnitorul a răspuns:

Inalt Prea Sfinte Părinte,
Domnilor Senatori,

Inainte de toate, mulţumesc Senatului pentru simţămintele de devotament ce exprimă pentru Doamna şi pentru Mine.

Niciodată Corpurile Legiuitoare nu s'au întrunit în momente mai grave.

Am însă toată încrederea că armonia complectă dintre ele şi guvernul Meu, precum şi atitudinea noastră corectă, aprobată de Europa, ne vor ajuta a ieşi mai întăriţi din această încercare.

Cu cea mai deplină satisfacţiune, primesc asigurarea ce-Mi dă Senatul, că în înţelegere cu guvernul Meu, va coopera la toate actele ce Reprezentaţiunea Naţională va fi chemată a lua, pentru menţinerea fermă a politicei noastre naţionale bazată pe respectul integrităţii şi drepturilor ţării.

Senatul, sunt sigur, nu se poate îndoi că acolo unde vor fi interesele naţiunii, totdeauna voi fi şi Eu.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 250, 10/22 Nov. 1876, p. 6033—34, col. I—III.]

569

Bucureşti, 9 Noembrie 1876

Domnule Colonel,

Mâine dimineaţa cu trenul dela 10 ore Măria Sa Domnitorul, împreună cu ofiţerii mai jos însemnaţi va porni spre Brăila, Galaţi, Focşani pentruca să inspecteze diviziile a 3-a şi a 4-a.

Veţi regula precum şi în rândul trecut ca să se trimeată caii la gară la ora de plecare.

Veţi lua asemenea înţelegere cu d. director al Ministerului de Răsboiu, pentruca să fie pregătiţi la gară vagoanele trebuincioase.

Ofiţerii cari vor însoţi pe înălţimea sa sunt:

General Davila, Colonel Barozzi. Colonel Arion, Maior Lahovary, Căp. Magheru, Căp. Bogdan, Căp, Costescu, Locot. Baldovici.

[Arh. St. Buc., M. St. M., doş. Nr. 647, f. 23.]

570

Berlin, 9 Noembrie 1876

Domnule ministru,

Lamentaţiunile presei oficioase austriace. . . . . n'a produs aici nicio schimbare în determinaţiunile guvernului imperial.

«Nationalzeitung» (foaia partidului dominant național-liberal) a pus în numărul 519 din 7 novembre *ironicamente* în paralelă neutralitatea accentuată în discursurile tronului din .... și București.

Rezerva absolută care însă ascunde o gravitate certă către Rusia, este până acum norma nestrămutată a politicii germane în cestiunea orientului. «Norddeutsche Allgemeine Zeitung» (foae oficioasă) e fixată în senzul acesta.

In desbaterile Reichstagului din 6 Novembre s'a atins între altele și cestiunea orientului. D. *de Buelow* secretar de stat al afacerilor străine răspunzând la o interpelare a declarat că relațiunile Germaniei cu puterile cu cari e mai strâns legată (nächstbefreundet) sunt bazate pe amiciție, încredere și înaltă stimă dovedită. Această declarațiune se interpretă aici generalmente în sens că alianța celor trei împărați nu e alterată. Eată oracolul guvernului german. Cestiunea este credem aiurea. Intrebarea este *ce alianță s'a format sau sunt pe punt de a se forma în previderea ruperii alianței celor trei împerați?* Secretul e în astă privire impenetrabil. După toate probabilitățile însă Germania nu se va separa de Rusia. Austria e între Scylla și Charybdis.

Românii austriaci ar trebui credem să combată energicamente prepotenția ungară-germană, stăruind în sensul menținerii alianței cu Rusia făcând astfel să succedeze în cele din urmă odiosului dualism un stat mare federativ. — De aici decurge îmi pare cu necesitate politica noastră în cestiunea orientului, care ar trebui să consiste *în a lucra sub mână din toate puterile contra Turcilor observând de altă parte ostensibilmente o politică pacinică expectantă.*

In adevăr ce putem aștepta dela un apel la puterile garante ca să ne acorde în prevederea unei conflagrațiuni generale, o garanție specială. Integritatea noastră teritorială ne e garantată. Dar logica faptelor îndeplinite a relegat de mult tratatele în domeniul iluziunilor. Forța primează dreptul Inter arma silent leges. Programa însă ce am schițat-o pare a ne promite cele mai multe șanse de reușită. Supunându-vă aceste observări și propuneri, vă rog, domnule ministru să binevoiți a-mi da intrucțiuni în privința acestei cestiuni capitale.

Primiți vă rog încredințarea înaltei mele considerații.

A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 64, 65.]

571

Belgrad, 9 Noembrie 1876

Am aflat că emisarii Poloni, venind din Elveția, au trecut pe aici pentru a merge la București. Sunt bănuiți de a fi spioni Turci.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 241. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

572

Paris, 9 Noembrie 1876

Decazes a luat notă relativ la cererea de garanţie făcută de România. A promis să o supună prin intermediul plenipotenţiarilor săi la Constantinopol, deliberării Conferinţei. Decazes crede că va fi pace.

Vă rog să-mi trimiteţi câteva exemplare din cartea verde a dv.

Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 63. Originalul în limba franceză.]

573

Berlin, 10 Noembrie 1876

Domnule ministru,

După primirea telegramelor d-v, am fost la ministerul afacerilor străine d'aici, unde am găsit pe ambasadorul rusesc. D. de *Bullow* a regretat că nu mă poate primi, fiind foarte ocupat. D. de *Bullow* mi-a trămis apoi o notă verbală prin care îmi mulţumeşte că i-am comunicat un esemplar francez a discursului tronului din 2 Novembre c. Aşi fi repetat vizitele mele acolo, dacă aşi [fi] avut vreo comunicare serioasă de făcut. Aştept instrucţiunile promise ceiace concerne dobândirea unei garanţii speciale în previderea unui resboi între una din puterile garante şi Turcia.

Englitera va intra sigur, după discursul lordului Beaconsfield, eventualminte în acţiune, pentru apărarea integrităţii Turciei. In această situaţiune, e neapărat să luăm o deciziune definitivă. Trebue să ne apropiem de timpuriu sau de Englitera, sau de Rusia şi Germania. Faptele vor trebui să corespundă acestei apropieri. Aştept instrucţiunile d-v în această privinţă căci fără o însărcinare specială nu mă mai pot presenta la ministrul afacerilor străine d'aici. A *sonda* dispoziţiunile guvernului german în vreo cestiune care stă în legătură cu insondabila cestiune a Orientului, e lucru cu neputinţă.

A reînoi de altă parte asigurările de simpatie pentru Germania, cari, oricât de persuasiv mă ostenesc să fiu, nu sunt credinţă cu toate că pe faţă nu se opune nicio denegare, e timp perdut. Singurul mijloc de apropiere ar fi să facem concesiuni în cestiunea convenţiunei comerciale.

Primiţi vă rog, încredinţarea profundului meu respect.

A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 66 şi 67.]

574

Paris, 10 Noembrie 1876

Domnule ministru,

Conform depeşei domniei voastre cifrate din 17 novembre[1]) 1876, am mers la d. ministru al afacerilor străine a Franciei şi i-am espus că până astăzi, graţie protecţiunei puterilor garante, România a putut păstra neutralitate completă în mijlocul evenimentelor ce s'au petrecut la frontierele sale. Intenţiunea ministerului actual este de a păzi tot acea linie de conduită pentru a se bucura şi în viitor de protecţiunea puterilor mari. Dar dacă evenimentele se schimbă şi un resbel se naşte între unele din puterile garante, ce se va [întâmpla] atunci cu neutralitatea noastră? Am arătat Ducelui Decazes dorinţa ceia mare ce are România de a rămânea la o parte de orice complicaţiune s'ar mai ivi în Orient, şi am adaos apoi că aceasta o putem dobândi dacă guvernământul francez ar binevoi a ne da concursul său; şi ducele mi-a răspuns că tot ce poate face, este că prin plenipotenţiarii ce Francia va trimite la Constantinopol, să supună astă chestiune în deliberaţiunea conferinţei. A luat înscris cererea noastră de garantare şi mi-a zis că o va transmite plenipotenţiarilor francezi.

Această atitudine a guvernământului francez este un succes pentru noi, Domnule ministru. Excelenţa voastră ştiţi că până acum Franţa se ţinea în cea mai absolută rezervă, nevoind a lua iniţiativa în conferinţă, în niciun punct a chestiunei Orientului. Mă simt dar fericit a vă aduce la cunoştinţă astă schimbare de atitudine a guvernământului de aici.

Binevoiţi vă rog, domnule ministru, a primi expresiunea pre înaltei mele consideraţiuni.

Ştefan C. Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 70 şi 71.]

575

Bucureşti, 10 Noembrie 1876

Am primit scrisoarea dv. confidenţială din 17 Noembrie şi aprob cu cea mai deplină satisfacţie conduita dv. Binevoiţi a exprima Domnului Melegari recunoştinţa mea şi comunicaţi-i răspunsul ce-l avem din partea ducelui Decazes, referitor la respectarea neutralităţii noastre după cum urmează: «Ducele Decazes a luat notă de cererea de garanţie făcută de către România, şi a promis că o va supune deliberării Conferinţei prin intermediul plenipotenţiarilor săi la Constantinopol».

Franţa, precum puteţi vedea, s'a pronunţat pozitiv asupra chestiunei puse de noi prin telegrama dela 5/17 Noembrie curent.

Salutări cordiale.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 69. Originalul în limba franceză.]

---

[1]) Stil nou.

576

[Craiova,] 11 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 37

Vă trimit în copie ordinul Dlui şef de Stat Major General sub Nr. 12 din 6 Noembrie anul curent, invitându-vă a fac; să se citească cu multă luare aminte de către ofiţerii Corpului de sub comandă. Nu lipsesc însă de a adăoga şi oarecari observaţiuni ce trebue să atrag atenţiunea Domniilor voastre. Prin ordinul de zi prin care regulam instrucţia, am specificat, stăruind asupra focurilor şi marşului; vă rog a fi pătrunşi că focul joacă cel mai mare rol în răsboi; pentrucă cine ştie să economisească, acela este învingător; fiindcă nu aruncă glonţul în vânt şi focurile cele dese şi nu bine îndreptate nu au eficacitate ca focurile rare şi date cu mult sânge rece. Marşul asemenea joacă un rol foarte important în răsboi căci trupa ce merge strâns, ajunge mai lesne pe locul acţiunii şi intră repede în acţiune, pe când cel ca să zic în debandadă este foarte pernicios unei trupe care trebue să intre în acţiune; fiindcă ajungând pe locul acţiunei, ei trebue să piardă un timp oarecare pentru a se aduna şi întruni şi apoi să intre în acţiune, dând timp inamicului cu modul acesta, de a-l destiinţa, neavând timp de a trage măcar un foc.

Asemenea atrag serioasă atenţiune, în timp de luptă, a tuturor şefilor, începând dela cel de grupă până la acela cu unităţile mari, de a căuta să aibe trupa totdeauna în sub mână; de a o conduce cu mult calm şi de a deprinde pe soldaţi a nu face nimic fără comandă, a nu întrebuinţa pripă în orice mişcare şi a căuta ca soldatul să aibă încrederea în aceia ce-i conduce. De aceea am recomandat cu multă seriozitate conferinţele ofiţerilor şi am cerut a mi se trimite program din 5 în 5 zile, de conferinţele ce s'au ţinut; ceeace cu displăcere constat că nu s'a executat. Atrag serioasă atenţie asupra şefilor de Corpuri, asupra acestui punct, prevenindu-i că la inspecţiile ce le vor face Corpurilor din această Brigadă voi fi foarte minuţios în privinţa conferinţelor, aruncând răspunderea direct asupra şefilor de Corpuri.

Sunt sigur de mai înainte că D-lor se vor convinge de utilitatea observaţiunilor ale subscrisului cât şi ale şefului de stat major general, căutând ca prin instrucţia diferitelor cărţi ce avem, intrând în acţiune, să nu ne găsească împrejurările cu totul novici, din care cauză am putea pune o armată în pericol de-a fi distruşi într'o clipă, pe când în cazul contrariu ar fi putut lupta un timp destul de îndelungat.

Comandantul Brigadei,
Colonel Sachelarie

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 441.]

Anexă la doc. Nr. 576

[București,] 6 Noembrie 1876

Domnule General,

La inspecția făcută trupelor de sub comanda dvs. de către înălțimea sa Domnitorul, în ziua de 1 Noembrie, am putut constata cu mulțumire că ținuta și aspectul general al trupei erau foarte satisfăcătoare, că instrucția, curat reglementară mai cu osebire la trupele din armata permanentă, era destul de desvoltată.

Cu toate acestea, cred de a mea datorie a vă atrage toată luarea aminte asupra următoarelor puncte:

Reglementele militare precum și noțiunile cele mai elementare de tactică, având în vedere repeziciunea de tragere a armelor actuale, prescriu cu tot dinadinsul datoria de a dobândi ca trupa să fie totdeauna stăpână pe focul său. Printr'o tragere necumpătată se va dobândi un foc fără precizie, risipă zadarnică a cartușelor și neputința de a susține o luptă îndelungată.

Atât ofițerii, gradele inferioare cât și soldații par, de nu cu totul străini, dar negreșit foarte puțin pătrunși de necesitatea strictei observări a regulelor prescrise.

O trupă nu poate fi privită ca solidă, decât atunci când ea știe a cruța focurile sale, păstrându-le pentru momentul hotărâtor.

Veți face dar, dle general, ca soldații în toate exercițiile să fie obișnuiți a trage cu cumpăt, a aprecia distanțele, a ochi să fie deprinși, într'un cuvânt a căuta să dobândească un foc precis, înlăturând repeziciunea, totdeauna vătămătoare.

Afară de aceasta, șefii deosebitelor fracțiuni de trupă, fie acestea batalioane, companii, sau numai grupuri de tiraliori, vor trebui să se pătrundă bine de adevărul că începerea, înmulțirea, rărirea sau încetarea focului nu poate să depindă decât de acela care comandă fracțiunea de trupă ce trebuie să execute focul.

Singur el poate asemine să hotărască felul de foc, de salvă sau de voe, ce trebuește tras, căci singur cunoaște distanța și ținta anume asupra cărei se execută focul.

Nu mai puțin vătămătoare este într'o luptă și lipsa de inițiativă a șefilor. Cu o vie părere de rău am constatat-o la ofițerii de toate gradele, chiar ofițerii superiori care nu știu măcar a proporționa glasul cu întinderea trupei ce comandă.

Din această cauză soldații lucrează cu moliciune, mișcările se execută cu confuzie și trupa, mai cu seamă când se găsește risipită, le scapă cu desăvârșire din mână.

Am observat asemenea că ofițerii, mai cu osebire în lupte, nu-și știu locul și nu sunt niciodată acolo unde trebue să fie.

Activitatea, energia, sângele rece şi o ochire repede şi sigură sunt condiţiuni neapărate pentru a putea comanda o fracţiune de trupă cât de mică. Ofiţerii de toate gradele trebuie să ştie bine că dispoziţiile de amănunt într'o luptă privesc nu pe şeful superior care nu se poate ocupa decât de ansamblul luptei, ci pe şeful care comandă fracţiunea de trupă ce combate pe un punct determinant.

Aceasta este cu atât mai adevărat pentru cazul în care un corp este parte în luptă, parte în rezervă. A aştepta în asemine împrejurare un ordin special pentru a se susţine şi a se întări, la trebuinţă, partea din corp care este în luptă, dovedeşte mai mult decât slăbiciunea şi lipsa de iniţiativă.

Nu trebuie să se piardă din vedere că, pe câmpul de luptă, pasivitatea este în cele mai multe împrejurări o crimă, că datoria oricăruia este de a merge acolo unde este lupta, că un ajutor dat la timp sau o mişcare făcută la momentul priincios poate salva o situaţiune, chiar compromisă.

Cred dar, domnule general, că nu veţi lipsi a atrage asupra acestui punct atenţiunea ofiţerilor în grupele ce comandaţi şi că veţi face ca fiecare şef să fie bine convins că răspunderea ce-i incumbă este proporţionată cu inţiativa ce trebuie să aibă în sfera comandantului său.

Dacă datoria ne prescrie de a reaminti acestea şefilor de trupă în general, cu atât mai mult ea ni se impune în privinţa ofiţerilor de cavalerie. Să poată aduce un folos este ca şarja să fie făcută în momentul priincios.

O trupă de cavalerie nu poate dar primi ordinul de a şarja decât dela şeful său direct, care singur stând ca la pândă, poate prinde momentul precis când trebuie să şarjeze. Cavaleria trebuie asemenea să ştie a se strecura şi a dispare la timp.

In manevra dela 1 Noembrie, afară de două sau de trei cazuri, cavaleria s'a ţinut sub focul infanteriei, fără a ţine seamă de dânsul şi a şarjat fără timp. Astfel că rezultatul unei lupte serioase ar fi fost distrugerea cavaleriei fără niciun folos.

Din nebăgare de seamă şi din cauză că şefii nu sunt stăpâni pe trupa ce comandă, s'a întâmplat că trupe au tras sau au şarjat asupra altor trupe, făcând parte din Brigada lor.

N'am trebuinţă cred, d-le General, a vă aminti nenorocirile la care pot da naştere asemenea greşeli grave.

Aceasta este o dovadă încă că trupele nu ştiu a se eclera îndestul.

Artileria, în tot timpul manevrei, s'a mărginit a contrabate artileria, inamică. Cred că aceasta nu se poate atribui decât numărului restrâns de tunuri de care dispunea, căci ea nu trebue să uite îndoitul său rol, de a răspunde pe deoparte bateriilor inamice, iar pe dealta de a bate prin focurile sale trupele vrăşmaşe.

In sfârşit, domnule general, nu trebuie să se piardă din vedere, că în orice împrejurări deosebitele fracţiuni de trupă sunt datoare a se ţine într'o

continuă legătură, a se încunoştiinţa reciproc de toate mişcările ce execută, de toate ştirile ce pot dobândi asupra vrăjmaşului— căci numai prin concursul tuturor spre acelaş scop se va putea obţine rezultatele dorite.

Rolul principal al gardelor în marş sau în repaos, al tiraliorilor de infanterie şi de cavalerie în luptă, este de a recunoaşte terenul şi totdeodată de a ţine un contact neîntrerupt între ambele armate spre a putea observa şi comunica trupelor din urmă orice s'ar petrece la inamic.

Sunt încredinţat, domnule general, că veţi pune toate silinţele, că veţi desvolta toată activitatea, pentru a face ca fiecare, ofiţer şi soldat, să fie la înălţimea datoriei sale.

Pentru a ajunge la acest scop, veţi face a se executa manevre de trupă contra trupă, începând dela patrulă şi mergând treptat până la brigadă.

Aceste exerciţiuni vor trebui executate pe terenuri variate, ziua sau chiar noaptea, şi astfel ca fiecare om, dacă se poate, dar negreşit fiecare şef de subîmpărţire în ceea ce-l priveşte, să cunoască rolul său, să înţeleagă scopul pentru care se execută cutare sau cutare mişcare.

Trebuie ca instructorii, din grad în grad, să caute a desvolta în inferiorii lor inteligenţa şi simţul practic, căci numai astfel se va putea dobândi soldaţi cari să ştie a asculta şi a executa cu repeziciune şi pricepere mişcările ordonate, şefi care să ştie a comanda şi a conduce trupa lor în orice împrejurare.

Pentru executarea exerciţiilor veţi putea da ordin a încadra oamenii din armata permanentă cu cei din armata teritorială pentruca astfel aceştia să capete mai multă precizie şi vioiciune în mişcări.

Cu această ocazie nu veţi neîngriji, domnule general, a face pedeoparte să se completeze instrucţia serviciului sanitar, iar pe dealta să se instruiască trupele asupra datoriilor ce au în privinţa ambulanţelor şi a medicilor, a respectului ce le datoresc lor precum şi răniţilor.

Incă un punct asupra căruia atrag atenţiunea d-vs este necunoştinţa ce au ofiţerii, chiar cei din Stat. Major, despre terenul din jurul garnizoanei lor.

Această cunoştinţă este neapărată nu numai spre a alege terenuri pentru exerciţiurile zilnice, dar chiar pentru a deprinde pe ofiţeri a şti să aprecieze valoarea unui teren din punct de vedere militar.

Veţi ordona dar, d-le General, ca fiecare ofiţer fără nici-o deosebire, să fie trimis în recunoaştere, executându-le după toate regulele prescrise în serviciul în campanie.

Trupele împărţite în două corpuri opuse vor putea petrece la câmp un timp mai îndelungat spre a fi [rupt] de la serviciul de garde în timp de marş şi de repaos în toate amănuntele sale.

Nu voi lipsi, domnule general, a vă aminti că ţinând seamă de împrejurările cari au împedicat instruirea serioasă a armatei noastre până acum, este de datoria noastră de a profita de ocazia de faţă spre a desăvârşi opera începută.

Faceţi pe ofiţeri să se pătrundă deşi sarcina lor va fi cu atât mai lesne de îndeplinit, dacă armata ar fi chemată a face campanie, cu cât instrucţia trupei va fi mai perfectă.

Fiecăruia i se impune datoria de a lucra cu toată conştiinţa şi seriozitatea, de a pune cea mai mare râvnă spre a aduce pe oameni în stare de a corespunde la toate cerinţele fără de care însuşi se vor găsi în campanie în situaţiuni pe care nu le-ar mai putea repara, în faţa unor greutăţi la întâmpinarea cărora ar fi prea târziu a se gândi.

Iară răspunderea toată ar cădea asupra lor. Atârnă dar dela *d-stră*, domnule general, şi de la ofiţerii chemaţi a vă secunda, pentruca aceste observaţii să nu rămână literă moartă, ci să devină o adevărată realitate, o bază nestrămutată a instrucţiunei trupelor, pentruca acest ordin, menit a reaminti fiecăruia datoria şi răspunderea precum şi răsplata sa, să poarte în curând fructele sale.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 13—14.]

577

[Turnu-Severin,] 11 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Ordinul domniei voastre primit astăzi ca răspuns la întrebarea ce mi-am permis a vă supune prin telegrama (notă) din 9 curent (st. n.) fiindu-mi transmis neesplicit de către biuroul telegrafic, mă cred obligat a vă supune cu profund respect, informaţiunile de mai jos în mod neoficial.

Un comisionar d'aici mi-a anunţat după exemplele de mai înainte că în curând va sosi cu trenul şi 100 tone plumb care va intra prin Galaţi sau Brăila cu destinaţiune pentru Cladova.

Instrucţiunile ce are subsemnatul deşi sunt precise, totuşi, fiindcă un aseminea transport are a se presenta pentru prima dată, m'am crezut dator a lua mai întâi cunoştinţă de ordinul domniei voastre, pentrucă gara drumului de fer fiind la oarecare distanţă de Dunăre, operaţiunea transportărei nu se va putea efectua decât în câteva zile şi metalul, care nu va putea fi decât deschis vederei, va atrage atenţiunea curioşilor.

Pentru acest rezon m'am îndemnat a vă supune nota telegrafică dela Nr. 9.

Sunt cu profund respect prea plecat şi prea supus servitor,

Căpitanul portului Severin,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 330.]

578

Viena, 11 Noembrie 1876

Există uşoară destindere în situaţie. Tonul organelor ruse s'a scoborât simţitor. De ieri se speră că Rusia va renunţa la clauza ocupaţiei militare care ar face războiul inevitabil. Bursele au fost la închidere în urcare.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 19. Reprodus parţial la N. Iorga, *Correspondance*, Nr. 398, p. 175. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

579

Bucureşti, 11 Noembrie 1876

Domnule Agent,

Intervenind pe lângă prefectura de Mehedinţi în sensul reclamaţiei supuşilor sârbi Ştefan Stretcovici şi Mihailo Angelcovici, care face obiectul notei ce aţi binevoit a-mi adresa la 29 Iunie c., sub Nr. 412, acea prefectură îmi aduce la cunoştiinţă că Dl. comandant al punctului Severin, în conformitate cu ordinele ce îi fuseseră date dela începutul războiului turco-sârb, nu putea tolera ca oameni înarmaţi să treacă frontiera. Aceasta fiind situaţia, el nu ştie dacă printre aceşti indivizi se aflau şi sus numiţii cari s'au plâns că li s'au luat armele şi muniţia.

El n'a săvârşit nici o abatere cu privire la aceştia din urmă, mărginindu-se să elibereze bilete tuturor acelora cărora le fuseseră confiscate armele şi că astăzi nu păstrează în depozit decât două revolvere, mai multe cartuşe şi un pistol vechi pe cari este gata să e înmâneze reclamanţilor contra restituirei chitanţei oficiului său, [chitanţă] ce trebue să se găsească în posesia acestora din urmă, în caz că armele despre care este vorba le aparţin.

Mă grăbesc a vă informa de cele de mai sus, Domnule agent, ca răspuns la adresa dv. menţionată mai sus, şi folosesc ocazia de faţă pentru a vă reînoi asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 183. Originalul în limba franceză.]

580

Bucureşti, 12 Noembrie 1876

D-le Agent,

Am primit telegrama d-voastră cifrată din 19 noembrie curent st. n. prin care-mi comunicaţi răspunsul Sublimei Porţi la interogarea ce i-aţi făcut în urma depeşei mele dela 5/17 aceiaşi lună, şi am luat act de declaraţiunea E. S. Savfet Paşa că « linia de apărare turcă fiind Dunărea, Poarta va respecta neutralitatea noastră şi că armatele sale nu vor merge nici a opri mersul armatelor ruse cari ar intra în România, nici a opera pe teritoriul nostru ».

Vin dară a vă autoriza, D-le agent, să binevoiţi a notifica formal Sublimei Porţi că guvernul măriei sale domnului a luat act de această declaraţiune şi vă rog a exprima în a dintâi întrevedere ce veţi avea cu ministrul af. străine al Sublimei Porţi, satisfacţiunea ce a produs la noi declaraţiunea E. S. în respectul neutralităţii noastre.

Aştept din parte-vă, d-le agent, un raport detailat, atât asupra convorbirilor ce aţi avut în urma depeşei mele suscitate, cât şi asupra celei ce veţi avea după nota de faţă.

Cu această ocaziune vă trimit o notiţă ce a fost pusă sub ochii marchisului de Salisbury la Londra şi care atinge unele ponturi ce formează obiectul revendicărilor noastre precum şi garanţia specială ce ar fi de dorit ca România să obţină cu ocaziunea conferinţei ce se va întruni la Constantinopol; n'aveţi a face din această notiţă nici un us formal; v'o trimit numai pentru orientarea d-voastră şi pentru a vă servi cu multă discreţiune de consideraţiunile acolo expuse în convorbirile D-stră, atât cu ambasadorii puterilor garante cât şi cu delegaţii lor speciali în sânul conferinţei. Am motive care mă autoriză a crede că cestiunea garanţiei speciale a neutralităţii noastre va fi supusă la deliberarea conferinţei. Nu pot dară termina această notă fără a fixa atenţiunea d-voastră, d-le agent, asupra marelui interes ce avem ca să fim bine şi la timp informaţi asupra tuturor lucrărilor conferinţei şi incidentelor ce s'ar ivi în sânul ei.

Prin urmare vă rog a usa de toate relaţiunile ce aveţi acolo şi de cele ce veţi lega cu delegaţii speciali şi personalul lor pentru a mă putea ţine în curent atât prin telegrame cât şi prin raporturi, de tot ce se va face sau zice în sânul conferinţei.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 74.]

581

Roma, 12 Noembrie 1876

Ministrul Melegari a răspuns că ambasadorul italian va fi însărcinat să susţină cererea României în faţa Conferinţei. Detalii prin poştă.

Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 73. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

582

Paris, 12 Noembrie 1876

In rezumat, iată vorbele primului ministru: România este foarte importantă şi este în interesul Europei de a da României aceiaşi garanţie ca şi Belgiei. M-a întrebat ce atitudine va avea guvernul nostru dacă Austria concentrează

trupe în Transilvania. Am răspuns că aceasta depinde de angajamentele ce ia Europa față de noi.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 55. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

583

Roma, 13 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am avut onoare a vă informa prin telegramă că Dl. Ministru Melegari îmi promisese că îmi va da în câteva zile un răspuns la cererea ce i-am adresat referitor la depeşa dv. telegrafică No. 582. Primind ieri a doua telegramă a dv. Nr. 612 prin care mă autorizați să comunic Dlui Melegari răspunsul ducelui Decazes, l-am însărcinat pe primul secretar de a se prezenta în acest scop la minister, eu-însumi neputând să mă deplasez ca urmare a unei indispoziții. Incă mai înainte ca Dl. Barozzi să fi schițat subiectul vizitei sale, ministrul i-a spus următoarele:

« Guvernul regal îl va însărcina pe contele Corte, ambasadorul său la Constantinopol, să susțină în acord cu ceilalți ambasadori, cererea făcută de guvernul român cu privire la comportarea ce va trebui să aibă în cazul în care războiul ar isbucni între Puterile garante. Adaug acestui răspuns al guvernului meu, opinia mea personală, anume că guvernul A. S. Principelui ar face bine dacă ar lăsa cu totul în mâinile Conferinței soluționarea acestei chestiuni ».

Ministrul întrebându-l pe Dl. Barozzi dacă alte guverne s'au pronunțat în aceiaşi chestiune, i s'a răspuns că ducele Decazes a spus agentului României la Paris că delegaților Franței li se vor da instrucții de a supune cererea guvernului român deliberărilor Conferinței. Ministrul a adăogat; « Bine, recomandarea este identică ».

Folosesc acest prilej pentru a vă reînoi, Domnule Ministru, asigurările înaltei mele considerațiuni.

V. Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 75. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 46—47. Originalul în limba franceză.]

584

Berlin, 15 Noembrie 1876

Domnule Ministru, am supus Excelenței Sale Domnului de Bülow considerațiile cuprinse în telegrama Domniei Voastre cifrată din 5/17 Noembrie a.c.

Interlocutorul meu a declarat, că e pătruns de realitatea dificultăților ce prezintă situația în care ne aflăm, şi că, întrucât se atinge de eventualitatea vreunui război, ce-ar putea să compromită neutralitatea noastră şi siguranțele

internaţionale de care ne bucurăm, nu poate să zică altceva decât că prevede o soluţie paşnică a chestiunei Orientale, nerămânând în cazul contrariu, decât ca fiecare să se prezerve cum ştie şi crede mai bine.

Dacă, însă, îmi permisei a întreba, garanţia ce ne-a acordat puterile cele mari ale Europei, ar începe a fi izbită în privinţa eficacităţei, prin forţa lucrurilor, de o suspensiune inevitabilă, astfel că am fi siliţi eventualmente să ne apărăm proprio Marte, în ce sens ar trebui să combinăm atunci măsurile noastre de precauţie?

Nu sunt în măsură să vă sfătuesc în ce sens să regulaţi conduita Domniilor voastre, răspunse Domnul de Bülow, adăogând că nu se poate promite un răspuns mai asigurător nici în cazul când ne vom hotărî să punem chestiunea prin notă oficială, aceia ce speră că nu vom face.

Raportul de faţă e, fără îndoială, tardiv, dar cauza întârzierii este împrejurarea că am aşteptat un răspuns la telegrama mea cifrată din 8/20 ale curentei.

Primiţi, etc.

A. Degré

[*Documente Oficiale. Garanţia Neutralităţii României. — Retrocesiunea gurilor Dunărei.* Buc. 1878, p. 47.]

585

Pera, 15 Noembrie 1876

Excelenţă voastră să binevoiască a-mi spune dacă notificarea către Poartă urmează a fi verbală sau scrisă, căci nota dela 12 Noembrie nu o spune. Reamintesc Excelenţei voastre că demersurile referitoare la neutralitatea n'au fost făcute în scris.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 81. Reprodus în *Documente Oficiale* 1878, p. 47. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

586

Viena, 15 Noembrie 1876

Zeloşii păcii au închipuit, pentru a pune toată lumea de acord, o ocupaţie a Bulgariei (consimţită de către toate puterile garante), durata, caracterul şi chiar numărul de trupe ruse ce ar lua parte urmând să fie fixate de către Conferinţă.

Se zice că această combinaţie ar fi mult sprijinită de cabinetul dela Berlin. Nu garantez acest detaliu.

Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. 71—76, f. 22. Reprodus şi la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 401, p. 175. Originalul în limba franceză. Telegramă confidenţială.]

587

Ploieşti, 16 Noembrie 1876

Plata lucrătorilor se urmează, ei sunt mulţămiţi şi în desăvârşită linişte. Dorobanţii concentraţi nemai fiind necesari acolo, am dispus concedierea lor. Se vor popri numai cincisprezece calaraşi până la definitiva achitare a plăţilor.

P. Prefect Prahova,
Gr. Corlătescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 560. Telegramă.]

588

Viena, 17 Noembrie 1876

Relatările ziarelor, după cari Salisbury şi-ar fi dat adeziunea într'o conversaţie cu Bismarck la ideia unei ocupaţii eventuale a Bulgariei de către trupe ruse, sunt false, precum rezultă clar dintr'o declaraţie făcută cabinetului rus de către cabinetul englez. Svonul că în caz de război armata română s'ar încorpora armatei ruse s'a răspândit în presa austriacă.

Florescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 24. Reprodusă parţial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 102, p. 176. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

589

Bucureşti, 18 Noembrie 1876

Răspund telegramei din 27 curent.

Reînoiţi cererea noastră referitoare la garantarea specială a neutralităţii României. Luaţi act totodată de declaraţiile anterioare ale Exc. Sale Savfet Paşa şi invitaţi-l să supună chestiunea deliberărilor Conferinţei.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 82. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 48. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

590

[Turnu-Severin,] 18 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei domniei-voastre că în zilele de 15—16 şi 17 curent, afară de cei câţiva pasageri, despre care am raportat la timp, au trecut prin acest port la Cladova şi 5 colete având fiecare « crucea roşie ».

125 tone plumb sosit în port din sus, pe un şlep austriac s'a trecut aseminea în Cladova.

Binevoiţi vă rog, să primiţi domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 342.]

591

[Bucureşti, 19 Noembrie 1876]

Domnilor Senatori,

Proectul de lege prin care se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit extraordinar de 4 milioane lei, pentru complectarea armăturii şi a muniţiei de resbel necesare armatei, votat de onor. Adunarea Deputaţilor în şedinţa dela 9 Noembrie 1876, şi prezentat din deliberarea Senatului cu Domnescul mesagiu No....

Secţiunile Dstră luându-l în cercetare, l-au admis toate în unanimitate, afară de D. Iorgu Radu, care l-a respins. D. Negrea l-a primit însă cu condiţiunea ca armatura să nu fie cumpărată «prea târziu», după trebuinţa şi D. Apostol Grăjdănescu s'a abţinut dela vot.

Comitetul delegaţilor, compus din Dnii Ştefan Bellu, N. Manolescu, Colonel Călinescu, V. Gudgiu şi subscrisul, întrunindu-se sub preşidenţia Dlui Colonel T. Călinescu, în ziua de 19 Noembrie curent, în număr complect, l-a admis în unanimitate şi fără nicio modificare, numind pe subscrisul raportor, care vă roagă a-l vota şi Dstră.

Raportor, G. Leca

LEGE

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel un credit extraordinar de 4.000.000 lei pentru complectarea armăturii şi muniţiei de resbel necesare armatei.

Art. 2. Pentru acoperirea acestui credit, Ministerul de finanţe este autorizat a emite bonuri de tezaur în condiţiunile legii din 2 Mai 1876.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaţilor, în şedinţa sa din 9 Noembrie 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de şase zeci şi şapte voturi, contra a patru.

Preşedinte: C. A. Rosetti
(L.S.A.D.) Secretar: Maior R. Mihaiu

Această lege s'a votat de Senat, în şedinţa sa dela 19 Noembrie 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de cincizeci voturi contra a patru.

Vice-Preşedinte: M. Kogălniceanu
Secretari: N. Cămărăsescu, Şt. Bello

D. Vice-Preşedinte declară discuţiunea generală deschisă şi neluând nimeni cuvântul, se pune la vot luarea în consideraţiune şi se primeşte.

— Art. 1 şi 2 se citesc şi se primesc succesiv fără discuţiune.

— Se pune la vot prin bile legea în total şi rezultatul votului este cel următor:

Votanţi	54
Majoritate absolută	28
Bile albe	50
Bile negre	4

D. Vice preşedinte Kogălniceanu. Prin urmare proectul este primit.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 256 24/6 Dec. 1876 — p. 6201, col. III, 17/29 Nov. 1876, p. 6200, col. III, p. 6201, col. I.]

592

Bucureşti, 20 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Consulatul general al Germaniei îmi comunică prin nota sub No. 2102, plângerea supusului german Nicolae Kochler din Craiova, că în casa ce ocupă în Mahalaua Brânduşa No. 1559, în calitate de locatar, a primit spre locuire îndată după concentrarea Diviziunei I, şapte dorobanţi cu caii lor şi că afară de aceasta, la 15/27 Octombrie o închisoare a fost stabilită în întâiul etaj al casei sale.

Referindu-mă dar la adresa mea din 5 Noembrie curent, sub No. 11427, am onoare a vă ruga, Domnule Ministru, spre satisfacerea zisului consulat, să binevoiţi a da de urgenţă ordinile necesare autorităţii competente din Craiova pentruca numitul supus german Kochler să fie imediat liberat de cuartierul militar.

Primiţi, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru,
M. Mitilineu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 57.]

593

Paris, 20 Noembrie 1876

O declaraţie identică a lui Decazes şi a lui Corti [1]), iscălită cu Lordul Derby; Ministrul Afacerilor Străine îmi spune: nu am cunoscut până acum sentimentul politic al Românilor; acum înţeleg punctul dvs. de vedere, voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a convinge Poarta. România să fie pentru

[1]) Ministrul Italiei.

ea o aliată şi nu altceva. Aceasta confidenţial: am impresia că am câştigat Anglia pentru cauza noastră.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos Nr. 22, f. 56. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

594

Paris, 20 Noembrie 1876

« In sfârşit, o combinaţie particulară. Dumnezeul părinţilor noştri, am câştigat o situaţie minunată în lumea occidentală. Pentru numele lui Dumnezeu, să nu o stricăm! Inceputurile articolelor sunt atribuite lui Orlov şi lui Novicov ».

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 57. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

595

Galicea, 21 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 80

Pentru ziua de 22 Noembrie se ordonă următoarele: Supa de dimineaţa se va lua în cantonamentul Galicea la orele 9 fix, astfel ca la orele $9^1/_2$ să fie mâncarea terminată; se va da la supa de dimineaţă şi câte una litră vin de fiecare soldat. Cea de seară se va lua în Maglavít. Recomand ca, carnea oamenilor să fie bine fiartă pentru ca supa prin substanţele de carne să fie bine hrănitoare. Recomand cu deosebire Reg. 1 de dorobanţi ca în timpul marşului, coada coloanei să nu se înşire precum a făcut astăzi.

D-l Comandant al regimentului va da ordine severe comand. de batalioane ca atât comand. companiilor cât şi ofiţerii D-lor să se afle la postul fiecăruia prevăzut în regulament, pedepsind pe aceeea care se vor abate dela aceasta.

Se vor trimite cartiruiri la Maglavit dimpreună cu bucătăriile de îndată după mâncarea oamenilor pentru a avea timp de a găti mâncarea oamenilor.

Cdt. Brigadei I,
Colonel Oto Sachelarie

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 419.]

596

[Bucureşti,] 22 Noembrie 1876

Domnule Maior,

Vi se face cunoscut că sunteţi însărcinat cu recunoaşterea zonei de teren cuprinsă între Bucureşti şi Giurgiu pe deoparte, iar pe de alta în dreapta şi stânga liniei ferate la câte o distanţă de 15 Km. In această recunoaştere veţi avea ca ajutoare pe căpitanul Magheru şi locotenent Grozea.

Puteţi întrebuinţa în recunoaştere calea ferată şi trăsuri.

Pentru cheltuiala ce veţi face veţi prezenta conturi în regulă.

Recunoaşterea aceasta trebuie făcută în îndoitul scop, adică în ceeace priveşte topografia (servindu-vă de harta austriacă, căutând pe cât se va putea a complecta şi verifica acea chartă).

Iar 2, în ceeace priveşte statistica (productele, populaţia, diferitele mijloace de transport, locuinţă, furaj, apă etc. etc.)

Această recunoaştere va trebui să serve pentru cazul când fiind atacaţi de inamic venind de peste Dunăre, am voi să luăm ofensiva, retrăgându-ne spre Bucureşti şi aceasta să împiedice înaintarea inamicului.

Veţi studia dar:

1) Descrierea generală a acestei părţi de pământ, situaţia lui geografică (bazinul sau valea în care e), aspectul general.

Liniile principale ale thalvegurilor şi de împărţeală a apelor; fisionomia generală a lui (netedă sau accidentată, limpede sau cu păduri, uscată sau mocirloasă), felul pământului, clima şi locuitorii.

2) Căile de comunicare, direcţia, natura şi starea lor de întreţinere.

Timpul probabil în care se pot parcurge distanţele în diferite epoci şi mai cu seamă în anotimpul actual.

Rolul ce pot avea aceste căi de comunicare în operaţii sau dacă pot deveni linii de operaţii.

3) Se va studia cursul de apă al Sabarului, Argeşului, Neajlovului. Lărgimea, adâncimea, iuţeala şi tot ce poate contribui la importanţa lor. Puntele de trecere, podurile, fie plutitoare, fie stătătoare, vadurile, rolul ce pot avea în operaţie — fie în ofensivă, fie în defensivă.

Se vor studia locurile principale locuite din aceste zone, care ar putea avea vreun rol în apărare, fie ca posturi de câmp, fie ca întăriri momentane, fie ca sprijin de trupe în linie de bătaie sau ca posturi înaintate pentru a întârzia apropierea inamicului.

5) Poziţiile militare care se pot afla pe acest teren, descriindu-se cu atenţie extremităţile, faţa, interiorul lor şi spatele şi mijloace artificiale.

6) Se vor studia pădurile şi defileurile, arătându-se natura, marginile, interiorul şi rolul lor, comunicările dintr'însele şi orice detaliuri care nu pot figura pe plan.

Vă atrag atenţia mai cu seamă asupra malului stâng al Dunării, în dreapta şi stânga oraşului Giurgiu, la câte 20 Km.

Linia înălţimilor dela Frăteşti, înălţimile de la Călugăreni şi Sabar.

Veţi studia dacă, plecând de la Giurgiu, o armată inamică va putea găsi cu înlesnire o altă linie de operaţie decât calea ferată şi calea naţională.

Veţi studia dacă o trecere a Dunării nu s'ar putea împiedeca chiar de pe mal, ţinând cont de multile iezere şi limitarea prin aruncarea a punţilor unde ar putea debarca spre vad.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 83—84.]

597

[Bucureşti,] 22 Noembrie 1876

Domnule General,

Maiorul Lahovary, împreună cu alţi doi ofiţeri, trebuind a pleca în recunoaştere spre Giurgiu, vă rog ordonaţi de urgenţă mâine, din corpurile călări a-i da trei ordonanţe călări îndestulaţi atât ei cât şi caii pe 8 zile. Aceste ordonanţe mâine Marţi la 10 ore p.m. să fie la cartierul Maiorului Lahovary, calea Mogoşoaiei Nr. 28.

Intre ofiţerii cari însoţesc pe Maiorul Lahovary fiind şi Locotenentul Grozea, care nu e ţinut a avea cal, veţi binevoi a da ordine la unul din corpuri a-i pune la dispoziţie un cal cu harnaşamentul necesar.

Acest cal va fi la depozitul de războiu (Zlătari) la ora 1 p.m.

Trebuie însă calul să fie ales dintre cei solizi având a face diferite excursii şi foarte lungi.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 85.]

598

Turnu-Severin, 22 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Precum am supus cunoştinţei domniei voastre cu telegramele de seară în zilele de 18, 19, 20 şi 21 curent nu au mai trecut pasageri ruşi prin acest port, în Cladova. 278 de aceştia au mai venit din Cladova pentru a se întoarce în Rusia.

Afară de cele 125 tone plumb despre care am supus cunoştinţei domniei voastre cu raportul precedent Nr. 662, a mai venit din sus pe şlepuri austriace, 204 tone de acest metal, o parte dintr'însul era în formă de ţevi precum şi 274 tone oxid de plumb (litharge) pulverisat.

Toate acestea s'au petrecut în perfectă linişte.

Din Odessa, pe vaporul Meternich, bandiera austriacă, au venit 200 colete conţinând cojoace, cisme şi pături, precum şi 152 colete cu aparate telegrafice. Cele mai multe din acestea au destinaţie pentru Cladova, iar o parte pentru Belgrad.

Binevoiţi vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 350.]

599

Petersburg, 23 Noembrie 1876

Subscripţia pentru împrumutul rus nu a fost decât de o sută douăzeci şi trei de milioane de ruble. Moscova, de la care se nădăjduia foarte mult, nu a dat decât vreo zece milioane; acest mediocru rezultat răceşte multe entuziasme şi miniştrii, până acum partizani ai războiului, încep să [dea dreptate] lui Reutern (Ministrul de finanţe), care nu a încetat să combată orice proect războinic.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 291. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

600

Calafat, 23 Noembrie 1876

Ordin de zi No. 84

I. Brigada I de infanterie, un regiment de cavalerie şi o baterie de artilerie fiind detaşată dela I-a divizie activă, formează brigada I mixtă.

II. Locul destinat pentru cantonarea acestei brigade până la noi dispoziţii este urbea Calafat.

III. Pieţile de arme în urbea Calafat sunt pentru fiecare batalion, escadroane de călăraşi şi bateria de artilerie pe stradele principale a cantonamentelor lor. Piaţa de arme a întregei brigade pentru infanterie şi artilerie pe bulevardul primăriei, cea a cavaleriei pe Str... având flancul drept lângă frontul infanteriei.

IV. Terenul de exerciţiu pentru toate trupele va fi câmpia dela bariera Craiovii.

V. Pentru înlesnirea execuţiunii serviciului se va putea întrebuinţa semnalele.

VI. Serviciul zilnic se va face conform serviciului în campanie şi după următorul tablou:

$6\frac{1}{2}$ deşteptarea pentru infanterie, la 6 pentru cavalerie şi artilerie, $9^1/_2$ inspecţia medicilor. 10 supa de dimineaţa. $11^1/_2$ apelul. 5 supa de seară. 6 schimbarea gradelor. $7^1/_2$ retragerea. 8 apelul de seară. Pentru toate serviciile orologiile se vor regula după al cartierului brigadei.

VII. Dela $9^1/_2$ ore în sus seara niciun grad inferior nu se vor mai preumbla pe strade.

VIII. Orele de exerciţiu sunt dela $12^1/_2 - 3^1/_2$. Pentru întruniri de mari manevre şi marşuri militare se vor da ordine speciale.

IX. Deşteptarea şi retragerea se vor suna de către cornişti fiecărui Corp în raionul cantonamentelor lor.

X. Apelurile se vor face pe pieţele de arme ale batalioanelor şi Corpurilor mai sus indicate.

XI. Pentru distribuţie, A-tia de răsboi nu o va face natura, rămâne dar ca Corpurile să-şi procure alimentele necesarii trupei, lemne şi furaj pentru cai. Din economiile ordinarului se va da de două ori pe săptămână câte una litră vin de om.

XII. Se pune în vedere D-lor şefi de Corpuri ordinul circular al D-lui Ministru Nr. 2856 din 16 Octombrie 1876 Monitorul Oastei ca. 32 şi se ordonă pentru a se conforma şi executa ad. literam.

XIII. Pentru vizitarea infirmeriilor se ordonă: Medicul Reg. I de Dorobanţi va vizita infirmeria Corpului său şi aceea a vânătorilor, iar cel dela artilerie va vizita pe a sa şi pe aceea dela Cavalerie. Oamenii mai greu bolnavi se vor trimite în spitalul civil al urbei Calafat plătindu-se hrana acelei eforii conform regulamentului lor.

XIV. Ofiţerii de servici şi gardă. D-nii comandanţi de Corpuri se vor conforma în totul cu dispoziţiile serviciile în campanie pentru timpul de pace, invitându-i însă ca din ceeace priveşte gardele să reducă pe cât se poate numărul lor. Se va numi câte un ofiţer de serviciu în fiecare Corp pe timp de 24 ore care va observa tot ce se petrece în raion.

XV. Pentru că căpitanul Theodor cunoaşte urbea Calafat se numeşte comandantul pieţii provizorii şi se scuteşte de servici Companiei exceptându-se însă administraţia, având şi însărcinarea a unei alte misiuni.

XVI. Concediile precum şi permisiile sunt oprite.

XVII. In timpul serviciului şi al exerciţiului va fi ţinuta cea de campanie, revolverele însă se vor purta când ofiţerii se vor afla cu trupa sau într'un serviciu comandat.

XVIII. Trupa fiind în cantonament şi sunându-se alarma prin trei lovituri de tun din parcul artileriei, sau afară din parc, toate trupele se vor aduna pe piaţa de arme a brigadei în ţinută de marş în care poziţie vor adăsta ordine dela cartierul brigadei.

XIX. După apelul de seară fiecare ofiţer de servici va face raportul său verbal subscrisului la cartier, iar în cazuri extraordinare când se va ivi vre-o neînţelegere între locuitori şi soldaţi va raporta comandantului pieţei.

XX. După primirea raportului de seara ofiţerul de ordonanţă al brigadei Lt. Segărceanu va împărţi secretul la ofiţerii de servici.

XXI. Toate Corpurile vor trimite în fiecare zi la 12 ore dimineaţa fix situaţii conform modelului aci alăturat.

Brigada mixtă activă

Corpul ...

Situaţia trupei pe ziua de . , . .

Numirea corpului	Ofiţeri		Ofiţeri asimilaţi		Trupa					Cai			Trăsuri			Cantonament
	Prez.	Abs.	Prez.	Abs.	Prezenţi	Absenţi	Bolnavi la infirm.	In spit. civil	Spital Craiova	Ofiţeri	Trupă	Bolnavi	Ambulanţa	Bagaje	Artilerie	

XXII. Corespondenţa nu se va face decât pe cale erarhică.

XXIII. Fiindcă trupele concentrate în urbea Calafat vor sta mai mult timp în cantonament trebue a se face tot posibilul ca să nu se nemulţumească cetăţenii ce au trupe în cuartir, prin urmare soldaţii să aibă o atitudine liniştită şi nu sgomotoasă şi pe tot timpul cât va dura cartiruirea, doresc ca, cu toţii să trăiască într'o perfectă armonie, atrăgând atenţiunea D-lor şefi de Corpuri că îi fac răspunzători de orice stricăciuni s'ar întâmpla de către trupele de sub comanda-le pe la cuartiru unde se află. Ordonă a se menţine cea mai strictă disciplină de ofiţeri şi trupă, căci ea este baza unei armate, a nu reclama nimic mai mult de la cetăţeni decât ceea ce legea de cartiruire dictează.

XXIV. In fine pune în vedere D-lor Şefi de Corpuri a se înfiinţa toate semnele şi placardele prevăzute în serviciul în campanie pentru o trupă care se află în cantonamente pentru recunoaşterea diferitelor autorităţi militare.

Comandantul Brigadei,
Colonel Sachelarie

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 420.]

601

[Bucureşti, 25 Noembrie 1876]

D. A. Gheorghiu, raportorul comisiunei financiare, dă citire următorului raport şi proect de lege.

Domnilor Deputaţi,

Comisiunea financiară, luând în examinare proectul de lege prezentat de D. Ministru de Resbel, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de lei 1.045.000, asupra exerciţiului curent, pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări, furaj şi solda de neactivitate, până la finele anului, a decis ca acest credit

să se despartă în două, adică cheltuelile de concentrare de o parte şi furaj cu solda de neactivitate în altă parte, pentru care s'au dresat două proecte de lege; având a se acoperi cheltuelile de concentrări din împrumutul de 16.000.000 lei; în suma pentru furaj şi solda de neactivitate din suma ce mai rămâne disponibilă din economiile realizate după legi.

Această lucrare a comisiunei subsemnatul cu onoare o supune la aprobarea Dstră.

Proect de lege

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit extraordinar de 961.000 lei pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări până la finele anului curent.

Art. 2. Acest credit se va acoperi din împrumutul de 16.000.000 autorizat prin legea promulgată la 4 Mai 1876.

Proect de lege

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit suplimentar de lei 84.000 din care 80.000 la cap. 10 art. 28 pentru furaj şi 4.000 la cap. 13 art. 31 solda ofiţerilor din neactivitate.

Art. 2. Acest credit se va acoperi din economiile realizate asupra bugetu lui exerciţiului 1876, după legile din 10, 21, 23 Iulie şi la 6 August 1876.

D. Pastia. Aşi ruga pe D. raportor să ne explice care sunt anume economiile şi capitolele de unde are să se acopere acest credit.

D. Gheorghiu. Dlor, în ceea ce priveşte suma alocată pentru concentrare, ea se va plăti din împrumutul de 16 milioane, care este autorizată prin legea de la 4 Mai, fiindcă din împrumutul acela mai există 1.024.000 lei şi suma pentru concentrare nu e decât de 900.000 lei.

In privinţa furajelor şi a soldei în neactivitate, ele au să se plătească din economiile efectuate prin votul dat de Cameră în sesiunea trecută, şi anume prin voturile dela 10, 21 şi 23 Iulie, care economii sunt în sumă de 543 732 şi această sumă este cu prisos suficientă pentru acoperirea acestui credit. Acestea sunt resursele din care să se acopere creditul cerut.

— Ne mai luând nimeni cuvântul, se pune la vot luarea în consideraţiune şi se primeşte.

— Se dă citire art. 1 din proect şi punându-se la vot se adoptă.

— Se citeşte art. 2 şi punându-se la vot se primeşte.

— Se pune la vot proiectul în total şi rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanţi 64
Majoritate reglementară ...39
Bile albe pentru 61
Bile negre contra 3

D. Vice-Preşedinte. Adunarea a adoptat proiectul de lege.

Se citeşte art. 1 al celui de al doilea proiect de lege, asupra cărui neluând nimeni cuvântul, se pune la vot şi se adoptă.

— Se citeşte art. 2.

D. M. Negulescu: Dlor, bugetul anului acesta abia se poate acoperi cu resursele ce avem, încât nu ştiu dacă mai pot fi economii pentru a se acoperi şi această cheltuială. Eu cred că ar fi mai bine să se zică ca acest credit, să să ia tot din împrumutul de 16 milioane.

D. A. Gheorghiu. Nu am fost preocupaţi dacă a mai rămas ceva din acele economii şi v'am spus adineaori că au mai rămas 543 mii lei; prin urmare, cum vedeţi, este de unde să se acopere această cheltuială. Dacă nu am alocat întreg acest credit asupra împrumutului de 16 milioane, raţiunea a fost că atunci când un fond nu ajunge, necesarmente trebue să alocăm un fond corespunzător din însuşi economiile ce am făcut în buget.

— Ne mai luând nimeni cuvântul se pune la vot art. 2 şi se primeşte.

— Se pune la vot proectul de lege în total şi rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanţi 64
Majoritate reglementară 39
Bile albe 61
Bile negre 3

D. Vice-Preşedinte. Adunarea a adoptat proectul de lege.

[Monitorul Oficial, Nr. 268, 1/13 Decembrie 1876, p. 6490, col. I, II, III.]

602

[Bucureşti,] 25 Noembrie 1876

Am onoare a vă comunica în copie, raportul primit dela D-l Prefect de Ialomiţa, sub No. 12285, şi vă rog să binevoiţi a-mi face cunoscut, măsurile ce veţi fi luat în urma raportului ce D-l prefect arată că a înaintat şi D-v, pentru a se pune capăt tâlhăriilor şi tăierilor de lemne din ostroavele statului, ce se comit de către făcători de rele, care trec din Turcia, din cauza retragerii dorobanţilor de prin pichete.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5023, f. 188.]

Anexă la doc. Nr. 602

Călăraşi, 21 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

D-l subprefect de Balta, prin raportul No. 5817, arată că arendaşii şi locuitorii comunelor după litoralul râului Borcea i-au reclamat că cu ocazia retragerii dorobanţilor de prin pichete, bălţile prin care se află aproape toată averea

lor, au rămas pradă tâlharilor din Turcia care profitând de lipsa gardei, parcură bălţile şi comit diferite furtişaguri, fără nicio temere, ameninţând chiar şi comunele.

In faţa acestora, D-le Ministru, luându-se oarecare măsuri de subprefectul plasei Balta de a se îndoi paza prin comune şi de a invita pe miliţieni să parcure bălţile, spre a pune obstacole şi a intimida pe tâlharii din Turcia, am onoare a supune aceasta cunoştinţei domniei-voastre, desluşind că măsuri simple administrative nu pot fi suficiente pentru asemenea finit, deoarece distanţa dintre Dunăre şi râul Borcea este de 10 kilometri şi ar fi de dorit ca Domnia Voastră, în înţelegere cu D-l Ministru de război, care asemenea a fost anunţat prin raportul No. 11936, să binevoiţi a aviza la restabilirea dorobanţilor pe frontieră, căci bălţile nemai fiind inundate, aceasta s'ar face cu destulă facilitate, mai cu osebire că cu modul acesta ar scuti şi pe stat de pagubele ce i se cauzează prin tăerea lemnelor din ostroave.

Primiţi, Domnule Ministru, asigurările înaltei mele consideraţii.

Prefect
Brătianu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5023, f. 187.]

603

[Bucureşti, 25 Noembrie 1876]

D. N. Ionescu, Ministru de Externe. Domnii mei, astăzi suntem chemaţi a răspunde la o interpelare care are de scop a trage o direcţiune nouă politicei noastre. Noi am înţeles ca să menţinem bunele noastre drepturi cu concursul marilor Puteri ale Europei care toate sunt de acord pentru a apăra drepturile creştinilor în Orient, care toate au manifestat simpatiile lor pentru populaţiunile creştine.

Ei bine, nu vom fi noi azi acei care să ne temem de vreuna din Puteri, care ar voi să tragă spada pentru apărarea acestor drepturi (aplauze).

Dar iarăşi, domnii mei, trebue să spunem că noi avem un rol foarte modest şi mărginit pentru situaţiunea noastră geografică, prin trecutul nostru, prin aspiraţiile noastre în viitor. Noi nu avem misiunea de a provoca nici pe unul din puternicii noştri vecini şi nici nu avem misiunea de-a vărsa sângele nostru pentru ceeace amicul nostru interpelator numeşte muribundul cel mare al Orientului (aplauze). Când suntem la locul acesta şi cu concursul Dv. sub direcţiunea Dv. ni se cere a lua o conduită în împrejurările de faţă, nu o vom face niciodată în mijlocul contradicţiunilor, ci o vom face cu conştiinţa împăcată şi convinşi, fiindcă ne apărăm drepturile noastre şi existenţa noastră, pe care nimeni nu ne-o ameninţă şi nici nu poate să ne-o ameninţe, căci de îndată ce e vorba ca unele din marile Puteri să tragă spada pentru îmbunătăţirea

soartei creştinilor, pentru îndeplinirea tratatului din Paris, nu noi care suntem creaţiunea acestui tratat, ne vom teme de îndeplinirea lui; nu noi vom veni azi să ridicăm o voce de provocaţiune. Lucrurile nu sunt în mâna noastră. Noi ne aflăm în perioada conferinţii; ea va şti ce trebue să facă pentruca să nu dispere lumea de dreptate în secolul acesta şi sub conducerea marilor Puteri creştine. Locul nostru nu este nici în tabăra Turcilor, nici în tabăra Europei, care este destul de tare şi destul de unită pentru a mai cere dela noi un serviciu care ar fi inutil.

Când am proclamat şi am menţinut cu fidelitate politica de neutralitate, am crezut că facem un act de prudenţă şi de fermitate; Europa ne-a aprobat şi noi nu vom căuta acum a demerita această aprobare (aplauze).

S'a zis Dlor, că noi trebue să ne decidem. Dar oare mai este nevoe de aceasta? Noi suntem decişi, căci e o deciziune ce am luat când am proclamat neutralitatea (aplauze). Ei bine, această neutralitate trebue să o consacrăm cu sângele nostru şi dacă e vorba să murim înfăşuraţi în cutele drapelului naţional, o vom face dacă va fi trebuinţă (aplauze); şi oricine va ataca România în existenţa ei, va găsi o Românie unită, puternică şi sprijinită de Europa, care este gata a-i apăra drepturile ei (aplauze). Aceasta este speranţa noastră; voi zice mai mult: acestea sunt siguranţele pe care sunt în drept a le interpreta în favoarea noastră; nimeni nu ne-a zis că avem a alege de aici înainte linia noastră de purtare; toţi ne-au zis că trebue să menţinem linia pe care am apucat-o; şi dacă-mi este permis dela această bancă să vă dau o asigurare care va răspunde la toate temerile acestea, este că chiar guvernul Sublimei Porţi a declarat că va respecta neutralitatea noastră (aplauze prelungite).

Linia de apărare a Turciei nu este decât la Dunăre şi Turcii nu au dreptul de a cere dela Români vreo alianţă, fiindcă tratatul din Paris nu ne obligă la aceasta, Când noi vom avea trebuinţă de ajutor Sublima Poartă este datoare să ni-l dea pentru sacrificiile ce am făcut, rămânând fideli alături cu ea în crizele cele mai mari. Dar în momentul de faţă, când ea refuză populaţiunilor creştine de dincolo de Dunăre ceeace ne-a acordat nouă sub direcţiunea Europei, mi se pare că ea mai ales nu ar avea acest drept. Permiteţi-mi o mai lungă explicaţiune în punctul acesta. Tratatul de Paris a creat România; Turcia a acceptat această nouă creaţiune şi Turcia nu are azi niciun cuvânt a ne imputa că, în urma acelei creaţiuni, noi am demeritat sau de încrederea Europei, sau de credinţa care a pus ea în noi. Apoi ceeace a făcut pentru noi, trebue să facă şi pentru celelalte populaţiuni, ca să nu supere Europa cea mare concertată pentru a-i cere aceste concesiuni.

Iată pentru ce am zis că prin menţinerea noastră în o poziţie neutrală, avem dreptul de a cere dela Turcia un singur lucru, ca ea prin concesiuni înţelepte şi patriotice, să vină a înlătura acea teribilă necesitate în care s'ar putea pune de a i se stoarce cu forţă acele concesiuni. Aceasta voeşte Europa, aceasta trebue să o facă Turcia, astăzi mai mult de cât oricând (aplauze).

Dlor, noi nu avem a da nicio povaţă Europei, nu avem a exprima nicio temere în privinţa vreuneia din Puteri, care azi sunt în conferinţă. Noi cerem dela Dv. azi ca să confirmaţi acea linie de purtare, care ne-a adus aprobarea Europei şi care ne va asigura în viitor şi mai mult această poziţiune de neutralitate, când vom cere Europei o garanţie specială, astăzi, când vedem că ea retrage garanţia sa deasupra Turciei şi-i cere concesiuni.

Nu suntem noi în drept de-a critica Europa pentru aceasta; rolul nostru este de a cere sprijinul Europei pentru menţinerea drepturilor noastre. Politica noastră este deci foarte simplă, Dv. aţi imprimat-o, Dvs. aţi consacrat-o şi azi, fiindcă această interpelare ne pune în poziţiune de a ne rosti, credem că nu vă veţi rosti altfel, pentrucă astăzi nu suntem chemaţi a schimba linia noastră de conduită, ci suntem datori, printr'un vot expres să arătăm că, întrucât este vorba de-a se apăra drepturile creştinătăţii în Orient, noi nu avem a ne teme de niciuna din Puterile garante.

Cuvântul nostru este tocmai încrederea care avem că nu vreuna din puterile creştine va putea să atingă o stare de lucruri care a răspuns pe deplin la aşteptarea Europei. Ea a voit să dăm probe de prudenţă politică şi noi am dat aceste probe, graţie instituţiunilor de libertate şi progresului de care poporul Român este apt (aplauze). Din acest punct de vedere găsesc interpelarea Dlui Blaremberg anticipatoare asupra timpurilor mai depărtate. Nu e vorba de a ne pune în panslavism sau în slavism; vorba este de a da exemplul popoarelor slave de dincolo de Dunăre, prin ce condiţiuni pot să ajungă şi ele la o viaţă liberă, încât să merite solicitudinea Europei (aplauze prelungite).

S'a zis Dlor, că noi avem o misiune şi un rol de îndeplinit; misiunea noastră, rolul nostru nu poate fi altul decât acela ce ne este însemnat prin poziţiunea noastră, prin viitorul nostru, prin progresul nostru, prin liberul exerciţiu al libertăţilor publice; — rolul nostru nu este decât de a căuta prin toate acestea a fi în sistemul popoarelor orientale la locul cel dintâi. Pentru aceasta noi nu avem şi nu trebue a provoca cumva pe acei ce astăzi se pun în serviciul acestei mari şi civilizate cauze.

Astfel fiind, interpelarea amicală ce ne-a adresat D. Blaremberg, pentru a ne explica care este linia noastră de conduită în faţa evenimentelor ce se pot produce în jurul nostru, nu are şi nici nu poate avea decât un singur răspuns: România este pacifică, şi ca Stat pacific, nu are nimic comun cu agitaţiunea actuală a celorlalte popoare din Imperiul Otoman.

In adevăr Dlor, nu este trebuinţă să ne ducem aşa departe, nu este trebuinţă să ne ducem în noaptea timpurilor ca să scoatem un exemplu pentru noi în favoarea menţinerii acestei politici de o leală neutralitate. Să aruncăm o ochire asupra celor trecute şi atunci vom înţelege de ce mare interes este pentru noi de-a nu arunca un cuvânt măcar sau a ne înstrăina simpatia popoarelor slave din Orient. Mişcarea popoarelor slave din Imperiul Turcesc s'a făcut pe un tărâm cu totul social. Bosnia şi Herţegovina s'au ridicat pentru a câştiga

dreptul de a trăi paşnic şi a se desvolta progresiv sub principiile care fac desvoltarea Europei creştine. Cred că nimeni nu putea şi nu poate rămâne indiferent la o asemenea justă cerinţă; şi ţara Românească, care cu acest mijloc, a ajuns acolo unde este, mai puţin poate decât alte naţiuni. Rusia deasemenea a trebuit să simtă că acolo era o chestiune de umanitate pe care trebuia să o apere.

Insuşi Ţarul, acest ilustru reformator, care după resbelul din Crimeea, a emancipat popoarele, însuşi el nu a putut să rămână indiferent.

De aci a venit apoi Serbia şi Muntenegru şi au tras spada pentru apărarea popoarelor din Bosnia şi Herţegovina. Vecinătatea, cruzimile făcute, justifică determinarea acestor două Principate, de o aceeaşi origină cu răsculaţii, de a ridica drapelul lor şi a alerga în ajutorul Bosniei şi Herţegovinei.

Resbelul dar acolo e legitim, era necesar, se explică.

Europa apoi la rândul ei s'a interesat de soarta creştinilor din Turcia, a luat în mână cauza lor şi astfel noi am fost duşi, în interesul acţiunei diplomatice a exarchiei europene, a menţine atitudinea noastră de neutralitate, pentruca lucrurile să ajungă la o mai mare anarhie în Orient, tocmai în momentul când se agită această chestiune «emanciparea populaţiunilor creştine, pentru a le pune pe calea civilizaţiunii şi a progresului». Iată cum se explică politica noastră de pace. Nu că am fost indiferenţi, dar încrederea ce am avut că Europa, când a luat în mâna sa o cauză, acea cauză nu poate să fie pierdută, aceasta a făcut ca să ne menţinem astfel şi ca chiar justele noastre reclamări să le lăsăm la o parte pentru un moment, fiindcă aşa am învăţat să fim prudenţi, şi fiindcă am crezut că Europa va şti să împace cerinţele legitime ale populaţiunilor din Orient. Schimbatu-s'a ceva de atunci pentruca să luăm altă linie de conduită?

Nu; din contră, Europa este tocmai în momentul de-a pronunţa acel verdict prin care are să pună popoarele din peninsula Balcanică în poziţiunea în care suntem noi, adică de a merge paşnic pe calea progresului şi a civilizaţiunii.

Un popor care ajunge în trista necesitate de a-şi vărsa sângele pentru a se pune în condiţiune de existenţă socială şi progresistă, şi când obosit de lupte ajunge să-şi atingă scopul, nu trebuie să o facă împins de ură, nici servind cauza anarhiei, cauza luptelor fără ţintă şi fără rezultate; pe calea progresului politic sperăm că Orientul se va regenera şi nu ne vom afla faţă în faţă cu ginţi, cu religiuni, ci ca un sistem de state constituite pe principiile libertăţii şi al progresului.

Când avem cu toţii acele aspiraţiuni, când nu avem a ne îngriji îndată ce această cauză este în mâna Europei, pentru ce ar trebui să schimbăm direcţiunea politicei noastre?

Incă un motiv care face pe guvernul Măriei Sale să rămână ferm în linia de conduită ce a apucat, este ca ţara întreagă este în perfect acord de atâtea luni cu reprezentaţia sa.

Aci, Dlor, nu am avut nici întruniri politice, care să ridice steaguri de reforme, nimic care să deá Europei termene serioase, că noi suntem un Stat organizat pe principiul progresului şi civilizaţiunii moderne, căci în mijlocul luptelor de dincolo de Balcani, România a dat exemplu unui guvern, în totul unit cu naţiunea. Veniţi Dstră să daţi astăzi altă direcţiune guvernului?

Voci: Nu, nu.

D. Ministru de Externe. Aceasta este chestiunea, dacă credeţi că Dstră, ca reprezentaţii ţării, că guvernul, că Domnul nostru unit cu naţiunea, nu a urmat o politică prudentă, în mâna Dstră stă ca să veniţi, nu pe calea de discuţiuni istorice, ci pe cale de noţiuni politice, să imprimaţi guvernului altă direcţiune. Voiţi să ţineţi în seamă cuvîntul nostru de a fi? Atunci nu trebue să ieşiţi din linia de neutralitate, fiindcă neutralitatea pentru noi înseamnă nu indiferenţă, ci individualitatea desvoltată a naţiunii, înseamnă speranţele ce avem în Europa luminată pentru populaţiunile creştine din Orient. Neutralitatea noastră nu este fără simpatii, neutralitatea noastră este consecinţa şi nu în dezacord cu aşteptările Europei; noi nu avem în faţa noastră oferte care să ne facă ca să ieşim din această neutralitate. Noi am găsit în patriotismul, în prudenţa Dv. acea rezoluţiune ce trebuie să aibă naţiunile bărbate care-şi apără patrimoniul lor. Niciodată nu vom cuteza să luăm asupra noastră a inaugura o politică nouă, fără ca naţiunea întreagă să ne indice acea politică (aplauze); cât pentru moment, nu simţim necesitatea de a schimba politica Puterile garante, în simţămintele lor de bunăvoinţă pentru creştinii din Orient, au luat în cercetare cauza lor, şi prin mijlocirile noastre respectoase pe lângă conferinţa dela Constantinopole, avem convicţiunea că se va garanta prealabilmente neutralitatea noastră (aplauze).

Dar pentru a merita ca Europa să ne dea mijloace necesare asigurării progresului nostru, nu trebue să schimbăm din o zi în alta politica noastră.

Deaceea vă rugăm să vă pronunţaţi astăzi asupra incertitudinilor aduse înaintea Dv. de D. Blaremberg. Aveţi altă opinie în privinţa neutralităţii decât noi?

Voci. Nu, nu.

D. Ionescu, Ministru de Externe. Noi credem că nu avem a lua alte dispoziţiuni şi este cert că observarea strictă a neutralităţii va fi pentru noi un element de progres şi o garanţie de pace pentru Orient. Sperăm că Europa luminată nu va desaproba această purtare a României; sperăm că însăşi puternica Rusie, care este una din Puterile garante ale statului politic al României, nu va voi vreodată să atingă ceeace există astăzi, tocmai în momentul cînd ea voeşte să fondeze ceva pentru popoarele creştine (aplauze).

Infine, Dlor, noi nu ne aflăm în faţa unei întrebări precise, nu este o moţiune dinaintea Dv. care să critice purtarea ce am avut până astăzi. Astfel noi vom rămâne consecvenţi în politica noastră de neutralitate. Atârnă dela Dvs. să ne încurajaţi, să ne îmbărbăţati, să ne spuneţi în numele naţiunii

că urmând calea aceasta nu avem să ne temem de nimeni. In momentul când pacea lumii este în mâna Marilor Puteri Europene, care nu pot să se tulbure pentru a căuta care nu ar fi al bunului drept şi a progresului popoarelor creştine din Orient, într'un asemenea moment neutralitate este cea dintâi datorie a noastră (aplauze prelungite).

— Se cere închiderea discuţiunii şi puindu-se la vot se primeşte.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 269 din 2 Decembrie 1876, p. 6520—6522.]

604

Constantinopol, 25 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea de a vă informa că am avut o întrevedere cu Excelenţa Sa Savfet Paşa şi că, potrivit instrucţiunilor cuprinse în nota Excelenţei Voastre cu data de 12/24 Noembrie, am luat act, în numele Guvernului, de declaraţia pe care mi-o făcuse la 7/19 curent şi prin care Sublima Poartă îşi ia angajamentul de a respecta neutralitatea României.

Am folosit această întrevedere pentru a înfăţişa Domnului Ministru al Afacerilor Străine, chestiunea garanţiei speciale de care este vorba în telegrama Excelenţei Voastre dela 18/30 Noembrie. Iată aproximativ ce i-am spus: «Nici o ţară nu suferă mai mult decât România de evenimentele care se desfăşoară în Orient. Nu numai că au turburat au liniştea, nu numai că i-au oprit desvoltarea şi au dezorganizat mersul treburilor, dar au smuls-o şi dela muncile sale paşnice, au silit-o să-şi pună armata pe picior de război şi să-şi secătuiască rezervele. Situaţia sa se va înrăutăţi dacă izbucneşte războiul. Ea va fi târâtă de uragan sau va servi drept teatre de război. Oricum se vor desfăşura lucrurile, existenţa sa va fi în joc. In sfârşit, mai mult decât oricare altă ţară, va resimţi nenorocirile pe care le va fi deslănţuit asupra sa criza orientală. Această înrâurire nefastă şi directă pe care le au şi le vor avea totdeauna evenimentele de astăzi, ca şi cele de mâine asupra României, este datorită, mai ales, următoarelor două pricini: mai întâi aşezării sale care face totuşi din această ţară un stat al Orientului, dând teritoriul otoman o întindere cu desăvârşire fictivă, apoi prevederilor care situează acest Orient sub o garanţie iluzorie, adică sub o garanţie menită a-i lipsi oridecâteori ar fi nevoie de ea. Şi atunci, ce se întâmplă? Oridecâteori izbucnesc turburări în Imperiu, ori de câte ori se ivesc contestaţii sau divergenţe de păreri, fie între Turcia şi Puteri fie chiar între Puteri, România la resimte consecinţele şi este, îndată lovită în interesele sale cele mai vitale, ea tremură pentru viaţa sa şi aşteaptă cu teamă ziua în care le va vedea hotărârea să-şi lichideze certurile cu armele'n mână.

Fiind marele drum care duce spre Imperiu, ea ştie, şi din istorie şi din experienţă, că teritoriul său va servi drept trecere şi drept arenă beligeranţilor. Această situaţie, intolerabilă din toate punctele de vedere, nu se mai poate prelungi. România are dreptul să-şi trăiască propria sa viaţă. Ea nu are nici un

interes moral sau material în Orient. Până şi natura a aşezat-o peste marginile Imperiului. Ea nu mai poate fi lăsată mai multă vreme în voia evenimentelor şi a intrigilor politice care se ţes înafara graniţelor sale. Dar să ajungem la garanţie. Ce se petrece sub ochii noştri ne dovedeşte, cu prisosinţă, cât este de ineficace şi de fictivă această garanţie a Puterilor, când este vorba de a o face să treacă din domeniul teoriei în acela al practicei. Ea dispare îndată ce ciocnirea dintre garanţi şi Turcia, devine mai serioasă. Garanţia este cu desăvârşire părăsită, iar calea care duce în Turcia, dinspre nord, adică teritoriul nostru, este lăsată la cheremul beligeranţilor. Interesul celor două state în cauză, este de a închide şi de a fereca pentru totdeauna această cale. Pentru aceasta, nu este nevoe de a găsi o nouă soluţie. Trebue numai aplicată aceia care a mai fost folosită în cazuri asemănătoare. Voi cita, ca pildă, Exceleţei Voastre, Elveţia şi Belgia. Ele erau obiectul aprigelor dorinţi ale Puterilor vecine şi, în caz de război teritoriul lor folosea drept trecerea beligeranţilor. Ce făcu Europa, care avea tot interesul să le ferească de orice cucerire, şi de suferinţele oricărei ocupaţii? Ea le declară ţări neutre, punându-le sub garanţia sa. Astfel trebue făcut şi pentru România. Este momentul ca Puterile să se convingă că ea este adevărată poartă a Orientului. Atâta vreme cât această poartă nu va fi zăvorîtă, nimic temeinic nu se va fi făcut, totul va fi rămàs ca în trecut, lăsat la voia întâmplării. Pentru a atinge acest scop, mijlocul cel mai practic este acela pe care l-am indicat: a declara România ţară neutră şi a pune această neutralitate sub garanţia specială a Europei. Singuri sorţi de scăpare ai ţării mele stau, o spun încăodată, în această garanţie. Soluţia de care este vorba mai are în favoarea sa şi consfiinţirea timpului. Totul îi merită, aşadar, atenţia Puterilor. Şi cum glasul nostru nu poate pătrunde până'n sânul Conferinţei, care urmează a se'ntruni la Constantinopol, Sublima Poarta trebuie să fie aceia care să folosească ocazia, pentru a pune chestiunea în discuţie şi pentru a-i urmări soluţionarea ».

Excelenţa Sa Savfet Paşa păru să mă asculte cu atenţie. El recunoscu, nu numai că garanţia prevăzută în Tratatul dela Paris era ineficace, dar şi că, singurul mijloc de a feri imperiul de orice atac dinspre nord este de a constitui România ca zonă neutră. Ei adaogă, totuşi, că este o chestiune care cere o matură chibzuială şi că are defectul de a privi viitorul şi nu prezentul.

« Nu-i nici o grabă », îmi spuse. « Să ne gândim, mai bine, la primejdiile clipei. Aţi declarat neutralitatea dvs... Fie! Dar dacă Rusia, călcând garanţia Europei care vă acoperă, ar întra pe teritoriul dvs., v'aţi opune oare trecerii sale? Şi dacă v'ar cere îngăduinţa de a intra, i-aţi acorda-o? Datoria dvs. este de a respinge orice propunere de acest fel. Dacă ea pătrunde în ţara dvs., fie neţinând socoteală de refuzul pe care i-l opuneţi, fie fără a vă cere consimţămintul, sunteţi obligaţi să-i rezistaţi cu toate mijloacele ce vă stau în putinţă. Onoarea dvs. o cere. Fiţi siguri că Turcia şi Europa vă vor fi recunoscători. Dacă sunteţi hotărâţi pentru rezistenţă, spuneţi-ne. Armata noastră va trece atunci Dunărea. Pe a dvs. o veţi pune la dispoziţia noastră, noi vom îngriji

de tot ce-i lipseşte. Ne vom sfătui asupra celor mai bune măsuri de apărare şi vom face împreună campania, împotriva duşmanului nostru comun. Dar, dacă împotriva tuturor aşteptărilor, veţi acţiona altfel, vă veţi căi. Veţi pierde şi simpatia şi bunăvoinţa, pe care Puterile vi le-au arătat până astăzi ».

Ne cunoscând intenţiile guvernului meu asupra celor două eventualităţi înfăţişate de Savfet Paşa, am răpuns în numele meu cele ce urmează:

« Sa-mi îngăduie Excelenţa Voastră să-i supun părerile mele în această privinţă. Excelenţa Voastră nu are în vedere de cât interesele turceşti când ne sfătueşte să ne batem corp la corp cu Ruşii. Ea uită nu numai interesele româneşti dar şi adevărata stare a situaţiei care ni se face. Tratatul dela Paris a pus la Poarta Orientului care se deschide la noi, şase păzitori şi, implicit, şi România. Dintre aceştia, doi sunt pe punctul de a începe să se lupte între ei; ceilalţi, din motive mai mult sau mai puţin plauzibile, părăsesc postul. Dintre toţi cei cărora le-a fost încredinţată paza de care este vorba, cine mai rămâne? România, adică Statul cel mai slab, copilul părăsit al Europei! Şi ce se cere dela aceasta mică ţară? Să reziste colosului dela Nord, să devină campionul onoarei europene, să-şi transforme teritoriul într'un câmp de măcel şi de pustiire, să aducă uitarea de sine până la jertfirea propriilor sale interese, în sfârşit să joace pe o singură carte şi viitorul şi soarta sa! A voi aceasta, însemnă a dori ce nu se poate. Deaceia voi spune, Excelenţei Voastre, că nu pe linia pe care ne-o indică domnia sa se află leacul situaţiei, căci rezistenţa noastră nu ar putea-o schimba cu nimic, Leacul, o mai spune încă odată, consistă în neutralizarea României şi într'o garanţie specială, care, dacă ar fi acordată în primele zile ale întrunirii conferinţei, ar face să dispară, dintr'odată toate eventualităţile de care a fost vorba. Chestiunea neutralităţii cu garanţie este din acele chestiuni care nu suferă amânare. Trebue ca conferinţa să o ia în discuţie şi acesta este scopul la care Excelenţa Voastră ar trebui să lucreze ».

Savfet Paşa mi-a răspuns numai că nu se poate pronunţa, pentru moment, nici pentru nici împotriva acestei chestiuni a garanţiei şi că se va gândi. Aceasta ar fi, în esenţă, Domnule Ministru, darea de seamă a convorbirii pe care am avut-o cu E. S. Savfet Paşa.

Imi mai râmâne să răspund unui punct din nota confidenţială a Excelenţei Voastre, cu privire la raportul amănunţit pe care îl aşteaptă dela mine asupra convorbirilor mele cu Excelenţa Sa Savfet Paşa relative la neutralitatea României. Telegramele pe care le-am trimis Excelenţei Voastre în această privinţă cuprind tot ce s'a spus între noi. Convorbirile noastre au fost foarte scurte, fiindcă Savfet Paşa a avut în ambele dăţi, când l-am văzut pentru această chestiune, câte un consiliu.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea reînoită a înaltei mele consideraţii.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 84, 86 şi 87. Originalul în limba franceză.]

605

Ploeşti, 26 Noembrie 1876

Nr. 15.481

Comandantele regimentului de dorobanţi local îmi prezintă telegrama comandantului diviziei pentru paza deligenţei dela Ploieşti spre Braşov. Deşi până acum n'am nicio referare formală, că s'ar fi urmat veri un caz de jefuire pe acea cale şi cu toate că nu am în aceasta niciun ordin al Dvs., bănuind însă că o aseminea dispoziţiune să se fi luat în vederea mulţimei indivizilor de diferite naţionalităţi rămaşi dela lucrarea căii ferate, am consimţit ca împreună cu comandantele să fixez numărul pichetelor la care vor sta garde de călăraşi şi dorobanţi şi de unde vor parcura dela o distanţă la alta pentru siguranţa diligenţei.

In consecinţă pe d'o parte [am] dat ordin subprefecţilor respectivi, iar pe de alta refer cazul şi Dvs.

Prefect Prahova,
Aricescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 5007, f. 585. Telegramă.]

606

Bucureşti, 26 Noembrie 1876

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de Resbel, sub No. 10.162,

Am decretat şi decretăm:

Art. I. —Se creează opt regimente de dorobanţi, peste cele opt care există astăzi.

Art. II. Organizaţia teritorială a acestor 16 regimente în batalioane şi companii va fi după cum urmează:

1. DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

1-iul regiment de dorobanţi.

Reşedinţa Craiova.

Cuprinde judeţele Mehedinţi şi Dolj.

1-iul batalion Mehedinţi.

1-a companie Vârciorova (cu reşedinţa la Vârciorova) se compune din plaiul Cloşani şi plasa Motru-de-Sus.

2-a companie Turnu-Severin (cu reşedinţa la Turnu-Severin) se compune din oraşul cu plăşile Ocolu şi Motru-de-Jos.

3-a companie Gruia (cu reşedinţa Gruia) se compune din plăşile Blahniţa şi Câmpul.

4-a companie Dumbrava (cu reşedinţa la Guardiniţa) se compune din plasa Dumbrava.

2-lea batalion Dolj.

Reşedinţa Craiova.

5-a companie Craiova (reşedinţa Craiova) se compune din oraşul Craiova şi plăşile Amăradia, Jiul de Sus, Dumbrava şi Ocolul.

6-a companie Calafat (reşedinţa Calafat) se compune dn plasa Câmpul.

7-a companie Balta (reşedinţa la Bistriţa) se compune din plasa Balta.

8-a companie Bechet (reşedinţa Bechet) se compune din plasa Jiul-de-jos.

2-lea regiment de dorobanţi.

Reşedinţa Râmnicu-Vâlcea.

Cuprinde judeţele Gorj şi Vâlcea.

1-iul batalion Gorj.

Reşedinţa Târgul Jiului.

1-a companie Vulcan (reşedinţa la Buliga) se compune din plaiul Vulcan.

2-a companie Novaci (reşedinţa la Drăgoeşti) se compune din plaiul Novaci.

3-a companie Târgul-Jiu (reşedinţa Târgul-Jiu) se compune din oraşul Târgul-Jiu şi plăşile Ocolu şi Jiului.

4-a companie Amaradia (reşedinţa la Cărbuneşti) se compune din plasa Amaradia şi Gilortul.

2-a batalion Vâlcea.

Reşedinţa Râmnicu Vâlceà.

5-a companie Cozia (reşedinţa Râul Vadului) se compune din plaiul Cozia.

6-a companie Râmnicul Vâlcea (reşedinţa Râmnicul Vâlcea) se compune din plăşile Horez, Otăsău, Ocol şi oraşul Râmnicul-Vâlcea.

7-a companie Olteţu de Sus (reşedinţa Pleşoiu) se compune din plasa Olteţu-de-Sus.

8-a companie Drăgăşani (reşedinţa Drăgăşani) se compune din plăşile Olteţu-de-Jos şi Oltu.

3-lea regiment de dorobanţi.

Reşedinţa Slatina

Cuprinde judeţele Romanaţi şi Olt.

1 batalion Romanaţi.

Reşedinţa Caracal.

1-a companie Balş (cu reşedinţa Balş) se compune din plăşile Olteţu şi Oltu-de-Sus.

2-a companie Caracal (reşedinţa Caracal) se compune din plasa Ocolu şi oraşul Caracal.

3-a companie Balta (reşedinţa Grojdibod) se compune din plasa Balta.

4-a companie Izlaz (reşedinţa Izlaz) se compune din plasa Oltu-de-Jos.

2 lea Batalion Oltu.

Reşedinţa Slatina.

5-a companie Oltu (reşedinţa Câmpu-Mare) se compune din plasa Oltu.

6-a companie Vedea (reşedinţa Negreni) se compune din plasa Vedea.

7-a companie Slatina (reşedinţa Slatina) se compune din plasa Mijlocu şi oraşul Slatina.

8-a companie Şerbăneşti (reşedinţa Drăgăneşti) se compune din plasa Şerbăneşti.

4-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Piteşti

Cuprinde judeţele Argeş şi Muscel

1-iul batalion Argeş.

Reşedinţa Piteşti.

1-a companie. Leoviscea (reşedinţa Suiciu) se compune din plasa Leoviscea.

2-a companie Curtea-de-Argeş (reşedinţa Curtea-de-Argeş) se compune din plăşile Argeş şi Topologu.

3-a companie Piteşti (reşedinţa Piteşti) se compune din plasa Oltu, plasa Piteşti şi oraşul Piteşti.

4-a companie Cotmeana (reşedinţa Costeşti) se compune din plăşile Cotmeana şi Galăşeşti.

2-lea batalion Muscel.

Reşedinţa Câmpu-Lung.

5-a companie Câmpu-Lung (reşedinţa Câmpu-Lung) se compune din plaiul Nucşoara şi oraşul Câmpu-Lung.

6-a companie Giuvala (reşedinţa Podu-Dâmboviţei) se compune din plaiul Dâmboviţa.

7-a companie Râurile (reşedinţa Miceşci) se compune din plasa Râurile.

8-a companie Argeşul (reşedinţa Bârseşti) se compune din plăşile Argeş şi Potgoria.

2-a DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

5-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Giurgiu.

Cuprinde judeţele Teleorman şi Vlaşca.

1-iul batalion Teleorman.

Reşedinţa Turnu-Măgurele.

1-a companie Turnu-Măgurele (reşedinţa Turnu-Măgurele) se compune din plasa Călmăţuiu şi oraşul Turnu-Măgurele.

2-a companie Zimnicea (reşedinţa Zimnicea) se compune din plasa Marginea.

3-a companie Roşiori-de-Vede (reşedinţa Roşiori de Vede) se compune din plasa Târgul.

4-a companie Teleorman (reşedinţa Balaciu) se compune din plasa Teleorman.

2-lea batalion Vlaşca.

Reşedinţa Giurgiu.

5-a companie Giurgiu (reşedinţa Giurgiu) se compune din plasa Giurgiu.

6-a companie Călugăreni (reşedinţa Călugăreni) se compune din plasa Câlniştea.

7-a companie Nejlovu (reşedinţa Obedeni) se compune din plasa Nejlovu.

8-a companie Glavaciocu (reşedinţa Poeni) se compune din plasa Glavaciocu.

6-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Bucureşti.

Cuprinde judeţul Ilfov şi oraşul Bucureşti.

Reşedinţa Bucureşti.

1-a companie Roşu, se compune din culoarea de Roşu şi Galben.

2-a companie Albastru, de compune din culoarea de Albastru.

3-a companie Negru, se compune din culoarea de Negru.

4-a companie Verde, se compune din culoarea de Verde.

2-lea batalion Ilfov.

Reşedinţa Bucureşti.

5-a companie Dâmboviţa (reşedinţa Pantelimon) se compune din plăşile Dâmboviţa şi Mostiştea.

6-a companie Snagov (reşedinţa Buftea) se compune din plasa Snagov.

7-a companie Sabaru (reşedinţa Domneşti) se compune din plasa Sabaru.

8-a companie Olteniţa (reşedinţa Olteniţa) se compune din plăşile Olteniţa şi Negoeşti.

7-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Ploeşti.

Cuprinde judeţele Dâmboviţa şi Prahova.

1-iul batalion Dâmboviţa.

Reşedinţa Târgu-Vestei.

1-a companie Petroşiţa (reşedinţa Petroşiţa) se compune din plaiurile Dâmboviţa şi Ialomiţa.

2-a companie Târgu-Vestei (reşedinţa Târgu-Vestei) se compune din plăşile Dâmboviţa, Dealu şi oraşul Târgu-Vestei.

3-a companie Găeşti (reşedinţa Găeşti) se compune din plasa Cobia.

4-a companie Titu (reşedinţa Titu) se compune din plăşile Bolintinu şi Ialomiţa.

2-lea batalion Prahova.

Reşedinţa Ploeşti.

5-a companie Ploeşti (reşedinţa Ploeşti) se compune din plăşile Târgşorul, Filipeşti, Câmpu şi oraşul Ploeşti.

6-a companie Bucovul (reşedinţa Bucovul) se compune din plăşile Podgoria şi Cricovul.

7-a companie Bratocea (reşedinţa Bratocea) se compune din plaiul Teleajenu.

8-a *companie* Predeal (reşedinţa Predeal) se compune din plaiul Prahova.

8-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Buzău.

Cuprinde judeţele Buzău şi Ialomiţa.

1-iul batalion Buzău.

Reşedinţa Buzău.

1-a companie Facia-Chei (reşedinţa Facia-Chei) se compune din plaiurile Buzău şi Pârscov.

2-a companie Buzău (reşedinţa Buzău) se compune din plăşile Sărata, Câmpul şi oraşul Buzău..

3-a companie Mizil (reşedinţa Mizil) se compune din plasa Tohani.

4-a companie Slănicu (reşedinţa Cărpineni) se compune din plaiul Slănicu.

2-lea batalion Ialomiţa.

Reşedinţa Călăraşi.

5-a companie Călăraşi (reşedinţa Călăraşi) se compune din plasa Borcea şi oraşul Călăraşi.

6-a companie Gura Ialomiţei (reşedinţa Gura Ialomiţei) se compune din plasa Balta.

7-a companie Slobozia (reşedinţa Slobozia) se compune din plasa Ialomiţa.

8-a companie Urziceni (reşedinţa Urziceni) se compune din plasa Câmpu.

3-a DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

9-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Brăila.

Cuprinde judeţele Brăila şi Râmnicu-Sărat.

1-iul batalion Brăila.

Reşedinţa Brăila.

1-a companie Brăila (reşedinţa Brăila) se compune din oraşul Brăila.

2-a companie Vădeni (reşedinţa Brăila) se compune din plasa Vădeni.

3-a companie Balta (reşedinţa Gura Gârliţei) se compune din plasa Balta.

2-lea batalion Râmnicu-Sărat.

Reşedinţa Râmnicu-Sărat.

4-a companie Râmnicu-Sărat (reşedinţa Râmnicu-Sărat) se compune din plăşile Râmnicu-de-Jos, Grădiştea şi oraşul Râmnicu-Sărat.

5-a companie Marginea de Jos (reşedinţa Măicăneşti) se compune din plasa Marginea-de-jos.

6-a companie Cucu (reşedinţa Cucu) se compune din plăşile Oraşul şi Marginea de Sus.

7-a companie Râmnicu (reşedinţa Dimitreşti) se compune din plasa Râmnicu şi din plasa Râmnicu de Sus.

10-lea regiment Dorobanţi.

Cuprinde judeţele Putna şi Tecuci.

1-iul batalion Putna.

Reşedinţa Focşani.

1-a companie Focşani (reşedinţa Focşani) se compune din plăşile Bilieşti, Gârlile şi oraşul Focşani.

2-a companie Vrancea (reşedinţa Tichiris) se compune din plaiul Vrancea.

3-a companie Soveja (reşedinţa Soveja) se compune din plaiul Zăbrăuţi.

4-a companie Adjud (reşedinţa Adjud) se compune din plasa Răcăciuni.

2-lea batalion Tecuci.

Reşedinţa Tecuci.

5-a companie Tecuci (reşedinţa Tecuci) se compune din plasa Nicoreşti şi oraşul Tecuci.

6-a companie Bârlad (reşedinţa Iveşti) se compune din plasa Bârlad.

7-a companie Berheciu (reşedinţa Găiceanca) se compune din plasa Berheciu.

8-a companie Zeletinu (reşedinţa Podu Turcului) se compune din plasa Zeletinu.

11-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Galaţi.

Cuprinde judeţele Covurlui, Cahul, Bolgrad, Ismail.

1-iul batalion Covurlui.

Reşedinţa Galaţi.

1-a companie Galaţi (reşedinţa Galaţi) se compune din oraşul Galaţi.

2-a companie Prutul (reşedinţa Umbrăreşti) se compune din plasa Prutul.

3-a companie Siretul (reşedinţa Serbeşti) se compune din plasa Siretu.

4-a companie Hornicea (reşedinţa Bereşti) se compune din plasa Hornicea.

2-lea batalion Cahul.

Reşedinţa Cahul.

5-a companie Cahul (reşedinţa Cahul) se compune din plasa Costangalia.

6-a companie Cotu-Morii (reşedinţa Mingir) se compune din plasa Cotu-Morii.

7-a companie Tigheciu (reşedinţa Capachia-Nouă) se compune din plasa Tigheciu.

3-lea batalion Bolgrad-Ismail

Reşedinţa Bolgrad.

8-a companie Bolgrad (reşedinţa Bolgrad) se compune din plasa Ismail şi oraşul Bolgrad.

9-a companie Reni (reşedinţa Reni) se compune din plasa Cahul Prutu şi oraşul Reni.

10-a companie Chilia (reşedinţa Chilia) se compune din plasa Domeniile Statului şi Comunele Chilia, Vâlcov, Tusla şi Niculaevca.

11-a companie Ismail (reşedinţa Ismail) se compune din oraşul Ismail.

12-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Bârlad.

Cuprinde judeţele Tutova şi Fălciu.

1-iul batalion Tutova.

Reşedinţa Bârlad.

1-a companie Bârlad (reşedinţa Bârlad) se compune din plasa Târgul şi oraşul Bârlad.

2-a companie Tutova (reşedinţa Pueşti) se compune din plăşile Tutova şi Pereschivu.

3-a companie Semila (reşedinţa Tunseşti) se compune din plasa Semila.

4-a companie Corodu (reşedinţa Baloşeşti) se compune din plasa Corodu.

2-lea batalion Fălciu.

Reşedinţa Huşi.

5-a companie Huşi (reşedinţa Huşi) se compune din plasa Prutu şi oraşul Huşi.

6-a companie Podoleni (reşedinţa Scopoceni) se compune din plasa Podoleni.

7-a companie Mijlocu (reşedinţa Hoceni) se compune din plasa Mijlocu.

8-a companie Crasna (reşedinţa Budeşti) se compune din plasa Crasna.

4-a DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

13-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Iaşi.

Cuprinde judeţele Iaşi şi Vaslui.

1-iul batalion Iaşi.

Reşedinţa Iaşi.

1-a companie Iaşi (reşedinţa Iaşi) se compune din plăşile Copou, Stovnicul şi oraşul Iaşi.

2-a companie Turia (reşedinţa Bivolari) se compune din plăşile Bahluiu şi Cârligătura.

4-a companie Sculeni (reşedinţa Sculeni) se compune din plăşile Braniştea şi Codru.

2-lea batalion Vasluiu.

Reşedinţa Vasluiu.

5-a companie Vasluiu (reşedinţa Vasluiu) se compune din plăşile Mijlocu, Crasna şi oraşul Vasluiu.

6-a companie Negreşti (reşedinţa Negreşti) se compune din plasa Fundurile.

7-a companie Stemnicu (reşedinţa Buhăeşti) se compune din plasa Stemnicu.

8-a companie Racova (reşedinţa Racova) se compune din plaşa Racova.

14-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Roman.

Cuprinde judeţele Roman şi Bacău.

1-iul batalion Roman.

Reşedinţa Roman.

1-a companie Roman (reşedinţa Roman) se compune din plasa Moldova şi oraşul Roman.

2-a companie Siretul-de-Sus (reşedinţa Doljeşti) se compune din plasa Siretul-de-Sus.

3-a companie Fundul (reşedinţa Dămineşti) se compune din plasa Fundul.

4-a companie Siretul-de-Jos (reşedinţa Porceşti) se compune din plasa Siretul-de-Jos.

2-lea batalion Bacău.

Reşedinţa Bacău.

5-a companie Bacău (reşedinţa Bacău) se compune din plăşile Bistriţa-de-Sus, Bistriţa-de-Jos şi oraşul Bacău.

6-a companie Târgu-Ocna (reşedinţa Târgu-Ocna) se compune din plasa Teslău-de-Jos şi oraşul Târgu-Ocna.

7-a companie Comăneşti (reşedinţa Comăneşti) se compune din plasa Teslău-de-Sus.

8-a companie Oituz (reşedinţa Oituz) se compune din plasa Trotuşu.

15-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Piatra.

Cuprinde judeţele Neamţu şi Suceava.

1-iul batalion Neamţu.

Reşedinţa Piatra.

1-a companie Piatra (reşedinţa Piatra) se compune din plasa Piatra şi oraşul Piatra.

2-a companie Mijlocul (reşedinţa Bărcăeni) se compune din plasa Mijlocul.

3-a companie Neamţu (reşedinţa Târgu-Neamţ) se compune din plasa De Sus.

4-a companie Prisecani (reşedinţa Prisecani) se compune din plăşile Muntele şi Bistriţa.

2-lea batalion Suceava

Reşedinţa Fălticeni.

5-a companie Fălticeni (reşedinţa Fălticeni) se compune din plasa Şomus şi oraşul Fălticeni.

6-a companie Moldova (reşedinţa Barăşti) se compune din plasa Moldova.

7-a companie Paşcani (reşedinţa Paşcani) se compune din plasa Siretul.

8-a companie Dorna (reşedinţa Dorna) se compune din plasa Muntele.

16-lea regiment dorobanţi.

Reşedinţa Botoşani

Cuprinde judeţele Botoşani şi Dorohoiu.

1-iul batalion Botoşani.

Reşedinţa Botoşani.

1-a companie Ştefăneşti (reşedinţa Ştefăneşti) se compune din plăşile Ştefăneşti, Jijia şi Meletinul.

2-a companie Botoşani (reşedinţa Botoşani) se compune din plasa Târgul şi oraşul Botoşani.

3-a companie Iţcani (reşedinţa Târgu Burdujeni) se compune din plasa Siretul.

4-a companie Coşula (reşedinţa Frumuşica) se compune din plasa Coşula.

2-lea batalion Dorohoiu.

Reşedinţa Dorohoiu.

5-a companie Dorohoiu (reşedinţa Dorohoiu) se compune din plăşile Coşula, Berhumet şi oraşul Dorohoiu.

6-a companie Mamorniţa (reşedinţa) Mamorniţa se compune din plasa Herţa.

7-a companie Rădăuţi (reşedinţa Rădăuţi) se compune din plăşile Prutu-de-Jos şi Prutu-de-Sus.

8-a companie Başeu (reşedinţa Săveni) se compune din plasa Başeu.

Art. III. — Organizaţiunea de faţă se va pune în aplicare cu începere dela 1 Ianuarie anul 1877.

Art. IV. Ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul de resbel este însărcinat cu executarea decretului de faţă.

Dat în Bucureşti, la 26 Noembrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de Stat la departamentul de resbel
Colonel Slăniceanu

No. 2.195

Raportul Dlui Ministru de resbel către M. S. Domnul

Prea Inălţate Doamne,

Organizaţia actuală a dorobanţilor reprezintă inconveniente ce în mare parte au întârziat desvoltarea acestei arme. In adevăr teritoriul unui regiment cuprinzând astăzi patru judeţe, din cauza acestei mari întinderi de teritoriu, administraţia şi comandamentul acestor regimente nu se poate exercita cu toată vigoarea şi prin urmare rezultatele unei asemenea organizaţiuni nu poate fi mulţumitoare.

Subsemnatul fiind preocupat de a pregăti şi grăbi organizaţia infanteriei teritoriale într'un mod care să ne garanteze mai bine o mai grabnică mobilizare

şi un număr mai considerabil de forţe, ceeace nu se poate obţine decât mărind numărul regimentelor şi dându-le mai multe mijloace pentru instrucţia şi organizaţia lor.

Pentru aceste motive, şi până când resursele noastre financiare ne vor permite ca fiecare judeţ al ţării să reprezinte un regiment de dorobanţi. Am onoarea a supune la aprobarea Măriei voastre alăturatul proect de decret, care cuprinde organizaţia teritorială a dorobanţilor în 16 regimente şi care este a se pune în aplicare dela 1 Ianuarie 1877.

Mai târziu, voi avea onoarea de-a supune la aprobarea Măriei Voastre, atât numirea comandanţilor acestor regimente, cât şi pe ofiţerii superiori şi inferiori trebuincioşi organizaţiei de faţă.

Sunt cu cel mai profund respect

. . . .

Ministru Secretar de Stat
la departamentul de resbel
Colonel Slăniceanu

No. 10.162

[*Monitorul Oficial*, Nr. 269, 2/14 Dec. 1876, p. 6513—6516, col. I, II.]

607

Bucureşti, 26 Noembrie 1876

Guvernul român a hotărît să trimită pe Domnul Dumitru Brătianu în misiune specială la Constantinopol. Nădăjdile pe care le nutrim cu privire la bunele dispoziţii ale plenipotenţiarilor Marilor Puteri întrunite în Conferinţă, vă lămuresc în destul asupra acestei misiuni. Vă rog să daţi trimisului nostru special tot concursul pe care situaţia dvs. vi-l îngădue, pentru îndeplinirea misiunii sale. Domnul Dumitru Brătianu pleacă mâine, Sâmbătă; el este purtătorul unei scrisori de introducere pe lângă Savfet Paşa.

Nu cred necesar să vă atrag atenţia asupra importanţei rapoartelor dvs., urmate conform instrucţiunilor cuprinse în nota mea, dela 12/24 Noembrie, Nr. 11857.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 105. Reprodusă în *Documente Oficiale*, 1878, 48. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

608

Bucureşti, 26 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Guvernul Alteţei Sale Principelui Carol al României, Augustul meu Suveran, hotărând să trimeată în misiune extraordinară, pe lângă guvernul Maies-

tății Sale Imperiale Sultanul, pe Domnul Dumitru Brătianu, deputat, fost Ministru al Afacerilor Străine, îmi iau îngăduința de a recomanda pe Domnul Dumitru Brătianu binevoitoarei primiri a Excelenței Voastre, rugând-o să binevoiască a da trimisului nostru încredere și crezare în toate comunicările ce va avea a i le adresa, potrivit instrucțiunilor sale.

Sunt convins că trimisul nostru va fi întâmpinat în chip curtenitor și binevoitor de către Excelența Voastră.

Folosesc cu plăcere această ocazie pentru a vă exprima, Domnule Ministru, foarte înalta mea considerație, cu care am onoarea a fi al Excelenței Voastre foarte umil și supus servitor.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 106. Originalul în limba franceză.]

609

București, 26 Noembrie 1876

1°. Guvernul României, consecvent cu demarșele făcute până acum lângă Puterile garante, vine și cere de la Conferință consecrațiunea statului politic al României prin o garanție specială pentru neutralitatea ei perpetuă.

2°. In eventualitatea unui resbel dintre una din Puterile garante cu Poarta cerem ca celelalte Puteri garante să indice României linia sa de purtare, dându-i o garanție specială pentu respectarea drepturilor, a neutralității și a integrității.

[*Documente Oficiale*, 1878, p. 49.]

610

Călărași, 28 Noembrie 1876

Domnule general,

In conformitate cu ordinele D-vs. Nr. 111 și 6371 primite pe lângă ale regimentului Nr. 2062 și 2638, am onoare a vă supune la cunoștință că în cursul săptămânii dela 14—21 Noembriu nu s'a ivit niciun eveniment nou.

Cu încetarea însă a vapoarelor austriace de navigațiune pe Dunăre sunt informat că agențiile după linia Dunării din partea Turciei, aflându-se în nesiguranță de ceeace s'ar putea întâmpla, au primit ordine a-și transporta atât șlepurile cât și tot materialul în partea României.

p. Comandantul Batalionului 5,
Căpitan Vreta Alexandru

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 37.]

611

Oltenița, 29 Noembrie 1876

Astăzi Caimacanul de Turtucaia, primit telegrama dela Rusciuk a pregăti cvartir pentru 4000 oştire ce este a sosi acolo — ştiința pozitivă dela locuitori de acolo ce vin aici că s'a publicat în oraş Turtucaia de Caimacan.

Căpitanul portului,
A. Vâlcănescu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 262. Telegramă.]

612

Bucureşti, 29 Noembrie 1876

Ministerul de Resbel.

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul de resbel, sub No. 3.285;

Adunarea deputaţilor a votat şi Noi, în puterea art. 93 din Constituție,

Am sancționat şi sancționăm:

LEGE

Art. I.— Se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit suplimentar de lei 84.000 din care 80.000 la cap. 10, art. 28, pentru furaj şi 4000 la cap. 13, art. 31 solda ofițerilor din neactivitate.

Art. II. — Acest credit se va acoperi din economiile realizate asupra bugetului exercițiului 1876, după legile din 10, 21, 23 Iulie şi 6 August 1876.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaţilor, în şedinţa din 25 Noembrie 1876 şi s'a adoptat cu majoritate de 67 voturi, contra 1.

Secretar, I. Lățescu (L. S. A.D.)

Preşedinte C. A. Rosetti

Promulgăm această lege şi ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statului şi publicată prin Monitorul Oficial, conform art. 115 din Constituţiune.

Dată în Bucureşti, la 29 Noembrie 1876.

Carol

Ministru secretar de Stat la Departamentul Justiţiei, Eug. Stătescu.

Ministru secretar de Stat la Departamentul de Resbel, Colonel Slăniceanu.

No. 2.200 (L.S.St.)

Raportul Dlui Ministru de Resbel către Măria Sa Domnitorul

Prea Inălţate Doamne,

Am onoare a supune aprobării Inălţimii Voastre, legea votată de Adunarea Deputaţilor, în şedinţa dela 25 Noembrie 1876, prin care mi se deschide un credit

suplimentar de lei 84.000 pentru acoperirea dificitului furajelor şi soldei de neactivitate din bugetul anului curent; rugând pe Măria Voastră a subscrie alăturatul proect de decret pentru promulgarea acestei legi.

Sunt cu cel mai profund respect

. . . .

Ministru secretar de Stat
la Departamentul de Resbel
Colonel Slăniceanu

No. 3.285 1876, Noembrie 27

[*Monitorul Oficial*, Nr. 270 din 3 Decembrie 1876, p. 6537.]

613

Bucureşti, 29 Noembrie 1876

...Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de Resbel, sub No. 3.286;

Adunarea Deputaţilor a votat şi Noi, în puterea art. 93 din Constituţiune,

Am sancţionat şi sancţionăm:

LEGE

Art. I. — Se deschide Dlui Ministru de resbel un credit suplimentar de lei 961.000, pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări până la finele anului curent, la capitolele şi articolele următoare:

La cap.	IV,	art.	14,	infanteria	200.000
» »	IV,	»	15,	cavaleria	30.000
» »	VII,	»	23,	dorobanţi	385.000
			24,	călăraşi	270.000
» »	IX,	»	27,	încălzitul	20.000
» »	XII,	»	30,	transport	20.000
» »	XIV,	»	32,	concentrări	16.000
» »	XV,	»	33,	mater. artil.	20.000
					961.000

Art. II. — Acest credit se va acoperi din împrumutul de 16.000.000 autorizat prin legea promulgată la 4 Mai 1876.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaţilor, în şedinţa din 25 Noembrie şi s'a adoptat cu majoritate de 61 voturi, contra 3.

Secretar,
I. Lăţescu
(L.S.A.D)

Preşedinte,
C. A. Rosetti

Promulgăm aceasta şi ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statului şi publicată în Monitorul Oficial, conform art. 115 din Constituţiune.

Dată în Bucureşti, la 29 Noembrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de Stat
la departamentul Justiţiei,
Eug. Stătescu

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu

No. 2.201. (L.S.St.)

Raportul Dlui Ministru de Resbel către M. S. Domnul.

Prea Inălţate Doamne,

Am onoare a supune aprobării Inălţimii Voastre, legea votată de Adunarea Deputaţilor, în şedinţa dela 25 Noembrie 1876, prin care mi se deschide un credit suplimentar de 961.000 lei asupra exerciţiului curent, pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări până la finele anului; rugând pe Măria Voastră a subscrie alăturatul proect de decret pentru promulgarea acestei legi.

Sunt cu cel mai profund respect,

. . . .

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu

Nr. 3286 1876, Noembrie 27.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 270, 3/15 Dec. 1876, p. 6537—38, col. I, II, III.]

614

[Craiova,] 29 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

D. Vice-consul al imperiului german, în baza ordinului ce are dela consulatul general, prin adresa No. 346, a intervenit ca supuşii germani să fie scutiţi de a da cvartir pentru armata concentrată.

Am comunicat aceasta D-lui Primar al oraşului Craiova şi D-sa prin adresa No 4431 îmi face cunoscut că neavând primit un ordin al guvernului pentru dispensarea supuşilor germani, nu poate să-i excepteze dela această sarcină, căci prin lege şi regulamentul de cuartiruire, nu se prevede nici o scutire.

Am onoare a vă ruga D-le Ministru, să binevoiţi a-mi comunica deciziunea Domniei-Voastre, asupra acestui caz.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Prefect
J. Titulescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 76.]

615

Turnu-Severin, 29 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei domniei-voastre că, în zilele de 5, 26, 27 şi 28 ale curentei, nu a mai trecut în Cladova niciun pasager rus. 188 de aceştia şi 14 bulgari, foşti voluntari în Serbia au mai venit zilele acestea din Cladova.

Cei dintâi spre a se întoarce în Rusia, iar ceilalţi zic că sunt din România.

Mai mulţi ofiţeri ruşi au fost zilele acestea în Cladova şi dupăce au observat întăririle de care ar mai avea trebuinţă cetăţuia, au plecat spre interiorul Serbiei de unde veniseră şi de unde vor reveni, se zice, spre a se instala în cetăţuie.

Niciun fel de material nu s'a mai trecut în aste patru zile, prin acest port în Cladova.

Agenţia vapoarelor societăţii dunărene, căria s'a repetat ordinul de a grăbi trimiterea vaselor societăţii în porturile austro-ungare, nu mai primeşte mărfuri spre esport. Incărcarea cerealelor tot mai este permisă până la un nou ordin, însă numai până la Calafat.

Binevoiţi vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpit. portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 355.]

616

Pera, 29 Noembrie 1876

Conferinţa nu şi-a început lucrările. Se asigură că prima şedinţă va avea loc mâine. Am avut alaltăeri două convorbiri cu Ambasadorul şi Delegatul francez mai ales privitor la chestiunea neutralităţii garantate a României. Ei mi-au dat cele mai vii asigurări de simpatie şi de dispoziţie favorabilă din partea guvernului francez. Am încercat să aflu dacă această dispoziţie se întinde asupra cererii de neutralitate. Dar am fost informat că instrucţiile lor aveau ca obiect numai soluţionarea problemelor în litigiu între noi şi Poartă.

General Ghica

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1878, p. 49. Textul în limba franceză. Telegramă.]

617

[Galaţi,] 30 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 11

In cantonamente se va regula de către comandanţii de Companie şi Escadroane, ca gorniştii, toboşarii şi trâmbiţaşii să fie împărţiţi pe toată întinderea Companiei şi Escadronului, adică câte unul pe lângă fiecare semipluton

infanterie sau pluton de Cavalerie. Orice semnal general dat în cantonamente se va repeta de toţi cornişti, semnalele speciale privitoare la vreun corp sau parte de corp, vor fi repetate numai de corniştii acelui corp sau părţi de corp pentru care înainte de a da semnalul, vor suna mai întâi în acest caz denumirea corpului şi acelei părţi din Corp; când însă semnalul e general, denumirea de Corp nu se va suna; aceasta se va comunica oamenilor la teorii şi mai ales corniştilor spre evitare de confuzie. Copie după acest ordin se va înainta şi Divizii Active spre a lua cunoştinţă de dispoziţii.

Comandantul Cantonament,
Şef de Brigadă, Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 5 v.]

618

Giurgiu, 30 Noembrie 1876

Cazul cu Stoianovici nu este atât de grav, cum pare că rezultă din depeşa lui. Cel puţin, din câte ne-am putut informa până acum, căci n'am putut să mă duc la Smârda; mâine mă voi duce să iau mai multe informaţiuni. Din câte am înţeles, atât din declaraţia lui Stoianovici, după ce a încărcat o luntre cu 1485 Kilograme sare din depozitul său la Smârda, a trecut această luntre şi a ancorat-o la Ostrovul Mocanului. Nişte agenţi vamali turci, însoţiţi bineînţeles de jandarmii lor, ce se aflau în caice, au pus mâna pe luntrea încărcată şi au trecut-o în portul Rusciuc ca contrabandă; lucrul s'a întâmplat tot cu Stoianovici în 1875, pentru care fapt există în dosarul Ministerului de externe lungă corespondenţă.

Detaliuri de credeţi necesar, vă voi da mâine, ducându-mă la Smârda. Motivul pentru care nu v'am anunţat nimic despre acest incident este că eu n'am ştiut nimic. Dl Stoianovici care arată acum atâta temere în privinţa periclitării averii sale n'a venit să-mi zică o vorbă mie, a crezut mai nemerit să anunţe 3 Ministere deodată.

Prefect Vlaşca,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5076, f. 60.]

619

Turnu-Măgurele, 30 Noembrie, 1876

Astăseară a sosit în oraşul Nicopoli un escadron Cavalerie otomană cu efectiv 80 soldaţi.

Se mai aşteaptă şi un batalion infanterie. Raportez spre cele legale.

Comand. Garnizoanei,
din ordin superior,
Sublocot. Gănescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 486. Telegramă.]

620

București, 30 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Agent și Consul general al Italiei mă informă că supusul său Leonardi, domiciliat în Brăila, strada Spitalului Vechi No 9 i s'a dat un cuartier militar.

După înțelegerea urmată între noi, supușii străini și mai cu seamă acei ce se bucură de protecțiunea statelor cu care ne-am propus a negocia și încheia convențiuni de comerț, fiind apărați de cuartiruire militară, am onoare a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a invita prin telegraf pe primăria respectivă ca să ridice imediat cuartirul ce se găsește la domiciliul supusului italian despre care e vorba.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

Ministru,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 175, f. 59.]

621

Tecuci, 1 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Pentru ca să vă puteți informa mai bine despre suferința în care se găsesc atât orășenii tecuceni cât și trupele concentrate aici, din cauza lipsei de cuartiruri după numărul concentrat, am onoare a trimite D-voastră întocmai copie după adresa Primăriei locale sub No. 4276 și totodată vă supun la cunoștință Domnule Ministru că m'am interesat și însumi a împăca lucrurile, dar atât timp și criza ce în adevăr există în oraș cum și aglomerația trupelor aflate aici, fac imposibilă orice stăruințe sau măsuri s'ar lua și plângerile se primesc necontenit din partea orășenilor, că nu mai pot suporta greutatea în care se găsesc, fiind grajdurile pline cu cai, vitele lor stau pe afară și soldații îngrămădiți la 5 și 6 de casă.

Cererea primăriei de a se cuartirui călărașii prin satele ce sunt în apropiere de oraș, pe lângă că e în conformitate cu Art. 24 din Regl. dar totodată și favorabilă pentru trupă și stat, fiindcă strămutându-se pe Călărași prin sate, stau și mai comod cartiruiți și găsesc și furaje pentru cai cu prețuri mult mai mici decât în oraș; deasemenea și dorobanții, rămânând singuri în oraș, ar sta mult mai comod, căci ar ajunge câte unul de casă iar nu îngrămădiți ca în prezent și orășenii n'ar simți mari greutăți.

Vă rog dar, Domnule Ministru, să binevoiți a lua în considerație expusele de mai sus și a regula de a se ameliora neliniștea și suferința orășenilor prin

admiterea de a se cartirui călăraşii prin satele dimprejurul oraşului, unde cum am zis, vor sta mult mai bine decât îngrămădiţi în oraş ca până acum.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi încredinţarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Prefect,
Anastasiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 80.]

622

Bistreţu, 1 Decembrie 1876

Cu regret am observat că pe listele cerute de ordinul No. 742 din 15 Septembrie şefilor de garnizoane, figurează cei mai săraci oameni din comune. Aceasta lasă mult de bănuit şi mă mir, cum dv. nu aţi făcut-o companiei cunoscută într'atâta timp.

Dacă la strângerea miliţienilor pentru concentrare, miliţienii nu vor avea obiectele pretinse de ordinul No. 892 către şefii de garnizoane, pe lângă că se vor complecta cu cheltuiala dv. şi a şefilor de garnizoane, dar voi raporta şi autorităţilor în drept.

p. cdt. Comp. X,
Slt. Stănciulescu

[Arh. Primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 77. Copie fişă M. St. M.]

623

Bucureşti, 2 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Preşedinţia Adunării Deputaţilor prin adresa sub Nr. 122 îmi comunică că adunarea în şedinţa din 25 novembrie curent, în urma discuţiunilor urmate asupra interpelaţiunei d-lui Nicolae Blaremberg făcută domniei voastre « în privinţa atitudinei României faţă cu viitoarele conflicte şi cu diferitele eventualităţi care ne-ar putea amenința, precum şi asupra precauţiunilor ce s'au luat, sau trebuesc a se lua în prevederea acelor eventualităţi » a adoptat propunerea următoare:

« Camera satisfăcută de explicările domnului ministru trece la ordinea zilei ».

Subsemnatul are onoarea de a comunica domniei voastre sus zisul vot.

Primiţi vă rog domnule ministru asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Preşedinte,
I. C. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 102.]

[Bucureşti,] 3 Decembrie 1876

Domnul Stoianovici din Giurgiu, reclamându-mi că încărcând o luntre cu sare din depozitul Dsale dela Smârda, a trecut această luntre şi a ancorat-o la Ostrovul Mocanului, de unde nişte agenţi vamali turci, însoţiţi de jandarmii lor, ce se afau într'un caic, au pus mâna pe luntrea încărcată şi au trecut-o în portul Rusciuk ca contrabandă; am cerut Dlui Prefect de Vlaşca să-mi dea relaţii de împrejurări şi din parte-i am primit raportul No. 1409 — după care am onoare a vă comunica copia, rugându-vă Domnule Ministru, ca având în vedere informaţiunile ce dă prefectul în această privinţă, să binevoiţi a lua măsuri pentru despăgubirea proprietarului de valoarea mărfii confiscate pe nedrept de Turci, cât şi pentru pedepsirea funcţionarilor Turci care şi-au permis a călca frontiera şi a face confiscare pe teritoriul românesc.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5076, f. 63.]

Anexă la doc. Nr. 624

Giurgiu, 1 Decembrie 1876

Domnule Ministru

Conform celor ce am avut onoarea a vă arăta ieri seară, ca răspuns la nota telegrafică în privinţa afacerii Stoianovici, astăzi m'am transportat la Smârda şi din declaraţiunile mai multor hamali care au încărcat sarea în luntrea răpită de Turci, din ale unui om al vămii noastre şi din spusele proprietarului luntrei, care este turc, am luat încredinţarea următoare:

Sâmbătă 27 Noembrie, încărcând luntrea cu 1485 Kilograme sare, ca să nu fie expusă la viitura apei, a dus-o peste drum de depozitul de sare şi a ancorat-o pe la 9 ore dimineaţa în ostrovul Mocanului, în faţa malului nostru distanţă cam 800 metri, până ce va scoate formele vamale. Se ştie şi este incontestat că ostrovul Mocanului este proprietatea ţării noastre. Locul unde a fost ancorată este oarecum în vederea pichetului, dar vederea este astupată din cauza vaselor ce stau în port. Pela 11 ore două caice cu Turci, anume Ali Reiz Şebinaa, Iusmen Ali Iuseinaa şi alţi opt necunoscuţi însoţiţi de patru jandarmi Turci, au venit pela capul ostrovului dela deal, a venit printre strov şi malul nostru şi s'a dus la luntre. Oamenii dela luntre, după ce o legaseră s'au dat jos în ostrov şi sta prin prejurul focului. Turcii au venit la luntre, au deslegat-o şi au luat-o cu dânşii, ducând-o la Rusciuk.

Stoianovici a făcut cunoscut faptul punctului, care a dresat un proces-verbal semnat de mai mulţi hamali şi chiar de Turcul proprietarul vasului şi l-a înaintat Ministerului de Externe.

Domnule Ministru, vă este cunoscut că vama turcească, care percepe taxe mari dela sare şi care are dispoziţiuni foarte severe pentru contrabanda

acestui articol, recompensează cu o primă de jumătate valoarea totală a sărei ce ar putea-o găsi circulând pe partea lor fără formele legiuite. Lacomi de a putea să ia prima, ei, negreşit după vreo denunţare a cuiva că există luntrea ancorată acolo, au venit şi au luat-o, negăsind nicio rezistenţă.

Din toate acestea rezultă, Domnule Ministru, că acei Turci pe nedrept au ridicat ca contrabandistă acea luntre, deoarece era pe teritoriul nostru şi prin urmare nu numai că n'aveau dreptul s'o ia, dar chiar ei trebuesc pedepsiţi pentru cutezanţa de a călca teritoriul nostru, mai ales când printre ei se află şi patru jandarmi armaţi. Pentru asigurarea dar a comerţului nostru, vă rog Domnule Ministru, să binevoiţi a mijloci către autoritatea din Rusciuk, ca să facă a se libera acea luntre sechestrată fără drept, şi a se lua măsuri ca pe viitor să înceteze asemeni violări, care aduc o neîncredere între comercianţii noştri care sunt expuşi la lăcomia celor ce ştiu că au să profite ca primă de sume enorme din răpirea vaselor ce conţin sare.

Repet încăodată că dacă nu v'am comunicat aceste detaliuri mai înainte de a primi nota Dvoastră de ieri, cauza a fost că Dl Stoianovici, interesat în afacere nu mi-a reclamat nimic mie, ci s'a adresat direct la Bucureşti.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele consideraţiuni.

Prefect,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm. dos. Nr. 5076, f. 62 şi 71.]

625

Bucureşti, 3 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Diviziei I teritoriale militară prin raportul No. 499, anunţă că chiar dela începutul cartiruirei trupelor concentrate în oraşul Craiova s'au ivit mai multe dificultăţi pentru aşezarea oamenilor în cuartire şi aceste dificultăţi nici până acum nu sunt tranşate, ci din contră, ele s'au agravat.

Indată ce a primit ordin pentru concentrarea Diviziei în Craiova, a încunoştiinţat oficial primăria despre efectivul trupelor, al ofiţerilor, precum şi ziua sosirii fiecărui Corp.

Totdeodată a însărcinat pe Maiorul Mitescu de a se ocupa cu cuartiruirea şi a servi de intermediar între primărie şi şefii de corpuri.

Maiorul Mitescu a raportat de mai multe ori verbal că primăria nu poate regula cuartirele într'un mod stabil şi că mai mulţi cetăţeni, unii char dintre cei mai avuţi, nu voesc a primi în cuartir ofiţeri şi soldaţi, însă Divizia i-a recomandat că în aceste cazuri să se refere imediat la primărie şi să evite de a se pune în contact direct cu locuitorii.

Acesta însă prin raportul său No. 6, din 12 Noembrie expune din nou că, cu toate silinţele ce şi-a adresat în timp de 15 zile totuşi nu a putut parveni

ca primăria să reuşească de a stabili definitiv cuartirele ofiţerilor şi a li se da lemnele şi iluminatul necesar, căci mai mulţi ofiţeri mergând cu biletele primăriei, proprietarul casei după ce a făcut pe ofiţer a sta mai multe ore prin coridoare şi săli, i-a spus că nu-l poate primi să se reîntoarcă la primărie care îi trimite din nou la aceeaşi proprietari, fără însă ca să ia măsuri, ca acel caz să nu se mai repete; proprietarii refuzând din nou, ofiţerii în cele din urmă pentru a evita conflicte şi vorbe blesante, pentru amorul lor propriu, rămân pe stradă sau se duc la hotel şi închiriază cameră.

Maiorul Mitescu, prin menţionatul raport citează numele a prea mulţi Domni proprietari care au avut o asemenea conduită şi din care cauză mai mulţi ofiţeri şi soldaţi suferă de frig, din cauză că proprietarii caselor sau refuză de a le da lemne sau le dă insuficient. Indată ce Divizia a primit menţionatul raport, s'a grăbit a se adresa Prefecturei locale, rugând-o ca să ia măsurile necesare pentru remedierea acestui inconvenient, precum şi Primăriei respective, la care a primit răspuns adresa sub No. 4297 din care rezultă că luând în consideraţie adresele Maiorului Mitescu în această chestiune, a supus cazul consiliului comunal şi acesta printr'un vot al său a decis ca pe de o parte să facă apel la cetăţeni şi să le pue în vedere situaţia excepţională relativă la cuartiruirea trupelor, iar Primăria să uzeze de dispoziţiunile legii şi regulamentului respectiv şi la caz de opunere din partea vreunui orăşan de a primi în cvartir pe ofiţeri sau soldaţi, autoritatea militară să ordone ca ei să fie instalaţi după biletele ce vor poseda dela primărie pentru a se evita pe viitor orice refuz din partea orăşenilor.

Această măsură însă nu s'a putut aplica din cauză că este în contra legii şi regulamentului şi ar pune pe militari în conflicte cu cetăţenii.

Având onoare a comunica Dv. cele ce preced, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua de îndată măsurile ce veţi crede de cuviinţă ca în acest caz legea şi regulamentul ei să fie executate.

Primiţi vă rog Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru,
Grădişteanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 78 şi 105 v.]

626

Constantinopol, 3 Decembrie 1876

Frate Ionescu,

Trimit pe Cantacuzino cu aceste rânduri căci prin telegraf nu-ţi pot spune tot ce am de spus. Am fost bine primit de paşi şi de ambasadori. Turcii par foarte

mulţumiţi de venirea mea aici şi bine dispuşi. Sunt în adevăr mai bine dispuşi de cât până aci. Le-am zis că las pentru moment la o parte toate chestiunile pendinte ca să nu mă ocup decât de afacerea iminentă a neutralităţii României. Intru aceasta Turcii sunt cu noi; cu toate acestea poziţiunea mea este grea, căci Ruşii sunt contra şi . . . .
sunt obligat la o mare rezervă deocamdată mai cu toţi plenipotenţiarii; căci mai toţi comunică lui Ignatief tot ce li se spune. Mă văz dar silit a lucra pe lângă dânşii prin alte persoane şi prin presă. Eu nu pot aborda chestiunea făţiş decât cu Turcii şi cu Englezii; nici Francezii n'au primit întru aceasta instrucţiunile promise de guvernele lor lui Ghica şi lui Şendrea. Crez dar că este urgent a telegrafia lui Şendrea a stărui la Paris să se trimită aceste instrucţiuni şi a se repezi şi la Londra spre a face acelaşi lucru. Ar face bine fratemeu a cere lui Carada care se află la Paris a face să se pronunţe presa francesă şi englesă pentru neutralitatea noastră, mijlocul cel mai eficace d'a înlătura rezbelul. Ar trebui să ceri acelaşi lucru prin telegraf lui Degrea şi lui Gheorghian. Diplomaţii zic că Rusia opuindu-se nu se va putea satisface dorinţa noastră care este şi a lor. Li s'a răspuns că chiar de ar fi aşa ar avea o mare importanţă declaraţiunea majorităţii a membrilor conferinţei în favoarea neutralităţii. Am explicat că fără instrucţiuni nu pot face nimic. Membrii conferinţei par a crede că nu va fi rezbel. Ruşii însă nu cedează asupra puntului d'a se ocupa Turcia timporalmente de o armată străină, belgiană, olandeză sau elveţiană, precum se crede Ignatief mi-a zis că o să propue să fie cea română. Turcii cari arată o mare încredere întrânşii zic că o asemenea ocupaţiune ar fi perirea mişăloasă a Turciei şi că preferă să piară vitejeşte cu armele în mână; negoţierile având să mai dureze, căci încă nu s'a stabilit înţelegerea asupra programei care are a se face obiectul desbaterilor conferinţei. Crez că este bine să profităm de aceste momente de speranţe şi de temere pentru Turci ca să tratăm materiile coprinse în memorandumul Cogălniceanului adăogând şi tot ce veţi mai găsi de cuviinţă. Exceptând chestiunea deltei, toate aceste materii se pot trata fără intervenirea conferinţei. De împărtăşiţi această părere trimiteţi depline puteri ca să tratez cu Poarta precum şi instrucţiunile cuvenite. Trimiteţi-mi ca model o copie a actelor făcute pentru încheierea convenţiunilor comerciale cu celelalte puteri. Căutaţi a deslega greutăţile ce prezintă chestiunea jurisdicţiunii noastre aici, având în vedere raportul agentului nostru No. 179. *Sur la situation juridique des sujets roumains, dans l'empire ottoman, avec un tableau, annexé,* ce ţi s'a adresat la 23 August 1876.

In privirea fruntariilor dintre România şi Turcia ar fi bine să trimiteţi inginerii să facă studii pe Dunăre, căci dacă este adevărat că cerând să fie talvegul Dunării linia delimitării, pierdem în loc să câştigăm. Ar fi mai bine să fie partea Dunării de sus astfel precum posedăm astăzi şi să cerem talvegul ca linie de delimitare numai dela Prut în jos. Savfet a declarat că chiar în caz de rezbel, Turcii nu vor trece Dunărea, de nu se va stabili pentru aceasta o înţe-

legere prealabilă cu noi. Doară să trimită pe Alibey cu instrucţiuni în privirea aceasta. L'am angajat să mai amâe lucrul să nu-l trimită decât când se va putea presimţi resultatul probabil al conferinţelor, căci s'a făcut multă vorbă în diplomaţie aici şi mai cu seamă aici la ambasada rusă despre Alibey, şi că întoarcerea lui acum în Bucureşti ar face să nască bănueli compromiţătoare. S'a arătat nemulţumit şi îngrijat de concentrarea trupelor la Calafat. I-am explicat motivele. Cu toate acestea ar fi bine să se tragă cea mai mare parte din trupe la Craiova deocamdată; asta crez că se poate face fără necuviinţă şi astfel le-am însufla turcilor încredere şi ne-am înlesni calea pentru ceiace avem să facem cu dânşii. Mi-a zis că vizirul a anunţat d'a dreptul domnitorului venirea noului Sultan căci aşa s'a făcut în trecut, că ministerul nostru de externe, iar nu domnitorul a răspuns vizirului şi că prin urmare s'a dat satisfacere cerinţelor constituţionale. Că regretă mult că domnitorul n'a adresat Sultanului o scrisoare de felicitare precum au făcut cei mai mari potentaţi. I-am zis că acum este prea târziu ca să ne mai ocupăm de această afacere; dar că nu trebue să pue la îndoială bunele sămţiminte ale domnitorului pentru Sultan. Mi-a zis că este încă timp, că venirea mea aici este foarte nimerită pentru a se putea face acum, ceiace nu s'a făcut, trimiţându-mi domnul o scrisoare de felicitare pentru Sultan. L'am întrebat dacă sultanul ar răspunde el însuşi domnitorului, mi-a răspuns că da. De va crede domnitorul că este bine a-mi trimite a aseminea scrisoare nu voi da-o decât după ce mă voi asigura că Sultanul va răspunde. Te rog fii mai expeditiv şi nu mai face ca cu harta gurilor Dunării. De va cere trebuinţa ţine pe Cantacuzino, două, trei zile acolo şi-mi trimite cu dânsul tot ce aveţi să-mi trimiteţi. Mai trimite-mi şi ceva bani, căci aici sunt bacşişuri de dat pretutindeni şi-mi cer şi ziariştii cărora trebuie să le ungem puţintel laba. Litografiază acolo harta gurilor Dunării, căci o să-mi fie mai greu s'o facem şi costă foarte scump. Trimite-mi o cheie mai greu de descifrat, căci biuroul telegrafic aici se ocupă mult cu descifrarea depeşelor. Unele pasage ale răspunsului ce ai făcut lui Blaremberg au displăcut mult aici. Am zis că ziarele au reprodus rău zisele d-tale. Bine ar fi să găseşti o ocazie să rosteşti în cameră câteva cuvinte binevoitoare la adresa Porţei.

O strângere de mână amicală şi la revedere cu bine

D. Brătianu

P. S. In momentul de a închide scrisoarea văzui din nou pe Salisbury. Mi-a zis că va sprijini pe lângă cabinetul său dorinţa noastră. M'a rugat să-i dau o relaţie despre drumurile militare ce ar putea avea armata rusă dela fruntariile Bucovinei până la gura Dunării. Fă în chip a-ţi procura o notiţă în privinţa aceasta şi a mi-o trimite cu Cantacuzino. Căpitanul Constantin Brătianu din statul major mi se pare că a cam studiat această chestiune.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 152—157.]

627

Brăila, 3 Decembrie 1876

Domnul Vice-consul italian cu nota 89 cere scutirea de cuartir a supuşilor săi, bazat pe o convenţie între România şi Italia care stipulează aceasta. Neposedând această convenţiune, rog ordonaţi ce trebue să facem în această privinţă.

P. Prefect,
Miller

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 84.]

628

Pera, 3 Decembrie 1876

Reprezentantul Italiei mi-a spus şi el că Conferinţa nu ar putea să se ocupe de chestiunea neutralităţii noastre; a mai adăogat că nu numai că nu a primit nicio instrucţiune în această privinţă, dar că nu are instrucţiuni nici măcar în ce priveşte punctele memoriului, de care i-am vorbit. Mi-a făgăduit că le va cere pe acestea.

General Ghica

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1878, p. 50. Textul în limba franceză. Telegramă.]

629

[Craiova,] 4 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a răspunde la telegrama Dv. No. 5523.

S'au luat măsuri a nu trece Dunărea Bulgari înarmaţi şi nici a se tolera întruniri de asemenea oameni.

Aceia care trec, vin pentru lucrări de dulgherie cu barde, ferestrae, săcuri şi alte instrumente; din ei foarte rar au câte o armă şi care li se popreşte la punct a li se înapoia la plecare. În faţa conflictelor ce se petrec în afară, opiniunea publică înclină pentru neutralitate.

In zilele acestea a fost în Craiova, un sârb, Dimitrie Stoianovici, cu gradul de sergent din insurgenţii Herţegovinei şi ieri a plecat la Bucureşti să caute pe un frate al său ce este arnăut la vreo casă, având a lua nişte bani dela el.

Binevoiţi vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Prefect,
Pârâianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 98.]

630

Călăraşi, 4 Decembrie 1876

Domnule General,

In conformitate cu ordinile Domniei voastre de sub No. 111 şi 6371 am onoare a vă supune la cunoştinţă că în cursul săptămânei dela 21—28 Noembrie nu s'a ivit niciun eveniment.

Vineri însă, la 26 ale curentei au sosit la Silistra patru şlepuri dela Vidin încărcate toate cu muniţii de răsboi.

Comand. Batal. 5,
Căpitan A. Vetter

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 76.]

631

[Bârca,] 4 Decembrie 1876

D-l prefect al districtului prin ordinul No. 18131, comunică că după încunoştiinţarea făcută de dl. comandant al batalionului II din regimentul I de Dorobanţi, prin adresa No. 956, că dl. ministru de Războiu a dispozat a se aduna armele dela comune, rămânând numai câte 4 de fiecare comună şi în consecinţă căreia vă invit d-le primar ca, cât mai urgent să puneţi la dispoziţiunea şefului de garnizoană armele, reţinând numai 4 pe seama comunei care şi acelea se vor lua de către miliţieni, când vor primi ordin de chemare sub drapel.

p. subprefectul plăşii Balta,
A. Lăzărescu

[Arh. Primăriei Nedeea, dos. Nr. 27/1876, f. 73. Copie fişă M. St. M.]

632

[Viena,] 5 Decembrie 1876

Am primit depeşa d-voastră dela 14 l. c. şi vă răspund următoarele:

Nu ne aparţine de a desemna României o linie de purtare din punctul nostru de vedere. Ceiace putem face este de a o lumina asupra atitudinei [ce] i-l impune propriul său interes şi asupra modului cum ne propunem a ne conduce cu dânsa.

Nu poate fi vorba de vreo invaziune din partea Turcilor. Turcii tăgăduesc că ar avea aseminea intenţiuni. Aceasta ar fi un non-senz şi din punctul de vedere strategic. Dealtminterea, dacă România ar voi să se apere contra unei aseminea eventualităţi noi nu am avea nimic de obiectat.

Faţă cu rezultatul conferinţei, n'ar fi probabilă o invaziune nici din partea Rusiei. Dacă totuşi s'ar întâmpla, lucrurile s'ar prezenta pentru guvernul

Român mult mai simplu decât pare că se admite acolo, căci România nu va avea să aleagă între noi şi Rusia. O alipire către noi ar fi în interesul chiar al României, binevenită, n'ar implica câtuşi de puţin o politică anti-rusă. In caz de invaziune rusească România ar trebui să declare că cedează înaintea forţelor superioare, să-şi retragă trupele şi să rămâie neutră. Este şi cea mai bună. In modul acesta România păstrându-şi situaţiunea politică şi teritorială, — n'ar veni în coli.iune nici cu noi, nici cu Rusia.

Noi, din partea noastră, putem da asigurări că pe cât timp România va păstra o atitudine corectă faţă cu Austro-Ungaria, noi, atât în interesul nostru cât şi în interesul României, nu vom admite în niciun caz o atingere la situaţiunea sa politică nici la interesele sale teritoriale.

Acesta este limbagiul pe care îl veţi ţine faţă de d-l Bălăceanu şi dacă sunteţi direct întrebat chiar faţă cu d-l Brătianu.

Andrássy

Pentru traducere conformă,
C. G. Mano

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 194. Traducere contemporană.]

633

Pera, 5 Decembrie 1876

Marchizul de Salisbury mi-a vorbit, în privinţa garanţiei speciale a neutralităţii noastre, cu aceleaşi cuvinte ca şi declaraţiile lui Sir Elliot. Trimit Excelenţei Voastre, prin curierul de Marţea viitoare, un rezumat al convorbirii noastre.

General Ghica.

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1878, p. 50. Textul în limba franceză. Telegramă.]

634

Belgrad, 5 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea a anexa prezentei decretul Principelui Serbiei asupra reformei armatei sârbe. S'a şi început, pe această bază, chemarea oamenilor sub drapel. Se pare că armata ar fi concentrată pe Drina. Se instalează baterii la Cladova şi la Palanka.

La Belgrad se pregăteşte incartiruirea jandarmeriei ruseşti, care, se zice, că ar sosi în curând.

De câteva vreme Ruşii sosesc fără intrerupere. Este puţin probabil ca ofiţerii ruşi, care au plecat, să se înapoieze aici, cel puţin cea mai mare parte dintre ei.

Nevoile armatei sârbe sunt foarte mari. Trebue cumpărate sau refăcute mantalele, încălţămintea, armele şi muniţiile, iar guvernul sârb este cu desăvârşire lipsit de bani.

Guvernul sârb va avea de luptat cu mari greutăţi pentru a putea strânge din nou o armată al cărui număr să fie cel plănuit, pentru a putea reîncepe războiul, odată armistiţiul expirat, chiar dacă n'ar fi vorba decât de un război pur defensiv. Dacă această ţară nu primeşte ajutor în oameni şi, mai ales, în bani, mi se pare că, în condiţiile actuale, ea riscă foarte mult din partea Turcilor, dacă vor reîncepe ostilităţile.

Domnul Marinovici se află tot la Petersburg şi nu se ştie nimic asupra rezultatului misiunii sale. Este tratat cu cea mai mare curtenie şi este deseori chemat să cineze la palat, unde este adus cu o trăsură a Curţii.

Generalul Cernaiev s'a dus la Viena, de unde, din ordinul Impăratului Rusiei, a plecat la Chişinău, pentru a se pune la dispoziţia marelui Duce Nicolae. Şi-a lăsat aci toate lucrurile şi se crede că se va reîntoarce.

Comisia militară însărcinată cu trasarea zonei neutre şi-a sfârşit lucrările pe Timoc şi Morava şi a plecat pe Drina şi în Bosnia, de unde este aşteptată la Belgrad, peste câteva zile. Pe Ibar, a fost trasată o zonă, de bună înţelegere, între comandanţii sârbi şi turci. In această regiune trupele sârbe au rămas în posesia unei anumite porţiuni din teritoriul turc, cu vreo cinzeci de sate.

Englezii au organizat ajutoare cu adevărat minunate pentru a veni în sprijinul nenorocitelor victime ale războiului. Mii de haine călduroase, de pături şi de perechi de încălţăminte, au fost trimise din Anglia, Consulatului britanic de aici, spre a fi împărţite în regiunile pustiite de război. Doi medici englezi, reprezentând societăţile de binefacere al Doamnelor din Birmingham şi din alte oraşe din Anglia, se ocupă aici cu strângerea orfanilor. Au şi găsit 116 copii, băeţi şi fete. Vor construi la Belgrad un orfelinat, unde aceşti copii vor fi întreţinuţi şi crescuţi de către profesori sârbi sub direcţia unui englez.

S'a produs la Belgrad un incident care a pus guvernul sârb într'o situaţie foarte grea faţă de Austria; această situaţie ar putea deveni foarte critică, după împrejurări; la un moment dat ea a fost pe punctul de a degenera şi de a duce la ocuparea austriacă a Belgradului.

Iată de ce incident este vorba:

Vreo patruzeci de Bulgari, care se aflau în Muntenegru, au părăsit această ţară, din pricina vieţei rele pe care o duceau acolo şi s'au refugiat în Dalmaţia. Negăsind aici de lucru, ei fură socotiţi ca vagabonzi şi se luară măsuri de repatriere. Cu această ocazie, guvernul austriac nevrând să pară că doreşte a-i da în mâna Turcilor, îi întreabă unde vor să meargă. Ei cerură să fie trimişi la Galaţi. Fură îmbarcaţi, după sosirea lor la Pesta, pe vaporul « Radeţchi » pentru a fi duşi, conform cererii lor, la Galaţi. Pe drum se temură însă că ar putea fi debarcaţi în ţara lor, pe coastă turcă; cuprinşi de panică, când sosiră

în faţa Belgradului, unde vaporul trebuia să se oprească, ei se grăbiră să debarce, cerând ajutorul mulţimii, adunată pe chei la ţipetele lor. Coborâră cu toţii la uscat, în timp ce mulţimea adunată ţinea parâmele vasului pentru a-l împiedica să plece. Intre timp, un comisar de poliţie, însoţit de jandarmi, se urcă pe bord, pretinzând să viziteze vasul pentru a constata dacă nu mai sunt şi alţi Bulgari reţinuţi.

Căpitanul protestă şi se opuse vizitării vaporului său, iar comisarul nu se retrase în sfârşit decât în urma asigurării pe care i-o dădură Bulgarii că nu lipseşte niciunul dintre ei.

Chestiunea, raportată la Viena, unde se mai afla încă Principele Wrede, Agentul Austriei în Serbia, trezi, în primul moment, indignarea generală şi fu chiar vorba de ocuparea militară a Belgradului. Dar în urma altor rapoarte şi a explicaţiilor date de către guvernul sârb, se hotărî ca, şi de data aceasta, guvernul austriac să se mulţumească cu scuze, pe care Principele Wrede fu însărcinat să le ceară guvernului sârb. Principele Wrede sosi acum trei zile, urmat îndeaproape de două monitoare de război, care se fixară în faţa fortăreţei, şi adresă guvernului sârb o notă prin care cerea satisfacţie. Punctele cerute sunt:

1) Guvernul sârb să prezinte scuze formale agentului Austriei.

2) Să fie pedepsit comisarul de poliţie, după o anchetă la care ar asista şi un delegat austriac.

3) Să declare Bulgarii debarcaţi, în faţa agentului Austriei, că doresc să rămână în Serbia.

Guvernul sârb va acorda tot ce i se cere şi, astfel, incidentul va fi lichidat. Gravitatea chestiunii consistă în aceea că nota mai sus amintită, este precedată de o enumerare a ofenselor pe care Austria socoteşte a le fi primit din partea Serbiei, enumerare care se încheie prin declaraţia că, la prima încălcare a dreptului ginţilor din partea Serbiei, Austria va consdidera guvernul Sârb ca incapabil de a face respectat acest drept şi va lua, fără alt avertisment, aspre măsuri practice pentru a-şi ocroti demnitatea şi interesele.

Ofensele enumerate sunt următoarele:

1) Insultă adusă, în primăvară, Agentului Austriei.

2) Focurile de armă pe care grănicerii sârbi le-au tras asupra unui vas austriac.

3) Torpila pescuită pe malul austriac şi care ar fi putut pricinui mari nenorociri, deşi guvernul sârb făgăduise, în chip formal, că va curăţi apele Dunării de astfel de mine puse din ordinul său.

4) Faptul constatat că soldaţii sârbi au tras focuri de armă pe coasta Orşovei, punând astfel în primejdie viaţa unor pescari austriaci şi

5) ultimul incident, mai sus povestit.

Am avut cu Principele Wrede o convorbire care mi se pare demnă de a fi reprodusă, în titlu confidenţial.

Principele nu-mi ascunse că guvernul său este foarte nemulţumit, atât de guvernul sârb cât şi de Principele Milan.

Imi demonstră cu cât mai înţeleaptă este purtarea Muntenegrului care, aflându-se într'o situaţie asemănătoare cu aceea a Serbiei, a ştiut, spre deosebire de aceasta din urmă, să nu-şi înstrăineze simpatia Puterilor.

Că Principele Nicolae, cu toate marile sale greutăţi interne şi cu toate legăturile sale cu Rusia, căreia îi datorează atât, nu a devenit totuşi, un *simplu prefect* rus, după expresia Principelui Wrede.

Că Maiestatea Sa Impăratul Austriei nu uită atitudinea Principelui Nicolae. Că Muntenegrul va fi desigur răsplătit printr'o mărire însemnată de teritoriu, cu consimţământul unanim al Puterilor, al căror concurs a ştiut să şi-l câştige, neexceptând Turcia. Că Serbia s'a pus rău cu toate guvernele străine, şi că guvernul din Viena, în special, nu va face nicio sforţare, în viitor, în favoarea Serbiei. Că, dimpotrivă, nota ce a fost acum înmânată guvernului sârb, va fi publicată, mai ales în vederea Puterilor semnatare ale Tratatului dela Paris, ca o datorie şi pentru a înştiinţa Europa că Austria nu va merge mai departe decât această din urmă concesie.

Principele Wrede îmi vorbi şi de România, spunându-mi că atitudinea guvernului noastru este apreciată la Viena şi că se nădăjdueşte că şi de aici înainte guvernul român va da aceleaşi dovezi de chibzuinţă şi capacitate.

Că nimeni nu se gândeşte să ne pună în acelaşi rând cu popoarele din peninsula Balcanică. Că ţara noastră este un stat legal şi civilizat, cu un guvern şi cu instituţii pe deplin potrivite celor din Occident, un stat care dă dovezi de vitalitate adâncă şi de progres. Că viitorul României este neîndoios şi că independenţa şi garanţia Puterilor stă la capătul drumului pe care ne aflăm. Dar că i se pare că momentul nu este potrivit pentru a agita chestiunea neutralităţii noastre din pricina actualei atitudini a Rusiei. Discutarea neutralităţii ar putea să pară o sfidare faţă de această Putere, acum când toate sforţările tind a îndepărta neînţelegerile actuale cu mult prea numeroase.

Guvernul sârb intenţiona să trimită pe cineva la Constantinopol pentru a apăra interesele Serbiei, dar s'a renunţat la această idee în urma părerii Domnului Marinovici că faptul nu ar fi bine văzut la Peterburg; nimeni nu va mai fi trimis.

S'au tipărit bancnotele, dar nu cred că vor fi emise decât la ultima extremitate.

Domnul Carzov a sosit ieri dela Peterburg, de unde a adus 300.000 de ruble pentru refugiaţi în Serbia. A fost curând urmat de un general rus şi de un funcţionar superior civil. Se pare că acest general ar fi adus câteva milioane de ruble. Dar Ruşii nu ar vrea să dea aceşti bani pe mâna actualului guvern şi vor ţine ei banii, pentru moment, până la noi ordine.

Se pare că Domnul Carzov ar mai fi adus şi asigurarea că, dacă Conferinţa nu ar izbuti, atunci ajutoare în trupe şi bani nu vor lipsi Serbiei din partea

Rusiei. Se vorbeşte mult aici de cât ar fi de folositor Rusiei ca, în caz de război, să aibă un corp de armată ce ar opera pe Timoc, intrând în Bulgaria şi luând astfel pe la spate fortăreţele turce. Nu se ştie însă nimic pozitiv asupra acestui punct. Intoarcerea generalului Cernaiev, dacă se va produce totuşi, va lămuri acest punct. Nu se poate deasemenea şti în ce măsură le-ar place Austriecilor să vadă un corp de armată rus în Serbia, căci este limpede că lucrul va avea altă importanţă decât cele câteva mii de voluntari ruşi în serviciul Serbiei.

Cam acestea sunt ideile care îngrijorează guvernul şi opinia publică. Părerile sunt, în genere, împărţite asupra acestei chestiuni. Unii cred că Rusia va trimite un corp de armată, alţii se tem că Rusia va dori să se elibereze de chestiunea Sârbă, din pricina cerinţelor unei politici de concesiuni faţă de Austria.

Orice se va întâmpla, aceasta ţine de secretele viitorului plan de campanie, care nu pot fi divulgate.

Pentru moment, situaţia acestei ţări este jalnică: miserie şi ruină înlăuntru, temerea de a fi părăsită de singurul sprijin în care nădăjdueşte, deşi îl urăşte.

Duminică, 5 curent, Turcii au evacuat Gionid şi poziţiile lor în faţa Deligradului şi, dupăce au nimicit toate fortificaţiile, s'au retras în spatele Alexinatului.

Binevoiţi a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţii.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 245—247. Originalul în limba franceză. Raport confidenţial.]

635

Bucureşti, 5 Decembrie 1876

Cu titlul de informaţie autentică, vă înştiinţez că din nefericire de ieri seară demisia Domnului Sturza este irevocabilă. Ministrul de Interne este însărcinat cu interimatul Ministerului Lucrărilor Publice.

Totuşi, nimic nu este schimbat în privinţa politicei Cabinetului. Aşteptăm dela Poartă, pentru astăseară sau mâine, o nouă declaraţie deja promisă de către Ministerul Afacerilor Străine otoman.

[*Documente Oficiale. — Garanţia Neutralităţii României. Retrocesiunea Gurilor Dunării*, Bucureşti, 1878, p. 68. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

636

Bucureşti, 5 Decembrie 1876

D. Ministru de Externe prin adresa No. 12529 îmi comunică informaţiunea primită dela Consulatul general al Austro-Ungariei, că cu toate numeroasele note ce Vice-Consulul imperial şi regal din Focşani v'a adresat, autorită-

ţile locale continuă a cantona soldaţi în casele supuşilor austro-ungari şi că acel Vice-Consul nu obţine nici măcar un răspuns la reclamaţiunile sale.

Vă comunic D-le Prefect, cele ce preced şi conform cererii ce face D. Ministru de Externe prin adresa sus-citată, vă invit să observaţi stipulaţiunile în virtutea cărora supuşii austro-ungari sunt exemptaţi de cuartiruirea militară şi să faceţi a se ridica soldaţii ce locuesc deja la ei.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 83.]

637

Constantinopol, 6 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am avut onoarea de a informa, prin diferite telegrame cifrate (28 Noebrie/10 Decembrie Nr. 1674, 2/14 Decembrie Nr. 2379 şi 2447, 3/15 Decembrie Nr. 2635) pe Excelenţa Voastră asupra rezultatului convorbirilor mele cu Domnii Plenipotenţiari francezi, britanici şi italieni, cu privire la o garanţie specială de neutralitate, urmând a fi obţinută în favoarea României. Domnul Marchiz de Salisbury, pe care nu l-am putut întâlni decât de curând, mi-a vorbit tot atât de lămurit ca şi colegul său, Sir Henry Elliot. Potrivit telegramei mele cifrate din 5/17 curent, Nr. 2994, mă grăbesc să comunic Excelenţei Voastre, rezumatul, pe cât se poate de exact, al ideilor pe care Domnul delegat special al Foreign Office-ului la Conferinţă le-a desvoltat în faţa mea.

« Chestiunea neutralităţii României, mi-a spus domnul Marchiz de Salisbury, prezintă, fără îndoială, avantagii. Dar a o ridica astăzi, în momentul în care Europa încearcă o sforţare supremă pentru a menţine pacea, pe baza tratatelor existente, ar însemna a arunca sămânţa unor noi complicaţii, a provoca discuţii supărătoare, a înrăutăţi situaţia, prin ea-însăşi destul de rea şi a face să avorteze în chip aproape neîndoios opera conferinţei. A cere ridicarea României la rang de stat neutru fără o garanţie europeană specială, înseamnă a cere schimbarea pactului internaţional din 1856, în măsura în care el reglementează situaţia politică a Principatelor Dunărene. Este însă puţin probabil că puterile vor consimţi să primească şi să ocrotească o cerere de această natură. Deşi tratatul dela Paris a suferit grave atingeri în multe din părţile sale, el rămâne totuşi intact în acele prevederi ale sale care organizează în Orient un nou drept public european, pe respectarea căruia Puterile par a pune mare preţ.

Aceasta în ce priveşte teoria. Dar să trecem la latura practică. Inovaţia propusă ar constitui ea un progres serios, ar aduce ea o înbunătăţire adevărată? Se spune că garanţia generală, stabilită prin tratatul din 1856, nu este decât fictivă. Fie. Dar, având în vedere actuala criză, o garanţie specială acordată României ar fi ea oare mai eficace? Singurul mijloc de a o face să fie urmată

de un efect folositor ar fi ca Puterile Semnatare ale tratatului de garanţie să-şi ia anganjamentul să socotească orice încălcare a acestui tratat şi orice atingere adusă neutralităţii României ca un *casus belli*. Aceasta este situaţia Belgiei şi a Elveţiei. Se va admite oare ca situaţia României să fie identică sau măcar asemănătoare cu aceia a acestor două State? Nimic nu îndreptăţeşte o asimilare. Datorită situaţiei lor geografice — pentru a nu considera decât acest aspect al chestiunii — Belgia şi Elveţia se află în vecinătatea ţărilor garante şi pot fi uşor acoperite împotriva unei demonstraţii ameninţătoare şi grabnic ajutate împotriva unui atac efectiv; pe când România, departe cum este de cele mai multe din Puterile a căror garanţie o doreşte, nu ar putea să le trimită la vreme strigătul său de alarmă. Măsurile pe care Europa le-ar lua în folosul ei ar rămâne sterpe, căci niciun ajutor nu ar fi destul de grabnic pentru a o salva dela dezastru. Dar dacă nu se poate spera ca garanţia specială dată României să fie sancţionată prin clauza de *casus belli*, şi, prin urmare, ştiind că această garanţie este condamnată să rămână literă moartă, este oare de presupus că Europa va consimţi să întreprindă o muncă a cărei inutilitate ea o va fi înţeles din capul locului? Desigur aceleaşi motive au împiedicat ca garanţia această acordată în 1856 Imperiului otoman să fie, din partea Puterilor garante, complectată prin sancţiunea de *casus belli*. De aci provine caracterul atât de nesigur al inviolabilităţii teritoriului turc. Nenorocirea României stă în faptul că ea este calea directă care duce în Turcia. Cele mai îndemânatice construcţii diplomatice s'ar prăbuşi, îndată ce o putere ar avea interesul să le uite sau ar fi hotărâtă să le calce. Dreptul ar face loc forţei, care ar deveni atunci, mai mult decât oricând, supremul argument. Măriţi-vă bogăţiile, spuse, sfârşind, convorbitorul meu. Scoateţi cât puteţi mai multe foloase din jertfele pe care le faceţi. Instăriţi-vă, căutaţi ca singuri să fiţi în stare de a opune o barieră, desigur nu de netrecut, (România nu poate pretinde atât de mult), dar totuşi, o piedică serioasă primejdiilor de care vă temeţi, şi Europa va acorda atenţie cauzei dvs., tocmai datorită sforţărilor pe care le veţi face ».

Astfel mi-a vorbit, Domnule Ministru, Marchizul de Salisbury. Fireşte că nu am lăsat fără răspuns argumentele Domniei Sale. Am încercat să-i demonstrez că garanţia specială, care ar urma să fie creată, ar avea, orice s'ar spune, ceva mai multă eficacitate decât actuala garanţie sub care trăim şi sub care putem şi pieri. România, declarată ţară neutră, ar înceta *ipso facto* de a mai face parte integrantă din Imperiul otoman şi s'ar despărţi în chip definitiv, de Orient. Odată cu aceasta, Puterile care se află în neînţelegere cu Turcia, n'ar mai putea folosi vreun pretext fals, dar cu o aparenţă de legalitate, pentru a trece prin România şi a o ocupa, sau a o lua chiar ca zălog, dacă cumva cearta se transformă în război. Principiul care înglobează România în Imperiul otoman este acela care-i crează o situaţie atât de nestatornică şi primejdioasă. A suprima acest principiu, din care decurg cea mai mare parte din relele actualei situaţii, înseamnă a crea, prin aceasta chiar, securitate

Europei, din moment ce, astfel, s'ar putea micşora riscurile unui război în Orient şi constitui temeiul de căpetenie al unei păci solide.

Domnul delegat special al Angliei îmi răspunse că argumentarea mea nu ţinea socoteală de un element esenţial al chestiunii: forţa. Puterea pe care interesul său ar împinge-o spre şi împotriva Turciei, nu ar şovăi, trecând peste noul drept pe care l-ar invoca România, să violeze teritoriul român, pentru a-şi tăia un drum.

Care ar fi în această ocazie, valoarea practică a garanţiei?

Domnul Marchiz de Salisbury fiind reclamat de alte probleme, convorbirea noastră se opri aici.

Rog pe Excelenţa Voastră să..........etc.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 164 şi 165. Reprodus parţial în *Documente Oficiale*, 1878, p. 51—53. Originalul în limba franceză.]

638

Pera, 7 Decembrie 1876

Ministrul de război otoman pregăteşte eventualele planuri de campanie. Se intenţionează a ocupa Calafatul, pentru a ameninţa de acolo flancul şi spatele armatei inamice, destinată să opereze, fie în Bulgaria, fie prin Serbia. Se poate presupune că Turcii ar voi să pună mâna pe acest punct, de o atât [de mare valoare] strategică pentru ei, chiar dela începutul războiului, pentru a o lua înaintea duşmanului.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 292. Reprodus în *Documente Oficiale* 1878, p. 54. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

639

Bucureşti, 7 Decembrie 1876

Suntem fericiţi văzând cum Italia merge alături de Puterile occidentale, în toate chestiunile ce ne privesc. Cum presupun că Domnul Melegari a şi dat Ministrului său la Constantinopol instrucţiunile făgăduite, în sprijinul chestiunii neutralităţii garantată a României, vă rog să exprimaţi guvernului italian toată recunoştinţa noastră pentru binevoitorul său sprijin în această chestiune, de cea mai mare importanţă pentru noi.

Trimiteţi-mi ziarele care vorbesc despre chestiuni în legătură cu afacerile noastre.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 167. Originalul în limba franceză.]

640

București, 7 Decembrie 1876

Cunoaşteţi importanţa pe care o dăm chestiunii garanţiei speciale în favoarea ţării noastre. Am primit deaceea cu cea mai mare satisfacţie declaraţiile făcute în această privinţă de Excelenţa Sa Ducele Decazes, cuprinse în raportul dvs. dela 10/22 Noembrie. Vă rog să vă duceţi îndată la Domnul Ministru al Afacerilor Străine şi să-i exprimaţi întreaga noastră recunoştinţă şi gratitudine pentru noua dovadă de simpatie pe care ne-a dat-o, autorizând delegaţii săi la Constantinopol să supună şi să sprijine în sânul Conferinţei, chestiunea neutralităţii noastre garantată.

Căutaţi să aflaţi şi comunicaţi-mi dacă această chestiune va fi pusă chiar la prima întrunire oficială a Conferinţei.

Ar fi bine să grăbiţi această chestiune şi cu Lordul Lyons Guvernul englez pare foarte dispus să sprijine neutralitatea noastră garantată. Luaţi, aşa dar, contact cu ambasadorul englez şi faceţi-l să vorbească asupra acestei chestiuni. Intrebaţi-l, în numele dvs. personal, dacă crede că cererea noastră, privitoare la această afacere, va obţine sprijinul puterilor garante în sânul Conferinţei şi în ce chip va fi ea prezentată de către plenipotenţiarii englezi şi mai ales de către Marchizul de Salisbury.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 170. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1878, p. 53. Originalul în limba franceză.]

641

București, 8 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

La nota Agenţiei Serbiei sub No. 649/660, am primit aci anexată petiţiunea prin care supusul sârb Alexandru Dimitrevici, director al Şcoalei bulgare, domiciliat în strada Craiovei No. 50, suburbia Sf. Ilie, se plânge că s'au dat doi soldaţi la locuinţa sa, deşi are numai o cameră.

Recomandând dar D-Voastră menţionata petiţiune, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiţi a lua dispoziţiuni pentru ridicarea imediat a cuartirului militar dela domiciliul suszisului.

Primiţi, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

p. Ministru,
M. Mitilineu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 90.]

642

Pera, 9 Decembrie 1876

Mi se pare aproape sigur că conferinţa nu doreşte a avea plăcerea de a se ocupa de cererea noastră de neutralitate, care nu va fi nici măcar supusă. Dacă Savfet Paşa nu ar fi el preşedinte, ceilalţi membri nu au niciun fel de instrucţiuni.

Imi trebue trei acte separate de depline puteri:

1) Pentru cerere de neutralitate. 2) Pentru convenţii şi alte chestiuni; căci Turcii nefiind favorabili cererii Deltii, refuză de a supune conferinţei chiar şi cererea de neutralitate. Dacă intenţionăm să introducem deodată cele două chestiuni, o scrisoare a Principelui ar putea, poate, uşura tratativele; ar trebui o scrisoare exclusiv de referire [1]) pe care nu aşi înmâna-o decât în momentul în care aşi şti care va fi răspunsul Sultanului. Conferinţa oficială se va deschide, probabil, Sâmbăta viitoare şi va fi precedată de promulgarea constituţiei. Grăbiţi-vă.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 171. Originalul în limba franceză.]

643

Bucureşti, 10 Decembrie 1876

Domnule agent,

Relaţiunile ce mi-aţi dat despre însărcinarea dlui Henry Hotze la Londra şi folosul ce am trage din informaţiunile exacte ce presa engleză ar putea da despre situaţiunea noastră socială şi politică, mai cu seamă că împrejurările de faţă mi-au dat îndemnul de a vă ruga să binevoiţi a lua pe d. Hotze sub direcţiunea d-voastră, înlesnindu-i cât se va putea mai bine mijloacele de informaţiune asupra celor cuprinse în raportul d-voastră Nr. 486 din 15 Decembrie corent. Cât pentru a i se încredinţa o misiune comercială în Anglia, socotesc că timpul nu este sosit încă, convenţiunea noastră de comerţ cu Marea Britanie nefiind încă încheiată în mod definitiv. Sper că prin bunele d-stră raporturi presa engleză atât de puternică în lume va fi în curând în stare să cunoască şi să aprecieze interesele şi drepturile noastre, luminând pe deplin ţelul către care tindem cu atâta zel.

Primiţi etc. ...

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 31, f. 9.]

644

Bucureşti, 10 Decembrie 1876

Domnule trimis extraordinar,

Atât din scrisoarea dv. privată din 3/15 curent, cât şi din raporturile verbale ce mi-a adus secretarul d-voastră, am aflat cu plăcere primirea distinsă

[1]) E vorba de o scrisoare prin care Domnitorul să felicite pe Sultan pentru urcarea pe tron

ce v'a făcut ministrul afacerilor străine al Sublimei Porţi, precum şi reprezentanţii puterilor garante.

Nu mai puţină plăcere a simţit guvernul M. S. domnului aflând că guvernul M. S. Sultanului pare dispus a se ocupa de justele şi legitimile revendicări formulate prin memoriul nostru din 15/27 Iuniu trecut şi a sprijini în sânul conferinţei chestiunea garanţiei neutralităţii perpetue a României. Această din urmă afacere fiind prin consecinţele ei de natură a se impune înainte de toate preocupărilor noastre, m'am grăbit, Domnul meu, a face din nou demersuri în favoarea ei prin agenţii ţării acreditaţi pe lângă puterile garante. In aşteptarea răspunsului ce voi primi dela agenţii noştri în urma instrucţiunilor ce le-am dat datoria noastră este a continua campania diplomatică ce am întreprins pentru a obţine această neutralitate garantată ce va da ţării o situaţiune analoagă cu aceia ce a fost creată Sviţerei la 20 martie 1815 şi Belgiei prin *tratatul de garanţie* din 1870.

Vă rog dară a stărui în acest senz atât pe lângă Sublima Poartă cât şi pe lângă toţi representanţii puterilor garante. Exeperienţa şi tactul ce aveţi ne dispensă de a vă indica mai cu deamăuntul cele ce aveţi de făcut. In ceiace se atinge de negocierile noastre relative la puntele coprinse în Memoriul presentat Sublimei Porţi la... toate aceste punte, afară de unul singur, adică relativ la posesiunea de către Turcia a Deltei Dunării, pot fi resolvate de îndată de către Sublima Poartă. Şi această soluţiune s'ar obţine cred, foarte lesne pentru cele indicate în memoriu sub Nr. I. II. III. IV. prin încheierea unei convenţiuni de comerciu în condiţiunile celor ce avem deja cu Austro-Ungaria şi cu Rusia.

In adevăr prin aseminea convenţiune s'ar recunoaşte de către Turcia:

1. Individualitatea statului român şi al numelui istoric.

2. Admisiunea agentului român în corpul diplomatic.

3. Situaţiunea legală a Românilor de pasagiu sau stabiliţi în Turcia (atunci se va obţine şi soluţiunea asupra căreia mi-aţi atras atenţiunea prin scrisoarea privată şi care face obiectul notei agenţiei ţărei la Constantinopol sub Nr. 179 din 23 aug. 18/6 Septembrie).

4. Paşaportul român şi exerciţiul deplin al dreptului de a avea agenţi consulari.

Prin urmare n'ar rămânea de regulat mai în urmă decât delimitarea frontierei fluviale dela Gruia la Reni şi chestiunea încheierei convenţiunilor telegrafice, postale şi de estradiţiune (vezi nr. 4 şi 5 din memoriu) ceiace nu va prezenta nicio dificultate, odată ce convenţiunea de comerciu va fi încheiată. Pentru a atinge acest scop, vin a vă autoriza ca să propuneţi Sublimei Porţi în aşteptarea încheierei acestei convenţiuni, preschimbarea unor declaraţiuni pentru admiterea unui regim provizoriu în ceia ce priveşte relaţiunile noastre cu Turcia, declaraţiuni identice cu cele preschimbate între noi cu Francia, Italia şi Anglia. In prevedere că Sublima Poartă va accepta această propunere,

vă trimit pe lângă aceasta deplinele puteri în basa cărora veţi şi putea subscrie cu E. S. Savfet Paşa o aseminea declaraţiune. Veţi găsi sub acest plic textul declaraţiunii semnată la Londra de dl. Ion Ghica şi Lordul Derby.

In nota mea adresată generalului Ghica, agentul ţării la Constantinopole la 3/15 Septembrie sunt pe larg expuse avantagiile ce Turcia însăşi ar trage din încheierea unei convenţiuni de comerciu între noi şi dânsa. Nu voi reproduce dar aici acele consideraţiuni; vă rog însă a vă concerta cu generalul Ghica şi a începe împreună negocierile pentru preschimbarea declaraţiunei pe basa textului aici anexat. Aşi dori foarte mult ca această declaraţiune să fie subscrisă împreună cu d-voastră şi de agentul ţării la Constantinopole, pentru ca titlul acestui din urmă de agent diplomatic să fie consacrat de Turcia. Dacă Sublima Poartă va face obiecţiuni în contra semnării actului în chestiune de către doi plenipotenţiari români veţi binevoi a-i răspunde că n'are decât a numi şi din parte-i un al doilea plenipotenţiar pe lângă E. S. Savfet-Paşa şi că este un uz admis ca actele internaţionale să fie negociate şi subscrise adeseori şi de mai mulţi delegaţi din fiecare parte contractantă. Noi însă nu facem nicio dificultate ca în faţa domniei voastre şi a generalului Ghica, E. S. Savfet-Paşa să rămână singur.

In privinţa punctului menţionat la art. VII din memoriu recunosc că, Sublima Poartă nu poate singură să-i dea soluţiunea justă ce suntem în drept a reclama. Intrunirea conferinţei în sânul căreia se află astăzi reprezentate toate puterile garante, facilită Turciei iniţiativa ce ar vrea a lua în această afacere. Acum mai mult de cât oricând Sublima Poarta este pusă în poziţiune de a dovedi prin acte sentimentele ce o animă în privinţa României şi despre care v'a dat şi domnia voastră asigurări. Atitudinea noastră corectă în faţa complicărilor produse prin evenimentele petrecute peste Dunăre ne autorisă de a aştepta dela dânsa o mai mare solicitudine pentru toate interesele noastre şi pentru recunoaşterea drepturilor istorice şi particulare ale României.

Delta Dunării, după cum este generalmente cunoscut, a făcut totdeauna în drept parte integrantă din teritoriul român cu toate că a fost ocupată de forţe otomane şi chiar când a fost cedată Rusiei în urma tratatului din 1812, ea a fost luată de sub stăpânirea Moldovei. Tractatul din Paris din 30 Martie 1856 restituind Moldovei prin art. 21 acest teritoriu, a consacrat într'un mod solemn dreptul nostru de posesiune asupra porţii restituite. Nu voiesc a examina aici motivele pentru cari mai târziu puterile au revenit asupra acestei dispoziţiuni prin protocolul din 6 Ianuariu 1857, prin actul din 11 Aprilie şi prin tractatul din 19 Iuniu acelaşi an. Voi insista însă asupra consecinţelor ce are pentru noi ultima deciziune a puterilor, deciziune contrarie tuturor principiilor dreptului internaţional. Aceste consecinţe sunt pe larg expuse în memoriul din 15/27 Iuniu. Este dar just, este echitabil ca Europa să ne restituie ceiace ni se cuvine de drept, adică Delta Dunării; talvegul braţului St. George constituind din vechime linia de demarcaţiune

între noi şi Turcia. Cererea noastră este bazată chiar pe tractatul din Paris din 30 Martie 1856. Ceiace nu s'a găsit poate de cuviinţă de a se da atunci principatului Moldovei, cred că astăzi nu se mai poate refuza de a se retroceda României.

Reclamăm dar în numele Justiţiei ca Turcia şi Puterile garante să revină la clausele clare şi precise ale acestui tractat pentruca teritoriul nostru, teritoriu care ne-a aparţinut încă dela formarea statului român, teritoriu care se afla în posesiunea noastră în secolul al XIV când Turcia şi-a aşezat dominaţiunea în Europa, să fie anexat Moldovei conform art. 21 din zisul tractat care sună: « Le territoire cédé par la Russie sera annexé à la principauté de Moldavie ».

Vă rog, domnule trimis extraordinar a depune toată activitatea şi devotamentul de care aţi dat necontenit dovezi pentru interesele ţării noastre spre a persuade pe guvernul M. S. Sultanului că este chiar de interesul Turciei ca să ni se restituie delta Dunării ce ni s'a luat prin acte ulterioare tractatului din Paris şi contrariu dispoziţiunilor, acestui din urmă. Astfel s'ar da şi nouă consacrarea acestui tractat care este în dreptul public modern baza fundamentală a statului nostru politic şi a integrităţii teritoriului României.

Primiţi....

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, 178, 179, 180, 181. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1878, p. 54—57.]

645

Bucureşti, 10 Decembrie 1876

Domnule Colonel,

In urma ordinului Ministerului Nr. 10.288 regimentul I Roşiori compus din 4 escadroane, în ziua de 5 ale lunei curente, a afectat la gara Filaret, operaţiunile de îmbarcare şi debarcare, pentru care am onoare a vă adresa raportul următor.

1) Materialul pus la dispoziţia regimentului se compunea din 2 feluri de vagoane de marfă acoperite şi vagoane de vite.

Cele dintâiu mai avantajoase, putând conţine 6 cai în dimensiunile următoare:

6 m. 25 cm. lungime, 1 m. 90 înălţime, 2 m. 60 lărgime, grosimea podelelor mai mare de 4 cm. cele mai mici putând conţine numai 4 cai, au o lungime de 4 m. 50 cm., o lărgime de 2 m. 10 cm. şi o înălţime de 1 m. 75 cm. în punctele cele mai joase, grosimea podului era suficientă, însă la aceste vagoane lipsa accesoriilor prevăzute de regulament adică drugi, belciuge pentru legatul cailor, scaune şi celelalte.

Cheiul de îmbarcare are o întindere suficientă pentru a se încărca 7 vagoane deodată, însă fiindcă mărfurile erau grămădite într'un cap al cheiului, regimentul nu poate încărca decât 6 vagoane deodată.

Impreunarea vagoanelor cu cheiul se face prin punţi având mărimea uşilor de la vagoane.

2) Escadroanele au sosit la gară unul după altul la o oră de interval. Efectivul lor era dela 85—90 cai. La sosirea sa fiecare escadron se aşează cu frontul paralel cheiului.

Ofiţerii după inspecţia făcută fiecărui vagon, însemna pe latura cea mare numărul cailor ce trebuia să conţie şi pe urmă designa, începând de la dreapta escadronului, numărul despărţirilor necesare pentru a încărca 6 vagoane.

In urma acestor dispoziţii, despărţirile designate, trec pe cheiu şi se formează faţă cu vagoanele respective.

La semnul reglementar, oamenii intrau cu caii în vagoane.

Vagoanele încărcate erau ramplasate prin alte 6 deşerte, pentru care designa alte despărţiri şi astfel se urma până la totala îmbarcare a escadronului.

Asemenea pentru debarcare, 6 vagoane se deşertau deodată după sosirea lor.

Vagoanele se deschideau, se pune punţi şi la semnalul regulamentar oamenii eşeau cu caii, treceau pe cheiu şi se formau la rândul lor.

Debarcarea şi îmbarcarea unui escadron se efectua în trei părţi, neputând îmbarca deodată mai mult de 36 cai.

Escadronul I s'a îmbarcat în 67 minute, având ofiţerii şi oamenii experienţa care au putut-o câştiga pe urmă pentru acest exerciţiu.

Escadronul II-le s'a îmbarcat în 55 minute.

,, III şi IV în trei carturi de oră.

Debarcarea fiecărui escadron s'a efectuat în 20 minute.

3) Aceste operaţii au dat loc la observaţiile următoare:

Incărcarea unui vagon necesită cam dela 8—10 minute cel puţin, însă unele dintrânsele s'au încărcat în $5\frac{1}{2}$ minute.

Debarcarea unui vagon s'a efectuat în 3 minute cel mult.

Blândeţea cu caii este preferabilă forţei. Caii trebue duşi la vagoane ţinuţi scurt şi unul după altul, fără a lăsa intervale între dânşii. —

La debarcare cel dintâiu cal care a părăsit vagonul trebue să stea aproape ca să nu sară ceilalţi din vagon.

Cheiul care era podit trebuie aşternut cu pae sau cu fân pentru a evita alunecări în timpul ploios cum şi sgomotul ce fac caii cu picioarele şi care îi sperie.

Toate aceste lucruri fac preferabil un cheu de pământ.

Este însă încă de dorit ca uşile vagoanelor să fie mai înalte, mai ales cele dela vagoane care n'au o înălţime suficientă, din care cauză caii se lovesc în cap.

Punţile care împreună vagoanele cu cheiul, ar trebui să aibă parapete (rampe) fiindcă, caii speriindu-se, se dau în lături şi pot băga picioarele între vagon şi cheiu.

Totdeodată se poate vedea după toate aceste, că rapiditatea unei îmbarcări depinde de întinderea cheiului, astfel dacă ar fi un cheiu, care ar permite încăr-

carea tuturor vagoanelor, un escadron n'ar pune mai mult ca un cart de oră pentru aceste operaţiuni.

Comandantul Cavaleriei de rezervă.
Col. Creţianu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 55—56.]

646

[Bucureşti,] 10 Decembrie 1876

Guvernul Sublimei Porţi şi Guvernul Alteţei Sale Principelui Carol I al României, fiind deopotrivă însufleţite de dorinţa de a reglementa provizoriu legăturile comerciale dintre cele două ţări în perioada de timp necesară pentru negocierea şi încheierea unei Convenţii Comerciale. Noi, Ministru de Stat la departamentul Afacerilor Străine, al României, autorizăm prin prezentele pe Domnul Dimitrie Brătianu, deputat, fost Ministru al Afacerilor Străine, şi pe domnul General Ghica, Agentul diplomatic pe lângă Guvernul Imperial, să încheie şi să iscălească, în numele Guvernului Princiar, în limitele deplinelor puteri speciale ce li s'a conferit, cu ministrul Afacerilor Străine al Sublimei Porţi, acele învoeli care ar fi socotite de ambele părţi ca cele mai potrivite pentru a îndeplini intenţiile mai sus formulate.

Drept care am iscălit prezentele şi le-am investit cu pecetea Ministerului Princiar al Afacerilor Străine. Făcute la Bucureşti. .... Decembrie 1876.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 187. Originalul în limba franceză.]

647

Bucureşti, 10 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin scrisoarea mea dela 26 Noembrie /3 Decembrie trecut, pe care Domnul Dumitru Brătianu a avut onoarea de a o prezenta Excelenţei Voastre, rugăm pe Excelenţa Voastră să binevoiască a da Trimisului nostru Extraordinar încredere şi crezare în toate comunicările pe care avea să i le adreseze, conform instrucţiunilor primite.

Mulţumind Excelenţei Voastre pentru binevoitoarea primire pe care a făcut-o Trimisului nostru, îmi îngădui să precizez, prin prezenta scrisoare, că principala chestiune a misiunii Domnului D. Brătianu este aceea care priveşte garantarea neutralităţii României. Sunt convins că Excelenţa Voastră va socoti, întocmai ca şi guvernul Princiar, această cerere perfect oportună şi că va binevoi să ia iniţiativa de a o prezenta şi de a o sprijini în sânul Conferinţei;

Folosesc cu plăcere această nouă ocazie pentru a vă trimite, Domnule Ministru, expresia prea înaltei consideraţii cu care sunt al Excelenţei Voastre foarte umilul şi supusul servitor.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 172. Originalul în limba franceză.]

648

Paris, 11 Decembrie 1876

Am vorbit cu Decazes despre neutralitatea noastră. Mi-a spus că nu ştie când şi sub ce formă va fi tratată această chestiune la conferinţă. Menţinerea păcii preocupă astăzi exclusiv pe toată lumea; această chestiune absoarbe toată vremea plenipotenţiarilor. Am fost la Ambasadorul Angliei, nu a primit instrucţiuni în această privinţă. Anglia, mi-a spus el, doreşte să vă păstraţi neutralitatea, dar nu vi-o poate garanta, în chip efectiv. Trebue să câştigaţi pentru această cauză mai ales puterile vecine; amănunte prin scrisoare.

Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 183. Reprodusă şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 58. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

649

Berlin, 12 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Principele de Bismark, dela care solicitasem o audienţă înştiinţându-mă prin nota verbală că « cu părere de rău nu-şi poate concede plăcerea a mă primi din cauza gravelor ocupaţiuni parlamentare » am comunicat consideraţiunile cuprinse în telegrama domniei voastre cifrată cu Nr. 812 din 8/20 Decembrie excelenţei sale domnului de Bulow — care m'a asecurat că guvernul german abundează în sentimente de sinceră afecţiune pentru România şi e totdeauna gata a apăra în limitele posibilului drepturile şi interesele noastre. In cât se atinge de cestiunile formulare în memorul din 15 Iunie a. c., domnul secretar de stat la departamentul afacerilor străine a guvenului german a zis că nu va întârzia a se înţelege asupra acestui punct cu principele Bismark; prevede însă că nu va putea face să ne bucurăm de sprijinul guvernului german decât numai dacă pretenţiunile noastre nu vor fi de natură a agrava conflictul oriental. Cât pentru sancţiunea neutralităţii noastre, domnul de Bulow a repetat că guvernul german, departe de a contesta drepturile noastre şi utilitatea neutralisărei României în sensul neutralităţii Belgiei etc... declară că nu ne poate promite un sprijin energic în afacerea neutralităţii noastre, urmând a se lua în casul unei complicaţiuni mai serioase a conflictului orientale, măsurile ce le va dicta viitoarea constelaţiune politică.

In cât priveşte întărzierea încheierii convenţiunei comerciale pe cale de elaborare, domnul de Bulow a propus un moment o amânare la Calendele grece; s'a încredinţat însă de contrariul din informaţiunile ce le-a primit de la domnul de Alvensleben. O soluţiune grabnică a diferendului ivit în cursul negoţierilor convenţiunii din cestiune, ne va asecura, cred, protecţiunea guvernului german.

In privinţa utilităţii alianţei cu Rusia sunt în posiţiune a cita şi părerea unui ilustre publicist Heinrich Treitschke care într'un articul din « Preussischer Jahrbücher », reprodus în National zeitung: Nr. 599 se exprimă că România va dobândi poate din alianţa cu Rusia absoluta sa independenţă.

Primiţi, domnule ministru, încredinţarea profundului meu respect.

Agent A. Degré

[Min. Af. Ext. dos. Nr. 22, f. 238.]

650

Pera, 12 Decembrie 1876

Constituţia otomană a fost promulgată astăzi. In ce ne priveşte, trebue să notăm articolul şapte care, enumerând drepturile suverane ale Sultanului, spune textual că *el dă investitura şefilor provinciilor privilegiate*, în formele hotărîte de către *privilegiile* care le-au fost *acordate*.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos . Nr. 22, f. 305. Originalul în limba franceză.]

651

Constantinopol, 13 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

. . . .

. . . . De pe urma acestor informaţii şi aprecieri ce am cules din diferite locuri, fără măcar a le provoca, şi pe care le-am comunicat rând pe rând Excelenţei Voastre, voi lua libertatea să trag o concluzie ce s'ar rezuma în următoarele formule:

1. Plenipotenţiarii la Conferinţă nu au primit din partea guvernelor lor respective ordinul de a ridica sau autorizaţia de a sprijini chestiunea unei garanţii speciale de neutralitate, privitoare la România.

2. In ciuda lipsei a astfel de instrucţiuni, limbagiul identic şi prea puţin încurajator al diferiţilor Reprezentanţi oglindeşte clar opinia Cabinetelor lor în materie.

3. Motive sau pretexte de ordin public european — respectul faţă de tratatele în fiinţă, temerea de a provoca noui complicaţii şi de alimente iarăşi desbaterile deja atât de aprige, etc. — înfine o mie de cauze, mărturisite sau oculte, reale sau fictive, sunt menite a împiedica Conferinţa nu numai de a

soluţiona spre satisfacerea noastră, dar poate chiar şi de a lua în considerare, vreun plan, ori de unde ar veni propunerea, care ar tinde să acorde României în Orient rolul pe care îl joacă Belgia în Apus.

General Ghica

[*Documente Oficiale.—Garanţia Neutralităţii României. Retrocesiunea Gurilor Dunării.* Bucureşti, 1878, p. 58—59. Originalul în limba franceză. Extras.]

652

Paris, 13 Decembrie 1876

Domnule ministru,

Conform telegramei d-voastră din 19 ale curentei Nr. 809 am mers la ministerul de externe pentru a întâlni pe ducele Decazes, nu l-am găsit însă nici întâia, nici a doua oară. Actualmente e foarte ocupat, atât cu camera la Versailles cât şi la consiliul de miniştri unde desbat multe schimbări. M'am adresat dar la şeful cabinetului rugându-l să se întâlnească cu ducele pentru a-mi acorda o audienţă, având interes a-i vorbi. Alaltă sară la 23 a curentei, am fost primit de domnu ministru ca şi mai înainte cu multă afabilitate, i-am mulţămit mai întâi de simpatiile sale pentru România conform depeşei d-voastră şi l-am intrebat apoi dacă poate să-mi spună când şi în ce mod conferinţa dela Constantinopol va aborda chestiunea neutralităţii noastre. Răspunsul ce mi-a dat este acela care vi-l relatez în raportul alăturat; el mi-a făcut impresia că ducele n'ar voi întru nimic să se angajeze, lăsând lucrurile la cursul împrejurărilor, Intrucâtva a intrat a critica politica noastră. Dece nu vă ţineţi în linişte mi-a zis; v'aţi oferit singuri la conferinţa dela Constantinopol ca să ocupaţi Bulgaria şi ştiţi ce vi s'a răspuns, după aceia cochetaţi când cu Rusia, când cu Turcia, când ar trebui să staţi în reservă, căci nime nu gândeşte să vă ameninţe cât de puţin. Am căutat să arăt ducelui că e rău informat. L'am asigurat că nu am făcut nicio convenţiune cu Rusia, că tot ce s'a zis asupra acestui punt este neexact, că dacă guvernul român a oferit să ocupe Bulgaria, lucru de care eu nu am cunoştinţă, am făcut numai din intenţiune de a înlesni soluţiunea chestiunii orientului care ne interesează aşa de mult. In poziţiunea în care ne aflăm noi între două puteri mari cari armează, e foarte natural să parlamentăm cu fiecare pentruca să putem cât mai mult fi la o parte de consecinţele dezastroase a unui resbel în care nu voim a lua parte. Sunt vreo zece zile, domnule ministru, vorbind cu despreţ despre broşura relativă la neutralitatea noastră mi-a zis — că noi căutăm sub această formă independenţa dacă nu mă înşel, ducele vorbind cu mine ducele avea în gând acea ideie deşi nu mi-a pomenit nimic despre ea. Toate cabinetele au preventiunile lor şi numai încetul cu încetul le pierd. Aşa şi cabinetul francez crede că gândim mai mult la independenţă decât, la altă ceva.

A fost o greşală diplomatică sunt acum câţiva ani că s'a agitat acea chestiune pe care cabinetele au primit-o foarte rău, căci au rămas cu convicţiunea

greu de desrădăcinat că noi urmărim sub toate formele realizarea acelei idei. Ducele nu a vroit să se angajeze mult în chestiunea neutralităţii noastre, deşi îi recunoaşte justeţea tratatul dela Paris, mi-a zis mai demult, ori vă garantează de-ajuns şi nime nu va contesta neutralitatea.

Cu toate acestea, domnule ministru, cred că d-voastră trebue să urmăriţi cu multă insistenţă această chestiune, interesând pe Turcia în susţinerea ei, va dispărea din opinunea cabinetelor ideia că urmărim în ascuns alt scop. Pe lângă aceasta, plenipotenţiarii francezi dela Constantinopol cari văd lucrurile mai de aproape şi prin urmare mai bine, pot găsi un moment oportun pentru a pune astă chestiune în discuţiune. Domnul ministru al afacerilor străine mi-a cerut apoi explicări asupra concentrării trupelor noastre. I-am răspuns în modul indicat în raport şi i-am adaos că îndată ce vor apare cele întâi semne de pace, vom fi cei mai grăbiţi de a licenţia armata având nevoie de economii pentru a plăti datoriile noastre. Voi fi foarte încântat de a auzi aceasta, mi-a zis ducele Decazes şi vă voi face atunci complimentele mele. Dar apropo de datorii, cunoşti, domnule agent, chestiunea Gaudillot? Domnul Gaudillot zise a avut multe chestiuni la noi în ţară încât nu ştiu de care e vorba. Are un proces pe care l-a câştigat la toate instanţele, contra guvernului şi acum de un an stă înaintea Curţei de Casaţiune fără a putea să se judece; i se fac toate şicanele. Am scris de curând d. Debains şi am de gând să pun chestiunea pe terenul diplomatic. Astă din urmă frază a zis-o, domnule ministru, cu oare care animaţie. Excelenţa voastră, i-am răspuns, sunteţi în eroare de a crede că guvernul face obstacule la cercetarea procesului, cauzele întârzierii sunt altele, guvernul plăteşte avocaţii săi cu anul şi din această cauză tărăgănează de multe ori procesele. Advocaţii d-lui Gaudillot n'au decât să pună termine scurte şi afacerea se va judeca. Ducele a părut satisfăcut de acest răspuns şi nu a mai adaos nimic. După aceia am vorbit de diferite subiecte, m'a întrebat cum petrec aici, cum găsesc clima etc. M'am retras apoi, manifestându-mi ducele multă afabilitate şi adăogând a-mi zice să fim liniştiţi în ce priveşte neutralitatea noastră. (Soyez sans inquiètude).

Aceste relaţiuni având a vi le da permiteţi-mi cu această ocaziune de a vă exprima sentimentele mele de înaltă consideraţiune.

Ştefan C. Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 189—190.]

653

Constantinopol, 13 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Nu doresc a ieşi din atribuţiunile mele obişnuite şi nici nu voi a mă amesteca fără vreo cădere, în opera cu a cărei îndeplinire a fost însărcinat, printr'o

misiune ad-hoc, Domnul Dumitru Brătianu, dar socot că este de datoria mea să ţin în curent pe Excelenţa Voastră cu tot ce priveşte România. Intr'adevăr în întâlnirile mele, fie cu miniştrii otomani, fie cu reprezentanţii străini, cu titlu temporar sau permanent, convorbirea alunecă în chip firesc către chestiunile de actualitate, de care interesele ţării noastre sunt strâns legate.

Astfel, am avut ocazia să semnalez prin diferitele mele telegrame şi ultima dată prin raportul meu Nr. 243, din 6/18 Decembrie, Excelenţei Voastre, părerile mai multor reprezentanţi sau delegaţi ai puterilor, privind garanţia specială. Acum voi face Excelenţei Voastre o dare de seamă asupra unei intrevederi pe care am avut-o cu Excelenţa Sa Savfet Paşa, în ziua de 9/12, când acesta, după ce a ascultat expunerea a afacerii curente care făcea obiectul vizitei mele, a început a vorbi despre prezenţa la Constantinopol a Domnului Dumitru Brătianu şi despre chestiunile pe care el este însărcinat să le trateze.

In ce priveşte garanţia specială, Domnul Ministru al Afacerilor Externe al Sublimei Porţi s'a arătat nu se poate mai favorabil, cel puţin în teorie. Stabilirea unei zone neutre între Rusia şi Turcia i se pare o soluţie atât de folositoare pentru imperiul otoman, încât o asemenea măsură ar avea aprobarea imediată a guvernului imperial. El se îndoeşte însă de adeziunea Puterilor. Motive secrete, personale şi deosebite, pretexte generale, oficiale şi nesincere, nu lipsesc pentru a înlătura, în actuala stare a politicii europene, orice proect de acest fel.

« Dumneavoastră cereţi, a adăogat Savfet Paşa, o garanţie asemănătoare cu aceia care apără Belgia. Credeţi-mă, părăsiţi orice iluzie, în această privinţă. Europa nu va voi niciodată să prevadă sancţiunea de *casus belli* împotriva unei încălcări a neutralităţii dvs. Ar fi încă bine dacă aţi putea obţine o garanţie specială, care să vă fie dată special dvs., în acest sens că ea s'ar deosebi, de acum înainte, de garanţia comună acordată imperiului otoman de către tratatul dela Paris, dar care n'ar avea decât caracterul unei garaniţii exclusiv morale! Oricât ar fi de puţin, ar fi încă mult şi nădejdea unui succes, chiar de această proporţie, este şi ea nesigură. Ar fi totuşi bine, după părerea mea, ca conferinţa să fie sezisată de această chestiune. Dar Sublima Poartă nu poate lua ea, nici o iniţiativă. Pe de o parte interesele sale o silesc să menajeze Rusia, pe dealtă parte, demnitatea sa o împiedică ca, în ajunul unui război, să facă o propunere care ar putea să pară că porneşte din frică. Acest demers, într'adevăr, cu totul în folosul său, ar fi îndată intrepretat ca semnul unei temeri şi oricare ar putea fi foloasele sale ulterioare, onoarea Imperiului nu îngădue o asemenea bănuială. Guvernul dvs. trebue, aşa dar, să pună chestiunea, lămurit şi public în discuţie. El trebue să-mi adreseze, prin mijlocirea agentului său, o Notă asupra acestei probleme. Ca Preşedinte, voi fi obligat s'o supun examinării Conferinţei şi astfel Puterile vor trebui să se pronunţe în chip categoric. Dar, pentru a nu vă ascunde nimic, nu cred ca rezultatul să fie acela pe care-l doriţi dvs. »

Din toate aceste informaţii şi păreri, pe care le-am cules din diferite părţi, fără măcar a le căuta, şi pe care le-am comunicat, pe rând, Excelenţei Voastre,

îmi voi îngădui să scot o concluzie pe care aşi rezuma-o în următoarele formule:

1) Plenipotenţiarii Conferinţei nu au primit dela Guvernele lor respective ordinul de a pune în discuţie sau acela de a sprijini o garanţie specială de neutralitate în favoarea României.

2) Cu toată această lipsă de instrucţiuni, răspunsurile identice şi puţin încurajatoare a diferiţilor reprezentanţi, reflectează cu limpezime părerea guvernelor lor asupra chestiunii.

3) Motive sau pretexte de ordin public european — respectul tratatelor existente, temerea de a crea noi complicaţii, de a isca alte discuţii, când acestea sunt destul de aprinse, etc. — în sfârşit mii de cauze, evidente sau ascunse, reale sau închipuite, vor împiedica Conferinţa nu numai de a rezolva, spre mulţumirea noastră, chestiunea, dar de a lua măcar în consideraţie vreun plan, ori de unde ar veni propunerea, care ar putea încredinţa României în Orient, rolul pe care-l are Belgia, în Occident.

Savfet Paşa mi-a vorbit apoi de memoriul prezentat Sublimei Porţi în luna Iulie. El nu uită să-mi reînoiască asigurările că Guvernul Imperial nu face nicio o obiecţie împotriva punctelor care sunt, în chip exclusiv, de resortul său, şi că putem aştepta o soluţiunare favorabilă. El ne îndeamnă însă să avem răbdare. Poarta nu poate, în actualele împrejurări, să trateze aceste chestiuni cu o deplină libertate de spirit. « Trebue să aşteptaţi, îmi spune el, timpuri mai bune. Cea mai mare parte din chestiunile enumerate în Momoriu, cer studii pregătitoare şi lucări adâncite. Nimic mai complex şi mai important, de pildă, decât chestiunea jurisdicţiei, a Convenţiilor şi a extrădării. Guvernul Român s'a pregătit el oare? A strâns el materialele, a elaborat proectele necesare? Chiar dacă ar fi făcut-o, cât timp nu ne-ar trebui pentru discutarea şi reglementarea amănuntelor, redactarea actelor care ar consfinţi o înţelegere definitivă »!

In sfârşit, Savfet Paşa mi-a declarat că reclamaţiile noastre cu privire la Gurile Dunării nu au sorţi de a fi favorabil rezolvate, căci, desigur că Puterile, hotărâte să menţină intact tratatul internaţional care a reglementat chestiunea, ar înlătura, a priori, orice litigiu. Am răspuns că un simplu acord bilateral între Poartă şi Guvernul din Bucureşti ar ocoli litigiul şi că Puterile, în acest caz, nu ar mai avea dece să intervie. « Soluţionarea depinde numai de Guvernul Imperial care el singur are dreptul de a deslipi, în favoarea noastră şi printr'o dreaptă întoarcere către trecut, porţiunea de teritoriu a Imperiului, de care este vorba! Rolul Europei s'ar mărgini în a întregistra actul de retrocedare. Turcia nu a fost pusă sub interdicţie prin tratatul dela Paris. Ea păstrează prin urmare dreptul de a dispune şi de a înstrăina, de bună voe şi după bunul său plac ».

Savfet Paşa îmi răspunsese, surâzând, că este mai uşor de spus decât de făcut, de gândit decât de acţionat, şi şedinţa fu ridicată.

Aducând la cunoştinţa Excelenţei Voastre cât am putut mai exact, dacă nu litera cel puţin spiritul convorbirii mele cu Domnul Ministru al Afacerilor

străine al Sublimei Porţi, rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele consideraţiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 198—199, 200, 201. Reprodus parţial în *Documente Oficiale*, 1878, p. 58—59. Originalul în limba franceză.]

654

Bucureşti, 14 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Din raportul Dlui Prefect de Tecuci, înaintat în copie pe lângă adresa Dv. cu No. 23673, acest Minister vede cu regret că un oraş ca Tecuci, nu primeşte cu bună voe a cartirui 1500 oameni şi voeşte a da această sarcină comunelor rurale. Atunci când armata a fost cantonată mai multe luni în comunele Movileni şi Cosmeşti din acel judeţ, prefectura nu a intervenit pentru uşurarea acelor comune care nici nu s'au tânguit de o asemenea măsură.

Astăzi călăraşii sunt desconcentraţi însă dacă se vor concentra din nou, se va căuta a se cartirui prin oraşe căci locuitorii din comunele urbane se găsesc în mai bune condiţiuni pentru a suporta asemenea sarcini decât cei din comunele rurale.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 117.]

655

Constantinopol, 14 Decembrie 1876

Domnule Ministru, am primit alaltă seară, cu nu profund simţământ de recunoştinţă, adresa Domniei Voastre atât de măgulitoare pentru mine, dela 10/22 Decembrie sub No. 12854, precum şi actele care o însoţesc. Eri dimineaţă, am prezentat Excelenţei Sale Savfet-Paşa, scrisoarea de acreditare ce aţi binevoit a-mi trimite şi cererea mea adresată Conferinţei.

Credeţi, vă rog, că îmi impun toate silinţele ca să fac pe membrii Conferinţei a o primi cu favoare.

Precum am avut onoarea a vă telegrafia, trebuie să primească şi Agentul României aici o împuternicire ca să poată subscrie Convenţia comercială cu Sublima Poartă. De se va putea încheia actul provizoriu al numitei convenţiuni şi de o va cere Turcia, să se vorbească într'însul de avantajele speciale acordate statelor limitrofe?

Primiţi, etc.

D. Brătianu

[*Documente Oficiale*. Bucureşti 1878, p. 60.]

Pera, 14 Decembrie 1876

Joia viitoare va avea loc a 2-a şedinţă plenară. Am aflat chiar acum în mod confidenţial, din sursă sigură, că Sâmbăta viitoare la a 3-a şedinţă, plenipotenţiarii vor informa Poarta că decizia Conferinţei este ultimul cuvânt al Europei, că vor declara, în caz de refuz, că au ordin să rupă relaţiile. Ei vor trebui în acest caz să părăsească Constantinopolul şi să lase acolo însărcinaţi cu afaceri. Dacă în ciuda acestei manifestări, Poarta persistă în refuzul său, nu ar fi imposibil ca Europa, pentru a pune capăt acestei situaţii formale, să dea Rusiei oarecare libertate de acţiune. Atitudinea energică şi unanimitatea Puterilor vor pune poate Turcia la locul ei.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22 f. 220.]

657

Bucureşti, 15 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Soldaţii dorobanţi şi rezervişti concentraţi din compania 7-a Regimentul No.5 de dorobanţi, mai cu seamă cei din comunele Băleni, Slobozia, Conachi, Chiscul şi Cuca din plasa Siret, districtul Covurlui, au reclamat că nici un ordin nu este comunicat primarilor acestor comune în privinţa strângerii porumbului şi a altor ce soldaţii dorobanţi şi rezervişti chemaţi în concentrare au pe câmp, fiind asiguraţi chiar prin părinţii lor, cum că nu s'au luat nici o dispoziţie în această privinţă, din care cauză toate porumburile acestor soldaţi se pierd pe câmp, neavând cine să le adune.

Asemenea, soldatul Anton Nicolae, din comuna Băleni, a reclamat că i s'au luat doi boi, singura avere ce a avut, de către arendaşul acelei moşii, pentru datoria de bani, pe care nu i-a putut plăti la timp fiind concentrat.

Având onoarea a comunica Dv. cele ce preced, vă rog, Dle Ministru, să binevoiţi a dispune cele ce veţi crede de cuviinţă întru aceasta. Primiţi vă rog, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţii.

p. Ministru, ...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 43.]

658

Călăraşi, 15 Decembrie 1876

Confidenţial

Domnule General,

In conformitate cu ordinele Domniei Voastre Nr. 111 şi 6371 primite pe lângă ale regimentului No. 2062 şi 2638, am onoare a vă supune la cunoştinţă că în

cursul săptămânii de la 28 Noembrie la 5 Decembrie curent, nu s'a ivit alt eveniment decât că Turcii din Silistra desvoltă o mare activitate în tăierea ostrovului Hopa făcând din copacii care-i tae fortificaţii pasagere chiar în acel Ostrov, iar nuelele le intrebuinţează la facere de coşuri (gabioane) destinate a le umple cu pământ.

Acest Ostrov Hopa situat în mijlocul Dunării din partea Turciei, tocmai în dreptul vărsării Dunării în gurile Borcii are o mare importanţă, căci la 1054 Ruşii îşi aşezase tunurile lor aci, bătând cetatea Silistrii, căreia îi cauzase multe stricăciuni.

Acest ostrov era cu atât mai favorabil Ruşilor, căci fiind mascaţi de păduri, Turcilor le era cu anevoinţă a putea vedea din forturi armata rusească.

Comand. Batal. 5,
Căpitan A. Vetter

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 72.]

659

Turnu Severin, 16 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoştinţei Domniei-Voastre că în cele trei zile din urmă niciun pasager rus n'a mai intrat nici ieşit prin acest port. 34 lăzi cu săbii (greutate 3000 kilograme) venite din sus pe un vas austriac, au trecut zilele acestea în Cladova.

Binevoiţi vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 339.]

660

Călăraşi, 16 Decembrie 1876

In conformitate cu ordinele Dstră No. 2062 şi 2638 urmate după ale Diviziei II No. 111 şi 6371, am onoare a vă face cunoscut că comandantul companiei 19, prin raportul său cu N. 943 arată că, în cursul săptămânii dela 5—12 Decembrie curent nu s'a ivit nici un eveniment.

Iar Comandantul companiei 20 prin raportul cu No. 1147 îmi supune la cunoştinţă că în cursul acelei săptămâni nu s'a ivit alt eveniment decât că, de către garda pichetului cu No. 4 ce este staţionat în comuna Maltezi s'au prins trecând din Turcia individul Ion Manea (Bulgar). Ducându-l la companie şi chestionându-l a răspuns că nemai putând trăi de răul Turcilor a trecut în

România, a se stabili. După aceea l'au înaintat subprefecturii plăşii Balta cu adresa No. 1144 spre a-l da pe garanţii.

Comand. Batal. 5,
Căpitan A. Vetter

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 76.]

661

Craiova, 16 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Grăbesc a supune cu tot respectul la cunoştinţa Dv. drept rezultat la telegrama No. 24093, că atât după aceasta cât şi după ordinele anterioare, s'au luat dispoziţiuni pentru a se scuti de cuartirul trupelor concentrate toţi supuşii germani şi austro-ungari din Craiova. Mare parte din trupele ce s'au găsit aici, au părăsit oraşul de mai mult timp, astfel că acele care au mai rămas sunt plasate pe alocurea ceeace nu credem a fi jenat pe locuitorii aparţinând protecţiunilor în chestiune.

Cu toate acestea, Domnule Ministru, am reînoit măsuri care să garanteze ridicarea imediată a oamenilor dela acei supuşi pe unde vor mai fi şi deja cooperează la aceasta delegaţii noştri cu cei administrativi, în urma unei înţelegeri expresă luată şi cu autoritatea superioară militară de aici.

Binevoiţi, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea celei mai distinse stime şi consideraţiuni.

Primar,
G. I. Persicu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 118.]

662

Berlin, 16 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Discursul imperial pentru încheierea dietei guvernului german [a avut] un sens pacific.

Guvernul german nu contestă neutralitatea noastră, fără a putea făgădui să o sprijine energic, în ce priveşte sancţiunile şi garanţia.

Comunicarea privind convenţia comercială a făcut o bună impresie.

Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 184. Originalul în limba franceză.]

Constantinopole, 17 Decembrie 1876

Dragă domnule Ionescu,

Respectuoasele mele mulţumiri d-lui ministru de externe pentru împuternicirea trimisă generalului Ghica şi mie. Vă trimit aci alăturat o notiţă în privirea cererei de neutralitate dată membrilor conferinţei. Deşi puterile garante itşimesc[1]) în programarea lor şi Poarta în refuzul său de a o primi, în şedinţa conferinţei de ieri s'a propus şi s'a primit de turci un nou armistiţiu de două luni simptomă că speranţa în pace nu este încă pierdută. De va fi resbel, neutralitatea nu ni se va acorda acum; dar cererea noastră fiind bine primită de conferinţă ne va servi pentru mai târziu. In caz de pace, cererile ce avem să facem atât conferinţei cât şi turci'or au şanse d'a reuşi.

Convenţiunea comercială cu Turcia nu crez că va rezolvi chestiunile privitoare la posiţiunea agentului nostru aici şi mai cu seamă a jurisdicţiunii române care este foarte complicată că nici ambasadorii celor mai multe puteri nu o recunosc aici, nici Poarta nu va consimţi a ne bucura şi noi de avantagiile ce dau capitulaţiunile supuşilor streini şi pe cari se sforţează a le desfiinţa cu totul. In privirea aceasta ar trebui să se facă acolea un studiu consultându-se jurişţii noştri cei mai competenţi. Sub ministeriul Boerescului mi se pare că s'a făcut o aseminea lucrare — dl. Mitilineu trebuie să aibă cunoştinţă despre aceasta. Apoi vă rog să cugetaţi dacă chiar în privirea curată comercială, este de interesul nostru a fi făcută de mi-o va cere Turcia. Să provocăm noi o convenţiune cu dânsa, căci exportul nostru în Turcia este de vreo cinci zeci milioane f. de patru ori mai mare decât al Turciei cu România. Mărfurile celorlalte puteri plătesc la intrarea lor în Turcia, drepturi mult mai mari, decât mărfurile noastre şi făcând o convenţiune cu Turcia am pierde acest avantagiu, căci am fi trataţi de-o potrivă cu celelalte puteri în privirea aceasta. In privirea scrisorii de felicitare a domnitorului către Sultanul, Savfet afirmă că Sultanul va răspunde. In tot cazul, de se va trimite nu voi da-o decât după ce voi cunoaşte răspunsul ce va fi să se dea. Crez că e mai bine ca scrisoarea să nu atingă direct sau indirect nicio cestiune ci să fie simplu şi curat o scrisoare de curtenie. Nu credeţi că ar fi bine pe cât timp sânt aici să căutăm a intra în relaţiuni mai strânse cu Grecia acreditând un agent acolo, fie deocamdată tot cel d'aci din lipsă de bani şi făcând o convenţiune comercială. Ministrul Greciei pe lângă Poarta şi Tissot fostul consul la Iaşi şi acum ministrul Franţei la Athena, mare amic al Românilor care se află acum aici sunt de această părere şi cred că momentul ar fi bine ales acum.

Câte o strângere de mână amicală pentru d-voastră şi pentru colegii d-voastră.

D. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 228—229.]

---

[1]) Intârzie.

Anexă la doc. Nr. 663

Constantinopol, 16 Decembrie 1876

Prin tratatul dela Paris şi prin Convenţile care i-au urmat, Marile Puteri au consfinţit din nou drepturile suverane ale Românilor, recunoscând în chip solemn Capitulaţiile încheiate de Principii lor cu Sultanii otomani, şi în acelaş timp au luat sub ocrotirea loı reconstituirea şi întărirea statului român, dorind să facă din România un [pion] de pace în Orient.

Românii, călăuziţi de un adânc simţământ de recunoştinţă faţă de această înaltă solicitudine ce li s-a acordat, şi dornici de a se arăta demni de încrederea pe care Puterile Garante şi Sublima Poartă le-au arătat-o, s'au pus îndată la lucru, cu o voinţă pe care nicio piedică n'o putea abate, cu conştiinţa limpede a drepturilor şi a datoriilor pe care le aveau faţă de ei însişi şi faţă de Europa civilizată; astfel, în mai puţin de douăzeci de ani, ei au făcut progrese reale şi vizibile în toate ramurile activităţii omeneşti, progrese care se înfăptuesc, deobicei în sute de ani. Ei au urmărit cea mai mare parte dintre marile probleme politice, economice şi sociale, care constituiau grija de căpetenie a ţării lor şi au avut fericirea de a le putea rezolva pe rând, cu deplin succes, fără zguduiri, pe cale paşnică; căci în toate reformele ei au pornit dela vechile instituţii naţionale pe care nu au făcut altceva decât să le desvolte şi să le reîntinerească. In câţiva ani, ei au înzestrat ţara cu o Justiţie şi o Administraţie, care, prin organizarea lor, prin contingentul sporit din an în an de oameni instruiţi şi capabili, care constitue personalul acestora prin rezultatele practice pe care le-au şi produs, măresc încrederea în viitorul ţării. Chiar de pe acum siguranţa publică este pe deplin garantată în România, astfel încât aceasta se poate compara, sub acest raport, cu ţările cele mai bine administrate. Ei au izbutit să repartizeze şi să perceapă impozitele pe baze raţionale şi drepte. Au avut grijă să dea la ţară şi la oraşe, o mare intindere instrucţiunii primare, care este obligatorie şi gratuită; în ce priveşte instrucţiunea secundară şi superioară, deasemenea gratuită, în afară de gimnaziile şi liceele pe care le posedă multe oraşe şi de universităţile, întemeiate la Bucureşti şi la Iaşi, cinci până la şase sute de tineri români urmează statornic cursurile facultăţilor şi şcolilor speciale ale Europei luminate. Nici forţele materiale nu au fost lăsate fără sporire. Ei pot pune pe picior de război, în câteva zile, şaizeci de mii de oameni de trupe regulate, bine instruite, cu douăsute zece tunuri, dintre care o sută cincizeci de tunuri Krupp, şi un număr egal de oameni de trupe teritoriale sau jandarmerie pedestră sau călăreaţă. Au instalat în toată ţara un serviciu regulat de poştă şi telegraf. Au construit o mie şase sute de kilometrii de căi ferate şi şase mii cinci sute de kilometrii de şosele, pentru a nu vorbi decât de marile căi de comunicaţie şi de şoselele importante. In momentul de faţă se îngrijesc mai ales de desvoltarea comerţului şi industriei lor, încă în faşă. Dar încoronarea acestei opere de regenerare o constitue emanciparea ţăranilor. România, emancipând pe ţăranul său, făcându-l proprietarul ţarinei pe care o cultivă, instruindu-l şi punându-i, în acelaş timp o armă în mână,

i-a dăruit un pământ pe care-l poate iubi şi apăra şi totodată mijloacele, isteţimea şi puterea de a-l apăra cum trebue.

O trăsătură caracteristică a poporului român, care dă măsura virtuţilor sale civice şi trebue să-l recomande stimei diplomaţilor, este faptul că el a ştiut să împace cea mai desăvârşită ordine cu libertăţile aproape neîngrădite pe care i le garantează una din constituţiile cele mai liberale ale statelor Constituţionale. Acest bun preţios, al ordinei în libertate, este ceia ce a făcut ca România să fie propria sa stăpână şi i-a dat puterea de a nu se lăsa târâtă de vârtejul în care au fost prinşi vecinii săi şi de a păstra, în chip statornic, în mijlocul ameninţărilor şi ispitelor de tot felul, atitudinea cea mai corectă, pe care Europa a fost unanimă să o laude. Sigură de ea însăşi, România nu poate însă răspunde de cele ce se petrec în ţările vecine cu ea; ea este prin urmare foarte îngrijorată, căci Convenţiile şi tratatele existente nu-i garantează decât drepturile sale faţă de Sublima Poartă şi garanţia colectivă care i-a fost acordată ei şi Turciei, nu i-ar folosi la nimic dacă ar fi vorba de un război cu vreo altă putere. Este oare cu putinţă ca marile Puteri să refuze chiar ele de a justifica denumirea de Puteri Garante, care le onorează, complectând şi făcând reală garanţia făgăduită României? Se va spune oare că armatele lor sunt prea îndepărtate de România pentru a-i putea sări, cu folos, în ajutor la caz de nevoe? Dar dacă Puterile ar lua un angajament solidar de a garanta România, atunci armatele lor s'ar afla peste tot şi, dealtfel, numai puterea morală a unui asemenea angajament ar opri pe aceia care ar fi ispitiţi să calce teritoriul român şi i-ar îmbărbăta pe acei care au datoria să-l apere. Nu se cunoaşte cazul vreunei Puteri care să fi îndrăznit să rupă singură, prin forţa armelor angajamentele luate colectiv de mai multe Puteri.

Membrii Conferinţei întrunită la Constantinopol pentru a asigura pacea în Orient, se cred ei oare incompetenţi de a lua în discuţie singurul punct capabil de a asigura această pace acum şi în viitor şi de a folosi situaţia geografică a României, declarând teritoriul său neutru, în interesul general, astfel cum s'a făcut pentru Elveţia în 1815 şi pentru Belgia, în 1870? Nu, aceasta nu se poate crede; deaceia România şi-a luat îngăduinţa de a adresa Conferinţei, prin glasul Trimesului ei Extraordinar, următoarea rugăminte, cu privire la această chestiune, menită a fi înmânată Excelenţei Sale Savfet Paşa, Preşedintele Conferinţei:

1) « Ca urmare a demersurilor făcute de guvernul român, pe lângă Puterile Garante, am onoarea de a cere, în numele său, Conferinţei, de a binevoi să consfiinţească situaţia politică a României, garantând în chip special neutralitatea veşnică a teritoriului român!

2) In cazul că ar avea loc un războl între una dintre Puterile Garante şi Sublima Poartă, am onoarea de a cere, deasemenea, Conferinţei, în numele guvernului meu, ca celălalte Puteri Garante să binevoiască a indica României atitudinea pe care ar urma s'o ia şi a-i acorda o garanţie oficială, pentruca drepturile, neutralitatea şi integritatea teritoriului său să fie respectate ».

Se sfârşeşte cu exprimarea nădejdii că cererea guvernului român va fi primită cu bunăvoinţă de către Conferinţa, ca fiind menită să împiedice ca România să devină teatru de război şi să asigure, în chip mai temeinic, pacea.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 209—212. Originalul în limba franceză.]

664

[Bucureşti,] 17 Decembrie 1876

Domnule Agent,

Am cetit cu cel mai viu interes raportul ce aţi binevoit a-mi adresa la 13/25 decembrie curent sub Nr. 245 relativ la neutralitatea României sub o garanţie specială a Europei şi la diferitele punturi din memoriul nostru. Vă mulţumesc, d-le agent pentru râvna ce puneţi în apărarea interesului ţărei noastre şi vă rog a perservera pe această cale. Cunoaşteţi negreşit instrucţiunile ce am dat trimisului nostru extraordinar la Constantinopole prin nota mea Nr. 12854 din 10/12 decembrie. In urma acestor intrucţiuni şi demersurilor ce a făcut domnu D. Brătianu sper că chestiunea garanţiei neutralităţii României precum şi aceia a retrocedării gurilor Dunării vor fi introduse în sînul conferinţei. In această previziune am expediat chiar astăzi depline puteri pe numele d-lui D. Brătianu pentru a putea discuta aceste două chestiuni cu membrii conferinţei.

Nu veţi ieşi d-le agent din cercul atribuţiunilor d-voastre normale, dacă veţi seconda pe trimisul nostru extraordinar în opera ce i s'a confiat în virtutea unei misiuni ad-hoc. De aceia comptez pe concursul d-voastră. Uniţi amândoi în aceaşi ţintă şi concentrând forţele şi luminile ce aveţi pentru a obţine ceiace interesul ţărei noastre reclamă, ceiace drepturile noastre istorice şi particulare ne dau.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 221. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 62—63.]

665

[Bucureşti,] 17 Decembrie 1876

Vizită la arsenal şi la atelierele sale, de care depinde şi uzina pirotehnică. Colonelul Baruţ şi căpitanul Magheru m'au însoţit acolo, în împrejurimile oraşului. Un căpitan şi câţiva locotenenţi ne-au călăuzit. Le părea rău că însuşi colonelul nu este de faţă. Atelierul este, din punct de vedere al organizării, cam ca al nostru, dar, totuşi destul de înapoiat. Peste tot se lucra la lucrurile vechi. Se dregeau tocmai vechile puşti ale lui Tap, trăgaciuri de tun de construcţie nouă şi foarte bune roate de trăsură.

Astăzi au numit 300 de oameni. Soldaţii mai iscusiţi pot fi reţinuţi şi li se poate da o educaţie temeinică (deseori în străinătate). In acest caz sunt numiţi

contramaiştrii. O magazie era plină cu antetrenuri şi cu afeturi din lemn. Cele noi sunt din fier.

Şcoala militară datează din 1855 şi de atunci începe şi armata. S'a început construirea unui nou arsenal cu ateliere. Se va instala acolo o uzină de puşti, precum şi o uzină de trenuri. Fiecare ofiţer are la dispoziţia sa un soldat care-l serveşte.

[Muzeul Militar. Ms. Nr. 4632. Textul în limba franceză.]

666

Petersburg, 17 Decembrie 1876

Firul telegrafic între Constantinopol şi Odesa a fost tăiat şi nu avem ştiri de ieri, ora trei. Sunt svonuri că ar fi întreruptă comunicaţia şi cu celălalte capitale ale Europei.

In sănătatea Marelui Duce Nicolae a intervenit o îmbunătăţire, îngrijorarea persistă însă. Se spune că Kotzebue dela Varşovia ar fi trimis la Chişinău, pentru a ajuta pe Marele Duce Nicolae şi, la nevoe, pentru a-l înlocui.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, R. 4—18, f. 72. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

667

Bucureşti, 17 Decembrie 1876

Prin telegrama dvs. dela 24 Decembrie, ne anunţaţi că, în acea zi, s'a promulgat Constituţia otomană şi adăogaţi că: « trebue observat, în ce ne priveşte, articolul şapte care spune că Sultanul acordă investitura şefilor provinciilor privilegiate etc. » şi noi am citit sus amintitul articol în Consiliul de Miniştrii şi el a format obiectul unei serioase deliberări.

Care sunt aceste provincii privilegiate, nenumite, dar desemnate ca fiind acelea ce alcătuesc întregul indivizibil al Imperiului? Să ni se spună în chip categoric.

Raporturile dintre Sublima Poartă şi România, stat vecin cu Imperiul otoman, nu pot face obiectul niciunui dubiu. Legăturile noastre cu Turcia ne fac să salutăm cu bucurie toate iniţiativele pe care aceasta le ia pentru a apuca pe calea ce merge spre civilizaţie. Am privit, aşadar, cu un viu interes, cum Imperiul a fost înzestrat cu o Cartă Constituţională. Dar în aceasta se vorbeşte de şefii provinciilor privilegiate şi îndoielile formulate de dvs, ne poruncesc să vă însărcinăm să luaţi îndată contact cu E.S. Savfet Paşa, pentru a-i cere explicaţii autorizate asupra înţelesului dispoziţiilor de care este vorba.

Insistaţi pentru a obţine un răspuns, declarând că România are un interes imediat şi foarte important în a cunoaşte părerea sfetnicilor, Inălţimei Sale Sultanului, asupra acestei chestiuni.

Ministrul Afacerilor Străine
N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 307. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

668

[Bucureşti,] 17 Decembrie 1876

D-le trimis extraordinar,

Referindu-mă la scrisoarea d-voastră din 26/14 decembrie, mă grăbesc a vă răspunde că aprob modul prin care aţi formulat cererea relativă la garantarea neutralităţii României. Această cerere având a fi întrodusă în sânul conferinţei de E.S. Savfet Pacha, am crezut că este indispensabil a vă trimite depline puteri pentruca să puteţi discuta cererea noastră cu membrii conferinţei. Preocupat şi de chestiunea retrocedărei gurilor Dunării pe care veţi binevoi a o întroduce asemenea în sânul conferinţei am subscris depline puteri pe numele d-voastră şi pentru zisa afacere.

Veţi găsi sub acest plic deplinele puteri despre care e vorba.

Prin curierul de marţi v'am expediat actul ce cereţi pentruca convenţiunea de comerţ provisorie să fie semnată împreună cu d-voastră şi de generalul Ghica. Dacă Poarta va cere avantagele acordate Austro-Ungariei ca stat limitrof îi puteţi acorda aceste avantage prin textul declaraţiunilor ce sunteţi autorizat a semna şi preschimba cu E. S. Savfet Paşa.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 222.]

669

Bucureşti, 18 Decembrie 1876

Domnule Agent,

Agentul nostru la Constantinopol a comunicat Ministerului Afacerilor Străine vestea promulgării Şartei constituţionale otomane, atrăgându-mi atenţia asupra articolului 7 al acestui act care, cu prilejul enumerării *drepturilor suverane* ale Sultanului, spune textual că această « *dă investitura şefilor* provinciilor privilegiate în formele determinate de *privilegiile* ce le-au fost concedate ».

Această dispoziţiune, făcând obiectul unei serioase deliberări din partea Consiliului de Miniştri, am adresat generalului Ghica avisul dat de Consiliu şi totodată depeşa al cărei conţinut urmează: [1])

---

[1]) Aici în documentul original menţiunea „A se reproduce depeşa din 17/29 Decembrie a. c.".

Comunicându-vă cuprinsul acestei depeşe, vă rog, Domnule Agent, să binevoiţi a sublinia în cursul întrevederilor ce veţi avea cu (membrii) guvernului pe lângă care sunteţi acreditat atingerea gravă pe care enumerarea despre care este vorba o aduce tratatelor şi altor acte internaţionale cari au garantat existenţa noastră politică, dacă cumva în enumerare s'ar viza relaţiile existente între România şi Inălţimea Sa Stăpânul şi Suveranul constituţional al Otomanilor.

Am abia nevoe să vă spun cu cât interes aştept comunicările dv. în legătură cu impresia ce conversaţiile dv. în sensul corespondenţei de faţă vor fi produs asupra bărbaţilor politici din...

Vă rog să primiţi,...etc.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 309—310. Originalul în limba franceză.]

670

Călăraşi, 19 Decembrie 1876

Sunt câteva zile de când trei sute salahori turci tae ostrovul Hopa ce aparţine Turciei într'o distanţă de trei chilometri în Dunăre departe de Silistra şi lucrează întrânsa tabii.

Căpitanul portului Ştirbey,
N. Ghetzu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 299. Telegramă.]

671

Péra, 20 Decembrie 1876

Telegrama din douăzeci şi nouă Decembrie sosită deabia la treizeci şi unu seara. Am cerut explicaţiuni lui Savfet Paşa asupra sensului articolului şapte al Convenţiei. El mi-a răspuns că pasajul de care este vorba are legătură cu ţara noastră, deasemenea cuvântul şef desemnează prinţii Principatele Unite, Serbia şi Khédivul, iar cuvintele provincii privilegiate desemnează deasemenea Egiptul-Serbia şi Principatele Unite. I-am atras atenţia asupra importanţei declaraţiei sale mai cu seamă că eu trebuia să o transmit textual guvernului meu. El mi-a repetat la fel cum vă transmit, demonstrându-mi că România este o provincie a Imperiului.

General Ghica

[Min. Af. Ext. dos. Nr. 22, f. 313.]

672

Bucureşti, 20 Decembrie 1876

Domnule Agent, ştiţi că guvernul Măriei Sale a trămis pe Domnul Dimitrie Brătianu la Constantinopole cu însărcinarea de a supune Conferinţei chestiu,

nile ardente ce împrejurările anilor din urmă le-au sulevat şi despre care mai de mult opiniunea s'a format în ţară şi se preocupă cu un viu interes de actualitate.

Aceste chestiuni sunt:

1° Garantarea specială a neutralităţii României, şi

2° Retrocesiunea Deltei Dunării.

Trimisul nostru extraordinar are depline puteri pentru a lua, în numele guvernului, ori-ce angajamente ar cere trebuinţa sau cu Inalta Poartă, sau cu Puterile garante. In acelaşi timp, Domnul Dimitrie Brătianu, tot în calitatea sa de trimis extraordinar, are speciale instrucţiuni pentru ca, împreună cu Agentul nostru acreditat lângă guvernul otoman, să trateze cu acesta şi să ducă, cât se va putea mai curând la un termin afacerile pendinte între România şi Turcia. Afacerile acestea sunt enumerate în Memoriul ce încă din Iulie trecut s'a prezentat la Poartă. Negociăm dară că guvernul Majestăţii Sale Sultanului, toate acele chestiuni a cărora soluţiune atârnă numai de la dânsul; iară dela Representanţii Puterilor întruniţi în Conferinţă solicităm regularea acelor afaceri ce sunt şi de un interes european şi cari trebue să ia o punere la cale prin un act de comun acord ce ar interveni între Puterile garante.

Mi se pare că Domnia-Voastră, Domnule Agent, aţi putea, în sfera atribuţiunilor Domniei Voastre, să cooperaţi la campania diplomatică întreprinsă de noi la Constantinopole. Guvernul pe lângă care sunteţi acreditat poate mult să ne ajute, informat fiind mai bine de scopul ce urmărim şi de binefacerile ce ar resulta pentru pacea interioară a Orientului din realizarea dorinţelor noastre. Vă alăturez dară pe lângă aceasta Notiţia ce Trimisul nostru a presentat Membrilor Conferinţei şi din care veţi releva, spre propriul Domniei-Voastre guvern, concluziunile cari rezumă toată cugetarea guvernului Măriei Sale în privinţa misiunii extraordinare cu care este însărcinat Domnul Dimitrie Brătianu

N. Ionescu

[*Documente Oficiale.* 1878, p. 64.]

673

Brăila, 20 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

In urma ordinului dat de Dvs. pe când vă aflaţi însoţind pe Măria sa Domnitorul la Galaţi, am invitat pe d. primar local a stărui pe lângă locuitorii de aici cari au soldaţi la cartier a le da şi focul necesar conform legei.

D. primar prin adresa Nr. 5295 încredinţează că prin publicaţiuni imprimate în mai multe exemplare publicate şi afişate în tot oraşul, a invitat pe cetăţeni a da trupelor încartiruite, camera încălzită şi iluminată aşa cum să nu se aducă nemulţumire şi a nu atrage asupră-le responsabilitatea prescrisă de legi.

Acestea dar am onoare a le supune la cunoştinţa Dvs.
Primiţi vă rog, D-le Ministru, asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 6.]

674

Pera, 20 Decembrie 1876

Niciun plenipotenţiar n'a primit încă instrucţiuni în privinţa neutralităţii noastre. Mai mulţi au cerut instrucţiuni, fără răspuns. In caz de război nu va fi vorba de cererea noastră. Probabil, ea nu va fi luată în considerare pentru moment, deoarece pentru reglementarea ei definitivă, plenipotenţiarii declară de a nu avea instrucţiuni, misiunea lor ar fi exclusiv de a reglementa situaţia ţărilor răsculate. Dacă Savfet paşa nu sesisează conferinţa de cererea noastră, audienţa celorlaţi plenipotenţiari nu poate lua iniţiativă. Şansele păcii şi ale răsboiului variază în fiecare zi.

D. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, fol. 234. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1879, p. 62—63.]

675

Călăraşi, 21 Decembrie 1876

Domnule General,

In conformitate cu ordinile Dvs. Nr. 111 şi 6371 primite pe lângă ale regimentului No. 2062 şi 2638, am onoare a vă supune la cunoştinţă că în cursul săptămânii dela 12—19 Decembrie curent nu s'a ivit nici un eveniment altul decât că, în tot cursul acelei săptămâni s'au dat din porturile Silistrei salve de tunuri pentru anunţarea proclamării constituţiei în tot Imperiul.

p. Comand. Batal. 5-lea
Căpitan A. Vetter

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 112.]

676

Constantinopol, 22 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Mă grăbesc a complecta, prin câteva amănunte explicative, telegrama mea cifrată din 20 Decembrie/1 Ianuarie curent, referitoare la articolul 7 al Constituţiei otomane.

In urma unei întreruperi a comunicaţiilor telegrafice în apropiere de Constantinopol, telegrama cifrată a Excelenţei Voastre cu data de 17/29 Decembrie nu

mi-a ajuns decât la 19/31 seara. Abia la 20 Decembrie/1 Ianuarie am putut dcci să cer Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi explicaţiile pe cari Excelenţa Voastră m-aţi însărcinat a le invoca. Am expus Excelenţei Sale Savfet Paşa că Guvernul meu, a cărui atenţie s'a oprit asupra articolului 7 al Constituţiei noui promulgate, mi-a trimis ordinul să mă informez pe lângă Sublima poartă despre sensul exact pe care îl reprezintă paragraful din acest articol în care se vorbeşte de învestitura dată de Maiestatea Sa Imperială Sultanul « şefilor provinciilor privilegiate după formele hotărîte prin privilegiile ce i-au fost concedate ». Am insistat asupra importanţei ce o acordă Guvernul român, în tot cazul, dar mai cu seamă în împrejurările de astăzi, voind a cunoaşte gândul adânc privitor la acest punct al sfetnicilor Maiestăţii Sale Imperiale spre a şti dacă acel paragraf are în vedere România.

Savfet Paşa mi-a răspuns fără înconjur şi cu o bună credinţă totală că dispoziţiile articolului 7 sunt foarte clare şi se referă la totalitatea ţărilor vasale Imperiului; că termenul « şefi » îi desemnează pe principii Principatelor-Unite, ai Serbiei şi pe Kedivul Egiptului, iar că termenii « provincii privilegiate » se aplică fără deosebire, şi pe bune raţiuni, Egiptului, Serbiei şi Principatelor-Unite. Claritatea acestei declaraţiuni era de natură să risipească orice incertitudine. Insă din experienţa mea personală, cât şi din aceea a altora, am învăţat că Miniştrii otomani prea adesea dau pradă uitării propriile lor vorbe şi, de pe urma acestor uitări, sunt prea uşor târîţi la întorsăturile cele mai contradictorii; aşa că m'am simţit dator să comunic Excelenţei Sale Savfet Paşa că Guvernul meu mi-a hotărît să-i transmit textual răspunsul său, şi l-am rugat să binevoiască prin urmare să-mi repete interpretarea ce o dă articolului 7, interpretare ce ar deveni pe urmă oficială. Excelenţa Sa Savfet Paşa nu a făcut nicio greutate pentu a repeta cuvânt cu cuvânt declaraţia sa consemnată mai sus, şi a adăogat râzând: « Dece aceste întrebări, şi ce urmăreşte Guvernul Dv.? Te pomeneşti că îşi propune să protesteze pe lângă Sublima Poartă, pe lângă Puterile garante? Atâta vorbă pentru nimicuri...! ». M'am mărginit să răspund că nu pot să prejudec asupra intenţiilor Cabinetului dela Bucureşti şi că însemnătatea încă eventuală a unui demers al meu îmi interzice orice discuţie imediată. Totuşi, pentru a contura fizionomia convorbirii în mod precis, este nevoie să mai evoc o trăsătură esenţială a ei. Mi s'a întâmplat mai de multe ori, în cursul conversaţiei, ca, vorbind despre Alteţa Sa Serenisimă Principele Carol, să spun: « Suveranul meu ». Deîndată, Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi relua fraza, iar cuvântul « Suveran » îl înlocuia cu cuvântul « Principe ».

Apoi, pe baza unei asociaţii de idei al cărei tâlc n'am întârziat a-l pătrunde, Savfet Paşa a adus conversaţia la neutralitatea României cu garanţia specială a Europei, şi la notiţa remisă membrilor Conferinţei de către Domnul Dimitrie Brătianu. Savfet Paşa nu s'a mulţumit să declare că cererea noastră ar avea foarte puţini sorţi de reuşită, ci, prin oarecari fraze destul de vagi, m'a împins la presupunerea că Dsa se va abţine poate de a-i sezisa pe Plenipotenţiari ale

căror şedinţe le prezidează. Bănuelile mele în această privinţă au fost curând întărite de comentariiile în care a intrat Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi cu privire la notiţa Domnului D. Brătianu. « Această notiţă, mi-a spus, pare a insinua că Principatele se găsesc în afara Imperiului, că se bucură de o deplină independenţă, de o suveranitate desăvârşită. Or, această teză nu este justă; pretenţiile acestea sunt potrivnice tratatelor în fiinţă. Principatele sunt provincii ale Imperiului, din care ele fac parte integrantă. Ca atare, ele nu pot susţine, nici deschis, nici implicit, cauza independenţei şi suveranităţii lor. »

Am combătut aserţiunile interlocutorului meu, desvoltând încă odată argumentele ce mi-au servit atât de des ca temă în rapoartele mele către Ministerul Excelenţei Voastre. Am amintit rând pe rând de faptele istorice, de acele cari stau mărturie că România nu a fost cucerită niciodată, de capitulaţiile noastre atât de precise în prevederile, or, de realitate incontestabilă, deşi prea contestată, a drepturilor noastre întemeiate pe teorie şi pe practică, etc. etc. Ar fi inutil să revin aici, chiar în mod rezumativ, la această argumentare.

Inainte de a sfârşi, voi lua libertatea să arăt Excelenţei Voastre că, dacă îngrijorarea pe care au putut s'o provoace articolele 1, 7 şi 8 ale Constituţiei otomane sunt legitime, aluziile la ţara noastră pe cari le fac acele articole, ideile ce subînţeleg sau desvoltă cu privire la felul în care Sublima Poartă înţelege şi voieşte să ne menţină în poziţia noastră faţă de ea, înfine explicaţiile ce mi-a dat Excelenţa Sa Savfet Paşa, toate acestea împreună constitue nu o noutate, ci o simplă reînoire a unui fapt care tinde să garanteze, împotriva unei prescripţiuni prosibile, o teorie scumpă Sublimei Porţi, teorie a cărei permanenţă am putut s'o constat în atâtea rânduri şi împotriva căreia protestări prudente nu au lipsit să se producă în timp oportun, fără totuşi a produce efectul dorit.

Voi mai adăoga că îngrijorările Guvernului Român sunt, în cazul prezent, în speţă, cu atât mai justă cu cât împrejurările dăruesc faptului ce le-a stârnit o gravitate excepţională. Nimeni nu ar putea să prevadă, nici să prezică în ce măsură noua Constituţie otomană va fi viabilă. Dar trebue cel puţin să admitem că autorii săi o privesc ca având viabilitate şi, pentru a le judeca intenţiile, să le considerăm din punctul lor de vedere propriu. Ori, acest Statut, deşi hărăzit de Maiestatea Sa Sultanul, îi mărgineşte acestuia puterea, şi are ca urmare că unele dintre drepturile sale suverane trec asupra Naţiunii, reprezentată prin adunări. Statul nu mai este concentrat în persoana Sultanului, stăpânitor absolut; el se descompune de acum şi se împarte între mai multe puteri, şi Charta încearcă tocmai să organizeze echilibrul între acestea şi să le definească atributele. România, până acum legată faţă numai de Sultani prin vechile capitulaţiuni, va fi poate considerată în curând, pe temeiul unor deducţii specioase, ca angajată faţă de Naţiunea otomană în întregul acesteia. Relaţiile în fiinţă între România şi Guvernul Imperial s'ar găsi atunci alterate în esenţa lor şi lipsite de caracterul lor special. Contractul ar devia dela adevărata-i menire,

iar victimele acestei devieri cu greu ar putea şti pe capul cui urmează să arunce răspunderea.

Mă mărginesc să indic Excelenţei Voastre în linii mari această latură a chestiunii, fiind convins că Excelenţa Voastră o veţi cerceta din toate punctele de vedere.

Binevoiţi a primi,...etc.

General Ghica

. [*Documente Oficiale*. Bucureşti, 1878, p. 13—16. Originalul în limba franceză.]

677

Viena, 22 Decembrie 1876

Ambasadorul Turciei comunică baronului Orczy o telegramă a lui Savfet Paşa după care Poarta respinge şase puncte importante din programul Conferinţei. Dacă Poarta stărue în refuzul său, Ambasadorii vor părăsi Constantinopolul. Intr'un atare caz, chestiunea nu se mai pune între Turcia şi Rusia, ci între Turcia şi Europa. O punere în carantină, la nevoie o blocadă la care ar lua parte toate Puterile, ar pune capăt încăpăţânării Turciei. Dacă Marele Vizir încearcă să ţină piept Europei, el va cădea în urma unui nou Navarin.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—77. R—4—18, f. 38. Originalul în limba franceză, Telegramă cifrată.]

678

Viena, 22 Decembrie 1876

Am stat o oră şi jumătate cu contele Andrassy la care am întâlnit sentimentele cele mai calde faţă de ţara noastră. Intreaga convorbire va face obiectul unui raport confidenţial ce vă voi adresa neîntârziat. Ce pot să vă telegrafiez este că pacea e asigurată şi că, deşi înţelege că temerile noastre ne-ar putea îndemna la anumite concesiuni, contele Andrassy nu vede la ce ar putea servi angajamentul şi un acord cu Rusia, care nu ar avea decât un caracter platonic şi ne-ar face cu atât mai mult rău cu cât nu ar mai avea drept scuză iminenţa unui pericol acut şi întrucât nici nu este impus de necesităţi. Contele Andrassy, căruia i-am citit depeşa din 17 în traducerea ce am făcut, a aprobat-o pe deaîntregul, inclusiv cuvântul acord ca explicaţie în ultimul paragraf. Mi-a spus că Rusia ştie prea bine în momentul actual ce nu-i îngădue Austro-Ungaria în legătură cu România.

A adăugat că dacă îndepărtarea primejdiei şi dorinţa de pace povăţuesc să se amâne anumite aranjamente particulare, putem conta în toate ocaziile pe un sprijin al Austro-Ungariei asigurat în mod deschis.

Contele s'a arătat foarte măgulit de a fi primit comunicările cu caracter intim ce i-am făcut din partea Guvernului. Mi-a răspuns că ia act pentru viitor şi mi-a repetat că nicio primejdie nu ne ameninţă deocamdată, nici din partea Rusiei, nici din aceea a Turcilor. Ne sfătueşte mai mult ca oricând să adoptăm atitudinea formulată în depeşa sa care poate singură să ne asigure un loc în concertul european.

Cu privire la neutralitatea absolută a României, contele Andrassy crede că Conferinţa nu poate să ne-o acorde fără a ne desface în mod prealabil de Turcia. A face acest lucru este a merge dincolo de marginile resemnării turceşti. A adăugat că garanţia pe care o cerem astăzi dela Europa o vom căpăta sub altă formă când va fi sosit momentul.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 237. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

679

Viena, 22 Decembrie 1876

De câteva zile, ziarele din Viena sunt pline cu corespondenţe din Bucureşti în care se comentează demisia dv. şi aceea a Ministrului de Interne pentru motive foarte grave. Sunt copleşit aici de întrebări la cari sunt incapabil să răspund. Atât evenimentul cât şi cauzele îmi sunt necunoscute. Colegii mei sunt poate mai favorizaţi decât mine, dar dacă aceasta ar fi rolul ce se va lăsa şi pe viitor agenţilor României în străinătate, ar fi de bună seamă mai nimerit să-i suprimaţi.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 236. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

680

Bucureşti, 22 Decembrie 1876

Am primit telegrama dvs. dela 20 Decembrie 1876 (1 Ianuarie 1877), prin care îmi comunicaţi declaraţiile pe care vi le-a făcut Excelenţa Sa Savfet Paşa asupra înţelesului şi aplicării articolului 7 din Carta Constituţională otomană.

Aceste declaraţii au făcut o impresie dureroasă asupra guvernului Alteţei Sale Principelui Carol. Capitulaţile Principilor României cu Sultanii otomani au stabilit între Sublima Poartă şi Principatele Române, raporturi bine definite care nu au vătămat nicidecum situaţia lor de state suverane. Existenţa legală a acestor raporturi a fost consfinţită de către tratatul şi Convenţia dela Paris. Aceste Capitualţii fac astăzi parte din dreptul public european. Tocmai în virtutea acestor drepturi, România a săvârşit, în ultimii douăzeci de ani, diferite acte politice

de suveranitate naţională, recunoscute de către Puterile Garante şi de însăşi Sublima Poartă. Oricare ar fi schimbările pe care Sublima Poartă socoteşte că trebue să le facă în regimul său intern, prin Carta Constituţională, aceasta nu poate absorbi individualitatea noastră politică, garantată prin Capitulaţiile noastre şi prin tratatele europene.

Carta acordată de Maiestatea Sa Sultanul supuşilor săi, nu poate, prin urmare, atinge în niciun fel legăturile stabilite de către aceste acte internaţionale.

Afirmaţia Excelenţei Sale Savfet Paşa, că România este una din provinciile privilegiate ale Imperiului, vatămă aşadar, în chipul cel mai grav, drepturile noastre seculare. Ţara noastră a alcătuit totdeauna un stat deosebit de provinciile şi posesiunile Turciei şi Suveranul nostru nu poate fi comparat cu un şef de provincie otomană.

Guvernul Alteţei Sale Principelui Carol îşi îndeplineşte o sfântă datorie declarând ca nule şi neavenite toate dispoziţiile Cartei otomane privind România, şi protestând în chipul cel mai formal împotriva încălcării drepturilor noastre, garantate de tratate.

Răspunderea şi urmările unei atât de evidente încălcări vor cădea, în întregime, asupra guvernului otoman care a făcut legături pe care Românii le-au respectat totdeauna.

Guvernul Alteţei Sale Princepelui Carol, tare pe dreptul său şi încrezător în simţămintele de dreptate ale Europei, nădăjdueşte că Puterile Garante vor şti să facă respectate drepturile naţiunii române.

Vă autoriz să înmânaţi o copie a acestui protest Excelenţei Sale Savfet Paşa şi reprezentanţilor Puterilor Garante.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 314 şi 315. Originalul în limba franceză.]

681

Chişinău, 23 Decembrie 1876

Extras

Avem temeiuri să credem că trupele româneşti, vor opera în alianţă cu noi. Dacă acest lucru va avea loc, atunci, după toate probabilităţile, două divizii ale lor vor fi situate în apropierea sectorului încredinţat pazei Dvs. (Galaţi-Brăila). Efectivul acestor divizii nu este cu precizie fixat, însă fiecare divizie va avea aproximativ 12 batalioane, 3 sau 4 baterii şi 1 regiment de cavalerie, iar în total 24 batalioane, 8 escadroane şi 44 tunuri.

Dacă principele Carol va lua comanda trupelor ruseşti în acest caz corpul încredinţat dvs. va trebui să fie sub comanda de supremă a lui, în caz contrar

raporturile Dvs. cu trupele româneşti se vor preciza după aceasta printr'o instrucţie specială.

Gen. agh. Nepocoiciţchi

[*Culegere de materiale cu privire la războiul ruso-turc din anii 1877—78 în Peninsula Balcanică.* St. Petersburg, 1899, vol. 22, p. 13.]

682

[Bucureşti,] 23 Decembrie 1876

Referindu-mă la instrucţiunile ce aveţi, vă invit a-mi telegrafia imediat despre orice mişcare de vase se face în acel port şi mai cu seamă despre trecerea sau staţionarea vaselor de resbel sub pavilion otoman.

Ministrul Afacerilor Străine,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 273.]

683

Pera, 23 Decembrie 1876

[Confirm primirea] telegramei dv. din 3 Ianuarie, Nr. 911. La ora unu din noapte o uşoară indispoziţie şi trebuinţa de a pregăti mai multe copii ale protestului m'au hotărît să mă înfăţişez lui Savfet Paşa şi Reprezentanţilor străini mâine Vineri. Domnul Brătianu a aflat prin secretarul său că am primit acest protest şi fără ştirea mea, a mers să-l prevină pe Savfet Paşa, propunându-i o rectificare pe care Savfet Paşa a acceptat, după cât se pare, să o facă. Ca urmare, aştept noui instrucţiuni din partea Excelenţei Voastre pentru ca să ştiu dacă mai este locul să execut ordinele dv. anterioare, şi îmi declin dinainte orice răspundere pentru cele ce s'au făcut.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 341. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

684

Viena, 24 Decembrie 1876

Confidenţial.

Am văzut pe contele Andrassy. El a calificat atitudinea Porţii faţă de noi ca absurdă. El recunoaşte că avem dreptate de a refuza tributul, dacă ni se refuză satisfacţia ; dar el ne sfătueşte de a nu merge mai departe...Rusia face noui concesiuni, graţie cărora opera conferinţei trebue să reuşească. Ambasadorul Rusiei, mi-a făcut remarcă, totodată declarând că Midhat este un nebun periculos, că cuvântul « provincie » se află la articolul douăzeci şi patru al tratatului dela Paris şi în protocolul douăzeci şi şapte ; că (după el) ofensa constă mai degrabă

în cuvântul (şef) de provincie, acordat suveranului nostru, căruia toate actele internaţionale îi acordă titlul de prinţ. Ambasadorul Angliei se arată extrem de rezervat, promiţând de a consulta pe lordul Derby.

El a terminat, adăugând că Turcii ar face mai bine să nu ridice... [1]) textual. Contele Andrassy doreşte de a avea (informaţiuni) în chestiunea faptelor pe care Evreii se sprijină pentru a striga, că sunt persecutaţi.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 347. Confidenţial.]

685

Berlin, 24 Decembrie 1876

Guvernul german recunoaşte legitimitatea protestelor noastre cu privire la articolul 7 din Constituţia Otomană şi a însărcinat pe Ambasadorul său la Constantinopol să examineze chestiunea.

Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 344. Originalul în limba franceză.]

686

Călăraşi, 24 Decembrie 1876

Pe malul drept al Dunării, în Turcia, în comuna Silistra şi alte comune vecine, concentraţi treisprezece mii soldaţi dintre care 8000 în quartiere iar restul de 5000, sosiţi de 3 zile prepară bordeie, cu mare energie.

Căpitanul portului Ştirbey,
N. Gheţu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 279. Telegramă.]

687

Pera, 24 Decembrie 1876

Agentul României, fiind bolnav, m'a înştiinţat că a primit din partea Guvernului un protest, ai cărui termeni nu-i cunosc încă, în legătură cu Constituţia dată. L'am văzut imediat pe Savfet Paşa. L'am prevenit şi i-am propus că, dacă doreşte să preîntâmpine remiterea protestului şi un conflict cu România, să ne remită declaraţia următoare pe care a primit să o facă fără nicio schimbare: Deoarece unii termeni ai Constituţiei otomane au dat loc la interpretări greşite, cred nimerit să vă declar că n'a fost şi că nici nu a putut fi în intenţia Sublimei Porţi de a aduce, prin Constituţie, cea mai mică atingere situaţiei ce România are de pe urma tratatelor. Răspundeţi imediat dacă sunteţi satisfăcut. Totodată

[1]) Aşa este în text.

Savfet Paşa mi-a reînoit promisia de a sezisa Conferinţa şi de a sprijini cererea noastră de neutralitate.

Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 342. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

688

Pera, 25 Decembrie 1876

Să nu credeţi, vă rog, că am intervenit şi încă mai puţin că l-am stânjenit pe agentul nostru în acţiunea sa. Insă am socotit că, dacă Poarta ar fi adusă prin persuasiune să recunoască ea-însăşi că cererile noastre sunt drepte, atunci ea ar fi dispusă să evite conflictul pe care l-ar provoca remiterea protestului către Puteri. Am pus toată graba spre a-l vedea pe Savfet Paşa şi a-i vorbi în acest sens, în numele meu personal, declarându-i că nu am în această materie niciun mandat din partea Guvernului meu. Savfet Paşa, s'a arătat foarte dispus la o împăcare, şi sunt întemeiat a crede că aţi fi putut obţine direct dela el declaraţia ce aţi fi cerut pe care Poarta este obligată să ne-o dea.

Ieri seară plenipotenţiarii păreau a crede mai mult în posiblitatea unei soluţiuni pacifice.

Dimitrie Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 354. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

689

Berlin, 25 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

La 3 Ianuarie [1]) m'am prezentat la ministerul afacerilor Străine d'aici unde fiind primit de domnul de Bülov am expus noile noastre gravamine în contra Sublimei Porţi, arătându-i că guvernul otoman, departe de a ţine samă de legitimile reclamări a creştinilor oprimaţi în Bosnia şi Herzegovina, a găsit cu cale a atinge prin art. 7 a constituţiunei recente ce a promulgat, însuşi drepturile de suveranitate a statului român consacrate prin tractate şi tradiţiune. România nu se poate clasa între provinciile Turciei, şi Românii nu se pot numi otomani, fără o transgresiune manifestă a drepturilor dobândite şi a principiilor sacre de echitate. Domnul de Bülov n'a hesitat a recunoaşte legitimitatea protestului ce-l interjectăm. Expresiunea « provincie privilegiată », nu e, zise domnia lui, termenul tehnic exact pentru a caracteriza raportul între România şi Sublima Poartă. Domnul de Bülov, relevând cu această ocasiune utilitatea observărei religioase a tractatelor în vigoare în care se găsesc garanţii eficace în

---

[1]) Stil nou.

contra întreprinderilor otomane, a promis că nu va întârzia a esamina aceasta dificultate, declarând că se aşteaptă la o soluţiune în favoarea noastră.

Terminând discuţiunea asupra acestui punct, am pus din nou pe tapet cestiunea neutralităţii noastre. Aici am intîmpinat ca totdeauna în această materie o atitudine reservată şi circumspectă căci pare a fi signatura stadiului în care se găseşte astăzi cestiunea orientale.

Interlocutorul meu nu m'a mai întrebat ce măsuri s'au luat pentru plata anuităţilor Strusberg-Bleichröder şi ce înseamnă infinita stagnaţiune a negocierilor Convenţiunei Comerciale cu Germania. Am făcut în această privinţă promisiune pe seama mea şi vă rog dacă aprobaţi conduita mea să binevoiţi a mă pune cât mai de grabă se poate în posiţiune de a mă achita de promisiunile ce am hasardat.

Primiţi vă rog, domnule ministru, încredinţarea profundului meu respect.

Agent,
A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 357.]

690

Pera, 25 Decembrie 1876

Am citit chiar acum şi remis protestul lui Savfet Paşa. Intrevederea nu a avut nimic ce ar fi de notat. Mă duc imediat să fac acelaş demers pe lângă Reprezentanţi.

General Ghica

[*Documente Oficiale*. Bucureşti, 1878, p. 18. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

691

Pera, 25 Decembrie 1876

Reprezentanţii Puterilor Garante cărora le-am remis copie de pe protest au părut că găsesc demersul nostru natural, în afară de Sir Elliot care s'a situat cu totul pe poziţia turcă.

General Ghica

[*Documente Oficiale*. Bucureşti, 1878, p. 18. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

692

Viena, 26 Decembrie 1876

La toţi ambasadorii cu cari am vorbit despre diferendul nostru cu Turcia am trebuit să potolesc o preocupare excesivă de a evita orice vorbă care ar putea

să ne apară ca o încurajare. La unii am descoperit o nuanţă chiar de dezaprobare cu privire la protestul nostru. Rezultă de aici pentru mine că nu avem nimic de aşteptat din partea Conferinţei care, pentru a-şi uşura sarcina, este gata să ne arunce peste bord. Această atitudine a diplomaţiei dă încă mai mult preţ poziţiei noui şi sincere a contelui Andrassy. Dacă ajngem la un conflict cu Turcia, spirjinul deschis al Austro-Ungariei este singurul ce-l putem spera, însă, pentru a-l obţine este indispensabilă o politică mai puţin şovăitoare.

Rusia ne-ar încurca treburile dacă s'ar amesteca. Ar fi să ne mai susţină Germania, dar ea nu o voeşte, presupunând că este în stare să o facă, şi se arată rezervată.

Midhat are o perfectă cunoştinţă de încurcăturile în mijlocul cărora se sbate Rusia şi cari devin o cauză de slăbiciune în legătură cu o acţiune... [1])

Presa austriacă toată este de partea noastră împotriva Turcilor. Pentru întâia oară, de când există presă în Austria, ea s'a pronunţat, astăzi, în favoarea noastră.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 360. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

693

Pera, 26 Decembrie 1876

Primesc în clipa de faţă sub semnătura lui Savfet Paşa o comunicare a cărei prim paragraf este identic cu proectul ce i l-a propus Dimitrie Brătianu. Am aflat dela acesta din urmă, care l-a văzut astăzi pe Savfet Paşa, că, dacă Guvernul nostru nu se mulţumeşte cu această comunicare, ce pare să considere protestul ca nul şi neavenit, Poarta va răspunde într'un atare caz punct cu punct la documentul ce am remis ieri. Iată textul integral al notei lui Savfet Paşa: « Unele expresiuni folosite în Constituţia otomană părând că au fost interpretate într'un înţeles greşit, socotim că este necesar a vă declara că Sublima poartă nu a avut niciodată intenţia de a aduce vreo atingere, directă sau indirectă situaţiei Principatelor. Constituţia nu este un act internaţional care ar putea avea ca efect să modifice tratatele, sau să schimbe condiţiile de existenţă politică ale vreunei ţări făcând parte integrantă din Imperiul otoman. Este îndeajuns ca Poarta să afirme că situaţia Principatelor Unite rămâne aşa cum a fost înainte de Constituţie pentruca Guvernul Alteţei Sale Principelui Carol să fie pe deplin lămurit şi liniştit în această privinţă. »

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 358—359. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

---

[1]) In text avem: « adhésion dehors », cuvinte ce lăsăm netraduse.

694

Chişinău, 26 Decembrie 1876

Cu privire la România socot că este necesar să atrag (atenţia) Majestăţii Voastre că până în prezent convenţia încă nu a fost semnată, că Principele Carol deşi în vorbe promite să sprijine trecerea armatei noastre, însă refuză categoric să lupte împreună cu noi şi el a declarat că voind să păstreze o neutralitate totală în momentul când trupele noastre se vor apropia el va duce trupele sale în interiorul ţării. După declaraţia făcută de consulul nostru general la Bucureşti — baronul Stuart — el are motive să vadă într'o atare atitudine a României influenţa secretă duşmănoasă nu numai a Austriei ci şi a Germaniei. Fără a mă ocupa de importanţa unei asemenea acţiuni a Austriei şi a Germaniei, consider necesar să arăt că o atare atitudine a României mă pune într'o situaţie extrem de grea în ceiace priveşte toate dispoziţiile preliminare cu privire la trecerea armatei prin principate.

Fără bunăvoinţa efectivă a României de a ne ajuta, fără trimiterea cel puţin a unui comisar secret este imposibil de a ne aproviziona din timp cu alimente, de a lua măsuri ca după ruptura cu Turcia să ne folosim de urgenţă de căile ferate şi de a pregăti toate condiţiile pentru precizarea atitudinii trupelor faţă de locuitori şi faţă de conducerea administrativă a principatului, cu privire la cartiruirea, obţinerea de lemne, căruţe etc. In astfel de condiţii, armata noastră, intrând în România, se va afla aproape în aceiaşi situaţie ca şi cum ea ar fi intrat într'o ţară duşmană.

Din informaţiile primite de la Dunărea de Jos, avem motive să credem că este posibil, ca România să fie invadată prin Ismail şi Chilia cu bande izolate de turci formate din başibuzuci şi cerchezi. Am dat ordin comandantului Corpului XI, ca el să ia toate măsurile pentru cazul (când) aceste bande ar invada regiunea noastră şi totodată aş dori să primesc de la Majestatea Voastră directive cum să procedez dacă bandele turceşti într'adevăr ar invada România până la ruptura noastră cu Turcia, dacă trebuie să trecem graniţa României până la declararea războiului şi să ocupăm Ismailul, Galaţii şi Brăila ori trebuie să aştept ordinul special al majestăţii Voastre.

Comandantul suprem al armatei active,
General inspector de cavalerie şi de geniu,
Nicolai

[*Culegere de materiale cu privire la războiul ruso-turc din anii 1877—78 în Peninsula Balcanică.* Ed. a 14—a, p. 22—29.]

695

Constantinopol, 27 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă trimite alăturat o copie a notei ce mi-a fost adresată la 7 Ianuarie de către Excelenţa Sa Savfet Paşa, al cărei cuprins textual l-a

comunicat telegrafic deîndată Excelenţei Voastre. Nu am nimic de semnalat după informaţiile transmise prin telegramele mele din 6 şi 7 Ianuarie, No. 1173, 1.196 şi 1.392.

Am citit Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porţi nota ce eram însărcinat să-i prezint şi i-am lăsat o copie. După ce a ascultat, nu m'a lăsat să pătrund impresia ce i-o făcuse demersul meu, şi nici nu a menţionat cumva, fie măcar printr'o aluzie, demersurile precedente ale Dlui D. Brătianu. S'a mulţumit să se menţină în termeni vagi şi generali în atitudinea împotriva căreia aveam misiunea de a ridica un protest formal şi categoric.

In aceiaşi zi, am împărţit copii al acestui protest Dlor reprezentanţi ai Puterilor garante, şi n-am avut să dovedesc legitimitatea îngrijorărilor Guvernului nostru şi al Camerilor noastre decât faţă de Dl Ambasador al Angliei. Sir Henry Elliot, a apărat, după obiceiul său, teoriile Sublimei Porţi cu o râvnă mai mult decât otomană.

Infine, a doua zi 7 Ianuarie, am primit dela Sublima Poartă comunicarea alăturată din care pare că reese că Guvernul Imperial, fără a se emoţiona şi fără a ţine socoteală în vreun fel vizibil de protestul nostru, care ar rămâne deci nul şi neavenit, şi rezervând totodată în mod explicit oarecari principii teoretice formulate în atâtea rânduri, înlătură, în ce ne priveşte, consecinţele practice ce ar putea fi deduse din termenii Constituţiei otomane.

Dl D. Brătianu, care înainte de primirea notei otomane de către Agenţia noastră, avusese o întrevedere cu Excelenţa Sa Savfet Paşa, m'a prevenit că, dacă Guvernul român nu s'ar recunoaşte satisfăcut de pe urma declaraţiilor Sublimei Porţi, Guvernul otoman s'ar vedea silit să combată afirmaţiile cuprinse în protestul României.

Rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a primi încredinţarea prea înaltei mele consideraţiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 345. Originalul în limba franceză.]

696

Pera, 27 Decembrie 1876

Vreţi să scriţi acum? Eu nu îndrăznesc, căci nu ştiu dacă aţi primit ultimele două scrisori particulare trimise prin Agenţie.

Vă rog să mi-o spuneţi chiar astăzi. Ieri Savfet Paşa m'a asigurat că a scris la unii Miniştri de pe lângă toate Cabinetele în favoarea neutralităţii noastre. Totuşi aici plenipotenţiarii nu au nici un fel de instrucţiuni în această chestiune.

D. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 361. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

697

Brăila, 27 Decembrie 1876

Din două vase de resbel otomane ce erau staţionate la Gecet, partea Turciei, una canonieră cuirasată a trecut în susul Dunării astăzi dimineaţă la orele zece şi din cauza ceţii ce este, neputând merge a ancorat în susul portului, de unde, aşa cred, că va pleca în susul, de unde voi anonsa.

Căpitanul portului,
Ceacăru

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 292. Telegramă.]

698

Galaţi, 28 Decembrie 1876

Şalupa otomană de resbel a plecat din post pentru Tulcea, luând de aci pe guvernatorul de Tulcea. Vaporul Azizic al companiei otomane, a plecat pentru Rusciuk cu pasageri şi orez. Vaporul Natcialo tot al companiei otomane cu provenienţa dela Sulina, încărcat cu cărbuni, a trecut în susul Dunării.

Căpitanul portului,
G. Panteli

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 295. Telegramă.]

699

Tulcea, 28 Decembrie 1876

Am onoare a aduce la cunoştinţa Dvoastră că în zilele acestea a sosit şi Comandantul şef, trupelor dela Dobrogea, Ali-Riza-Paşa care s'a debarcat la Kustendje, cu trupele lui, din care a şi sosit aici un batalion şi altele s'au dus la Măcin, Isaccia şi Babadag. Artileria care vine pe uscat se zice eă să se află la Medjidie, neputând avansa din cauza timpului urât.

Fortăreţele de pământ care au servit în anul 1853, fură de atunci abandonate şi ruinate. Ali-Riza-Paşa vizitând toate aceste forturi şi găsindu-le inservibile şi poziţiune defavorabilă, a decis a se construi alte noui, la o mică distanţă de cele vechi. Săptămâna trecută Paşa şi cu guvernatorul fiind duşi la Matcin[1]) în lipsa lor s'a inaugurat începere de către Musulmani, care trecând prin mijlocul oraşului, cu cântări, steaguri şi strigări şi cu hogi în capul lor, au ajuns la locul destinat unde s'au şi făcut rugăciunile obişnuite. Intorcându-se însă Guvernatorul şi Paşa şi găsind că solemnitatea n'a fost suficientă, a

[1]) Măcin.

ordonat a se mai repeta — aşa ieri s'a săvârşit a doua benedicţiune invitând a asista toţi supuşii otomani, creştini, fără distincţiune de naţionalitate şi religiune, cu arhiereii şi preoţii lor; ajungând la locul destinat Paşa şi cu guvernatorul, excortaţi de batalionul şi jandarmeria, precum şi o mulţime de locuitori, trecând tot ca şi prima oară prin mijlocul oraşului s'a citit rugăciunea de către hogi şi apoi de către arhiereii şi preoţii aflaţi. Indată după terminare s'a început lucrarea de către înalţi dignitari şi apoi de către toţi cei ce se aflau acolo. După aceasta s'a dat ordin strict, ca să iasă la lucrare din toate regiunile şi naţionalităţi supuşi otomani precum şi 200 căruţe ca să transporte dela pădure nuelile şi lemnăria necesară. Se zice că se vor face însă şase asemenea forturi în diferite locuri. In ceeace priveşte proclamaţiunea constituţiunii n'a făcut nicio impresiune în oraş şi mai cu seamă între populaţiunea bulgară care n'a participat la nicio manifestaţiune, baluri, iluminaţiune şi celelalte, rămâind simpli spectatori.

Binevoiţi vă rog Dle Ministru, a primi încredinţarea profundului meu respect.

A. Stoianovici

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 297 şi 298.]

700

Bucureşti, 28 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Preşedenţia adunării deputaţilor prin adresa sub Nr. 209 îmi comunică că adunarea în şedinţa sa dela 22 decembrie curent seara, în urma interpelaţiunei d-lui G. Missail, relativă la cuprinderea art. 1, 7 şi 8 din constituţiunea Imperiului Otoman a adoptat următoarea moţiune cu unanimitate de 79 voturi, fiind şi 9 abţineri dela vot dintre cari 5 d.d. miniştri.

« In urma răspunsului dat de guvern prin care explică linia sa de conduită în faţa promulgării Constituţiunei Sublimei Porţi, Camera pe deplin satisfăcută şi convinsă că guvernul va protesta cu energie către Puterile garante şi către înalta Poartă contra încălcărei drepturilor incontestabile ale României, trece la ordinea zilei ».

Subscrisul are onoarea a vă face despre aceasta cunoscut domniei voastre.

Primiţi vă rog, domnule ministru, asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Preşedinte,
I. C. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 372.]

701

Brăila, 28 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Respectuos viu a supune la cunoştinţa Dvoastră că după ordinele ce le-am separat de telegrama cu No. 3.301, relativ la obligaţiunile ce îmi impuneţi ca imediat să vă anunţ de ori ce mişcare de vase s'ar face în acest port, mai cu seamă despre trecerea sau staţionarea vaselor de resbel sub pavilion otoman, astăzi când trebuia a vă anunţa despre plecarea canonierii otomane, am întâmpinat obstacolul din partea oficiului telegrafic, nevroind a primi depeşa noastră, până ce mai întâi nu va avea viza Dlui prefect. Văzând acest refuz şi întârzierea care se face m'am dus în persoană la Dl prefect ca să iau înţelegere în acest caz desluşind că datoria mea îmi impune a relata la moment ministerului meu orice mişcare de vase în port şi ca să-l conving, i-am prezentat şi depeşa de mai sus — cu toate acestea Dsa mi-a răspuns că orice depeşe trebue a avea viza Dsale.

Am crezut de a mea datorie a vă relata acest caz imediat rugându-vă respectuos Dle Ministru, să binevoiţi a regula cum trebue să urmez pe viitor — dacă se simte nevoia ca depeşele mele să aibă viza Dlui Prefect, atunci daţi-mi cuvenitul ordin, în caz contrariu dispozaţi ca biroul telegrafic să-mi primească depeşele.

De unele vă mai fac cunoscut Dle Ministru, că subscrisul deodată cu anunţul ce vi-l fac Domniei-Voastre, încunoştiinţez şi pe Dl prefect.

Binevoiţi vă rog Dle Ministru, să primiţi încredinţarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
G. Ceacâru

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 289.]

702

Ismail, 29 Decembrie 1876

De ieri şi până astăzi n'a trecut niciun vapor de resbel otoman.

Căpitanul portului,
B. Jerimevici

[Arh. St. Buc., Min. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 301. Telegramă.]

703

Viena, 29 Decembrie 1876

Ambasadorul Turciei m'a asigurat în două rânduri că Guvernul său şi-a pus în gând cu tot dinadinsul să recunoască independenţa şi neutralitatea

României. Când i-am arătat cum se procedează la Constantinopol unde se nesocoteşte această independenţă prin articolul 7 al Constituţiei otomane, a făcut un gest cu mâna ca şi cum ar fi vrut să spună: Constituţia asta este departe de a avea pentru noi importanţa pe care i-o acordaţi.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 241. Reprodus şi în *Documente Oficiale*, 1878, p. 65. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

704

Belgrad, 29 Decembrie 1876

Colegul meu rus mă roagă să vă comunic că Guvernul rus doreşte să repatrieze voluntarii ruşi din Serbia prin România pe ruta Turnu Severin-Ungheni. Cere ca în acest scop să se ia măsuri, (şi întreabă) dacă Guvernul român ar putea pune la dispoziţie trenurile necesare pentru patru sute sau cinci sute de oameni. Vă mai previn că hrana trebue procurată. Infine, suntem întrebaţi dacă Guvernul rus ar putea să depună costul la Agenţia română de aici.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 259. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

705

Paris, 29 Decembrie 1876

Ambasadorii marilor Puteri europene au găsit calificarea de provincie privilegiată aplicată României foarte incorectă şi cred că situaţia noastră garantată printr'un act internaţional nu ar putea fi schimbată prin nimic de Turcia. Detalii prin poştă.

Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 377. Telegramă cifrată.]

706

Bucureşti, 29 Decembrie 1876

Ca răspuns la telegrama dvs. din 7 curent, cuprinzând textul comunicării scrise pe care vi-a adresat-o Safvet Paşa, cu privire la Protestul nostru, vă autoriz să faceţi cunoscut Excelenţei Sale punctul de vedere al Guvernului Alteţei Sale Principelui Carol în această chestiune. Comunicarea domnului Ministru al Afacerilor Străine otoman, examinată din punct de vedere al drepturilor noastre, astfel cum sunt recunoscute şi consfinţite de către tratatele europene, nu poate mulţumi Guvernul român. Tocmai fiindcă în Cartea otomană, există expresii capabile de a fi interpretate felurit, noi nu ne putem nici lămuri şi mai puţin, linişti, aşa cum ar dori-o Excelenţa Sa Savfet Paşa.

Numai o declaraţie formală, emanată dela Guvernul M.S.I. Sultanul şi comunicată prin Ministrul Său al Afacerilor Străine, Guvernului Alteţei Sale Principelui Carol, ar fi de natură să ne mulţumească. Această declaraţie ar cuprinde următoarele: că România nu este socotită printre provinciile otomane, despre care vorbeşte Carta, promulgată la 23 Decembrie trecut; că legăturile care unesc România cu Imperiul otoman, provin exclusiv din vechile capitulaţii, încheiate între Principii români şi Sultani otomani, şi consfinţite prin tratatele încheiate de curând între Turcia şi Marile Puteri Europene, care au pus sub garanţia lor colectivă statul politic Român.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 274. Originalul în limba franceză.]

707

Pera, 30 Decembrie 1876

In conformitate cu ordinele Dumneavoastră am înfăţişat lui Savfet Paşa motivele pentru care guvernul nostru găseşte că declaraţia Porţii nu satisface România şi eu l-am rugat cu insistenţă să închidă incidentul printr'o nouă declaraţie în sensul telegramei Dumneavoastră. Eu am prezentat această soluţie ca o simplă propunere împăciuitoare (pentru prezent) care ar veni din partea mea. Savfet Paşa la început a protestat, pe urmă el mi-a cerut o notiţă pentru a consulta pe marele vizir şi pe colegii săi. Eu am scris sub ochii săi o ciornă, căreia în mod expres i-am precizat caracterul neoficial. El mi-a fixat întâlnire pentru Sâmbăta viitoare. Prevăd un refuz.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 387—388. Telegramă cifrată.]

708

Viena, 30 Decembrie 1876

Nota contelui Andrassy din anul trecut este menită să devină baza unei noi negocieri în sânul Conferinţei. Politica rusă nu pare să mai poată face o retragere onorabilă. Marinovici, care este ultra-pacifist, mi-a spus că nu ar fi îndrăznit niciodată să-l concilieze pe Ţar să împingă atât de departe spiritul de împăciuire.

Grecia protestează împotriva circonscripţiilor teritoriale adoptate de Conferinţă, rezultatul lor fiind de a îngloba în Bulgaria populaţii greceşti.

Baronul Orczy mi-a repetat astăzi că Guvernul său gândeşte ca şi noi cu privire la articolul 7 al Constituţiei otomane, şi că aprobă în totul protestul nostru.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76 R. 4—18, f. 41. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

709

București, 30 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Soldatul dorobanț Aldea-Vasile, din compania 8-a activă, regimentul No. 3 de Dorobanți, a reclamat că la plecarea sa în concentrare, a avut pe moșia Colelia din plasa Ialomița, districtul Ialomița, unde are domiciliul, 150 clăi de mei și că în urma plecării sale, mergând mama sa la arendaș pentru a-l dijmui, acesta a refuzat pentru motivul că el nu este prezent, din care cauză acele clăi au fost prada vitelor, încât n'a mai rămas nici o clae și osebit de aceasta i s'a mai tăiat o vacă fără a se ști de către cine, căci primarul acelei comune, în urma ordinului circular al Dv., nu a luat nici o măsură pentru strângerea muncii și îngrijirea averii sale, astfel că numitul soldat astăzi este obligat de a plăti câte doi galbeni claia de mei, ca unul ce nu și-a îndeplinit angajamentul după contractul de învoială, ce a avut cu arendașul.

Având onoare a vă comunica Dv. cele ce preced, vă rog Dle Ministru să binevoiți a lua dispozițiunile cuvenite spre satisfacerea reclamantului.

Primiți vă rog Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 75.]

710

[București,] 30 Decembrie 1876

Guvernul român nu se opune rapatrierii voluntarilor ruși prin țara noastră, dacă acești indivizi nu se prezintă la granița noastră în masă înarmați.

In ce privește vagoanele necesare, n'au decât să se adreseze administrației căilor ferate, așa cum au făcut și altădată; în privința hranii, știți că guvernul nu poate lua asupra sa o asemenea chestiune.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 210. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

711

Paris, 30 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Indată ce primii adresa d-voastră prin care semnalați articolele 1,7 și 8 din constituțiunea otomană ce aveau pretențiunea de a ne clasifica printre provinciile turcești cum și răspunsul surprinzător al lui Savfet Pașa, m'am grăbit de a merge și a întreține despre această gravă împrejurare atât pe guvernul francez, cât și pe reprezentanții puterilor garante. Adresa d-voastră am primit-o Duminică și Luni am și mers la ministerul de externe. In lipsa ducelui

Decazes şi a domnului Desprez m'am întreţinut despre această afacere cu şeful cabinetului d. Salignac de Fénelon. I-am expus conţinutul articolelor 1, 7 şi 8 a constituţiunei turceşti prin care se transformă cu desăvârşire raporturile seculare ce am avut cu Inalta Poartă şi cari prin tratatul dela Paris s'a garantat de puterile cele mari ale Europei. Nu am fost niciodată o provincie turcească, ne-am organizat în interiorul nostru după cum am crezut de cuviinţă introducând o constituţiune care proclamă ereditatea dinastiei şi în exterior am exercitat atributele suveranităţii, încheind tratate cu diferitele naţiuni. Toţi autorii cari au scris asupra dreptului gintelor cei mai nefavorabili chiar, ne-au calificat de state semisuverane, iar nu de provincii turceşti. Atitudinea guvernului dela Constantinopol este violare a drepturilor şi a imunităţilor noastre care ne pun în poziţie de a protesta la puterile garante conform cu art. 9 din Convenţiunea dela Paris din 1858. Am rugat apoi pe d. Salignac-Fénelon de a transmite aceasta Ducelui din partea mea şi a-i arăta totodată că această încălcare din partea Turciei a produs foarte mare iritaţiune în România a cărei consequenţe nu se pot şti până unde vor merge.

In urma acestei convorbiri am crezut de cuviinţă, domnule ministru de a merge şi la Sadig-Paşa care este un om foarte inteligent cu mult tact şi cu care sunt în foarte bune relaţiuni. Cu o zi mai înainte cetisem în ziare că e chemat la Constantinopol ca să asiste conferinţa la lucrările ei, aşa încât puteam da vizitei mele aparenţa unei vizite de felicitare pentru increderea ce i-a manifestat Sultanul. Sadig a abordat cel întâi chestiunea ce mă interesa zicându-mi că nu poate înţelege iritaţiunea care din ziare se vede că ar exista în România apropos de art. 7 al constituţiunei Turceşti. Că Turcia nu contestă întru nimic imunităţile şi poziţiunea făcută României de tratate: Expresiunea de provincie privilegiată dată României este în adevăr necorectă, era mai bine să se fi zis: «Ţară autonomă» (pays autonome), dar trebuie a ţine cont de precipitarea cu care a fost redactată şi promulgată constituţiunea. Am răspuns ambasadorului că-i mulţumesc pentru sentimentele ce văd că are pentru noi, însă nu tot astfel este şi ministrul Savfet-Paşa: guvernul român, înainte de a expune chestiunea adunării, a însărcinat pe agentul său la Constantinopol să ceară explicări dela ministrul afacerilor străine al Inaltei Porţi care în loc de a îndrepta lucrurile s'a forţat a demonstra că am fi provincie turcească, aşa încât a agravat şi mai tare chestiunea. Pe lângă aceasta, expresiunea de şef de provincie cu care este calificat principele nostru este foarte nepotrivită, titlul principelui e recunoscut de toate puterile şi nu poate să-i se dea un altul şi mai ales acel de şef de provincie. Am intrat apoi în detailuri, cu care ocaziune m'am plâns de reaua voinţă a guvernului turcesc către noi care cu toate acestea în toate ocaziunile şi mai ales împrejurările din urmă am dat probe de simpatii pentru Turcia, atrăgându-ne nemulţumirea Sârbilor şi a Ruşilor. Vreau să-ţi spun care e opiniunea mea în chestiunea României — îmi zise Sadig, însă cu

totul confidenţial rugându-te a nu o divulga. Este acum mai bine de un an, am fost întrebat asupra chestiunei de a şti dacă România poate încheia tratate de comerţ, am răspuns că după raporturile existente, nu poate să încheie, însă chiar atunci am fost de opinie că România trebue declarată independentă şi constituită în stat neutru. Cu modul acesta, va fi o barieră contra Rusiei; în împrejurările actuale e mai greu căci Rusia nu cred să consimtă, delegaţii d-voastră la Constantinopol trebuie să desizeze pe Vizir de această chestiune şi cred că şi Germania vă va da concursul. Vorbind acestea a venit ambasadorul Austriei, aşa încât am schimbat subiectul. In cercurile înalte de aici se crede că Sadig are a înlocui pe Savfet-Paşa, el va fi prin urmare pentru noi o bună achiziţiune, dar chiar fără aceia trebue să căutăm a profita de bunele lui dispoziţiuni în caz când i s'ar da un rol important la Constantinopol.

Cu lordul Lyons am avut o convorbire îndelungată. I-am expus în detail toată chestiunea relativă la pretenţia Turcilor de a ne considera de provincie otomană. Ambasadorul englez a condamnat conduita ministrului Turc, «cunosc pe Savfet-Paşia — adăogi — şi nu mă mir prin urmare când îl văd că face ceiace a făcut». Cuvântul de şef de provincie loveşte în demnitatea principelui nostru — i-am zis —. Cu astă ocazie îi cetii art. 9 din capitulaţiunea încheiată între Petru Rareş şi Soliman în care se zice că se va da Moldovei în toate scrierile emanate dela Poartă titlul de *ţiara independentă*. Conform instrucţiunilor d-voastre am întreţinut pe lordul Lyons despre misiunea domnului Bratiano la Constantinopol şi l-am rugat, dacă este posibil să insiste pe lângă guvernul Maestăţii sale Britanice ca să ne dea sprijinul său în această chestiune. Deasemenea i-am vorbit despre Convenţiunea de comerţ ce avem a încheia cu Anglia, cu care ocazie i-am pus sub ochi tratatul încheiat între Elisabeta şi Petru Schiopul. Ambasadorul l-a citit cu mult interes şi mi-a zis că n'a ştiut despre acest tratat. Convorbirile mele cu ceilalţi ambasadori ai Germaniei, Austriei, Italiei şi Rosiei au avut deasemeni un rezultat satisfăcător, toţi au blamat atitudinea necorectă a Turciei cu mai mult sau mai puţină rezervă. Aşa, de exemplu Contele Wimpfen ambasadorul Austriei mi-a zis că în adevăr în astă chestiune avem dreptate însă ceeace face Turcia acum este o represalie la alte acte care am făcut noi altădată cum d.e. tratatele de comerţ, baterea monetei. Am răspuns la aceasta ambasadorului că noi decâteori am pretins un drept faţă cu înalta Poartă, ne-am bazat pe ceva şi anume pe vechile tratate încheiate mai înainte. Turcii însă nu se bazează pe nimic, decât pe bunul plac, prin urmare reclamaţiunile noastre au fost juste, iar ale lor nu.

In această chestiune dar opinia unanimă a reprezentanţilor puterilor garante ne este favorabilă; ei însă nu consideră faptul ca de natură a da loc la grave complicaţiuni şi cred că în curând se va regula în mod amical.

Acum domnule ministru permiteţi-mi să vă întreţin în scurt şi despre presă, una din puterile timpilor moderne. Agenţia este mai cu desăvârşire lipsită de mijloace de influenţă asupra presei şi în timpii actuali e foarte regre-

tabil căci acei cu care suntem în luptă sunt foarte bine aşezaţi în organele de publicitate.

...Intâmpin însă mari greutăţi, cari mai încolo pot deveni imposibilităţi. In casa agenţiei există un deficit de una mie franci fiindcă conform ordinului predecesorului meu s'a plătit «Memorialului Diplomatic» alocaţiunea întreagă de 6000 franci, pe când ministerul n'a trimis decât 5000, aşa încât ne găsim în o încurcătură. Vă rog, domnule ministru, să regulaţi cât mai curând aceste chestiuni şi în un mod cât se poate mai avantajos.

Primiţi vă rog, domnule ministru asigurarea prea distinsei mele consideraţiuni.

Ştefan C. Şendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 383—386]

712

Pera, 31 Decembrie 1876

Cu privire la incidentul dela Călăraşi, Savfet Paşa mi-a promis că va da ordine telegrafice să se descopere şi să se pedepsească vinovaţii şi că va răspunde în scris la nota pe care i-am adresat-o în această chestiune.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 23, f. 2 şi v. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

713

[Bucureşti,] 31 Decembrie 1876

Am primit raportul Nr. 252 împreună cu copia după nota lui Savfet Paşa din 7 Ianuarie referitoare la protestul nostru cu privire la unele dispoziţiuni ale Constituţiei otomane.

Apreciez cum se cuvine bunele dispoziţii pe cari Sublima Poartă le arată faţă de România, căutând să lămurească şi să liniştească pe deplin Guvernul A. S. Principelui Carol cu privire la situaţia şi la condiţiile de existenţă politică ce sunt făcute naţiunii române prin tratate.

Imi propun să vă trimit o expunere de motive în sprijinul cererii noastre în legătură cu noua declaraţie a guvernului otoman. Din partea dv., legaţi-vă de primul prilej ce-l veţi avea de a întâlni pe Dl Ministru al Afacerilor Străine otoman pentru a-l încredinţa în mod desăvârşit că dacă noi dorim o declaraţie formală şi mai complectă din partea guvernului Sultanului, este numai fiindcă ţinem atât de mult să stăruim în bunele noastre relaţii cu imperiul otoman.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 390. Originalul în limba franceză Telegramă cifrată.]

Roma, 31 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Primind notele circulare din 18 şi 22 curent, prin care îmi faceţi cunoscut prejudiciul adus suveranităţii Statului Român de către Constituţia otomană, promulgată de curând, precum şi de către răspunsul dat de Savfet Paşa agentului nostru, m'am grăbit să mă duc la Contele Tornelli, care conduce politica externă în locul domnului Melegari, încă bolnav.

După ce i-am expus împrejurările, aşa cum ele rees din documentele mai sus amintite, i-am exprimat încrederea noastră în grija pe care ne-o poartă Marile Puteri Garante, care, fără îndoială, că nu vor îngădui să fie prejudiciate, fie direct, fie indirect, drepturile de suveranitate ale României, garantate în chip atât de solemn chiar de ele-înşile.

Că această încredere este cu atât mai deplină, cu cât atitudinea politică a ţării, în mijlocul gravelor evenimente actuale, a fost corectă, prudentă şi demnă de un stat independent şi matur organizat. Dacă, i-am mai spus eu domnului Tornelli, noi Românii nu am avea alte drepturi la o suveranitate deplină decât acelea pe care ni le conferă o putere înţeleaptă şi progresul realizat în atât de scurtă vreme, ele ar trebui să ajungă Europei pentru a recunoaşte România drept un stat pe deplin suveran, ceeace ar fi un mare act de justiţie faţă de ea, şi o îmbărbătare dată celorlalte popoare care aspiră la eliberare.

Domnul Tornelli, care era ţinut în curent cu aceste împrejurări de reprezentantul Italiei la Constantinopol, mi-a răspuns că situaţia juridică a României faţă de Turcia a făcut obiectul multor discuţii diplomatice şi a rămas, totuşi, în stadiul unei probleme; că toate actele săvârşite de România, în urma Convenţiei din 1858, încheiată între Turcia şi Marile Puteri, n'au putut desfiinţa acea Convenţie a căror dispoziţii sunt atât de limpezi, încât nu îngădue nicio îndoială asupra legăturilor care unesc România cu Turcia şi exlud denumirea de suveranitate desăvârşită, pe care ea o revendică.

I-am atras Contelui atenţia că România, în virtutea tratatelor sale cu Turcia, este suverană; că Convenţia din 1858 a recunoscut aceste tratate, că prin urmare dispoziţiile sale nu pot fi astfel înterpretate încât să intre în contradicţie cu aceste tratate, că dacă în Convenţiile particulare interpretarea se face totdeauna în favoarea libertăţii, în tratatele dintre state ea trebue făcută în favoarea suveranităţii. Că afară de aceasta, oricare ar fi interpretarea care se poate da articolelor Convenţiei mai înainte citate, care stabilesc un *modus vivendi* între cele două state vecine, ea nu se poate niciodată extinde până unde se extind articolele 1 şi 7 ale Constituţiei turce şi răspunsul lui Savfet Paşa. Şi apoi, în urma Convenţiei din 1858, România a făcut acte de Stat suveran, aprobate

şi recunoscute de către Puteri şi la care şi Ele au participat, cum ar fi, de pildă Tratatele.

Domnul Tornelli mi-a răspuns că aceste acte sunt, ce e drept, un progres, dar că ele nu au adus încă la o suveranitate desăvârşită; că ar fi bine de mers mereu pe aceiaşi cale şi că ar fi chiar nevoe de folosit o epocă mai liniştită pentru a reglementa definitiv situaţia politică a României faţă de Turcia şi aceasta pe cale diplomatică.

Văzând că ideile Contelui în această privinţă erau bine precizate, şi convorbirea prelungindu-se peste o oră, m'am grăbit să-i mai spun câteva cuvinte asupra necesităţii care s'ar face simţită ca conferinţa să pună în discuţie chestiunea neutralităţii, mijloc unic, pare mi-se, nu numai pentru a aplana actualele incidente şi pentru a le preîntâmpina revenirea dar şi pentru a face ca Europa să poată atinge scopul pe care şi-l propusese în 1856, punând România sub ocrotirea sa şi creând astfel un zid între două imperii care se ciocnesc de veacuri.

Am fost mirat văzând că Domnul Tornelli înclină să creadă că această chestiune nu avea dece să fie luată în discuţie de Conferinţă, dat fiind că neutralitatea de care este vorba, nu poate fi folositoare decât uneia din Puteri, Turciei, şi este, dimpotrivă, defavorabilă Rusiei, ceeace constitue o piedică pentru un stat care doreşte să fie declarat neutru.

Rezumând această convorbire, cred, Domnule Ministru, că vă transmit, nu părerile personale ale Domnului Tornelli ci acelea ale Guvernului italian, a cărui politică externă o conduce după cum am mai spus-o, acest funcţionar.

In ce priveşte impresia produsă asupra publicului italian de către încălcarea drepturilor noastre, prin publicarea Constituţiei otomane, cu excepţia ziarului « Italia », care spune câteva cuvinte, restul presei nu se preocupă de acest incident, fiindcă, după câte mi s'a spus, ea nu a luat în serios această constituţie, în niciunul din punctele sale.

Binevoiţi a primi, domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

B. Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 391—395. Originalul în limba franceză.]

715

[Râmnicu-Sărat,] Decembrie 1876

Divizia IV Activă prin ordinul de zi N. 15 din 1 Decembrie ne face cunoscut că conform ordinului Ministerial N. 125 s'au dispozat a se libera în concediu un număr de 20 până la 30 oameni din fiecare escadron şi totdeodată ne dă ordine a cere pentru ei foi de drum dela Intendenţa Focşani pentru trimiterea pe la locurile lor.

Supunându-vă aceasta la cunoştinţă cu onoare vă rog să binevoiţi a ne da ordine dacă regimentul va staţiona până la finele lunei curente în această garnizoană sau dacă putem concedia aceşti oameni înainte de plecarea regimentului din Râmnic sau să ne adeste mai întâiu strămutarea sa şi aceasta din două puncte de vedere:

1) că oamenii concentraţi având date foi de drum pentru ducere şi întoarcere în garnizoană, nu vor putea după venirea din concediu să urmeze regimentul, sau din neştiinţă unde se află strămutat, sau lipsindu-le mijloacele de transport.

2) Greutatea ce vor întâmpina escadroanele în caz de plecare cu muniţiile lor pe care astăzi le vor putea păstra în vreo cameră formând magazie.

Dar în caz de plecare nu vor fi în stare a o transporta neîmpachetate, neavând oamenii pături individuale şi niciun alt mijloc de împachetat şi transport.

In consecinţă vă rog cu onoare să binevoiţi a ne da ordine de urmare.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 57. Copie.]

Dat la cules 31.03.1954. Bun de tipar 1.08.1954. Tiraj 3500 ex. Hirtie velină satinată 65 g.m². Format 16/70×100. Coli editoriale 40,3. Coli de tipar 41½. Prețul unui exemplar 18,10 Lei. Comanda 466.
A 01974.
Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 9(R).
Pentru bibliotecile mari indicele de clasificare 9 (498) (001—12)

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică nr. 4
Calea Şerban Vodă 133—135, Bucureşti — R. P. R.

ÎN COLECȚIA „DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÎNIEI"
AU APĂRUT:

ISTORIA MODERNĂ A R. P. R.

Războiul pentru Independență 1878, vol. I partea I.
Războiul pentru Independență 1877, vol. I partea II.
Războiul pentru Independență 1877, vol. II (1.I.1877—9.V.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. III (9.V.1877—14.VI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. IV (15.VI.1877—15.VII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. V (16.VII.1877—31.VIII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VI (1.IX.1877—15.X.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VII (16.X.1877—30.XI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VIII (1.XII,1877—15.I.1878)

ISTORIA MEDIE A R. P. R.

A. MOLDOVA

Veacul XIV, XV	vol. I	(1381—1475)
Veacul XV,	vol, II	(1476—1500)
Veacul XVI	vol. I	(1501—1550)
	vol. II	(1551—1570)
	vol. III	(1571—1590)
	vol. IV	(1591—1600)
Veacul XVII	vol. I	(1601—1605)
	vol. II	(1606—1610)
	vol. III	(1611—1615)

B. ȚARA ROMÎNEASCĂ

Veacul XIII, XIV şi XV		(1247—1500)
Veacul XVI	vol. I	(1501—1525)
	vol. II	(1526—1550)
	vol. III	(1551—1570)
	vol. IV	(1571—1580)
	vol. V	(1581—1590)
	vol. VI	(1591—1600)
Veacul XVII	vol. I	(1601—1610)
	vol. II	(1611—1615)
	vol. III	(1616—1620)
	vol. IV	(1621—1625)

C. TRANSILVANIA

Veacul XI, XII, XIII	vol. I	(1075—1250)
Veacul XIII	vol. II	(1251—1300)
Veacul XIV	vol. I	(1301—1320)
Veacul XIV	vol. II	(1321—1330)

Prețul lei 18,10